

20955.

B. i. 19. x.

N° 20955.

F. W. Roth

SUOMEN KANSAN

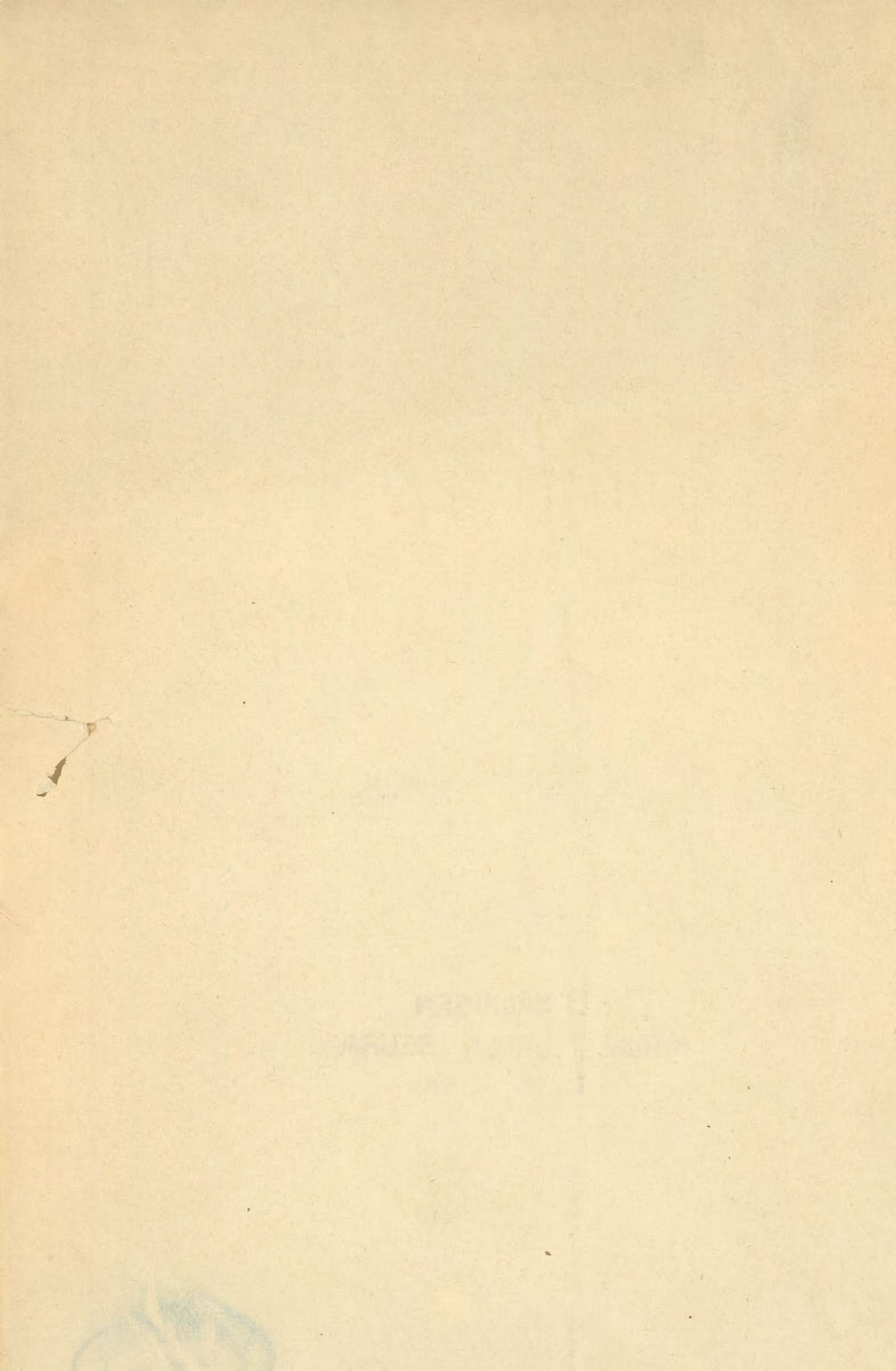
MUINAISIA

LOITSURUNOJA.

SUOMALAISEN
KIRJALLISUUDEN SEURA
HELSINGISSÄ.

HELSINGISSÄ, 1880.

N° 20955

SUOMALAISEN KIRJALLISUUDEN SEURAN

TOIMITUKSIA.

62 OSA.

SUOMALAISEN
KIRJALLISUUDEN SEURA
HELSINGISSÄ.

HELSINGISSÄ,
Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kirjapainossa,
1880.

1902

TOIMIKUUKSI

1902

SUOMALAINEN
KIRJALLINEN SEURA
HELSINKI

HELSINKI

SUOMEN KANSAN

MUINAISIA

LOITSURUNOJA.

HELSINGISSÄ,

Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kirjapainossa,

1880.

ESIPUHE.

Elköön sinun joukossas löytykö yhtäkään enustajaa, päivän valitsijaa tahi tietäjää tahi velhoa tahi lumojaa tahi noitaa tahi merkkein tulkitsijaa tahi joka jotaki kuolleilta kysyy, sillä jokainen, joka senkaltaisia tekee, on Herralle kauhistus. 5 Moseksen kirjan 18: 10—12.

Jos esi-isillämme alkuansa lienee ollutki parempi tieto Jumalasta ja hänen vaikutuksestansa maailman hallinnossa, niin se tieto vähitellen hämmentyi tarusekaiseksi taika-uskoksi, joka esivanhempillamme pakanuuden aikana oli vallallansa. Jumalan nimen tosin silloinki tunsivat, mutta sillä nimellä kunnioittivat monenlaisia henki-olentoja, joilta toivoivat jotain apua tahi pelkäsivät jotain pahaä itsellensä. Voimallisinta niistä kutsuivat ylimmalaksi eli erityisnimellä Ukoksi, ja hänen valtansa alaisia tavallimmasti haltioiksi, välistä myös jumaliksi.

Näitä haltioita, mitkä hyviä, mitkä pahoja, luultiin koko luonto täynnänsä olevan, ilmassa, maassa ja maan allaki. Ei ollut järveä, saarta, nientä ja lahtea, ei metsää, korpea, suota, kangasta, ahoa ja laaksoa, ei mäkeä, vuorta ja kukkulaa, ei lähdeä, puroa, jokea ja koskea, ei puuta, ruohoa ja kukkasta, ei ihmistä eikä muuta elävää, jolla ei olisi ollut erityinen oma haltiansa. Vedellä ja raudalla, tulella, tuulella ja pakkasella, vieläpä semmoisillaki olennoilla, kuin uni ja kuolema, oli oma lähimäinen haltiansa. Näiden haltiain luultiin itsekunki voivan vaikuttaa hyvää tahi pahaä niin omalla alallansa kuin syrjäisillenko, johon niitä tarpeen mukaan hyvityssanoilla, rukouksilla ja uhreillaki kehotettiin, välistä myös nuhde- ja uhkaussanoilla taivutettiin. Muutamilla haltioilla oli suurempi piiri kuin toisilla, niin esimerkiksi Tapiolla suurempi kuin Hongattarella, Pihlajattarella ja muilla eri puiden haltioilla, mutta kaikki olivat he ylijumalan Ukon vallan alaisina, jonka puoleen siis rukouksissa käännyttiin, kun muusta ei tullut toivottua apua.

Tämmöinen ylimmiten oli esivanhempaimme taika-uskonto, joka oli heidän mieleensä niin syväle juurtunut, että jälkiä siitä vieläki tavataan, vaikka kristinoppia jo niin monta vuosisataa on Suomenkansalle saarnattu. Näistä jälkijäännöksistä on tämä taikarunosto syntynyt, joka siinäki taroituksessa on koottu ja nyt ilmaantuu, että neki, jos niitä vielä maassa

löytyy, jotka muistamatta, mitä Moseksen 5 kirjan 18 luvussa, vv. 10—12 sanotaan, taika-uskollen jotain arvoa antavat, tulisivat tuntemaan, mihin hairauksiin ihminen joutuu, kun sillä ei ole Jumalan sanaa johtajana, ja sentähden vanhain taikausten turhuuksista luopuneina vakautumaan Jumalan meille ilmottamassa ainoassa oikeassa uskossa. Toivottavaa vaan olisi, että yhtä hartaasti ja uskollisesti, kuin esivanhempamme tietämättömydessänsä rukoilivat ja palvelivat luultuja epäjumaliansa ja haltioitansa, heidän jälkeisensä muistaisivat rukoilla ja palvella yhtä ainoata oikeata Jumalaa, ja sen sijasta, kuin esivanhempamme kääntyivät luulojumalainsa ja haltiainsa puoleen, turvautuisivat yhteen ainoaan totiseen Jumalaan.

On vielä toinenki syy näiden taikarunojen kokoamiseen ja ilmiantamiseen vaikuttanut. Samoin kuin ikä-ihmisen mieli toisinaan peräytyy lapsuutensa aikoja muistelemaan, kansatki haluisesti tahtoisivat tietoja muinais-ajoistansa. Historiallisten asiatietoin ohessa keräävät kaikenlaisia aineellisia muinoksia, usein syvästäki maan sisästä, jotka antaisivat jotaki johtoa tutkinnoillensa. Niitä on Suomenki kansalla, mutta verrattomasti rikkaampi on se hengellisistä muinoksista, jotka ilmaantuvat sen vanhoissa runoissa, sananlaskuissa, tarinoissa ja itsessä kielessäki.

Suomalaisen Kirjallisuuden Seura on muiden isänmaan entisiä ja nykyisiä oloja valaisevain tointensa ohessa jo monena vuosikymmenenä kokoillut, mitä tietoja nykyisinä aikoina kansan keskellä vielä säilyisi esivanhempaimme muinais-uskostaki niin Suomessa kuin myösi Inkerinmaalla ja Venäjänpuolisessa Karjalassa, joissa Suomenkansaa elää. Ko koelmainsa seassa on myös paljon taikarunoja, jotka nyt tässä ilmaantuvat ynnä niiden kanssa, joita ennestään löytyi painettuina *Porthanin*, *Lencquistin*, *Gananderin*, von *Schröterin* ja *Topeliusen*, kuin myösi *Kantele* ja *Kalevala* nimisissä kirjoissa, ja *Arwidssonin*, von *Beckerin* ja *Fellmannin* käsikirjotuksissa. Ne jotka myöhempinä aikoina Kirjallisuuden Seuran puolesta ovat runoja keräilleet, taikka jotka ilman ovat niitä Seuralle lähettäneet, ovat *A. F. Ahlman*, *A. E. Ahlqvist*, *O. Berg*, *A. Berner*, *A. A. Borenius*, *J. Fr. Cajan*, *M. A. Castrén*, *K. R. Ehrström*, *D. E. D. Europaeus*, neiti *Charlotta Europaeus*, *A. W. Floman*, *A. Genetz*, *J. K. Heinonen*, *A. Härkönen*, *H. Laitinen*, *W. Lavonius*, *J. Länkelä*, *A. Meron*, *J. W. Murman*, *B. A. Paldani*, *O. Petterson*, *Fr. Polén*, *A. Puhakka*, *K. W. Regnell*, *H. A. Reinholm*, *J. W. Roschier*, *A. Rothman*, *E. Rudbäck*, *J. Saksä*, *F. Saukko*, *F. A. Saxbäck*, *Z. Sirelius*, *K. Slöör*, *O. Streng*, *K. Strählman*, *Th. Tallqvist*, *A. Törneröos*, *O. H. Wares*.

Nämät näin useammalta haaralta kootut runo-aineet ovat tähän taikarunostoon käytetyt sillä tavoin, että useampia, välistä parikymmentäki sama-aineista runoa on yhteen sovitettu täyttämään toinen toisensa vailli-

naisuuksia, sillä yhdeltä kertojalta ei runoa koskaan saa niin täydellisenä, ett' ei siihen jäisi lomapaikkoja, useinki muistamattomuudesta, usein myös siitä syystä, että pelkää runon hänen omissa tarpeissansa voimattomaksi tulevan, jos sen kokonansa toiselle antaisi. Mutta jos se toinen ei ole häntä itseänsä vanhempi, ja vaan kolmeki sanaa jättää pois, niin se hänellä itsellensä pysyy voimassansa ja toinen saa sen yhtä voimattomana, kuin Väinämöisen runo venettä tehdessä oli, joka „uupui kolmea sanaa“. Ne sanat, jotka yhdeltä kertojalta jäävät pois, taidetaan kuitenkin saada joltakulta toiselta, joka pidättää toisia sanoja kertomatta, ja näin voipi runo, useampia sama-aineisia toisihinsa vertomalla, täydelliseksi tulla.

On vielä toinenki syy siihen, että taikarunot semmoisina, kuin ne yksityisiltä kertojilta saadaan, ovat vajanaisia. Ne useinki ovat niin toinen toisiinsa sotkeutuneet, että mitä yksi kertoo esimerk. riiden loitsussa, sen toinen lukee raanin, syyhelmän, maahisen tahi johonki muuhun loitsuun, ja yleensä on niissä paljon yhteisiä sanoja. On siis ollut täytyminen mahdollisuutta myöten erottaa paikkaansa, mihin mikin luonnollisesti kuuluu, joka erottaminen ei olekkaan mikään helppo tehtävä ollut, ja sentähden lienee kuta kuinki menestynyt.

Ne useimmille loitsuluvuille yhteiset sanat on myös pitänyt eriksensä ottaa, koska ilman kirjan koko niiden kautta olisi paljon laventunut. Semmoisia ovat ne kirjan alussa tavattavat 11 perustussanaa, joista loitsija työhön ruvetessansa, erittäinki sairaita parantaessa, luki yhden tahi useampia; 10 varomussanaa noitia, velhoja ja muita pahansuopia vastaan, ett' eivät voisi loukata, erittäinki matkoille lähtiessä tarpeelliset; 6 kateen sanaa moninaisissa yrityksissä kadehtijain pahoja silmäyksiä tahi muita juonia vastaan, ett' eivät pystyisi työtä turmelemaan; 3 koston sanaa peljätukseksi kaikenlaisille vastustajille; 6 alkuperäisyyden tiedustussanaa sairaita loitsiessa, kun taudin synty eli alkua on epätietoisna; 3 työnsä korjaussanaa, kun loitsija loukkauksia, kipuja, tauteja, käärmeen puremia ja muita vikoja huusatessa, käskee sen, jolta ovat alkunsa saaneet, tulemaan itse niitä korjaamaan; 5 vihotussanaa käärmeen puremissa ja muissa vihottavissa haavoissa ja loukkauksissa; 9 luovutusanaa moninaisissa kivuissa ja taudeissa, erittäinki panenta- eli nostanta-taudeissa, joita tavallisesti myös poikenluomiksi eli rikkeiksi sanotaan ja päätetään vihamiesten noitakeinoilla aikaansaamiksi; 5 kyydityssanaa luetaan luovutus- tahi manaussanain perästä samoissa tiloissa kuin neki; 7 kipusanaa tarpeelliset kipuja, särkyjä ja kolotuksia vaikistaissa; 1 nuhdeseanoja käärmeen ja muiden elävain puremissa, myös hammastaudissa ja moninaisissa kiven, raudan, tulen, pakkasen j. n. e. saattamisissa vioissa ja loukkaamisissa; 3 haltioihinsaatto- eli luonnostonstatus-

(innostus-) sanaa luonnon karastamiseksi sairaita loitsiessa ja itsepin-taisia vastuksia poistaessa; 1 hätäsanoja kovissa tuskissa ja taudin puuskahuksissa; 17 kerskaussanaa noitien, velhojen, kateiden ja muiden vastustajien peljätykseksi, oman voimansa julistamiseksi ja luontonsa kar-kaisemiseksi kuin myöski täydellistä luottamusta voittaaksensa; 2 asetus-sanaa kovain tuskain asettamiseksi taudeissa; 3 uhkasanaa luovutus-sanain perästä, kun niistä ei ollut toivottua apua; 48 manaussanaa kipujen, tuskien, kirojen, rikkeiden ja kaikkinaisten pahain panosten ja turmioiden muuanne saattamiseksi; 3 kiinnityssanaa, joilla pois manattu paha saadaan määrättyyn paikkaansa asettumaan ja siinä kunnekkaan lii-kahtamatta pysymään.

Seuraantona siitä, mitä edellä on sanottu näiden taikarunoin nykyi-seen muotoonsa saamisesta, on mahdotonta nimittää jonkun erityisen runon saamispaikka ja kerääjä, sillä sitä varten pitäisi joka runon juuressa luetella kyllä kymmeniä paikkoja ja kerääjiä, ja kuitenkin jäisi vielä useampi paikka nimittämättä, joista sitä myös epäilemättä olisi voinut saada. Taikasanain tavallisimmat saantipaikat löytyvät sillä maan alalla, joka Laatokan luoteisrannoilta Sortavalan, Jaakkiman ja Kurkijoen pitäjän tienoilta ulotakse yhtä suoraan pohjaisluoteista ilmaa kohti Hyrynsalmen ja Suomussalmen pitäjiin ja vielä näistäki paikoista edelleen Pudasjärven, Rovaniemen, Kuusamon, Kemijärven ja Sodankylän pitäjiin, ehkä jo ovatki näissä viidessä viimeksi nimitetyissä paikoissa osiksi hävinneet, osiksi kat-kelmoituneet ja muuten turmeltuneet. Vielä enemmän unhottuneet ja pahem-min turmeltuneet ovat Oulun läänin etelänpuolisissa pitäjissä, ehkä niissäki vielä katkelmia löytyy, kuin myös maanseljän rajaisissa paikkakunnissa kummallaki puolella aina Satakunnan rajoille asti. Mitä muualla Suo-messa taikarunoja löytyy, ne eivät ole minkään arvoisia, eikä niitä sanot-tavasti tavata Inkerinmaallakaan, jota vastoin ne Vuokkiniemen pitäjässä Kuhmoniemen ja Suomussalmen pitäjien itäisellä rajalla Venäjän Karjalassa ovat samoin kuin kertomarunotki hyvästi säilyneet.

Suurimmaksi osaksi ovat nämät taikarunot perintöä vanhoista paka-nuuden ajoista, joihin kuitenkin myöhemmin on voinut erityisiä nimiä ja lauseita lisäksi tulla, niinkuin muutamat runot kokonansaki nähtävästi ovat vanhain runoin mukaan myöhempinä aikoina syntyneet.

Taikarunoillansa luulivat esivanhempamme voivansa taivuttaa juma-liansa ja haltioitansa avullisuuteen moninaisissa tiloissa ja tarpeissa, milloin niiden paljaalla, usein monikertaisella lukemisella ja erittäinki rukous- ja hyvityssanoilla, milloin sen ohessa erinäisillä lupauksilla ja uhreilla. Met-sän haltioille luvattiin hyvästä saaliista perintökultaa ja -hopeata, josta sitten myös pieniä hitusia heille kaapittiin, lieneepä joskus myös kokonai-

nen kukkoki luvattu ja uhrattu. Karjan keväällä ensikerran laitumelta tultua uhrattiin esikkomaitoa sen menestykseksi ja vuodentulosta syksyllä esikkojyvät riihestä, jotka niin maito kuin jyvätki vietiin jonkun pyhän pitämyspuun juurelle ja annettiin karjan ja vuodentulon haltioille. Myös Ollin päivänä heinäaikana, vuodenalkajais- ja kekrijuhлина syksyllä muisteltiin „näkyttömiä vieraita“ s. o. haltioita ruoka-uhreilla. Lähteihin uhrattiin pieniä mynttirahoja, neuloja ja muuta vähäpätöistä tavaraa luultavasti veden tähden, jota niistä loitsutarpeihin otettiin, eikä unhotettu maan-alaiustenkaan haltiain hyvittämistä, jos niiden tienoilta arveltiin jotain sairautta tahi muuta pahaa tulleen.

Paitsi sitä, mitä jo sanottu on, palvelivat jumaliansa myös välistä päänsä paljastamalla, polvikumarruksilla, maahan lankeemisilla, pyhissä paikoissa käymällä ja muilla semmoisilla tavoilla, jotka ehkä vasta myöhemmin aikoina olivat käytäntöön tulleet kristittyin jumalanpalveluksen mukaan. Todenmukaisesti esivanhempamme eivät kuitenkaan palvelleet minkäänlaisia kuvia eikä muita hengettämiä kappaleita, sillä vaikka Agricola sanoo: „palveltiin myös paljo muuta, kivet, kannot, tähdet, kuuta“, niin ei niitä palveltu, vaan haltiain puoleen, jotka niitä vartioitsivat, toisinaan tarpeen tultua käännyttiin; kivet, kannot j. m. ilman haltioitansa eivät voineet mitään, kun itseki tarvitsivat niiden apua ja suojelemista.

Hyviä jumalia ja haltioita, jonkalaisia Ukko, Tapio, Ahti, Velamo, Sampsa, Metsän emäntä, Mannun eukko, Kuutar, Päivätär ja monet muut olivat, loitsijat sekä muut avun tarpeessa rukoilivat ja palvelivat, mutta harvoin, jos milloinkaan, lienevät mitään palveluksentaipaista paholle hengille osottaneet. Niitä semmoisia, kun Hiisi, Lempo, Piru, Perkele, Louhi, Syöjätär ja mitä muita niitä oli, loitsijat enemmän käskemisen eli manaamisen, kuin rukoilemisen ja avuksi huuttamisen tavoin kohtelivat, kun vaateivat heitä jotain heidän itsensä laittamaa pahaa panosta korjaamaan taikka myös jotain semmoista jollekulle toiselle hankkimaan.

Taikasanoja ja useampia rukouksia käytti yhteinen kansa yleisesti tarpeissansa, mutta toisia taikarunoja löytyy, joiden käytäntään vaadittiin erityistä taitoa. Semmoisella erityisellä taidolla varustetut olivat ne niin kutsutut tietäjät, loitsijat, arpojat, poppamiehet, myrrysmiehet, intomiehet, kukkaromiehet, lumojat, taikurit, puoskarit, kuoharit, joiden joukkoon myös noidat ja velhot nimitettäkööt, vaikka eroavtki edellä nimitetyistä siinä suhteessa, että heidän toimensa ja hankkeensa aina tarkottivat jotain pahaa ja turmiollista, kun niillä toisilla tavallisesti oli jotain hyvää toimenansa.

Näistä heidän nimistänsä muutamia sanoja selitykseksi.

Tietäjä eli tietomies oli se, joka tiesi tahi luultiin tietävän muilta ihmisiltä salatuita asioita. Loitsija eli loihtija, jos johtuisi sanasta luode, voimallinen taikasana, samoin kuin sanasta kade tulee kadehtija, olisi alkuisin ollut luodehtija ja siitä murteellisesti saanut muotonsa luohtija, loehtija, loihtija, loitsija niinkuin sana kadehtija tois-
muotoisesti kuuluu kaehtija, kaihtija (kaitsija). Tämän selityksen mukaan loitsija siis merkitsee sitä, joka voimallisilla taikasanoilla jotaki toimittaa. Voisi loitsija-sanana myös johtaa lapinkielisestä sanasta luoitet, jolla on päästämisen merkintö, joten loitsija, lap. luoitte tulisi päästäjää merkitsemään. Arpoja on se, joka arvalla jotain tiedustele. Poppamies venäläisestä sanasta попь, pappi, arvattavasti tarkoittaa taikaluvun osaaajaa. Myrrysmies ja intomies taikakonsteissa taitava, vrt. lapin sanaa meuret, noitua. Kukkaromies, varustettu kukkarolla, jossa oli monenlaista taika-moskaa: kalmanluita, karhun kämmenluita, kotkan kynsiä, sammakon luurankoja, käärmeen pääkalloja, talia ja keräjäkiviä, ukontalttoja, kirkon tahi kolmesti muutetun huoneen seinästä saatuja puumuruja, lukusuoloja ynnä muuta törkyä. Lumoja, joka taisi koirat, sudet, karhut, käärmeet, nuolet, pyssynluodit, tulen, raudan, pakkasen, kivut, tuomarit ja muut senlaiset, joista jotain pahaa oli peljättävä, tehottomiksi saattaa. Taikuri s. o. taikakeinoja harjottava. Puoskari s. o. hevosten ja muidenki elävien vikoja huusaileva. Kuohari eli salvuri, joka seki taikauksilla työtänsä toimitteli. Noita ja velho ovat nimensä saaneet, edellinen luultavasti lapin sanasta noaidde ja jälkimäinen venäjän sanasta волхвѣ, joilla on sama merkintö.

Tietäjillä ja loitsijoilla oli hyvin avara vaikutus-ala, sen mukaan, mitä he itse kerskasivat tahi muut heidän voimastansa tiesivät kertoa. Paitsi sairaiden parantamista, johon työhön heitä tavallisimmasti käytettiin, taisivat he myös ihmisiä ja eläimiä sairaiksi saattaa, laittaa ihmiset vihaamaan tahi lempimään toisiansa, kääntää silmät näkemään outoja olentoja ja korvat kuulemaan olemattomia ääniä, saattaa kielen puhumattomaksi tahi puhumaan toisin, kuin puhuja tahtoi ja aikoi, tehdä ihmiset sokeiksi, rammoiksi, mielipuoliksi, avioelossa riitaisiksi, jumareiksi, tuh-lareiksi, varkaiksi, vieläpä muuttaa heidät susiksi, koiriksi, karhuiksi tahi muiksi eläviksi.

He taisivat saattaa hyvän naimis-onnen, sovittaa riitaiset pariskunnat, onnistaa kirnumisen, oluenpanon, saipuan keiton ja muut emännys-toimet, tuottaa karjan-, kalastus-, metsästys- ja vuodentulo-onnen, usein toisistaki taloista, taisivat myös hävittää sen ja toisiin paikkoihin saattaa, pilata lehmät ja vasikat, hevoset ja varsat, siat ja porsaat, lampaat ja karitsat, maidot, voit, villat, pyssyt, nuolet, permet, loukut ja satimet,

onget, rysät, merrat, verkot, nuotat, navetat, tallit ja riihet, mutta saattivat myös korjata, mitä muut olivat pilanneet.

Varkaan he panivat takaisin tuomaan, mitä oli varastanut, tahi kiinnittymään varastamaansa kaluun, ettei pääsnyt irti, ennenkuin omistaja tuli omaansa perimään, saattivat pois-karanneen hevosen tahi muun elukan kotiin palajamaan, antoivat tietoa kadonneista kappaleista, missä ne olivat, käänsivät ilmassa lentelevät noidannuolet, tyrät ja muut pahat hankkeet lähtöpaikkaansa takaisin omaan lähettäjäinsä päälle, varjelivat karjan metsänpedoilta, kaalimaat madoilta, touvot ruosteelta, jyväläärit ja aumat hiiriltä, huoneet tulipalolta, karkottivat luteet, torakat ja muut syöpäläiset huoneista, poistivat vahingolliset tuulet, sateet, hallat ja pakkaset; lujittivat itsensä ja muita velhoja, noitia ja kateita, tarttuvia tauteja, rikkeitä ja kaikkia pahoja vastaan, vieläpä niinki, että taisivat tulikuumaa rautaa paljailta käsillään pidellä, lumoivat käärmeitä ja muita pahoja eläviä, lumoivatpa la'inki ja tuomarit niin, että keräjissä aina pääsivät voitolle, oli asia mikä tahansa.

Näitä ja monta muuta kummaa kerrottiin tietäjistä tahi kuultiin heidän omista kerskauksistaan. Jos sairas asui kaukana tahi muuta estettä oli, ett' eivät pääsneet hänen luoksensa, niin taisivat taudin laadun, mistä se oli alkunsa saanut ja mitenkä päättyisi, sanoa, jos vaan saivat tutkiaksensa jotaki sairaan pitämää vaaterepaletta, paitaa, sukkaa, housuja tahi muuta. Muistaki etäisistä oloista ja tulevista asioista kuin myöskin toisten ihmisten ajatuksista voivat tietoa hankkia ja edeltäpäin sanoa, miten joku aivottu matka tahi muu hanke, metsästys, kalastus, oli onnistuva.

Kivillä istuen sanottiin tietäjien kulkeneen yli jokien ja järvien ja heidän henkensä ruumiista erillään matkustaneen muilla kaukaisillaki paikoilla tietoja saamassa ja sitten jonkun tiiman perästä jälleen yhdistyneen ruumiiseen. Semmoiseen henkimatkaan olivat jonkun taikarunon hiljaisella hyrinällä valmistuneet, siitä tainnoksiin joutuneet eli „loveen langenneet“ ja sillä aikaa, kun henki itsepäällänsä kulki, ruumiin, kuin hengetön ruumis ainaki, kuolleena maanneen, sitten hengen matkoiltaan palattua jälleen vironneen.

Ei tainnutkaan kaikilla tietäjillä sitä mahtia olla, että saivat henkensä ruumiista erillänsä asioita tiedustelemaan, jonka tähden heidän piti turvautua muihin keinoihin. Semmoisia tavallisimpia olivat aaveet ja ennustukset, jotka näkymättömäin henkien eli haltiaien vaikuttamina toisiina eri tiloissa ilmautuivat ikään kuin itsestään, ettei ihmisen sitä varten tarvinnut mitään tehdä. Niitä oli koko joukko ja monenlaisia, niinkuin niitä kansassa vieläki kyllin löytyy ja vaarissa pidetään.

Toinen varta vasten tiedon hankkimiseksi tehty ja käytetty laitos

oli arpa, eri paikoilla erilainen. Sitä varten muutamain paikoin laskettiin seula alassuin lattialle tahi pankolle ja sen pohjalle pantiin neljälle eri haaralle vähäsen suolaa, leipää, hiiltä ja savea, suola ja leipä vastatusten ja samoin hiili ja savi. Otettiin sitten harja, ja jos vaan saatavissa oli, semmoinen, jolla oli kolme kertaa harjattu ruumiin päätä. Sitten pistettiin rihma- eli säijeperäinen neula lujasti kiinni harjan varren päähän, arpoja tarttui neulan säikeeseen, asetti harjan keskelle seulan pohjaa ja alkoi lukea arpasanoja. Minnepäin harja sitten hänen lukiessaan nuljahti, jos suolaan, leipään, hiileen tahi saveen päin, siitä arvattiin asian laita erinäisissä tiloissa.

Toisentapainen arpalaitos oli seuraava. Otettiin seula, jonka ulkolaitaan kiinni lyötiin keritsimet (lammassakset) ja vastapäiselle sisäpuoliselle laidalle pantiin vihkisormus ja pystössä seisova harja. Sitten joku pisti etusormensa keritsimen perään, ja hänen niin ojennetulla käsivarrella kannattaessansa seulaa rustinginensa kysyi arpoja, esimerk. mistä joku tauti oli alkunsa saanut ja mitenkä se oli päättävä, mitenkä aivottu matka tahi muu yritys oli menestyvä, mihinkä kadonnut eläin oli joutunut, kuka oli jonkun kärsityn onnettomuuden matkaan saattanut tahi jotaki varastanut j. n. e., nimittäin toisensa perästä kaikki epäluuloiset ihmiset tahi muut kohdat, jotka arveli syynä johonki olleen taikka joista ilman tahtoi tietoa saada. Kun sattui todellisen nimittämään, kääntyi seula itsestensä ja antoi sillä tavoin tiedon asiasta.

Toiset taas panivat seulan sisälle villalankaisen kerän, keritsimet, harjan, vihkisormuksen ja virsikirjan, löivät ulkopuoliseen laitaan tavalliset sakset, joiden perärenkaasen arpoja ja hänen kumppaninsa pistivät etusormensa vastatusten ja niin kädet suorana kannattivat seulaa, joka samoin kuin vastamainitulla edelliselläki tavalla liikahdamalla antoi vastauksen kysymykselle. Muutamat luulivat myös, kun virsikirjan seulasta ottivat ja aukaisivat, eteen sattuvan virren kolmannelta värsystä voivansa jotain päättää.

Eri arpomisen tapaa oli se kun pärestä tehtiin pivollinen pieniä puikkoja, kukin omalla merkinnöllänsä, ja niistä sitten arpasanat luettua ulos otettiin yksi, jonka merkinnöstä päätös arvattiin. Eri tapa myös päivänkukkasesta arpominen, kun siitä nyäistiin toinen toisensa perästä pari, kolme tahi useampaa kukkalehteä, kukin lehti eri merkinnöllä, jotka merkinnöt samassa järjestyksessä annettiin seuraavilleki yhtä monelle lehdelle ja niin niitäki seuraaville aina viimeiseen lehteen asti, jonka merkinnöstä päätettiin, mitenkä asian kävisi.

Pohjolan emännän arpomisesta kerrotaan Kalevalan 18 runossa, vv. 561—584, sen siis taidamme siksensä heittää ja niin myös monet muut

myöhempiin aikain arpomiset, niinkuin sulatun tinan veteen valamisesta, kahviporosta, viinan helmeistä j. n. e. Se vaan lopuksi mainittakoon, että muinais-aikoina arpominen tavallisesti päätettiin uhraamisella, erittäinkin jos arpa lupasi hyvää.

Muutamap ovat arvelleet vanhoilla suomalaisilla noitatrummunki käytännössä olleen, mutta siitä asiasta vanhat runot eivät tiedä mitään. Olisihan niin mainiosta arpomis-aseesta, kuin Lappalaisten noitatrumpu oli, pitänyt jäämän jotain jälkiä, vaan kun niitä ei tavata, jota vastoin muista arpomistavoista kylliksi kerrotaan, niin melkeinpä siltä näyttää, kuin olisi se hoku, että Suomalaisetki ennen vanhaan viljelivät noitatrumppua tullut siitä, kun luultiin heitä, niinkuin monessa muussa taikauksessa vetivät Lappalaisille vertoja, ei noitatrummunkaan suhteen huonompia olleen. Semmoiset paikkain nimet, kuin esimerk. Koutaniemi Paltamon pitäjässä, jossa noitatrummun lappalainen nimi govdes l. gobdas kuvaillee, eivät kuitenkaan voi mitään parempaa selitystä asiassa antaa.

Sairaiden parantaminen, tautien ja kipujen poistaminen, johon työhön loitsijoita enimmäiten tarvittiin, tapahtui parhaiten kylpysaunassa, joka sitä varten lämmitettiin niin salaa kuin mahdollista oli, ett' eivät kateet ja muut pahan suovat saisi tietoa ja tulisi työtä pilaamaan. Lämmityspuiksi olivat ukon ilman särkemät ja aallon rannalle ajamat puut parhaita; synnytystuskia varten piti ne pilkkoa riihen perimmäisestä parresta, lemmen nostossa puista, jotka ikäänkuin humalanvarsi seipään ympäri olivat toinen toiseensa kierustainneet ja takeltuneet. Kylpyvesi noudettiin pohjaiseen päin juoksevasta joesta tahi purosta ja erittäinkin, jos koskea oli lähellä, siinä syntyivistä soreista ja kuplaimista; kelpasipa hyvän luontolähteenki vesi toisinansa, kun vaan tipahutettiin kolme kertaa, vähä kullaki erällä, takaisin tahi vuolttiin kultaa taikka hopeata ottopaikkaan, jota sanottiin veden ostamiseksi. Myös pesuveteen, missä sitä tarvittiin, vuolttiin välistä kultaa tahi hopeata, niin erittäinkin äsken syntyneen lapsen pesuun, jotta siitä kasvaisi lempeäluontoinen ihminen, jota varten toiset pitivät mehiläispesää veteen pantuna vielä tehokkaampana. Kylpyvastaksi otettiin kolmen (tahi yhdeksän) verotalon maalta kolmioksaaisia koivun varpuja, joita sanottiin kirovarvuiksi, ja lempeä tytöille loitsiessa tehtiin vasta erittäin kolmella (kolmen) tienhaaralla kasvaneista varvuista ja vastan sisälle pantiin kolme pohjoispuolelle puuta kasvanutta puun kopraa (vesatukkua puun juurella).

Nämät valmistustyöt asianomaisilla ja muutoin hyvin salaisesti tehtyänsä, alkoi loitsija varsinaisen toimituksensa. Sitä varten saunaan tultuansa hän vastallansa aluksi pyhki saunan lavon, seinät ja la'en ja manasi kovasti kaikki kateet ja pahansuovat pakenemaan. Muutamap jo

silloin, toiset vasta myöhemmin, ottivat luontonsa karastamiseksi veitsen tahi muun teräraudan, jota puraisivat kolmesti ja varustuivat kolmella pintapäreellä ja kolmella lastun pirsteellä saunan kynnyksestä loitsusanoja lukeaksensa, jota tekivät, ensin hiljaisemmalla mutinalla lukien veden, tulen ja löylyn sanat ja sitten sairasta kylvettämään, sivelemään, hieromaan, mittelemään ja mikä milläki tavalla muokkaamaan ja puoskaroimaan, ruvettua kovalla ja korkealla äänellä väliin sylkäistä tupsahuttaen ja hampaitansa yhteen hivoen, väliin jalkaansa maahan polkien tahi ylös hypähtäen ja ruumistansa sinne tänne mutkistellen kuin raivossaan oleva vimmastunut, väliin keskeyttäen lukunsa syvillä huokauksilla ja ääntämällä „hoh, hoh tahi öh, öh, öh, anna hengellisen huokua!“ Loitsijan piti tavalla tahi toisella saada luontonsa nousemaan, innostumaan ja karastumaan niinkuin se hänellä lukunsa alla nousiki ja innostui, jos ei ennen niin haltioihin saatto- ja seuraavissa sanoissa, jotka hän äänsi niin raivosasti, että sairas kyllä säikähtyi. Semmoista säikäyttämistä eli luonnon liikuttamista loitsijat tarkottivatki, kun pitivät sitä hyvänä apukeinona työnsä menestymiseen, milt' ei yhtä tärkeänä, kuin sairaan täydellistä luotamusta heidän taitoonsa ja voimaansa.

Missä järjestyksessä loitsija taikasanojansa luki, on vaikea sanoa, sillä, jos jotain järjestystä laisinkaan oli, se ei kaikilla ollut yhtäläinen. Jos jotain haavaa sairaassa oli, niin ainaki löylyn sanat luettiin kohta estämiseksi, ett' ei löyly niihin menisi, ja sitten, jos ei jo sitä ennenki, perustus-, varomus- ja kateensanat, niiden jälkeen, jos vika oli tuttua laatua, niinkuin esimerk. tulen, pakkasen, pistoksen, ähkyn, riiden, maahisen, koin, hammasmadon saattamissa vaivoissa, käärmeen ja muiden elävien vahingoittamissa, raudan, kivien ja puiden loukkaamisissa, tuli niiden synnyt luettavaksi, mutta, kun syntyä ei tietty, alkuperäisyys tiedusteltavaksi. Siitä edelleen luettiin epäjärjestyksessä, kuin kuki muisti ja katsoi tarpeelliseksi, rukous- ja päästösanoja, työnsä korjaus-, vihotus-, luovutus- ja muita sivuilla 20—55 tavattavia sanoja. Työnsä päätteeksi moni loitsija myöhempinä aikoina luki Herran siunauksen ja seotti lukuunsa muitaki kristinopin lauseita ja nimiä, isämeidän rukouksen, neitsy Maarian, Jortaninjoen, joista ei kuitenkaan runon ijan vuoksi voi muuta päättää, kuin että lisäykset ovat paavin-opin aikana entisiin pakanallisiin runoihin liitetyneet.

Sairasta kyllin kylvetettyänsä ja muokattuansa loitsija leikkasi vastan pieniksi palasiksi ja kätki ne laattian alle. Sitten saunasta lähdettyänsä löi ruoskalla kolme kertaa maata ristin, miksi hyväksi, en tiedä.

Viat ja taudit loitsijain tiedosta olivat kahta eri laatua: jumalantaudit ja panentataudit. Jumalan tauteja olivat ne, jotka kohtasivat

vanhoja, ikäloppuja taikka joista ilmanki jo edeltä päin voitiin päättää, että olivat kuolettavia. Panentataudit, joita myös rikkeiksi eli poikenluomiksi nimitettiin, olivat vihamiesten, kateiden ja muiden pahan-suopain hankkimia noitain ja velhoin avulla taikka soista, maista, metsistä, kalmistoista, hetteistä, vesistä, ilmasta, tuulesta ja muista paikoista niissä elustavain haltiain laittamia, vrt. s. 11—14 ja 322—328. Semmoisia loitsijain mielestä useimmat taudit olivatki ja niitä he kyllä kerskasivat parantaa voivansa. Jos parannusta ei kuitenkaan tullut, niin syynä siihen oli joko se, että tauti vastoin heidän edellistä luuloansa oli jumalantauti taikka että sairaalla oli vastustajana joku väkevä vihamies, joka johonki erinäiseen paikkaan kätkeytyillä kalmanluilla, kidutuspihdeillä taikka muilla noituuskoneilla oli hänen terveytensä rikkonut, ja jotka välttämättömästi olisi löydettävät ja hävitettävät tahi niiden laittajata itseensä varten muuante muutettavat.

Loitsulukujen ja muiden edellä mainittuin toimitusten ohessa oli loitsijoilla myös joitakuita lääkkeentapaisia sekä sisään annettaviksi että ulkopuolisiksi voiteiksi. Semmoisia muutamat heistä eri tarpeissa viljelivät vettä, lunta, jäätä, maitoa, mettä, pihkarasvoja, suoloja, voita, saipuata, kalanrasvaa, elävää hopeata ja muita aineita, joiden kaikkien, niin sisällisten kuin ulkopuolistenki, piti olla luetut eli katsotut s. o. loitsusanoilla voimistetut, jos vaan tahdottiin jotaki vaikuttamaan. Luetuita suoloja eli lukusuoloja yksinensä käytettiin pistoksiin ja moninasiin muihin tauteihin sekä syötäväksi että ulkovoiteeksi. Se vielä sitäki enemmän lisäsi lääketten voimaa, jos oli ukontaltaa, josta muruja vuolttiin niiden sekaan. Niin sanovat myös luetun eli katsotun leipäpalanki syötynä parantavan monta sairautta. Lääkkeihin ja voiteihin katsojan eli lukijan piti toimittaa se työnsä kotalieden, tuvan hiiluksen tahi muun tulisijan lähellä taikka lakeisen alla tuvassa; tehosa oli myös saunan löylyssä lukeminen. Muutamat panivat kirveen lukemisen ajaksi jalkainsa alle. Lääketten ja voidetten lukemalla voimistamista pidettiin niin tärkeänä, että vielä nytkin Venäjän Karjalassa tämän kirjottajalta kysyttiin apteikin lääkkeistä, jos jo olivat katsotut (luetut).

Luultavasti viljeltiin myös muitaki lääkkeitä loitsulukuin apukeinona. Ainaki osottaa monen kasvin nimi, niinkuin ajosheinä, alvejuuri, hammasruoho, hökäheinä, keuhkolehti, koisonpuu, leiniruoho, pistosheinä, ramparuoho, riidenmarja, riisiheinä, ruttojuuri, vatsaruoho, yskäheinä ja monet monituiset muut, että niitä on lääkkeiksi käytetty, vaan kukapa muu niitä vanhoina aikoina olisi käyttänyt, kuin esivanhempaimme ainoat lääkärit, loitsijat ja tietäjät?

Lisäksi siihen, mitä jo on sanottu vikojen ja tautien loitsimisesta,

tulee mainita, että loitsijain siinä työssä oli paljo muitaki taikatemppeuja vaariin otettava *), jotka ei kuitenkaan kaikilla olleet yhtäläiset.

Hammastaudissa otettiin hampaan kaivimeksi säystä eli pirste kirkon kynnyksestä tahi kirkkotarhassa kasvavan pujoheinän juuresta, jolla kaivettiin hammasta verille asti, jonka tehtyä kaivin vietiin entiseen paikkaansa. Myös koiran kulmahammasta pidettiin hyvänä hampaan kaivina-aseena. Se veri, mikä hampaasta oli saatu tihkumaan, koottiin sitä varten vesihakoon (liekoon) tahi uhripuuhun, johon karhun pääkallo oli kiinnitetty, tehtyyn reikään ja lyötiin siihen pihlajaisella tapilla lujasti kiinni hammastaudin sanoja luettaissa. Kuuluu sekin auttaneen, kun otettiin kolmesta yksinäisen pihlajan oksasta puikko kustaki, niillä kaivettiin hampaan juurta että veri läksi, ja puikot sitten naulattiin seinään tahi puuhun tehtyyn reikään loitsusanat luettaissa.

Keltataudissa piti syötämän keltasirkkunen, niin parani.

Kaulakupua eli kaulapahkaa, kupukaulaa loitsijat painelivat vasemman käden nimettömällä sormella kupusanoja lukiessaan.

Kohtauksissa, ammuksissa ja muissa äkillisissä taudin puuskissa mittaeltiin vaaksalla sairasta ristin vasemman jalan isonvarpaan päästä oikean käden keskisormen päähän ja samoin oikean jalan isosta varpaasta vasemman käden keskisormeen. Jos pituus oli yhtäläinen, niin ei ollutkaan kohtaus, vaan muu tauti, mutta pituuden erotessa varmaan oli kohtaus, joka luovutus-, manaus-, uhka- ja muilla sanoilla pakoteltiin väistymään. Hevosen ammuksissa likistettiin sieramia yhteen, että hevonen päristäisi. Pistettiin sitten tupakkaa sieramiin ja saatettiin taas päristämään. Se työ piti tehtämän sillä paikalla, jolla hevosta oli ampunut.

Korvansärkyä parantaissa pantiin elävää hopeata korvaan ja pieni pumpulinen tahi villainen tukko sen päälle. Jos korvaa oli siksi särkenyt, että ryökää tuli suuhun, niin elävä hopeaki meni suuhun, muuten se nousi tukkoon.

Kulkurokossa voideltiin rokkoja viinalla.

Kovissa kuoleman tuskissa kierrettiin sairasta virsikirjalla kahdesti myötä- ja kerran vastapäivää. Sanotaan senki helpottaneen tuskia, jos heitti kissan kuolevan rinnoille.

Kuumetaudissa piti sairaan juoman vettä pohjoseen päin juoksevista virrasta, joesta tahi purosta.

Käärmeen puremia parantaissa otettiin elävä sammakko tahi kala, raapaistiin siitä paikasta, mihin käärme oli puraisnut, vähä verta, joka

*) Kansakoulun opettaja Laitisen antamien ja muilta saatuin tietojen mukaan.

pantiin sammakon tahi kalan suuhun. Vähän aikaa sitten niillä purema-
paikkaa likistelyä ja pidelyä ne elävinä vietiin veteen. Toiset nylkivät
käärmeen, jonka talilla sitten voitelivat haavaa ja sitoivat nyljetystä kää-
rmeestä puraisemalla otetun lihapalasan sen päälle. Hyvänä voiteena pi-
dettiin myös suolatonta voita, johon käärmeensanat oli luettu. Kynsilauk-
kaa nautittiin sisällisesti. — Muutamat loitsijat mahdistansa kerskat-
en sanoivat sen ei liioin voivan käärmeen puremaa parantaa, joka ei osanne
yhdeksällä eri lailla käärmeensanoja lukea.

Lasten levottomuutta ja yön-itkua, jos oli helpompaa laatua,
poistettiin sillä, että kierrettiin lasta kirveellä kolme kertaa, jonka jälkeen
kirves pantiin lapsen pään alaisen alle. Jos siitä ei ollut apua, pantiin
lapsi käsikiven päälle, toisella kädellä pidettiin siinä, toisella pyöritettiin
kiveä. Sill' aikaa joku toinen kävi kolmesti huoneen ympäri ja kysyi
joka kerta ovelta: „mitä jauhat?“ johon pyörittäjä vastasi: „jauhan yön
itkettäjäistä, päivän valvotteliaista, maalta rauhan raastajaista, taivahan
tavottajaista.“ Samalla tavalla lapsi autetaan kierasilmäiseksi tulemasta,
mutta silloin pyörittäjän tulee vastata: „jauhan päätä pyörivätä, silmiä
läpjäviä.“

Jos lapsi oli kovemmin sairas, lämmitettiin sauna ja kylpyveteen
pantiin ruskea sammakko, jonka selkään vasemman käden nimettömän
sormen kynnellä oli piirustettu viisikanta. Jos sammakkoa ei saatu, pan-
tiin joku mynttiraha sen sijasta. Sitten lasta kylvettäissä loitsija luki
kateen-, suutelus- ja muita sanoja, niiden ohessa näinki: „jos olet suilla
suuittuna tahi saatettu sanoilla, pahasilmäisten panoilla, katehisten kat-
seloilla, nyt mä karsin, nyt mä katkon, pulmasäkit puhki ratkon.“ Sitä
jonkun ajan tehtyä ja useampia kertoja sormiensa välitse sylkäistyä loit-
sija pisti kaksi vasemman kätensä sormea lapsen suuhun ja nosti kitalakea
ylöspäin. Sitä tehdessä joku toinen loitsijan kanssa yksissä puuhissa
oleva kulki kolme kertaa ympäri saunan ja kysyi joka kerralla oven
raosta: „mitä teet?“ joihin kysymyksiin loitsija vastasi: „Nostan yön it-
kettäjäistä, päätä pyörimättömäksi, aivoja asettumahan.“ Lopulta vietiin
vasta ja kylvetysvesi sammakkoineen, rahoineen ja viskattiin tielle lausuen:
„ahavalle liiat linnut (lennot), tuulille pahat pakinat!“ Jos korppia, varik-
sia tahi harakoita kohta jälkeen lensi niiden luo, oli se hyvä merkki
lapsen pikaisesta paranemisesta.

Maahisen poistamiseksi loitsija leikkasi kolme pientä turvetta maasta,
sylkäisi kolmesti jokaiselle, joilla sitten hieroi ja paineli maahisen tart-
tumia paikkoja. Sen tehtyä sylki taas kolmesti jokaiselle, pisti ne entiseen
paikkaansa maahan ja painoi vasemmalla kantapäällänsä kiinni. Päätök-
seksi sekä loitsija että loitsittu vielä sylkäisi kolme kertaa itsekkunkki päälle.

Toiset loitsijat kaivoivat tuntemattoman sepän tekemällä veitsellä maasta multaa, jolla yhdeksän kertaa painelivat maahista loitsusanoja lukiessa, veivät sitten mullan entiseen paikkaansa ja painoivat vasemmalla kantapäällään kolme kertaa maahan.

Tulimaahista eli tulenlentoa loitsiessa loitsija otti tuohiropeesen hehkuvia hiiliä ja rupesi niitä pohtamaan muutetun huoneen kynnyksen yli. Jonkun toisen piti silloin kolmesti kysymän häneltä: „mitä seulot?“, johon hän joka kerralla vastasi: „tulta ja tulenlentoa.“

Metsänneenä eli vammaa, joka luultiin metsästä, Metsähiiden juonista, lähisestä karhun pesästä tahi muista sattumista ruumiisen tarttuneen, hierottiin lepänvarvuilla ja viholaispesällä, manattiin sitten kotiinsa metsään palajamaan.

Nikassa piti kertaakaan välillä hengittämättä kolme kertaa perätysten lukea: mene nikka niineen, nikka toinen tuoheen, kolmas koivuun, neljäs neiteen, viies viitaan, kuues kuuseen, seitsemäs seipäsen, kaheksas kannolle, yheksäs uunin päälle, niin nikka lähti.

Niukahus- eli hivellysviassa sovitetiin jäsen sijoilleen ja sidottiin sitten kolme tahi neljä korttelia pitkällä pesemättömällä villaisella langalla, n. k. niukahuslangalla. Sidottaissa luettiin niukahussanat yhdeksän, vähintäki kolme kertaa ja manattiin niukahusta lähtemään muilla ja näilläki sanoilla: „lähe tauti, luovu tauti, kolmen karvan koittumalla, solmun yheksän uhalla!“ Niukahuslanka valmistettiin etusimmasti torstai-iltana sillä tavoin, että kolmesti muutetun huoneen kynnyksellä tahi kotalieden ääressä niukahussanoja lukiessa yhteenpunottiin kolme eriväristä, punaista, sinistä ja valkeata villaista lankaa, joka sitten, kun siihen vielä seljän takana oli tehty yhdeksän solmua, käärittiin paperiin, ett'ei tuuli pääsisi sen voimaa haihuttamaan. Jos sinistä lankaa ei ollut, kelpasi mustaki.

Paisetta tahi ajosta loitsiessa kierrettiin sitä kolmesti vastapäivää vasemman käden nimettömällä sormella tahi saunan kiukaasta otetulla pienellä kivellä, joka sitten vietiin ja sovitettiin entiseen paikkaansa kiukaassa. Toiseen tapaan otettiin muutetun huoneen seinästä tervas-oxsa, jota oksaa sitten ja paisetta vuorottain painettiin vasemman käden nimettömällä sormella paiseensanoja lukiessa. Taikka myös painettiin paisetta käärmeen keräjäkivellä tahi päivän näkemättömillä kalmanluilla tahi vasaralla, jolla oli yhdeksän, vähintäki kolme ruumiin kirstua naulattu. Muutamat voitelivat paisetta ennen käen kukkumista tapetun käärmeen rasvalla ja antoivat perintöhopean kaapetta sisään otettavaksi. Paiseen sydän, kun se ulos saatiin, pantiin hyvännäköisen kepin halaistuun päähän ja keppi vietiin sitten ja heitettiin kulkutielle, että joku kulkija sen siitä ottaisi ja veisi paiseen muassansa.

Paaleltuman vioissa otettiin hevosen jäätynyttä kusta, jota keitetyn ja siivittynä käytettiin niille voiteeksi.

Pistostaudin lääkkeeksi loitsija leikkasi keritsimillä, pistospaikan kohdalta pienen veritilkun, poltti sen kolmella pintapäreellä tuhkaaksi, seotti tuhkan sitä ennen torstai-iltana tahi sunnuntai-aamuna siunattuun eli luetuun veteen, jota sitten valoi kolme kertaa saunan kiukaan läpi, vähä kullaki erällä, kävi sitten palava tuliroihu kädessä ja pistoksen lukua lukien kahdesti myötä- ja kerran vastapäivää ympäri kupin, jossa tuhkalive oli, valeli pistospaikkaa sillä, jonka sairas sitä ennen oli suussansa pitänyt ja antoi sitten lopuksi kaikki rikatki sairaan juotavaksi.

Polttohaavain parantamiseksi loitsija viskasi elävää tulta vasemman olkapäänsä ylitse (pohjoseenpäin), paineli vikapaikkaa pajasta alaisimen vierestä otetulla karstalla, poltti joka puun lajia, joita sen viottavan kuumuuden syntymiseksi oli palanut, ja seotti tuhkan niistä veteen, joka siivittiin ja käytettiin vikapaikoille voiteeksi.

Riisitautiin tehtiin voidetta koiran talista ja riisimarjoista. Hyvä voide oli myös erään hyönteisen suustaan purkama keltainen öljy, jota voideltiin riisitautisen lapsen vatsaan, rintaan ja otsaan, jonka ohessa lasta välimmiten pestiin suokanerva- tahi riisiheinävedessä.

Rikkeissä loitsijat tavallisesti lukivat myös pistoksen syntysanat muiden taikasanain lisäksi, niin erittäinkin, jos arveltiin taudin tuulennästä tulleen.

Silmäräähkässä eli -paskossa, jota myös ahmaloksi ja silmäpakanaksi sanotaan, sairas ensin kylvetettiin, sitten sen silmät pestiin puuvatiin sitä varten otetussa lähdevedessä, jossa oli lietettu vanhan vastan tyvilöitä. Sen tehtyä vesi viskattiin pohjoseen päin ja sanottiin viikkataissa: „ota tuuli tuottamasi, ahavainen antamasi!“ Kirkko- tahi maantiellä olevan kuperan kiven seljälle seisahtanutta sadevettä pitivät muutamat vielä tehokkaampana kuin lähdevettä.

Sivujen rohmautumisisissa piti jonkun, jota käärme oli purrut, käärmeen puremalla jalalla kolmesti polkea rohmaantunutta sivua muutetun huoneen kynnyksellä.

Sormikoin eli koison, narin vaivatessa tehtiin päreestä pikkurainen huoneenmuotoinen, johon koi manattiin sormesta siirtymään, ja se huone sitten sytytettiin ja poltettiin koineen pävineen. Voiteeksi käytettiin vasken ruostetta, johon koin sanat luettiin.

Suonenvedossa ja värviäisessä, elohiiressä, piti sisään ottaa pieniä murenia kolmesti muutetun (kolmannessa paikassa seisovan) huoneen seinästä.

Synnytystuskissa oli monta taikatempua vaariin otettava. Milloin loitsija terävä viikate kädessä kävi kolmesti vastapäivää ympäri saunan, jossa lapsivaimo makasi, ja kosketteli viikatteellansa seinää, milloin taas äkki arvaamatta murti jonkun kiven kiukaasta alas, jotta synnyttävä säikähtyisi, jota ilmanki hirveällä luvullansa ja muilla vehkeillensä koki toimeen saada.

Syyhelmän voiteeksi piti yhteen seottaa yhdeksän eri lajia. Pääaineet olivat suolaton voi, sian ihra, saipua, rikki, ruuti, aluna, tupakan tuhka.

Verenjuoksun seisattumiseksi haavasta tehtiin kolmanteen hirteen maasta lukien reikä, johon verta salvattiin leppäisellä naulalla. Myös siten ehkäistiin verenjuoksua, että painettiin mynttiraha veren lähtöpaikkaan ja sen päälle pantiin kalannahkainen kalvo veren sulkusanoja lukiessa. Jos juoksua ei saatu niillä keinoilla tukkeutumaan, pantiin potilas vasta lämmitetyssä saunassa laattialle tehtyyn vuoteesen maata, peitettiin välilyillä, joiden päälle loitsija äkki arvaamatta karahutti lapiollisen tulenhehkuvia hiiliä pesästä, jotta poteva hyvin säikähtyisi, niin siitä tulen voimalla veri seisahtuisi, vaikka haava olisi noita- tahi kiroraudanki saattama. Sanotaan verenjuoksun myös siitäki lakanneen, jos potilaalle sidottiin oikein puhtaan tytön kehräämää rihmaa vasemman käden nimettömän sormen ympäri, mutta sitä varten eivät puhtaakaan tytöt mielellään ruvenneet rihmaa kehräämään, kun vaan suotta olisivat pilkan-alaisiksi tulleet, jos veri ei siitäkään olisi ottanut tyrehtyöksensä.

Muutamat loitsijat veren juoksua tukkiessaan ottivat vanhasta lukosta ruostetta ja tomua, jotka sitten ynnä niihin juoksutetun ja seotetun veren kanssa rautaisessa elukan kellossa, luottimessa tahi valinkauhassa poltettiin karreksi ja pantiin haavaan. Toisinaan loitsijat verihaavaa voidellessaan ja sitoessaan voitelivat ja sitoivat myös haavantekiän kirveen, veitsen tahi muun teräkalun, joka sai siteessä maata, kunnes haava parani. Mutta ilman kaikkia näitä puuhia sanotaan loitsusanain yksinänsä luettuna oikein karaistulla äänellä ja karstimielellä ehkäisneen verenjuoksun, jos onni muuten oli myötämöillään.

Umpijuoksussa eli veritaudissa, kun veri ei tullut haavasta, vaan suusta, sieramista tahi muualta, tehtiin halaistusta haapaisesta vesasta kolme kopperoa, pantiin suoloja niihin, sidottiin toinen toiseensa kiinni kolmella lepänvarvulla ja paahdettiin liesihiilustan päällä niin paljon kuin taidettiin, ett' eivät suolat vaan lieteen menneet. Ne niin paahdetut suolat sitten pantiin paloviinaan ja syötettiin sairaalle.

Vesitaudissa sanottiin sairaan saavan hyvän avun tulipalosta otetuin hiilten syömisestä.

Ähkyvaivan poistamiseksi otettiin yhdeksän pientä leivän palaista, joihin luettiin ähkysanat yhdeksän kertaisesti ja jotka siten voimistettuina

syötettiin ähkyn vaivaamalle ihmiselle. Sen tehtyä puhallettiin hänen oikeaan sierameensa ja sanottiin: „tuossa, ähky, on sun henkes.“ Sitten puhallettiin myös vasempaan ja sanottiin: „tuossa, ähky, on sun voimas.“ Siitä oli ähkyliselle hevösellenki apua, muutamat sen lisäksi syöttivät sille hämähäkin kinaa eli lukinverkkoa, otettu kolmannen laattian-alaisen hirren salvoimesta, tuvan pöydänpäisestä nurkasta, ja toiset leikkasivat oikeasta etu- ja vasemmasta takajalasta pienen lihasipaleen kummastaki suolan seassa sisään annettaviksi.

Seuraavat varomis- ja muut taikakeinot, joita yksinkertaiset, typerät ihmiset paikoin vieläki arvossa pitävät ja noudattelevat, lienevät myös vanhoilta loitsijoilta perityt, jos niihin ei enää nykyaikoina mitään loitsijan tointa ja apua kysytäkään.

Noitia ja muita pahansuopia vastaan. Jos varotaan talossa käyvältä noidalta tahi myrrysmieheltä jotaki pahaa, niin viskataan kauhalla tahi piekalla hiiluksesta otettua tulista tuhkamujua hänen jälkeensä, kun hän on lähtenyt. Se saattaa noitumansa pahan seuraamaan häntä itseänsä. Samoin viskataan kolmesti tulista tuhkaa sen perästä, jolta peljätään pahaa silmäystä. Se, joka varoo itseänsä noidutuksi, ottakoon suojoja liinaiseen riepuun ja hierokoon niillä päänsä, keskirumiin ja jalat ympäri kiertäen kaksi kertaa myötä- ja kolmannen vastapäivää niin, että hikeä lähtee suoloihin, ja jos tietää, kuka noitui, vieköön suolat noidan kaivoon tahi semmoiseen paikkaan, jossa se tulee avojaloin käymään.

Jos vaimo oli noitumisella miehestään vierotettu, piti miehen, jos tahtoi häntä entiselleen saada, ottaa vaimonsa kenkään vettä, juoda se ja sitten yli vasemman olkapäänsä viskata kenkä pois.

Jos riihi oli noiduttu, ett'ei puitaissa eli tapettaissa saatu tavallista jyvämäärää, piti se elon sijasta ahtaa kuusen havuilla ja ne tappaa, niin riihi korjautui.

Tuuliaispäähän, jossa arveltiin jonkun noidan tahi pahan hengen lentävän, piti sylkeä kolme kertaa, niin se ei voinut mitään vahinkoa saattaa. Muuten oli hyvä varjeluskeino noitia ja niiden saattamia turmioita vastaan kääntää paitansa tahi turkkinsa ja sukkansa nurin, varustaita teräksellä ja tulikivellä. Siihen, kellä oli ukontaltoa eli -nalkki taskussa, ei voineet mitkään noidan nuolet eikä muut pahansuopain rikkeet pystyä.

Tarttumista vastaan. Kun joutui vieraassa saunassa kylpemään tahi muuten vieraisissa paikoissa pelkäsi jotain pahaa tarttuvan, piti vasemmasta kainalosta haistaa omaa hikeänsä, sitten ei tarttunut vaikka missä oleskeli. Ahmalon eli silmäraahkän tarttumista vastaan piti kolmesti painaa silmiänsä vasemman käden nimettömällä sormella.

Keräjiin lähtiessä piti varustaita pienillä pyöreillä kivillä, joita sanottiin käärmeen keräjäkiviksi, myös korpini- tai kotkan-kivillä; niin voitti asiansa, oli mikä tahansa. Käärmeen keräjäkivi, jota kiitettiin hyväksi moneen muuhunki taikatoimeen, sanottiin olevan pieni soikeanpyöreä, silonen kivi, jonka käärmeet keväällä jättivät keräjäpaikkaansa.

Vieraasen paikkaan tai vieraalle maalle tullessa piti, ennenkuin astui jalkansa siihen, uhrata mynttiraha tai muu mitalipalanen, joka nakattiin maahan sanoessa: „terve maa, terve manner, terveempi tervehdäjä!“ Samoin piti veteen lähtiessä sitä ennen veden haltialle jotain uhriksi veteen panna.

Vilustumista vastaan kylmiltä tuuilta ja pakkaselta viskattiin matkoille lähtiessä hehkuvia hiiliä pohjoseen päin. Lieneekö seki jotain uhrintapaista tuulten ja pakkasen haltiain hyvittämisiksi ollut.

Kuormat matkoilla varjeltiin varkailta kalmanluilla ja erittäinki kuolleiden pääkallolla kätkettynä kuorman alle. Ruis-aumain säilymiseksi hiiriltä pantiin sen pohjaan kivi, jota hiirien käskettiin kaluamaan. Huoneen vakuuttamiseksi tulipalosta oli ukontalta hyvä varjelus-ase, jonka avuksi muutamat kalkkisotkusta kuvasivat ristin ulkopuoliseen seinään tulisijan kohdalle.

Karjan varjelemiseksi käärmeiltä piti elukoille antaa suoloja, joihin oli käärmeensanat luettu kolmen- taikka vieläki paremmin yhdeksänkertaisesti. Metsänpedoilta rauhottamiseksi piti elukat voidella hylkeenrasvalla, jota myös karhun poistamiseksi laitumelta ja halmeista piti siellä täällä tahrata puihin ja halmemaiden aitoihin, vieläpä niissä kasvaviin äärimmäisiin elokorsiinki.

Karjan talvionneksi navetta syksyllä pestiin yhdeksällä lehtisellä vastalla, sitten ammuttiin kolmesti läpi navetan ja pantiin elävää hopeata, hampun siemeniä ja suoloja joka hinkaloon.

Kun ostoelein ei tahtonut suostua uudessa paikassa pysymään, menttiin sen vanhaan kotipaikkaan, otettiin kolmivitsaisesta aidasta alimmainen vitsa, pantiin eläimen sarveen tai päähän ja sanottiin: „pyri tuon verran entiseen paikkaasi, minkä tuo vitsaski sarvessasi (päässäsi, kaulassasi)!“

Laskiaisviikolla noidat ja velhot kävivät toisten taloin navetoissa, sieltä maito-, voi-, villa- ja muuta karjan onnea itsellensä tai jollekulle toiselle muuttamaan, leikkelivät karvoja ja villoja, vieläpä pieniä lihapalasiaki elukoista, joita luulivat onnen seuraavan sinne, mihin niitä veivät. Pääsiäisaamuna puhalsivat sarviin ja torviin, jotta koko siltä alalta, jossa torvi kuultiin, maito-, voi- ja muu karjan onni siirtyisi siihen paikkaan, josta ääni lähti. Juhanusyönä kävivät jyväonnea toisten pelloista ja halmeista itsellensä tai muille muuttamaan.

Erityiseksi maidon ja voin lisääjäksi laitettiin Paran kuva, pääksi pantiin kerä, kalsu rungoksi, värttänäät sääriksi. Kädet tehtiin vääristä pajuista ja jalat koivun konkelosta. Mutta hyvä talon tonttu ilmanki muita vehkeitä kantoi kaikenlaista tavaraa taloon.

Kun nuorikko tuli taloon, piti kynnykselle panna vihko, jossa oli yhdeksän erilajista kasvia, ja hänen sen ylitse sisään astua.

Kovassa kotiin-ikävässä vieraalla maalla piti lähteä pari virstaa kävelemään ja takaisin tultua rohkeasti yli kynnyksen astuttua sanoa: „terve maa, terve mantu! * on minun isäni, * on minun emoni, * on oma nimeni“ (* * * merkitsevät kunkin nimeä).

Lempeä vierottaissa eli naimisonnea ottaissa piti saada vasta, jolla tyttö oli kylpenyt, ja kätkeä se sikolättiin. Lempeä nostaessa pantiin kylvettämisen jälkeen tytölle kaulaan orihevosen länget ja vaskikello, joka kolmessa ruumiin vedossa oli hevosen kaulassa ollut; niin työnnettiin tyttö saunasta.

Kun vastasyntynyt lapsi ensikerran oli pesty, puettiin hän harakkapaitaan s. o. liinaiseen riepuun, jonka keskelle oli leikattu pään reikä. Siinä se sai kolme yötä olla, sitten paita vietiin seipään päähän ja jätetiin harakkain hyväksi.

Kaadettu karhu tuotiin juhlallisesti kotiin ja sitten, kun karhun peijaiset oli pidetty, saatettiin pääkallo ja kiinnitettiin kunniallisesti johonki pitämyspuuhun. Peljättiin karhun haltian suuttuvan ja pahoin kostavan, jos karhua ei kuoltuansaki kunnialla kohdeltaisi.

Koiran lumomista varten piti olla varustettu kouran täydellä päistäriä, jotka olivat otetut kolmen loukun alta. Kun sitten näki koiran tahi kuuli haukkuvan, piti kolmannesta aidan raosta alta päin lukea lumoussanat, viskata päistäret tuuleen ja sanoa: „niin on hienot hampahasi, kuin on hienot kourassani.“ Aita ei saanut olla mikä hyvänsä, vaan sen piti juosta kiinni johonki huoneeseen siinä talossa, jonka koira lumottiin.

Tulipaloa pysäyttäissä käytiin kolme kertaa valkean ympäri ja luettiin tulen syntysanoja.

Kaalimatoa kuin myös juuri- ja lehtimatoja poistaissa loitsija kiersi paikan kolme kertaa, ensin myötäpäivää, sitten vastapäivää ja viimeisen kerran taas myötäpäivää, mutta metsänpuolimaisessa sivussa piti yksi kohta kiertämättä jättää veräjäksi, josta mato pääsisi metsään loikomaan.

Ruostetta ohrasta poistivat samalla tapaa, kuin kaalimatoaki. Ohrapeltoa kierteäessään leikkasivat sirpillä ruosteisia tähkiä ja pieksivät niitä sitä varten otetulla kolmella lepänvarvulla. Tämä työ oli tehtävä aamulla ennen einettä. Noin poistui punainen eli rautaruoste. Valkeata ruos-

tetta karkotettiin siten, että lasipalanen kädessä kierrettiin kolme kertaa ohramaata, paikoin muillaki keinoilla. Kun ohranpäät ensin valkenivat ja sitten mustuivat n. k. syyspäiksi, otettiin kolme tähkää, sidottiin punaisella langalla yhteen ja vietiin riihen parsille.

Varas saatiin seuraavalla tavalla varastamansa peruuttamaan. Otettiin sen huoneen kynnyksestä, josta varastettu oli, ja paikasta, missä varkaan viemä kappale oli ollut, kolme hienoa pirstaletta kumpaisestaki, sidottiin yhteen punaisella langalla ja vietiin hautausmaalle. Se luultavasti oli jotain uhrintapaista, jolla keijuset kehoitettiin varasta vaivaamaan ja pakottamaan häntä varastamansa takaisin viemään. Toinen takaisin saattokeino oli seuraava. Mentiin sunnuntaina saarnan-aikana kellotapuliin, näpähytettiin vasemman käden nimettömällä sormella kolme kertaa vanhimman tahi suurimman kellon laitaan ja sanottiin: „herätä kaikki hautaan soittamasi kuolleet varkaan kimppuun!“

Hyvää kalastus-onnea varten oli onki tehtävä nuppineulasta, jota kolmena sunnuntaina oli pidetty kirkon kynnyksellä.

Jos heitti kolme suolaraetta ahjoon, jossa rauta oli kuumenemassa, niin voi sitä sitten tulikuumana vetää läpi kouransa, ett'ei polttanut vähääkään, kun vaan sanoi: „ei rauta tulinen, tulisempi minä olin jo ennen syntymätäni.“

Juohtoväkeä loitsija kiersi kolmesti loitsusanoja lukiessansa. Sen tehtyä ei tarvinnut mitään pahaa matkalla peljätä.

Kun kotiinsa manattu paha oli sinne tullut ja ruvennut nostajaansa eli lähettäjänsä vaivaamaan, niin sen saattama kipu, vihotus ja ajettumus kohta alkoi masentua; samoin kävi, jos loitsija uhka-, manaus- tahi muilla sanoilla ja keinoilla oli pahantekijän käärmeen, koiran taikka muun elävän hengiltä saanut. Muutamat loitsijat uhkasivat saattaa itse pahantekijänki paikalle tulemaan, jos vika ilman ei paranisi.

Otollisin rukousten, kuin monen muunki taikatyön aika oli torstai-iltana tahi sunnuntai-aamuna. Ukkoa ja muita rukoillessansa loitsijat eivät kuitenkaan tarkottaneet muuta, kuin että tulisivat johtamaan ja auttamaan heitä, sillä itse tekivät, mitä jumalaltansa rukoilivat.

Uhraamasta ja muitaki taikatöitä tekemästä palatessansa loitsija ei saanut taaksensa katsoa; se olisi koko työn mitättömäksi tehnyt.

Loitsijat ja erittäinki kuoharit työhön ruvetessansa lukivat aina kaateen sanat hyvin karaistulla mielellä pahain silmäntelijäin pelvoksi, varsinki jos joku toinen oli tiettyvissä, joka myös mielellään olisi tainnut työhön lähteä.

Sammatissa Maaliskuulla 1880.

E. L.

1.

Loitsian perustussanoja.

a.

Kuin silloin sanottanehen,
Miten tutkaeltanehen,
Kun aika tosin tulevi,
Hätäpäivä päälle saapi?

Jo minä poloinen poika,
Jo olen joutunut johonki,
Näille töille työlähille,
Vallan töihin vaikeisin,
Puutteita purkamahan,
10 Päätteitä päästämähän,
Rikkeitä riisumahan,
Vastuksia voittamahan.

Nyt minua tarvitahan,
Tarvitahan, vaaitahan,
Syvän synnyn tietäjäksi,
Ison pulman purkajaksi:
Ruvennenko, rohtinenko,
Tarttunenko, tohtinenko,
Käsin ruttohon ruveta,
20 Käsin käyvä perkelehen,
Rumalaista rutjomahan,
Ponnetonta polkemahan?

En minä mitänä voine
Ilman armotta Jumalan,
Toimetta totisen Luojan;
Avun Luoja antakohon,
Avun Herra heittäköhön,
Avun suokohon Jumala,
Saatua minun sanani,

30 Käytyä minun käteni!
Jesuksen on suu sulava,
Suukseni sukeutukohon,
Jesuksen käpeä kieli,
Kielekseni kääntyköhön,
Jesuksen sopeat sormet,
Sopikohot sormikseni;
Mihin ei sanani saane,
Saakohot sanat Jumalan;
Kuhun ei kääntyne käteni,
40 Käyköhöt käet Jumalan;
Mihin ei sormeni sopine,
Sopikohon Luojan sormet;
Mihin ei henki höyrähtäne,
Herran henki höyrytköhön!

Toisin:

37. M. saanevi s.

39. K. e. käteni käyne,

„ K. kääntänen käteni,

43. Mihin henki höyrynevi.

b.

Armoa minä anelen,
Huojuennusta huokaelen,
Ylähältä taivosesta,
Luota Luojan kaikkivallan,
Mistä armot annetaan,
Huojuennusta hoivatahan,
Ovet armon auki käyvät,
Turvat tuttavat tulevat.
Herra hoivan heittäköhön,
10 Avun tuokohon Jumala,

Minun silmin nähtyäni,
 Mieli arvaeltuani,
 Suin sulin puheltuani,
 Hengin huokaeltuani,
 Käsin päälle käytyäni,
 Sormin suoriteltuani!
 Saakohon minun sanani
 Läpi luun, läpi jäsenen,
 Läpi lämminten lihojen,
 20 Läpi suonten soljuvien,
 Iho'on imento raukan,
 Emon tuoman ruumihiisen!

Toisin:

1—4. A. m. anoisin,
 Hoivoa rukoeleisin,
 Isoltani Jesukselta,
 Emoltani Maarialta,

8. Merkit t. t.

15, 16. Kourin korjaeltuani,
 S. suorusteltuani,
 Peukaloin pieltäni!

c.

Suutani sovittelen ma,
 Säveltäni säätelen mä,
 Kolmasti koan ovella,
 Viesti veräjän suulla.
 Niin on lämpimät sanani,
 Kuin on luotu saunan löyly,
 Vesi viskattu viaton,
 Läpi kuumista kivistä,
 Kivistä kivuttomista,
 10 Paasista pakottomista;
 Suu mulla Jumalan luoma,
 Kieli Jesuksen tekemä;
 Minkä suustani sanelen,
 Sen suusta sulan Jumalan,
 Minkä kerron kielestäni,
 Sen kielestä suuren Luojan,
 Minkä parrasta pakisen,
 Alta parran autuahan;

Jos on mulla suu sulava,
 20 Sulavampi suu Jumalan,
 Jos on kieleni käpeä,
 Käpeämpi Luojan kieli,
 Jos on kaunoinen käteni,
 Käsi Herran kaunoisempi,
 Jos väkeni voimallinen,
 Väkevämpi Kaikkivallan.

Toisin:

11, 12. Suun on luonunna Jumala,
 Herra hengen antanunna;
 19, 20. J. o. m. s. suloinen,
 Suloisempi s. J.

d.

En puhu omalla suulla,
 Puhun suulla suuremmalla,
 Maarian sulalla suulla,
 Herran hengellä hyvällä,
 Lämpöisellä lähyttelen;
 En liiku omin lihoini,
 En väiky omin väkini,
 Liikun Luojan lihoilla,
 Väikyn väellä Kaikkivallan.
 10 Minkä suustani puhunen,
 Sen puhun Jumalan suusta,
 Minkä kielestä keritän,
 Kielen Jesuksen nenästä,
 Minkä päästäni panelen,
 Sen päästä parahan Luojan,
 Min minä pesen ve'ellä,
 Pesen Jesuksen verellä,
 Huuhon Herran hurmehella.

Toisin:

1—5. E. p. omasta suusta, P. suusta puh-
 tahasta,
 Vaikutan valantehesta,
 M. sulasta suusta, L. läiköttelen;
 7—9. E. värky (värvi) o. v.
 L. Jesuksen l.
 Pyhän Hengen voiman kautta.

e.

Ei ole tässä nuorisossa,
 Nuorisossa nousevassa,
 Kansassa kasuavassa,
 Tämän pulman purkajaista,
 Tämän lastin laskiaista,
 Kykkärän kerittäjäistä,
 Nämät on kykkäret kyläiset,
 Vaan ei vastukset kotoiset.

f.

Kun ei lie minussa miestä,
 Niin panen parempiani,
 Nostan maasta mannun eukot,
 Hiekasta hevos-urohot,
 Väekseni, voimakseni,
 Tuekseni, turvakseni,
 Tässä työssä työlähässä,
 Tässä tuskassa kovassa.

Kun ei lie minussa miestä,
 10 Ukon pojassa urosta,
 Nouskohon norosta miehet,
 Miekkamiehet liettehestä,
 Kankahasta kalpamiehet,
 Hevosväki hiekan alta,
 Jok'on viikon maassa maannut,
 Kauan lieossa levännyt,
 Pojan ainoan avuksi,
 Miehen kuulun kumppaliksi!

g.

Kun ei lie minussa miestä,
 Ukon pojassa urosta,
 Tämän päästön päästäjäistä,
 Tämän rienan riisujaista,
 Louhi, Pohjolan emäntä,
 Tule päästöt päästämähän,
 Nämät rienat riisumahan!

Kun ei lie minussa miestä,
 Ukon pojassa urosta,
 10 Päivätär, pätevä neito,
 Tule päästöt päästämähän,
 Nämät pulmat purkamahan,
 Kykkäret kerittämähän!

Kun ei lie minussa miestä,
 Ukon pojassa urosta,
 Kave eukko, luonnon tyttö,
 Kave kultainen, korea,
 Tule päästöt päästämähän,
 Rikkeitä riisumahan,
 20 Kiehittämähän kiroja!

Kun ei lie minussa miestä,
 Ukon pojassa urosta,
 Tule, Hiisi, Hiitolasta,
 Jumaloista jukkaselkä,
 Tämän jakson jaksajaksi,
 Kauhean kaottajaksi!

Toisin:

23, 24. Onhan Hiittä Hiitolassa,
 Jumalata taivahassa,
 " Otan Hiien Hiitolasta,
 Tahi taivahan Jumalan,

h.

Kun ei lie minussa miestä,
 Ukon pojassa urosta,
 Tulkohon joku jumala
 Kaikki päästöt päästämähän,
 Kaikki pulmat purkamahan,
 Kaikki jaksot jaksamahan,
 Mennä suuren, mennä pienen,
 Mennä pitkän perkelehen,
 Syömästä, kaluamasta,
 10 Ristittyä rikkomasta,
 Kastettua kaatamasta,
 Tehtyä teloamasta!

i.

Kysyn Luojalta lupoa,
 Kaikkivallalta varoa:
 Ruvennenko, rohtinenko,
 Tarttunenko, tohtinenko,
 Tähän työhön työlähäsen,
 Raatehesen raskahasen,
 Saaessa sotahan surman,
 Kera tau'in tappelohon,
 Kiroja kehittämähän,
 10 Päätteitä päästämähän.
 Jos ei minussa miestä liene,
 Ukon pojassa urosta,
 Käsin ruttohon ruveta,
 Käsin käyä tappelohon,
 Saatan sanan Luojan luoksi,
 Kirjan Jesuksen kätehen,
 Pääni päällä taivosessa,
 Joka pilviä pitävi,
 Haitukoita hallitsevi,
 20 Poutapilvissä asuvi,
 Alla taivahan tasaisen;
 Otan Luojan loitsimahan,
 Jumalan puhelemahan,
 Kaikkivallan katsomahan.

Toisin:

6. Raa'antahan raskahasen,
 „ Asiahan ankarahan.

k.

Minä mies Jumalan luoma
 Näitä töitä tehtäessä
 Aina armolla Jumalan,
 Toimella totisen Luojan,
 Jos mulle tuho tulevi,
 Hätäpäivä päälle saapi,
 Mistä mä anon apua,
 Mistä huan hoivausta,
 Avukseni, armokseni,
 10 Tuekseni, turvakseni,

Ett'en seikkoihin sekoisi,
 Hätihini hämmentyisi?

Tuolta ma anon apua,
 Tuolta huan hoivahutan,
 Pääni päältä taivosesta,
 Isältäni, Luojaltani;
 Otan ma kurelta kulkun,
 Kajavalta kaulan pitkän,
 Joutsenelta juorottimen,
 20 Sääkseltä säveän äänen,
 Jolla huan huijahutan
 Ylähälle pääni päälle.
 Isäni, ikuinen Luoja,
 Esivanhemman Jumala,
 Avun mulle antakohon,
 Turvan mulle tuottakohon,
 Ett' ei mua syyttä syöä,
 Eikä tau'itta tapeta,
 Ei luvatta suuren Luojan,
 30 Suomatta jalon Jumalan!
 Tulkohon Jumalan turva,
 Apu Herran astukohon,
 Apu kuusta, auringosta,
 Apu einetten emistä,
 Turva luonnon tyttäristä,
 Vara vaimoista pyhistä!

Toisin:

- 3, 4. Aina Herran armon kautta,
 Voimalla isän Jumalan,
 6. H. hämmentävi,
 9. A. ainokseni,
 15, 16. Isältäni Jesukselta,
 Emoltani Maarialta,
 30. Ilman suomatta J.
 31. T. J. tunti (Isältä turva),
 „ Jumalasta turva tullos,
 35. T. onnen t.

l.

Minä mies vähäväkinen,
 Uros heikkohengellinen,

Puhun torven taivoselle,
 Pillin pilvien lomatse;
 Huutelen hätäisen äänen,
 Panen äänen pakkoisen,
 Läpi maan, läpi manuen,
 Läpi taivahan tasaisen,
 Josta armot auki käyvät,
 10 Rikki vieryvät veräjät.
 Tuhat tuttua tulevi,
 Sata Herran sankaria,
 Ylähältä taivosesta,
 Alahalta maaemästä,
 Väeksi vähän urohon,
 Miehen pienen miehuueksi,
 Näissä töissä työlähissä,
 Asioissa ainoisissa.

Toisin:

2. U. heikkohartiainen,
- „ U. aivan unteloinen,
- „ Huovisheikkoinen hipiä,
4. P. p. lomahan;
7. L. m., I. manalan,

2.

Varomussanoja.

a.

Missä mies varoeleime,
 Uros tuima turveleime?
 Tuossa mies varoeleime,
 Uros tuima turveleime,
 Oven suussa, orren alla,
 Pirtin pihlipuolisessa,
 Pihalla kujosen suussa,
 Veräjissä viimeisissä.
 Siinä mies varoeleime
 10 Vaimollisesta väestä;
 Ei ole ne varat väkevät,
 Eikä turvat luotettavat,
 Niinp' on tuima turveleime,

Vaivainen varoeleime,
 Urohoisesta väestä:
 Vaatitseime varvikossa,
 Vitsikossa viititseime,
 Tien kahen jakaimessa,
 Sinisen kiven selässä,
 20 Heiluvilla hettehillä,
 Läikkyvillä lähteillä,
 Kosken kopruilla kovilla,
 Ve'en vankan väänteheissä.

Siinä mies varoeleime,
 Uros tuima turveleime,
 Rautapaitahan paneime,
 Teräksihin tietteleime,
 Vaskisukkihin su'ime,
 Vaskivöihin valmistaima,
 30 Veen varalle, maan varalle,
 Tulen, valkean varalle,
 Kiven kirjavan varalle,
 Taivahisen tahkoloille.
 Rauta on lakki, rautatakki,
 Rautahattu hartioilla,
 Rautakintahat käessä,
 Rautasaappahat jalassa,
 Joilla astun Hien maita,
 Maita Lemmon leyhyttelen,
 40 Ett' ei pysty noian nuolet,
 Eikä velhon veitsirauat,
 Ei asehet ampumiehen,
 Eikä tietäjän teräkset.

Toisin:

8. Selkäaitojen raossa.
- 22, 23. Koskiveellä kuohuvalla,
 Kosken kuohuvan kivillä
26. Panupaitahan p.

b.

Millä nyt raatoni rakennan,
 Varustelen vartalonin?
 Raaon raualla rakennan,

Teräksillä telkittelen,
 Hyöteleime, vyötteleime,
 Rautapaitoihin paneime,
 Teräsvöihin telkitäime,
 Vai ilman varotteleime
 Korvalla tulisen kosken,
 10 Pyhän virran pyörtehellä.

Mies on lustuissa lujempi,
 Rautapaiassa parempi,
 Teräsvöissä tenhosampi,
 Jott' ei huoli huonommista,
 Hätäile hyviäkänä;
 Suet saapi suitset suuhun,
 Karhut rautakahlehisin,
 Itse on suurinna sutena,
 Karhu kahta kauheampi,

20 Noilla noitien tiloilla,
 Tietomiesten tienohilla.

Kyllä mä mokomat noiat
 Apan kolme kulkkuhuni,
 Kainalohoni kaheksan,
 Yheksän olan ylitse;
 Laulan ma mokomat noiat
 Suin sytehen, päin savehen,
 Kypenihiin kyynäsvarsin,
 Koprin kuumihin poroihin.

Toisin:

7. Teräsvöillä teenteleime,
 Vöillä vaski vyötteleime,
 „ Lustusihin luotteleime,
 „ Lustuloihin lukkeleime,
 11. Lustusiss' on mies lujempi,
 „ Lustoissa (lustehissa) m. l.
 13. Vaskivoissa valmihimpi,
 „ Vöiss' on vaski yölähämpi,

c.

Isoni tulinen turkki
 Tulisiksi turvikseni,
 Emoni panuinen paita

Panuisiksi paioikseni
 Tuonelasta tuotakohon,
 Päälleni puettakohon,
 Jott' ei pysty noian nuolet,
 Eikä ampujan asehet!
 Kun ei tuosta kyllin liene,
 10 Ukon voima taivahasta,
 Maasta maan emosen voima,
 Väki vanhan Väinämöisen,
 Avukseni, armokseni,
 Väekseni, voimakseni,
 Ett' ei tartu pirun piilit,
 Pirun piilit, noian nuolet!

d.

Noitia on joka noronen,
 Velhoja joka veräjä,
 Joka aita arpoja,
 Joka tiehyt tietäjiä,
 Vaan en huoline hätäillä,
 En varsin varannekana:
 Keritsen kiveltä villat,
 Takut talven maannehelta,
 Katkon karvat kalliolta,
 10 Somerolta jouhet suoron,
 Teen tuosta varahamosen,
 Jonka alla yöt asunen,
 Päivät päällä teutaroinen,
 Ett' ei noita kyllin söisi,
 Velho viljalta vitaisi.
 Kun ei tuosta kyllin liene,
 Kytken kytä kymmenkunnan,
 Satuloin sa'an matoja,
 Sivullani siirtymähän,
 20 Lasken karhun kahlehista,
 Suen suitsista lähetän,
 Eessäni samoamahan,
 Jälissäni juoksemahan,
 Syömähän kylän kiroja,

Katehia kaatamahan,
Noitia joka norolta,
Velhoja joka vesiltä,
Joka tieltä tietäjiä,
Katehia kaikin paikoin.

Toisin:

- 20, 21. Karhun rautaisen rakennan,
Suen vaskisen varoan,
21. Karhun rautakarvaisenki,
23. Jälestäni j.

e.

- Impi pilvestä pirahti,
Pyhä piika taivahasta,
Istahtihe itkemähän
Metoiselle mättähälle.
Siinä istui sekä itki;
Juoksevi jokea kolme
Yhen immen kyynelistä,
Yks' on vettä, toinen mettä,
Kolmas on tulinen koski,
10 Koskessa tulinen luoto,
Luo'ossa tulinen koivu,
Koivussa tulinen kotka,
Nenä on kuin noian nokka,
Kynnet viisi viikatetta
Noian nuolta noutamahan,
Väkeviä voittamahan,
Tietäjiä tempomahan,
Katehia kaitsemahan,
Ett' ei pysty noian nuolet,
20 Noian nuolet, veitsiverhot,
Tietäjän terävät rauat.
Mi on noitia noroilla,
Nuolihinsa noivukohot,
Verhottajat veitsihinsä,
Tietäjät teräksihinsä,
Väkihinsä muut väkevät!

Toisin:

15. N. n. nostamahan,

f.

- Jos minä yritän yksin,
Yheksän yrittäköhön,
Jos minä kavahan kaksin,
Kaheksan kavahtakohon,
Minun pojan puolestani,
Yksinäisen ympärille;
Nouskohon sukuni suuri
Kuin on vankka vaaran paltta,
Heimokuntani heleä
10 Kuin on pitkä pilven ranta,
Siireheni seisomahan,
Vieressä vaeltamahan,
Vasten vastuksen väkeä,
Kohin paikkoja kovia!

Toisin:

7. Nostan ma s. suuren
9. H. herätän
” Heti heimoni herätän

g.

- Ken mua kovin kokevi,
Se jo konnoa kokevi,
Riiviöä reistoavi,
Elikkä emäpirua,
Emähiittä hioavi.
Ken mua kovin kokevi
Urhoisesta väestä,
Miehisestä joukkiosta,
Kokekohon koiriansa,
10 Pilatkohon pentujansa;
Ken mua kovin kokevi
Vaimoisestaki väestä,
Naisten naarojen seasta,
Kokekohon kohtuansa,
Varokohon vatsoansa!

Toisin:

10. P. pyssyjänsä;

h.

Josp' on noiat nosteleikse,
Tietäjät ylenteleikse,
On mulla kotona koira,
Musta koira, rautarakki,
Selin seinähän siottu,
Rinnoin ristirahvasehen;
Se nyt tänne täytyköhön
Syömähän kylän kiroja,
Kylän noiat nokkimahan,
10 Äkähiset appamahan!

Kun ei siitä kyllin liene,
Tulkohon merestä miehet,
Umpilammista urohot,
Avukseni, ainokseni,
Vihollisten voittajaksi,
Katehien kaatajaksi;
Saakohon sata urosta,
Tuhat miestä miekkoinensa,
Suurilta sotakeoilta,
20 Miesten tappotanterilta!
Vaan jos ei sitä totelle,
Tuhat mull' on tuttuani,
Sata Herran sankaria,
Ylähällä taivosessa,
Ne tuopi tulisen miekan
Parahalta paimenelta
Käteheni oikeahan,
Jolla haitat hakkaelen,
Kaa'an maalliset katehet,
30 Ve'elliset velhot voitan.

i.

Luojan telta tenhollinen,
Maarian vakainen vaippa,

Turvakseni tuotakohön,
Päälleni puettakohön,
Ett' ei pysty noian nuolet,
Eikä tietäjän teräkset!
Kun noiat ylenteleikse,
Ylemmäksi huokoame,
Pääni päälle taivosehen,
10 Tuolle taivahan ukolle,
Joka pilviä pitävi,
Hattaroita hallitsevi,
Puhki pilvien puhuvi,
Halki ilman haastelevi;
Kun noiat alenteleikse,
Alemmaksi huokaelen,
Maahan alle jalkojeni,
Maammolleni maaemähän.

k.

Kuinka kuulin, kuin sanoivat
Tässä maassa ollessani,
Ilmassa eläessäni
Ison entisen ajalla?
Noin ma kuulin, noin sanoivat:
Jumalani jukkeroinen,
Haltiani kekkeroinen
Aina autteli minua
Noien noitien seassa,
10 Tietäjien tienohilla,
Auttoi armokoprallansa,
Väkevällä voimallansa,
Kantoi miestä kaiken päivän,
Laski illalla lepon.

Toisin:

1. K. k., k. sanoimma
12. V. vallallansa,
14. Heitti i. l.

3.

Kateen sanoja.

a.

En tieä kaetta kaita,
 En varata vastuksia,
 Näissä töissä työlähissä,
 Asioissa ankaroissa;
 Kaitsekohon kain emäntä,
 Varatkohon Väinämöinen!

- Ken katehin katsonevi,
 Silmin kieroin keksinevi,
 Luonevi vihaisin luomin,
 10 Vastuksin varustanevi,
 Silmät verta vuotakohon,
 Räämettä räpäjäköhön,
 Tuonne helvetin tulehen,
 Pahan vallan valkeahan;
 Vesikarvat kasvakahot
 Sille silmien sisähän,
 Kirvesvarren vahvuiset,
 Jousijäntehen pituiset,
 Nekin verta vuotakohot
 20 Pitkin, poikin poskiloita!
 Ken ei katsone katehin,
 Senpä Jesus siunatkohon
 Simasilmin ollaksensa,
 Mesimielin käyöksensä!

Toisin:

- 11, 12. S. voina vuotakohot,
 Rasvana rapahtakohot,
 Hyyhmänä hyräelköhöt,
 Räntänä rävähtäköhöt,
 12. Ränätä räpättäköhön,
 17. Varstan v. paksuiset,
 17, 18. Veitsenpään on p.
 Pihtivarsien p.

b.

Ken katehin katsonevi,
 Silmin väärin väännellevi,

- Tahi suulla suuellevi,
 Sanoilla sa'atellevi,
 Hiien sitta silmillensä,
 Hiien karsta kasvoillensa,
 Suuhunsa tulinen tulppa,
 Lemmon lukko leuvoillensa;
 10 Kielen kanta katketkohon,
 Silmä juoskohon simana,
 Toinen voina vuotakohon,
 Tuonne tuimahan tulehen,
 Hiien hiilihinkalohon,
 Pää kiveksi kuivakohon,
 Kalvo päälle kasvakahon!

Toisin:

- 13, 14. T. helvetin tulehen
 Hiien töille esteheksi,

c.

- Ken katehin katsonevi,
 Kielin kehnoin keksinevi,
 Ankehin ajatellevi,
 Sanan harkan haastanevi,
 Karsta silmähän katehen,
 Noki noian sieramehen;
 Hitto suuta sulkekohon,
 Ja sanoja salvatkohon,
 Leuvat liioin liikkumasta,
 10 Hampahat hajoamasta!
 Jos ei sitte siitä huoli,
 On mulla tulinen veitsi
 Tulisen tupen sisässä,
 Tulisen sepän tekemä
 Tulisessa ahjosessa,
 Jolla sorran suuteliat,
 Kaotan kaehtiani.

Toisin:

- 16, 17. J. s. suutelukset,
 K. katehen luomat.

d.

Ken se päälle katsonevi,
Viereltä tähyistänevi,
Katsokoon metisin silmin,
Simaluomin luinaillkohon!

Jospa katsovat katehet,
Kierosilmät keksinevät,
Risu silmät riipiköhön,
Oksa silmät ottakohon;
Kuiva kuusi kasvukohon,
10 Rautaoksa pensiköhön,
Rautaoksa, karkkulatva,
Katehen koan etehen,
Johon silmänsä sitovi,
Näkimensä näykkäjävi,
Jott' ei pääse päästämättä,
Selviä selittämättä,
Sinä ilmoisna ikänä,
Kuuna kullan valkeana!

Toisin:

11. Kuiva kuusi, latva raaka,
- „ K. k. karsilatva,
12. K. k. ovelle,
13. J. s. sipuvi (sokaavi),
14. N. näkkäjävi (näppäjävi),

e.

Jospa katsovat katehet,
Kierosilmät siiristävät,
Ikkunoista irvistävät,
Pilkistelevät pihoilla,
Kujosilla kuuntelevat,
Aitovierin arvelevat,
Hiitolan verinen vaippa,
Hiien hursti hurmeinen,
Viien miehen kannettava,
10 Silmille siottakohon,
Korville kohettakohon,
Hiien hattu hartioille,
Ikkunoissa istujille,

Sillan päässä seisojille,
Kujan päässä kuurtajille,
Välillä väjystäjille,
Silmin siintämättömäksi,
Korvin kuulemattomaksi!

Toisin:

5. K. kuurtanevat,
6. Läpi aian katsonevat,
- „ Aian raosta arvelevat,
7. H. v. viitta,
- „ Panulan v. paita,
8. Tapiolan hurmehursti,
11. K. kohettukohon (kohottukohon),
- „ Korvihin kumottakohon,
- „ Lemmon kuotta korvillensa,
- 17, 18. Silmän katsoja siruiksi,
Päähyt ilman ikkunoiksi,
Suuhut taivahan navaksi!

f.

Ken katehin katsonevi,
Valehin valvattanevi,
Tahi kielin keksinevi,
Sa'atellevi sanoilla,
Suuhunsa omat sanansa,
Päähensä omat panonsa,
Ajatukset alle vyönsä,
Koitukahat kohtuhunsa,
Vatsahansa vaipukahat,
10 Maatukahat maksoihinsa,
Pernoihinsa peittykähät,
Kiertykähät keuhkoihinsa,
Syämehen sykertykähät,
Olkahansa oikeahan,
Vasemehen kantapäähän!

Toisin:

- 6, 7. P. pahat kätensä,
A. itsehensä,

4.

Kostosanoja.

a.

- Ken mitä kehottelevi,
 Kielen kullan keikuttavi,
 Saakohot omat sanansa,
 Vierköhöt omat vihansa,
 Kotihinsa koitukohon,
 Majahansa maatumohon,
 Syämässänsä syöpyköhön,
 Maksoissansa maistukohon,
 Keuhkoissansa kiertyköhön,
 10 Helmoissa hypitelköhön,
 Ruvetkohon ruumihisen,
 Käyköhön käpylihoihin!
- Ken sanani kertonevi,
 Läpi päästä lähteköhön,
 Aivoista alentukohon,
 Kielen kanta kiertyköhön,
 Hiukset päästä hiertyköhön,
 Neuloina teräsneninä,
 Äiminä ä'äserinä!
- 20 Ken kiroin kiroeleivi,
 Sanovi kirosanoja,
 Kulkkuhun tulinen tulppa,
 Vaaja vaskinen kitahan,
 Hiien haitta hampahisin,
 Lemmon lukko leukoihinsa,
 Kielensä kivettyköhön,
 Suunsa sammaloitukohon!

b.

Kuka lienevi kironnut,
 Kiron kielin kuikuttanut,
 Kiron huulin humpsuttanut,
 Kiron hampahin hakannut,
 Sen kivet kiroelkohot;
 Ken lienevi louhtanunna,

- Sitä louhet louhtakohot;
 Ken lienevi paahtanunna,
 Sitä paaet paahtakohot;
 10 Ken lienevi rikkonunna,
 Sitä riidet rikkokohot;
 Ken lienevi kaehtinunna,
 Sitä kalma kaetikohon;
 Ken lienevi suuellunna,
 Sitä surma suuelkohon,
 Kielensä märäntyköhön,
 Suunsa sammaloitukohon!

c.

- Ken mua kovin kokevi,
 Tunge, Hiitola, tulehen,
 Isännät perisopesta,
 Emännät ovisopesta,
 Suin sytehen, päin tulehen,
 Polvin kuumihin poroihin;
 Silmät käännä kellellehen,
 Niskat ruttohon rutaise,
 Vello verta hartioissa,
 10 Sotke suolia sisässä,
 Keitä keuhkoja mahassa,
 Ennenkun sanani saapi,
 Tahmi mieli miettinevi,
 Ajatus on arvannevi!

Toisin:

13. T. m. juohtunevi,

5.

Alkuperäisyyden tiedustus.

a.

Etsittelen eukkoasi,
 Muistuttelen muoriasi,
 Mist' oot, pulma, puuttununna,
 Taikea tapahtununna,

Iho'on imento raukan,
Emon tuoman ruumihisen.

En tunne tekiätäsi,
Enkä tieä saajoasi,
Ootko tauti Luojan luoma,

- 10 Surma säätämä Jumalan,
Vain olet teko tekemä,
Toisen tuoma, toisen luoma,
Pantu tänne palkan eestä,
Rahan änskällä rakettu,
Tekemähän tinkatöitä,
Rahatöitä raastamahan,
Kannettua kaatamahan,
Tehtyä teloamahan?

Lienet tauti Luojan luoma,

- 20 Surma säätämä Jumalan,
Niin mä luome Luojahani,
Heitäime Jumalahani;
Ei Herra hyveä heitä,
Luoja kaunista kaota.

Kun lienet teko tekemä,
Pulma toisen pungastama,
Kyllä saan sukusi tietä,
Löyän synnyntäsiyasi:
Tuolta ennen pulmat puuttui,

- 30 Tuolta taikeat tapahtui,
Tietomiesten tienohilta,
Laulumiesten laitumilta,
Konniin kotisijoilta,
Taikurien tanterilta,
Noitien noronenistä,
Mäkipäistä möyrymiesten,
Salanaarojen sanoista,
Pitkähiusten pintehistä,
Pohjan pitkästä perästä,

- 40 Lapin maasta laakeasta,
Peuran piehtaro-sijoista,
Hirven hiihtokankahilta,
Kalmalaisten kartanosta,
Manalan ikimajoilta,

Mullista muhajavista,
Maista liikuteltavista,
Somerilta pyöriviltä,
Hiekoilta heliseviltä.

Toisin:

14. R. ängällä r.
„ Rakettu rahan nenästä (perästä),
16. Rahan tiestä raastamahan,
41. Poron poikima-sijoilta,

b.

Mist' oot, herja, heittäynnä,
Hiien tauti, tarttununna,
Syömähän, verinen koira,
Manan rakki, raastamahan,
Ristittyä rikkomahan,
Kastettua kaatamahan?

- Ootko suosta, vai oot maasta,
Vain oot veestä vellottunut,
Hettehistä heittäynyt,
10 Lähteistä läikähtynyt,
Ve'en liitasta lipunut,
Veen kalvosta kapunut?
Onko sua luoten luotu,
Luoten luotu, pannen pantu,
Ootko tullut tunnotonna,
Tavoitonna tammoellut,
Sukukunnan suuteloista,
Lajikunnan lausunnoista,
Kiihtynyt kylän kiroista,
20 Tarttunut kylän sanoista,
Miesten mielistä pahoista,
Urohien uhkannoista,
Akkojen ajatuksista,
Naisten naarojen sanoista.

Toisin:

2. Kusta, turma, tänne tullut,
22. Konniin komennehista,
„ K. kopinehista,

c.

En nyt tuota tunnekkana,
 Enkä arvata älyä,
 Mist' oot, Hiisi, hingannunna,
 Perkele, perehtynynnä,
 Syämehen syyttömähän,
 Vatsahan viattomahan:
 Ootko velhojen vesistä,
 Umpilammin lumpehista,
 Lummekoirien ko'ista,
 10 Vesihien hinkalosta,
 Meren mustista mu'ista,
 Tuhannen sylen syvästä,
 Vai oot Kalman kankahalta,
 Maasta manteren sisästä,
 Miehen kuollehen kohusta,
 Ikimennehen ihosta,
 Kalmalaisen kainalosta,
 Manalaisen maksan alta,
 Ristin kannoista rikottu,
 20 Naisten kalmoista katsottu,
 Kirkon kirjatun sivulta,
 Pyhän pellon pientarelta,
 Suurilta sotakeoilta,
 30 Miesten tappotanterilta.

Toisin:

9. Lummekorjuttien (vesikorjuttien) k.
 10. Vesihittien h.
 13—14. V. o., Kalma, kalmistosta,
 Perkele, pyhästä maasta,
 15—16. Tuolta kuolleihen ko'ista,
 Kaonneihen kartanosta,

d.

Mistä sie, paha, panihet,
 Kusta, lempo, leikkasihet,
 Mistä, rietta, riivasihet,
 Hiiien heitto, herjasihet,
 Ken se on sinua luonut,
 Kuka kurjoo kyhännyt,

Syömähän, kaluamahan,
 Puremahan, louhtamahan?
 Ootko, vieno, veestä vierryt,
 10 Ve'en vaahesta valunut,
 Virroista vihisevistä,
 Koskista kohisevista,
 Kosken kuohuista kovista,
 Palavista pyörtehistä,
 Suurilta meren seliltä,
 Lakkipäistä lainehista,
 Vaiko vienoista vesistä,
 Jokiloista juoksevista,
 Hereistä hettehistä,
 20 Läikkyivistä lähtehistä?
 Vai oot, turkka, maasta tullut,
 Peiko, pellostä ylennyt,
 Ahoilta alastomilta,
 Mailta kyntämättömiltä,
 Notkoilta noroperiltä,
 Soilta sammalettomilta,
 Mutalinnan liepehiltä,
 Vesiharjun harteilta,
 Metsähien hinkalosta,
 30 Viien vuoren vinkalosta,
 Vaaran vaskisen laelta,
 Kuparisen kukkulalta,
 Kontion kivikolosta,
 Karhun louhikammiosta,
 Hukan juoksevan jäliltä,
 Alakärsän askelilta,
 Revon räähnytä-sijoilta,
 Jäniksen jävintä-mailta,
 Varsan vaahesta valettu,
 40 Koiran kuohusta kokoiltu?
 Vai tullut tulisijoista,
 Kerätty kekälehistä,
 Tullut kuumista kivistä,
 Saunasta savun seasta?
 Vai oot tuulen tuuvittama,
 Ahavaisen vaapottama,

Tasaisella taivahalla,
 Poutapilvien perillä,
 Tullut tänne tuulen teitä,
 50 Ahavan ajelumaita,
 Tuulen tuutimasijoilta,
 Ahavan ajelemilta?

Toisin:

- 5, 6. Kukapa sinun on l.
 K. kummasen kuvannut,
 9. Ootko maasta vai ve'estä,
 „ Ootko vierinnä veestä,
 14. Veen vankan vääntehestä (vääntimestä),
 17. V. malloista (melloista?) v.
 21, 22. V. o. manni m. nousnut,
 Poika, p. y.
 23. A. vesattomilta,
 27. Metsän linnan l.
 34. K. kiimintäsijoilta (kiimakankahilta),
 „ K. kiljukalliosta,
 „ K. kaatamatiiloilta (tappotanterilta),
 36. Suen suuttuma-sijoilta,
 37. R. reuvuntas. (reilemäs.)
 38. J. jävittämistä (jäpösimestä),
 „ Jänön jättämätiloista,
 43, 44. Kuuman kiukoan k.
 Saaun saunan sammalista?

e.

Mistä puuttui pulmahinen,
 Kusta taikea tapahtui,
 Onko tauti tuulen tuoma,
 Tuulen tuoma, veen vetämä,
 Hattupurjehen hakema,
 Meren tyrskyn työnnyttämä,
 Vai on maasta manteresta,
 Sisästä salon sinisen,
 Kummun kultaisen ko'ista,
 10 Havulaarin lappiosta,
 Ruohoista rohisevista,
 Kuusista kohisevista,
 Hongista hohisevista,

Mätäpäistä mäntylöistä,
 Latvasta lahon petäjän,
 Vaiko siitä seipähästä,
 Joss' on korppi koikkununna,
 Lintu musta muikkununna?

Toisin:

6. M. vaahan vaapottama,
 8. Salosaaren kainalosta,
 16—18. Saatu (sa'an) seipähän sijasta,
 J. o. k. korvettiin,
 Musta lintu murhattihin?

f.

Mist' oot, turma, tänne tullut,
 Livahtanut, liika tauti,
 Petäjäisihin pesihin,
 Huonehisin honkaisihin?
 Tuuliltako taivahilta,
 Vai syviltä veen navoilta,
 Tullut tuulena tupahan,
 Savuna sisähän saanut?
 Tulestako, tervastako,
 10 Vaiko rauasta sulasta,
 Vaiko vanhoista sijoista,
 Vaiko vatturaunioista?
 Pihoistako, pelloistako,
 Kivistäkö, kannoistako,
 Vai oot hautunut havuista,
 Painunut pajun vesoista,
 Tullut kalmiskankahista,
 Kuuen kirkkomaan sisästä,
 Saaun kirkkokierroksista,
 20 Pyhäpaikka-pyörröksistä,
 Jossa lyyli loittanevi,
 Mieli palvoin pantanevi?

Toisin:

2. Liika tauti tarttununna,
 14—16. Ootko kiertynyt kivistä,
 Vaiko painunut pajuista,
 17. T. Kalman kammiosta,

6.

Työnsä korjauksanoja.

a.

Tule työsi tuntemahan,
 Pahasi parantamahan,
 Kipeäsi voitamahan,
 Vaivasi valelemahan,
 Ennen kun sanon emolle,
 Virkan vierin vanhemmalle:
 Poikasi teki pahoa,
 Lapsesi tihua työtä.
 Enemp' on emolla huolta,
 10 Vaiva suuri vanhemmalla,
 Pahoja parantaessa,
 Tammottaissa taikioita,
 Kun poika pahoin tekevi,
 Lapsi tuhmin turmelevi.

Toisin:

14. L. tuiki t.

„ L. ankein (arvoisin) asuvi.

b.

Jos olet syämen syöjä,
 Tahi keuhkon kierteleä,
 Tahi maksojen maruja,
 Sivuloien siirteliä,
 Kulmien kolottelia,
 Hammasten hajottelia,
 Leukojen levitteliä,
 Lapaluien luisteliä,
 Käy tänne häpeämähän,
 10 Töitäsi parantamahan,
 Tahikka sanon emolle,
 Isällesi ilmi annan;
 Äijä on emolla työtä
 Pojan teitä polkiessa,
 Jälkilöitä korjatessa,
 Kipeitä voiellessa.

Toisin:

12. Vanhemmallesi valitan;

14. P. töitä tuntiessa,

c.

Tule tänne, jou'utaite
 Töitäsi häpeämähän,
 Haavojasi haistamahan,
 Kipeäsi nuolemahan,
 Metisillä huulillasi,
 Metisellä kielelläsi!
 Ota suuhusi kipeät,
 Haiku alle hammastesi,
 Leuku leukapielihisi,
 10 Vammat vatsahan omahan,
 Pahan pillan tehtyäsi,
 Pahan työn suettuasi,
 Pahan sulle, pahan mulle,
 Pahan meille kummallenko.
 Jos olet pahoa tehnyt,
 Teet paremmin, kun parannat,
 Hyvempi on itsellesi,
 Helpompi on hengellesi.

7.

Vihotussanoja.

a.

Pois vihojen vimmaukset,
 Puhas siunaus sijahan,
 Minun suin puheltuani,
 Hengin huokaeltuani;
 Vihat vierköhöt vetehen,
 Pahat maahan painukohon,
 Niinkuin kivi lainehesen,
 Rauta aaltohon ajaikse!

b.

Vie pois vihasi tästä,
 Muunne kannan karvahasi;

Visko viitahan vihasi,
 Haikeasi haavistohon,
 Heleähän heinikkohon,
 Kulon kultaisen sekahan,
 Tahi kaiva kankahasen,
 Maaperähän mättähäsen,
 Tuulimurtojen sekahan,
 10 Karasmättähän sisähän!

Et siellä sijoja saane,
 Tuonne sie vihasi visko,
 Tuonne tunge turmiosi,
 Tuonne vammasi vajota,
 Turjan koskehen kovahan,
 Palavahan pyörtehesen,
 Mennä viiletelläksensä
 Pohjattomahan merehen,
 Suuhun rautaisen matehen,

20 Merinauan nauttehesen!

Et siellä sijoja saane,
 Tuonne vieretä vihasi,
 Tuonne aja ailahasi,
 Tuiman tunturin laelle,
 Vaaran vankan liepehelle,
 Tuulen tuljuteltavaksi,
 Vilun ilman vietäväksi,
 Ahavan ajeltavaksi,
 Pimeähän Pohjolahan,

30 Päivättömille perille!

Toisin:

4. Hajottele haavikkohon,
- „ Kanarvoin katkerasi,
6. Heitä kuumahan kulohon,
8. Ala multamättähien,
- „ Sinimättähän sisähän,
- 9, 10. Kiven kirjavan kolohon,
 Paaen paksun palleahan!

c.

Sulakohot sun vihasi
 Kuin suola suli meressä,

Painukohot sun pahasi
 Kuin hiekka vetehen painui,
 Vaipukohot vaikeasi
 Kuin vaha tulessa vaipui,
 Kaotkohot karvahasi
 Kuin on kaste kankahalla
 Ihosta imehno raukan,
 10 Karvasta kavon tekemän!
 Sula on terva tehtäessä,
 Rasva räyvyteltäessä,
 Sulemmaksi sun vihasi,
 Râykeämmäksi sitäki!
 Niin sulat sinun vihasi
 Kuin on voi sulattaessa,
 Kesämaito lypsettäissä,
 Tahi talvinen avento!

Toisin:

- 2¹/₂. Rasva räytyi riehtilässä,
- „ Tahi rasva kattilassa,
4. K. santa v. p.
7. K. katkerasi
- 13, 14. Sulempi sinä sitäki!
- 18¹/₂. Henki huokaeltaessa!

d.

Sulakohot sun vihasi,
 Muuttukohot muojuesi
 Voin sulan sulautehen,
 Maitosen makeutehen!
 Sulempi Jumalan armo,
 Armo Luojan armahampi.
 Sima suustasi sula'a,
 Mesi keitä kieleltäsi,
 Panemillesi pahoille,
 10 Luomillesi kykkyröille!
 Veä päälle lemmen lehti,
 Kultalumme luikahuta,
 Jott'ei viikkoa vihoa,
 Eikä kauvan karvastele!

Toisin:

4. Kesämaion muotoiseksi;
8. M. k. kielelläsi,
9, 10. Paikkoihin panemihisi,
Vammoihin vanumihisi!
12. Luojan l. l.

e.

- Syö itse sinun vihasi,
Suuhusi omat pahasi,
Panot kummat kulkkuhusi,
Kipeät kitusihisi;
Juovos viinana vihasi,
Olunna omat kipusi,
Hapanvennä haikeasi,
Maitona pahat panosi,
Mennä mielikarvahasi,
10 Munavoina murtehesi,
Läpi luisten leukaluusi,
Läpi haikuhammastesi,
Läpi kuivan kulkkutorven,
Kautta kielenkantimesi
Kupuhusi kultaisehen,
Vaskisehen vatsahasi,
Keltaisiin keuhkoihisi,
Makeihin maksoihisi,
Sykerrytä syömehesi,
20 Saata sappesi sisähän.

Toisin:

4. K. ki'uksihisi;
5. Veäs v. v.
5—9. J. viinassa v.
Olvessa o. hyväsi,
Hapanveessä h.
Maiossa omat makusi,
Meessä mielimuuttesesi,
(Meessä muut on muujesi)
” Muuta viinaksi v.
Maioksi p. makusi j. n. e.
8. M. makeutesi,
9. M. mielihaikeasi,
13, 14. Läpi silmäsi sinisen,
Läpi kuuen kylkiluusi

8.

Luovutussanoja.

a.

- Ruvennenko, ryhtyenenkö,
Käynenkö, kykeynenkö,
Tätä Hiittä hieromahan,
Paholaista painamahan?
Nyt sun, perkele, pitävi
Muunne muuttoa majasi,
Etsiä elosijasi,
Siirtyä sijasta tästä.
Mene, Hiisi, helvettiin,
10 Paha, vuorehen pakene,
Ennen toista torstakia,
Tulevata tiistakia,
Tahi sun tomuksi survon,
Huulet survon huhmarossa,
Kielen pieksän petkelellä,
Hampahat kivellä jauhan.

Toisin:

- 9, 10. Ajan Hiien h.
Pahan v. porotan,

b.

- Millä ennen liiat liikkui,
Millä toipui kehnot toimet?
Noilla ennen liiat liikkui,
Noilla toipui kehnot toimet,
Noilla saamalla sanoilla,
Syvän synnyn syytämällä.
Niillä sieki, liika, liiku,
Niillä sie, paha, pakene,
Liiku liikuteltaessa,
10 Järky järkyteltäessä!
Liiän liikkua pitävi,
Pahan vallan pois paeta,
Nyt on liitto liikkuaasi,
Lähtöaika lähteäsi,

Tästä ihmisen ihosta,
Emon tuoman ruumihiesta.

Toisin:

2. M. t. huonot t.
„ Pahat tau'it taantelihen?
7, 8. Etkö s. l. l.
Etkö s. p. p.
9, 10. L. liikutellessani,
J. järkytellessäni!

c.

- Lähe nyt, lempo, lentämähän,
Kilpasiipi, kiitämähän,
Siniviitta, siukomahan,
Maan paha, pakenemahan,
Elikkä etsin emosi,
Vanhemmallesi valitan!
Sija siirrä, maja muuta,
Etsi entinen sijasi,
Muuta muuanne majasi,
10 Mistä tullutki oot tänne!
Kun liet tullut vettä myöten,
Mene poijes suota myöten;
Kun liet tullut suota myöten,
Mene poijes maata myöten;
Kun liet tullut maata myöten,
Mene pois mäkeä myöten!
Valjastan tulisen ruunan
Rekehen sevättömähän,
Korjahan perättömähän,
20 Yli mäet mennäksesi.

Toisin:

2. Kipusiipi, siitämähän,

d.

Lähe nyt, Hiisi, hiihtomahan,
Mies paha, pakenemahan,
Piru pitkä, pirstomahan,
Saatana, samoamahan,
Ennen päivän nousemista,

- Koin Jumalan koittamista,
Auringon ylenemistä,
Kukon äänen kuulemista!
Nyt on Hiien hiihtoaika,
10 Saatanan samu'u-aika,
Pahan vallan vaape-aika,
Aivan armas lähtöaika.
Tie on tehty mennäksesi,
Lipua on liiaksiki,
Kuutamainen kulkeasi,
Valkea vaeltoasi,
Hevosella tietä myöten,
Suksilla mäkeä myöten,
Venellä vettä myöten,
20 Pohjan pitkähän perähän,
Sini siellä ollaksesi,
Kun ei kuuta, aurinkoa.

Toisin:

15. Nyt on kuuhut k.
20. Pimeähän Pohjolahan,
Paksuhun Palentolahan,

e.

- Lähe nyt, liika, liikkumahan,
Poiken luoma, luopumahan,
Lihan syöjä, liikkumahan,
Paha, pois pakenemahan,
Ihmisraukan ruumihiesta,
Vaivaisesta vartalosta,
Minun silmin nähtyäni,
Luomin longotelttani!
Nyt on liian liikeaika,
10 Maan pahan pakenovuoro,
On nyt herjan heittoaika,
Ulos kumman kulkuaika,
Syäimestä syyttömästä,
Vatsasta viattomasta.
Luopui ennen luotu lempo,
Erkani emollinenki,
Tämän noian noituessa,

Tämän lapsen laatiessa,
Niin miks'et sinäki, kehno,
20 Luovu, luomaton pakana,
Haihu, koira haltiaton,
Erkane, emoton rakki!

Toisin.

4. Peto, p. p.
9, 10. N. o. l. liitos-aika,
Ja p. pakenokuuro,
14. V. varattomasta.
20. L. l. sikiö,
22. Häpeä, hävytön r.

f.

Jopa ennen aikoinansa
Liikkui vahvat linnan portit,
Järkkyy rautaiset saranat,
Tornit linnan torkahteli,
Välähteli linnan västit,
Liikkui linnat, järkkyy järvet,
Vuoret vaskiset vavahti;
Ilma liikkui liitoksista,
Jäsenistä maa järähti,
10 Puhki syösty suuret pilvet,
Taivas reikihin repesi,
Ilma kaikki ikkunoiksi,
Tullessa Jumalan tunnin,
Avun Herran auvetessa;
Niin miks'et sinäki liiku,
Mik'set liiku, liika muoto,
Miks'et, paha, pois pakene,
Eroa, sinä epatto,
Tämän tunnin tutkaimella,
20 Tämän ajan ahtehella;
Nyt on kallis armon aika,
Korkea Jumalan juhla,
Papit messuhun menevi,
Saavat saarnahuonehelle.

Toisin:

4. Torit l. toisin kääntyi,
8. Linnat l. l.

10. P. s. s. pello,
12. Tähet tärkkyi taivahalla,
14. Tahi H. tammoessa;
20. T. päivän päärmehellä;
21. N. o. k. kaunis a.

g.

Eroa, sinä emoton,
Paha poika, palvahinen,
Käänny, kehno, käskemättä,
Nenähy neuvomatta,
Tahi käsin käsketähän,
Nenin täältä neivotahan.
Tietty on sinun sukusi,
Mun sukun' on tietämättä,
Mun on suurempi sukuni,
10 Sekä laajempi lajini:
Ihmistä minun ihoni,
Kasvanaista kainaloni.
Etkö sie, häjy, häpeä,
Tunne huuti, Hien hurtta,
Lähe, kumma, kulkemahan,
Paha, poikkehen pakene!
Juokse portimon jaloilla,
Mene karpän kämmenillä,
Sivalla sian näköisnä,
20 Karvaryökäisnä rypeile,
Mene huuten helvettihin,
Parkuen pahalle maalle!
Siellä on sijasi valmis,
Ei täällä sinun sijoja
Hyvänkänä tahtehella,
Pahankana ansehella.

Toisin:

- 2, 3. P. p. palvahinen,
Käy, hävytön, k.

h.

Lähe tästä, Hien hurtta,
Hien hurtta, Lemmon rakki,

Haamu harmian näköinen,
 Muju muitten perkeleitten!
 Lähe, herja, häätämästä,
 Kule, kurja, kunne käsken,
 Livu liittoileivillesi,
 Mene määrämämmillesi,
 Siirry kuin sininen nuoli,
 10 Vieri kuin veran nukelma,
 Puraite punakeränä,
 Silkkilankana sivata!

i.

Himmene jo, Hien hurтта,
 Häpeä, hävytön koira,
 Lähe pois kohusta, konna,
 Maksoistani, maan kamala,
 Hien riena, riesumasta,
 Hengellistä herjomasta!

Etkö pääse päästäessä,
 Pääse päästäjän keralla,
 Tämän päästön päästäessä,
 10 Tämän jakson jaksaaessa,
 Tämän pulman purkaessa,
 Kykkärän kehittäessä?
 Pääsihän ennen Päivän poika
 Päivättären päästäessä,
 Pääsi ennen kuu kehästä,
 Riihen rautaisen sisästä.
 Kave kuun kehästä päästi,
 Päästi päivän kalliosta,
 Kuumehen kehittämästä,
 20 Pirulaisen peittämästä,
 Kivisehen kalliohon,
 Riihen rautaisen sisähän.

Toisin:

2. Pakene, pakanahenki,
 18. Päivän päärmestä selitti,
 (P. päärlystä s.)

9.

Kyydityssanoja.

a.

Jos sä kyytiä kysynet,
 Anonet ajohevosta,
 Kyllä sulle kyyin annan,
 Hankin harmajan hevosen,
 Kotihisi mennäksesi,
 Maillesi palataksesi;
 Teen sille kivistä kynnet,
 Sääret vaskesta valatan,
 Suitset suoniset sovitan;
 10 Jos ei suoniset pitäne,
 Suitset rautaiset rakennan.
 Kun ei siitä kyllin liene,
 Annan kyyin ankaramman,
 Ajajan panen paremman:
 Ota Hiiestä hevonen,
 Varsa vuoresta valitse!
 Hiiess' on hyvä hevonen,
 Mustatukka tunturissa,
 Hyvälle hypittäjälle,
 20 Ajajalle ankaralle
 Rautaisissa ratsahissa,
 Vaskisissa valjahissa.
 Pää sen on kivistä pantu,
 Varsi vaskesta valettu,
 Teräksestä selkä tehty,
 Jalat rauasta rakettu;
 Turpa tulta tuiskuavi,
 Säkeniä säärivarret.
 Sen ei kynnet jäällä nulju,
 30 Jalat räisky kalliolla,
 Ilmankana iljanella,
 Kalmankana kaljamalla.

Toisin:

16. Vuoresta valittu varsa!
 32. K. kalliolla.

b.

Lienet kyytiä kysyvä,
 Anova ajohevosta,
 Kyllä sulle kyyin löyän
 Ja annan ajohevosen:
 Hiess' on hyvä hevonen,
 Tulitukka tunturissa,
 Jonka turpa tulta iski,
 Nenä varsin valkeata;
 Sill' on rautaiset kapiot,
 10 Teräksiset temmottimet,
 Suitset suussa synnynäiset,
 Kasvannaiset kankirauat.
 Se jaksaa mäkehen mennä,
 Nousta notkon penkerehen,
 Ei sen vuohiset varaja,
 Eikä sääret säikähtele,
 Vuoria vaeltaessa,
 Mäkipäitä mentäessä.

Toisin:

- 6, 7. Punatukka t.
 J. t. t. tuiski,
 12. Päitset päässä kasvannaiset.

c.

Jos et voine vuorta nousta,
 Kipuvuorta kiivetellä,
 Hiess' on hyvät hevoset,
 Vuoressa valiot varsat;
 Ota Hiiestä hevonen,
 Konkari kovilta mailta,
 Hien ruuna ruskeampi,
 Tulitukka, rautaharja,
 Tuvan päältä päistittävä,
 10 Aialta satuloitava,
 Sehän voipi vuoret nousta,
 Kaikki kalliot samota;
 Ei sen kynnet kilpistele,
 Eikä kalpistu kapiot,
 Kiviköitä kiitäessä,

Rantoja ramuttaessa;
 Lampi sill' on lautasilla,
 Vesi selvä selkälulla,
 Josta noiat vettä juovat,
 20 Tulikulkut kuihkoavat.
 Valjasta tulinen varsa,
 Tulisella tanterella,
 Aja kalliot kovasti,
 Pesät Hiitten pelmu'uta,
 Tuika kuin tulikipuna,
 Liiku kuin lipeä koira;
 Ei hikoa Hien ruuna,
 Ei kastu Manalan kaunis.

Toisin:

4. V. valitut v.
 6. K. kovalta maalta,
 13, 14. E. s. k. kyykästele,
 Kapiot ei kalpistele,
 17. Rasva on l. l.
 28. E. k. M. kauris.

d.

Otkos kyytiä kysyvä
 Isolahan mennäksesi,
 Laitan sulle kylmän kyyin,
 Valmistan kivisen kelkan,
 Reen rautaisen rakennan,
 Panen paasiset jalakset;
 Ota hepo helvetistä,
 Poropetra Pohjan maalta,
 Kulkeaksesi kotihin,
 10 Isolahan saahaksesi!
 Kun et sie sitä totelle,
 Etkä lähtene hevillä,
 Saat sä kyyin kynsistäsi,
 Altasi ajohevosen;
 Nouse siipeisi nojahan,
 Lepehellä lentämähän;
 Tai ota sukusi sukset,
 Hien kalhut rautakannat,
 Kysy Hiieltä kypärä,

- 20 Lakki laajan perkelehen,
Yli meret mennäksesi,
Lammit laikutellaksesi,
Joet pitkin juostaksesi,
Järvet järkytelläksesi!

Toisin:

2. Kyllä sulle kyyin neuvon,
10. Syntyhysi s.
18. Heimokuntasi hevoset,
24. J. liuvotellaksesi.

e.

- Saaos Hien hiihtosukset,
Ota Lemmon lentoneuvot,
Paholaisen paksu sauva,
Joilla hiihät Hien maita,
Lemmon lehtoja samoat,
Lylyin luisin luikottelet,
Hilpotellen Hien maita,
Pahan maita paipotellen,
Hien aitojen alatse,
10 Pahan pellon pientaretse,
Hiihät helvetin tulehen,
Pahan vallan valkeahan.
Kivi on tiellä poikkipuolin,
Se poikki porahtakohon;
Hako tiellä pitkinpuolin,
Se kaheksi katketkohon;
Uros tiellä pystynpuolin,
Sep' on laitahan lähetä!
Aita vastahan tulevi,
20 Ammu aita mennessäsi,
Riehto aitoa repäise,
Vieltä vitsasväliltä,
Seitsemältä seipähältä,
Kaheksalta kaskipuulta!

Toisin:

- 1, 2. S. H. hienot s.
Lemmon leppäiset sivakat,
3. Pahan miehen (hengen) p. s.

5. L. maita leyhyttelet (leuhuttelet),
Hien hirmukankahia,
22. Y. vitsasparilta,

10.

Kipusanoja.

a.

- Tokko on väessä tässä,
Urohoisessa väessä,
Miehisessä joukkiossa,
Pähän pöyän pantavata,
Lautahan raketavata,
Tämän tuskan tuntiata,
Kivun kiinni ottajata,
Ailahien appajata,
Thosta imento raukan,
10 Emon tuoman ruumihista?
Kipeä on kivuissa olla,
Vaiva vammoissa asua.
Kun ei lie väessä tässä,
Nykyisessä nuorisossa,
Eikä vanhassa väessä,
Vian päälle vietävätä,
Taikean tapoajata,
Vamman vaikahuttajata,
Omp' on kokko, maini kokko,
20 Joll' on silmät siiven päässä,
Näkimet kynän nenässä.
Se nyt tänne täytyköhön
Tau'in nuolen taittajaksi,
Kivun kiinni ottajaksi,
Taikean tapoajaksi,
Suolan suuruksen seassa,
Vieä viiletelläksensä
Harakoille haavat suuret,
Korpille kovat kipeät,
30 Variksille muut on vaivat.
Kun ei tuosta kyllin liene,
Kave ennen jaksot jaksoi,
Jaksot jaksoi, päästöt päästi;

Se nyt tänne täytyköhön
Tämän päästön päästäjäksi,
Tämän jakson jaksajaksi.

Kun ei siitä kyllin liene,
Lyhyt akka, Tuonen tyttö,
Kivut kiinni ottakohon,
40 Vammat vaikeroittakohon,
Vieä viiletelläksensä
Rasiassa rautaisessa
Tuonen mustahan jokehen,
Manalan alantehesen.

Kun ei vielä siitä liene,
Ei totelle tuostakana,
Onhan ilmalla imeistä,
Jumaloita taivahassa,
Nämät tuskat tuntemahan,
10 Kivut kiinni ottamahan,
Ailahat asettamahan,
Vaiivat vaikahuttamahan.

Toisin:

38. Kiputyttö, Tuonen neiti,

b.

Tuonne mä kivut lähetän,
Tuonne tuskat tuikkaelen,
Keskelle meren selosta.
Tuo kiva Kipulan neito
Istua tyhyttelevi
Kiven kirjavan tyvellä,
Paaen paksun pallehella,
Tuo kipuja ketreävi
Vaskisella värttinällä,
10 Kivut kiertävi kerälle,
Sykkyrälle syyllättävi;
Kerän viskovi vetehen,
Syytävi meren syvähän.
Sieltä sitä ei nouettane
Sinä ilmoisna ikänä,
Kuuna kullan valkeana.

Toisin:

4. Kiputyttö Kiian n.
” Kiputyttö kinnerneito

c.

Kolm' on neittä Luonnotarta,
Istua tihuttelevat
Tien kolmen jakaimessa,
Ve'en neljän vieremässä,
Kipuja keräelevät,
Vaivoja vakoelevat,
Kirjavahan kirstusehen,
Vaskisehen vakkasehen;
Käsiänsä kuoriksevat,
10 Rintojansa raapiksevat,
Itkevät ikäviänsä,
Kun ei tuotane kipuja.
Äskenä hyvä olisi,
Kun kipuja tuotahisin
Ilallaki, aamullaki,
Kerran keskipäivälläki.
Heretkäte itkemästä,
Kyllä mä kipuja annan,
Kannan kohta kontin täyen,
20 Sylen täyeltä syseän,
Ihosta imento raukan,
Raavas raukan ruumihista,
Sa'an karvan kantajasta,
Tuhannen tuhuttajasta.

Toisin:

1, 2. Akka istuvi mäellä

d.

Jos kivuilla kiskotahan,
Vaivoilla pakotetahan,
Vien kivut Kipumäelle,
Vaiivat vaaran kukkulalle;
Kitkavi kivinen korja,
Paukkoi paasiset jalakset,
Kipumäelle mentäessä,

- Kipuvaaran kukkulalle,
 Kiskottaessa kipuja,
 10 Vaivoja ve'ettäessä.
 Kiputyttö, Tuonen neiti,
 Istua tyhyttelevi
 Keskellä Kipumäkeä,
 Kipuvuoren kukkulalla,
 Toivoessansa kipuja,
 Kipuvakkanen käessä,
 Kipusiipi kainalossa,
 Jolla kääri vi kipuja
 Kipuisehen kipposehen,
 20 Vammaisehen vakkasehen,
 Itkeä tihuttelevi,
 Sylin syäntähän pitävi,
 Käsivarsin vatsoahan,
 Kun ei näe kivut tulevan,
 Eikä vammat vilahuvan.

Toisin:

- 1, 2. Jos yhä kivuilla kosket,
 Tahi vammoilla pakotat,
 Vien sinun Kipumäkehen,
 19, 20. Kirjavahan k., Vaskisehen v.

e.

- Kattila on Kivuttarella,
 Pata Väinön tyttäreellä,
 Jolla keittävi kipuja
 Keskellä Kipumäkeä,
 Kipuvaaran kukkulalla.
 Kylä on keskellä mäkeä,
 Keto keskellä kyleä,
 Lähe keskellä ketoa,
 Kivi keskellä lähettä,
 10 Siinä reikeä yheksän,
 Jotk' on väätty vääntiällä,
 Puhkaistu puraisimella.
 Se on reikä keskimäinen,
 Yheksän sylen syvyinen,
 Siihen kivut kiskotahan,

- Tuskat tuimat tungetahan,
 Pahat vammat vallatahan,
 Pakkopäivät painetahan,
 Öin yrittämättömiksi,
 20 Päivin pääsemättömiksi.

Toisin:

- 7, 8. Kota k. k., L. k. kotoa,
 10, 11. Laukku keskellä kiveä,
 Jok' o. v. v.
 15—20. Tuohon ma kipuja kiskon,
 Tuohon vaivoja vähennän,
 Tuohon tungen tuskapäitä
 Sekä riisun rikkehiä,
 Ihosta alastomasta,
 Vartalosta vaivaisesta.
 17, 18. P. vaivat vangitahan,
 P. paiskatahan,

f.

- Kivutar, kipujen eukko,
 Kantoi torvea tulista
 Keskellä Kipumäkeä,
 Kipuvaaran kukkuralla;
 Kirposi kipuna yksi,
 Putosi tuli punainen,
 Kipuvaaran kukkuralle
 Tuimiksi tulen vihoiksi,
 Kivuiksi inehmisille.
 10 Kiputyttö, Tuonen neiti,
 Tuo itse kivuissa itki,
 Vaikeroipi vaivoissansa,
 Polvin pyörivi porossa,
 Käsivarsin valkeassa,
 Kipuja keräelevi,
 Käessä kintahat kiviset.
 Keittävi kipuja noita
 Pikkuisella kattilalla,
 Rautaisella riehtilällä,
 20 Rahin rautaisen nenässä,
 Jott' ei tuskille tulisi,
 Eikä vammoille valuisi.

Toisin:

17. Keitti vuorella kipuja
21, 22. Iholle iméhno raukan,
Raavas raukan ruumihille.

g.

- Kivutar, kipujen neito,
Äkäätär eukko äijä,
Mikä istuvi mäellä,
Kipuvuoren kukkulalla,
Kuka käy mäkeä pitkin
Heiluvilla helmoillansa,
Kipukintahat käessä,
Jalassa kiviset kengät;
Kipuja kokoelevat,
10 Vaivoja vakoelevat,
Kipuisehen kipposehen,
Vaiwisehen vakkasehen.
Saatua kipuja kyllin
Siellä keittävät kipuja
Keskellä Kipumäkeä,
Kipuvuoren kukkulalla,
Kolmijalka kattilassa,
Rautaisessa riehtilässä,
Kolmen sormen mentävässä,
20 Peukalon mahuttavassa.

Toisin:

6. Heilutellen helmojansa,
8. Kipukenkä kainalossa;
12. Valkeahan v.
19. Pienen s. m.

11.

Yleisiä nuhdesanoja.

Ku käski pahalle työlle,
Kenpä kehnolle kehotti,
Nokkoasi nostamahan,
Kärseäsi kääntämähän,
Tekemähän näitä töitä,

Töitä kalman katkomahan?

- Käskikö sinun isosi,
Isosiko vai emosi,
Vaiko vanhin veljiäsi,
10 Vai nuorin sisariasi,
Vaiko muu sukusi suuri,
Heimokuntasi heleä,
Kun sa teit tihua työtä,
Työtä turhoa tukahit?
Eipä käsenyt isosi,
Ei isosi, ei emosi,
Eikä vanhin veljiäsi,
Ei nuorin sisariasi,
Eikä muu sukusi suuri,
20 Heimokuntasi heleä,
Itse teit tihua työtä,
Katkoit kalman karvallista,
Laait. paljolta pahoja,
Aivan päästäsi omasta,
Ylitse tahon Jumalan,
Päitse auvon autuahan.

Toisin:

23. Äijältä tihua työtä,
„ Työtä aivan törkeätä,
26. P. aivan a.

12.

Haltioihin-saattosanoja.

a.

- Luontoani nostattelen,
Haastattelen haltiata;
Nouse, luontoni, lovesta,
Haon alta, haltiani,
Kiven alta, auttajani,
Sammalista, saattajani;
Tule, Kalma kauhistava,
Tule tuskissa kovissa
Tuekseni, turvakseni,
10 Varakseni, voimakseni,

Näille töille tehtäville,
Vammoille vaottaville!

Toisin:

4. Syntyini, syvästä maasta,
„ Hongan a. h.
12. Arvan lyöjälle avuksi!

b.

- Nouse, luontoni, lujasti,
Hengen haltia, havaja,
Kiven alta, kiilusilmä,
Paaen alta, paikkaposki,
Luontoni kivenkovainen,
Karva rauan karkiainen;
Ukon luonto, eukon luonto,
Isoni, emoni luonto,
Luonto valtavanhempani,
10 Oman luontoni lisäksi;
Päälleni palava paita,
Ja turkki tulipunainen,
Jotta Hiidet himmeneisi,
Maan kamalat kaippeneisi,
Tämän noian noituessa,
Lappalaisen laatiessa!

Toisin:

10. Päälle luontoni omani;
„ Siihen luontoni omani;
13, 14. Etkö jo, Hiisi, himmastele,
Maan kamala, kammastele,

c.

Liikkuos, liha, minussa,
Halu, miehen hartioissa,
Nouse, luontoni, lujasti,
Haltiani, haikerasti,
Luonani lovehtimahan,
Kanssani kavehtimahan,
Vastuksia voittamahan,
Sotisia sortamahan;
Nouse pois makoamasta,

- 10 Lehossa lepeämästä!
Viikon oot jo maassa maannut,
Kauvan kaihessa sijassa,
Jott' et kuollutta parempi,
Kalmalaista kaunihimpi;
Nouse niinkuin nousit ennen
Minun nostatellessani!
Silloin vuoret voina vuoti,
Kalliot sian lihana,
Simana salot siniset;
20 Oluena umpilammet,
Alahaiset maat yleni,
Ylähäiset maat aleni,
Tullessa Jumalan tunnin,
Avun Herran auvetessa,
Tämän lapsen lausiessa,
Minun nostatellessani.

Toisin:

10. Maan alla makoamasta
(Maitona makoamasta),
Leppänä lehehtimästä,
Haapana havisemasta,
20. Lapohina u.
23, 24. Jumaloista tunnon tullen,
Mielen (avun) miehistä hyvistä,
25, 26. Minun liikutellessani,
Minun järkytellessäni.

13.

Hätäsanaja.

Kuinka silloin lauletahan,
Ja kuten kujerretahan,
Kun aika tosin tulevi,
Hätäpäivä päälle saapi?
Noin silloin sanottanehen,
Tosin tutkaeltanehen:
Tulkohon Jumalan tunti,
Apu Herran auvetkohon,
Tämän puskun puskiessa,

- 10 Ilkeän ahistaessa,
 Hätäisen huutaessa,
 Pakkoisen parkuessa!
 Huuti, huuti, Hiitten hurtta,
 Raukea, Manalan rakki,
 Kannettua kaatamasta,
 Tehtyä teloamasta!
 Ollet Hiisi helvetistä,
 Tai piru Pimentolasta,
 Josko pienin perkeleitä,
 20 Tai jaloin saatanoita,
 Mene, Hiisi, helvettiin,
 Perkele, Pimentolahan,
 Siellä sua kaivatahan,
 Tuloasi vuotetahan;
 Siellä itkevi isosi,
 Valittavi vanhempasi,
 Verisillä vuotehilla,
 Punaisilla polsterilla.

Toisin:

8. Herran tahto tammokohon,
 9. T. p. puskuessa,
 13. H. h. Hiien koira,
 20. Jaloimpia saatanoita,

14.

Kerskaussanoja.

a.

- Ei minua noiät noiu,
 Eikä laula Lappalainen;
 Itse noiun noitujani,
 Lapehin lapehtiani,
 Katehelta silmän kaivan,
 Noialta nenän nutistan,
 Olkohonpa mies-eläjä,
 Mustapintainen musikka,
 Tahi vaimoinen eläjä,
 10 Velho ruskeaverinen,
 Valkeanverevä vaimo,

- Veret kaikk' yhen tekevät.
 Kun ma lähen laulamahan,
 Saan itse sanelemahan,
 Laulan halki hartionsa,
 Puhki leukansa puhelen,
 Paian kauluksen kaheksi,
 Rikki rintalastasesta;
 Siit' on laulan lakin päähän,
 20 Siitä laulan alle lakin
 Vihkon Viipurin matoja,
 Joukon jousikärmehiä,
 Joilla syötän syöjiäni,
 Purioitani puretan,
 Syötän konnat koipinensa,
 Sisiliskot siipinensä,
 Käärmehet kypälinensä,
 Maot mustat muojuinensa,
 Parahille tietäjille,
 30 Noi'ille, kaehtijoille.

Toisin:

18. R. rintansa repäisen;
 25. S. k. karvonensa.

b.

- Ei minua laula Lappi,
 Eikä tunge Turjalainen;
 Itse laulan Lappalaisen,
 Sekä tungen Turjalaisen,
 Salasyöjäni sanelen,
 Vihan suovan sorruttelen,
 Soille karjan käytäville,
 Pahan paikan portahaksi,
 Sorkkihin sotahevosen,
 10 Kavioihin vainovarsan,
 Suin sytehen, päin savehen,
 Hampahin vesihakohon,
 Kynsin kylmähän kivehen,
 Sormin suohon sammalihin;
 Koprin kuumihin poroihin,
 Kypeniin kyynäsvarsin,

Sylin paatehen paha'an,
Sinisen kiven sisähän.

c.

En mä tänne tullutkana
Tieottani, taiottani,
Ilman innotta isäni,
Varuksitta vanhempani,
Miesten syöjien sijoille,
Urosten upottajille.
Uuhi uunna syötäköhön,
Rieskana revittäköhön,
Vaan ei mies minun näköinen,
10 Eikä mies pahempikana,
Uros untelompikana.
Minua on vyötty miesten vyöllä,
Pantu miesten palkimella,
Solmittu uron solilla.

Jo minua noiat noitui,
Koki kolme Lappalaista,
Kolme noitoa kovoa,
Yheksän yli pahoa,
Kolmena kesäisnä yönä,
20 Yheksänä syksy-yönä,
Aivan alkosen alasti,
Rikorihman kiertämättä;
Senpä hyötyivät minusta,
Sen verran minusta saivat,
Min kirves kivistä saapi,
Napakaira kalliosta,
Järky jäestä iljanesta,
Tuoni tyhjästä tuvasta.

Toisin:

1. En oo tänne lähtenynnä
5, 6. M. syöjähän kylähän,
U. upottajahan.
16. Noiat noitui, näit näkiät,
„ (N. n., kyyt kiroili),
19, 20. Yhtenä kesäisnä yönä,
„ Kolmasti k. y., Yheksästi s.

21. Iholla alastomalla,
„ Alasti vesikivellä,
22. Riporihman tehtysättä;

d.

Ei minuhun piilit pysty,
Terärauat tee tehoa;
Ei ne pysty noian nuolet,
Eikä tietäjän teräkset;
Terän vennoksi vetäisen,
Kären käännän käppyrähän;
Mull' on hiekkainen hipiä,
Rauankarstainen kamara,
Runko tehty tervaksista,
10 Hongan oksista osattu.
Jos tahon tasoille panna,
Miesten verroille veteä,
Laulan noiat nuolinensa,
Ampujat asehinensa,
Velhot veitsirautoinensa,
Tietäjät teräksinensä,
Rutjan koskehen kovahan,
Kinahmehen kauheahan,
Alle koprun korkeimman,
20 Alle pyörtehen pahimman,
Keskelle kosken kiviä,
Palavia paateroita,
Tulena palelemahan,
Säkehinä säihkymähän.

Siellä noiat nukkukohot,
Siellä maatkohot katehet,
Kunnes heinä kasvanevi,
Läpi pään, läpi kypärin,
Läpi noian olkapäien,
30 Läpi hartiolihojen,
Noialta makoavalta,
Katehelta nukkuvalta.

Toisin:

- 7—9. M. o. hiekkasta h.
R. karstasta kamento,

Min' oon t. t.
17. Turjan (Tuonen) k. k.

e.

En ma sitten lienekkänä
Mies mieheksi mainittava,
Emän tehtoisen tekemä,
Vaimon varman souattama,
Jos ma syyttä syötänehen,
Rieskana revittänehen.
Min' oon noian nuorin poika,
Vanhan arpojan vasikka,
Kävin ennen seppälässä,
10 Kävin ennen, kävin eilen,
Vieläpä tänäki päänä,
Teräksiä teettämässä,
Rautoja rakentamassa.
Teräksestä kengät teetin,
Paian vaskesta valatin,
Jott' ei pysty noian nuolet,
Noian nuolet, velhon veitset,
Tietäjän teräs-asehet.
Minkä noiat noitunevat,
20 Kunka nähnevät näkiät,
Tienkäviät temmannevat,
Lappalaiset lausunevat,
Kotihinsa koitukohon,
Majahansa maatukohon;
Noitukohot itsiänsä,
Laulakohot lapsiansa,
Sukuansa surmatkohot,
Heimoansa herjatkohot!
Itse noita noivukohon,
30 Tienkäviä kääntyköhön,
Käsikannus kaatukohon,
Langetkohon Lappalainen,
Tekemihinsä terihin,
Luomihinsa kykkäroihin,
Noita nuolihin omihin,
Tietäjä teräsihinsä,

Velho veitsirautoihinsa,
Lappalainen lauluihinsa!

Toisin:

15. P. rauasta rakensin,
31. Kannuskäsi k.
35. Itse noita nuolihinsa,

f.

Ei minussa miestä liene
Syvän synnyn tietäjätä,
Vaan kuitenkin kaikitenki
Vielä nyt iällä tällä,
Kun saanen sanelemahan,
Lähtenen puhelemahan,
Ei minua syyttä syöä,
Eikä tau'itta tapeta.
Ken mua kovin kokevi,
10 Sen koen minä kovemmin;
Mie kun miksiki rupean,
Kummaksi kuvaeleime,
Nurin nuttuni mutelen,
Väärin käännän vaatteheni,
Saan ma tieot tietäjiltä,
Otan mahin mahtajilta,
Laulan noiat nuolinensa
Min mikäli, kun kukali,
Sorkin suohon sortuvaksi,
20 Kankahalle kaatuvaksi,
Niittyhyn nivuslihoista,
Kankahasen kainaloista;
Laulan leuvan liettehesen,
Parran paikkahan paha'an;
Tulen tungen noian suuhun,
Tervan tietäjän kitahan,
Jokohan kuivi noian kulku,
Lakahtui Lapilta kieli,
Syöä Tuonen toukkasien,
30 Maistella Manan matosten.

g.

Minä mies Jumalan luoma,
 Tekemä hyvän tekiän,
 Kahen kantama kapehen,
 Luoma kolmen Luonnottaren,
 Noiun noiät, näen näkiät,
 Laulan kaikki Lappalaiset,
 Laulan Hiidet hihtämähän,
 Saan pahat pakenemahan,
 Maille kuulumattomille,
 10 Nimen tietämättömille;
 Panen surman suitset suuhun,
 Kalman kahlehet olalle,
 Kivikontin selkähänsä,
 Rautaharkon hartioille,
 Tungen suohon soiluvihin,
 Umpilampihin upotan.

Toisin:

10. Paikoille papittomille;
 11, 12. P. s. suitsiloihin,
 K. rautakahlehisin,
 15. Soihin sammalettomiin,

h.

Ei minua noiät noiu,
 Eikä temmo tietomiehet,
 Tällä tiellä kuolevaksi,
 Matkalla masenevaksi,
 Nuorena nukahtavaksi,
 Verevänä viereväksi;
 Pesip' on emo minua,
 Alasti alakivellä,
 Kolmitse kesäisnä yönä
 10 Joka tiellä tietäjäksi,
 Joka maalla malttajaksi,
 Kotonani laulajaksi,
 Ulkona osoajaksi.
 Jopa ennen aikoinansa,
 Jo minua noiät noitui,
 Noiät noitui, kyyt kiroili,

Mielivät minua panna,
 Uhkasivat uuvutella,
 Soille sotkuportahiksi,
 20 Silloiksi likasijoille,
 Vaan minäpä mies mokoma
 En tuossa kovin hätäillyt:
 Itse loime loitsijaksi,
 Sain itse saneliaksi,
 Lauloin laulajat parahat
 Pahimmiksi laulajoiksi,
 Sian nahkan silmillensä,
 Koiran nahkan korvillensa,
 Jalkahan kiviset kengät,
 30 Kivikintahat kätehen,
 Kiviharkon hartioille,
 Pähän paasisen kypärin.

Toisin:

- 10, 11. Tievesillä tietäjäksi,
 Maavesillä mahtajaksi,
 Suovesillä soittajaksi,
 31, 32. Tinariipan rinnoillensa,
 Kivilakin päälle.

i.

Noin ne miehet miettinevät,
 Akat kanssa arvelevat:
 Ei minussa miestä liene,
 Lapin virren laulajata,
 Vaan kuitenkin, kaikitenki
 Annas katsoa, kokea,
 Kumman kynnet kilpistyvi,
 Kumman jätkyvi jäsenet,
 Noustessa nokimäkeä,
 10 Kipuvuorta kiivetessä.
 Enkä viitsi viisastella,
 Panen tarkkoja tosia:
 Jos on teillä tietäjiä,
 Tahi mailla mahtajia,
 Tahi noitia noroilla,
 Kateita kaikin paikoin,

Kivet suuhun syrjin syöstän,
 Paaet lappihin lapelen,
 Noi'ille noroperillä;
 20 Katehille kaikin paikoin.
 Kuullen noian noituvaksi,
 Katehen karehtivaksi,
 Tulpan tungen kulkkuhunsa,
 Huulet survon huhmaressa,
 Kielen pieksän petkelellä,
 Hampahat kivellä jauhan,
 Mielen malttamattomaksi,
 Korvat kuulemattomaksi.

Toisin:

8. K. varpahat vajovat,
 13, 14. J. o. tiellä t. T. maalla mahtajia,
 17, 18. Paaen painan noian suuhun,
 Kiven tietäjän kitahan,
 18. P. l. latelen,
 24. Nuolen noian sieramihin,

k.

Min' oon poika Pohjolaisen,
 Turjalaisen tuuvittama,
 Lappalaisen liekuttama
 Rautaisessa kätkyessä;
 Ukko räyski taivahalla,
 Ukko räyski, maa järisi,
 Vennä vettyi Luojan pilvet,
 Tulla taivonen särähyi,
 Tätä lasta luotaessa,
 10 Ilmoille suettaessa.
 Sen nyt mieheksi sanoisin,
 Urohoksi arveleisin,
 Joka jouseni vetäisi,
 Kiveräni kiinnittäisi;
 Äsken päänä eilisenä
 Sylen syöksin keihäsvartta
 Peltohon saviperähän,
 Maahan aukerettomahan,
 Kynsin lypsin kyyt vihaiset,

20 Käsin käärmehet pitelin,
 Tuhat miestä miekottelin
 Yhtenä kesäisnä yönä;
 Kävin kontion kotona,
 Kirjokarhun kartanolla,
 Panin suet suitsiloihin,
 Karhut rautakahlehisin,
 Emälemmon liekapuuhun,
 Hiien hirtehen ripustin.

Toisin:

2. Tyrjäläisen t.

l.

Eipä Hiitto tiennytkänä,
 Mi hippo minusta syntyi,
 Mi kapo minusta kasvoi;
 Jos minun tuho tulevi,
 Jo silloin tuho tulevi,
 Jo tuho tuhannen miehen,
 Sa'an miehen miekallisen.
 Hiis' on hirveä metsässä,
 Minä Hiittä hirveämpi,
 10 Karkea emäkekarhu,
 Minä kahta karkeampi.
 Ei mua liioin linnat estä,
 Aiat rautaiset aseta,
 Kiskon mie kiviset linnat,
 Portit auki pongahutan,
 Ratkon aiat rautaisetki,
 Teräksiset tieltä temmon;
 Panen noiat nukkumahan,
 Katehet makoamahan,
 20 Etiseltä ilmaltani,
 Takaiselta puoleltani,
 Kupehelta kummaltaki.
 Jos noiat kohotteleikse,
 Katehet kavahteleikse,
 Tuotan mie kokon tulisen,
 Vaakalinnun valkeaisen,

Nuot on noiat noppamahan,
Katehet kaottamahan.

Toisin:

10. Karhu karkea metsässä,
27, 28. Syömähän kylän kiroja,
Kylän noiat nokkimahan.

m.

- Oli ennen aikoinansa,
Oli mulla musta koira,
Rakki rauan karvallinen,
Aina portilla asuva,
Veräjillä viereksivä,
Rautaisissa kahlehisissä;
Se oli linnoilla lihonnut,
Kaupungissa kasvateltu,
Viisikymmentä keseä,
10 Saman verran talviaki,
Katehen koan etehen,
Vastuksien vainioille,
Kateita kaatamahan,
Vastuksia voittamahan.

Toisin:

4. A. uksilla a.
10. Yheksän yrön ikeä,

n.

- Kolm' on koiroa minulla,
Jotka linnassa lihotin,
Kaupungissa kasvattelin,
Ajat kaikki kahlehisissä;
Yks' on irvi, toinen ärvi,
Kolmas on puritsa koira;
Niillä syötän syöttäjäni,
Puretan purettajani,
Lihan syötän, luun puretan,
10 Veren hangelle hajotan.

Toisin:

- 2, 3. Libotettu linnan päällä,
Kahlehisissä kasvatettu

5. Y. o. rikki, t. rakki,
" Y. o. liukki, t. laukki,
" Y. o. haukku, t. raukku,
" Y. o. vippo, t. vappo,
6. K. o. verinen k.
7, 8. Joilla s. syöttäjiä (syöttäjäiset),
P. purettajia (purettajaiset),

o.

- Ei minusta miehen toisen
Kenkiminen kenkihinsä,
Paneminen pauloihinsa,
Kengin kenkäni lujaksi,
Panen paulat kiinteäksi,
Pistän piilin permantohon,
Varatammen tanterehen,
Ett' ei noita kyllin söisi,
Velhot viljalta vitoisi.
10 Kun ei siitä kyllin liene,
On mulla ori punainen,
Hevonen hyvännäköinen,
Joll' on lampi lautasilla,
Vesi selvä selkäluiilla,
Lähe länkien sijalla,
Josta velhot vettä juovat,
Lappavat kylän katehet,
Tulikulkut kuihuavat.
Vaan eipä noita tiennytänä,
20 Jopa join minäki siitä
Ennen noian nousematta,
Katehen havahtamatta,
Tein kintahat kivistä,
Someresta sormikkahat,
Joilla kyyt käsin pitelin,
Koprin käärmehet kokaisin;
Otin kyitä kymmenkunnan,
Satakunnan käärmehiä,
Kerallani kulkemahan,
80 Kanssani samoamahan,
Edelläni juoksemahan,
Vieressä vaeltamahan,

Syömähän kylän kiroja,
Lausehia lappamahan.

Toisin:

- 17, 18. Lappalaiset laikkoavat,
T. kuikkuttavat (kuikkaisevat).
27, 28. Kytkin k. k.
Pion täyen käärmehiä,

p.

- Jopa ennen aikoinansa
Tuli kolme kohtausta
Mun poloisen pään varalle,
Yksi tuli suota myöten,
Toinen muuta maata myöten,
Kolmas tuli vettä myöten.
Mikä tuli suota myöten,
Se omi korentokulkku;
Mikä tuli maata myöten,
10 Se on vääriä vommelkulkku;
Joka tuli vettä myöten,
Se oli kovin kohtauksista.
Vaan minäpä mies mokoma
En tuossa kovin hätäillyt:
Otinpa kokolta koprat,
Havukalta haarottimet,
Toiset koprat kontiolta,
Karhulta käet kämeät,
Joilla konnan kopristelin,
20 Ilkeän iki asetin.
Niillä mä pusersin pusku,
Niillä taitoin tau'in nuolet.

Toisin:

22. N. t. t. juonet.

q.

Ei urosta syyttä syöä,
Miestä tau'itta tapeta,
Ei luvatta suuren Luojan,
Ilman surmatta Jumalan.
Kun ei lie minussa miestä,

- Tämän tuskan tuntiata,
Kykkärän kehittäjätä,
Onhan tuossa veikossani,
Joka Hiisissä asuvi,
10 Vuorissa vaeltelevi.
Sen kun ottanen avuksi,
Väekseni, voimakseni,
Sitten ei tamminen kurikka
Luuta polvesta porota,
Eikä vaskinen vekara
Veä verta hartioista,
Tuulen puuska tuiminkana
Hiusta korvilta kohota.

Toisin:

- 1, 2. Eihän meitä s. s., Eikä t. t.
4. Surmatta jalon J.
17. Ei pohjainen pahinkana

r.

- Ei ennen minun isoni,
Eikä valtavanhempani,
Eikä muu sukuni suuri,
Heimokuntani heleä,
Nouatellut noian mieltä,
Lahjotellut Lappalaista,
Kateita kaataessa,
Vastuksia voittaessa.
Ei silloin sinä ikänä,
10 Elinaikana isäni,
Liian voimat liiteltyse,
Pahan tau'it tartellutse;
Läksi liiat liikkumahan,
Ouot kummat kulkemahan,
Jos oli syämen syöjä,
Tahi keuhkon kierteliä,
Tahi maksojen maruja,
Pernojen pemisteliä,
Jos sivujen siirteliä
20 Kulmien kolotteliä,
Hammasten hajotteliä,

Leukojen levitteliä.
 Kun lauloi minun isoni,
 Hikeytyi hivuksen latvat,
 Pellot liikkui pientarista,
 Jäsenistä maa järisi,
 Vuoret vaskiset vapisi,
 Hopeaiset horjahteli.

Toisin:

25. Nivelistä linnat liikkui,

15.

Asetussanoja.

a.

Himmene jo, Hien hurtta,
 Raukea, Manalan rakki,
 Huikea, häpeämätön,
 Ristimätön, kastamaton,
 Ristittyä räsimästä,
 Hengellistä hieromasta,
 Syömästä syänkäpyä,
 Keuhkoloita kiertämästä,
 Vatsaa vanuttamasta,
 10 Vatsavuolta volemasta,
 Napoa navertamasta,
 Ohimoita ottamasta,
 Sivuja sivertämästä,
 Selkäluita luistamasta,
 Jäseniä järsimästä,
 Luhtomasta luunneniä,
 Repimästä reisiluita,
 Sääriluita särkemästä,
 Käsivartta väntämästä,
 20 Rintoa ritistämästä,
 Kalloa kaluamasta,
 Pääkamua karhimasta!

Jos ei minussa miestä liene,
 Vankamoisessa varoa,
 Niin panen parempiani
 Tämän pulman purkajaksi,

Tämän jakson jaksajaksi,
 Kauhean kaottajaksi:
 Mies merestä näytteleikse,
 30 Turkkiahan tupsuttavi,
 Nahkojahan napsuttavi,
 Syltä housut polven päästä,
 Kaks' on syltä polven alta;
 Se nyt tänne täytynevi
 Tämän pulman purkajaksi,
 Tämän päästön päästäjäksi.
 Vaan kun ei totelle tuosta,
 Eikä vääjänne välehen,
 Omp' on Syöjätär meressä,
 40 Joll' on suu keskellä päätä,
 Kieli keskellä kitoa,
 Syönyt on sataki miestä,
 Tuhonnut tuhat urosta;
 Se nyt syököhön sinunki
 Leivän syötäväyestä,
 Pion piettäväyestä!
 Jos siitä vähä tulisi,
 Viel' ei tuostana totelle,
 Nostan maasta mannun eukot,
 50 Pellosta peri-isännät,
 Kaikki maasta miekkamiehet,
 Hiekasta hevos-urohot;
 Nostan metsät miehinensä,
 Katajikat kansoinensa,
 Petäiköt perehinensä,
 Umpilammit lapsinensa,
 Sata miestä miekallista,
 Tuhat rauaista urosta,
 Väekseni, voimakseni,
 60 Tuekseni, turvakseni,
 Tässä tuskassa kovassa,
 Työssä varsin työlähässä.

Itse ilmainen Jumala,
 Itse vanha Väinämöinen,
 Itse seppo Ilmarinen,
 Neki tänne täytynevi

Nämät tuskat tuntemahan,
 Kykkärät kerittämähän,
 Tätä Hiittä hieromahan,
 70 Juutasta rutistamahan.

Toisin:

6. H. herjomasta,
 8. K. keittämästä,
 11. N. nävertämästä,
 15. J. jäystämästä,
 16. Luumuruja murtamasta,
 20. Rintoja kivistämästä,
 22. Pääkalua koskemasta,
 65, 66. Neitsy Maaria emonen,
 Tässä myöskin tarvitahan

b.

Millä nyt puskuja puserran,
 Amputautia asetan,
 Millä nouan noian nuolet,
 Veän pois veriset neulat,
 Ihosta imento raukan,
 Emon tuoman ruumihista?

Äsken päänä eillisenä

- Olin seppojen seassa,
 Takojien tanterella,
 10 Teetin pihet pikkuruiset,
 Atulat ani vähäiset,
 Ottorauat oivalliset,
 Joilla nouan noian nuolet,
 Keion keihäät ylennän;
 Kovat on koprat kontiolla,
 Mull' on kolmea kovemmat,
 Viittä, kuutta vinkeämmät,
 Millä koprin kohtausta.

Vaan jos ei totelle tuosta,

- 20 Otan koprat kuollehelta,
 Kahmalot kaonnehelta,
 Viikon maassa maannehelta,
 Kourat on kuollehen kovemmat,
 Kalmalaisen kauheammat.
 Niillä puskuja puserran,

- Amputautia ahistan,
 Vetäisen veriset äimät,
 Äkä'iset pois ajelen,
 Sian harjakset sivallan,
 30 Ihosta alastomasta,
 Varsin vaattehettomasta,
 Panen niillä painajaisen
 Ala maan, ala manuen,
 Ala aatran mustan mullan,
 Ala viien viilinyeitsen,
 Ala vuoren vaskireunan.

Toisin:

- 2, 3. A. alennan, M. vältän n. n.
 11. A. alinomaiset,
 15—17. Kovat on minulla kourat,
 Kauheat on kahmaloni,
 20. Saanna k. k.
 29. Sivallan sikansa harjat,

16.

Uhkasanoja.

a.

- Kun et vääjänne välehen,
 Eronne, emoton rakki,
 Etsittelen eukkoasi,
 Muistuttelen muoriasi;
 Emo ensin lypsetähän,
 Siitä poika juotetahan
 Maiolla oman emonsa,
 Valkoisella vanhempansa.
 Josp' on et totelle tuosta,
 10 Mie sun painelen pajuilla,
 Pieksän pihlajan vesoilla,
 Hautelen havun nenillä.
 Jos ei siitä kyllin liene,
 Etkä vääjeä välehen,
 Nostan oinon kierosarven,
 Härän hankin haatosarven,
 Panen puskut puskemahan,
 Saan sarvet satuttamahan.

Jos siitä vähän tulisi,
 20 Otan koprat kuollehelta,
 Maan alta manalan koprat,
 Käet kuokon kalmistosta,
 Joilla konnat kopristelen,
 Joilla saatanat satutan.

Kun ei tuosta kyllin liene,
 Otan ma kokolta koprat,
 Havukalta haarottimet:
 Onpa kokko, maini kokko,
 Vellova meren vesillä,
 30 Meren aalloilla asuva,
 Yksi siipi vettä viiksi,
 Toinen taivasta tavotti.
 Senpä koprilla kovilla
 Kohtaukset karkottelen,
 Mutristelen murhamiehet,
 Painelen pahantekiät.

Kun ei tuostana totelle,
 Ei erota aiokkana,
 Otan koprat kontioltta,
 40 Veren juojalta vekeat;
 Kovat on kokolla koprat,
 Havulinnulla haravat,
 Koprat on kontion kovemmat,
 Kynnet karhun kauheimmat,
 Niillä konnan kopristelen,
 Ilkeän iki asetan.

Jos ei jo totelle tuosta,
 Vielä muistan muunki keinon,
 Löyän muita luottehia,
 50 Vahvempia vastuksia:
 Ompa mulla musta koira,
 Karvaturpa karsinassa,
 Entinen isoni koira,
 Varsin haukku vanhempani.
 Suu sen on tulen palava,
 Kita kiiran lämpiävä,
 Hampahat kuin hiilihangot,
 Kieli keskelle sysätty,

Syän rauasta rakettu,
 60 Suolet vaskesta vatsassa.
 Söi se jo sataki miestä,
 Tuhosi tuhat urosta;
 Sillä mie sinunki syötän,
 Syötän isosi, emosi,
 Syötän valtavanhempasi,
 Sekä muun sukusi suuren;
 Se sun luinehen purevi,
 Ruotinehen rouhaisevi,
 Pään pärisemättömäksi,
 70 Hengen huokumattomaksi.

Toisin:

10. Painelen vesipajuilla,
 23, 24. J. konnan k., J. saatanan s.
 29, 30. Joka vellovi vesissä,
 Aallon selässä asuvi,
 32. T. t. tapasi.
 33, 34. Saan minä kokolta kuokat,
 Havulinnulta haravat,
 (Linnulta lihan pitimet),
 Joilla konnat kollahutan,
 56. K. kummin lämpiävä,
 Kuparist' on kulkkutorvi,
 61, 62. On syönyt s. m.
 Turmellut t. u.

b.

Joko mun katsoit kuolleheksi,
 Kaipasit kaonneheksi?
 En mä kuollut kuitenkin,
 Enkä kaiketi kaonnut,
 Äsken päänä eillisenä
 Olin kontion kotona,
 Rautakarhun kartanolla,
 Suen lauloin suitsi suuhun,
 Karhun rautoihin rakensin;
 10 Kävin kyisen pellon päälle,
 Kynnin maata kyynalaista,
 Käänsin maata käärmehestä,
 Auralla tuliterällä,
 Vaarnahilla vaskisilla,

Kyyt pitelin kynsissäni,
 Käsissäni käärmehyiset,
 Tapoin kytä kymmenkunnan,
 Sa'an mustia matoja;
 Viel' on kynnet kyyn veressä,
 20 Käet käärmehen talissa.

Otan kyiset kintahani,
 Maanmatoiset vanttuhuni,
 Joilla outoa otelen,
 Mututtelen murhamiestä,
 Lihan syöjän liukahutan,
 Luikahutan luun purian,
 Syömästä tulisen koiran,
 Pahan rakin raastamasta,
 Ristittyä rikkomasta,
 30 Kastettua kaatamasta.

Jospa rikot ristittyä,
 Tahi kaa'at kastettua,
 Risti sinun rikkonevi,
 Kaste sinun kaatanevi.

Toisin:

- 15, 16. Siellä kynsin kyyt pitelin,
 Käsin käärmehet tavotin,
 18. Aivan paljahin kätösin;
 26. Puristelen pulmallisen,
 28. Hiien r. r.

c.

Oi sinä, paha pakana,
 Hiien herja hirtettävä,
 Pahan hengen paistettava,
 Ellös tänne täyvykkänä!
 Täällä luuta leikatahan,
 Jäsentä järitetähän,
 Tulialta vierahalta,
 Saavalta käkeävältä;
 Täällä paitasi palavi,
 10 Hamehesi lämpiävi,
 Minun suin puheltuani,
 Hengin huokueltuani.
 Minkä sie sanan sanonet,

Kunka loitset toista vasten,
 Itsehesi istukohon,
 Suuhusi omat sanasi,
 Päähäsi pahat panosi,
 Ajatukset aivohosi,
 Syämehesi siutukohon,
 20 Keuhkoihisi koitukohon,
 Maksoihisi maatukohon,
 Pernoihisi peittyköhön!
 Kun sa et totelle tuosta,
 Vaan yhä yritteliheet,
 On mulla tulinen miekka,
 Sauvani sarajahalla;
 Otan miekkani omani,
 Sauvani sarajahalta,
 Jolla pieksän perkeleitä,
 30 Jolla painelen pahoja,
 Himmennyttä Hiien voiman,
 Vaivutan pakanan vullan,
 Päivin pääsemättömäksi,
 Öin yrittämättömäksi.

Toisin:

4. Täällä Hiiet hirtetähän,
 Pahat henget paistetahan,
 19. Sisähäsi siirtyköhön,
 26. Sapeli s.
 „ Terärauta tenhollinen,
 Entinen isoni miekka,
 Varustama vanhempani;
 Sen mä seinältä sivallan
 Käteheni oikeahan,
 29, 30. Sillä p. p.
 Painelen väen pakanan,

17.

Manauksia.

1.

Eri paikkoihin.

a.

Kun ollet kotoinen koira,
 Laki lientä lattialta,

Pure luuta pöyän alta;
 Kun ollet kyläinen koira,
 Saapunut kylän kiroista,
 Salanaarojen sanoista,
 Kyllä sun kyyitän kylähän,
 Sukuhusi, syntyhysi.
 Käsin tästä käsketähän,
 10 Nenin tästä neuvotahan,
 Lykitähän, lysmitähän,
 Syyitähän, syrvitähän,
 Mieron miehiin hyviin,
 Kyläkunnan kuulusihin,
 Lukiasi luien päälle,
 Paniasi parmahille.

Kun sa lienet mainen Hiisi,
 Mene maahan, mainen Hiisi,
 Maahan manteren sisähän,
 20 Yheksän sylen syvähän,
 Kuhun ei konsa päivä paista,
 Päivä paista, kuu kumota;
 Kun lienet vesinen Hiisi,
 Vetehen, vesinen Hiisi,
 Noille velhojen vesille,
 Ve'en vankan vääntehille!

Toisin:

3. P. I. penkin (pankon) a.
 7. Mennös kyyillä k.
 14. Kirkkokunnan kuuluvihin,
 26. V. v. viertehesen.

b.

Tuonne ma panen pahoja,
 Tuonne kehnoja kehotan,
 Tuonne tungen turmioita,
 Tuonne riettoja repäisen,
 Ahoille vesattomille,
 Maille kyntämättömille,
 Notkoille noroperille,
 Soille soikerrettomille,
 Kussa sammakot kutevat,

10 Likamaot liuhuttavat;
 Niittyhyn nimettömähän,
 Nimen tietämättömähän,
 Jost' ei ruoho maasta nouse,
 Heinä nurmesta ylene.

Et siellä sijoja saane,
 Niin tuonne sinun manoaan
 Sumuksen vesien päälle,
 Summahan Sariolahan,
 Usmihin merellisihin,
 20 Ala-ilman auterehen,
 Kynän joutsenen nenähän,
 Aina allin kielen alle.

Jos ei siitä kyllin liene,
 Tuonne ma sinun manoaan
 Suuhun Antero Vipusen,
 Vatsahan vara-väkevän,
 Jok' on viikon maassa maannut,
 Kauvan liekona levännyt.

Mene vielä, kunne käsken,
 30 Kissan kirjavan rekehen,
 Kukon mustan kannuksille,
 Kissan kirjavan veteä,
 Kukon mustan kiiätellä,
 Linnan luukuille lujille,
 Portille poriseville!
 Kun ei siitä kyllin liene,
 Tuonne ma sinun manoaan
 Revon kirppukiieksehen;
 Mene sie revon rekehen,

40 Jalaksille juokseville!
 Revoll' on reki matala,
 Hyvin juoksevat jalakset,
 Repo rannalle vetävi,
 Vetehen sun vierittävi.

Mene vielä, kunne käsken,
 Kunne käsken ja kehotan,
 Pölkyn pyörivän nenähän,
 Katajaisen kannon päähän,
 Suuhun vankuvan variksen,

- 50 Korpin kiljuvan kitahan,
 Portimon kiven kolohon,
 Kesäkärpän kämmenpäille,
 Päähän pässin rautasarven,
 Suuhun rautaisen orihin,
 Hirven harvoihin lihoihin,
 Lapaluihin Hiitten hirven,
 Kesäpetran kielen alle,
 Poropetran palleahan,
 Suuhun juoksevan sutosen,
 60 Mustan koiran hännän alle,
 Kontion kovihin luihin,
 Mustan karhun kaatioihin,
 Rautaisehen puolikkohon,
 Vaskivannetten sisähän!

Toisin:

2. T. keitoja k.
 5, 6. A. alastomille,
 Vesan versomattomille,
 8. S. räykymättömille,
 13, 14. J. e. ruohot m. n., Heinät n. y.
 22. Meri-allin k. a.
 31. K. m. rattahille,
 33. K. m. kannattoa,
 43, 44. R. sun reessähän v.
 Etemmä ehättelevi,
 Hiekoille heliseville,
 Somerille viereville.
 58. Poropeurojen povehen,
 59. Suen suuhun, hamaran päähän,
 62. Karhun kielen kantimehen,
 63, 64. Tervapäähän tynnörihin,
 Rautaisen munan sisähän.

2.

Helvettiin.

Lähe, Lempo, lentämähän,
 Sinisiipi, siitämähän,
 Jouhiehäntä, juoksemahan,
 Saatana, samoamahan,
 Verisillä kynsilläsi,

- Rautaisilla hampahilla!
 Kotihisi, konna, riennä,
 Paha, maahasi pakene,
 Alle manteren yheksän,
 10 Manner puolen kymmenettä,
 Ikusehen helvettiin,
 Paksuhun pimentolahan,
 Kuss' ei kuuta, aurinkoa,
 Ilmoa ihoavata,
 Joss' on muutki murhamiehet,
 Polvuiset pahantekiät;
 Sielt' et kuulu kuuna päänä,
 Ilmau sinä ikänä,
 Vaikk' ois päivytt päästämäsä,
 20 Tahi kuu kumartamassa,
 Otavainen ottamassa,
 Tähet taivon tahtomassa.

Toisin:

- 11, 12. Mene Hiisi h., Perkele p.
 ” Tuonne helvetin tulehen,
 Pahan vallan valkeahan,

3.

Hiiteen.

- Kun liet, tuhma, tuolta tullut
 Metsän Hiien hinkalosta,
 Paholaisen pankon päästä,
 Huonehesta honkaisesta,
 Petäjäisestä pesästä,
 Niin sä juokse, jouhiturpa,
 Kiiätä, kiveräkopra,
 Villahäntä, viilettele,
 Hiien hiilien sekahan,
 10 Pahan vallan valkeahan,
 Siellä partasi palavi,
 Hiipiäsi hiiltynevi!

Toisin:

3. Pahan kansan karsinasta,
 11. S. paitasi p.

4.

Kalmistoon.

a.

Lienet kalman kammioista,
 Manalaisien majoilta,
 Noilta vatturaunioilta,
 Pyhän pellon penkereltä,
 Toki koitellos kotia,
 Noille kalman kankahille,
 Multihin muhajavihin,
 Maihin liikuteltavihin,
 Johon on kansa kaatununna,
 10 Väki vahva vaipununna,
 Sukukunnat suupununna,
 Perikunnat peittynynnä!
 Hyvä siell' on ollaksesi
 Armas aikaellaksesi,
 Huonehessa honkaisessa,
 Petäjäisessä pesässä:
 Kukat kullaisna käkenä,
 Hopeaisna kyyhkyläisnä,
 Ko'issasi korkeassa,
 20 Kaunihissa kartanossa.

Toisin:

1. L. k. kartanosta,
 10. V. suuri vääntynynnä,
 11, 12. Sukukunta s., Perikunta p.

b.

Jos oot kalmasta karannut,
 Niin sä kalmahan katoa,
 Mene, kalma, kalmistohon,
 Pyhän pellon penkerehen,
 Miehen kuolleen kotihin,
 Kaonnehen kartanohon,
 Uupunehen uutimehen,
 Vaipunehen vaipan alle!
 Kaunis siell' on ollaksesi,
 10 Ihana eleäksesi:

Siell' on sulla lestyt leivät,
 Vatiherkut valmistetut,
 Siell' on kyllin kyynäspäätä,
 Paljo paksua lihoa,
 Syöä miehen nälkähisen,
 Haukata haluavaisen;
 Ei kuollut kovin valita,
 Ei itke ijäti mennyt,
 Jos sa hilpaiset himossa,
 20 Halussasi haukkaelet.

Toisin:

1. J. o. k. kasunna,
 4. Perkele, pyhään maahan,
 6. K. kammiohon (kankahasen),
 8. V. vaattehille (vuotehelle)!

c.

Tuonne ma sinun manoaan
 Kirkkopellon penkerehen,
 Peltohon mätäperähän,
 Maahan mättähättömähän;
 Kaa'an kalman kellarihin,
 Alle kylmän kynnyshirren,
 Ikimennehen majahan,
 Kalmalaisen kartanohon,
 Joss' on vanhat tau'in talmat,
 10 Surman istuimet ikuiset.
 Siell' on luuta luskottua,
 Pääramua raskuttua,
 Toista tuoahan lisäksi,
 Utta aina annetahan,
 Syöä ilman säästämättä,
 Haukkia iartamatta.
 Siellä syö, paha pakana,
 Nävertele nälkähinen,
 Tuota luutonta lihoa,
 20 Paaskotonta palleata!

Toisin:

6. A. kauhean kamanan,
 7, 8. I. iho'on (iholle),

Katonehen kainalohon (kantapäihin),

- 11, 12. S. o. l. luutunutta,
Pääkamua kaatunutta,

d.

- Mene tuonne, kunne käsken,
Kunne käsken ja kehotan:
Mene myrjänä manalle,
Tavoin toisin tuonelahan,
Noille Tuonelan tuville,
Manalan iki majoille,
Kuun kumottamattomille,
Päivän paistamattomille!
Siell' on korkea kotisi,
10 Ylen kaunis kartanosi,
Siellä vanhoa väkeä,
Ijän kaiken istunutta,
Siellä nuorta, kesk'ikäistä,
Sekä miestä että naista.
Siell' on luuta luskoasi,
Pääkalua kaivoasi,
Sortunutta sormiluuta,
Kyynäspäätä kyttynyttä,
Painunutta polviluuta,
20 Säärivartta vaipunutta,
Nurmehen nukahtanutta,
Alle pellon peittynyttä.

Toisin:

3. M. myrjänä (?) m.
13. Miestä mennyttä manalle,
15, 16. S. o. l. louhen purra,
Näpistellä nälkähisen,
18. K. kyttynäistä,
20. Sortunutta säärivartta,

5.

Kirkonmaille.

Jos sa lienet tuolta tullut
Kirkon kirjatun tyköä,

- Satalauan lappeasta,
Tuhatmalkaisen malosta,
Viien virren vieremiltä,
Kueen kellon kuuluvilta,
Niin tuonne sinun manoan
Kirkon kirjatun tyköhön,
Satalauan lappeahan,
10 Tuhatmalkaisen malohon,
Jossa kuuluvat kuparit,
Vasken äänet vankohuvat,
Tervaharjan hartioilta,
Tuhatlauan tutkamesta.
Papit siellä pauhoavat,
Messumiehet mellehtivät,
Teinipojat teutoavat,
Lukkarit lujittelevat,
Papit kaikki paitapäällä,
20 Miehet messuvaattehissa.

Toisin:

2. K. k. sivulta (sivusta),
Tervaporstuan povesta,
(Portin maalatun povesta),
6. K. k. kuulusalta,
8. Kirjakirkon kynnykseen,
16. Miehet messua pitävät,
„ Ratikaulat raivoavat,

6.

Koskiin.

a.

Tuonne ma kipuja käsken,
Tuonne vaivoja vajotan,
Korvalle tulisen kosken,
Pyhän virran pyörtänälle,
Joka puut tyvin vetävi,
Hongat latvoin langettavi,
Kukin kaatavi kanervat,
Viepi heinät helpehine.
Koskess' on tulinen luoto,

10 Luo'ossa tulinen härkä,
Jonka suu tulen palavi,
Kita kiiran lämpiävi;
Se kivut manalle viepi,
Saapi tuskat tuonelahan,
Jost' ei pääse polvenahan,
Noueta sinä ikänä.

Toisin:

2. T. v. vajutan,
4. Kosken kuuman kuohuvaisen,
16. Ei nouta (Peritä) s. i.

b.

Mene tuonne, kunne käsken,
Iharihin ilkeähän,
Kalarihin karkeahan,
Rutjan koskehen kovahan,
Ryöppähän röhisevähän,
Koskehen kohisevahan,
Veen vankan vääntimehen,
Palavahan pyörtehesen,
Johon puut päin putovat,
10 Tammet latvoin lankeavat,
Tyvin syösten suuret hongat,
Latvoin lakkapäät petäjät,
Koivun kannot katkeavat,
Hajoavat haavan juuret,
Tyvin heinät tyrskähtävät,
Kukin kaatuvat kanervat!

Toisin:

2. Iharihin (Inarihin) i.
4. Turjan (Tyrjän) koskehen kovahan,
7. V. väljän vääntehesen,
10. Hongat l. l.
16. Liinat latvoin lankeavat!

c.

Tuonne ma sinun manoan,
Ryönäkosken partahasen,
Vierehen vihaisen virran,

Kosken kuohu'un kovahan,
Johon puut päin putosi,
Kuuset latvoin lankieli,
Perin vierivät petäjät
Sekä hongat horjahteli,
Heinät helpehin menivät,
10 Kanervat kukin katosi.
Kivi on keskellä jokea,
Laukku keskellä kiveä,
Rautavanne ympärillä,
Siinä on sija sinulle,
Jost' et pääse päivinäsi,
Selviä sinä ikänä.

Toisin:

2. Meren Rutjan partahalle,
Äärettömän äprähälle,
3. Virran korvahan vihaisen,
4. K. kuohuihin kovihin,
Ve'en vankan vaaluille,

d.

Mene tuonne, kunne käsken,
Virtoihin vipajavihin,
Koskihin kohajavihin,
Uimahan tuliset kosket,
Vastavirrat vatvomahan,
Ve'et selvät seipomahan;
Ui siellä, paha pakana,
Kosken kuohuja kovia,
Ve'et ahtahat asuen,
10 Ve'et väljät väännätellen!
Et siellä sijoja saane,
Niin tuonne sinun manoan
Tuonen mustahan jokehen,
Manalan ikipurohon,
Sini siellä ollaksesi,
Kunnes kuuta, aurinkoa,
Ilmoilla imehisiä,
Asujia alla taivon.

Toisin:

9, 10. W. a. asuile, W. v. väännättele!

e.

Mene tuonne, kunne käsken,
Keskelle tulisen kosken,
Vuoksen koskehen kovahan,
(Imatran ilkeähän),
Kahen kallion lomahan,
Kinahmehen kauheahan,
Jost' et pääse päivinäsi,
Selviä sinä ikänä,
Ilman Luojan päästämättä,
10 Kaikkivallan katsomatta!

Jospa tuolta päätä nostat,
Tahi kuonoa kohotat,
Ukko pääsi särkenevi
Neuloilla teräsneillä,
Äimillä äkähisillä,
Rakehilla rautaisilla.

Toisin:

14, 15. Tikuilla t., Ä. ä'asperillä.

7.

Kotihinsa.

a.

Siirrä jo sijasi, konna,
Muuta, murha, kartanosi,
Lähe, kumma, kulkemahan,
Maan paha, pakenemahan;
Mene sinne, jost' oot tullut,
Emmäs saatella ehätä,
Ole tuulta tuuheampi,
Koskivettä viekkahampi!
Ei täällä sinun sija,
10 Muunne muuttaos majasi,
Kun lienet isännällinen,
Isäntäsi istumille,

Kun lienet emännällinen,
Emäntäsi astumille,
Veljesi veräjän suulle,
Sisaresi sillan päähän,
Ennen päivän päättymistä,
Auringon alenemista!

Sitte sinne saatuasi,
20 Kotihisi tultuasi,
Tekiäsi tienohille,
Laittajasi laitumille,
Laai tunnus tultuasi,
Salamerkki saatuasi,
Jyskä kuin ukon jyrynen,
Välkä kuin tulen välähys;
Potkaise pihalta portti,
Lennä kukkona kujalle,
Kanan lasna kartanolle,
30 Rinnoin rikkatunkiolle;
Tapa tamma tanhuasta,
Sorra soimelta hevonen,
Navetasta sarvinauta;
Sarvet sontahan sovita,
Laske häntä lattialle,
Sääret pitkin permantoa,
Kynnet kylvä kynnykselle,
Karvat seinille karista!

Jos siitä vähän tulisi,
40 Laske lauta ikkunasta,
Siitä siirräite sisähän,
Lennä tupruna tupahan,
Ota kiinni kinterestä,
Takimmaisista jaloista,
Kai'immista kantapäistä,
Isännät perisopesta,
Emännät ovisopesta,
Isännältä niskat taita,
Väännä päätä väärällehen,
50 Silmät kierohon sivalla,
Emännältä pää murota,
Sormet koukkuhun koverra!

Toisin:

3. L. kutta k.
 28. L. k. kujahan,
 28—30. Kule k. kujassa,
 K. l. kartanolla,
 R. rikkatunkiolla;
 32, 33. Tapa tallista h.
 Lehmä läävästä revitä;
 (Läävästä parahin lehmä);
 45. Vasemmista varpahista,
 Oikeasta olkapäästä,
 48. I. silmä kaiva,

b.

Kotihisi, Hiien koira,
 Maahasi, Manalan rakki,
 Sylin syösten kynnyksessä,
 Hampahin oven rivassa,
 Saa emollesi etehen,
 Helmoille hypittäjäsi!

- Kun siit' et sisälle pääsne
 Laittajasi lantehille,
 Revi reijät ikkunoiksi,
 10 Revi reikeä yheksän,
 Ota kiinni olkapäistä
 Isäntäsi ensimmäksi;
 Ollessa isännän syytä,
 Niskat ruttohon rutaise,
 Silmä käännä kellellehen,
 Toinen syrjähän syseä;
 Ollessa emännän syytä,
 Repäise emännän reisi,
 Väännä syäntä vääntimellä,
 20 Keri keuhkoja kerälle;
 Kun ollevi pojan syytä,
 Jalka polvesta porota,
 Kuivoa kuvetlihoa,
 Kupehelta kummaltaki;
 Kenen ei syytä lienekänä,
 Sit' elä pahoin pitele,
 Mene syrjin syyttömistä,
 Vierite viattomista!

Toisin:

3. Kynsin riihen k.
 3, 4. S. s. kynnyksille, H. o. hakahan,
 4. Polvin porstuan ovilla,
 5. Etehen oman emosi,
 13. O. isosi s.
 14. Puhkaise isosi silmä,
 17, 18. O. emosi s., Revitä emosi r.

c.

Kotihisi, konna, mennös,
 Maahasi, paha, paetkos,
 Kielelle kehottajasi,
 Käskiäsi kämmenille!

- Kun, koira, kotihin saanet
 Luoksi ilkeän isäsi,
 Tee siellä tihua työtä,
 Katko kalman karvallista;
 Mene kynsin kynnyksestä,
 10 Polvin porstuan ovista,
 Olalle ohittajasi,
 Mene silmästä sisähän,
 Kautta suolen, kautta vuolen,
 Kautta kainalolihojen,
 Syvältä syänlihoille;
 Syän syseä sykkyrähän,
 Tuikoa tukasta maahan,
 Puista rintapurtilosta,
 Pane pää pärisemähän
 20 Sekä luut lotisemahan,
 Takaraivo tanterehen,
 Henki huokumattomaksi!
 Jos siitä vähä tulisi,
 Hiiluta tuliset hiilet,
 Lemmon ahjo ahkuttele,
 Saajasi syänalahan,
 Koprasta emosi kohtu,
 Väännä vatsa vanhempasi,
 Laai maksoihin majasi,
 30 Keuhkoloihin kellarisi,
 Suonet ruttuhun rutaise,

Veripillit piipottele!
 Jos vielä vähän olisi,
 Tapa poika porstuasta,
 Vanhin lapsi lattialta;
 Tuop' on pölkyksi pökerrä,
 Väännä kärsä käppyrähän,
 Nuokka ruttuhun rutista!

Toisin:

4. K. kämmenpäälle!
 9, 10. M. k. kynnyksessä, P. p. oivissa,
 26. Vatsahan oman emosi,
 30. Alle keuhkon k.
 35. Väännä lasta lattialta,

d.

- Mene, Hiisi, heimohosi,
 Perkele, perinteheesi,
 Elä syytäy syyttömähän,
 Viskau viattomahan!
 Jo sinua, Hiien hurtta,
 Kotihisi kutsuttihin,
 Majoillesi maanittihin,
 Herkuille herättäjäsi,
 Laatijasi lahjuksille,
 10 Lukiasi luumuruille,
 Loitsijasi lounahille,
 Isäntäsi iltaiselle,
 Emäntäsi einehelle,
 Pojan puolipäiväiselle,
 Tyttären välipaloille,
 Muun perehen murkinalle.
 Kun ei siitä täysin tulle,
 Onhan pentu penkin alla,
 Tuop' on tuonne surmattuna;
 20 Siin' on sulla syökseksi,
 Lippoaksesi lihoa,
 Sekä luuta purraksesi.

Toisin:

10. L. luien päälle,
 22. Sekä verta juoaksesi.

e.

- Kotihisi koituote,
 Hiien herja, heimohosi!
 Sukusi kovin surevi,
 Perehesi pelkeävi,
 Sinun maasta mennehesi,
 Paikoilta paennehesi,
 Kun oot viikon viipynynnä,
 Kauvan täällä kasvanunna,
 Kyläisillä kynnyksillä,
 10 Veräjillä vierahilla,
 Uksilla ulisevilla,
 Saranoilla parkuvilla.
 Kolkkona sinun kotisi,
 Asuntosi autiona:
 Koissa etsivi emosi,
 Vaikeroipi vanhempasi,
 Painuvi pahoille mielin,
 Alas kulmin heitteleikse,
 Veräjillä vuottelevi,
 20 Kotihinsa koiroansa.
 Sanovi sinun emosi,
 Valittavi vanhempasi:
 Tuoll' on poikani poloinen
 Matkoilla majattomilla;
 Ken nyt hirvet hiihtelevi,
 Petrat pankoihin panevi,
 Karhut lyöpi kahlehisin,
 Suet suitsihin kovihin?
 Koissa itkevi isäsi,
 30 Muorisi murehtelevi,
 Veljesi vesin valuvi,
 Verisillä kyynelillä,
 Hurmehuisilla vesillä.
 Siellä poikasi potevi,
 Vaivaisesi vanguttavi,
 Hengen lähtöä tekevät
 Verisillä vuotehilla,
 Hurstiloilla hurmeisilla,
 Verisissä vaattehissa,

- 40 Hurmepaiouissa pahoissa,
 Suin verisin, päin verisin,
 Kaiken karvansa verisen,
 Isä Immin lähtehellä,
 Äiti Äijön karsinassa,
 Poika Vuojelan navoilla,
 Tytär Tyrjän kosken alla.

Toisin:

17. Äitisi pahoin panevi,
 29, 30. Isäsi on itkemässä,
 Muorisi murehtimassa,
 38. Hurmehuisilla sijoilla,
 „ Punaisilla polstarilla,
 40. Hurmehuisissa sovissa,
 „ Hurmehisilla nutuilla,
 45. P. Vuojolan n.

8.

Laittajansa luoksi.

a.

- Jos olet teko tekemä,
 Jos kenen paha panema,
 Pulma toisen pungastama,
 Paha noian nostattama,
 Emon tehtoisen tekemä,
 Vaimon vankan tuuvittama,
 Mene luoksi loitsiasi,
 Lukiasi leukaluille,
 Kitahan kiroajasi,
 10 Syämehen syöstäjäsi,
 Rikkojasi rinnan päälle,
 Yskähän ylentäjäsi,
 Ennen päivän nousemista,
 Auringon ylenemistä,
 Koin Jumalan koittamista,
 Kukon äänen kuulumista!

b.

Lienet tauti toisen luoma,
 Toisen luoma, toisen tuoma,

- Pantu tänne palkan eestä,
 Rakettu rahan nenästä,
 Pannahan nyt palkatonta,
 Rahatonta juoksemahan,
 Kullatonta kulkemahan,
 Emäntäsi einehille,
 Muorisi munapaloille.
 10 Syö siellä, paha pakana,
 Pistä pääsi penkin alle,
 Eläkä ennen sieltä nosta,
 Kun on lattia lahoivi,
 Seinähirret sienettyvi,
 Laki päällä laukeavi!

Toisin:

2. Tahi toisen käskyläinen,
 5. Niin mä panen p.

9.

Lyylipaikoille.

- Mene tästä, kunne käsken,
 Kunne käsken ja kehotan,
 Mene tuonne toisialle,
 Missä lyyli loittanevi,
 Mieli palvoin pantanevi!
 Ei tässä hyvä olosi:
 Ruoka tästä punnitahan
 Pikkuisella puntarilla,
 Vaate tästä määritähän
 10 Lyhyellä kyynärällä.

10.

Metsolaan.

a.

Jos sa lienet Metsolasta,
 Totta mennös Metsolahan,
 Metsän kuuluhun kylähän,
 Tarkkahan Tapiolahan,

- Jukaisihin juurikkoihin,
 Kapaisihin kannikkoihin,
 Kahen kantosen välihin,
 Koivun kolmen juuren alle,
 Ukko-kontion kotihin,
 10 Akka-karhur kartanohon!
 Siell' on voisit vuotehesi,
 Maitoiset makausmaasi,
 Sijasi sianlihaiset,
 Aivinaiset päänalaset.
 Kun ei anna aika maata,
 Mieli leutona levätä,
 Maat matele maan matoina,
 Kulot kyninä käärmehinä,
 Juokse korvet kontioina,
 20 Veet saukkoina samoa,
 Oravina kuusen oksat,
 Kärppinä kolot kivien!

Toisin:

1. Jos lienet metsästä tullut,
 12. Maheat makuu-alasi,
 13, 14. Siellä siivotut sijasi,
 Ja havuiset päänalasi.
 17. Ma'a maat on m. m.
 19. Korvet konteina hahota,

b.

- Tunne huuti, Hien hurtta,
 Häpeä, hävytön koira,
 Juokse tuonne, jouhiturpa,
 Villahäntä, vierettele,
 Metsän synkkähän salohon,
 Korven kolkon kainalohon,
 Varuille vapiseville,
 Kanarville karkeille,
 Kuusihin kuhisevihin,
 10 Honkihin hohisevihin,
 Haapoihin halenneihisin,
 Raitoihin rakoperihin,
 Pihlajihin piukeihin,

- Katajoihin kaarevihin,
 Mätäpäihin mäntylöihin,
 Oravaksi oksapuihin,
 Kärpäksi kiven koloihin!
 Mene siitä, kunne käsken,
 Hirven hiihtokankahille,
 20 Poropetran polkumille,
 Revon räyntyäsijoille,
 Ketun tappotanterille,
 Jäniksen jävintämälle,
 Kontion kotiperille,
 Karhun louhikartanohon,
 Karhun kiljuvan kitahan,
 Se sun luinehen purevi,
 Ruotinehen rouhoavi!

Toisin:

8. K. karvahille,
 9, 10. K. kuhisemahan,
 H. hohisemahan,
 Mäkehen mäeltämähän,
 Korpehen kolajamahan,
 14. K. kaatuvihin,
 21. R. rääkymäsijoille,
 23. J. jäpimämälle,
 „ J. makausmälle,
 24, 25. K. kiviko'ille,
 Kivi karhun kammiohon,

II.

Pohjolaan.

a.

- Tuonne ma sinun manoan,
 Tuonne kehoia kehotan,
 Pohjan pitkähän perähän,
 Lapin maahan laukeahan,
 Kuss' ei käyne karjan kynsi,
 Hypänne hevosen varsa.
 Siell' on onni ollaksesi,
 Lempi liehahellaksesi,
 Hyvä kangas käyäksesi,

- 10 Hiekka helkytelläksesi.
 Syö siellä, paha pakana,
 Raasta siellä, Lemmon rakki:
 Siell' on hirvet hirsipuussa,
 Orrella metsän otukset,
 Siellä luutonta lihoa,
 Suonetonta pohkeata,
 Syöä miehen mielen määrin,
 Haukata halun perästä,
 Ilman ihmisen ihotta,
 20 Kasvavaisen kainaloitta.

Toisin:

3. P. p. povehen,
 5, 6. K. e. kule k. kynnet,
 Vaella h. varsat.
 6. Eikä raavahat rapehi.
 8. L. liehakoiaksesi,
 13, 14. Hirvet siell' on hirtettynä,
 Jalot peurat jaksettuna,
 14. Oksissa m. o.

b.

- Tuonne ma sinun manooan,
 Pimeähän Pohjolahan,
 Portin Pohjolan oville,
 Kirjokannen kartanoille,
 Kuss' ei kuuta, aurinkoa,
 Eikä päiveä ijässä.
 Hyvä on sinne mennäksesi,
 Yli puita, alate maita,
 Mennä hongissa hohisten,
 10 Petäjissä peppuroien,
 Pohjan on ponneton veräjä,
 Saranaton ilman salmi,
 Juosta suuren, juosta pienen,
 Juosta pitkän perkelehen.

Hyvä oli sinne päästäksesi,
 Hyvä siellä ollaksesi,
 Meren ranta juostaksesi,
 Somer sorkutellaksesi,

- Hieta hieno hieputella,
 20 Kangas kaunis kaaputella.
 Siell' on uutta, siellä kystä,
 Kaksin kattilan kokassa,
 Siellä luutonta lihoa,
 Siellä päätöntä kaloa,
 Näpistellä nälkähisen,
 Hilpota himostunehen.
 Hirvi on puuhun hirtettynä,
 Jalopeura jaksettuna,
 Härkä paksu paistettuna,
 30 Suuri raavas surmattuna,
 Syöä miehen syölähänki,
 Ahmia nälästynehen.

c.

- Tuonne ma sinun lähetän,
 Tuonne käsken ja manooan,
 Ylitse metsän yheksän,
 Metsän puolen kymmenettä,
 Pohjan poikien tulille,
 Lapin lasten valkeille.
 Pilkat on tehty pitkin puita,
 Pitkin puita, poikki maita,
 Josta tunnet, tuhma, käyä,
 10 Äkki outonen osoat.
 Rata on rauasta rakettu,
 Teräksillä tolpitettu,
 Mennä suuren, mennä pienen,
 Mennä keskikertaisenki,
 Pohjan pirttien perille,
 Lapin laahtitanterille.

- Hyvä siell' on ollaksesi,
 Armas aikaellaksesi:
 Sija siell' on sulle tehty,
 20 Vuoe lempinen levätä,
 Syömiset on suoritettu,
 Juomaneuvot jou'utettu,
 Metsän tarvahat tapettu,
 Kaaettu metsän kapehet,

Liha luuton syötäväksi,
 Veri viljoin juotavaksi.
 Saat siellä surutta syöä,
 Haukata halun perästä,
 Nälissäsi närvistellä,
 30 Hirven harvoja lihoja,
 Petran paksun pallioita,
 Karhun kainalolihoja,
 Kontion kovia luita,
 Yöt maaten sikopajassa,
 Päivät lammaskarsinassa.

Toisin:

15. P. poikien p.
 „ P. penkiön (penkeren) perihin,
 21. Siell' on syömät s.
 25, 26. L. l. syöäksesi, V. v. juoaksesi,

d.

Tuonne ma sinun manooan,
 Tuonne keitoa kehotan
 Mieholasta, metsolasta,
 Työntekiän tienohilta
 Miehen joutavan jälille,
 Työttömien tienohille,
 Pimeähän Pohjolahan,
 Lapin sysmähän syvähän,
 Kuss' ei kuulu kukon ääntä,
 10 Eikä kanan kaakotusta!
 Siell' on sun sisariasi,
 Siellä viisi veikkoasi,
 Kuusi kummisi tyttäätä,
 Seitsemän setäsi lasta;
 Sinne siekin tuomitahan
 Siksi ilmoista ikeä,
 Paikoille papittomille,
 Maille ristimättömille.

Toisin:

7, 8. Pohjan pellon penkerehen,
 Lapin laajahan kylähän,
 8. L. suurehen salohon,

„ Paksuhun Palentolahan,
 „ Miesten syöjähän sijahan,

12.

Sotatanterille.

a.

Tuonne ma sinun manooan,
 Tuonne käsken ja kehotan,
 Suurille sotakeoille,
 Miesten tappotanterille,
 Jossa miehet miekkäleikse,
 Tasapäinä tappeleikse!
 Siell' on hyvä ollaksesi,
 Helppo heimahellaksesi,
 Syöä uelta lihoa,
 10 Juoa verta lämpimältä:
 Verta siell' on päälle polven,
 Talmoa jalan tasalle,
 Siell' on päätä kuin mätästä,
 Siellä hiusta kuin kuloa.

Toisin:

4. Noille t.
 6. Tasan pojat t.
 9, 10. Liha uusi syöäksesi,
 Veri lämmin juoaksesi:
 12. T. lumen t.

b.

Mene tuonne, kunne käsken,
 Kurkkuhun kuparijousen,
 Tykin suuren suun etehen,
 Rautakirnujen kitahan,
 Sorkkihin sotahevosen,
 Kavioihin vainovarsan,
 Joss' on verta juoaksesi,
 Lippoaksesi lihoa,
 Eikä syöen syömät puutu,
 10 Juomat juoen ei vähene:

Verta siell' on säärivarsi,
Polven korkeus punaista!

Toisin:

6. Sotavarsan valjahisin (vainiolle),
11. V. s. o. vyöhön asti,

13.

Taivahalle.

Lienet tuolta taivahalta,
Poutapilvien periltä,
Nouse taasen taivahalle,
Tuonne ilmoille ylene,
Kautta kuun, alatse päivän,
Ylös taivahan tasalle,
Pilvihin pirisevihin,
Tähtihin tärisevihin,
Tulena palelemahan,
10 Säkehinä säihkymähän,
Auringon ajelemilla,
Kuun kehyen kiertämällä,
Seitsentähtien selillä,
Takaisella taivahalla!

Toisin:

1. L. tauti (tullut) t.
3, 4. Nouse tauti t., Tuska tuulelle y.

14.

Tuntureille, vuorille, kiviin ja
kallioihin.

a.

Tuonne ma sinun manooan,
Tuonne tuhman tuikkiloitsen,
Kohen vuorta korkeata,
Vasten varvikkomäkeä,
Tuiman tunturin laelle,

Kuhavuoren kulman päälle,
Pohjan porttien lähelle,
Kiven alle kirkumahan,
Rätikkänä rääkymähän,
10 Kiven päälle kiljumahan,
Kallioille kaljumahan!
Kun siell' et sijo saane,
Mene tuonne, kunne käsken,
Kuhavuoren kulman alle!
Siell' on sulle vuoe tehty,
Merisuorsan sulkasista,
Vuoress' on lihava lehmä,
Siin' on kyllä syöäksesi,
Jyystämistä, jäystämistä,
20 Syömistä, kaluamista.

Toisin:

5. Tuonne t. mäelle,
8. K. a. kiiltämähän,
16. M. sulkimista,

b.

Tuonne ma sinun manooan
Vuorihin vohisevihin,
Kuusihin kuhisevihin,
Vuoren vaskisen laelle,
Kuparisen kukkulalle,
Kussa pilvet vuorta piirsi,
Höyrä vierteli kiviä,
Vuoren rautaisen rakohon,
Kahen kallion välihin!
10 Kiru siellä, kiusajainen,
Paru siellä, painajainen,
Vuoren rotkoissa syvissä,
Viien vuoren viukelossa,
Jost' et pääse päivinäsi,
S elkene sinä ikänä!

Toisin:

2, 3. Louhiin lotisevihin,
Vuorihin vapisevihin,

„ V. teräsekoihin,
Rautaisihin kallioihin,

c.

Tuonne ma sinun manooan
Norjan vuoren notkelmahan,
Turjan tunturin sivuhun,
Lumivaaran kukkuralle,
Pohjoispuolelle mäkeä,
Suin lumehen, päin vitihin,
Koprin ilmahan kovahan,
Siinä tuulen tuikutella,
Kovan ilman kolkutella,
10 Kunnes kuivut kutteloksi,
Painut ilman patteloksi!

d.

Kunne ma kipuja kiistan,
Kunne tuskia manooan,
Ihosta imento raukan,
Emon tuoman ruumihista?
Tuonne ma kipuja kiistan,
Tuonne tungen tuskapäitä,
Kivut soille, kivut maille,
Tuskat aavoille ahoille,
Hiekkoihin heliseviin,
10 Somerihin juokseviin.
Kun ei tuostana totelle,
Toki tieän toisen paikan:
Tuonne ma kipuja kiskon,
Tuonne painan pakkopäitä,
Kivisiin kallioihin,
Rautaisihin raunioihin,
Kiviä kivistämähän,
Paasia pakottamahan.
Ei kivi kipuja itke,
20 Paasi ei vaivoja valita,
Vaikka paljon pantahisin,
Määrättä mätettähisin.

Toisin:

14. T. tuskia ahistan,
17, 18. Kiville kivistäville,
Paasille pakottaville.
20—22. Paasi päiviä pahoja
Josk' on p. p.
Äijin äyskäeltähisin.
21. Eikä vuori voikertele,
„ Vuori ei kipuja kiellä,

e.

Tuonne ma kivut kiroan,
Tuonne tungen tuskat tuimat,
Keskelle Kipumäkeä,
Kipuvuoren kukkulalle.
Siell' ompi kipuiset koirat,
Hallit hallankarvalliset,
Jotka ulvovat kivuissa,
Vaikeroivat vaivoissansa.
Kipupiika pikkarainen
10 Kipuja keräelevi
Ympäri Kipumäkeä,
Kipuvaaran kukkuloa,
Kipukintahat käessä,
Kipuvakka kainalossa.
Kivi on keskellä mäkeä,
Reikä keskellä kiveä
Yheksän sylen syvyinen,
Kyynäräinen kymmenettä,
Johon tuskat tungetahan,
20 Pahat vaivat vangatahan,
Kivut suuret survotahan,
Ailuet ahistetahan,
Kiven kirjavan sisähän,
Maksankarvaisen malohon,
Korennonlla koivuisella,
Tangolla tasaperällä,
Vaskisella valkkimella,
Teräspäällä telkkimellä.

Toisin:

8. Valittavat v.

17. Se on vääty vääntiällä
Yheksän sylen syvälle,

f.

Pois minä kivut kiroan,
Työnnän tuskat tuonemmaksi,
Kivistöihin, kannistoihin,
Turjan tunturin perille,
Aaltoihin Alue-järven,
Meren mustihin mutihin.
Kipu kivet särkeköhön,
Tervaskannot kalvakohon,
Vuoret vahvat siirtäköhön,
10 Kalliot kukistakohon,
Meret hyyksi hyytäköhön,
Järvet jääksi jäätäköhön!

Toisin:

8. T. kaatakohon,

g.

Tuonne ma kipuja kiistän,
Tuonne pakkoan pahoja,
Kiven kirjavan sisähän,
Paaen paksun palleahan.
Katkoan kiven kaheksi,
Paaen kolmeksi palaksi,
Vieritän kivut vetehen
Alle aaltojen syvien,
Hyvän hylkehen iho'on;
10 Se kivut syvälle viepi,
Ulapalle uittelevi,
Alle mustien mutien,
Toisen-aikaisten tomujen,
Sini siellä ollaksensa,
Kuni ei kuuta, aurinkoa,
Ilmassa inehmisiä,
Asumia alla taivon.

Toisin:

2. T. vammoja valitan,

7. Paiskoan palat merehen,

15.

Tuulihin.

a.

Lienet tuska tuulen tuoma,
Tuulen tuoma, veen vetämä,
Hattupurjehen hakema,
Ahavaisen ankeloima,
Ota tuuli purtehesi,
Ahava venosehesi,
Vieä vieretelläksesi
Yli maien ja merien,
Tuskat tuulien majahan,
10 Taudit taivahan navalle,
Tuulen tuutimasijoille,
Ahavan asuinperille,
Siellä tuulen tuutilla,
Ahavaisen akkiloia,
Vilun ilman viihytellä,
Kovan ilman kopristella!

Toisin:

12. A. ajeluteille,

b.

Jos oot tauti tuulen tuoma,
Tuulen tuoma, veen vetämä,
Ahavaisen antelema,
Vilun ilman viskoama,
Ota tuuli tuonnoksesi,
Ahavainen annoksesi,
Ota tuska tuutuhusi,
Siirrä siipesi väkehen
Vieä viiletelläksesi
10 Viirilöihin vinkuvihin,
Tuulihin tuhisevihin,
Pilvihiin pihisevihin,
Tuulten tuuviteltavaksi,
Pilvien pieltäväksi!

Toisin:

4. V. i. viehättämä,

c.

Mene tuonne kunne käsken,
 Tuulen virmeän väkehen,
 Ahavaisen olkapäille,
 Ison ilman vietäväksi,
 Tuulen tutjuteltavaksi,
 Ahavan ajeltavaksi!
 Mene hongissa hohaten,
 Petäjissä piehtaroién,
 Kuusen latvoissa kuhaten,
 10 Ilman puussa istumatta,
 Lengolla lepeämättä;
 Niin mene merien poikki
 Noita tuulen teitä myöten,
 Ahavan rekiratoja,
 Ylitse meren yheksän,
 Meripuolen kymmenettä!

Toisin:

2. T. pohjaisen v.

5. T. tuiskuteltavaksi,

16.

Ulkomaille.

Tuonne ma sinun manoañ
 Muille maille vierahille,
 Sungun suurille pihaille,
 Venäehen vierimaille!
 Hyvä siell' on ollaksesi,
 Armas aikaellaksesi,
 Yöt maata sikopajassa,
 Päivät lammaskarsinassa.
 Kun siell' et sijoä saane,
 10 Mene tuonne, kunne käsken,
 Muille maille kaukaisille,
 Muille mustille vesille,

Silmän siintämättömille,
 Korvan kuulemattomille,
 Paikoille papittomille,
 Maille ristimättömille,
 Kust' et kuulu kuuna päänä,
 Ilmau sinä ikänä!

17.

Veteen.

a.

Lienet, viono, veen vetämä,
 Meren aaltojen ajama,
 Niin, viono, vetehen mennös,
 Meren aalloille ajaite,
 Suurelle meren selälle,
 Ulapalle aukealle,
 Mutalinnan liepehille,
 Vesiharjun hartehille,
 Siellä aaltojen ajella,
 10 Veen synkän sylkytellä,
 Kunnes kokko kopraisevi,
 Veen näkki näppäjävi;
 Se sinun syville viepi,
 Uramoille uittelevi,
 Alle aaltojen syvien,
 Alle vierevän vetosen,
 Jost' et pääse päivinäsi,
 Selviä sinä ikänä.

Toisin:

3. N. v. v. viere,

12. V. n. näykkäisevi;

14. Urakalle u.

16. Meren mustihin mutihin,

b.

Kun lienet vetinen Hiisi
 Tahikka vetinen Kalma,
 Juokse juoksulla jokehen,
 Lähetäite lähtehesen,

Läikkyvähän lähtehesen,
 Heiluvahan hettehesen,
 Virtahan virisevähän,
 Koskehen kohisevahan,
 Lampihin kalattomahan,
 10 Aivan ahvenettomahan,
 Umpilammin lumpehille,
 Tasalammin lappiolle,
 Ruokoihin rohisevihin,
 Kaisloihin kahisevihin,
 Rannoille röhiseville,
 Somerille pyöriville,
 Kynsin kylmähän kivehen,
 Hampahin vesihakohon!

Toisin:

1. K. l. v. koira,
13. Ruohoi'in r.

c.

Jos oot vierinnä veestä,
 Totta vierios vetehen,
 Matosina maat matele,
 Rannat saukkoina samaa,
 Tuonne liutohon merehen,
 Laajalle Lapin lahelle,
 Suuhun rautaisen matikan,
 Teräshau'in hampahisin,
 Se sun luinehen purevi,
 10 Ruotinehen rouskuttavi;
 Silmille sinisen siian,
 Lohen purstohon punaisen,
 Joka aalloissa ajavi,
 Uipi kosken kuohunnossa,
 Alla pyörretten asuvi,
 Alla virran viehkuroipi!
 Siika sun syville viepi,
 Ulapoille uittelevi,
 Lohi loitos kannattavi,
 20 Etäämmä ehättelevi,
 Alle aaltojen syvien,

Päälle mustien mutien,
 Joss' ei tunnu tuulen henki,
 Eikä käy veen värehet.
 Jospa sieltä pääsi nostat,
 Ukko pääsi katkaisevi
 Kurikalla kultaisella,
 Vaajalla hopeisella.

Toisin:

- 5, 6. Lapin laakohon merehen,
 Väinön väljähän vetehen,
7. S. vaskisen matehen,
19. Meri kauvas k.
- 21—24. Veen väljän väänteheille,
 Kosken kuuhu'un kovahan.

d.

Jos oot vierryynnä veestä,
 Niin sä vierköskin vetehen,
 Hauvin suuren hartioille,
 Purstolle lohen punaisen,
 Lohen vieä loitommaksi,
 Kalahauvin kaimaella!
 Lohi luopi purstoltansa,
 Hauki hartioisiltansa,
 Ihvenille, ahvenille,
 10 Kaikille veen kaloille,
 Maksoihin merimatehen,
 Sappehen sinisen siian,
 Mustan muikun sieramihin,
 Kiiskin rautaisen kitahan,
 Joka virrassa venyvi,
 Veen varassa vyyhtiävi,
 Kiven alla kiimoavi;
 Se sun kaivavi karille,
 Kiven alle kiinnittävi,
 20 Kiiskien kinaperille.
 Et siellä sijoja saane,
 Tuonne ma sinun lähetään
 Noille väljille vesille,
 Ulapoille aukeille,

Kussa hauki haukkoavi,
 Veen koira koppoavi,
 Se sun sitten saattanevi,
 (Kanssansa kaottanevi,)
 Hyvän hylkehen kitahan,
 30 Vatsahan valaskalalle,
 Jost' et kuulla kuuna päänä,
 Ilmau sinä ikänä!

Toisin:

4. Poskehen lohen p.
 5, 6. Lohi sun etäälle viepi,
 Kalahauki kaimoavi!
 7, 8. L. l. purstostansa,
 Hauki suuri harjastansa,
 8, 9. Hauki sun hajottelevi
 Ahvenille ruotaisille,
 14. K. linnahan kinäisen,
 28. Ison h. iho'on,

e.

Jos olet ve'estä tullut,
 Tuonne ma sinun manoaan
 Selville meren selille,
 Lakehille lainehille!
 Siell' on onni ollaksesi,
 Lempi liekahellaksesi,
 Siellä tuuli tuuvittavi,
 Vastaranta vaaputtavi,
 Meren läikkä läikyttävi,
 10 Vesi vieno vilkuttavi.
 Tuuli sinne turvan tuopi,
 Aalto ahvenen ajavi,
 Syöt sivulta siikasia,
 Luotasi lohikaloja.
 Kolm' on kuohua merellä,
 Tuli kunki kuohun päässä,
 Mies kunki tulen e'essä,
 Varras kullaki käessä,
 Siell' on paisti vartahassa,
 20 Kussa hirvi, kussa härkä,
 Kussa pää valaskaloa,

Ne on paistia parahat
 Syöä miehen nälkähisen,
 Haukata halun alaisen.

Toisin:

10. Vesi synkkä sylkyttävi.

f.

Pois minä kivut kiristän
 Tämän ihmisen ihosta:
 Kivut tuonne kiityköhön,
 Vaivat tuonne vaipukohon,
 Kivuttaren kippasehen,
 Vammattaren vakkasehen,
 Vaivattaren vuotehesen,
 Päivättären päänaloille!
 Kun siell' ei sijoja saane,
 10 Vierköhön kivut vetehen,
 Vaivat tuonne vaipukohon,
 Meren synkkihin syvihän,
 Alahaksi Saarvajärven,
 Yheksän sylen syvähän,
 Mist' ei saaha milloinkana,
 Eikä kuulu kulloinkana,
 Tässä pitkässä ijässä,
 Minun päiväkuunnissani!

Toisin:

5, 6. K. kintahasen, V. vanttusehen,

18.

Kiinnityssanoja.

a.

Käy nyt tuonne, kunne käs-
 kin,
 Kunne käsikin ja manasin,
 Vietä siellä viikkojasi,
 Sekä kuitasi kuluta,
 Kunnes pääsnen päästäjäksi,
 Selvinnen selittäjäksi,
 Tullen sua noutamahan,

Kerinnen kerittämähän,
 Yheksällä oinahalla
 10 Yhen uuhen kantamalla,
 Yheksällä härkösellä
 Yhen lehmäsen vasoilla,
 Yheksän orihihin kanssa
 Yhen tamman varsasilla!

b.

Mene tuonne, kunne laitin,
 Kunne käskin ja kehotin,
 Jost' et pääse päästämättä,
 Selviä selittämättä,
 Sinä ilmoisna ikänä,
 Kuuna Herran valkeana!
 Etkä pääse päästäjille,
 Selviä selittäjille,
 Kun en pääsne päästämähän,
 10 Käy itse kerittämähän,
 Kolmen koirani keralla,
 Viien, kuuen villahännän,
 Seitsemän sepelikaulan,
 Kanssa haukkuni kaheksan,
 Yheksän oron keralla
 Yhen hevon kantamalla.

Toisin:

- 8. Keriä kerittäjille,
- 15. Yheksällä orihilla,

c.

Lähe pois nyt Lemmon koira,
 Mene tuonne, kunne käskin,
 Ellös tuolta toiste tulko
 Sinä ilmoisna ikänä,
 Kuun kullan kumottamalla,
 Päiväkullan paistamalla,
 Kun ei tulla noutamahan,
 Keritä kerittämähän

Yheksällä kissasella
 10 Yhen emän kantamalla,
 Yheksällä kukkosella
 Yhen kanan kantamalla!

Päästö- I. parannuslukuja.

1.

Ampiaisten, kiillijäisten ja m.
 hyönteisten pistämissä.

a.

Ampiainen angervoinen,
 Ken käski pahalle työlle,
 Työlle kehnolle kehotti,
 Kuka hullu höynähytti,
 Mielipuoli vimmahutti,
 Pistämähän piikilläsi
 Tuota ihmisen ihoa?
 Elä ammu ampiainen,
 Elä pistä piikkilintu;
 10 Ethän lintu lienekkanä,
 Jos et piä piikkiäsi!
 Pistä piikkisi pinohon,
 Katajahan kannuksesi,
 Nuolesi kivehen kisko,
 Karahuta kalliohon,
 Kytke siipesi kynimet,
 Kärsä käännä käppyrähän,
 Tahi ammu itseäsi,
 Toukkiloitse toisiasi,
 20 Ammu ilman aikojasi
 Kivilöitä, kantoloita,
 Kuusin kerroin kumpiaki!
 Mull' on hiekkainen hipiä,
 Rauankarvainen kamara.

Toisin:

- 12. P. p. ketohon (kulohon, kivehen),
- 13. Kankahasen kannuksesi,

15. Kasahuta k.
23. M. o. hihnainen h.

b.

- Ampiainen, ampulintu,
Kiilijäinen, äylijäinen,
Miesi nöyrä neulijainen,
Elä ammu nuoliasi
Tuohon ihmisen ihoon,
Karvoihin emon kapehen!
Kyllä sun sukusi tieän,
Kanssa kaiken kasvantosi:
Synnyttären synnyttämä,
10 Kasvattaren kasvattama;
Sokea sinun isosi,
Sokea sinun emosi,
Sokea sinä itseki;
Lumehen isosi kuoli,
Lumehen emosi kuoli,
Lumehen sinäki kuolet.
Elä nyt nouse korkealle,
Elä polvia ylemmä,
Tunge tuppehen nenäsi,
20 Paina pääsi pöckelöhön,
Pure puuta, pure maata,
Pistä pieniä kiviä;
Heitä viitahan vihasi,
Kaseksehen kannukseksi,
Haon alle haikeasi,
Kanervahan katkerasi,
Korpehen kovat panosi,
Suomutahan muut mujusi,
Tee nuolet tehottomaksi,
30 Jouset jäntymättömäksi!
Korvess' on sinun sijasi,
Suolla kaunis kartanosi,
Siellä tuohinen tupasi,
Kaarnankuorinen kotisi;
Hyvä siell' on ollaksesi,
Maja valmis maataksesi,

Ammuskella aikojasi,
Toukkiloita toisiasi,
(Et sä kuule kulkiata),
Miehest' et mitänä tieä.

Toisin:

20. P. p. kainalohon,
" Käännä p. käppyrähän,
23, 24. H. hietahan v.
K. karvahasi,
27, 28. K. k. sanasi, S. murkinasi,
31. K. o. s. kotisi,
32. Kannon päässä k.
33, 34. Tuohesta sinun t.
Kaarnan kuoresta k.
" Tuohikottelo (— koivu sun) kotisi,
(Tuohikottilo (— koppauna kotisi)
Lahokanto kartanosi;

2.

Ampu- ja puskutaudeissa, kovissa
kohtauksissa y. m.

a.

- Ompelen tulisen turkin
Tulisilla tutkamilla
Tulisen tuvan sisässä,
Sen mä päälleni puetan,
Lähen ammuksen ajohon,
Puskutau'in tappeluhun.
Ajan ammuksen ahoille,
Puskut pilvihin puhallan;
Hän jos ampui yhen nuolen,
10 Minä ammun kaksi nuolta,
Hän jos ampui kaksi nuolta,
Minä ammun kolme nuolta,
Hän jos ampui kolmin nuolin,
Minä viel' useammilla,
Saoin nuolin saikaelen
Ja tuhansin tuikaelen:
Minun on nuoleni nopeat,
Teräkseni tehtosammat,

Toisin:

4. S. m. p. pujotan,
17, 18. M. o. n. terävät, T. karkeimmat.

b.

Nousi kokko korviosta,
Teräsleuka liettehestä,
Somerosta suomuselkä,
Kiven äärtä kiskomahan,
Paaen äärtä painamahan;
Koppasin kokolta koprat,
Joilla ma pirun pitelen,
Amputaudit pois ahistan,
Joilla haaron halvaukset,
10 Sekä koprin kohtaukset.
Kohtaukset on kolmenlaiset:
Yhet saavat suota myöten,
Toiset talvitietä myöten,
Kolmannet veen napoja;
Se on kohtaus matalin,
Joka astui maata myöten,
Se on kesken kertahinen,
Joka tuli vettä myöten,
Se on kovin kohtauksista,
20 Jok' on saanut suota myöten.
Sen kovimman kohtauksen
Mie nyt tuonne tungettelen
Viien vuoren viitelohon,
Kahen kallion välihin,
Toiset aavoille ahoille,
Vienoille vesiperille.

Toisin:

12. Y. käyvät s. m.
25, 26. Kalliot kaheksi katkon,
Vuoret viieksi repäisen.
26. Vienoille veen navoille.

c.

Otan kyiset kintahani,
Maanmatoiset vanttuhuni,

Joilla ruttohon rupean,
Amputautia tavotan;
Niin otan kokolta kourat,
Veren juojalta vekeerat,
Linnulta lihan pitimet,
Havukalta haarottimet,
Joilla ma ruten rutistan,
10 Pelästytän perkelehen,
Ristittyä rikkomasta,
Tehtyä teloamasta.
Vaan jos ei totelle tuosta,
Vääjänne väheäkänä,
Otan kourat kontiolta,
Toiset kourat kuollehelta,
Joilla konnan kouristelen,
Isketän pahan itikan,
Puskut pilviin puserran,
20 Amputau'it taivahalle.

Toisin:

1. Kuss' on k. k.
10. Kalmalaisen karkottelen,
„ Poijes ammuksset ajelen,
18. Ilkeän iki asetan,

d.

Minne puskuksset puskuksset,
Kunne ammuksset asetan?
Tuonne puskuksset puskuksset,
Tuonne ammuksset ajelen,
Pohjan poikien pihoille,
Lapin lasten tanterille.
Hepo poiki Pohjolassa,
Teki varsan rautakarvan,
Rautaharjan, rautahännän,
10 Sinne puskuksset puskuksset,
Sinne ammuksset ajelen,
Pahat tau'it tallaelen.
Lehmä poiki Pohjolassa,
Rautakarvaisen vasikan,
Rautasarven, rautahännän,

- Sinne puskut puskuttelen . . .
 Lammas poiki Pohjolassa,
 Teki pässin rautavillan,
 Rautasarven, rautahännän,
 20 Sinne puskut puskuttelen . . .
 Kilo poiki Pohjolassa,
 Teki pukin rautakarvan,
 Rautasarven, rautahännän,
 Sinne puskut puskuttelen . . .
 Sika poiki Pohjolassa,
 Teki karjun rautakärsän,
 Rautaharjan, rautahännän,
 Sinne puskut puskuttelen . . .
 Naattu poiki Pohjolassa,
 30 Teki koiran rautakarvan,
 Rautasuisen, rautapäisen,
 Sinne puskut puskuttelen . . .
 Kasi poiki Pohjolassa,
 Teki pojan rautakarvan,
 Rautakynnen, rautahännän,
 Sinne puskut puskuttelen . . .
 Kana poiki Pohjolassa,
 Teki kukon rautakarvan,
 Rautaharjan, rautakannan,
 40 Sinne puskut puskuttelen,
 Sinne ammuksset ajelen,
 Pahat tau'it tallaelen.

Toisin:

8. T. rautaisen orihin,
 10. Jolla p. p.
 14. Teki härän rautasarven,
 18. T. vuonan r.
 30. T. rautaisen penikan,

3.

Hammastaudissa.

a.

Umpilukki, luun puria,
 Rakki, leuvan raatelia,

- Heitti tuonne hernehensä,
 Tuonne paineli papunsa,
 Ukon vanhan leukaluihin,
 Haikeihin hampahisin.
 Kuoli ukko, vaipui vanha,
 Tau'illa tavattomalla
 Tuon lukin lokertamasta,
 10 Verikoiran koskemasta.
 Lyhyt akka, Tuonen tyttö
 Pisti neulan leukaluuhun,
 Tuon on kolmasti sepitti,
 Voiti kielellä kipuja,
 Hammastau'illa tapoja,
 Sanoi muutaman sanansa:
 „Suolat soikohon hyväksi
 Hyvän luonasi lukian,
 Ukko nouskohon unesta,
 20 Selvetköhön seisomahan!“
 Jo ukko unesta nousi,
 Selvittihen seisomahan,
 Elollensa entiselle,
 Muinaiselle muo'ollensa.

Toisin:

- 9, 10. Tuon pahan pakottamasta,
 Lemmon rakin raatamasta.
 18. Veren l. l.
 19, 20. Heräjä unesta ukko,
 Selvitäite s.

b.

- Umpi lukki, Tuonen hakki,
 Koan kokki, lietten lieri,
 Pirun pihtien alainen,
 Sen poika, pahan sikiö,
 Kierosilmä, vääräleuka,
 Helvetin tulen kipinä,
 Tähänkö panit papusi,
 Tähän heitit hernehesi,
 Panit syömähän saloa,
 10 Sekä julki juttamahan,

Syömähän, kaluamahan,
Luutamahan, loutamahan,
Leukoja levittämähän,
Hampaita hakkomahan,
Lempisiä leukaluita,
Haluisia hampaita!

Toisin:

1. U. l., umpi lakki,
- 1, 2. Luinen l., T. rakki,
Hakki harvahampahinen,
3. P. pirttien a.
4. S. p., pahin s.
„ S. p., pahetin p.
- 5, 6. Tuonen toukka sun nimesi,
Manalan mato sukusi,
12. Hiien rakki raastamahan,

c.

- Tunne huuti, Hiien hurtta,
Häpeä, hävytön koira!
Jos sa lienet leukaluissa,
Haluisissa hampahissa,
Tahi mutkissa jäsenten,
Tahi luissa luistamassa,
Luovu, luomaton pakana,
Raukea, manalan rakki,
Puremasta, läätämästä,
10 Syömästä, kaluamasta,
Kiskomasta, Hiien kissa,
Lemmon rakki, raastamasta,
Kulmia kolottamasta,
Näkimiä näykkimästä,
Syömästä verivalolle,
Luuvalolle lustamasta,
Jott' et syö väheäkänä,
Pure pikkuraistakana,
Minun silmin nähtyäni,
20 Käsin päälle käytyäni;
Kotihisi, koira, mennös,
Maahasi paha pakene,
Hauki Hiien hampahia,

Revi Lemmon leukaluita,
Hiien hampahat hajota,
Levittele Lemmon leuvat,
Suu on sillä suuremmainen,
Leveämmät leukaluunsa!

Toisin:

21. Mene, Hiisi, helvettiin,
23. Kisko Hiisien (käärmeihen) kitoja,

d.

- Poijes, lukki, leukaluista,
Haihu, hakki, hampahista,
Ilkeä, ijenlihoista,
Puremasta, järsimästä,
Hammasta hajottamasta,
Leukaluuta luistamasta;
Pääkamua kaivamasta;
Heitä tuonne hernehesi,
Tuonne paiskoa papusi,
10 Suen kiljuvan kitahan,
Leveihin leukaluihin,
Suuhun suuren perkelehen,
Paholaisen parran alle,
Tuonen hauvin hampahisin!

Toisin:

- 1—3. Ota l. leukaluusi,
Hakki haiku- (harvat) hampahasi,
7. Pääkasua k.
9. Vie, paha, papusi tuonne,

e.

- Lähe, Lempo, leukaluusta,
Hiien hakki, hampahista,
Ilkeä, ijenlihoista;
Mies musta, pirun näköinen,
Elä leukoja levitä,
Hakkaele hampaita,
Leikkaa ijenlihoja;
Hajotkohon Hiien hammas,
Levitköhön Lemmon leuka!

10 Mene pois, pakene muunne,
Vuorta viittä viilemähän,
Kallioita kaivamahan!
Siell' on raaetta raatajälle,
Tekiälle työtä kyllin.

Kun ei siitä kyllin liene,
Vielä muistan muunki keinon:
Hepo kuoli helvetissä,
Varsa vuoressa valahti,
Siell' on potka purraksesi,
20 Kalutaksesi kavio,
Ilman ihmisen ihotta,
Lempisittä leukaluitta.

Toisin:

2. Tuonen h. h.

f.

Mull' on pihet pikkuruiset,
Atulat alinomaiset,
Joilla longan tuonen toukan
Ja tapan maon manalan,
Otan syöjän puusta, luusta,
Otan ihmisen ihosta.
Vaan jos et totelle tuosta,
Ellet jo heti herenne,
Järsimästä, jäytämästä,
10 Hiien rakki, raatamasta,
Painan ma pajusta jousen,
Teen lepästä lennottimen,
Jolla ammun tuonen toukan,
Luskahutan luun purian,
Ammun hittoa hijahan,
Paholaista parran halki,
Murtelen sisästä syöjän,
Leukaluun levitteliän.

Kun ei tuosta kyllin liene,
20 Vielä muistan muunki keinon:
Kivet on Kimmolan mäellä,
Vaaran vankan liepehellä,

Jolla sun tomuksi jauhan,
Huulet survon huhmarella,
Pääsi pieksän petkelellä,
Häijyt hampahat hajotan.

Kun et tuostana totelle,
On mulla rekonen puita,
Koivuja, kovia puita,
30 Pihlajia piukavia,
Pahoja pajahtimia,
Tiettäviä tervaksia,
Joilla ma kotisi poltan,
Paha, pahnasi sytytän.

Kun et tuostana totelle,
Vääjänne väheäkänä,
Vielä keksin uuen keinon,
Viittä, kuutta viisahamman:
Vien sun hiilien sekahan,
40 Alle ahjon Ilmarisen,
Siellä paitasi palavi,
Hiipiäsi heltiävi,
Sepon pihtien välissä,
Tuskaisen tulen seassa.
Ja kun viel' ei kyllin liene,
Tuonne ma sinun lähetän,
Tuonne Hiitolan tulehen,
Pahan vallan valkeahan,
Rautaisehen riehtilähän,
50 Paistinpannuhun paha'an;
Siinä sulkasi sulavi,
Höyhenesi höyrähtävi,
Paistut sä mato manalan,
Torajat sä Tuonen toukka,
Hiien hiilihelteheessä,
Paistinpannuissa pahassa.

Toisin:

1. Ukko mulle mullat antoi,
Ukko mullat, Ukko rauat,
Isä ilman iskuneuvot,
9, 10. Puremasta, nietämästä,
Lemmon r., raastamasta,
11—16. Teräksestä teetän keihon,

Varren vaskesta valatan,
Jonka syöksen syöjän suuhun,
Surmaksi salapurian,

43. Pirun p. nenässä,

52. H. lämpiävi,

53, 54. Paistutko sä maan matonen,
Tohajatko T. t.

55, 56. H. hiilikuumoksessa,
Jalkaniekka kattilassa.

4.

Hiiden rikkomissa.

Tamma kasvoi Karjalassa
Kavioilla rautaisilla,
Vekaroilla vaskisilla;
Sysi Hiisi syrjällehen,
Kaa'a Hiisi kallellehen,
Potki Hiisi polvillehen,
Kavioilla rautaisilla,
Vekaroilla vaskisilla,
Ristittyä rikkomasta,
10 Tehtyä teloamasta!

5.

Hinku-yskässä.

En nyt tuota tunnekkana,
Mist' oot, herja, heittynynnä,
Lasten tauti, tammonnunna,
Mistä, hinku, tänne tullut.
Lienet Hiien hinkalosta,
Hiien hiilien seasta,
Mennös Hiien hinkalohon,
Hiien hiilien sekahan!
Kun lienet tulesta tullut,
10 Niin tuima tulehen mennös,
Tuhkihisi tuimeleite,
Poroihisi peitteleite,

Kätkeite kypenihisi,
Lapsesta viattomasta,
Ei tämä manalle joua,
Emon tuoma Tuonelahan!

Toisin:

6. H. hinkalon perästä,

8. H. hiili valkeahan!

6.

Kalman rikkeissä.

Hyvä Kalma, kaunis Kalma,
Valkeanverevä Kalma!
Kyllä mä sukusi tieän,
Sekä tieän synnyntäsi.
Jos sa lienet syntynynnä
Eevan, Aatamin alusta,
Mene, Kalma, kalmistohon,
Ikimenneihen majoille,
Poies ihmisen ihosta,
10 Vaivaisesta vartalosta!
Vaan jos lienet toimi toisen,
Toisen nosto, toisen nuoli,
Totta koitellos kotihin
Tekiäsi tienohille,
Verisissä vaattehissa,
Hurmeheassa huituvissa!

Toisin:

1. Puhas K., k. K.

9, 10. Ihosta viattomasta,
Vian tietämättömästä!
14, 15. Paniasi parmoihille,
Punaisissa v.

7.

Karhun ja suden repimissä.
Impi ilmassa elävi
Pilven pienen partahalla,

Suonisykkyrä sylissä,
 Kalvokieppi kainalossa;
 Senp' on tuuli maahan puotti,
 Joka vaaroilla asuvi,
 Korvissa kohajelevi,
 Lehikoilla leψεhtivi.
 Siit' on saatu suoniloita,
 10 Siitä kalvoja katsottu,
 Siitä voitetta vakaista,
 Katsetta alinomaista,
 Suen hampahan jälille,
 Kontion koville töille.

8.

Kiven loukkaamissa.

a.

Kivi, Kimmon Kammon poika,
 Maan muna, kakara pellon,
 Syvän kosken synnyttämä,
 Vankan vuolahan vanuma,
 Hullun huutama kiveksi,
 Maan munaksi mainitsema,
 Miksi nostit nokkoasi,
 Käännyttelit kärkeäsi,
 Vasten ihmisen ihoa,
 10 Karvoja kavon tekemän?
 Toki muista muinaistasi,
 Ajattele alkuasi:
 Et sä silloin suuri ollut,
 Kun sa mannusta kohosit
 Tahikka vierit taivahasta,
 Pilvipiiristä putosit,
 Vierit vehnäkakkarana,
 Tahi ohraisna tahasna,
 Jalan juuresta Jumalan,
 20 Jesuksen päkiän päältä,
 Alas maahan tullessasi,
 Pilvistä puotessasi.
 Kun sa lienet maasta nousnut,

Niin sä maata mannutellos,
 Mene mämmisnä mykynä,
 Vieri vehnätalkkunana;
 Kun lienet saettu maahan,
 Alas pilvistä puonnut,
 Nouse tuonne taivahalle,
 30 Ylös pilvihin pakene,
 Nostamatta nokkoasi,
 Kärkeäsi kääntämättä,
 Ihoon imehno raukan,
 Karvoihin kavon tekemän!

Toisin:

1. K. k. mammonp.
- „ K. kimmo mamman tyttö,
- 17, 18. V. vehnäisnä tahasna,
 Rukihisna kykkäreännä,
- 25, 26. Ma'a männyisnä levynnä,
 V. vehnätaikinana,

b.

Kiikan ukko, Kiikan akka,
 Kiikan entinen eläjä,
 Läksi Kiikka Kiikan mäelle
 Kiikkoja kiroamahan,
 Astuvi kivikatua,
 Kivivuorta vongottavi,
 Löysi lapsen itkemässä,
 Vaivaisen valittamassa,
 Löi se lasta lantehille,
 10 Vasarteli varpahille,
 Lakanoille lapsen laitti,
 Liitti liinavuotehelle;
 Tuossa potoi puolen vuotta,
 Kesäkauen kellitteli,
 Alta lattia lahoi,
 Päältä peite märkänevi,
 Vuoe liinan tappurainen,
 Päistäriset päänalaiset.

c.

Ukko Väinölän sokea,
 Ulappalan umpisilmä,
 Oli teitensä käviä,
 Matkustensa mitteliä,
 Polki jalkansa polohon,
 Kivehen kynäsnenähän,
 Ikusehen äilämähän;
 Tuota potoi puolen vuotta,
 = edell. säkeet 14—18.

Toisin:

1, 2. Kiviukko rautasaapas,

9.**Kuppataudissa.****a.**

Oh sinä, paha pakana,
 Herja helmojen alainen,
 Rietta reisien välinen,
 Rievesuu, rääväleuka,
 Kylän kumma, naisten herja,
 Häpeä hyvän urohon,
 Kun viskoit vihaista vettä,
 Kellankarvaista kakaisit,
 Märkänä märättämähän,
 10 Tämän ihmisen ihoa,
 Luovu pois, paha pakana,
 Katoa, kamala herja,
 Ohimia ottamasta,
 Mulkkuja mutelemasta;
 Ota, vintilä, vihasi,
 Omat kuonat kulkkuhusi,
 Kitahasi kiehumahan,
 Navan alla naukumahan!
 Pois minä sinun manoon:
 20 Maahasi, paha, pakene,
 Vilttihin vihaisen vaimon,
 Äkäpuuskan plattinoille!

Toisin:

5. K. kutta, n. h.
 15, 16. O. kyppö kynnöksesi,
 Karavarsi kannoksesi,

b.

Ohoh sinua, riisi rietta,
 Riisi rietta, hiisi hylky,
 Verikaation vetämä,
 Hurmehousun huiskuttama,
 Piian pilkka, naisen nauru,
 Häpeä hyväntki miehen,
 Rietto reien juurehinen,
 Kaatiollinen kavala,
 Reisiviermojen repijä,
 10 Haarojen hajottelia,
 Mikä toi sinun tupahan,
 Ken sinua tänne käski
 Syömähän, verinen koira,
 Hiien rakki, raastamahan,
 Repimähän reien juurta,
 Kaatioita kaivamahan!
 Pois minä sinun manoon,
 Mene tästä, kunne käsken,
 Kiven kirjavan povehen,
 20 Paaen paksun palleahan,
 Jok' on paksu kuutta syltä,
 Sekä seitsentä leveä;
 Tummennet sä, Lemmon tuoma,
 Himmennet sä, Hiien hurtta,
 Syömästä, susi manalan,
 Tuonen rakki, raastamasta.

Toisin:

2. R. r., raasi raatta,
 3, 4. Verikatteen vetäjä,
 Hurmehurstin huiskuttaja,
 „ V. vetäjä,
 Rumahousun huiskuttaja,
 7. Rietta r. juurellinen (kaivelia),
 12. Saatti sammalhuonehesen,

c.

Voi sinua piian pilkka,
 Hekku helmojen alainen,
 Riisi poika riekamoinen,
 Huikkahelma huijalainen,
 Syöjättären synnyttämä,
 Mammottaren lallattama!
 Et sä silloin suuri ollut,
 Etkä äijältä areä,
 Syöjättären syämen alla,
 10 Alla maksan Mammottaren;
 Joko nyt suureksi sukesit,
 Äreäksi ärtelitse,
 Kun sa lempo leikkasitse,
 Panitse pahapakana,
 Kannettua kalvamahan,
 Tehtyä teloamahan!

Mistä tulit tälle maalle,
 Tungitse tähän tupahan,
 Mistä rietta riivasitse,
 20 Mistä herja herjasitse,
 Saitko saksan palttinoista,
 Verkahousuista veitse,
 Porton paian poimehista,
 Huoran hurstin hulpehista,
 Tämän ihmisen iho'on,
 Emon tuoman ruumihisen?

Herkeä nyt Hiien hurtta,
 Raukea manalan rakki,
 Ei joua iho imeisen
 30 Sinun rietta riivataksi!
 Mene tästä, kunne käsen,
 Vieri verkapöksylöihin,
 Kauppiasten kaatioihin,
 Porton paian poimehisiin,
 Huoran hurstin ompeloihin,
 Pahan vaimon vaattehisiin!
 Sielt' oot turkka tullunnaki,
 Mieron herja heitettyinä,
 Märkinä märättämähän,

40 Panemahan paisumina.

Et siellä sijoja saane,
 Mene rietta metsolahan
 Suen suurille sijoille,
 Karhun louhikartanoille,
 Syömähän suen lihoja,
 Karhun luita luhtomahan,
 Sapsosa sinisen hirven,
 Emäpeuran pohkeita;
 Ori siell' on kyrmyyniska,
 50 Sen sä reisiä retusta,
 Sen sä säre sääriluita,
 Sekä niskoä nitusta!

Kun ei siitä kyllin liene,
 Toki tieän muunki paikan:
 Tuonne mie sinun manoaan
 Ikusehen helvettihin;
 Hepo kuoli helvetissä,
 Varsa vuoressa valahti,
 Siin' on potka purraksesi,
 60 Kalutaksesi kavio,
 Ilman ihmisen ihotta,
 Emon tuoman ruumihitta.

Toisin:

3. R. p. riikamoinen,
 „ R. p. reppeloinen (riettahinen),
 4. Riikamoinen, ruikamoinen,
 6. M. laulattama!
 15. K. kaatamahan (kaivamahan),
 22. Veran ääristä vetäiyit,
 37. S. o. kutta kulkenunna,
 46, 47. K. l. kalvamahan,
 Lapaluita Hiien hirven,
 58. Kultasuitsi, hopeapäitsi,

10.

Kupua ja paiseita loitsiessa.

a.

Oh kupu, kuhun osasit,
 Voi ruhka, mihin rupesit,

Voi pahka, mihin panihet,
 Iho'on imento raukan,
 Emon tuoman ruumihisen,
 Tulit keski keukamalle
 Jokahisen nähtäväksi,
 Kaikkien katseltavaksi!
 Puuhun ennen puhkat kasvoi,
 10 Puuhun puhkat, maahan mah-
 kat,

Kuusehen veriset kuplat,
 Paisumaiset pihlajahan,
 Eikä kavon kantamahan,
 Ihmisen imettämähän.

Toisin:

- 2, 3. V. rupi, m. r., V. paise, m. p.
 9, 10. P. e. puhka (puhko, pahko, pehko) k.
 P. puhka (puhko ..), m. mahka
 (muhko),
 „ Mätäs e. maahan k.
 Mätäs maahan, pahka puuhun,
 11. Honkahan v. kupla,
 12. Paha paise p.

b.

Jos en mie poloinen poika
 Oikein arvata osanne,
 Mist' on pulmat puuttunehet,
 Sekä syplät syntynehet,
 Kaulan kaitoihin lihoihin,
 Henkireiän hiertimehen;
 Jos minä sanoja uuvun,
 Käyn mä noita noutamassa
 Pohjan pitkästä perästä,
 10 Lapin laajoilta saloilta.
 Omp' on eukko Pohjolassa,
 Joka saattavi sanoa,
 Kuin kupu kuristetahan,
 Paha pahka painetahan,
 Kokon kourilla kovilla,
 Iskimillä ilman linnun,
 Joilla kouristan kupua,

Sekä painan paisumaista.
 Vaan jos ei totelle tuosta,
 20 Karhull' on käet kämeät:
 Kaiva karhu kynsilläsi,
 Kourillasi kouristele,
 Paina näitä pahkuroita,
 Mauriaisen mahkuroita!
 Kun ei vielä tuosta huoli,
 Kohotan kiveä kolme
 Tuolta Tuonelan joesta,
 Pyhän virran viertehestä,
 Joilla ma kuvut kuristan,
 30 Joilla painan pahkat maahan.
 Jos ei sitten siitä huoli,
 Eikä tuostana totelle,
 Kivi kirkon korkunainen,
 Paasi linnan paksunainen,
 Kupuja kuristamahan,
 Pahkuroita painamahan!
 Kun ei siitä kyllin liene,
 Otan oksakassarani,
 Jolla kuhmuja alennan,
 40 Jolla kaivan kannikoita,
 Sekä juurran juurikoita,
 Luota luun, lihan välistä,
 Ulos luuta lussomasta,
 Jäseniä jättämästä.

Toisin:

- 17, 18. J. puhkuja puserran,
 Joilla painan paisehia.
 23. P. n. muhkuroita,
 27. T. joesta juoksevasta,

c.

Kukki neito Kuuteratar
 Kutoi mulle kulleroita,
 Paahkoi munapalleroita,
 Alla kuusen kukkalatvan,
 Jolla painan paisehia,
 Jolla puhkuja puserran,

- Painan pahkat paisumasta,
Alennan ylenemästä.
Painu nyt pahka painettaissa,
10 Ehkene ehäistäessä,
Jos et painu painettaissa,
Ehkene ehäistäessä,
Otan köyen kolmisäisen,
Jolla ma kuvun kuristan;
Kestä nyt köysi kolmisäinen,
Pysy paula palmikolla,
Kupua kuristaessa,
Paisumaista painaessa;
Katoa nyt kasvamasta,
20 Alene ylenemästä;
Puun juuret punottukohon,
Kiven juuret kiintyköhön,
Kasvakohon kannon juuret,
Kuusen juuret kuohukohon,
Hongan juuret huokukohon,
Kohotkohon koivun juuret,
Lepän juuret leutukohon,
Hajotkohon haavan juuret,
Tuomen juuret turvotkohon,
30 Pajun juuret paisukohon,
Elköhön iho imehnon,
Karvainen kavon tekemä!

Toisin:

9. P. n. paha p.
19, 20. K., elekä kasva,
A., ele ylene;
20. Alas painu, ele paisu;
27. L. j. liettyköhön (liejutkohon, len-
sukohon, lellukohon, lemmasko-
hon, kärsiköhön),
28, 29. Haletkohon h. j., T. j. turpukohon,
31, 32. Ennenkun i. imeisen,
Tahikka kapehen karva!

d.

Käpene sä Hiien kääpä,
Painu pois sä Lemmon pahka,

- Painu paha paisumasta,
Äkämä äristymästä;
Kun ma kierrän, sie kitisty,
Kun ma painan, niin sä painu,
Painu paha, ele paisu,
Alene, ele ylene!
Lahokanto kasvakohon,
10 Pökkelö pöhöttyköhön,
Haletkohon hietaharju,
Maa paksu pakahtukohon,
Ei iho imehno raukan,
Kavon kantaman hipiä!
Kulu pois nyt Hiien kuttu,
Kao konna, ele kasva,
Kulu pois kuun kululla,
Kao viikon vieremällä;
Kaihi kuu katoessansa,
20 Kaihi päivä viertessänsä,
Aurinko aletessansa,
Kaihempi sinä sitäki!

Toisin:

4. Äkämä ele äristy;
8. Alene ylenemästä!
19, 20. Kaita k. kaotessansa,
Päivä maata mennessänsä,
22. Kaiemmaksi sie s.

e.

- Lähe nyt liika liikkumahan,
Ilman rietta rientämähän,
Karvalta kavon tekemän,
Emon tuoman ruumihistä,
Herkeä helottamasta,
Paha marja maatumasta,
Tieän mä sinun sukusi,
Kanssa kaiken kasvantosi!
Sumust' on sinun sukusi,
10 Kaihe'essa kasvantosi;
Sumuhun sinä sulaos,
Kaiheesen sinä katoos,

Kupehesen kuivan kuusen,
Lahokannon kainalohon!

Kun ei siitä kyllin liene,
Muuta muunne moisiosi,
Sikemmä sijasi hanki,
Painu tuonne, kunne painan,
Ahoille alastomille,
20 Puille petkelettömille,
Peltoihin nätäperihin,
Pimeähän Pohjolahan,
Runkohon rutimoraian,
Rutjan kosken partahalle,
Korvalle tulisen kosken,
Kosken kuuman kuohuville!

Kun ei siitä kyllin liene,
Tuonne ma sinun manoaan
Hiien hiilien sekahan,
30 Pahan vallan valkeahan,
Harkkoihin hakattavihin,
Teräksihin tehtävihin,
Jossa kupla kuohukohon,
Hiien kello kiehukohon,
Tulisessa taikinassa,
Hiien hiilien seassa!

Toisin:

2. I. r. rientymähän,
9, 10. Summasta oot synnytetty,
Tehty tietämättömästä;
33, 34. Kuku siellä Hiien kupla,
Keiku siellä Lemmon kello,

11.

Käärmeen puremissa.

a.

Mato musta, maan näköinen,
Toukka tuonen karvallinen,
Kuppelo kulon alainen,
Herja heinän juurehin,
Läpi mättähän meniä,

Puun juuren pujottelia!
Kuka sun kulosta nosti,
Heinän juuresta herätti,
Maan päällä matelemaan,
10 Tiellä teukalehtamahan;
Kuka nosti nokkoasi,
Kuka käski, ken kehotti,
Päätä pystössä piteä,
Kaulan vartta kankeata
Vasten käskyä Jumalan?
Luojapa sinun kirosi
Mahallasi maata käyä,
Maa käyä, kivi kalua.
Käskikö sinun isosi
20 Tahi vaati vanhempasi
Tähän työhön törkeähän,
Paljolta pahantekohon,
Kun sa koskit kielelläsi,
Ilkeä ikenilläsi,
Vainko teit omalla päällä,
Oman oikkusi perästä?
Pure kurko poikiasi,
Omia tekemiäsi,
Ele ihmisen ihoa,
Karvoja kavon tekemän!

Toisin:

3, 4. Kulkia k. a., Heitto h. j.

b.

Mato musta maanalainen,
Harmaja havun alainen,
Maan on sammalen alainen,
Lehon lempi lierukainen,
Hivusletti Hiien immiin,
Paholaisen partakarva,
Aholaisen aian vitsas,
Rumalaisen roukkupuola,
Pirun piiska, Hiien ruoska,
10 Pahan hengen paian nauha,

Lepiköissä lenteliä,
 Pajustoissa puuhailia,
 Läpi aitojen ajaja,
 Läpi kannon kaivelia!
 Ken sun, mammo, maasta nosti,
 Kuka heinistä herätti,
 Kartanolla kapsamahan,
 Rikoilla ripuilemahan,
 Kielin pienin koskemahan,
 20 Suin matalin maistamahan?
 Ken käski pahalle työlle,
 Työlle kehnolle kehotti,
 Isosiko vai emosi,
 Vaiko vanhin veljiäsi,
 Vai nuorin sisariasi,
 Vaiko muu sukusi suuri,
 Kun tulit tulen näköisnä
 Vainko rauan karvallisna,
 Purit ihmisen ihoa,
 30 Karvoa kavon tekemän?
 Luulitko puuta purehesi,
 Pajun juurta pannehesi,
 Kun purit ihmisen ihoa,
 Karvoa kavon tekemän!

Toisin:

4. Lehen lemmen (lemmon) lielakoinen,
5. Hien immen rintarisku,
- 7, 8. Ahkolaisen aian vitsa,
 Ruomalaisen karjaruoska,
10. P. h. paian rihma,
15. Kuka mammon m. n.
31. Tiesitkö (toivoitko) p. p.

c.

Mato musta, kyy viherä,
 Kyy vihainen kyykeröinen,
 Haamu haltian näköinen,
 Aave aian vierellinen,
 Raippa raunion alainen,
 Kieppi kannon juurehinen,

Läpi turpehen tulia,
 Maan päällä matelehtiä,
 Puun oksalta puotteleija,
 10 Päälle heinän heitteleijä!
 Joko soit syötäväsi,
 Haukkasit halun perästä,
 Kun purit elävä raukan,
 Raavas raukan runnistelit,
 Lehmän nänniä näpistit,
 Maistelit mahan alusta?
 Mik' on sun vihoihin viennä,
 Häpeihin hämmentännä,
 Ken sun konnusta kohotti,
 20 Herätteli heinikosta,
 Alta kulmun kulkemahan,
 Maan päällä matelemahan,
 Pään kurjan kujertamahan,
 Suun mustan mutelemahan,
 Ken se kieltäsi kehotti,
 Kuka käski käyriölle,
 Kun tulit kovin vihaisna,
 Äreänä ärtelihet,
 Lehmän nänniä näpistit,
 30 Raavas raukan runnistelit?

Toisin:

1. M. m. kyy punainen,
- 7, 8. Alta t. t., M. p. makuuttelia,
23. P. kullan k.
26. K. sinun syyttä käski,

d.

Sinä vanha maan matonen,
 Maan rikka, manalan rikka,
 Pihan rikka, pellon rikka,
 Rikka kaiken ristikansan,
 Alla aitojen asuja,
 Lahokannon kaivelia,
 Kulon kultaisen alainen,
 Pinon pitkän vierehinen,
 Pettäjä ijän ikuinen,

- 10 Petit meitä ennen muita,
 Petitpä esi-isämme,
 Valehtelit vanhempamme,
 Petit Luojan kaikkivallan,
 Itse julkisen Jumalan:
 Lupa sulle annettiin,
 Lupa kulkea kulossa,
 Mateloita maan sisässä,
 Vaan ei annettu lupoa
 Ruveta rumille töille,
 20 Käyä töille törkeille.
 Ethän kulkenut kulossa,
 Mateloinut maan sisässä,
 Kun rikoit ihon imeisen,
 Turmelit emosen tuoman!

Miksi nostit norpoasi,
 Kuksi päätäsi kohotit,
 Ylemmäksi heinän juurta,
 Heinän juurta, maan mätästä,
 Liikuttelit liiroasi,

- 30 Kärseäsi käännyttelit,
 Irvistit ikeniäsi,
 Suutasi pahoin pitelit,
 Teit paljolta pahoa,
 Äijältä tihua työtä,
 Pahoin sulle, pahoin mulle,
 Pahoin meille kummallenki?

Miksi pistit, kun ma kielsin,
 Miksi maistit, kun manasin?

- Ei sua käskenyt isosi,
 40 Ei isosi, ei emosi,
 Tekemähän näitä töitä,
 Ristittyä rikkomahan,
 Kastettua kaatamahan,
 Tehtyä teloamahan.

Toisin:

- 2, 3. M. r., mannan r., P. r., p. toppa,
 28. H. j., marjan vartta,
 35, 36. Paha s., paha m., Paha m. k.
 40. Eikä valta vanhempasi,

e.

- Mato musta maasta nousi,
 Etana ve'en emiltä,
 Puremahan, pistämähän
 Tuota ihmisen ihoa.
 Jouhikyy, kanaljan poika,
 Miksi teit tihua työtä?
 Tule nyt työsi tuntemahan,
 Myrkkysi mykäisemähän,
 Veä myrkkysi välehen,
 10 Saata sappesi kotia,
 Tahi huuan huijahutan
 Isälleni Jesukselle,
 Muorilleni Maarialle,
 Näkemähän näitä töitä;
 Se sun myrkkysi mykäisi,
 Sappesi kotia saatti,
 Syösti syömäsi syvähän,
 Puremasi purkaeli,
 Pihisti sun pihtimesi,
 20 Ja kavensi kalpimesi.

f.

- Mato musta, kyykeröinen,
 Kyykeröinen, kääkeröinen,
 Tule työsi tuntemahan,
 Pahasi parantamahan,
 Oisiko kirjavan kipeä,
 Tahi mustan muikkoama;
 Jos olet pannut, niin paranna,
 Jos sa koskit, niin kohenna!
 Lienet hampahin hakannut,
 10 Tahi iskenyt ikenin,
 Eli kielin keipatellut,
 Eli purstoin puikkaellut,
 Tahi hengin huokununna,
 Ota pois omat kipusi,
 Veä myrkkysi vetenä,
 Maitona pahat panosi,
 Alle haikuhammastesi,

Kupuhusi kultaisehen,
 Vaskisehen vatsahasi,
 20 Saata sappesi sisähän,
 Alle viien vyöllisesi,
 Kuuen kultarenkahasi;
 Kun lienet punaista purrut,
 Punaisehen puuttukohon,
 Lienet hieltänyt hipiän,
 Hipiähän hiutukohon;
 Syämetön pakahtukohon,
 Syämellinen säästyköhön!

Kun ma etsinen emosi,
 30 Haen valta vanhempasi,
 Vielä turvut tuskihisi,
 Paisut pakkopäivihisi,
 Äksyihisi äksyelet,
 Halkielet haikuihisi,
 Eikä ruumis immen tuoma,
 Ei karva kavon tekemän;
 Katkeat häjy kaheksi,
 Konna kolmeksi muruksi,
 Kuin on leppäinen kalikka,
 40 Tahi kuusinen korento.

Toisin:

- 5, 6. Kirjavanko lie k., Vainko m. m.
 9—12. Kun sa lienet purstoin pannut,
 Tahi hampahin hakannut,
 14, 15. O. p. o. vihasi, V. m. vetehen,
 28. S. sääntyköhön!
 31, 32. Itse paisut (painut) pakkoihisi,
 Turvut (tuivut, tummut) tuskapai-
 koillesi,
 34. Haluihisi halkielet,
 35, 36. Ei ruumis elävä raukan,
 Karva luontokappalehen;
 37. 38. K. paha pakana,
 K. kolmeksi murennet,

g.

Matoa on monen näöistä,
 On sinistä, on punaista,
 Ompi kellan karvallista,

Kirjavan kiven näöistä,
 Vaan ei tuon pahan tapaista,
 Eikä kammon karvallista.
 Kyllä mä sukusi tieän,
 Sinun, sykkä, synnyntäsi:
 Maast' on synty suuremmaisn,
 10 Suuremmaisn, pienemmäisen,
 Maastapa sinäki synnyit,
 Maa isosi, maa emosi,
 Maa on valta vanhempasi,
 Multa sinä, multa minä,
 Maata yhteistä elämme.

Se oli sinun sukusi,
 Annas katson karvojasi,
 Luettelen luomuksesi.
 Koht' on karvasi luettu,
 20 Minkä karva lienetkänä,
 Sininenkö vai punainen,
 Vai on kellan karvallinen,
 Vainko valkean verevä,
 Räkkirauan karvallinen,
 Sinervöisen sirkun karva,
 Vainko kaiken ilman karva,
 Taivahan sinervä karva,
 Karva kaiken jyttynäinen,
 Kaikkien kavetten karva,
 30 Hiien karva kaiketikki,
 Pirun karva pinnahainen,
 Pahan karva pannahainen.

Toisin:

16. Siin' o. s. s.
 22. V. o. vasken k.
 23. V. v. valeva,
 26. Karva kaiken ilmallinen,
 32. Karva kaiken perkelehen.

h.

Tuonen toukka, maan mato-
 nen,
 Kyy vihainen kyymeläinen,

- Tieän mä sinun sukusi,
 Vaan en konna karvojasi,
 Onkohan se Hiien karva,
 Pirun karva, pilven karva,
 Tuulen karva, tuiskun karva,
 Sään karva, satehen karva,
 Lumen karva, luskan karva,
 10 Maan karva, mataran karva,
 Puun karva, kanervan karva,
 Pajun karva, tuomen karva,
 Lepän karva, lemmen karva,
 Kukan karva, kullan karva,
 Kulon karva, kellan karva,
 Kiven karva, kannon karva,
 Rauan karva, vasken karva,
 Maholehman maion karva,
 Sinen karva, sirkun karva,
 20 Kaiken ilman kaaren karva,
 Karva taivahan yheksän,
 Enkä huoli karvoistasi,
 Minkä karva lienetkänä,
 Itse karvasi valitse!

Toisin:

- 10, 11. M. k., mannun k., Suon k., k. k.
 12. P. k., pahan k. (Tulen k., t. k.)
 13. Lehen k., l. k.
 15. K. k., heinän k.
 „ Helyn k., heinän k.
 „ Kuloheinän kuiva k.
 17. Karva kaskisen kapulan,

i.

Kun oli Herra hengen luonut,
 Luoja käärmeheh kuvannut,
 Pyynnön Pietarin perästä,
 Luonut hampahat häjylle,
 Saanut kielen keion suuhun,
 Silmät päähän siunannunna,
 Niin tuo lausui suuri Luoja,
 Sanoi santta Pietarille:

„Koita Pietar sormellasi,
 10 Mik' on mytty mättähällä!“

Santta Pietari paneikse
 Koittamahan sormellansa,
 Pisti suuhun peukalonsa,
 Kätens' otsahan ojensi.

- Niin se ilkeä itikka
 Pani sormen Pietarilta;
 Tuli tuska Pietarille,
 Alkoi Ristusta rukoilla:
 „Ota Herra henki tuolta,
 20 Luoppa konna kuolemahan!“
 Niin sanovi suuri Luoja,
 Vastasi vakaa Jumala:
 „Emmähän molemmin tehne
 Yhen päivän valkeuella,
 Sekä henkeä suvanne
 Että luone kuolemahan;
 Jo minä sanoin sinulle:
 Pahasta paha tulevi,
 Kipu ilkeän kinosta,
 30 Konna konnan oksennosta.“

Santta Pietari sanovi,
 Rutosti rukoelevi:
 „Tee nyt sitten terveheksi
 Herran hengellä hyvällä;
 Kun sa Herra hengen annoit,
 Luo kanssa katsesanoja,
 Mikä neuvoksi hyväksi
 Näissä konnan koskemissa!“

- Olipa aikoa vähäisen,
 40 Niin se raukka maan matonen
 Pani Jesuksen hevosen,
 Rikkoi ruunan Ristukselta,
 Puhki puisen tallin sillan,
 Läpi ruuhen vaskipohjan.

Niin sanovi suuri Luoja,
 Puhuvi puhas Jumala:
 „Mato musta maanalainen,
 Toukka tuonen karvallinen,

Miksi teit tihua työtä,
 50 Katkoit tuonen karvallista?
 Heinissä sinun sijasi,
 Asuntosi alla aian,
 Sinne siirräite välehen,
 Alas kursohon kuoite,
 Pillojasi piilemähän,
 Töitäsi häpeämähän!⁴

Toisin:

3. Käslyn P. p.
 8. Virkki Ristus P.
 9, 10. K. suuta s.
 Eikö pure sormeasi!
 12. Koitti suuta s.
 16. Puri s. P.
 18. Ristusta rukoelevi:
 33. Teeppä Herra t.
 36. Luo Luoja (tuolle) puhesanoja,
 44. Puhki soimen v.
 51, 52. Kulossa (konnussa) s. kotisi,
 Kivi kirja karianosi (linnasesi),
 54. Tungeite kulohon kurja,

k.

Kyy vihainen, kyymeläinen,
 Kyymeläinen, käämeläinen!
 Pois minä sinun manohan,
 Ei täällä sinun sijasi.
 Kule kurja kursikkohon,
 Heilahuta heinikkohon,
 Kaaloa kanarvikkohon,
 Risukkohon aian alle;
 Tunge pääsi turpehesen,
 10 Mätä mättähän sisähän!
 Mättähässä sun majasi,
 Alla turpehen tupasi;
 Jospa tuolta pääsi nostat,
 Pääsi survon huhmaressa,
 Pieksän petkelen terällä,
 Kielesi kivellä jauhan.

Toisin:

2. Kyymeläisen kyntövitša!

- 5, 6. K. kurjana kulohon,
 Mene herja h.
 7. Katoa k.

l.

Mato musta maan alainen
 Kiemura kiven alainen!
 Tuonne ma sinun lähetän
 Venosehen pienosehen,
 Veet väljät vieremähän,
 Virtaveet vilajamahan,
 Siell' on vettä juoaksesi,
 Kun lienet vesimatonen.
 Vaan kun lienet maan matonen,
 10 Mene tuonne, kunne käsken,
 Veäite villakuontalona,
 Pavun palkona kuleksi,
 Kuhaiten kulon sisähän,
 Helähellen heinikkohon,
 Pujotellen puistikkohon,
 Mäkeltäiten mättähäsen,
 Haon alle hautumahan,
 Maan alle makoamahan;
 Siell' on maata syöäksesi,
 20 Hakoa havutaksesi.

Kun ei siitä kyllin liene,
 Tuonne ma sinun manohan,
 Kiven alle kirkumahan,
 Paaen alle parkumahan.
 Kiru siellä kinnahainen,
 Paru siellä pannahainen,
 Sinä pitkänä ikänä!
 Jospa sieltä päätä nostat,
 Kohottelet kuonoasi,
 30 Pääsi poikki leikatahan
 Kymmenellä kyñnyksellä,
 Sa'an salvamen nenällä.

Toisin:

2. Kiekura (kiekara) k. a.
 6. Virtahan (virroissa) v.

12. Haavan halkona k.
 13. K. kule kulossa,
 15, 16. Pujottele p., Mäkelläite m.
 23. K. a. kiljumahan (kiiltämähän),
 24. Kannon alle kaljumahan.

12.

Leinissä.

Hyvä leini, kaunis leini,
 Maarian makea leini,
 Lähe pois, palaite muunne!
 Iski Ukko valkeata
 Leppäsihin lastuloihin
 Tinoisella tanterella,
 Joihin leiniä puhalsin
 Ihosta imento raukan.

13.

Liikoja pois leikatessa.

- Puukko pilvistä putosi,
 Vieri veitsi taivahasta,
 Taivon taitava takoma,
 Pää kulta, terä hopea.
 Putosip' on polvilleni,
 Käteheni oikeahan,
 Pää pysyi minun käessä,
 Terä Luojan kukkarossa;
 Sillä mä muhkuja mutelen,
 10 Sekä juurran juurikoita.
 Ellös olko milläskänä,
 En minä sinä ikänä
 Kuukausin käsin pitele,
 Vuotta koprin kollottele,
 Yks' on yrki oltavata,
 Pikkunen pieltävätä.
 Enkä mä kovasti koske,
 Karvahasti karsiskele,
 Kosken karva korttehella,
 20 Vetelen vesisaralla,

Veran syrjällä syseän,
 Sanon tuulen tuulemaksii,
 Viemäksi vilun vihurin,
 Raju-ilman ratkomaksi.

Missä veitsellä vetelen
 Eli raualla rapoan,
 Sima vierköhön sijalle,
 Mesi päälle virtokohon,
 Sima rauan suumalohon,
 30 Mesi rauan raatehelle!

Jos rauta pahoin tekevi,
 Lempo veistä vierähtävi,
 Liha Lemmon leikatahan,
 Paha pannahan kaheksi,
 Tekemällensä terällä,
 Rauallansa raatamalla,
 Polvella oman emonsa,
 Oman vanhemman varassa.

Toisin:

1. P. p. putoa,
 4. P. kullan, t. hopean.
 5. Poikkipuolin p.
 8. Kärki Jesuksen käessä;
 „ Kärki käessä Kaikkivallan;
 17, 18. En minä kovalla k.
 Enkä karsi karkealla,
 20, 21. Vesiheinällä vetelen,
 Saran s. s.
 28. M. jääköhön jällelle,
 29, 30. Rautaruoste raiskatahan
 Valkeassa Väinämöisen.
 30. M. r. raantehelle!
 35, 36. Omallansa miekallansa,
 Raualla rakentamalla,

14.

Loukkausvioissa.

a.

Ukko Turjasta tulevi,
 Mies pieni Pimentolasta,
 Astua tytyttelevi,

Käyä nyrkähyttelevi,
 Suonivihkonen sylissä,
 Verta kauhanen käessä,
 Lihalimppu kainalossa,
 Luuta luikaro pivossa.
 Tuop' on loihe loitsiaksi,
 10 Panihe parantajaksi,
 Lihat liitti luihin kiinni,
 Luut liitti lihoihin kiinni,
 Suonet suonihin sovitti,
 Verta suonien sisähän.

Toisin:

2. M. pitkä P.

b.

Neitsy Maaria emonen,
 Puhas muori, muoto kaunis,
 Astui taivahan rajoa,
 Ilman viertä viileteli,
 Suonta vyyhti olkapäällä,
 Verta vakka kainalossa,
 Luuta luikkaro käessä,
 Lihalimpsi hartehilla.
 Kust' oli suonta sortununna,
 10 Siihen suonta solmieli,
 Mistä verta vuotanunna,
 Siihen verta vuotteli,
 Mistä luuta lutkahtanna,
 Siihen luuta lukkoeli,
 Kusta liikkunna lihoa,
 Siihen liitteli lihoa,
 Pani paikat paikallensa,
 Sijallensa siunaeli.

15.

Nikotuksessa.

Mene nikka niinistöön,
 Minä niinen kiskojaxi,
 Mene nikka tuohistohon,

Minä tuohen kiskojaxi;
 Mene nikka niinistöön,
 Minä niinen j. n. e. (kertoen
 entiset sanat, kunnes nikka
 heittää).

Toisin:

1—6. M. n. niineen,
 M. niinen kantajaksi,
 M. n. tuuleen,
 M. tuulen kantajaksi,
 M. n. niineen, M. niinen j. n. e.

16.

Niukahuksissa.

a.

Jesus kirkkohon ajavi,
 Maaria ma'attelevi,
 Korealla korjallansa,
 Punaisella purrellansa.
 Ajoi kalten kankahia,
 Vilton vierikkomäkeä;
 Pyy pyrähti, maa järähti,
 Jesuksen veret värähti.
 Hepo sälkö säikähtihen,
 10 Hiveltiyi hevosen jalka,
 Kivisellä kirkkotiellä,
 Karisella kankahalla.
 Ken se nyt luvun lukevi,
 Kuka suonet solmeavi?
 Kenpä muu, jos ei Jumala:
 Jesus korjasta kohosi,
 Maahan astui Maariainen,
 Suonisystyrä sylissä,
 Kalvokääry kainalossa,
 20 Paikkoja parantamahan,
 Jäseniä liittämähän,
 Suonia sovittamahan.
 Itse suonia siteli,
 Päitä suonten solmieli,

Suonilankoa lukevi,
 Lukulangat lasketteli.
 Mist' oli suonta suljahtanut,
 Siihen suonta solmusteli,
 Mistä luuta luiskahtanut,
 30 Siihen luuta luikahutti,
 Mistä liutunut lihoa,
 Siihen liitteli lihoa,
 Mistä kalvo katkennunna,
 Siihen kalvon kasvatteli
 Ehommaksi ennellistä,
 Paremmaksi muinollista.

Toisin:

2. M. möhöttelevi,
 10. Hiukahtui h. j.
 17. Maaria maahan ryömyllehen,
 18. Suonisykkyrä s.
 20. Pahoja p.
 26. L. laskieli.
 27. M. o. s. solkahtanut (soikahtanut),
 29. M. l. loukahtanut,
 33, 34. M. karvat k., S. karvat k.

b.

Jesus kirkkohon menevi,
 Maaria messuhun matavi,
 Aivan aamulla varahin,
 Sunnuntaina huomenessa,
 Hevosella hiirevällä,
 Kalahauvin karvaisella,
 Lohen mustan muotoisella,
 Siikasen sileyellä.

- Ajoi soita, ajoi maita,
 10 Ajoi aukeita ahoja,
 Kalevalan kankahille,
 Osmon pellon pientarelle;
 Ajoi siitäki sivutse
 Heliäistä hiekkatietä,
 Ajoi pitkän sillan päähän.
 Tuli työ, satu tapahtui,
 Sivussa sinisen sillan,

Päässä portahan punaisen:
 Pyy pyrähti, maa vavahti,
 20 Jesuksen veret vivahti,
 Luikahti hevosen jalka,
 Taittui varsan säärivarsi,
 Hiekkahan helisevähän,
 Multahan muhisevahan,
 Ahin aian kääntimessä,
 Veitikän veräjän suussa.

Jesus maahan ratsahilta,
 Heittihen hevon selästä
 Hivellystä katsomahan,
 30 Vammaa parantamahan;
 Itse istuihen kivelle,
 Paneusi polvillehen,
 Suonia sovittamahan,
 Jäseniä jatkamahan.

Koppoi jalan koprahansa,
 Käämi kämmenyksihinsä,
 Luut panevi luuta vasten,
 Jäsenet jäsentä vasten,
 Vereksi punaisen langan,
 40 Sinilangan suoniloiksi;
 Kaikki yhtehen asetti,
 Sijallensa siunaeli.

Toisin:

4. S. huomenella,
 5. H. hiirikolla,
 „ Hiirukaisella hevolla,
 17, 18. Sivulla (siklalla) s. s.
 P. vaajan vaahterisen;
 „ Sini sillan tutkamessa,
 Likasillan liitoksessa;
 20. J. syän särähti (tärähti, värähti),
 21. Lutkahti (katkesi) h. j.
 „ Niukahti (nivettyi) h. j.
 „ Hevoselta jalka poikki,
 26. Veitosen v. s.

c.

Ukko kirkkohon menevi
 Satulassa saarnisessa,

Hevosella hirvisellä,
 Hylkehen lihavuella.
 Ajoin siltoa sinistä,
 Kitronin joen ylitse,
 Ratsasti kivistä tietä
 Kohti vuorta korkeata;
 Liukasti hevosen jalka,
 10 Taistui tammaksen kääpä,
 Kahen kallion rakohon,
 Kiven kolmen koukelohon;
 Ukko kirposi selästä
 Maahan laukin lautaselta.
 Salapoika Vuolervoivoin
 Sep' on suorihen avuksi
 Suonia sitelemähän,
 Jäseniä laittamahan;
 Mist' oli luu lomaksi mennyt,
 20 Luu lomaksi, suonet päiksi,
 Siihen luuta lukkoeli,
 Siihen suonia siteli,
 Pujotti punaisen langan,
 Mustan langan laaitteli.

Toisin:

2. Satulalla sarvisella,
6. Kivisen j. y.
8. Vasten (nousi) v. k.
19. M. o. luuta loukahtanut,
24. M. I. muotoiseksi.

d.

Miss' on suonet solmittuna,
 Lukulangat laskettuna?
 Tuoll' on suonet solmittuna,
 Lukulangat laskettuna,
 Sivulla sinisen sillan,
 Päässä portahan punaisen.
 Ken on suonet solminnunna,
 Lukulangat laskenunna?
 Suonetar soirea vaimo,
 10 Soma suonten ketreäjä
 Sorealla ketrinpuulla,

Vaskisella värttänällä,
 Tuolin kultaisen kukulla,
 Rahin rautaisen nenässä,
 Se on suonet salminnunna,
 Lukulangat laskenunna.

e.

Santta Anni, armas neito,
 Tuo soirea suonten neito,
 Keträsi punaisen langan,
 Sinilangan siuvahutti,
 Langan mustan muiahutti,
 Keträllä hopeisella,
 Vaskisella värttänällä,
 Rattahalla rautaisella;
 Tuon jalkahan jamosi,
 10 Iho'on elävä raukan,
 Raavas raukan ruumihisen,
 Tahikka ihmisen iho'on,
 Kun oli nivel niukahtanna,
 Jäsenpaikka järsähtännä,
 Sijaltansa siirrähtännä,
 Laaultansa loukahtanna.

f.

Vene soutavi vähäinen
 Pitkän pilven rannan päällä,
 Venosess' on kolme miestä
 Suonisykkyrät sylissä,
 Kalvokääröt kainalossa,
 Kuka lankoa lukevi,
 Kuka suonta solmeavi,
 Ken luita sijottelevi,
 Noissa suonten sortumissa,
 10 Jäsenien järkkymissä.

g.

Tuli poika Pohjolasta,
 Uros uudesta kylästä;
 Tuo tulla tuhahtelevi,

Astua lykyttelevi,
 Liutakesseli käessä,
 Suonivihko kainalossa,
 Mie noita anelemahan:
 Anna miekkonen minulle,
 Miepä noita tarvitseisin,
 10 Täst' on suoni sortununna,
 Täst' on liuta liikahanna,
 Tästä kalvo katkennunna.

Toisin:

5, 6. Tuoll' on konttinen selässä,
 Siinä luuta, siinä muuta,

17.

Painajaisen ahdistaa.

On minulla säkki alla,
 Säkki alla, säkki päällä,
 Puntari peräni alla,
 Johon panen painajaiset,
 Hien kuoliat kokoan.
 Kun ei siit' apua olle,
 Rahko rautasaappahassa
 Kiertävi kivistä vuotta,
 Se panevi painajaiset
 10 Alle orren, alle parren,
 Alle rautaisen katoksen,
 Alle kellon kielettömän.

Toisin:

9. Pane, Rahko, painon alle,

18.

Paleltuneen vioissa.

a.

Pakkanen Puhurin poika,
 Talvipoika hyyhetyinen,
 Jo rikoit ihon imeisen,
 Turmelit emosen tuoman,
 Vaimon kantaman kaotit;

Meni mies mehettömäksi,
 Uros uimenettomaksi.
 Pakkanen Puhurin poika,
 Tule nyt työsi tuntemahan,
 10 Pahasi parantamahan,
 Jos palelit, niin paranna,
 Jos sa koskit, niin kohenna,
 Tahikka sanon emolle j. n. e.
 k. s. 15.

b.

Pakkanen, Näräpän poika,
 Talvipoika hyypelöinen,
 Minne nyt sinun manoaan?
 Tuonne ma sinun manoaan.
 Pohjan pitkähän perähän,
 Lapin maahan laakeahan!
 Hyvä siell' on kylmän olla,
 Vilun ilman viivytellä:
 Siellä tanteren tasotat,
 10 Tapat petran taljoihinsa,
 Syöt likeltäsi lihoa,
 Luuta luotasi lokerrat.

Kun sa et totelle tuosta,
 Niin tuonne sinun manoaan:
 Pakkasen maon maha'an,
 Vilun viiman heltehesen.
 Kun siell' et sijoja saane,
 Mene tuonne, kunne käsken,
 Ylös pilvihin pakene,
 20 Talven ilma taivahalle,
 Rikkomasta ristittyä,
 Kastettua kaatamasta!

Toisin:

10, 11. T. p. palkimessa, S. vaivatta l.

c.

Kotihisi konna mennös,
 Maahasi paha paetkos;
 Sitte sinne tultuasi,

Maahasi paettuasi,
 Kylmä siellä suuret kylmät,
 Täyet pakkaset palele;
 Kylmä kattilat tulelle,
 Hiilet uunin lietoselle,
 Leipä kylmä kiukoahan,
 10 Käet naisen taikinahan,
 Utarihin uuhien maito,
 Poika neitosen povehen,
 Pirttihin pätevä poika,
 Koiran pennut penkin alle,
 Kasin lapset karsinahan,
 Vatsahan hevosen varsa!

Et sinä sitä totelle,
 Toki tieän toisen keinon:
 Tungen sun tulisijahan,
 20 Vaivuttelen valkeahan,
 Hiien hiilien sekahan,
 Lemmon liesi kiukkahille;
 Ajan alle kuumien ahjon,
 Asetan alaisimelle,
 Sepän panna paljallansa,
 Vasaralla valkkaella,
 Panna paljalla lujasti,
 Vasaralla valkkaella.

Et totelle tuotakana,
 30 Vääjänne väheäkänä,
 Vien suusi suven sijahan,
 Kielesi kesän kotihin,
 Jost' et pääse päivinäsi,
 Selviä sinä ikänä.

Toisin:

9. Kylmä leipä pätsisehen,
 13. P. päätöinen p.
 15. Kukon l. lattialle,
 21, 22. Sepän h. s.
 Alle ahjon Ilmarisen;
 23, 24. Siellä tungeite tulehen,
 Asetu a.

19.

Pistoksissa.

a.

Piru piiliä takovi,
 Lempo lehtikeihäitä,
 Saunassa savun seassa,
 Keskellä meren selosta.
 Itse meiän Herra Jesus
 Meni saunahan saloa,
 Keksi Lemmon kiukahalta
 Kärestävän keihojansa,
 Nuoliansa nostelevan
 10 Vasten meitä vaivaisia.
 Itse meiän Herra Jesus
 Sylin nuolihin ajoihin,
 Käsivarsin keihäisin,
 Ne syyti meren selälle,
 Alle aaltojen syvien;
 Ei niitä merestä löytyy.

Toisin:

4. K. m. napoa.
 8. Terästävän k.

b.

Piru piiliä takovi,
 Äkähiä ärryttävi,
 Tuolla Hiitolan pajassa,
 Lapin laahtotanterilla.
 Satuinpä minäki sinne
 Äsken päänä eillisenä
 Pirun piiliä tehessä,
 Äkähiä ärryttäissä,
 Teetin pihet pikkaraiset,
 10 Atulat alinomaiset,
 Joilla nouan noian nuolet
 Sekä ampujan asehet,
 Ihosta inehmo raukan,
 Emon tuoman ruumihista.

Toisin:

2. Ä. Äijön poika,
 „ Lehtikorva-keihäitä,
 11. J. nostan (nopen) n. n.

c.

Voi sua, noita, nuoliasi,
 Velho, veitsirautojasi,
 Piru pitkä, piiliäsi,
 Lempo, lehtikeihojasi!
 Ota pois omat pahasi,
 Asehesi ampujainen,
 Piru piilisi tavota,
 Keitolainen keihä'äsi,
 Ihosta imehno raukan,
 10 Emon tuoman ruumihista!
 Ammu tuonne nuoliasi
 Pahoihin pajurosoihin,
 Soihin mättähättömihin,
 Peltoihin alaperihin,
 Vuoriin teräksisiin,
 Rautaisiin kallioihin;
 Ammu kyitä käärmehiä
 Vuoren rautaisen raossa;
 Tahi nouse taivahalle,
 20 Ylös ilmahan pakene,
 Pilviä pitelemähän,
 Tähtilöitä tuikkimahan!

Toisin:

6. Ammuksesi amputauti,
 8. Keito lehtikeihä'äsi,
 11. Tunge tuonne turmiosi

d.

Miten nyt nostan noian nuolen,
 Keion keihä'än ylennän,
 Tempoan terävän rauan,
 Veän pois pahan vekaran,

Ihosta imehno raukan,
 Kavon tuoman ruumihista?

Olipa iho imehnon,
 Tahikka kahimon karva,
 Se sieltä perittänehen,
 10 Nuoli nouateltanehen,
 Sanan voimalla Jumalan,
 Herran hengen säätämällä.

Kun ei minussa miestä liene,
 Ukon pojassa urosta,
 Tämän nuolen nostajoa,
 Vasaman varottajoa,
 Mustakylki Vennon härkä,
 Jok' on sitkeä sivulta,
 Varsin vahva vartalolta,
 20 Suonilta kovin sorea,
 Se nyt tänne täytyköhön,
 Nuolia näpistämähän,
 Keihä'itä kiskomahan,
 Piikkiä tavottamahan;
 Se ennen ison ajalla
 Oli nuolten noutajana,
 Okahien ottajana,
 Ampurauan raastajana,
 Ihosta imehno raukan,
 30 Emon tuoman ruumihista.

Kun ei siitä kyllin liene,
 Ompa härkä Hiitolassa,
 Satasarvi saatanassa,
 Jonk' on suu satoa syltä,
 Kita kolmen kosken verta,
 Se nyt tänne täytyköhön;
 Sehän nuolia vetäisi,
 Jukkospelkä junkuttaisi,
 Syäimestä särisemästä,
 40 Alta nahkan naukumasta,
 Syämeltä kivuttomaksi,
 Vatsalta viattomaksi.

Kun ei siitä kyllin liene,
 On susi Manalan mailla,

Karhu Kalman kankahalla,
Ylen ääretön äkämä,
Sepä tänne täytyköhön
Noian nuolen nostajaksi!

Kun ei siitä kyllin liene,
50 Omp' on poika Pohjolassa,
Mies pitkä Pimentolassa,
Sepä tänne täytyköhön
Tämän nuolen nostajaksi,
Väkärauan vääntäjäksi!

Kun ei siitä kyllin liene,
Ei totelle tuostakana,
Pirulass' on pitkät miehet,
Hirmut Hiessä urohot,
Pirujen pesäsjöillä,
60 Hiien hinkalon e'essä,
Kaikki nuolet nostamahan,
Keihä'ät kerittämähän.

Toisin:

- 1, 2. M. n. nuoli nouttanehen,
Vekara ve'ettänehen,
12. H. h. huovunnalla,
Pyhän Synnyn voiman kanssa.
27. Äkähien o.
„ Nuolten nystysten nenässä,
32, 33. Hiitolass' on Hiien koira,
„ O. hirvi H.
„ Jukkospelkä Juuttahassa,
48. Nostamahan noian nuolet!
60. Lummekoirien koissa,

e.

Piru piikkijä takovi,
Kärestävi keihäitä,
Vasten ihmisen ihoa,
Karvoja kavon tekemän;
Minun on piikkini parempi,
Teräkseni tehtosampi,
Se on rauasta rakettu,
Teräksestä tienaeu,ta,
Pirun on piikki pihlajasta,

- 10 Tahi koivusta koettu.
Piru kun pisti yksin pistoin,
Minä pistän kaksin pistoin;
Piru pisti kaksin pistoin,
Minä pistän kolmin pistoin;
Piru pisti kolmin pistoin,
Minä pistän neljin pistoin;
Piru pisti neljin pistoin,
Minä pistän viisin pistoin;
Piru pisti viisin pistoin,
20 Minä pistän kuusin pistoin;
Piru pisti kuusin pistoin,
Minä pistän seitsemillä;
Piru pisti seitsemillä,
Minä pistän kaheksilla;
Piru pisti kaheksilla,
Minä pistän yheksillä;
Piru pisti yheksillä,
Minä pistän kymmenillä;
Piru pisti kymmenillä,
30 Mie saoilta saikkaelen,
Tuhansilla tuikkaelen,
Pistän alta terveheksi,
Keskeä kivuttomaksi,
Päältä nuurumattomaksi.

Toisin:

- 11, 12. Jos sä pusket yksin puskin,
M. pusken k. puskin; j. n. e.
22. M. p. seitsen pistoin;
30, 31. Minä pistän saoin pistoin,
Tuhansilla tuiviloitsen,

20.

Puun loukkaamissa.

a.

Kuin silloin sanottanehen,
Miten tutkæeltanehen,
Kun on koski koivun poski,
Potkaisi petäjän poski,

Emäpuu pahan tekevi,
 Tahi varpa vamman lyöpi?
 Noin silloin sanottanehen,
 Noin on tutkaeltanehen:
 Puu puhas Jumalan luoma,
 10 Kanto Herran kasvattama!
 Et sä silloin suuri ollut,
 Kun sa kummusta ylenit,
 Nousit maasta mansikkana,
 Mesimarjana metsästä,
 Kasvoit tuulen tuuvittaissa,
 Vilun ilman viihyttäissä,
 Liehuit lehtenä lehossa,
 Häilyit korvessa havuna.
 Miksi teit tihua työtä,
 20 Katkoit kalman karvallista,
 Rikoit ihmisen ihoa,
 Karvoa kavon tekemän?
 Vie nyt viitahan vihasi,
 Korpehen kovat panosi,
 Kankahalle katkomasi,
 Taikka toisin toimittelen:
 Tyven kaivan kankahasen,
 Latvan alho'on asetan.

Toisin:

5. Kun on puu p. t.
 10. Vesa Jesuksen vetämä,
 15, 16. Kun sua tuuli tuuvitteli,
 Vilu ilma viihytteli,
 17, 18. L. maassa lehtisenä,
 H. haonna kankahalla.
 25. K. karkeasi,

b.

Pitäköhön puu pahansa,
 Varpa vammansa, vihansa;
 Minkä puu pusertanevi,
 Varpa vamman tuottanevi,
 Mesi puusta pursukohon,
 Sima jääköhön sijahan.

Jos tyvi pahan tekevi,
 Latva mettä keittäköhön,
 Simoa sulaelkohon,
 10 Kipe'ille voitehiksi,
 Pahoille parantehiksi;
 Latvapuu pahan tekevi,
 Tyvi mettä työntäköhön,
 Simoa sirettäköhön.
 Min keskus pahentelevi,
 Sen ääret parannelkohon;
 Min ääret pahentelevi,
 Sen keskus parannelkohon;
 Min juuret pahan tekevi,
 20 Sen oksat parantakohon;
 Min oksat satattanevi,
 Sen juuret parantakohon;
 Min syän pahentanevi,
 Sen pinta parantakohon;
 Min pinta pahentelevi,
 Sen syän parannelkohon;
 Omp' on syämässä simoa,
 Mesilammit laitasilla,
 Kipe'ille voitehiksi,
 30 Pahoille parantehiksi.
 Metiset on varsilatvat,
 Metisemmät latvan latvat;
 Metiset on varsityvet,
 Metisemmät tyven tyvet;
 Metiset on varsihavut,
 Metisemmät havun havut;
 Metiset on varsilehet,
 Metisemmät lehen lehet;
 Metiset on varsioksat,
 40 Metisemmät oksan oksat;
 Metiset on varsijuuret,
 Metisemmät juuren juuret.

Toisin:

- 1, 2. P. p. vihansa,
 V. vaivansa, kipunsa;
 4. Tahi varpu vammaannevi,

- 7, 8. Kun tyvi p. t., L. m. kantakohon,
 12. L. teki pahoja,
 28. M. latvasella,
 39. M. o. emän oksat,

c.

- Moni puu pahan tekevi,
 Moni varpa vamman luopi.
 Kun paju pahan tekevi,
 Koivupuulle mainitahan,
 Koivupuu imehtelevi,
 Työn pahan kohentelevi.
 Hakopuu pahan tekevi,
 Lehtipuulle mainitahan,
 Lehtipuu imehtelevi,
 10 Työn pahan lepyttelevi.
 Lehtipuu pahan tekevi,
 Hakopuulle mainitahan,
 Hakopuu imehtelevi,
 Työn on pahan hautelevi.
 Emäpuu pahan tekevi,
 Oksapuulle mainitahan,
 Oksapuu imehtelevi,
 Työn pahan ojentelelevi.
 Oksapuu pahan tekevi,
 20 Emäpuulle mainitahan,
 Emäpuu imehtelevi,
 Työn pahan kehittelevi.
 Emäpuull' on mettä kyllin,
 Sekä oksilla simoa,
 Tekemillensä pahoille,
 Luomillensa kykkäröille:
 Päivänä jo eillisenä.
 Satoi mettä latvoillensa,
 Latvoiltansa oksillensa,
 30 Oksiltansa juurillensa.
 Juuret kasvoi hienot heinät,
 Hienot heinät, pienet putket,
 Täynnä mettä ja simoa,
 Joista voie keitetähän,

Puun pahan pusertamille,
 Luomillensa kykkäröille.

Toisin:

6. Koivupuu kohentakohon.
 7. Havupuu p. t.
 10. Lehtipuu lepytelköhön.
 14. Havupuu hautokohon.
 18. Oksapuu ojentakohon.
 22. Emäpuu parantakohon.

21.

Raanin vaivoissa.

a.

- Koiska juoksi koiskotellen,
 Pitkin tietä roiskotellen,
 Seisoi Ukko tien ohessa,
 Kysyi Ukko koiskaselta:
 „Minne koiskanen menevi,
 Kunne konna kulkemassa?“
 „Tuonne kulkenen kylähän,
 Kylän luita luhtomahan,
 Lihoa häpattamahan,
 10 Jäseniä jäytämähän.“
 Sanoi Ukko koiskaselle:
 „Ei sinua sinne täy'y
 Ristittyä rikkomahan,
 Kastettua kaatamahan,
 Mene helvetin tulehen,
 Pahan vallan valkeahan,
 Riko ristimättömiä,
 Kaa'a kastamattomia!“

Toisin:

- 1, 2. Koiska juoksi tietä myöten,
 6. K. koiska k.
 8, 9. Menen luuta luistamahan,
 L. liottamahan (likistämähän),

b.

Jesus kävi tietä myöten
 Kanssa kielikumppalinsa,

Pienen Pietarin keralla,
 Koi vastahan tulevi.
 Sai Jesus sanelemahan,
 Kysyvi kovasti koilta:
 „Mihinkäs menet matonen,
 Kunnes toukka toukkelehat?“
 Koiska vastaten sanovi:
 10 „Tuonne mä menen kylähän,
 Nuoren luuta luusimahan,
 Lihoa märettämähän,
 Jäseniä järsimähän,
 Kynsiä kolottamahan.“
 Niin Jesus kovasti koille:
 „Ei koiska kylähän joua
 Kylän luita rikkomahan,
 Lihoja litistämähän;
 Mene tuonne kiven alle,
 20 Painu alle paaen paksun,
 Kiru siellä kinnahainen,
 Paru siellä pannahainen,
 Kuss' ei konsa kuu kumota,
 30 Eikä aurinko valosta!“

Toisin:

7. Minnes menet koiska konna,
 9. Kosta v. s.
 11. Menen luita ruhtomahan,
 16. „E. kosta k. j.

c.

Hos sinua, koito koihka,
 Ilkeä mato manalan,
 Raani poika raaollinen,
 Tuulen vilkka, ve'en vilkka,
 Meren luotojen lukia,
 Aaltoloiien arvelia,
 Miksi tulit tälle maalle
 Kylän luita rikkomahan,
 Lihoja hapattamahan,
 10 Kalvoja kaluamahan?
 Pois minä sinun manooan

Puremasta, nielemästä,
 Luumuruja lohkomasta,
 Lihoja lipaisemasta,
 Niveliä nilkomasta,
 Kalvoja kaluamasta.
 Tieän sykkä synnyntäsi,
 Maan kavala kasvantosi:
 Tuoll' oot sykkö syntyynnä,
 20 Maan kavala kasvanunna,
 Suurella meren selällä,
 Ulapalla aukealla.
 Sinne mä sinun manooan,
 Sinne tungen turmioita,
 Meren mustihin mutihin,
 Pimeihin pyörtehisin,
 Hiekkoihin helisevihin,
 Kaisloihin kahisevihin;
 Siellä etsiös sijasi
 30 Syvimmän meren sisästä!
 Jos siell' et sijoja saisi,
 Tuonne ma sinun manooan
 Juortanin jokiperille,
 Pyhän virran pyörtehisin.
 Kun ei siitä kyllin liene,
 Mene puuhun, mene maahan,
 Koita vuorelle kovalle,
 Kirjavallé kalliolle;
 Siellä kiusoa kiviä
 40 Sekä paasia pakota,
 Lohko louhia kovia,
 Kavertele kallioita,
 Elekä elävän luita,
 Kavon kantaman lihoja,
 Ei luita luvatta syöä,
 Ei liioin lihoakana!
 Ja kun et sitä totelle,
 Tuonne ma sinun manooan
 Rautaisehen puolikkohon,
 50 Rautavannetten sisähän,
 Jost' et pääse kuuna päänä,

Ilmesty sinä ikänä.
 Ele toivo torstakia,
 Pyhältoja ikävöi,
 Torstakit toruttelevi,
 Pyhäillat itkettävi;
 Siellä koihka keitetähän
 Ristittyä rikkomasta,
 Kylän luita louhtamasta,
 60 Lihoa hapattamasta.

Toisin:

- 1—10. Voi sinua raani raiska,
 Raani raiska, raatokoira,
 Joko nyt syömähän rupesit
 Ihoa imehno raukan?
 3. R. p., raukka poika,
 6. Aaltojen ajattelia,
 12. Syömästä, kaluamasta,
 33. J. jokien suihin,
 51. J. e. kuulu k. p.
 55. T. torottelevi,

d.

Hyi koi, kupari-koi,
 Hyi koi, kasari-koi,
 Hyi koi, malvi-koi,
 Hyi koi, hopea-koi,
 Hyi koi, tina-koi,
 Hyi koi kaikki koi!
 Tuonne ma sinun manoan
 Ylitse meren yheksän;
 Vetehen vesinen koi,
 10 Mainen koi maahan,
 Viiteen viitaan, kuuteen kuu-
 seen,
 Seitsemähän petäjähän.

Toisin:

- 11, 12. V. v., kuivaan k.,
 Lakkapäähän p.

22.

Raudan loukkaamissa.

a.

Voi sinua, rauta raukka,
 Rauta raukka, koito kuona,
 Miksi teit tihua työtä,
 Työtä tuhmoa tuhersit,
 Tulit päästäsi pahaksi,
 Tukastasi turmiolle,
 Kun sa loukoit luontoasi,
 Sukuasi suin pitelit?
 Kyllä sun sukusi tieän:
 10 Suo isosi, suo emosi,
 Ruskomulta muu sukusi,
 Tuli sun suureksi sukesi,
 Vesi kastoi karkeaksi,
 Akka vanha, raivo pyörä,
 Se sun raivohon rapaisi,
 Laitti rauan ratkomahan,
 Terän hietra hilpomahan,
 Suun sinervän silpomahan.

Toisin:

4. T. turhoa tekaisit,

b.

Voi sinua, rauta raukka,
 Teräs tenhon päivällinen,
 Miksi veikkosi vikosit,
 Suin pi'it oman sukusi;
 Miksi liikutit lihoa,
 Sekä verta vuoattelit?
 Luulitko puuta purrehesi,
 Koivua kokenehesi,
 Haapoa hakannehesi,
 10 Närettä näpännehesi,
 Haukannehesi hakoja,
 Kiven syäntä syönehesi?
 Etpä puuta purrutkana,

Koivua kokenutkana,
 Haapoa hakannutkana,
 Närettä näpänytkänä,
 Etkä haukannut hakoa,
 Et syönyt kiven syäntä,
 Kun rikoit ihon imehnon,
 20 Katkaisit kahimon karvan,
 Siitä suonihin panihet,
 Ja lihoille liittelihet,
 Veren päästit vuotamahan,
 Punaisen putoamahan,
 Ihosta imehno raukan,
 Vaivaisesta vartalosta.

Toisin:

2. T. terhon (terhun) päivällinen,
3. M. veistit veikkoasi,
4. Leikkasit (laihutat) emosi lapsen;
- „ Vahingoitit vanhempasi;
7. Et käennyt (sanonut) koskevasi
 Iho'on imento raukan,
 Kun on puuta purraksesi,
 Koivua kokeaksesi . . .
 Tiesitko (toivoitko) puuta purrehesi
- „ Eikö ollut p. purraksesi . . .
- 14—16. Et kokenut koivun juurta,
 Etkä haapoa hakannut,
 Et näpistänyt närettä,
19. Leikkasit i. i.
- 19, 20. Turmelit emosen tuoman,
 Vaimon kantaman kaotit,

c.

Oh sinua, rauta raiska,
 Rauta raiska, ruoste rukka,
 Joko nyt suureksi sukesit,
 Ylenit ylen ehoksi,
 Syrjimähän syntyäsi,
 Luontoasi loukkomahan?

Et sä silloin suuri ollut,
 Etkä suuri etkä pieni,
 Kun sa maitona makasit,
 10 Rieskasena riuvottelit,

Nuoren neitosen nisissä,
 Kasvoit immen kainalossa,
 Pitkän pilven rannan päällä,
 Alla taivahan tasaisen.

Etkä silloin suuri ollut,
 Et ollut suuri etkä pieni,
 Kun sa liejuna lepäsit,
 Seisoit selvänä vetenä,
 Suurimmalla suon selällä,
 20 Tuiman tunturin laella;
 Susi sotki sorkillansa,
 Karhu kämmenyisillänsä.

Etkä silloin suuri ollut,
 Et ollut suuri etkä pieni,
 Kun sa suosta sotkettihin,
 Maan muasta muokattihin,
 Saatihin saven seasta,
 Kassikassa kannettihin,
 Tuotihin sepon pajahan,
 30 Alle ahjon Ilmarisen.

Etkä silloin suuri ollut,
 Et ollut suuri etkä pieni,
 Kun sa ahjossa ajelit,
 Kesävoina votkottelit,
 Venyit vehnäisnä tahasna,
 Rukihisna ruikalenna,
 Tuimissa tulisijoissa,
 Sepon Ilmarin pajassa.

Etkä silloin suuri ollut,
 40 Et ollut suuri etkä pieni,
 Kun tulit läpi tulista
 Alta ahjon Ilmarisen,
 Kukuit kullaisna käkenä
 Suussa suurien paletten,
 Vannoit vaikean valasi,
 Ett' et veistä veljeäsi,
 Herjaale heimoasi,
 Sukuasi suin pitele.

Petit jo vaivainen valasi,
 50 Söit kuin koira kunniasi,

Kun sa veistit veljeäsi,
Lastusit emosi lasta.

Toisin:

10. Sekä virtasit vetenä,
 „ Helhetit kesäherana,
 18. S. vennä selkeänä,
 21, 22. Kun sun susi suosta nosti,
 Karhu kaivoi kankahasta.
 25, 26. K. s. s. sullottihin,
 Kankahasta kaivettihin,
 „ M. murasta m.
 „ Käsin m. m.
 27. Koprin mustasta murasta,
 34. K. kellottelit,
 36. Raikuit rasvan karvallisna,
 44. Tuskissa tulen punaisen,
 49. Rikoit v. v.
 51. Koskas v. v.

d.

- Hos sinua, rauta raukka,
 Mura mustan päivällinen,
 Kun nyt kasvoit kauheaksi,
 Väkeväksi vääntelihat!
 Kun ma muistan muinaistasi,
 Ajattelen alkuasi:
 Et sä silloin suuri ollut,
 Et kovin koreakana,
 Kun sa rensuit rieskasena,
 10 Alla rinnan riuvottelit,
 Nuoren neitosen nisuissa,
 Pitkän pilven partahalla.
 Etkä silloin suuri ollut,
 Et ollut suuri etkä varma,
 Kun sa heiluit hettehenä
 Ja läikyt lähvetenä,
 Tahi kun jokena juoksit
 Kylän peltojen perätse,
 Huuhtoi huorat hurstiansa,
 20 Ripakot räpäkköjänsä,
 Muutuit tuosta maamuraksi,
 Ruostemullaksi rupesit,

Hirvet hieroi suon selällä,
 Peurat pieksi kankahalla.

Etkä silloin suuri ollut,

- Etkä äijältä äkäinen,
 Kun sun sormin suosta nostin,
 Käsin kuohusta kohotin,
 Koprin kaivoin kankahasta,
 30 Kynsin mustasta murasta,
 Siitä kannoin kassissani,
 Asetin sun alle ahjon.
 Etkä silloin suuri ollut,
 Et kovin kipusaskana,
 Kun kävit sepon pajassa
 Tereäsi teettämässä,
 Kun sa kuonana kohisit,
 Voisulana sukkelehit,
 Ahjossa, alaisimella,

- 40 Vasarilla, valkkamilla,
 Kun vannoit valat ikuiset
 Tulen tuomarin e'essä,
 Sepon seisonta-sijalla,
 Takehinta-tanterella,
 Ett' et herjo heimoasi,
 Sukuasi suin pitele.

Toisin:

4. Äreäksi ärtelihat!
 14. Etkä varsin varmakana,
 15, 16. K. s. h. hettehessä, J. l. läheveessä,
 16. Läikyt lämminnä lähennä (vetenä)
 18. K. aitojen alatse,
 19, 20. H. h. huntujansa,
 Räiskyit räpähiänsä,
 27, 28. K. s. s. s. sulloin,
 K. maasta käännyttelin,
 37, 38. Kun sä hyymänä hyrähit,
 Sekä liemenä lirahit,
 38. Sekä heiluit voiherana,

e.

Rauta raiska, kuona koito,
 Teräs hieno, tenhollinen!
 Suotta suureksi rupesit,

Kiusan kasvoit karkeaksi.
 Kyllä sun sukusi tie'än
 Sekä kaiken kasvantosi:
 Suosta on sinun sukusi,
 Veestä on sinun väkesi;
 Siellä kasvoit rauta raiska
 10 Alahaisessa asussa,
 Venyit kylmässä ve'essä,
 Hettehessä herpottelit,
 Karskuut karjan kynnen alla,
 Parskuut paimenen jaloissa,
 Suolla sorkissa sutosen,
 Revon liivamättähässä.

Tulinpa minäki tuonne
 Rauan syntymäsijoille,
 Kaivoin sun kamaran alta,
 20 Ruopostelin ruostehesta,
 Kuurasin hevön kusesta,
 Saattelin sepon pajahan,
 Sepän panna paljallansa,
 Vasaralla valkkaella.

Siinä vannoit rauta raiska
 Tehtäissä teräkaluiksi,
 Vannoit vaikean valasi
 Vanhemmalle veljellesi,
 Eessä julkisen Jumalan,
 30 Kengän kau'oilla Kalevan,
 Ett' et louko luontoasi,
 Tee vihoa veljellesi.

Toisin:

2. Terä hietra t.
 4. Kasvoit aivan k.
 „ Kovin k. korkeaksi (karsahaksi).
 7. Sumust' o. s. s.
 11, 12. V. kylmänä vetenä, Hettehenä hel-
 hettelit,
 26. Raukalla rajakivellä,

f.

Voi sinua, rauta raukka,
 Rauta raukka, koito kuona,

Kenpä sun vihalle käski,
 Ku pani pahalle työlle,
 Kenpä kehnolle kehotti,
 Isosiko vai emosi,
 Vaiko vanhin veljiäsi,
 Vai nuorin sisariasi,
 Vaiko muu sukusi suuri,
 10 Heimokuntasi heleä?
 Kun sa lienet nostorauta,
 Mene päälle nostajasi,
 Syrjin muista syyttömistä,
 Vieritse viattomista!

Rauta rekki, kultakilpi,
 Tee mulle iki sovinto,
 Vanno varsin veljeksiyttä,
 Ijäksemme, ilmaksemme,
 Polveksemme, päiviksemme!
 20 Suuksutusten' on sukumme,
 Sekatusten siemenemme,
 Maa sinäki, maa minäki,
 Musta multa kumpanenki,
 Maata yhteistä elämme,
 Siinä yhtehen yhymme,
 Saamme toinen toisihimme.

Jos sulle halu tulevi,
 Syöä mielesi tekevi,
 Ele riko ristittyä,
 30 Riko ristimättömiä,
 Syrjitellen syyttömiä,
 Syyllistä sylin pitele!

Toisin:

17. V. varsin (vankka) veljeksesi,
 20, 21. Onhan suuksutta s.
 Sekaluutta s.
 23, 24. Maa on meistä k., M. y. asumme,

g.

Ei rauta paha olisi,
 Teräs ei tuhmin turmeleisi,

Ilman käärmehen kävyttä,
Maon mustan muimehitta.

- Karilainen kaita poika,
Kaita poika, mies kavala,
Pyöri maassa polvillahan,
Kaivoi maata kannallahan,
Varpahallahan vatusti;
10 Hörhiläinen maasta nousi,
Karilaisen kannan tiestä,
Varpahan vatustamasta,
Lensi seppojen pajalle;
Lentävi pajan katolle,
Katsovi katon rajasta,
Ruotehesta roijottavi,
Teräksiä tehtäessä,
Rautoja rakettaessa,
Sanoi tuovansa teräintä,
20 Karaisinta kantavansa.

Eip' on tuonunna teräintä,
Karaisinta kantanunna,
Toip' on Hien hirmuloita,
Kantoi käärmehen kähyjä,
Maon mustan muimehia,
Sisiliskon silmänteitä,
Rauan ristintävetehen,
Teräksihin tehtävihin.

- Siitäpä vilkuna sikesi,
30 Kasvoi rauta kalpistuva,
Sai se rauan ratkomahan,
Suu sinervän silpomahan,
Rauan raivoksi rakenti,
Terän kielen kekkeäksi.

- Olipa aikoa vähäinen,
Kun jo suuttui rauta raiska,
Leikkasi ihon imehnon,
Katkaisi kahimon karvan;
Pääsi veri vuotamahan,
40 Hurme hupperehtamahan,
Maito maahan juoksemahan,
Punainen putoamahan.

Toisin:

1. E. r. kova o.
3. I. k. kävettä,
4. M. m. muikkehitta (k. v. 25).
- 8, 9. Hieroi m. kantapäällä, V. vanutti;
10. Hörhöläinen (herhiläinen) m. n.
13. L. s. pajahan;
19. S. t. terästä (tereä),
25. M. m. muikkehia (muelmia, muojehia, muojuhia, muhkuroita, maanuvia),
26. S. siemeniä,
27. R. ristintävesihin (-vesille),
- ” R. synnyntäsijoille,
- ” Rautoihin rakettavihin,
34. T. k. keikkumahan.

23.

Riisivioissa.

a.

- Riisi poika riutukainen,
Riutukaisen pojan poika,
Verikalvon katkaisia,
Vatsavuolten vuoleksia,
Napanuoran noutelia,
Ohimien ottelia,
Suonien soluttelia,
Nastasen navertelia,
Kulmien kuluttelia,
10 Luun loman lokertelia,
Mikä toi sinun tupahan,
Saattoi sammalhuonehesen,
Pienoiseni pieluksiin,
Vakaiseni vaipan alle,
Lakanoille lapsueni,
Hukkuseni hurstiloille,
Pääkuorutta koskemahan,
Selkäpiitä seipomahan,
Napoa naristamahan,
20 Runkoa rutistamahan?
Kun oot, riisi riettahinen,
Suuton, silmitön sikiö,

Kuinkas taisit suuton syöä,
Näkemätön närvistellä,
Kieletön nisän imeä,
Hampahiton haukkaella?

Toisin:

- 1, 2. R. p. riuveroinen, Riuveroisen p. p.
 ” R. p. Riientehen,
 Riientehen, Rääntehen,
 ” R. p. Riuvantehen,
 Riuvantehen, Rävântehen,
 ” R. p. Rihvantehen,
 Rihvantehen, Rähventehen,
 ” R. p. ruiventoinen,
 Ruiventoinen, räivântöinen,
 ” Oi sie riisi riutukainen,
 Isätön, emoton lapsi,
 10. Koko rungon runtelia,
 14, 15. Vakahaisen vaatehisin,
 Lapsueni kätkyehen,
 17. Pääkalua k.
 20. Raajoa r.

b.

- Voi sinä paha pakana,
 Riisi poika riivatuinen,
 Mistä sä tulit tupahan,
 Sait sammalhuonehesen,
 Kun sinä tähän rupesit
 Tämän ihmisen iho'on,
 Lapsehen viattomahan,
 Syömähän kaluamahan,
 Pääkalua kaivamahan,
 10 Rintapäitä riipomahan,
 Selkäluita luhtomahan,
 Napoa navertamahan,
 Navan juurta näärtämähän,
 Silmiä sivertämähän,
 Kulmia kolottamahan,
 Näkimiä näppimähän?
 Mitäs riisi riiteletki,
 Hullu tauti taisteletki,
 Tungihet tähän tupahan

- 20 Ristittyä rikkomahan;
 Noita riisi rikkokohon
 Kissoja kinoneniä,
 Koiria kononeniä,
 Sarvipäitä raavahia,
 Oriloita kyönöpäitä,
 Elköhön imehnon lasta!

Toisin:

- 1, 2. R. rietta Reivan poika,
 Sinisukka, keltakenkä,
 2. R. riettainen itikka,
 „ R. poikanen rimana,
 9. P. kaatamahan,
 11, 12. S. sirkomahan, N. napertamahan,
 14. S. siristämähän,

c.

- Riisi poika riettahinen,
 Sie olet yheksän-lainen:
 Vihariisi, synnyinriisi,
 Miesten riisi, naisten riisi,
 Kissan riisi, koiran riisi,
 Hevon riisi, lehmän riisi,
 Lampaan riisi, sian riisi,
 Napariisi, naarariisi,
 Mulkkuriisi muu pakana,
 10 Lihan syöjä, luun puria,
 Jäsenien jäyteliä,
 Veren uelta vetäjä,
 Mulkkujen mulistelia,
 Kalkkujen kalistelia.
 Riien poika, Hiien hylky,
 Mistäs tulit tälle maalle?
 Kyllä mä sukusi tieän,
 Tieän sykkä synnyntäsi:
 Et ole hyvistä tehty,
 20 Et hyvistä, vaan pahoista,
 Saatu saunan sammalista,
 Kerätty koan noesta.
 Minne nyt sinun manoan,
 Kunne konnan potkittelen?

Tuonne ma sinun manoan,
 Tuonne konnan potkittelen,
 Kivikoille kiljumahan,
 Raunioille raukumahan;
 Kun siell' et sijoja saane,
 30 Tuonne ma sinun manoan,
 Vihollisen viiksen päähän,
 Paitulaisen parran alle,
 Kokon kynsihin kovihin,
 Kukon mustan kannuksiin,
 Kaiken ilman lintusille,
 Kaikille meren kaloille,
 Vieä viiletelläksensä
 Ylitse meren yheksän
 Paikoille papittomille,
 40 Maille ristimättömille.

Toisin:

11. J. järskyttäjä,
 28. Rannikoille r.

d.

Millä nyt riittä riu'uttelen,
 Millä konnan kopristelen,
 Runtelen rumoa miestä,
 Pelottelen perkelettä,
 Syäimestä syyttömästä,
 Verestä viattomasta?
 Noilla riittä riu'uttelen,
 Pelottelen perkelettä,
 Rautaisilla hampahilla,
 10 Leuvoilla teräksisillä.
 Ulos riisi riuhtomasta,
 Poika konna koskemasta;
 Minä kiellän ja epeän
 Verivuolin vääntämästä,
 Luun loman lokertelusta,
 Verikalvon katkaisusta,
 Syömästä verivalolle,
 Luuvalolle luhtomasta,
 Suonia sokertamasta,

20 Sivuja sivertämästä,
 Ohimoita ottamasta,
 Näärviä on näykkimästä,
 Pernoa pehustamasta,
 Maksoa on maistamasta,
 Kylkiluita kynsimästä,
 Kettämästä keträluuta,
 Repimästä reisiluuta,
 Sääriluuta särkemästä,
 Syömästä syänkerea,
 30 Syänaloo appamasta;
 Syö Hien syänlihoa,
 Kisko käärmehen kitoa,
 Ele ihmisen ihoa,
 Karvoa kavon tekemän!

Toisin:

14. Verivuolta v.
 17, 18. S. verivaloja,
 Veriluita louhtamasta,
 19, 20. Sivusuonta sortamasta,
 S. sivelemästä,

24.

Rikkeissä.

a.

Joko nyt syyttä syötänehen,
 Tau'itta tapettanehen,
 Ilman armotta Jumalan,
 Luvatta totisen Luojan?
 Luoja ennen kuut kehitti,
 Luoja ennen päivät päästi,
 Luoja saatanan kirosi
 Vuorihin teräksisiin,
 Rautaisihin kallioihin,
 10 Päästi miehet miekkoinensa,
 Urohot asehinensa,
 Satuloinensa hevoset,
 Varsat valjastuksinensa,
 Papit kirkkokuntinensa,

Suurilta sotakeoilta,
 Miesten tappotanterilta.
 Päästäköhön täänki päästön,
 Täänki jakson jaksakohon,
 Kykkärän kehittäköhön,
 20 Rikonnaisen riisukohon!

Toisin:

4. Suomatta Jumalan luonnon?
 17-20. Tule, päästä tääki päästö,
 Tääki kykkära kehitä!

b.

Kuume ennen kuun kehitti,
 Kuun kehitti, päivän peitti,
 Kapo kuun kehästä päästi,
 Riihen rautaisen sisästä,
 Päivän päästi kalliosta,
 Vuoresta teräksisestä.
 Niin minäki tään nyt päästän
 Kyläkunnan kykkäristä,
 Partasuien pannehista,
 10 Pitkähiusten pinnehistä,
 Naisten naarojen sanoista,
 Kusikinttujen kiroista,
 Päästän Luojani luvalla,
 Aina Herran armon kautta.
 Niinkuin pääsi Päivän poika
 Päivättären päästäessä,
 Niinp' on pääsköhön tämäki
 Minun päästätellessäni!

Toisin:

3. Kave k. k. p.

c.

Mies on musta, vaimo vankka,
 Tuo kiroili kiinteästi,
 Kivet kieri, järvet jartti
 Tuon kiroissa kiinteissä.

Tuli poika Pohjan maalta,
 Tuopa kirvotti kiroista,
 Päästi päivistä pahoista,
 Pani kirot kiitämähän
 Tuonne Tuonelan perille.
 10 Tuonen akka rautahammas
 Istui Tuonen sillan päässä
 Kolmen koiransa keralla,
 Yksi Rikki, toinen Räkki,
 Kolmas on nimetön koira,
 Kirovihkoa purevat,
 Kirolientä lippilöivät.

Toisin:

3, 4. K. juoksi, j. j. T. k. kiinteästi.
 5. Laskihe Lapista akka,

25.

Rutossa.

Oi rutto, punainen kukko,
 Ellös tulko näille maille,
 Tieän mä sinun sukusi,
 Tieän syntymäsijasi:
 Sie synnyit sotakeoilla,
 Miesten tappotanterilla,
 Tuoll' isosi, tuoll' emosi,
 Tuolla valta vanhempasi.
 Asu ulkosaariloissa,
 10 Luotoloissa longottele,
 Meren Rutjan partahalla,
 Äärettömän äprähällä!
 Et siellä sijoja saane,
 Mene tuonne, kunne käsken,
 Vuoksen koskehen kovahan,
 Kinahmehen kauheahan!
 Et siellä sijoja saane,
 Tuonne ma sinun manoan,
 Manalan iki majoille,
 20 Yheksän sylen syvähän.

Toisin:

- 7, 8. Tuul' i, tuul' e., Tuuli v. v.
9. A. meren s.

26.

Sampaissa.

Osa kuulle annetahan,
Osa toinen auringolle,
Otavallenki osansa,
Sampahille ei mitänä.

27.

Siikasen vammassa.

a.

- Siikanen sinun nimesi,
Siikanen sinä itseki,
Pihan rikka, pellon pehku,
Maan rikka, manuen rikka,
Ahinlaualla asuja,
Päällä parren käänteileijä,
Talvet aumassa asuva,
Kesät pellon penkeressä,
Syksyt haastat haasioilla,
10 Tahi riinessä rimuat,
Mikä vei sinun vihoihin,
Häpeihin hämmennytti?
Jos olet rukihin ruumen,
Tahi kauran kasvattama,
Vai vehnän venyttelemä,
Ohranpään ojentelema,
Käänny pois, palaite muunne
Ihosta imento raukan;
Meren muikkuna mujaha,
20 Selän siikana sivaha!
Vuori siellä on vastassasi,
Mäki suuri, vaara vahva,
Ellös mäelle menkökkänä,

Ele vaivu vaaran päälle:

- Vuori päällesi vajuvi,
Mäki multa muljahtavi,
Kivillä kivittämähän,
Somerilla sortamahan.
Tänne verkahan veäite,
30 Punaisehen puetteleite,
Täällä on voisiet vuotehesi,
Sijasi sianlihaiset.

Toisin:

3. P. r., p. toppa (toukka),
7. T. aitassa asunna,
9, 10. S. haastit h. T. r. rimusit,
13, 14. Olletko r. r. Vaiko k. k.
17. K. p., p. tänne
22. Suuri vuori, vastusvaara,
24. Vaivaituko v. p.
27, 28. K. murenetahan, S. sorretahan.
" Siellä vuohi voitettiin,
Somerolla sorrettihin.

b.

- Kyllä mä sukusi tieän,
Kanssa kaunihin nimesi:
Siikanen sinun nimesi,
Riihen rikka, kummun kukka,
Ahon ainainen akana,
Haasiolla hoiloaja,
Tuulen tuoma, vuon ajama,
Hakohuuhun haahottama,
Hyv' oli tänne tullaksesi,
10 Parempi on palataksesi,
Siikana menit sisähän,
Meren muikkuna mujahuit,
Käy nyt pois, peräy muunne,
Sileämpi siikastaki,
Muileampi muikustaki!
Paha täällä on ollaksesi:
Eessäsi on salo synkkä,
Salo synkkä, yö pimeä,
Takanasi meri lieto,

- 20 Meri lieto, selvä taivas.
 Kääte lietohon merehen,
 Selin synkkähän salohon,
 Siikana ulos sivaha,
 Meren muikkuna mujaha,
 Lähe lietohon merehen,
 Suvituulen tuuvitella;
 Sielläpä sinun sukusi,
 Heimokuntasi heleä,
 Siellä sun sisariasi,
 30 Siellä viisi veikkoasi,
 Kuusi kummisi tytärtä,
 Seitsemän setäsi lasta,
 Selvällä meren selällä,
 Ulapalla aukealla.

Toisin:

- 5, 6. A. ainoa a., H. heiloaja,
 8. H. haahittama (haarottama),
 15. Myöheämpi m.
 17. Vastassasi s. s.
 21, 22. Lyöte (luote) l. m., Ele s. s.

c.

- Kastikkainen, karhikkainen,
 Kummun kukka kuppeloinen,
 Ohran päällinen otukka,
 Kakran päällinen kakara,
 Rahka raunion takainen,
 Seikkä seinän vierimäinen,
 Siikanen sinun nimesi,
 Akana alinomainen,
 Mannun maasta kasvattama,
 10 Pellermoisen pensyttämä.
 Sievänä kulit kujassa,
 Kaunihina kartanolla,
 Sileämpi siikastaki,
 Kaunihimpi veen kaloa,
 Kunnes sait pahalle tielle,
 Tuonne synkkähän salohon.
 Hyvä oli sinne mennäksesi,

- Paha siell' on ollaksesi,
 Teet paremmin, kun palajat
 20 Tieltä tietämättömältä,
 Siellä turmio tulevi,
 Kova loppu loukahtavi:
 Märäten menet manalle,
 Torkutellen tuonelahan.
 Kara olit tänne tullessasi,
 Kullan muikku mennessäsi,
 Käänny pois nyt käskettäissä
 Tuosta synkästä salosta
 Tänne mietohon merehen:
 30 Siell' on yö alinomainen,
 Tääll' on kirkas päivänpaiste.
 Käänny jo, palaja poies,
 Vie vihasi mennessäsi,
 Siikana sivalteleite,
 Veteleite veen kalana,
 Meren muikkuna mulaja,
 Vasten rasvoa rakasta;
 Miesty mietohon merehen,
 Meri lieto lippumahan,
 40 Salo synkkä heittämähän,
 Ett' et märkinä menisi,
 Maahan visvoina viruisi!

Toisin:

2. K. kultainen omena,
 5. Raiska (raukka) r. t.
 8. A. kiven alainen,
 12. Kaunisna raossa aian,
 15. Jo jou'uit p. t.
 22, 23. Paha l. l.: Märkänä m. m.
 23, 24. Menet kanssani m., Kerallani t.
 Itkien iki kotihin.
 30, 31. Eessäs' y. a., Takanasi p.
 31. Takana meri punainen.
 „ Takana salo sininen.
 „ Jälleläsi meri mieto.
 37. Ajaite ajosta vasten;
 39, 40. M. l. lappamahan, S. s. työntämähän,

28.

Silmäkipeissä.

a.

- Voi sinua, Hiien herja,
 Voi sinä pahapakana,
 Miesten herja, naisten herja,
 Kissan herja, koiran herja,
 Kukon herja, kanan herja,
 Vesisherja, tuulisherja,
 Savuherja, saunaherja,
 Minne sie paha panihet,
 Otit silmihin sijasi,
 10 Kulmia kuristamahan,
 Näkimiä näykkimähän,
 Alla kulman kuohumahan!
 Kun sa lienet miesten herja,
 Luovu poies miesten luoksi,
 Urosten unisijoille;
 Kun sa lienet naisten herja,
 Naisten helmoihin pakene,
 Kalsuihin kalisevihin;
 Kun sa lienet ve'en herja,
 20 Mene vienoinen vetehen,
 Putoa punakeränä;
 Kun sa lienet tuulen herja,
 Mene tuulen tuppurihin,
 Ahavan ajorekehen;
 Kun sa lienet savuherja,
 Ylös ilmahan kohoaa,
 Saa savuna pilvilöihin;
 Kun sa lienet saunaherja,
 Mene saunan sammalihin,
 30 Kivisehen kiukoahan!

b.

Voi riisi, mihin rupesit,
 Silmiä siristämähän,
 Kulmia kuristamahan;
 Pois minä sinun manooan

- Silmistä imehno raukan.
 Vuoren silmät vuotamahan,
 Vuoren kulmat kuohumahan,
 Katot vettä vuotamahan,
 Räystähät rävättämähän,
 10 Nämät silmät selkeäksi,
 Kuin on tähet taivahalla,
 Kuin on kuuhut päivän alla,
 Kuin on auringon teränen,
 Selkeämmäksi sitäki!

29.

Sisiliskon puremissa.

- Sisilisko Hiien silmä,
 Kihonen Kähösen poika,
 Ikitetty Äijön poika,
 Kyllä mä sukusi tieän:
 Sie olet vaskesta valettu,
 Kasarista kasvatettu,
 Maon vimmel, maon vommel,
 Pääpuikko Panulan neion,
 Jouhiparran jou'uttama,
 10 Halliparran hautelema.
 Tule työsi tuntemahan,
 Pahasi parantamahan,
 Juovos viinana vihasi,
 Olunna omat pahasi,
 Läpi luisen leukaluusi,
 Läpi silmäsi sinisen,
 Läpi haikuhammastesi,
 Alle laihaan päälakesi,
 Alle kylmän kylkiluusi,
 20 Alle ainoan napasi!

Toisin:

3. Iki tiitty ä. p.
 6. K. kannettuna,
 18, 19. Läpi l. p., A. kolmen k.

30.

Suden repimissä.

a.

Nukuhutar neiti nuori
 Rannalle rakenteleikse
 Pienten paitojen pesuhun,
 Vaattehien valkaisuun;
 Susi suuri nälkähinen
 Puri tuota tullessansa.
 Joko sai manalle neito,
 Toki tyttö tuonelahan,
 Suen suurista jälistä,
 10 Tuulihännän turmioista,
 Tuonen tyttären kysellä,
 Manan lapsen lausuella:
 „Susiko sun manalle saattoi,
 Tuulihäntä tuonelahan?“
 Ei neiti manalle mennyt,
 Emon tuoma tuonelahan:
 Suu sima tytär Tapion,
 Metsän piika pikkarainen,
 Päivät mettä keittelevi
 20 Metsolan mäen nenällä,
 Yöt tuota ripottelevi
 Lepän lehville hyville,
 Suen suurille jälille,
 Tuulihännän turmioille,
 Sillä neitosen paransi
 Ehollensa entiselle.

Toisin:

- 7, 8. Se neiti meni manalle,
 Joutui tyttö tuonelahan,
 17. Simasuu t. T.
 21. Y. t. riputtelevi

b.

Hien hitto, Pohjan koira,
 Lappalaisen lempilammas,
 Kyllä sun sukusi tieän,

Sekä syntymäkotosi:
 Hiisi isosi, Hiisi emosi,
 Hiisi valta vanhempasi,
 Korvessa sinun kotosi,
 Pohjan pitkässä perässä.
 Tule nyt työsi tuntemahan,
 10 Pahasi parantamahan,
 Juokse täältä, kunne käsken,
 Juokse soita, juokse maita,
 Juokse korpia kovia,
 Pohjan pitkähän perähän,
 Lapin maahan laakeahan,
 Vie vihasi mennessäsi!

31.

Synnytystuskissa.

a.

Miten silloin lausutahan,
 Kun on akkain asiat,
 Kun tulevi immin tuska,
 Pakko neitosen panevi,
 Kohtu kääntyvi kovaksi,
 Vatsan täysi vaikeaksi?
 Onkohan suvussa tässä,
 Nykyisessä nuorisossa,
 Tämän puuton purkajata,
 10 Tämän jakson jaksajata,
 Tämän haitan halkojata,
 Reisien revittäjätä,
 Joka joutuisi avuksi
 Tässä työssä työlähässä,
 Saisi maalle matkalaisen,
 Ilmoille imehnon lapsen?

Toisin:

4. Piika piinoa pitävi,
 „ Vaimo vaivoa näkevi,
 5. Kun kohtu kovaksi käypi,

b.

Neitsy Maaria emonen,
 Pyhä piika pikkarainen,
 Tuop' on tietänsä käveli,
 Matkoansa mittelevi,
 Löysi tielt' omena-marjan,
 Mesimarjan manteresta.
 Otti marjan huulillensa,
 Marja vatsahan valahti.

Neitsy Maaria emonen,
 10 Pyhä piika pikkarainen,
 Sai siitä kohulliseksi,
 Jo kuulla kymmenennellä
 Poika potkivi povessa,
 Alla teltan teutaroiپی.
 Ukkonen ylinen Herra,
 Mies on vanha taivahinen,
 Päästi piian pinteistä,
 Vaimon vatsan väänteistä,
 Autti maalle matkamiehen,
 20 Pienisormisen pihalle,
 Näkemähän näitä maita,
 Ilmoja ihoamahan.

32.

Syyhelmässä.

Syyhelmäinen, ryyhelmäinen,
 Lähe pois paha pakana
 Tämän ihmisen ihosta,
 Emon tuoman ruumihista,
 Kun ma annan aika kylvyn,
 Neuvon sulle neljä tietä
 Syänmaille synkiöille,
 Korven kolkon kainalohon,
 Jost' ei miestä milloinkana,
 10 Ihmistä sinä ikänä,
 Matkustele näille maille!
 Ele huoli, jos tapoat
 Karhun korvessa vihaisen;

Mene kontion kotohon,
 Metsän karhun kammiohon,
 Kutkuttele sen kuvetta,
 Martista sen masmaloo;
 Ellös sieltä tänne tulko
 Sinä pitkänä ikänä,
 20 Kuuna kullan valkeana!

33.

Tartunnaisissa.

Minä katson kaiken ruupan,
 Maan ruupan, manuen ruupan,
 Tulen ruupan, tuulen ruupan,
 Katson kaiken ilman ruupan.
 Jos oot ruuppa maasta tullut,
 Niin maahan sinun manooan,
 Jos olet tulesta riesa,
 Niin riesa tulehen mennös;
 Kotihisi konna riennä,
 10 Maahasi paha pakene,
 Ajaite kivien alle,
 Pahan hengen paasikkoihin,
 Jos oot riihen rikkasista
 Tahii pellon penkeristä
 Tahii löylyn lämpösistä
 Tahii kiukoan kivistä,
 Saunasta savun seasta,
 Heltehestä heittynynnä!

34.

Tulen viottamissa.

a.

Noin silloin sanottanehen,
 Tosin tutkaeltanehen,
 Kun panu pahan tekevi,
 Tuli tuhmin turmelevi,
 Ylitse Jumalan luonnon,
 Yli armon autuahan:

Tulonen Jumalan luoma,
 Luoma Luojan valkiainen,
 Syyttäpä menit syville,
 10 Asiatta aivan kauvas,
 Teet paremmin, kun palajat
 Pois ihosta ihmisraukan.
 Tuulna tuullos, vennä vierrös,
 Ilman auerna ajaos,
 Ihosta alastomasta,
 Vaivaisesta vartalosta!
 Nouse tuli taivahalle,
 Panu pilvihin pakene,
 Kun kukin emonsa luoksi,
 20 Luoksi valta vanhempansa,
 Elollesi entiselle,
 Kehän kultaisen kes'elle,
 Ett' et polta poikiani,
 Turmele tekemiäni!

Toisin:

4. T. miehen t.
 23, 24. E. e. p. poikiasi, T. tekemiäsi!

b.

Tuli poika aurinkoisen,
 Auringottaren tekemä,
 Mikä sun pani pahaksi,
 Kuka tuhmaksii kuvasi,
 Jotta poltit poskiani,
 Kuumotit kupehiani,
 Kärvennit kätösiäni,
 Ääriäni ärjyttelit?
 En sua sinä ikänä
 10 Kuukautta käsin piellyt,
 Vuotta koprin kollotellut,
 Yks' oli yrki aikoani,
 Vähä värkyteltäväni,
 Pikkuinen pieltäväni.

Toisin:

3, 4. M. s. p. panuksi,
 K. sun tuleksi kiehtoi,

7. K. käperiäni,
 11. V. k. kollaellut,

c.

Millä nyt tulta tummentelen,
 Valkeaista varventelen,
 Teen tulen tehottomaksi,
 Valkean varattomaksi,
 Jott' ei polta poskillensa,
 Laiioillensa lau'uttele,
 Tee vikoa vierillensä,
 Äärillensä ärjyttele?
 Tuolla tulta tummentelen,
 10 Valkeaista varventelen:
 Sumuttaren suosta nostan,
 Liasta lihavan vaimon,
 Tulen töitä tuntemahan,
 Pahoja parantamahan.

Kun ei siitä kyllin liene,
 Otan kolme kokkoani,
 Kolm' on kokkoa minulla,
 Yks' on kokko rautakopra,
 Toinen kokko vaskikopra,
 20 Kolmas on hopeakopra,
 Syömähän tulen kipua,
 Tulen lientä lakkimahan.

Kun ei tuostana totelle,
 Otan koirani kotoisen;
 Onhan mulla musta koira,
 Rakki rauan karvallinen,
 Sillä syötän syöttäjäisen,
 Puretan purettajäisen.

Toisin:

5—8. J. e. p. poskilleni (poskiani),
 Eikä paaha parralleni (partoani),
 Kuumota kuvetlihoille,
 (Kuumenna kupehiani),
 Äärilleni äyöttele (äimöttele)?
 6. L. laihattele (lausttele),
 „ Lähellensä lämmittele,
 21. S. t. tiloja,

d.

Härkä kasvoi Kainuhussa,
 Sonni Suomessa yleni,
 Hämeessä häntä häilyi,
 Pää keikkui Kemijoella.
 Mies pieni merestä nousi,
 Uros aallosta yleni,
 Iski härän häilähytti,
 Kylin maahan kyykähytti.
 Siit' on voitehet otettu,
 10 Siitä katsehet katsottu,
 Joilla vihat viskotahan,
 Tulen voimat voitetaan,
 Tulen poltot poistetaan,
 Ja pahat parannetaan.

e.

Paloi ennen paljon maita,
 Paljon maita, paljon soita,
 Pahana palokesänä,
 Tulivuonna voimatonna;
 Paloi Palvosen mäkeä,
 Paloi Palvonen itseki.
 Itse huusi huolissansa,
 Tulen tuskissa valitti:
 „Voi pantu pahainen päivä,
 10 Kun paloi pahainen paita,
 Pahaiselta paakiolta,
 Pahaisen panun väessä;
 Lähe poika Pohjolahan,
 Tuonne kylmähän kylähän,
 Tuoppa hyytä Pohjolasta,
 Jäätä kylmästä kylästä!“
 Läksi poika Pohjolahan,
 Riensi kylmähän kylähän,
 Kenki toisen kenkiänsä
 20 Oven suussa orren alla,
 Pani toisen paulojansa
 Pihalla pinoa vasten.
 Sitten sinne tultuansa,

Matkan päähän päästyänsä,
 Siellä hyyki hyytelihe,
 Kaikki jääksi jätelihe.

Tuli poika Pohjolasta,
 Lapsi laihasta Lapista,
 Parta kaikki kalkkaleissa,
 30 Hiukset jättien hilkaleissa,
 Tuopi hyytä Pohjolasta,
 Jäätä kylmästä kylästä.
 Hyvä oli hyyllä hyvytellä,
 Jäävilulla jäähytellä:
 Joen hyisen hyyseävi,
 Jäisen virran vierettävi,
 Läpi lämminten lihojen,
 Paikkojen palanehien.

Toisin:

8. T. vaivoissa v.
 13–16. Pani poikansa pajahan,
 Tytön voitehen tekohon,
 Tuonne kylmähän kylähän,
 Pimeähän Pohjolahan.
 15, 16. Tuo hyytä tulen kipuhun,
 Vilua panun vihoihin!“
 18. Tyttö k. k.
 25, 26. Poika h. h., Tyttö j. j.
 28. Tyttö voitehen teosta,

f.

Poropirkko, Pohjan eukko,
 Tinatuppi, vyö hopea,
 Käsien tungeikse tulehen,
 Kourin kuumihin poroihin,
 Käet tulesa turmenivat,
 Kourat kuumassa porossa;
 Tuosta tuskaksi tulevi,
 Painuvi pakolliseksi,
 Juoksi polvesta vetehen,
 10 Vyölapasta lainehesen,
 Tuskissa tulen punaisen,
 Vaikioissa valkeaisen.
 Poropirkko, Pohjan eukko

Siinä seisovi meressä
 Sekä tulta tummenteli,
 Valkeaista varventeli,
 Lukevi tulen tuhoja,
 Tulen töitä arvelevi,
 Sai tulen tehottomaksi,
 20 Panun miehuettomaksi.

Toisin:

3, 4. Tuop' on t. t.
 Painaikse panun väkehen,
 17, 18. L. t. vihoja, T. t. tunnusteli,

g.

Porotyttö Pohjan neito,
 Hiiletär Tapion vaimo,
 Polvin pyörivi porossa,
 Kypenissä kyynäsvarsin,
 Koprin kuumassa tulella,
 Käsivarsin valkeassa,
 Poltti polvensa porossa,
 Kypenissä kyynäspäänsä.
 Ori juoksi Pohjolasta
 10 Hyhmälampi lautasilla,
 Otti hyytä, otti jäätä
 Suusta Pohjolan orihin.
 Tuolla hyyllä hyy'ytteli,
 Tuolla jäällä jäähytteli,
 Paikkoja palanehia,
 Vian tuiki tullehille;
 Kultakuppinen käessä,
 Vaskivarpoja keralla,
 Ripsui vettä riitteilille,
 20 Paikoille palanehille,
 Sai tuli tehottomaksi,
 Humu huimelettomaksi.

Toisin:

1. P. P. eukko,
 „ Palotyttö P. n.
 „ Turun tyttö, lännen n.

1, 2. Sinisirkku P. n.
 Yön tyttö, hämärän neiti,
 4. Tuhkassa tuperteleikse,
 10. Hyinen lampi I.
 16. Lihan t. t.
 „ Tulen t. polttamia;
 22. Panu auerettomaksi.

h.

Piika pilvissä ajavi,
 Hattaroissa haihattavi,
 Hyyhmäkattila käessä,
 Hyyhmäkauha kattilassa,
 Viskovi vilua vettä,
 Hyyhmeä hyrähyttävi,
 Paikoille palanehille,
 Vian tuiki tullehille.
 Oisiko poltettu porolla,
 10 Vaiko ilmi valkealla,
 Vai ompi varilla veellä
 Rautapannussa palanut
 Suolan, suuruksen seassa
 Tahi muun mujun väessä.
 Mik' oli poroin palanut,
 Sitä hyyllä hyy'ytteli,
 Mikä ilmi valkealla,
 Sitä jäällä jäähytteli;
 Mik' oli varilla veellä,
 20 Siihen viskasi vitiä.
 Kun oli paksulta palanut,
 Sitä hyyhmällä hyteli,
 Kun oli korppunut kovaksi,
 Hauteli metisin vastoin,
 Mesilatvoin lauhutteli,
 Päällä kiukahan kivisen.

Toisin:

1. Neitsy Maaria emonen,
 Pyhä piika pikkarainen,
 Tuop' on p. a.
 13, 14. Kuparissa kuumentunut,
 (Vaskessa varistununna)
 Suolan suuruksen seassa.

14. Vainko muun savun seassa.
 17. M. oli tulin palanut,
 19. M. o. vesin palanut,
 „ M. o. paistettu pa'alla,
 21. K. o. paljolta p.
 „ K. o. palanut pahaksi,
 23. K. o. k. kovasti,

i.

- Itävi iästä pilvi,
 Kaari kaukoa näkyvi,
 Pyhä piika pilven päällä,
 Kapo kaaren kannikalla,
 Kultavakka kainalossa,
 Kultasiipinen käessä,
 Jolla pyyhkivi kipuja
 Paikoilta palanehilta,
 Voiteli tulen vikoja,
 10 Viikon visvan tehnehiä.

Toisin:

2. Meren ranta railottavi,
 „ Pitkä pilvi luotehelta,
 4. Neiti pilven partahalla,

k.

- Pilvi pikkuinen näkyvi,
 Takalainen tammoavi,
 Pilvessä vesipisara,
 Pisarassa pikku lampi,
 Neiti lammin laitehella,
 Hyytä hyskerä sylissä,
 Jäätä pankko parmahilla,
 Jolla tulta tummenteli,
 Palanutta jäähytteli,
 10 Paineli panun neneä.

Toisin:

2. Etähältä (etähininen) ennättävi,
 „ Eteläinen (etäällinen) ennättävi,
 7. J. jänkäle (kämpäle) käessä,
 „ J. jänkä kainalossa,

l.

- Tuli on raukka turmellunna,
 Valkea vahingot tehnyt,
 Rikkonut ihon imeisen,
 Turmellut emosen tuoman,
 Mies mennyt mehettömäksi,
 Uros uimenettomaksi.
 Pajulintu palkattihin,
 Pajulintu palkulainen:
 „Käyppä akka noutamahan
 10 Pimeästä Pohjolasta!“
 Eipä akka tullutkana.
 Mehiläinen palkattihin,
 Tuo toi akan Pohjolasta.
 Akka vanha, ryttyselkä
 Jo tulla tuhaelevi,
 Saaha sohkaroittelevi,
 Hyyssä helmat, jäässä paiat,
 Hyytä hynkkynen sylissä,
 Jäätä jänkky kainalossa,
 20 Jäinen kuppinen käessä,
 Kolme sulkoa kupissa.
 Kysyvi tulen tuhoja,
 Tulen töitä tieustavi,
 Jos ompii pahoin palanut,
 Tahii kuortunut kovaksi.
 Mik' oli pahoin palanut,
 Sitä voiti voitehella,
 Mikä kuortunut kovaksi,
 Sitä siivellä sipeli,
 30 Voisulalla lauhutteli.

Toisin:

17. H. h. j. polvet,
 20, 21. Vati vaskinen k.
 Kaksi siipeä vaissa.
 23. T. t. arvelevi,
 30. Sekä voiti voin keralla.

m.

- Impi Turjasta tulevi,
 Neito laskeikse Lapista,

Purrella punaperällä,
 Punaisessa purjehessa.
 Purahass' on purren kokka,
 Purje kaikki kalkkaleissa,
 Hyinen kattila kokassa,
 Jäinen kauha kattilassa.
 Tuo jäätä jakelemassa,
 10 Mie tuota anelemassa:
 „Annas miekkonen minulle,
 Anna hyytä, anna jäätä,
 Sull' on viljalta vilua,
 Mull' on vaivalta varia!“

Toisin:

5, 6. P. o. p. keula, Hangat k. k.
 9, 10. T. noita j., M. noita a.
 14. Tääll' o. v. v.

n.

Iän tytti, lännen neiti,
 Impi toisen ilman alta,
 Tuop' on kaukoa tulevi,
 Etähältä ennättävi;
 Tuli Pohjolan tuville,
 Kylän kylmän suojuksille.
 Kävi hyisehen kotahan,
 Kivisehen kellarihin,
 Täynnä hyytä, täynnä jäätä,
 10 Täynnä voietta hyveä.
 Tuli tyttö Pohjolasta,
 Impi kylmästä kylästä,
 Hyyssä sukka, jäässä kenkä,
 Hallassa hamehen helma,
 Iholiivi iljameissa,
 Vaattehet vilun varassa;
 Paita on täynnä paltehia,
 Paltehet kyniä täynnä,
 Kynät täynnä voitehia,
 20 Missä hyytä, missä jäätä,
 Missä tyhkeä metoa,
 Tuimille tulen jälille,

Paikoille palanehille,
 Viikon visvan tehnehille.

Toisin:

1, 2. Hyinen t., jäinen n. (poika),
 2. Etelän emantovaimo,
 11, 12. T. poika P., Neiti k. k.
 15. I. iljanessa (iljanteessa),
 17–22. Sata oli sarvea otsassa,
 Tuhat rinnassa niseä,
 Povi täynnä voitehia,

o.

Hyinen tytti, jäinen neito,
 Kahotar eläjä kaunis,
 Hyistä kelkkoa vetävi,
 Jäistä talloa taluvi,
 Hyinen renki kelkkasessa,
 Hyinen kauha renkisessä,
 Jolla hyytä ammentavi,
 Sekä hyytä, jotta jäätä,
 Paikoille palanehille,
 10 Lihan tuiki tullehille,
 Viskovi vilua vettä,
 Vettä rauan karvallista,
 Tulen suuta sulkiessa,
 Panun pääätä painaessa.

Toisin:

2. K. hyvä eläjä,
 „ Tuo tulla tuhuttelevi,
 4. Jäärekeä rennutsevi,
 5, 6. H. kattila re'essä, H. k. kattilassa,

p.

Meni neiti Pohjolahan,
 Impi kylmähän kylähän,
 Oli tuolla yötä kolme
 Hyisen pojan vuotehella,
 Jäisen lapsen lappealla.
 Tuli neiti Pohjolasta,
 Tuopi hyytä tullessansa,

- Tuopi hyytä, tuopi jäätä,
 Tuiman tunturin laelta,
 10 Vaaran vankan liepeheltä.
 Hyytä on kelkkanen jälessä,
 Jäinen kattila käessä,
 Jäiset hernehet sisässä,
 Jäinen kansi kattilassa,
 Jäinen kauha kannen päällä,
 Jolla vettä viskoavi
 Tulen viemille vioille,
 Panun nihti paistamille.
 Mist' oli polttanut vähemmin,
 20 Siihen hyytä hyysähytti,
 Mist' oli polttanut enemmän,
 Siihen jäätä järkähytti.

g.

- Tuli ukko Pohjolasta,
 Mies on laskiye Lapista,
 Venehellä vaskisella,
 Kuutilla kuparisella,
 Hyyssä kokka, jäässä rinta,
 Perä kaikki kalkkaleissa,
 Hyinen kaukalo kokassa,
 Jäinen kauha kaukalossa.
 Laskea lykyttelevi,
 10 Soutaa hyyhämöittelevi,
 Silmät jäässä, polvet hyyssä,
 Iho kaikki iljenessä,
 Hyytä huohti housun nauhat,
 Jäätä paian palkimetki.
 Mie tuolta anelemahan:
 „Viskoa vilua vettä,
 Vettä jäistä järkähytä,
 Kypenien polttamille,
 Viikon visvan tehnehille,
 20 Aina auki ollehille!“

Toisin:

6. Hangat k. k.

- 13, 14. H. hyysi h. suusta (suista),
 J. p. palkimista (paltehesta).

r.

- Ukko Turjasta tulevi,
 Mies pitkä Pimentolasta,
 Korpikuusien kokoinen,
 Suopetäjän suur'inen,
 Jonk' on hapsset hartioilla,
 Parta polvien tasalla,
 Syltä housut lahkehesta,
 Kahta kaation rajasta;
 Sill' on suussa suuri tieto,
 10 Mahti ponneton povessa,
 Se tunki tulen lumoa,
 Kekälehen kielotella,
 Ett' ei viikkoa vihoa,
 Eikä kauan karvastele;
 Tulen nosti taivahalle,
 Panun pilvihin pakotti.

Toisin:

- 1, 2. Tuli poika Pohjolasta,
 Lapsi täyestä Lapista,
 2. Poika Pohjolan takoa,
 8. Puoltatoista polven päästä,
 Syltä kahta kaatiolta;
 15, 16. Tuli nousi t., Pakko p. pakeni.

s.

- Nousi hyinen mies merestä,
 Tuli Tursas lainehista,
 Luultavasti luottavainen,
 Jäisin suin, jää-ikenin;
 Hyistä kelkkoa vetävi,
 Jäärekeä reutoavi,
 Lävitse lumisen linnan,
 Läpi jäisen linnan portin,
 Hyiset kintahat käessä,
 10 Hyinen hattu hartioilla;
 Sepä tänne täytynevi
 Tuimille tulen jälille,

Tulen suuta sulkemahan,
Panun päätä painamahan.

Toisin:

- 1, 2. Tulevi merestä Tursas,
Uros umpilainehista,
8. L. hyisen tallin seinän,

t.

Tuikahti tuli punainen,
Poltti rinnat neitoselta,
Mies pieni merestä nousi,
Uros aallosta yleni,
Pystyn peukalon pituinen,
Kolmen sormen korkunainen,
Jäinen hattu hartioilla,
Jäiset kintahat käessä;
Tuo taisi tulen lumota.

- 10 Istuvi koan sopessa,
Lukevi tulen tuhoja,
Niin paranti neien rinnat
Entistä etusammaksi,
Paremmaksi muinaistansa.

u.

Poika pilvessä ajavi,
Hataroitsi hattarassa,
Vesikappanen käessä,
Vesikauha kappasessa,
Hyytä hynkälä povessa,
Jäätä helmassa helisi.
Tuopa hyyllä hyy'ytteli
Sekä jäällä jäähytteli
Ja ve'ellä kostutteli

- 10 Tuimia tulen vikoja.

Toisin:

4. Rautakauha k.

v.

Hien tytti, Hien neiti,
Hien entinen eläjä,

Neiti musta, pää keritty,
Tyttö vilkunan näköinen,
Hyyti hyyllä hyppysensä,
Jäällä jäähytti kätensä,
Pyörti pyöreä tulista,
Väänti ilman väkkärätä,
Tulen tuiki koskematta,
10 Hiuskarvan kähertymättä;
Sepä tänne täytyköhön
Tulen suuta tukkimahan!

Toisin:

- 1, 2. Nousi neitonen norosta,
Punapakla painimesta,
2. H. e. emäntä,
5. Pisti hyyhyn, h.

x.

Juoksevi joki tulinen,
Säkehinen säyhyävi,
Pimeässä Pohjolassa,
Sankassa Sarentolassa.
Kuivakulku Pohjolainen,
Juomari joentakainen,
Tuopa joi joen tulisen,
Säkehisen järven särpi,
Se nyt tänne täytynevi
10 Tulen tuhmille teoille,
Syömähän tulen vihoja,
Tulen lientä lippimähän.

Toisin:

- 3, 4. Pimeästä Pohjolasta,
Sankasta Sarentolasta.

y.

Panu parka, Tuonen poika,
Kirnusi tulisen kirkun,
Säkehisen säihytteli,
Pukemissa puhtahissa,
Valkeissa vaattehissa;
Vaka vanha Väinämöinen

Otti hyystä ottosia,
 Veisti jäästä veistoksia,
 Joilla tulta tummenteli,
 10 Valkeata varventeli;
 Tulen kääri kertoihinsa,
 Valkean ripasihinsa,
 Tulen turmelettomaksi,
 Valkean väettömäksi.

35.

Varin veden polttamissa.

a.

Jo teki panu pahoa,
 Tuli raukka on turmellunna,
 Selvän on veen sisältä,
 Suolan, suuruksen seasta:
 Tuli poltti tuttuansa,
 Vesi vannoteltuansa,
 Rautapohjasta pa'asta,
 Vaskisesta kattilasta.
 Pitäös vesi varasi,
 10 Ellös sie vioille menkö,
 Tahi vammoille vajuko!
 Tieän mä sinun sukusi,
 Sie olet vuoressa sijennyt,
 Kalliossa kasvanunna.

b.

Jo teki vesi vikoa,
 Tuli poltti tuttuansa,
 Saunassa savun seassa,
 Läpi kiukoan kivisen;
 Pitäös vesi varasi j. n. e.

36.

Vasken loukkaamissa.

Ellös vaski vaapahelko,
 Ellös olko vaarallisna,

Kyllä mä sukusi tieän:
 Sin' olet vuoresta otettu,
 Olet Vattalan valama.
 Kenen raa'oit käskennästä,
 Isosiko vai emosi,
 Näitä töitä törkeitä?
 Kuivakohon sun vihasi,
 10 Jälet vasken vaipukohon,
 Kuin kusi kivellä kuivi,
 Vesi vaipui kalliolla!

Toisin:

4, 5. S. o. Vattalan tekemä,
 Vuoresta olet valettu,
 Kuvattu hevon kudesta,
 Kapiosta vanhan tamman.
 12. Veri v. k.

37.

Verenjuoksussa.

a.

Tääll' on tullutta tuhoa,
 Verta viljoin vuotanutta,
 Mennyttä mäen neniä,
 Yli vuoren voipunutta,
 Revot reikihin menisi,
 Pöyhkähännät pyörähtäisi.
 Niin miks' ei tätä tekoa,
 Miks' ei verta kiinni panna,
 Suonikoskea suleta,
 10 Tulisilla turpehilla,
 Mäkisillä mättähillä,
 Rautaisilla rakkineilla?
 Poika Lemmon leikattihiin,
 Paha pantihin kaheksi,
 Polvella öman emonsa,
 Oman vanhemman varassa,
 Senki suonet solmettihin,
 Yhtehen yhtettihin,
 Veren maahan vuotamatta,
 20 Hurmehen hupahtamatta.

Toisin:

13. Liha L. l.
15, 16. Polvilla o. e.
Vanhempana varpahilla,

b.

- Isä Lempo leikattiin,
Pää vetehen viskattiin;
Emä Lempo leikattiin,
Pää tulehen tuiskattiin;
Poika Lempo leikattiin,
Pää on suohon sotkettiin;
Kaikki Lemmot leikattiin
Omalla on veitsellensä,
Tekemällensä terällä,
10 Saamallansa sykkärällä,
Katajaisen kannon päässä,
Pölkyn pyörivän nenässä.
Niien suonet solmettiin,
Niin miks' ei tätäki suonta,
Miks' ei verta seisateta,
Tuonen koskea tukita!

Toisin:

10. Raualla rakentamalla,
11, 12. Petäjaisen penkin p.
Rahin rautaisen n.
12. Yheksän kiven navalla.

c.

- Kuinkas silloin lausitahan,
Ja kuten kujerretahan,
Kun rauta raon tekevi,
Terä hietra hilpaisevi,
Miekka miehen leikkoavi,
Silpoavi suu sinervä,
Saapi veren vuotamahan,
Punaisen putoamahan:
Ei se maito maahan joua,
10 Nurmehen veri viaton,
Parempi veren sisällä,

Alla kalvon kaunihimpi,
Suonissa sorottamasa,
Sekä luissa luistamassa,
Kuin on maahan vuotamassa,
Rikoille ripajamassa.

- Veri puhas ja punainen,
Herkeä heruttamasta,
Tyyris maahan tippumasta,
20 Maass' on mehtä entistäki!
Et ole joki juoksemahan,
Etkä lampi laskemahan,
Suohete helottamahan,
Venelotti vuotamahan;
Syämessä sinun sijasi,
Alla keuhkon kellarisi,
Siell' on kaunis kammarisi,
Niin on kaunis kuin on kallis,
Miehen hinnasta menevä,
30 Urohosta kelpoava.

Toisin:

- 3, 4. K. r. pahan t., T. h. tempoavi,
7, 8. Kun saa veri v., Punainen p.
12. A. kannen k.
„ A. kuoren kuohakampi,

d.

- Piäty veri vuotamasta,
Herkeä heruttamasta,
Hurme huppelehtamasta;
Herkesi hepo kuselta,
Hiitten lehmä lypsämästä,
Lemmon koski kuohumasta,
Tuomikko torajamasta,
Niin jo herkeä sinäki,
Tyrehy tirajamasta,
10 Rinnoilleni riiskumasta,
Kourilleni kuohumasta,
Päälleni pärisemästä!
Et ole joki juostaksesi,
Virta viiletelläksesi,

- Etkä koski kuohuaksi,
 Vaaran lampi laskeaksi;
 Syämässä sinun sijasi,
 Keuhkoloissa kellarisi,
 Pernoissa sinun pesäsi,
 20 Alla maksojen majasi,
 Liha lämmin liikkuasi,
 Luuhut lämmin luistoasi.

Toisin:

10. R. riuskamasta,
 13-16. E. o. j. juoksevaksi (juoksiaksi, juoksemassa j. n. e.)

e.

- Pois puna putoamasta,
 Marjankarva kaatumasta,
 Maito maahan juoksemasta,
 Veren tilkka tippumasta;
 Veri seiso niinkuin seinä,
 Asu hurme niinkuin aita,
 Kuin miekka meressä seisoi,
 Saraheinä sammalessa;
 Seiso niinkuin seiväs suossa,
 10 Rautakanki kalliossa,
 Kivi koskessa kovassa,
 Paasi pellon pientaressa!
 Seisoa sinun tulevi
 Minun seisotellessani,
 Vaan jos mieli laatinevi
 Liikkua lipeämmästi,
 Niin sä liikkuos lihassa
 Sekä luissa luistaellos,
 Sievempi sinun sisässä,
 20 Kuin on maahan vuotamassa!

Toisin:

- 5, 6. V. s. n. heinä, A. h. n. puinen,
 8. S. hettehessä,
 „ Sapeli saraikossa,
 9. Salpaim veräjän suussa,
 11. Seiso, kuin kivi kos'essa,
 Vitsa virran väänteheessä,

Vesi kaivossa syvässä,
 Sotka suojassa sijassa,
 Tavi tyynessä laheassa,
 Kivi mustassa mäessä,

f.

- Tyy'y tyyris tippumasta,
 Punainen putoamasta,
 Ele riuska rinnoilleni,
 Elekä parsku parralleni,
 Ele päälleni päräjä,
 Valu vaaterievuilleni!
 Kun et tyy'y, niin tukehu,
 Tukehtuipa tuimemmatki,
 Väkevämmätki väsähtyi:
 10 Joet juuttui, purot puuttui,
 Asettui Anian virta;
 Tyyntyi silloin Tyrjän koski,
 Joki Tuonelan tyrehtyi,
 Meri kuivi, taivas kuivi,
 Sinä suurna poutavuonna,
 Tulivuonna voimatonna.
 Niin miks' et sinäki tyy'y
 Luojan luomilla sanoilla,
 Jumalan sukeamilla,
 20 Pyhän hengen säätämillä!

Toisin:

- 3-5. E. ripsa r.
 Parska paarmahuisilleni,
 Elekä kuohu koprilleni,
 7. K. e. t. n. tyrehy,
 10, 11. J. suista, järvet päistä,
 Karikset nenistä nienten;
 11. A. Aloan järvi;
 13. J. Juortanin pysähtyi (kunehtui, väsähti),

g.

Mitä tuohon tuotanehen
 Ja kuta ve'ettänehen
 Tukkeheksi tuiman reiän,
 Rauan raappoman jälille,

Suu-sinervän silpomille,
Terän hienon hilpomille,
Veri kun juoksevi jokena,
Koskena kohaelevi?

Tuotuna on hopeatuopit,
10 Kultakannut kannettuna;
Ei veä vähäistäkänä,
Pikkuistakana piätä.

Tuotu on tuohiset vesiltä,
Leppälästatu lainehilta;
Ne jo pikkuisen pitävät,
Vetävät ani vähäisen.

Mistä nyt salpa saatanehen,
Tosi tukko tuotanehen,
Veren maahan vuotamatta,
20 Kaatumatta kullan karvan?

Kun ei muusta muutaune,
Maan murilla muutaale,
Heitä hietoa etehen,
Saata santoa sekahan!

Kun ei siitä kyllin liene,
Hämähäkki hyttöläinen,
Pistä verkkosi etehen
Veren tielle terheneksi,
Se kalvoksi kasvakhon,
30 Kiveksi kovettukohon,
Tulevalle tukkeheksi,
Salvaksi samoajalle!

Kun ei siitä kyllin liene,
Ei totelle tuostakana,
Salvaksi sana Jumalan,
Luojan turva tukkeheksi!
Jos veri tipahtanevi,
Pisara jos pirskahtavi,
Luoja kiinni ottakohon,
40 Jumala tavottakohon,
Ennen maita maistamatta,
Rikoille ripahtamatta;
Lempi Jesuksen lihoa,
Pala Herran palleata,

Tukkeheksi tuiman reiän,
Paikaksi pahan veräjän!

Toisin:

21. K. e. muilla multasilla,
23. H. h. vetehen,
29, 30. Se kiveksi kiinnittele,
36. Tuke Herran t.
39, 40. Jesus k. ottamahan,
Maaria tavottamahan,
42. Tannerta tavottamatta;
43. Limppi (tilkku) J. I.

h.

Ei nyt maito maahan joua,
Nurmehen veri viaton,
Minun silmin nähtyäni
Tahi korvin kuultuani;
Korpikuusi kasvakhon,
Korpikuusi, rautaoksa,
Rauan syömähän rakohon,
Ruostehen repäisemähän!

Jos ei tuosta kyllin liene,
10 Tuon minä tukin verisen,
Yheksän sylen pituisen,
Sylen kolmen paksu'isen,
Tukkeheksi tuiman reiän,
Paikaksi pahan veräjän.

Kun ei tuostana totelle,
Västaräkki, Hiien lintu,
Hae Hiistä patoa,
Helvetistä kattiloa,
Jolla verta keitetähän,
20 Hurmetta huristetahan,
Ilman tilkan tippumatta,
Rikoille ripajamatta.
Hiien hilkku, Lemmon lieri,
Saatanan savinen lakki,
Pahan hengen paikkatakki,
Hiien hursti hurmehinen,
Helvetin verinen vaippa,

Neki tuohon tuotakohon
Tämän tulvan tukkeheksi,
30 Salvaksi verisatehen!

Toisin:

8. Pahan rauan ratkomahan!
17. Huua (tuovos) H. p.
20. H. hurotetahan (varistetahan),
23, 24. H. h. L. tuura, S. samettilakki,

i.

Kun ei lie minussa miestä,
Urosta ukon pojassa,
Tämän tulvan tukkijaksi,
Suonikosken sortajaksi,
Omp' on taatto taivahinen,
Pilven päällinen Jumala,
Joka miehistä pätevi,
Urohistä kelpoavi.
Sulettun' on suuremmatki,
10 Jalommatki jaksettuna,
Luojan luomilla sanoilla,
Syvän synnyn säätämällä,
Joet suista, järvet päistä,
Virrat niskalta vihaiset,
Lahet niemien nenistä,
Kannakset kapeimmista.

Toisin:

11. L. kolmella s.

k.

Vaka vanha Väinämöinen
Veisti vuorella venettä,
Kaikutteli kalliolla,
Kirves liuskahti liha'an,
Polvehen pojan päätöisen,
Jalkahan jalon urohon.

Vaka vanha Väinämöinen
Pani varsan valjahisin,
Ruskean re'en etehen,

10 Ajoi toiseen talohon;
„Onkohan talossa tässä
Veritulvan tukkijata?“
Ukko uunilta urahti:
„Kyll' on noita noiksi nähty
Veren tulvana tulevan,
Hurmehen huraelevan;
Annas akka aivinoita,
Tuoppas tänne tappuroita,
Veritulvan tukkeheksi,
20 Salvaksi verisatehen!“

Antoi akka aivinoita,
Toi on liinan tappuroita;
Ei siitä apua ollut,
Veri juosta juorutteli
Jalasta jalon urohon,
Polvesta päätöisen poian.

Silloin vanha Väinämöinen
Sai itse sanelemahan:
„Salvaksi sana Jumalan,
30 Luojan turve tukkeheksi,
Salvaksi samoajalle,
Veren tielle telkimeksi;
Avun Luoja antakohon,
Avun tuokohon Jumala,
Ett' ei mua syyttä syöä,
Eikä tau'itta tapeta!“

Sai siitä avun totisen,
Veri tyytyi vuotamasta,
Hurme huppelehtamasta,
40 Maito maahan juoksemasta.

Toisin:

1, 7, 27. Ukko vanha, röhmöparta,
6. J. j. isännän.

l.

Kun on maita nostettiin,
Mannerta kohotettiin,
Meren alta, aallon alta,
Alta kaikkien kalojen,

Silloin meidän suuri Luoja
 Lihoansa leikkelevi
 Vertansa vuoattelevi,
 Alta jalkansa vasemman.
 Sanoi silloin suuri Luoja,
 10 Noin lausui jalo Jumala:
 „Terva maahan tippukohon,
 Hongan rasva rapsukohon,
 Ennenkun veri viaton;
 Syämässä sija verellä,
 Liha lämmin liikuella,
 Luuhut lämmin luistaella.“

38.

Vesitaudissa.

Veen isäntä, veen emäntä,
 Veen kultainen kuningas,
 Vetten herra voimallinen,
 Miks' oot syyttä suuttununna,
 Viatta vihastununna,
 Miksi laitit lapsiasi,
 Panit palkkalaisiasi,
 Sata miestä miekka vyöllä,
 Tuhat piippelo pivossa,
 10 Puremahan, nietämähän,
 Syömähän, kaluamahan,
 Syäntä sykertämähän,
 Keuhkoloita kiertämähän,
 Maksoja matelemahan,
 Säärilöitä särkemähän,
 Polviloita polkemahan?
 Ei tässä sijoja täy'y
 Sijan tarpehellakana;
 Nouse kukko rautaharja,
 20 Kannusjalkainen kavaha,
 Nämät konnat koprimahan,
 Nämät Hiidet hieromahan,
 Jott' ei kuulla kuuna päänä,
 Sinä ilmoisna ikänä!

39.

Yskässä.

Mist' oot yskä yhtynynnä,
 Räkätauti tarttununna?
 Kun liet, yskä, tuulen tuoma,
 Vihmahisen viskoama,
 Ahavaisen anteleva,
 Mene tuulen tietä myöten,
 Ahavaisen askelia;
 Mene hongissa hohisten,
 Petäjissä piehtaroiin!
 10 Lienet vanhoista akoista,
 Mene yskä akkalahan,
 Akkalasta ukkolahan,
 Siellä sua kaivatahan,
 Tulevasi toivotahan.
 Anna akkojen rykiä,
 Koukkuleukojen kokea,
 Ukkolojen uikutella,
 Partasuien paukutella,
 Rykiä rykissä niskoin,
 20 Panna selkä paahtehessa!

Toisin:

2. Rykiminen ryyhtynynnä?
 14. Tuloasi otetahan.

40.

Ähkyssä.

Ähky, poika ähverikkö,
 Purupoika tohverikko,
 Mitäs konna kuohaelet,
 Veen vaahti vaivaelet;
 Miksikäs paha panihet,
 Miksi lempo liittelihet,
 Ristittyä rikkomahan,
 Tehtyä teloamahan?
 Miks' et mennyt matkojasi
 10 Sivutse sinisen sillan,

Päitse portahan punaisen,
 Pohjan tähteä tähäten;
 Mennyt ilveksen iho'on,
 Suuhun ulvovan sutosen,
 Metsän karhun kainalohon,
 Kontion kovihin luihin?

Millä nyt puskuja puserran,
 Ähkypoian äimerrytän,
 Jotta saisi sairas maata,
 20 Tuskahinen tunnin olla,
 Heikko henkensä veteä,
 Huonopäivä huokaella?
 Tuolla puskuja puserran,
 Ähkypoian äimerrytän:
 Karhun hampahat hakenen,
 Joilla ma pahan puretan,
 Otan koprat kontiolta,
 Verenjuojalta vekarat,
 Niillä puskuja puserran,
 30 Ähkypoian pään äserrän,
 Isketän pahan itikan,
 Pahan sääsken säänyttelen.

Kun ei siitä kyllin liene
 Ähkyä asettamahan,
 Tulkohon tulinen oinas,
 Keritköhön kierävillä,
 Ähkyn puskut puskemahan,
 Äkähät äkittämähän!

Ele nyt ähky ällertele,
 40 Ele puhku pullertele,
 Lähe pois kohusta konna,
 Mato maksoista pakene;
 Kotihisi konna mennös,
 Maahasi paha paetkos,
 Koira siellä kaksi kantai,
 Koirakset pojat molemmat,
 Syö noien syänkäpyjä,
 Noien maksoissa matele!

Jos sa et totelle tuosta,
 50 Tuonne ma sinun manonan,

Ajan hanhen siiven alle,
 Joutsenen sulan sisähän,
 Siian kylkiluun sivuhun,
 Maksahan merimatehen.

Jos et tuostana totelle,
 Vielä muistan muunki paikan:
 Mene kuulle kumppaliksi,
 Päivälle käviämeksi,
 Jest' et nouta polvenansa,
 60 Peritä sinä ikänä!

Toisin:

1, 2. Ä. p. äpyräinen, P. puppurainen,
 5, 6. M. (mitästäs) p. panetit,
 M. l. leikkaelit,
 26. J. m. puren pahoa,
 29. N. ähkyä ahistan (asetan),
 39, 40. E. n. ä. ällistele, E. p. pullistele,
 45—47. Akan vanhan vartalohon,
 Maho ämmän (lehmän) makkaroii-
 hin,
 S. n. syänverii,

41.

Arpaussanoja.

„

Kysyn Luojalta lupoa,
 Anon Herralta apua,
 Tahon taivon haltialta,
 Maakamaran katkojalta;
 Sano arvalle Jumala,
 Arpa ilmota minulle,
 Mist' on pulma puuttununna!
 Lähe nyt arpa liikkehelle:
 Jos on kalma kalmistosta,
 10 Lähe arpa myötä päivän;
 Jos ompi kylän kiroista,
 Lähe silloin vasta päivän;
 Jos ompi vika ve'estä,
 Käännäite merehen kohti;
 Jos on manni maasta nousnut,

Käännny kohti pohjosehen;
 Kun tuonet toet sanomat,
 Valehettomat vakaiset,
 Silloin seiso niinkuin seinä,
 20 Asu arpa niinkuin aita!

Toisin:

4. Manuelta veljeltäni;

b.

Nyt on aika arvan käyä,
 Miehen merkkiä kysyä;
 Sano totta Luojan merkki,
 Juttele Jumalan arpa,
 Tuo tänne toet sanomat,
 Varmat liitot liikahuta,
 Tämän tunnin tutkaimella,
 Tämän päivän päätöksellä!
 Sano arpa syytä myöten,
 10 Ele miehen mieltä myöten,
 Urohon tapoa myöten;
 Sano totta, ele valetta!
 Jos arpa valehtelevi,
 Niin arvo alennetahan,
 Arpa luoahan tulehen,
 Palamahan paiskatabahan;
 Jos arpa toen sanovi,
 Niin arvo ylennetähän,
 Ylös arpa nostetahan
 20 Polville pyhän Jumalan.

Toisin:

2. M. merkillä k.
 9, 10. S. a. syitä m., E. miesten m. m.
 11. Myöten tahtoa urosten;
 16. Merkki miesten poltetahan;
 18. N. auvo y.

c.

Mie kun arvoille ajainen,
 Miesten merkille ruvennen,

Vaain varsin vastinetta,
 Vaain totta, en valetta,
 Saatan santille sanoa,
 Asialle arvotella,
 Mist' on pulma puuttununna,
 Kykkärä kyhäytyynnä.
 Tuo nyt Hiisi hilkkuasi,
 10 Lempo hierilakkiasi,
 Johon arpani asetan,
 Lepän lastun langettelen;
 Kave eukko, luonnon tyttö,
 Kave kultainen, korea,
 Tule tänne tarvittaissa
 Arpoa asettamahan,
 Käsini arvat kääntämähän,
 Sormin arvat suortamahan!

Toisin:

13, 14. Neitsy Maaria emonen...

42.

Hevosen pureman sanat.

Putkehen penin purema,
 Naisen lyömä petkelehen,
 Hietahan hevonen purema,
 Luukavion kankahasen!

Toisin:

2. N. l. penkerehen,

43.

Hevosen seisotussanat.

Hevonen, jok' olet tuotu,
 Asetettu teilin alle,
 Sinulla pitävi olla
 Varsin kaksi vartiata,
 Näkymätön ja näkyvä,
 Joka pääsi painelevi,
 Voimasi väsyttellevi.
 Seisoa sinun pitävi,

Et saa liikkua enämpi,
 10 Seisoa kuin linnan seinä,
 Kuin kivinen kirkontorni,
 Kuin on muuri Jerusalmin.

44.

Hiiren sanat.

Hiukka hiiren hampahasen,
 Korsi kaunajan kitahan;
 Pure karva, niele toinen,
 Vaan varoite kolmannesta!
 Jospa kosket kolmantehen,
 Kohta kuolet kuin torakka.
 Kun sulle halu tulevi,
 Syöä mielesi tekevi,
 Paasi on pellon pientaressa
 10 Suurukseksi sulle suotu,
 Mukamaksi murkinaksi.
 Pure tuota pannahainen,
 Kalva tuota kinnahainen,
 Tässä pitkässä iässä,
 Minun päiväkunnissani;
 Ele koske aumahani!

Toisin:

6. Kolmannella kohta kuolet.
 9. Täss' on paasi, pitkähäntä,
 14, 15. Sinä pitkänä ikänä,
 M. päiväkuntinani;

45.

Hämähäkin sanat.

Hämähäkki hyyhyläinen,
 Hyyhyläinen, pyyhyläinen,
 Jesuksen punakeränen,
 Luojan kultakukkarainen,
 Jos olet pahoja tehnyt,
 Tule työsi tuntemahan,
 Tahi sun nylen nyrkilläni,

Piirrän peukaloisellani,
 Vien nahkasi Viipurihin,
 10 Saatan Saksan kaupunkihin.
 Sieltä saan sataiset markat,
 Tuhantiset tukkoelen,
 Viisin Viipurin rahoja,
 Kuusin kultapenninkiiä.

Toisin:

1. H. hyttöläinen,
 1, 2. Hämähikkö höyreytinen,
 Keräpenttu köyreytinen,

46.

Jousimiehen sanat.

Iske nyt koivunen sakara,
 Petäjäinen selkä lyövös,
 Jänne liina lippaellos,
 Laske kohti ja kovasti;
 Min käsi alentanevi,
 Sen nuoli ylentäköhön,
 Min käsi ylentänevi,
 Sen nuoli alentakohon!

47.

Juohtomiehen sanat.

Silloin tarkka tarvitahan,
 Mies vakainen vaaitahan,
 Kun on neittä naitetahan,
 Miestä vieähän vihille,
 Häissä kun hätä tulevi,
 Verenjuoksu juomingissa.
 Itse seppä Ilmarinen
 Kesän kengitti hevosta,
 Talven tallikonkaria,
 10 Mun kosihin mennäkseni
 Hiien linnan neitosisä,
 Rakkovuoren orpanoita.
 Jos ei siitä kyllin liene,

Otan Hiiestä hevosen,
 Vuoresta valitun varsan,
 Hiien ruunan ruskeimman,
 Jonk' ei kynnet kilpistele,
 Eikä kalpistu kapiot,
 Ilmankana iljenellä,
 20 Kalmankana kaljamalla.
 Päivänäpä eillisenä
 Keritsin kiveltä villat,
 Katkoin karvat kalliolta,
 Tein tuosta varahamosen,
 Jolla peitän pienet neiot,
 Katan kasvavat urohot.
 Päivänäpä eillisenä
 Ukkoni tulinen miekka
 Tyvin tippui taivosesta,
 30 Päin pilvestä putosi,
 Käteheni oikeahan,
 Jolla hurttia hütelen,
 Kalmalaiset karkottelen,
 Etiseltä ilmaltani,
 Takaiselta puoleltani,
 Kupehelta kummaltaki.
 Kun ei siitä kyllin liene,
 Ei liene minussa miestä
 Tämän neion naittajoa,
 40 Miehen viejeä vihille,
 Käyn mä kallion avuksi,
 Louhen vuoren voimakseni;
 Onhan vuoressa varoa,
 Hiienninnassa liseä,
 Tätä neittä naittamahan,
 Urosta avittamahan,
 Miestä viemähän vihille.

Toisin:

25. J. p. p. piiat,

33. Kalmat poies k.

48.

Juurimadon sanoja.

a.

Tuonen toukka, maan mato-
 nen,
 Sinä julma juuriainen,
 Suolat sinun surmatkohon,
 Rauta sinun raiskatkohon,
 Orastani ottamasta,
 Kasvuani korttamasta,
 Einettäni etsimästä,
 Viljoa vihoamasta!
 Jos ei suolat surmoaisi,
 10 Eikä rauta raiskoaisi,
 Lähe liika liikkumahan,
 Paha pois pakenemahan,
 Lähe tuonne, kunne käsken,
 Nurmille nuriseville,
 Pelloille perättömille,
 Soihin sammalettomihin;
 Siell' on suota syöäksesi,
 Juuria jyyiäksesi,
 Päin maahan mennäksesi,
 20 Hampahin hapuillaksesi,
 Ilkeän etanan syöä
 Ilman ihmisen elotta.
 Ihminen imento raukka
 Työtä tyhjähän tekevi,
 Väärin vääntävi väkeä,
 Kun on kyy. oluen juopi,
 Mato viertehen vetävi,
 Einehen etana syöpi.

b.

Hylleröinen, pylleröinen,
 Tuonen toppa, maan etana,
 Kulaten tulit kulosta,
 Helähellen heinikosta,
 Minun ruokaruohoihini,

Minun henkiheinihini,
 Orastani ottamahan,
 Kaaliani kaatamahan.
 En nyt tuota tieäkkänä,
 10 Mistä lienet sakset saanut,
 Kusta hampahat hakenut,
 Kusta luiset leukapielet,
 Syömähän tätä hyveä,
 Kaunista kaluamahan.
 Heitä jo herjä järsintäsi,
 Mato pääsi maahan paina,
 Pistä pääsi piilemähän,
 Kätke kielesi käpeä;
 Mene metsähän etana,
 20 Mato viere viiakokohon,
 Lepän juuren leikku'usen,
 Haavan juuren hakku'usen;
 Hiero hietahan nenäsi,
 Kaiva pääsi kankahasen!
 Siell' ompi sija sinulle,
 Ojan pohjat ollaksesi,
 Pientaret asuaksesi,
 Hiekkamaassa hampahasi
 Kivihin kirahtakohon,
 30 Karstahan karahtakohon!
 Kun siell' ei hyvä olisi,
 Mene sie mato merehen,
 Meren ruohoihin rupea,
 Alle aaltojen asetu,
 Siell' on hyvä ollaksesi,
 Meren hiekka syöäksesi,
 Meren vesi juoaksesi,
 Suuhusi meren somerot,
 Hiekka hampahan rakohon.
 40 Kun et tuostana totelle,
 Tempoan tulisen miekan
 Tulisen tupen sisästä,
 Jolla kiinnitän kitasi,
 Ja hajotan hampahasi.
 Kun ei siitä kyllin liene,

Omp' on Ukko taivahassa;
 Ukko pääsi särkeköhön,
 Muhjuksi musertakohon,
 Vaskisella vaunullansa,
 50 Rautaisilla rattahilla!

c.

Peitä pelto permojasi,
 Kätke maa matosiasi,
 Syömästä orahiani,
 Minun vaivani näköä,
 Aivan atran kääntämiä!
 Pois nyt toukka touvostani,
 Viheljäinen viljastani,
 Etana eloni päältä,
 Pois mun ruokahuhoistani,
 10 Näistä henkiheiniäni,
 Pois, pois, sota tulevi,
 Lähestyvi hengen lähtö!
 Mie tuotan tulisen poian,
 Rautasuisen, rautapäisen,
 Leukasi levittämähän,
 Hampahat hajottamahan,
 Saatan surman pääsi päälle,
 Pään murennan petkelellä,
 Huulet survon huhmarilla,
 Hampahat kivellä jauhan.

Toisin:

6. Ulos toppa t.
 7, 8. Vihollinen v., E. elatuksesta,
 11. Soi, soi, s. t.

49.

Jäniksen sanoja.

a.

Minä laitan lankojani,
 Liitän näitä liinojani,
 Liitän liinani lumelle,
 Lasken langat hangen päälle,
 Jänön poika kyykelöinen,

Ristisuu, räkäleleuka,
 Juokse noron notkokkeita,
 Painakkeita painattele,
 Juoskos kullaisna käkenä,
 10 Hopeaisna myöhkyränä,
 Vasten minun pyytöäni,
 Kohen kultalankojani;
 Tullos ilman tuusimatta,
 Varomatta vaapottele,
 Lyöte kynsin kynnykselle,
 Käpälöin kahan etehen;
 Ellös varpoja valitko,
 Pure varpa ensimmäinen,
 Se on voittu metsän meellä,
 20 Sivuttu salon simalla!
 Ellös vainen mengökkänä
 Toisten varpojen tyköhön,
 Siellä surma suin pitäisi,
 Kova kuolo kohtois!
 Kaikk' on muut vihaiset varvat,
 Joita sie kovin varaja,
 Vaan täm' on metinen varpa,
 Jok' on latvoin laskettuna,
 Latvoin laskettu lumehen,
 30 Tyvin työtty taivosehen,
 Latva pihtiä pitävi,
 Tyvi jousta jännittävi.

Toisin:

16. Polvin porstuan etehen;
 17, 18. E. varpuja v.
 P. varpu keskimäinen,
 23, 24. S. surmasi tulisi,
 Kuolemasi kohtois!
 25. Muut täss' on vihavat varvut,
 29, 30. L. I. vitihin, T. käätyt t.
 31, 32. Taivas p. p. (Pihti taivasta p.),
 Hammaspuuta hallitsevi.

b.

Jänis jäppä, juppaniska,
 Juokse nyt kohti lankojani,

Jou'u vinttura vipuhun,
 Hiien kanttura kaha'an,
 Riiviö tähän ritahan,
 Paulahan pakurasilmä,
 Pyörösilmä pyy'yksehen;
 Tule kuin tuli punainen,
 Viery kuin vesi kesäinen,
 10 Alta puun, alta petäjän,
 Alta kuusen kukkalatvan,
 Alta kaunihiin katajan,
 Muien siimojen sivutse,
 Muien ansojen alatse,
 Muien pyytöjen perätse,
 Minun päin on pyytöäni,
 Kultaisehen renkahasen,
 Avohon apajaisehen,
 Ennen päivän paistamista,
 20 Ennen kuun kehittämistä,
 Auringon ylenemistä,
 Koin Jumalan koittamista!

Toisin:

- 3, 4. J. vimpura (vimpuri, villitty) v.
 Häijyn k. k.
 7. Pyyrösilmä (Tule pyyrä) p.
 13, 14. M. siklojen s.
 M. pauloja paeten,

50.

Kalastussanoja.

a.

Ahven ainoinen kalanen,
 Sekä hauki harvahammas,
 Tule onki ottamahan,
 Väkärauta vääntämähän,
 Kiverä kovertamahan,
 Siimoa sivaltamahan,
 Vapoa vetäisemähän,
 Jo nyt on ongen ottoaika,
 Kiverän koverrus-aika,

- 10 Väkärauan vääntö-aika
 Ja siiman sivallus-aika!
 Tule suulla suuremmalla,
 Leuvoilla leveimmillä,
 Hampahilla harvemmillä;
 Tule ja tule välemmin
 Muien ongista ohitse,
 Muien siimoista sivutse,
 Kohti minun onkeani!
 Ota onki, niele niekla,
 20 Koppoa kovera rauta,
 Siima suoraksi sivalla,
 Vapa vääräksi vetäise!
 Minun on siimani simaiset,
 Minun onkeni metiset,
 Minun maimani makeat,
 Muill' on siimansa sitasta,
 Muilla onkensa okaiset,
 Muien maimat tervoin tehty.

Toisin:

1. A. arka, märkähätä (häntä märkä),
 16, 17. M. onkien o., M. siimojen s.
 M. maimojen alitse,
 23, 24. M. o. s. sileät, M. o. osavat,

b.

Joko nyt marta merrassani,
 Tai tuoni tokehissani,
 Kun ovat kaloista paitsi,
 Tyhjät veen sikiämistä!

Toisin:

- 3, 4. Kaikk' o. k. p., T. v. sikiöistä!

51.

Karhun sanoja.

a.

Otsoseni, ainoiseni,
 Mesikämmen kaunoiseni,
 Ellös pilloja pitääkö,

- Häpeihin hämmentykö,
 Syökö karvoja kapehen,
 Viatonta verta juoko,
 Tänä suurena suvena,
 Luojan lämminnä kesänä!
 Anna käyä käyräsarven,
 10 Sorkkasäären solkotella,
 Maion antajan mat'ata,
 Sienen syöjän siipotella,
 Ett' et koske konsakana,
 Rupea rumanakana!
 Muista muinainen valasi
 Tuolla Tuonelan joella,
 Kynsikoskella kovalla,
 Luojan polvien e'essä:
 Lupa sulle annettiin
 20 Kolme kertoa kesässä
 Käyä kellon kuuluvilla,
 Tiukujen tirinämaalla,
 Vaan sit' ei suvaittu sulle,
 Eikä annettu lupoa
 Ruveta rumille töille,
 Häpeähän hämmentyä.

Toisin:

10. Vääräsäären väännätellä,

b.

- Metsän kulta, metsän kaunis,
 Metsän ehkeä eläjä,
 Käyvös kaartten karjanmaita,
 Piilten piimäkankahia,
 Kiertien kellojen remua,
 Ääntä paimenen paeten;
 Kun kuulet kuparin äänen
 Tahikalkkalon kalinan,
 Helkkävän hevosen kellon,
 10 Rauan ruoste roikkahuvan,
 Tahivankuvan vasikan,
 Tahikka paimenen pakinan,
 Kun sen kuulet päällä vaaran,

- Mene silloin alle vaaran,
 Kun on karja kankahalla,
 Sinä suolle soiverraite,
 Kun karja solahti suolle,
 Silloin korpehen kokeos,
 Karjan käyessä mäkeä
- 20 Astu sä mäen alitse,
 Karjan kulkeissa alitse
 Mene sä mäkeä myöten,
 Sen ahoa astuessa
 Sinä viere viiakkoa,
 Viiakkoa vierressänsä
 Sinä astuos ahoa;
 Kule pellavaskupona,
 Viere villakuontalona,
 Villainen sinun isäsi,
- 30 Villainen sinun emosi,
 Villainen otus itseki,
 Villa suusi, villa pääsi,
 Villa päässäsi kypäri,
 Villakintahat käessä,
 Villasukkaset jalassa,
 Villa viisi kynnyttäsi,
 Villaiset on hampahasi,
 Villaiset sinun vihasi!
 Kätke kynnet karvoihisi
- 40 Kuin on villakuontalohon,
 Hampahat ikenihisi
 Kuin on talkkunamykyhyn,
 Väännä vaskinen nenäsi
 Alle kultaisen kupusi,
 Ele katso karjan päälle,
 Katso karvajalkojasi,
 Jott' ei karja kammastuisi,
 Vääräsääret säikähtyisi,
 Pieni vilja pillastuisi,
- 50 Vikoisi emännän vilja!

Toisin:

10. R. r. roikkavaksi,
 „ Ruotsin rauan roikaisevan,

23. Astuessansa ahoa
 26. Mene sammalmättähille;
 40. K. o. kuontalon sisähän,
 47. J. e. k. kaipastuisi,
 49. P. sorkka peljästyisi,

c.

- Otsonen metsän omena,
 Mesikämmen kääryläinen,
 Kule kierten korpiani,
 Kaarten karjan laitumia,
 Sivutse sikojen teistä,
 Laitehitse lampahista,
 Kauvas karjan käytäviltä,
 Hevon kellon kuuluvilta;
 Kule kullaisna käkenä,
- 10 Hopiaisna kyyhkyläisnä,
 Siirry siikana sivutse,
 Veteleite veen kalana,
 Karjakullan kuulematta,
 Viljakullan tietämättä;
 Ele päätä päälle nosta,
 Huulta harjalle hajota!
 Ennen hammas hajotkohon,
 Lohetkohon leukaluusi,
 Kun on karva katketkohon,
- 20 Puolikana pois tulisi.
 Jospa karva katkeavi,
 Puolikana pois tulevi,
 Minä kahta kaipaelen,
 Kolmea kovin kyselen.
- Kun tulevi ruuan tarves,
 Syöä mielesi tekevi,
 Syövös sieniä metsästä,
 Murra muuriaiskekoja,
 Juuria punaisen putken,
- 30 Metsolan mesipaloja!
 Metsolan metinen amme
 Hapata hihittelevi
 Kultaisella kunnahalla,

- Hopiaisella mäellä,
 Vahti päälitse valuvi,
 Hiiva korville kohovi,
 Siin' on syöä syölähänki,
 Juoa miehen juolahanki,
 Eikä syöen syömät puutu,
 40 Juoen juomiset vähene.

Toisin:

2. M. kääröläinen,
 5. Varaten vasikan ääntä,
 6. S. sikoveräjän,
 „ Sivuten sikojen tietä,
 8. H. k. kuulumasta;
 11, 12. Mene s. s., Vieritse v. k.
 21, 22. J. k. katkeaisi, P. p. tulisi,
 23, 24. M. k. kaipoaisin, Kohta kolmea ky-
 syisin.
 28. M. muuriaispesiä,
 32. H. kuhaelevi
 37, 38. Siellä syöte syölähäksi,
 Siellä juote juolahaksi,
 39. Ei ne s. s. p.

d.

- Hilli ukko halliparta,
 Metsänkäyjä käyretyinen,
 Anna rauha raavahille,
 Sorkkasäärille sovinto,
 Käyä karjan kaunihisti,
 Soreasti sorkutella,
 Poikki soista, poikki maista,
 Halki korven kankahista!
 Kun sa kuulet karjan kellon,
 10 Tahikka helyt hevosen,
 Tahi lampahan lapakon,
 Eli muun elukan äänen,
 Pane kaksi kämmentäsi,
 Koion korvasi etehen,
 Mene toisille mäjille,
 Muille kummuille kuvahu,
 Tahi korpehen kokeos,
 Syänmaalle syylättele,

- Poikki notkon notkuttele,
 20 Kauas näiltä karjan mailta,
 Johon ei kuulu karjan kello,
 Eikä paimenten parina.

Toisin:

9. K. s. k. kellon äänen,
 12. Elikkä e. kellon,
 18. Saaos sammalhuonehesen,
 21. Jott' e. k. k. k.

e.

- Otsoseni, lintuseni,
 Mesikynsi metsoseni,
 Tehkämme sulat sovinnot,
 Rajarauhat rapsakamme,
 Minun itseni ijäksi,
 Sekä poian polvueksi,
 Ett' et sorra sorkkasäärtä,
 Kaa'a maion kantajata.
 En sua kiellä kiertämästä,
 10 Enkä käymästä epeä,
 Kiellän kielen koskemasta,
 Suun ruton rupeamasta,
 Hampahin hajottamasta,
 Kämmenin käpyämästä.
 Kun on saanet karjan maille,
 Sattunet saloille näille,
 Kuullet torven toivotoksen,
 Tahi paimenen parinan,
 Kiinni kyntesi kiverrä,
 20 Sijaltasi siirtymättä,
 Kulkematta kunnekkana!
 Lyöte maahan mättähälle,
 Nurmelle nukahtamahan,
 Kuin on jänis karvoihinsa,
 Kesälamma liemihinsä;
 Paina pääsi turpehesen,
 Tunge turpasi kulohon,
 Hio hietahan nenäsi,
 Ett' ei karja kammahteleva,

30 Sorkkasääret sömmahtele,
Vikoa emännän vilja,
Pienet sorkat pengahtele!

Toisin:

- 5, 6. Ijäksemme, ilmaksemme,
Polveksemme, päiväiksemme,
7. E. e. s. sontareittä,
12. S. ruman r.
22. Käännny maata m.
26, 27. Tunge p. t.
Mätä marjamättähäsen,
30. S. songahtele,

f.

Metsän musta mulleroinen,
Kauniskarva palleroinen,
Tehkämme ikisovinnot,
Ikirauhahat ratkokamme,
Eleäksemme ehosti,
Kesän kaiken kaunihisti,
Jos talven sotia käymme,
Kovat aiat kolkehimme.
Maat on meillä yhtehiset,
10 Evähät erinomaiset:
Lehti on puussa, ruoho maassa,
Viholainen mättähässä,
Siin' on syömistä sinulle
Suviyöstä talviyöhön,
Kussas lienet kuusistoissa,
Kivistöissä kankahilla,
Maita karjan käyessäsi.
Kun ei siitä kyllin liene,
Syö ennen syänkäpyjä,
20 Ennen keitä keuhkojasi,
Ennen maista maksojasi,
Kun kosket minun oma!

Jos sulle viha tulisi,
Hampahat halutteleisi,
Sulakohon sun vihasi,
Haihtukohon haikeasi,
Villoihisi viertyköhön,

Kaotkohon karvohisi!

Kun ei siitä kyllin liene,
30 Visko viitahan vihasi,
Kanarvoille katkerasi,
Honkihin pahat halusi,
Havupuulle haikeasi;
Mene mähkäise mätästä,
Puistele lahoa puuta,
Kaa'a koivun pötkelöitä,
Kisko vuoresta kiviä,
Vääntele vesihakoja,
Siitä kynnet kypsenevi,
40 Käsivarret vahvenevi.

Toisin:

2. Mesikämmen källeröinen,
3, 4. Tehköme (te'emme) i.
Kesärauhahat ratko'omme (ratkoam-
me),
13, 14. Lepän lehet ruuaksesi
Suviyöstä talviöihin,
30. V. kuusihin v.
31. Saata sammalmättähäsin,
" Lepän oksille lemusi,
" Maille muille muikeasi,
34. Mähki marjamättähiä,
35. Haukkoa l. p. (havulta selkä),
" Hakoloita haukkaele,
38. Kieri kiviläätiköissä,
40. K. kasvenevi.

g.

Otsoseni, kultaseni,
Mesikämmen kääröseni,
Kuulestappas, kuip sanelen,
Kielen kullan kuikkuttelen:
Kun ma otsona olisin,
Mesikämmennä kävisin,
En mä noissa noin asuisi
Aina akkojen jaloissa;
Täällä turkki turmeuvi,
10 Karva hieno hierouvi,
Näillä pellon pientarilla,
Näillä kaiolla kujilla.

Onhan maata muuallaki,
 Tannerta taempanaki,
 Juosta miehen joutilahan,
 Virattoman viiletellä,
 Käyä halki kämmenpänsä,
 Poikki pohkealihansa,
 Sinisen salon sisässä,
 20 Korven kuulun kainalossa,
 Jossa miehet mettä juovat,
 Simoa sivaltelevat;
 Siell' on aina sänky sääty,
 Vuoe ammoin valmistettu,
 Sisällä salon simaisen,
 Maksankarvaisen malossa.

Toisin:

2. M. metsolainen,
 3. Kuuleppas, ma k. s.
 6. Mesikärsänä k.
 „ Metsän muuna mullukkana,
 8½ Kusikinnerten keralla;
 „ Kusikinttujen kiroissa;
 10. K. h. hierauvi,
 14. Tarhoa t.
 „ Ilmoa etempänäki,
 17, 18. K. h. kämmenpääsi, P. pohkealihasi,
 23. S. o. sulle s. s.

h.

Metsoseni halliparta,
 Metsän korprien kuningas,
 Mene pois näiltä mailta,
 Näiltä karjan käytäviltä!
 Tie on tehty mennäksesi,
 Joen ranta juostaksesi,
 Pohjan pientaren perähän;
 Lapin maahan autiohon.
 Siell' on kangas käyäksesi,
 10 Suohut sorkutellaksesi,
 Kanarvikko kaalaella,
 Käyä kengässä kesällä,
 Sukassa sulalla maalla,
 Sykysyllä syylingissä,

Suurimmilla suon selillä,
 Leveillä liettehillä,
 Jott' ei kyntesi kuluisi,
 Hajoaisi kämmenpääsi.

- Kun siell' et sijoja saane,
 20 Käännä kaiat kantapääsi,
 Viisi kynttäsi viritä,
 Mennä viiletelläksesi
 Tuonne Tuonelan salolle,
 Tahi Kalman kankahalle!
 Siell' on Kirjos, siellä Karjos,
 Siellä muita mullukoita,
 Rautaisissa rahkehissa,
 Kymmenissä kytkyissä,
 Liha lämmin syöäksesi,
 30 Veri lämmin juoaksesi;
 Siellä laihatki lihovat,
 Lihaviksi luutki saavat.

Toisin:

6. Meren (joki-) r. j.
 9, 10. S. o. keot k., Somer s.
 12—14. K. kengättä — sukitta — syylingittä,
 26. S. m. mullukoita,

i.

Metsän musta mummukoinen,
 Karvarössi röyhetyinen,
 Jos sa tahtonet tapella,
 Eleä soan tavalla,
 Tapelkamme talven aika,
 Lumen aika luskailkamme;
 Suven tullen, suon sulaen,
 Lätäkköjen lämmitessä,
 Ellös tulko näille maille,
 10 Saapuko saloille näille!
 Josp' on tullet näille maille,
 Karjan kullan kuuluville,
 Täällä aina ammutahan;
 Kun ei ampujat kotona,
 Luokin täällä lyötänehen,

Rahkehin rapattanehen.
 On meillä osaavat vaimot,
 Emännät alinomaiset,
 Jotka tiesi turmelevat,
 20 Matkasi pahoin panevat,
 Saavat suohon suolivyöstä,
 Kankahasen kainaloista;
 Niitä sä kovin varaja,
 Ett' et koske karjoani!
 Jospa konna koskenetki,
 Näpinnet pahan näköinen,
 Laulan suitset suuta myöten,
 Käännän päätset päätä myöten,
 Jott' ei hampahat hajoa,
 30 Eikä leuat lonkuele.
 Jos et sie sitä totelle,
 Panen pangan pihlajaisen,
 Pangan rautaisen rakennan,
 Ympäri nenän nykerän.
 Jos et tuostana totelle,
 Vaan vielä vioille mennet,
 Käsin yhtehen yhymme,
 Toran lailla tappelemme:
 Otan vaskisen vasaran,
 40 Tahi kultaisen kurikan,
 Jolla pääsi rikki lyönen,
 Kaiken kallosi murennan;
 Veän veitseni verisen,
 Tempoan terävän rauan,
 Jolla halon hartiasi,
 Jolla leukasi levitän,
 Ett' et koske konsakana,
 Rupea rumanakana,
 Ylitse tahon Jumalan,
 50 Päitse auvon autuahan;
 Vet väki Viron vikovi,
 Kamaloipi ristikansa.

Toisin:

5, 6. T. talvikauet,
 Lumi-aiat luskatkamme;

9, 10. Ellös tänne tulkokkana,
 Sattuko s. n.
 21, 22. Vajot s. suolivöistä,
 Niittyhyn (alho'on) nisistä saakka;
 44, 45. Puukon hirveän hijasta,
 J. h. hampahasi,
 51. Jo siitä Viro v.

k.

Nouse karhu kankahalta,
 Korvesta koverakoura,
 Haon alta harvahammas,
 Viiasta vihainen kissa;
 Tule suolta suurijalka,
 Lehosta leveäkämmen,
 Karvahassu halmehesta,
 Hiekasta hevosen surma,
 Mullikoita murtamahan,
 10 Vasikoita vainomahan,
 Lehmiä levittämähän,
 Härkiä hävittämähän,
 Hevosia haaskamahan,
 Karja kaikki kaatamahan;
 Ei tuo vasten itseäni,
 Eikä vasten joukkoani,
 Vasten on vastuksen väkeä,
 Vasten müita vastuksia!

Toisin:

1, 2. Nouse maasta mauriainen,
 Viholainen (vihaisena) vitsikosta,
 6. Aholta leveäjalka,
 8. H. h. syöjä,
 14. Karjalauma k.

l.

Otan piikkini pinosta,
 Otimeni orren päästä,
 Lähen miehistä metsälle,
 Urohista ulkotöille,
 Kolmen koirani keralla,
 Viien villahäntäiseni,
 Otsosen tuvan oville,

Miehen kainun kartanolle,
 Pikkusilmäisen pihalle,
 10 Tasakärsän tanterelle,
 Joss' on kuuta kyllältänsä,
 Talven maannutta talia,
 Juurella nyrynärien,
 Alla kuusen kukkalatvan.

Kulkia metsän kuningas,
 Tasakärsä talleroinen,
 Kun kuulet minun tulevan,
 Miehen aimo astuvaksi,
 Nouse pois nokisijoilta,
 20 Havuiselta vuotehelta,
 Kätke kynnet karvoihisi,
 Hampahat ikenihisi,
 Pane pääsi palttinalla,
 Silkki silmille sitaise,
 Lyöte maata mättähälle,
 Kaunihille kalliolle,
 Hongat päällä huojumassa,
 Kuuset päällä kuulumassa;
 Siinä otso pyörteleite,
 30 Mesikämmen käanteleite,
 Kuni pyy pesänsä päällä,
 Hanhi hautomaisillansa!

Toisin:

10. T. tanhuville,
 23, 24. P. p. palmikolle,
 Sio silkillä nenäsi,

m.

Luulin käen kukkuvaksi,
 Lempilinnun laulavaksi;
 Ei kähkönen ollutkana,
 Oli koirani komea
 Otsosen tuvan ovella,
 Kainun poian kartanolla.

Otsoseni, ainoseni,
 Mesikämmen, kaunoiseni,
 Ellös sie pahaksi panko,

10 Jos meille jokin tulisi,
 Luien luske, päien pauke,
 Hammasten hajotusvuoro;
 Päästä nyt tänne pääripasi,
 Pujeta puraisimesi,
 Heitä harvat hampahasi,
 Liitä leukasi lipeät!

n.

Ole kiitetty Jumala,
 Ylistetty Luoja yksin,
 Kun annoit otson osaksi,
 Salon kullan saalihiksi!
 Hyvin meihin metsä mieltä,
 Taipui ainoinen Tapio,
 Ei ollut keihoin keksimistä,
 Ampuen ajelemista,
 Itse vieri vempelöltä,
 10 Horjahti havun selältä,
 Risut rikkoi rintapäänsä,
 Havut marjaisen mahansa:
 Yöt on syksyiset pimeät,
 Syksyiset havut liveät.
 Anna vastaki Jumala,
 Toistekki totinen Luoja,
 Soivaksi Tapion torven,
 Metsän pillin piukovaksi,
 Näillä pienillä piholla,
 20 Kapeilla kartanoilla!

Toisin:

10. Kaatui koivun koppelolta,
 „ Lepän lengolta lipesi,

52.

Karjan lukuja.

a.

Kun Jesus kesän tekevi,
 Jumala suven sukevi,
 Suot sulavi, maat sulavi,

Lätäkötki lämpiävi,
 Joko lehmäni levitän,
 Laitan karjan lautumelle,
 Työnnän lehmäni leholle,
 Vasikkani varvikolle,
 Lasken laitto lampahani,
 10 Lupi luppakorvaiseni,
 Lampahat lataikolle,
 Hevoseni heinikolle,
 Korven kuuluhun kotihin,
 Havulinnan liepehille,
 Lasken sikani erille,
 Alakärsäni aholle,
 Rannalle meryttä vasten,
 Vasten merta hiykäistä.

Toisin:

3, 4. Suo sulana (sulassa), maa sulana (sulassa),

L. lämminnynä,
 6. Hatasarveni hajotan,
 12. H. heinän päälle,

b.

Keskellä kesäsyäntä,
 Jumalan suvea suurta,
 Lasken lehmäni leholle,
 Maion antajat aholle,
 Hatasarvet haavikolle,
 Kourusarvet koivikolle,
 Työnnän kuuta ottamahan,
 Talia tavottamahan,
 Ahomailta aukeilta,
 10 Leveiltä lehtomailta,
 Korkeilta koivikoilta,
 Mataloilta haavikoilta,
 Kultaisilta kunnahilta,
 Hopeaisilta saloilta.
 Lepy lehto, kostu korpi,
 Lempeä salo sininen,
 Leppyös lepyttäissäni,

Kostu kostutellessani,
 Anna rauha raavahille,
 20 Sorkkasäärille sovinto,
 Tänä Jesuksen kesänä,
 Maarian suvena suurna!

Toisin:

6. Kolosarvet k.

c.

Tultua suven sulaisen,
 Lätäköien lämmittyä,
 Muut panevat paimenia,
 Kahvoavat kaitsioita;
 Kenenpä minä poloinen,
 Emäntä epäpätöinen,
 Kenen panen paimeneksi,
 Laain karjan kaitsiaksi,
 Kunka kummiksi kuvoan,
 10 Kierrän kellon kiehtarihin?
 Pajuko panna paimeneksi,
 Leppä lehmän kaitsiaksi,
 Pihlaja piteliäksi,
 Tuomi tuojaksi kotihin,
 Emännäisen etsimättä,
 Muorisen murehtimatta,
 Kaitsematta karjapiian,
 Paimenen ajelematta?
 Paju ollos paimenena,
 20 Leppä lehmän katsojana,
 Pihlaja piteliänä,
 Tuomi tuojana kotihin!
 Jos et paju paimentane,
 Leppä lehmiä ko'onne,
 Pihlaja hyvin pielle,
 Tuomi et kotihin tuone,
 Pajun viskoan vetehen,
 Leikkoan lepän kaheksi,
 Pistän pihlajan tulehen,
 30 Tuomen tungen valkeahan.

Paha on paju paimenena,
 Leppä karjan katsojana,
 Pihlaja piteliänä,
 Tuomi tuojana kotihin;
 Kosken tyttö, kuohuneiti,
 Sie olet sievin piioistani,
 Paras palkkalaisistani,
 Sinun panen paimeneksi,
 Sinun kummiksi kuvoan,
 40 Kierrän kellon kiehtarihin.
 Vaan jos et hyvin pielle,
 Viel' on muitaki minulla:
 Suvetar valio vaimo,
 Mielikki metsän miniä,
 Hongatar hyvä emäntä,
 Piika pieni Pihlajatar,
 Katajatar, neiti kaunis,
 Tuometar tytär tapion,
 Nuot ma panen paimeniksi,
 50 Nuot on kummiksi kuvoan.
 Kun ei siitä kyllin liene
 Karjoani kaitsemahan,
 Panen Luojan paimeneksi,
 Kaikkivallan kaitsiaksi;
 Paras on Luoja paimenista,
 Kaikkivalta kaitsioista,
 Se tuopi joka tulelle,
 Saattavi joka savulle,
 Vielä päivän paistaessa,
 60 Herran kesrän hellittäissä,
 Junossa Jumalan karjan,
 Herran karjan helkytellen.

Toisin:

- 3, 4. M. p. paimeniksi,
 Kierti kellon kiehtarihin;
 „ Muut on velhoja vetävät;
 11–14. Pajunko pannen p.
 Lepän karjan k. (lehmien ajohon),
 Pihlajan piättimeksi,
 Tuomen t. k.
 20. L. lehmien keralla,

23. J. ei p. p.
 25, 26. Tahi ei pihlaja pitäne,
 T. ei k. t.
 27. Pajun vierrytän v.
 „ Mie pajun vetehen vierrän (painan),
 30. Tuomen mie tulessa poltan.
 57, 58. Se saapi savulle lehmät,
 Tuopi karjani kotihin,

53.

Keihään sanat.

- Susi juoksi suota myöten,
 Karhu kangasta samosi,
 Susi huusi huijahutti:
 „Minä keihon suosta löysin.“
 Karhu lausui kankahalta:
 „Onko keihäs suuremmainen?“
 Susi suolta vastoavi:
 „Ei ole keihäs suurimpia,
 Eikä keihäs pienimpiä,
 10 Keihäs keskenkertahinen.“
 Päättyi Hiisi kuulemassa,
 Mies paha tähyämässä,
 Tempasi terävän keihon,
 Veti vaskisen vekaran,
 Tekemähän törkytöitä,
 Raskahasti raatamahan:
 Ponnellehen pyörähytti,
 Varrellehen vaapahutti,
 Laski ihmisen ihoon,
 20 Emon tuoman ruumihisen.

54.

Koiran sanoja.

a.

Hiien hilli, Hiien halli,
 Hiien harmoa havukka,
 Hiien koira koukkuleuka,
 Verinäkki, Tuonen hakki,

Sule suusi, peitä pääsi,
 Miehen mennessä sivutse!
 Jos on halu haukkuasi,
 Mene hakki haukkumahan
 Sorkkihin sotahevosten,
 10 Konkarien kankahille,
 Ele sie minua hauku!
 Tieän mä sinun sukusi,
 Sukusi ja syntysiki:
 Silmittä isosi syntyi,
 Silmittä sinun emosi,
 Silmittä sinä itseki.
 Sima suusi sulkekohon,
 Mesi pääsi painakohon,
 Ett' et ennen ääntä päästä
 20 Miehen mentyä sivutse;
 Niin on kiinni leukaluusi,
 Kuin on kiinni loukun kansi,
 Niin on hienot hampahasi,
 Kuin on hienot koprassani!
 Kun ei siitä kyllin liene,
 Hiisi suusi sulkekohon,
 Lempo leukasi leveät,
 Ett' et saa sanasi päähän,
 Suusta suureksi rupea;
 50 Hiitolan verinen vaippa,
 Lemmon hursti hurmehininen,
 Päälle laihan päälakesi,
 Päälle korvan kumpaisenki,
 Silkki silmien etehen,
 Ett' et kuule kulkevia,
 Et näe vaeltavia!

Toisin:

7. J. o. haukkua halusi,
 13. Muistan ma sun synnyntäsi:
 24. K. o. päistäret pivossa!
 27. Salvatkohon sun sanasi,
 31. L. karsta korvillesi,
 34. Lappa s. e.

b.

Penu pieni koiraseni,
 Aina harras haukkujani,
 Tule minun turvikseni,
 Metsolahan mennessäni;
 Vieri koirani keränä,
 Kylän kukka kuulusana,
 Kule pellavaskupona,
 Itse mie kulen kuvana,
 Itse lennän kyyhkyläisnä,
 10 Sukset mustina matoina.
 Sinä koirani komein,
 Juoksuttele, jou'uttele,
 Viilettele viitamaita,
 Ahomaita aukeita;
 Juokse sunna suuret korvet,
 Karhuna lehot leveät,
 Vaan ele havuja hauku,
 Ele lehviä lekuta,
 Hauku lehvän lekkujia,
 20 Havukuusen kukkujia,
 Ett' ei naiset naurahtaisi,
 Piiat pilkan pisteleisi,
 Urohot urahteleisi,
 Partasuut pahoin puhuisi.

Toisin:

7. Vieri villakuontalona,
 13. V. viitarannat,
 22, 23. P. pilkkana pitäisi,
 Ukotkin u.

c.

Mi on kumma koirallani,
 Haire haukkujaisellani,
 Kun ei koira kohti hauku,
 Penu oikein osoa;
 Ku on koirani kokenut,
 Mikä hallin haittaellut,
 Oisiko katsottu katehin,
 Silmin kieroin keksittynä,

Kun tuo haukkuvi havuja,
 10 Lehviä lekuttelevi?
 En mä kuusia kumarra,
 Havulatvoja halaja,
 Kuusen kukkia kumarran,
 Hyväelen hyötöpuita.

d.

Mi on kumma koirillani,
 Mikä haitta haukuillani,
 Kun ei koirat ääntä anna,
 Penut julki juttaale;
 Ku on tukki koiran turvan,
 Vainukullan salpaeli,
 Kovako ilma koskenevi,
 Rakkihini rapsunevi?
 Toisin muina päivinäni,
 10 Entisinä aikoinani,
 Ei niinkuin tätä nykyä:
 Kun ennen kävin metsässä,
 Kuuna keikkui keihon kärki,
 Päivänä petäjän latvat,
 Koreasti koirat haukkui
 Mielusassa metsolassa,
 Leveästi lehmät ammoi
 Korven kuulussa koissa,
 Koira juoksi korpiloita,
 20 Mie astuin mäkiä myöten.

55.

Kärpän sanat.

Puhas putki valkolainen,
 Kaunis talven karvallinen,
 Ainoa ahokananen,
 Kukka kuusen juurellinen,
 Juokse tänne joutusasti,
 Vikevästi viilettele;
 Heti yönä ensimmäisnä
 Vitinä sinä vikellä

Muien peltojen peritse,
 10 Muien aitojen alatse,
 Kohti näihin pyyöksihin,
 Kohti näihin lautasihin,
 Mesiäni maistamahan,
 Takroa tavottamahan,
 Syömähän metinen syöttö
 Metiseltä mättähältä,
 Kultaisesta kuppisesta,
 Vaskisesta vakkasesta!
 Se on pantu taitavasti,
 20 Pantu suusta suolaiseksi,
 Sekä silmästä simaksi,
 Jotta mielestä me'eksi.

Toisin:

2. Kaunis karva nilkonainen,
4. K. k. juurehinen,

56.

Käytteen sanat.

Nouse nostin nostaessa,
 Käy käyte käyttäessä,
 Nouse nostajan e'essä,
 Käy käyttäjän käessä,
 Nouse nuorin nostamatta,
 Tervaköysin tempomatta,
 Kuu on noussut, päivä noussut,
 Sin' oot vielä nousematta!

57.

Kärmeen lumoomasanat.

Siinä tarkka tarvitahan
 Ja vakainen vaaitahan,
 Kun käärme käsille käypi,
 Kyyhyt sormille soluvi,
 Koprille mato matavi,
 Tuonen toukka touvoavi.
 Noin silloin sanottanehen,

Noin on lausuelthanehen:
 Nunnoseni, lintuseni,
 10 Kanaseni, kaunoiseni,
 Kule kultana kulossa,
 Hopeana heinikossa,
 Ele hairaha havulle,
 Ele kiirehi kivelle,
 Elekä vetehen viere!
 Jos sa hairahat havulle,
 Siinä poikki pouskahtelet
 Kuin on leppäinen palikka;
 Jos sa kiirehit kivelle,
 20 Siinä katkeat kaheksi;
 Jos sa vierähät vetehen,
 Siinä pohjahan purahat.
 Sule suusi, peitä pääsi,
 Pure poikki hampahasi,
 Kätke kielesi käpeä,
 Pistä kultainen nenäsi
 Alle vaskisen napasi;
 Mennä suusi, mennä pääsi,
 Mennä haikuhampahasi,
 30 Mennä mielesi omasi,
 Käänny näille kämmenille,
 Näille sormille sovite;
 Konsa käsky annetaan,
 Silloin suoraksi sukeu,
 Ojennaite oikeaksi,
 Käänny kämmenyisiltäni,
 Maan päällä matelemahan,
 Kursikossa kulkemahan!

Toisin:

9, 10. Hyöperöinen, pyöperöinen,
 Maan siika, sileä siika,
 „ Matoseni, maamoseni,
 Mullan muikku, maan silakka,
 11, 12. K. kultainen k.
 Hopeainen h.
 „ K. kullaista kuloa,
 Hopeaista heinikkoa,
 17, 20, 22. Sinä p. p., Sinä k. k., Sinä p. p.

29, 30. M. viisi hammastasi,
 Metinen sinä itseki,
 31, 32. K. käppyräisihisi,
 Sovi näille sormiloille;
 „ Käyppäs tälle kämmenelle,
 Tälle sormelle s.

58.

Lain lumoussanat.

Juttumiehet juuttukohon,
 Lautakunta lauhtukohon,
 Tuomari tukehtukohon,
 Laki maahan langetkohon,
 Kirjat maahan kirvotkohon,
 Oikeus oven etehen,
 Minun tullessa tupahan,
 Seisoessa seinuksella,
 Ollessa oven takana,
 10 Kartanolla käyessäni;
 Lapseksi lain pitäjä,
 Lautamiehet lampahiksi,
 Minä syöjäksi sueksi,
 Kaatajaksi kontioksi!
 Karkea on karhun sappi,
 Minun kahta karkeampi;
 Min minä sanan sanonen,
 Se sa'alle sattukohon,
 Jott' ei saaha sakkoloille,
 20 Ei panna pakon perälle!

Toisin:

2. L. lautukohon,
 7, 8. M. tultua t., Ja salihin saatuani,
 8. S. seinän luona,
 11. Lapsiksi l. pitäjät,
 13, 14. M. suureksi s., K. kaprihiksi!

59.

Lampaan sanat.

Suomehen sukeumahan,
 Karjalahan kasvamahan,

Vironmaahan villomahan,
Kotihin keritsemähän!
Ota villoa valilla
Tuorehesta turpehesta,
Metisestä mättähästä,
Pilvikeykän piikasesta!

60.

Lapsen kylvetyssanat.

Pesen pientä lapsuttani,
Vakahistani valelen,
Lähe nyt liika liikkehelle,
Paha vaiva vaappehelle,
Lähe vastan vaappaessa,
Lehen liian liikkuaessa,
Ennen kuun on nousemista,
Auringon ylenemistä,
Kivisiin kallioihin,
10 Vuorihin teräksisiin!
Kivet huutavat kipuja,
Paaet päiviä pahoja,
Kalliot valittelevat,
Vuoret voikerrehtelevat.
Ei ole löylyn löytämistä,
Ei vetosen velkomista:
Löyly kiukoan kiviin,
Savu saunan sammalihin,
Vesi maahan vierimähän,
20 Kaunoiseni kasvamahan!

Toisin:

1. P. p. poiuttani (piikastani),

61.

Lapsen viihdytyssanat.

Nukuta Jumala lasta,
Makauta Maariainen;

Uni jo ulkona kysyvi,
Unen poika porstuassa,
Outtavi oven takana:
Onko lasta kätkyessä,
Lasta pientä peittehessä,
Vakahista vaattehissa?
Tule tuutuhun unonen,
10 Käy unonen kätkyehen,
Lapsen pienen peittehesen,
Vakahisen vaattehisiin;
Anna maata lapsen pienen,
Levätä vähäväkisen,
Saisin itsekin levätä,
Lapsen orja olla jouten!

Toisin:

5. Koukkavi o. t.
15. Saiši liikkaki l.

62.

Lemmen nostosanoja.

a.

Ken teki tämän tekosen,
Kuka kummasen kuvasi,
Jott' ei meiän piikalasta,
Tätä kaunistaa kanoa,
Ole naitu naintavuonna,
Otettu otantavuonna,
Kirkivuonna kihlattuna,
Viety viimeisnä kesänä;
Kuka täss' on Hien kutta,
10 Ken se Lemmon riivoama,
Joka painoi neien lemmen,
Neien kunnian kukisti,
Maan alle makoamahan,
Lehtohon lepeämähän;
Oisko porton potkinnoissa,
Naisten naarojen sanoissa,
Miehen nuoren, vaiko vanhan,

Vaiko kerran kesk'ikäisen,
Kun ei mielly nuoret miehet,
20 Eikä sulhaset suvaitse?

Minä nostan neien lemmen,
Neien kunnian kohotan,
Maan alta makoamasta,
Lehosta lepeämästä,
Nostan lemmen liehumahan,
Kunnian kukostamahan,
Päälle muien kunniaista,
Muien lempien ylitse,
Kujoilla kupahumahan,
30 Veräjillä vierymähän;
Panen kihlat kiitämähän,
Hopeat heläjämähän,
Annan tien, avajan portin,
Lasken sulhaset sisähän.
Ei sitten sinä ikänä,
Jospa ei tänä kesänä,
Yljät yltyne sinuhun,
Miehet nuoret mielistyne.
Puhas on pulmonen lumella,

40 Puhtahampi puolehesi;
Kirkas tähti taivahalla,
Kirkkahampi kihloihisi;
Valkea merellä vaahti,
Valkeampi varrellesi!

Toisin:

18. V. keskikertahisen,
21. M. etsin (nouan) n. l.
31, 32. Laitan kullat kuultamahan,
H. helottamahan,
44. V. valtoihisi!

b.

Mikä pystyi piikahani,
Nenäytyi neitohoni,
Kun ei noua nuoret miehet,
Kosjot ei käy kuulemassa?
Naiahan nasanenätki,

Juohetahan juormunaamat,
Niin miks' ei tätä tytärtä,
Suon kukasta, maan kukasta,
Kaiken kaupungin kukasta,
10 Mesiheinän hempeyttä,
Kastekorren kauneutta;
Miks' ei naitu naintavuonna,
Kilovuonna kihlaeltu,
Otettu olutkesänä?
Jos lie viety neien lempi,
Neien kunnia kolohon,
Tikan tielle, tien ohesen,
Tikan pienehen pesähän,
Sieltä lempi löyetähän,
20 Kunnia kohotetahan,
Miesten mieltä kääntämähän,
Syäntä sytyttämähän.
Jotta juohtajat tulevat,
Neion airuet ajavat,
Tulevi Turusta viejät,
Pojat toiset Tornioista.

Toisin:

1. Mikä puuttui (piruko pisti) p.
6. J. jopponaamat,
8. Punn k. m. k.
11. Makeutta mesimarjan;
13, 14. K. kihlattuna
(Kihlattu kilokesänä),
O. oritkesänä?

c.

Pala tuli, pala taula,
Pala rätsinä räpäle,
Pala vatsa valkeaisen,
Pala mieli nuorten miesten,
Syän tulehen sytytköhön,
Vatsa ilmi valkeahan,
Ett' ei saisi öissä unta,
Päivissä päten lepoa!
Kuin varahin kukko lauloi
10 Niin varahin neien lempi

Urosta valitsemahan,
 Pohattoa pyytämähän,
 Rikasta rakastamahan,
 Rahallista saattamahan,
 Yhtehen yhistymähän,
 Kielet keikkaloitamahan,
 Yhtytysten öissä olla,
 Päiten päivissä eellä,
 Sokuriksi suusta tulla,
 20 Mielestä me'en ma'uksi!

Toisin:

8. Päivissä iki levätä!
 19. Tulla s. suolaiseksi (suurukseksi),

d.

Oli piika pikkarainen,
 Kolmen sormen korkunainen,
 Pikkuisen pituinen vaaksan,
 Tuollen ei tullut sulhasia,
 Sitä miestä meiän maalta,
 Jok' oisi vihille vienyt.
 Lämmitin metoisen saunan
 Haluisilla halkosilla,
 Noilla puilla puhtahilla,
 10 Risuilla rikottomilla,
 Jotk' oli tuuli tuuvittanut,
 Vesi rannalle vetänyt.
 Taitoin siitä taikavastan
 Kolmen kannon varvikoista
 Niityltä nimettömältä,
 Maalta kyntämättömältä,
 Otin puhkan puun kylestä,
 Pahkan päivän nousennasta,
 Siihen vettä lähtehestä,
 20 Heiluvasta hettehestä,
 Jolla pesin pienoiseni,
 Puhistin mun pulmoseni,
 Silmistänsä sirkeäksi,
 Korvistansa korkeaksi,
 Kasvoiltansa kaunihiksi,

Poskilta punottavaksi:
 Ruskea merinen ruoko,
 Ruskeampi neitoseni,
 Kaunis on kesäinen päivä,
 30 Kaunihimpi neitoseni,
 Kirkas tähti taivahinen,
 Kirkkahampi hän sitäki.
 Niin' on nousi neien lempi,
 Neien kunnia kohosi,
 Yli kuuen kirkkokunnan,
 Yli kappelin kaheksan;
 Jopa juohtajat tulevat,
 Neion airuet ajavat,
 Neion kihlat kiitelevät,
 40 Koko kolmelta kohalta.
 Vastassa mi lehtilöitä,
 Se on miestä katsomahan,
 Vastassa mi urpuloita,
 Se sulhasta kuulemahan:
 Tuli sulhot Suomen maalta,
 Toiset kaahloi Karjalasta,
 Samosi Savon kylistä,
 Vieri Viipurin rajoilta.

Toisin:

3. Vaaksoa vähän pitempi,
 9. Puilla muurehettomilla,
 12. Aalto r. ajanut.
 37, 38. J. on j. tulossa, N. a. ajossa,
 47, 48. Ajelevi Aunuksesta,
 Vierivi Viron r.

e.

Emoseni, eukko vanha,
 Eukko vanha, vaimo viisas,
 Jok' oot Ruotsia rotuisin,
 Venäläistä vieron kautta,
 Sanoppas sanasi yksi,
 Miksi ei minua naia?
 Kaksin kaikki kaunihimpi,
 Kaksin puut, kaksin petäjät,

Kaksin on kalat meressä,
 10 Kaksin ilman lintusetki,
 Kaksin kengät penkin alla,
 Kaksin aian seipähätki,
 Miks' en mie katala kaksin;
 Ihvellenkö mun ihoni,
 Tervallenko tienohoni,
 Vai on lempeni lehossa,
 Haon alle hauattuna,
 Penkin alle peitettyinä,
 Kun ei noua nuoret miehet,
 20 Eikä sulhaset suvaitse?

Neitoseni nuorempani,
 Siksi ei sinua naia,
 Miksipä Mikottaretki,
 Sekä muut Sepottaretki,
 Viikon naimatta viruvat,
 Kauvan viemättä vihille,
 Kun on silmänsä rikoissa,
 Päänsä pellan päistarissä,
 Sian siivo silmillänsä,
 30 Koiran siivo korvillansa,
 Syli on syttä hartioilla,
 Vaaksa muulla vartalolla,
 Kyynärä kyventä päässä,
 Kortteli kova nokea.
 Riisu pois likaripakot,
 Heitä poies herjapaiat,
 Päältäsi pahat pakinat,
 Sukistasi suutelukset;
 Pue päällesi parasta,
 40 Lempipaitoihin paneite!
 Menet kirkkohon kukaksi,
 Kulet kultapatsahaksi,
 Herroille heliseviksi,
 Kuninkaille kuuluviksi;
 Kirkkokunta kiittämähän,
 Maakunta ylistämähän,
 Mikä miestä naimatonta,
 Kaikki neittä katsomahan,

Mikä nainutta urosta,
 50 Impeä imehtimähän.
 Olin miekin musta muinen
 Varsin vaimojen seassa,
 Viikon vuotin, eikä tullut,
 Jok' oisi vihille vienyt.
 Taitin vastan varvikosta,
 Lempivastan liehautin,
 Otin puit' ojaivesistä,
 Poimin puita puhtahia,
 Lämmitin kylän utuisen.
 60 Noilla puilla pehmeillä,
 Riisuin poies riihirievut,
 Kaskivaattehet karistin,
 Pesin pääni illoin aamuin,
 Syänöillä kuivaelin,
 Justihin juhannusyönä,
 Päivän Pietarin välillä.
 Sillä Lempeni lepytin,
 Eipä aikoa kulunut,
 Tuli sulhaset Savosta,
 70 Pojat toiset Pohjolasta,
 Kasvojani katsomahan,
 Muotoa muhoilemahan.

Toisin:

- 1—4. Näveskäni, nuorempani,
 18. Pankon a. paiskattuna,
 21—24. Natoseni n.
 Sentähen sinua ei n.
 Sentähen S., Mintähen M.
 30. K. (karhun) nahka k.
 36. H. herjat helmoitasi,
 57. Alas astuin rantaselle,
 60. Utuisilla halkosilla,
 61. R. riihirempalehet,
 64. Yösyännä k.
 66, 67. P. P. e'ellä, S. Lempeä l.
 68. E. ollut aikaona,

f.

Ei sitten sinä ikänä,
 Jos ei nyt tänä kesänä,

Lempi nousne liehumahan,
 Kunnia kuhajamahan,
 Neien auvo astumahan,
 Kihlat tänne kiitämähän.
 Minä keitän miesten mielen
 Suolan, suuruksen seassa
 Pienoisessa kattilassa,

10 Peukalon mahuttavassa;
 Panen mielet mielimähän,
 Kielet keikkelehtämähän,
 Syämet sykkelehtämähän,
 Varpahat vapajamahan,
 Ett' ei saisi öissä unta
 Ennen neien nähtyänsä.

Suostu nyt minun suoloihini,

Rakastu rake'ihini,
 Lepy näihin leipihini;

20 Syövös näitä suolojani
 Suustasi sulana voina,
 Mielestä mesipalana!

Ken yksin yrittänevi,
 Yheksän yrittäköhön;
 Ken kaksin kavahtanevi,
 Kaheksan kavahtakohon
 Tätä neittä kosjomahan,
 Impeä ihailemahan!

Toisin:

10. Kulakan m.

23, 25. Kun yksi y. — Kun kaksi k.

63.

Lemmen vierotussanat.

Lähe Lempi liikkehelle,
 Lähe tyttären tyköä,
 Maan alle makoamahan,
 Lehtohon lepeämähän!
 Ihvelle hänen ihonsa,
 Tervakselle tienohonsa,
 Sian nahka silmillensä,
 Lemmon kuotta korvillensa,

Päällensä pahat pakinat,
 10 Päältänsä hyvät pakinat,
 Ett' ei sulhaset suvaitse,
 Eikä noua nuoret miehet!

Toisin:

5. I. sinun ihosi,

6—10. tienohosi — silmillesi — korvillesi —
 päällesi, päältäsi.

64.

Leppälinnun sanat.

Lennä, lennä leppälintu,
 Että siivet suipottavi,
 Kuss' omani kuikuttavi;
 Lennä läntehen, itähän,
 Pujachtele pohjosehen,
 Etelähän ennättele!

65.

Linnun sanoja.

a.

Lennä, lennä, lintu parka,
 Lennä tänne näille maille,
 Pienoisille puuhuisille,
 Mataloille maahuisille;
 Ojennaite oksaselle,
 Levitäite lehväselä!
 Vuota siinä lintuseni,
 Vuota oksan juuruella,
 Ele liiku ilman lintu,
 10 Ele lentohon leviä,
 Kun ei liina liikahtane,
 Palopatvi paukahtane!
 Josp' on liikut lintu parka,
 Levitäitet lentämähän,
 Havukoit' on haavat täynnä,
 Korvet kirjokokkoloita,
 Lihat syövät liikuessa,
 Luut purevat puitellessa.

Toisin:

7. V.; vuota, l. p.

9—12. Kusta nuoli noppajaisi,
Tinapalli paiskoaisi!

15, 16. H. o. havut t., Koivut k.

b.

Lennä metso melkiästä,
Koppelo kovilta mailta,
Lennä tetri teppojalka,
Lennä pyy pypälöniska,
Kuvalleni kultaiselle,
Raaolleni rautaiselle;
Lennä aamusta varahin,
Puolen päivän puuttehissa,
Miehen etsijän etehen,
10 Ampujaisen askelille,
Kuvalle kukertamahan,
Latvapuuhun laulamahan!
Mie kun sinua sihistän,
Sie oot maassa siivilläsi.

c.

Anna kumpu kultiasi,
Metsä mulle lintujasi,
Siipiäsi, sulkiäsi,
Päästäppä parahiasi!
Sinijalka siiperöinen,
Punajalka puiperöinen,
Kule kohti rihmojani,
Kohti kultalankojani,
Tie on tehty tullaksesi,
10 Tie tehty, rata rakettu,
Tulla kullaisna keränä,
Hopeaisna sykkyränä.

66.

Linnunkuvan rakennussanat.

Minä kiin kirkkomaalle,
Kalman hiekkvoja kokoan,

Hankin ma pesän härakan,
Tempoan ma tieltä virsut,
Ne liitän kuvaksi linnun.
Laitan valkean vakaisen,
Kuletan kuvani siihen,
Hankin vastan varpasista,
Leppäisistä leikkaelen,
10 Jolla kylvetän kuvani,
Pesen veellä puhtahalla.
Vien sitten kuvan kotihin
Ilman noian nokkimatta,
Kierosilmän keksimättä.

Toisin:

1, 2. M. k. kirkkomaahan, K. h. kuletan,
4. Virsut tieltä tempaelen,

67.

Luteen sanat.

Lutikka latikan poika,
Punahousu, pyöräpenttu,
Kuusen kukka kulleroinen,
Mene seinähän minusta,
Päin sinne, selin minuhun:
Selkä tervainen minulla,
Seinänrako rasva'inen.
Jos sie et totelle tuosta,
Poltan mie purian linnun,
10 Huulet survon huhmarella,
Pään petkelen terällä,
Hampahat kivellä jauhan.

68.

Läävämadon sanoja.

a.

Läävämato lälleröinen,
Lumen karva lulleröinen,
Suikulainen, puikulainen,
Keskipaikka pallukkainen,

Joko nyt suureksi sukesit?
 Et sä silloin suuri ollut,
 Kun olit vyöllä vyöllisinä,
 Naisten reillä remuilft,
 Solki olit vanhan Väinämöisen,
 10 Vyölappa Kalevan poian.

Etkä silloin suuri ollut,
 Päät' et pystössä pitänyt,
 Kun sa sontahan solahit,
 Kujan kulmujen sekahan,
 Läävässä lääkröihit,
 Sonnassa sokeltelihet,
 Viikon virstassa makasit,
 Kuukauen hevon kusessa.

Toisin:

2. L. k. luikeroinen,
 „ L. k. luikon (luikas) karva,

b.

Kanaseni, kaunoseni,
 Nunnoseni, lintuseni,
 Talven valkea vasikka,
 Lumiselkä luppanainen,
 Kauniskarva röyhötyinen,
 Nulli nurkan juurehinen,
 Seipo seinän vierehinen,
 Kaari kartanon alainen,
 Orren päällinen omena,
 10 Parren päällinen pipara,
 Läpi lukkojen meniä,
 Läpi loiran longottaja,
 Aina tallissa asuja,
 Läävässä läkerteliä,
 Matelia maitomaljan,
 Voikiulun keijahtelia,
 Viskoos vihasi maahan,
 Maahan painuos itseki!

Toisin:

- 1, 2. Jouhikyy, kanelin poika,
 Viikelo vilun näköinen,

2. Munaseni l.
 3. T. v. karitsa,
 „ Valkea hyvännäköinen,
 6. N. nurkkien takainen,
 „ Nuutti nurkan juurehinen,
 10. P. p. papena (pakana, parahin),
 12. Lukon l. l.
 14. L. läperteliä,
 „ Sonnassa sopertelia,
 16. V. kierteliä,

c.

Uppo valkea valimo,
 Taika talven karvallinen,
 Nielokainen, kielokainen,
 Sillan rikka, seinän kirja,
 Alla salvoksen asuja,
 Alla nurkan nutkottaja,
 Emännän esikäkönen,
 Naisten kultakukkaroinen,
 Vyölliskoukkujen lukia,
 10 Avaimien arvelia,
 Tatehessa talven maannut,
 Viikon vierinyt vilussa!
 Miksi maistoit maitojani,
 Koskit kuorepankojani,
 Tulit honkahuonehesen,
 Kutiskohon kuusisehen?
 Heinissä sinun sijasi,
 Kujassa kulojen alla,
 Kuukauet kujarikoissa,
 20 Talvet tallin sillan alla,
 Sinne vieretä vihasi,
 Sinne viertyös itseki!

Toisin:

4. Kujan kukka, pihan rikka,
 7, 8. E. esikätonen (käsikäkönen),
 Piikojen sinikeränen,
 9. Naisten lukkojen (vyöllisten) l.
 14. K. kuorepartojani,
 16. Petäjäisehen pesähän?

19, 20. K. hevон kusessa,
T. tallitanterissa,

69.

Löylyn sanoja.

a.

Tuolla saunat lämpiävät,
Tuvat uuet tupruavat,
Ylisillä jumalilla,
Alaisilla maan emoilla;
Tänne löylyt lyötäköhön,
Ve'et viskaeltakohon,
Löyly kiukoan kivistä,
Lämmin saunan sammalista,
Kipeille voitehiksi,
10 Vammoille valanteheksi!

Toisin:

9, 10. Haavoillen hauteheksi,
Violle paranteheksi!

b.

Terve löyly, terve lämmin,
Terve tervehyttäjälle!
Löyly on poika Auterisen,
Auterettaren tekemä.
Tule löylyhyn Jumala,
Isä ilman lämpimähän,
Tekemähän terveyttä,
Rauhoa rakentamahan;
Luohuttele liika löyly,
10 Liika lämmin pois lähetä,
Läpi vintilän lävestä,
Napakairan kaivamasta!

Toisin:

2. Tänne mieki tulla rämmin;
3. L. o. p. Auterinen,
11. Vintilän läven sijasta,

c.

Terve, terve löylyseni,
Löylyseni, lämpöseni,
Puun löyly, vetosen lämmin,
Hiki vanhan Väinämöisen!
Puu ompi Jumalan luoma,
Vesa Maattaren vetämä,
Vuorest' on vetosen synty,
Tulen synty taivosesta;
Ei ole löylyn löytämistä,
10 Lämpösen läpeämistä,
Eikä tuulen tuulemista,
Kovan ilman koskemista,
Ve'en viljan viertämistä,
Ei katehen katsomista,
Kierosilmän keksimistä,
Pahansuovan sortamista,
Minun silmin nähtyäni,
Kourin kuomeltuani,
Suin pyhin puheltuani,
20 Hengin huokaeltuani.

Toisin:

3, 4. P. l. kivosen l., Vesi v. v.
6. V. manteren v.
10. L. läpäisemistä (lähenemistä, lähettä-
mistä),
12. Pakkasan palelemista,
18. Käsin kämmöteltäni,

d.

Lepy löyly, luohu lämmin,
Lyöte maahan liika löyly,
Paha löyly pois pakene
Ulos uksen renkahasta,
Löyly kiukoan kivihiin,
Katku saunan sammalihiin,
Savu piipusta pihalle,
Tahi ulos usta myöten!

Toisin:

5, 6. L. k. kivistä, K. s. sammalista,

70.

Maitosanoja.

a.

Hikitukka Hiien tyttö,
 Miksi kätkit lehmän annin,
 Saatit maitoni manalle,
 Tuoreheni tuonelahan?
 Ei maito manalle joua,
 Lehmän tuoma tuonelahan;
 Tänne vilja virratkohon,
 Makeainen matkatkohon,
 Maitokosket kuohukohon,
 10 Maitoreiät retkatkohon,
 Joka kukkasen kuvusta,
 Joka heinän helpehestä,
 Vihannista vierukoista,
 Metisistä mättähistä,
 Tuorehista turpehista,
 Kastekorren kainalosta;
 Kosken kuohua pitävi,
 Maitoreiän retkahella,
 Kultaisehen kuppisehen,
 20 Vaskilaitahan vatihin.

b.

En tieä poloinen vaimo
 Poloisina päivinäni,
 Minne viipy lehmän vilja,
 Kunne maitoni katosi,
 Utarista uhkuvista,
 Nännistä näpähyivistä;
 Onko puihin puuttununna,
 Metsihin menehtynynnä,
 Levinnynnä lehtomaille,
 10 Kaonnunna kankahille,
 Vai on viety vierahille,
 Kytetty kylän piholle,
 Mieron porttojen povehen,
 Katehien kainalohon.

Ei maito kylähän joua,
 Lehmän vilja vierahille,
 Mieron porttojen povehen,
 Katehien kainalohon,
 Eikä puihin puuttumahan,
 20 Metsihin menehtymähän,
 Lehtoihin leviämähän,
 Kaatumahan kankahille;
 Maito koissa tarvitahan,
 Ajan kaiken kaivatahan,
 Koissa outtavi emäntä,
 Katajainen rainta käessä.

Toisin:

4. Karjan antini katosi,
 „ Maito karjani katosi,
 11—14. V. o. kytketty kylähän,
 Pietty kylän piholle
 (Naulattuna naapurihin),
 M. p. povessa,
 Kusikinnerten kiroissa.
 21. Leppihin levenemähän,

c.

Kuin silloin sanottanehen,
 Tosin tutkaeltanehen,
 Kun on lehmä suueltuna,
 Suueltuna, silmäiltynä,
 Maito vietynä manalle,
 Lehmän tuoma tuonelahan?
 Paljo on niitä ja pahoja,
 Kut maion manalle vievät,
 Lehmän tuoman toisialle,
 10 Vähä on niitä ja hyviä,
 Kut maion manalta saavat,
 Tuorehensa tuonelasta.

Ei ennen minun emoni
 Kysynyt kylästä mieltä,
 Tointa toisesta talosta,
 Sai se maitonsa manalta,
 Piimänsä piteliältä,
 Lehmän tuoman toisialta,

Katehilta maallisilta,
 20 Velhoilta veellisiltä.
 Kylän akkojen kiroista,
 Mieron mielimurtehista.
 Niin' minäki, kuin emoni,
 Kylästä' en kysele mieltä,
 Annan tulla tuonnempata,
 Ehtiä etempätäki,
 Tulla maion tuonelasta,
 Manalasta, maanki alta,
 Tulla yöllä yksinänsä,
 30 Pimeällä piilokkali,
 Nouatellen notkoloita,
 Ammuen ahon periltä,
 Kuulematta kunnottoman,
 Kelvottoman keksimättä,
 Katehen kaehitimatta,
 Vihan suovan sortamatta.
 Työnnän torven taivahalle,
 Pillin pilvihin asetan,
 Tuotan maion tuolta maalta,
 40 Piimäni kylän piolta.

Toisin:

22. Miesten m.
 39, 40. Tulla m. tuonelasta,
 Maion matkata manalta.

d.

Heru lehmä, heitä maito,
 Mulle piimäsi pitele,
 Mulle voisi vuoaattele;
 Elätä emänteäsi,
 Piä piimässä perettä,
 Syötä voilla vierahia,
 Tuo voita kotiväelle
 Heraisilta hettehiltä,
 Läikkyviltä lähtehiltä,
 10 Heiluvista heiniköistä,
 Nurmelta mesinukalta,
 Jalan juuresta Jumalan,

Sieltä maito, täältä maito,
 Maito kaikelta kylältä!

Toisin:

6. Anna voita vierahalle,

71.

Metsän sanoja.

a.

Mieleni minun tekevi,
 Aivoni ajattelevi,
 Mieli mennä metsolahan,
 Havulinna liepehille,
 Metsän tyttöjen tyköhön,
 Salon piikojen pihoille,
 Juomahan salon simoa,
 Metsän mettä maistamahan,
 Mielusassa metsolassa,
 10 Tarkassa Tapiolassa.
 Riisun riihiryökälehet,
 Kaskivirsuni karistan,
 Panen talvitallukseni,
 Sykysyiset syylinkini;
 Sitten raatoni rakennan,
 Varustelen vartaloni,
 Nukkavierulla nutulla,
 Hamarella hallavalla,
 Pääni harjoan havuilla,
 20 Katajilla kampaellen,
 Jott' ei löyhky löyhähtäisi,
 Miehen henki höyrähtäisi;
 Jouvuttelen jousiani,
 Kehottelen keihästäni,
 Sukset voian voitimella,
 Liukoimet sianlihalla,
 Otan koirani komean,
 Haukkujani hartahimman,
 Lykkeän lyllyn lumelle,
 30 Työnnän kalhun kankahalle,

Kannan kaksi sauvoani
 Kahen puolen kalhustani.
 Hiihan tuosta hiljallehen,
 Verkkasillehen vetelen,
 Hiihan kohti korven rannan,
 Salon sintävän sisälle,
 Laulan virren viian päässä,
 Kaksi korven kainalossa,
 Mieliksi metsän tytärten,
 40 Salon impien iloksi.

Toisin:

- 3-8. M. käyä metsolassa,
 H. liepehillä,
 M. t. tykönä, S. p. piholla,
 Juoani s. s., M. m. maistellani,
 18. Karvalaialla lakilla,
 23, 24. Pyyhin tuosta pyssyäni
 Mustan käärmehen mujuilla,
 25. Voian voilla suksiani,
 30. Kannan k. tanterelle (hangen päälle),
 34. Veteleime verkallehen,
 „ Lyhysehen lyrkyttelen,

b.

Satoi Ukko utta lunta,
 Viskoi Palvonen vitiä,
 Sykysyisen uuhenn verran,
 Verran talvisen jäniksen;
 Lähen miehistä metsälle,
 Urohista ulkotöille,
 Ukon uuelle lumelle,
 Palvosen panema-viille,
 Jäniksen jälettömälle,
 10 Hiiren hiihtämättömälle.
 Ensin jouta jouvuttelen,
 Kehottelen keihästani,
 Suksiani suin puhelen:
 Suksi on jalkoa sukua,
 Keihäs kirvestä lajia,
 Jousi kättä joukkioa,
 Jalo on jousi janhuksinen,

Kylkehin keihäsvarsi,
 Jalo suksi suunnallinen,
 20 Siivo päällinen sivakka.
 Sitten mennessä metsälle,
 Lähtiessäni kotoa,
 Otan kolme koiroani,
 Viisi villahänteäni,
 Ne on koirani komeat,
 Otukseni oivalliset:
 Niin on silmät koirillani
 Kuin on suuri suitsirengas,
 Niin on korvat koirillani
 30 Kuin on lumme lammin päällä,
 Niin on hammas koirillani
 Kuin on viikate Virossa,
 Niin on häntä koirillani
 Kuin komehin korpikuusi.

Toisin:

2. Herra (hiukan, hieman) hienoista vitiä,
 „ Liukkahan lylyn livuksi,
 5, 6. L. mielestä m.
 Arvelusta ampumahan,
 10. Revon rikkomattomalle.
 22. Kun lähen minä k.
 24. Seitsemän sepeliäni,

c.

Viikon joustani varustin,
 Kesän vuolin keihäsvartta,
 Sykysyn lylyä laa'in,
 Talven kalhua kaverrin,
 Mennäkseni metsolahan
 Ja salolle saahakseni,
 Muien miesten metsämaille,
 Urosten eräsaloille;
 Kävin eilen seppälässä,
 10 Torven vaskesta valatin,
 Millä metsän miellyttelen,
 Korven rannat kostuttelen.
 Minä hiihän hipsuttelen
 Halla-aamuna varahin,

Ett' ei ämmät äkkäjäisi,
 Koukkuleuat kokkajaisi,
 Hiihän kohti korven rannan,
 Kummun kultaisen navalle,
 Korven kuulun kainalohon,
 20 Salon siintävän sisälle;
 Käyn korvet kolkutellen,
 Salot synkät sylkytellen,
 Kankahat kajahutellen;
 Oksat otsani sukivi,
 Havut pääni harjoavi.
 Jäniksiä on metsä täynnä,
 Korpi kirjokoppeloita,
 Jäniksiä jännittelen,
 Ammun korven koppeloita,
 30 Ammun tetren, ammun toisen,
 Puotan lumelle puusta,
 Rahan hangelle hajotan.

Toisin:

2. Kesän vartin keihästäni,
 10. Pillin v. v.

d.

Minä mies metsän käviä,
 Uros korven kolkuttaja,
 Kun ennen läksin metsälle,
 Tahi korvelle kohosin,
 Koirani keränä vieri,
 Sukset suihki maan matoina,
 Itse hiihin hilpeästi,
 Vikevästi viilettelin,
 Syrjin synkkiä saloja,
 10 Kaltoin vierukankahia,
 Tuli suitsi suksistani,
 Savu sauvani nenästä.
 Hiihin kohti Hiien maita,
 Lemmon maita lennättelin,
 Jotta Hiiet hirvesivät,
 Kammosivat maan kavalat:
 Hiisi päätänsä piteli,

Lemmon poika leukojansa,
 Suhinasta suksieni,
 20 Sauvani sahinahasta.
 Toisin on tätä nykyä:
 Ei nyt meiän miehissämme
 Meniätä metsolahan,
 Korvelle kohoajata;
 Mennehet on meiän miehet,
 Kuollehet oravikoirat,
 Saa nyt jouset jouten olla,
 Kaaret kauvan kuivaella.
 Kun eilen kävin metsässä,
 30 Toisin toivoin ja käkesin
 Metsolahan mennessäni,
 Metsän merkin antavaksi.
 Oi jumala, jonka annoit,
 Minkä toivotit Tapio:
 Sit' ei syöä laulamalla,
 Pääät' ei puhun kannettane.

Toisin:

10. Viltoin vierukkämäkiä,
 11. T. suihki (kuohui) suksen alta,
 15. J. H. himmastuivat,

e.

Mikä mieli, mikä muutos
 Mielusassa metsolassa?
 Tuuritteli neito ennen
 Rahaisiksi rantojani,
 Viljaisiksi vieriäni,
 Punaisiksi puoliani,
 Vaan ei nyt tätä nykyä,
 Näinä metsipäivinä;
 Suotta kultani kuluvi,
 10 Hopeani hoikkenevi,
 Viikon on vihoissa metsä,
 Kauvan korpi karsahana,
 Ei huoli hopeistani,
 Ei kysele kultiani.
 Mistä suuttui suuri Luoja,

Viljan antaja vihastui,
 Kun ei anna aioinkana,
 Tee tiliä milloinkana?
 Suvun syötti, heimon juotti,
 20 Esivanhemman elätti,
 Niin miks' ei minua syötä,
 Kuks' ei kurjoo elätä,
 Suvun suurilla paloilla,
 Heimon herkkuruokasilla?
 Jos on minulla muoto musta,
 Muoto musta, kaiat kasvot,
 Syöen kaunoinen tulisi,
 Hyvä muoto nunnostellen.

Toisin:

19. S. s. synnyn syötti,

f.

Kataluutta Kauko itki,
 Veli toinen verkotuutta,
 Kolmansi osan vähyyttä,
 Mie itken syvintä syytä,
 Mie pahinta paapottelen,
 Kun itken osattomuutta.
 Miks' et anna anti-luoja,
 Lupoa luja Jumala,
 Kun ma ainoisin anelen,
 10 Lepyttelen, luohuttelen?
 En minä kiviä kiitä,
 Enkä palvo paasiloita;
 Enkä pyytele pyhinä,
 Sapattina saaustelee,
 Aina arkena ajelen,
 Viikkokauen viivyttelen.
 Ei ne muutkana paremmat,
 Eikä pyytäjät pyhemmät;
 Muut ne vievät viekkauulla,
 20 Ottelevat ounauulla,
 Mie en veisi viekkauulla,
 En ottaisi ounauulla,
 Veisin vaivani näöstä.

Otsan hiellä otteleisin.
 Eikä miesten muienkana
 Ole kullat kuuleammat,
 Hopeansa huohavimmat,
 Tinakinkot kirkkahimmat,
 Metsolahan mentäessä;
 30 Jos he lyylin lyyllittävät,
 Tahi palvehin panevat,
 Lyyliä lykkeän lujemmat,
 Panen palvehet parahat,
 Parahille antajille.

Toisin:

10. Kielen kullat kuikkutellen?
 16. Viikkokauet v.

g.

Matala on mulla mahti,
 Lyhykäinen onnen lykky;
 Muilla onni työn tekevi,
 Haltia rahan hakevi,
 Minun on onneni makuulla,
 Haltiani hairehella,
 Kiven alla kinnas käessä,
 Havun alla hattu päässä.
 Muill' on murkinat paremmat,
 10 Itaruuat runsahimmat,
 Leveämmät leipälaukut,
 Raveammat voirasiat,
 Ei niinkuin minun poloisen:
 Suru mull' on suuruksena,
 Mure murkinapaloina,
 Itaruokina ikävä.
 Muut on pyytäjät pyhemmät,
 Muut on miehet mieluisemmat,
 Käyvät kullassa kulisten,
 20 Hopeassa heilakoien,
 Ei niinkuin minä poloinen,
 Nukkavierulla nutulla,
 Paikkalailalla lakilla,
 Karvavieru kauhtanalla.

Muut sanovat saamiensa,
 Tuomiensa tunnustavat,
 Mie sanelen saamatuutta,
 Tuomatuutta torkuttelen,
 Tullut tyhjänä tulille,
 30 Valehilla valkeille.

Toisin:

5, 6. M. onneni makasi,
 H. hairaeli,
 12. Vuoleammat v.
 29, 30. Tyhjänä tulen t.
 V. valkamoille.

h.

Siit' on mieleni apea,
 Syämeni sangen sairas,
 Kun ei mielly metsä mulle,
 Taivu ainoinen Tapio,
 Ei mielly metsän emäntä,
 Ihastu salon isäntä.
 En nyt tuota tunnekkana,
 En tieä poloinen poika,
 Liekö pyytäjä typerä,
 10 Vaiko antaja itara,
 Kun ei anna aiointkana,
 Harvoinkana hoivautaa.
 Ikävä minun tulevi,
 Ikävä tulettelevi,
 Tätä tyhjänä oloa,
 Ajan kaiken annituutta,
 Ikävä erätön ilta,
 Päivä pitkä saalihiton,
 Miehellä metsästäjällä,
 20 Uroholla ampujalla.
 Harvoin on nähty näillä mailla,
 Harvoin nähty ja havaittu,
 Osia jaeltavaksi,
 Arveltavaksi eria:
 Imehiks' on saalis saatu,
 Virsiksi Jumalan vilja,

Näillä tuhmilla tulilla,
 Vaivaisilla valkioilla.

Toisin:

15. T. t. eloa,
 16. Ainiaista a.
 „ Annitonta aikoani,
 17. I. iloton i.

i.

Typeryyttä tyhjä itken,
 Vajouttani valitan;
 Viikon hiihän Hiien maita,
 Maita Lemmon löyhyttelen,
 Hiien hiilikankahia,
 Jumalan sysimäkiä,
 Syrjin synkkiä saloja,
 Kaltoin kaarnapohjaisia,
 Hiihän päivän, hiihän toisen,
 10 Hiihän kohta kolmannenki,
 Sukset kultaiset kuluvat,
 Hopeaiset hoikkenevat,
 Luohuttaissa Luojoani,
 Etsiessä eukkoani,
 Entistä emänteäni,
 Muinohista muoriani.
 Toisin entinen emäntä:
 Entinen metsän emäntä
 Oli kaunis kasvoiltansa,
 20 Ihana imertimiltä,
 Antoi aina antimia,
 Viisi viian mättähältä,
 Kuusi kummun nyppylältä,
 Seitsemän selänteheältä,
 Mut tämä nykyinen muori,
 Nykyinen metsän emäntä,
 Rungolta ruman näköinen,
 Ilkeä imertimiltä,
 Kerran kuussa koukkoavi,
 30 Ei sitänä siivollansa.

Toisin:

- 7, 8. Notkojen noroperiä,
 Kaiten maita kaltoisia,
 13, 14. Luohuttelen L., Etsittelen e.
 22. V. viljan m.
 27. Ruma on varsin rungoltansa,

k.

- Jopa jouvuin joutavaksi,
 Jouvuin joutavan jälille:
 Yöt on hiihän, päivät hiihän,
 Hiihän aamulla varahin,
 Yöllä auringottomalla,
 Ehtoyönä ensimmäisnä;
 Hiihän iät, hiihän läänet,
 Hiihän pitkin Pohjan rannan,
 Pohjan soita, Pohjan maita,
 10 Hiihtelen mäkiä myöten
 Laun pitkin, toisen poikki,
 Kolmannen vähän vitahan,
 Hiihän maita kynnetyitä,
 Hiihän kyntämättömiä,
 Etsiessäni eriä,
 Antia anellessani;
 Enkä tarkoin tieäkkänä,
 En tieä kuta kumarran,
 Miss' on entinen emäntä,
 20 Entinen elättäjäni.
 Tuoll' on entinen emäntä,
 Entinen elättäjäni,
 Sakaroilla sarvilinnan,
 Metsän linnan liepehillä;
 Siellä antaja asuvi,
 Elävi hyvä emäntä,
 Puhas muori puuhoavi,
 Huonehessa honkaisessa,
 Luisten lukkojen takana,
 30 Avaimien vaskisien.
 Miss' on kaikki metsän piiat,
 Metsän muut emantovaimot?
 Tuoll' on kaikki metsän piiat

- Sekä muut emantovaimot
 Korvalla tulisen kosken,
 Pyhän virran pyörtehellä.
 Mitä nuot tekevät tuolla?
 Luista linnoa tekevät,
 Kynsistä kyhäälevät,
 40 Ympäri tuhatta syltä,
 Joka seinältä satoja;
 Kolm' on linnalla ovea,
 Kynnys kullakin ovella,
 Yks' on kynnys puinen kynnys,
 Kynnys toinen luinen kynnys,
 Kolmas on kivinen kynnys.

Toisin:

7. Iän hiihän, lännen hiihän,
 9, 10. Hiihän s., hiihän m.
 Hiihän synkkiä saloja,
 41. Seinältä satalukuja;
 „ Seinänä satoa syltä;

l.

- Kun ennen kävin metsässä
 Minun pyytöpäivinäni,
 Erän etso-aikoinani,
 Kolm' oli linnoa metsässä,
 Yksi puinen, toinen luinen,
 Kolmansa kivinen linna.
 Katsahin sisähän noista
 Seinän alla seistessäni,
 Siellä antajat asuivat,
 10 Elivät emäntävaimot.
 Mi on linna puinen linna,
 Siin' asuivat metsän piiat,
 Luisessa emäntävaimot,
 Vaan mi on kivinen linna,
 Siin' itse metsän isäntä.
 Tapion talon isäntä,
 Tapion talon emäntä,
 Tellervo Tapion neiti,
 Kaikki kullassa kuhisi,

- 20 Hopeassa horjeksihe;
 Hattu oli päässä Päivän poian,
 Kolme haaroa hatussa.
 Itsensä metsän emännän,
 Mielikin ehon emännän,
 Käet oli kullan käärehissä,
 Sormet kullan sormuksissa,
 Pää kullan vipalehissa,
 Hiukset kullan kukkasissa,
 Tukat kullan suortuvissa,
 30 Korvat kullan koltuskoissa,
 Helmat kullan helpehissä,
 Kaula helmässä hyvissä;
 Silloin se hyvä emäntä,
 Mielusa metsän emäntä,
 Oli altis annillensa,
 Armas antamaisillensa.

Toisin ennen, toisin eilen,

Toisin on tätä nykyä:

- Kun eilen kävin metsässä,
 40 Halli haukkui suota myöten,
 Mie menin mäkeä myöten,
 Hiihin kohti korven rannan,
 Tapion talot näkyivät,
 Ukset kulta kuumottivat,
 Poikki suosta pohjosesta,
 Alta vaaran varvikosta.
 Minä luoksi luontelime,
 Lähelle lähentelime,
 Kuuristime katsomahan,
 50 Kuuennesta ikkunasta:
 Siellä antajat asuivat,
 Ja viruivat viljan eukot,
 Aivan arkivaattehissa,
 Ryysyissä ryvennehissä.
 Itseki metsän emäntä,
 Kuurikki kova emäntä,
 Kovin oli musta muoltansa,
 Katsannoltansa kamala;
 Käet oli vitsakäärehissä,

- 60 Sormet vitsasormuksissa,
 Pää vitsapäätinehissä,
 Tukat vitsasuortuvissa,
 Korvat vitsakoltuskoissa,
 Kaula helmässä pahoissa.
 Silloin se paha emäntä,
 Kuurikki kova emäntä,
 Ei ollut armas antamahan,
 Armas auttavaisuutehen.

Toisin:

15. Se linna evestin linna.
 19, 20. K. k. kupahui, H. horjeksivi;
 24. Ehtosan metsän e.
 26, 27. Sormet oli täynnä sormuksia,
 Kalvot käärösen munia,
 44. Hien riihet lämpiävät,
 54. Riihiryssyissä rypesi.
 68. Ain' on auttamattuessa.

72.

Metsänpalosanat.

- Miten silloin lauletahan,
 Ja kuten kujerretahan,
 Kun tuli tuhot tekevi,
 Valkea vahingot saapi:
 Suot tulella, maat tulella,
 Kaikki kankahat tulella,
 Ahovieret auteressa,
 Vaarat valkean väessä?
 Noin silloin sanottanehen,
 10 Tosin tutkaeltanehen:
 Tulonen Jumalan luoma,
 Luoma Luojan valkeainen,
 Syyttäpä menit syville,
 Asiatta aivan kauvas,
 Kun nyt korpehen kohosit,
 Karkasit katajikkolle,
 Teet paremmin, kun palajat
 Kivisehen kiukahasen,
 Kytkeihet kypenihi,

- 20 Himmennäihet hiilihisi,
 Päivällä pieltäväksi
 Kotapuissa koivuisissa,
 Yöllä piileteltäväksi
 Kehän kultaisen kuvussa.
 Kun sa et totelle tuosta,
 Käännä pois, palaite muunne,
 Lampihin kalattomihin,
 Tänne ellös tulkokkana!
 Juoksevi jokea kaksi,
 30 Vettä kaksi virtoavi,
 Ympäri minun kotini,
 Kahen puolen kartanoni;
 Hyiset sorsat soutelevat
 Hyisen virran viertehellä,
 Jäiset joutsenet joluvat
 Jäisen lammin laitehella,
 Hyiset hyppivät jänikset,
 Jäiset karhut karkelevat,
 Ympäri minun kotini,
 40 Kahen puolen kartanoni,
 Ne sun tuiki turmelevat,
 Kaiketi kaottanevat.

73.

Oluen sanat.

- Pilvi pikkuinen näkyvi,
 Kaari kaukainen tulevi,
 Pilvessä vesipisara,
 Pesarassa pikku lampi,
 Lammissa vene vähäinen,
 Venosessa miestä kolme:
 Antti santti airollisna,
 Pieni Pietari perässä,
 Jesus keskellä venettä.
 10 Mitä nuo tekevät tuolla?
 Hiien hirviä sukivat,
 Poropetroja pesevät.
 Sai hirvet sukineheksi,

- Poropetrat pesneheksi;
 Juokse tuonne Hiien hirvi,
 Poropetra poimettele,
 Kussa kyyt olutta juovat,
 Maot vierrettä vetävät!
 Sentähen emäntä rukka
 20 Vähemmin olutta saapi,
 Kun kyyt oluen juopi,
 Maot viertehen vetävi.

74.

Oravan sanoja.

a.

- Oravainen, väästäjäni,
 Kaunis kasvin kumppalini,
 Veäite viisin viitasista,
 Kuusin korpinotkosista,
 Seitsemän havun seliltä,
 Kaheksin katajikoilta,
 Minun kohti koirihini,
 Kohti villahäntihini!
 Missäpä olet orava,
 10 Kussa käyt kävyn puria?
 Saa nyt tälle saarekselle,
 Kule tälle kunnarelle,
 Miehen etsivän etehen,
 Outtelevan ympärille!
 Ellös koiria kamotko,
 Vasamoitani varatko:
 Pentukoirat haukkujamme,
 Lapsimiehet ampujamme,
 Pärejouset, puikkonuolet,
 20 Ei ne kauvas kannattane.

Toisin:

1. O. väärtäjäinen (väärtähäinen),
 15, 16. E. kaartani k., Varatko urohiämme:
 17, 18. Lapset miehet ampujassa,
 Lapset miehet, pentukoirat,
 „ Ampujat alakätiset (ujot urohoh),

b.

Oravainen onnervoinen,
 Varovainen vaiveroinen,
 Kävyn syöjä käiväräinen,
 Puun puria puhtahainen,
 Kuusen kultakukkarainen,
 Korven lempilähtemäinen,
 Koivun lengolla lepeä,
 Kuusen oksalla ojennu,
 Istuos tyvellä puuta,
 10 Asu alla lehvän päätä,
 Katso siinä kasvumaita,
 Viljamaita viiristele,
 Kunnes jouvun jousissani,
 Vasamoissani varaun!
 Pentu on koira haukkumassa,
 Lapsimiesi ampumassa.

Toisin:

- 1, 2. O. ongervoinen (ortajainen),
 Varavainen v.
3. K. s. kängervöinen (käppäräinen),
4. P. p. puhtukainen,
6. K. kirjolähtemäinen,
- 7, 8. Lepän lengolle levite,
 Pajun oksalle paneite,
- 13, 14. K. jousta jouvuttelen,
 Vasamaista valmistelen!

c.

Oravainen kummun kukka,
 Kummun kukka, maan ihana,
 Kuusen kultainen omena,
 Metsän kissa kirmiäinen,
 Jok' olet oksilla olia,
 Havupuissa haahailia,
 Pure puuta, syö käpyä,
 Kuku kuusen lehväsellä,
 Niinkuin pyy pesänsä päällä,
 10 Teiri urpakoivussahan;
 Oksalla ojenteleite,
 Lehvällä levätteleite,

Minun jousta jouvuttaissa,
 Vasamaista valmistaisa,
 Tahi sauvan saatavaksi,
 Koprin koppaeltavaksi!

Toisin:

1. O. oikiainen (ottopoika),
- 5, 6. J. o. o. oleva, H. haahaileva,
- 11, 12. Ojenteleis oksasilla,
 Levitteleis lehväsillä,

75.**Pakkasen sanoja.****a.**

Pakkanen Puhurin poika,
 Talvipoika hyyhämöinen,
 Kun ensin emästä syntyi,
 Kesät keikkui hettehissä,
 Suurimmilla suon selillä,
 Talvet aioilla ajeli,
 Kylmi soita, kylmi maita,
 Kylmi alhoja ahoja,
 Paleli vesipajuja,
 10 Poltti haavan pahkuloita,
 Koivun juuria kolotti,
 Närehiä näykkäeli;
 Kylmi jäähän järven rannat,
 Meren rannat rapsutteli,
 Lahet kylmi, lammit kylmi,
 Siitä suureksi sukeutui,
 Kylmi rautaisen korenon,
 Sepon Ilmarin pajassa,
 Aivan alle ahjoksensa,
 20 Lietsimensä liepehelle.
 Aikoi kylmeä seponki,
 Ilmarisen itsensäki,
 Niin seppo sanoiksi virkki:
 „Pakkanen Puhurin poika,
 Talven poika hyyhelmöinen,
 Ellös tänne tulkokkana,

Täällä kyntesi palavi,
Käpenesi kärventyvi!“

Tunki pakkasen tulehen,
30 Kivisehen kiukahasen;
Pakkanen Puhurin poika
Jo tunsi tuhon tulevan,
Vannoi vaikean valansa:
„Jätä vielä heikko henki;
Jos mun kuulet kylmäväksi,
Toiste tuhmin tulleheksi,
Niin tunge tulisijahan,
Vaivuttele valkeahan!“

Sillä päästi pääramunsa,
40 Heikon henkensä pelasti:
Läksi kuljus kulkemahan,
Emon valjus vaappumahan,
Pimeähän Pohjolahan,
Sankkahan Sarentolahan,
Jäällä tuon jälet näkyvi,
Jalan iskut jauvahuvi.
Kulki kuljus pohjosehen,
Lapin maahan laakeahan,
Asui petran peittehessä,
50 Kävi karhun kattehessa.

Toisin:

4. K. heilui (hempui) h.
- „ K. läikkyi lähteessä,
5. Sykysyt sulilla soilla,
- „ Tuiman tunturin laella,
6. T. a. kupahuvi,
- „ T. taivahan navoilla,
- 8, 9. K. kylmiä kiviä,
Palelevi paasiloiita,
11. K. j. kolosi,
25. Vilu ilma hyyhetyinen,
30. Rautaisehen k.
- 37, 38. N. mä vaivun valkeahan,
Tunkeun tulisijahan!“
42. E. v. vaappomahan,
- 45, 46. Jälet järvellä n.,
J. isku iljanella.
49. Tuli p. p.

b.

Pakkanen pahasukuinen,
Ja poika pahantapainen,
Ensin tungeikse tupihin,
Pirtin pihtipuolisihin;
Tukala tuvassa olla,
Läyli olla lämpimässä,
Alkoi aioilla asua,
Veräjillä viehkuroia,
Talvet mäiski männiköissä,
10 Risukoissa ripsutteli,
Pelmusi petäjiköissä,
Kolkkaeli koivikoissa;
Yli puien pää näkyvi,
Läpi lehvän henki soipi.
Kylmi puita ja pehuja,
Tasotteli tanteria,
Puut puri lehetömiksi,
Kanervat kukittomiksi,
Pilvat hongista piristi,
20 Laski lastut mäntylöistä.
Oli aikoa vähäisen,
Kului yötä kaksi, kolme,
Läksi merta kylmämähän,
Aaltoja asettamahan,
Meren Pohjan partahalle,
Äärettömän aprähälle.
Heti yönä ensimmäisnä
Rannat jäähän rapsahutti,
Viel' ei merta kylmänynnä,
30 Aavoa asettanunna;
Pieni on peiponen selällä,
Västaräkki lainehilla,
Senki kynnet kylmämättä,
Pää pieni palelematta.
Äsken tuosta toisna yönä
Jopa suureksi sukeusi,
Heittihe hävyttömäksi,
Kovin kasvoi kauheaksi;
Kylmi silloin täyen kylmän,

40 Väki pakkasen paleli,
 Kylmi jäätä kyynäsvarren,
 Satoi lunta sauvan varren.
 Jäi vähä palelematta
 Selvällä meren selällä,
 Vesille Ahin venonen,
 Sotalaiva lainehille.

Uhki senki kylmämähän,
 Jumala kovasti kielti;

Uhki kylmeä jumalan,
 50 Vaan jumala jonki tiesi:
 Keritsi kiveltä villat,
 Takut talven maanehelta,
 Ne sukiksi suoritteli,
 Kiiretteli kintahiksi,
 Käsin pakkasen piteli,
 Kovan ilman kopristeli,
 Öin yrittämättömäksi,
 Päivin pääsemättömäksi.

Toisin:

8. V. viereksiä,
 10. Risuissa vähäripainen,
 12. Lepiköissä leyhkäeli;
 18. Heinät helpehettömäksi,
 30. Aaltoja a.
 40. Jalon p. p.
 45, 46. Jäip' on veitikän v.
 Ahin laiva l.
 50. V. j. keinin keksi:
 51. K. k. kiitsit,
 „ Poimi kiitsimet kiveltä,
 53, 54. Suoritteli sukkasiksi,
 Valmisteli vanttuhiksi,
 54. Huolitteli k.
 56. K. i. kopriissan,

c.

Pakkanen Puhurin poika,
 Kovan ilman höyhelöinen,
 Ele sie minua kylmä,
 Kyllä sun sukusi tieän:
 Sinun on maiosta malosi,

Kesi uuhen untuvasta;
 Mene soita kylmämähän,
 Sinne sie mene minusta,
 Siellä sinua tarvitahan,
 10 Apuasi huuetaan!
 Sokka ennen soita kylmi,
 Sokka soita, pakko maita,
 Jäi paikka palelematta,
 Suon sulilla, maan perillä,
 Siin' on sulla kylmämistä,
 Paljonki palelemista.
 Vaan kun siit' ei kyllin liene,
 Mene merta kylmämähän,
 Sinne sie mene minusta,
 20 Siell' on peiponen selällä,
 Senki on kynnet kylmämättä,
 Pää pieni palelematta!

Toisin:

6. Limmasta hyvän limingon;
 14. Suurimmalla suon selällä,

d.

Pakkanen Näräpän poika,
 Talvipoika hyypelöinen,
 Ele kylmä kynsiäni,
 Elekä kohmo kopriani!
 Ennenkun minua kylmät,
 Kylmä muita kummempia,
 Pajun juuria palele,
 Koivun juuria kolota,
 Lepän juuria lekuta,
 10 Haavan juuria hajota;
 Kylmä soita, kylmä maita,
 Kylmä Kalman kallioita,
 Kylmä ventoja vesiä,
 Kylmä koskia kovia,
 Ruotsissa Homarin koski,
 Hämeessä Hälläpyörre!
 Jos sa et sitä totelle,
 Vaan vielä vioille mennet,

Nostan suosta suuren vaimon,
 20 Liasta lihavan muorin,
 Joka tiesi turmelevi,
 Matkasi pahoin panevi.

Toisin:

8. K. j. kohota,
 16. H. Haranpyörre (-pyörä)!

e.

Pakkanen pahansukuinen
 Ja poika pahantapainen!
 Aiot kylmeä minua,
 Kohotella korviani,
 Alt' anella jalkojani,
 Päältä kynsiä kysellä;
 Vaan et kylmäne minua,
 Et pahoin palellekana,
 Ei minua halla hauo,
 10 Eikä pakkänen palele,
 Kova ilma kuolettele.
 Ei meiän suvussakana,
 Meiän laajassa lajissa,
 Naist' ei hallan hautomaista,
 Pakkasen palelemaista,
 Kovan ilman koskemaista.
 Mie olen pakkasen pania,
 Kovan ilman kuolettaja,
 Saan ma paian pakkaselta,
 20 Kostolin kovalta säältä,
 Hankin hallalta hamosen,
 Otan turkin tuulisäältä,
 Millä tuima turveleime,
 Ett' ei pakkänen palele,
 Kova ilma koskettele.
 Kun ei siitä kyllin liene,
 Otan hiilet hiiloksesta,
 Vaskisissa vanttuhissa,
 Hiilet hienot helmoihini,
 30 Panun alle paklojeni,
 Tulen tungen sukkihini,

Kekälehet kenkihini,
 Jott' ei kylmä kyttöpoika
 Eikä pakkänen palele.
 Panen pakkasen rekehen,
 Kovan ilman korjahani,
 Pakkasen etupajuille,
 Talven kantakaplahille,
 Kesän keskelle rekeä,
 40 Istun keskelle keseä
 Pakkasen palelematta,
 Kovan ilman koskematta.

Toisin:

1. P. pahasukuinen
 1-7. Jokos meiät halla hautoi,
 Jokos pakkänen palenti,
 Kova ilma kuoletteli;
 Etpä k. m.
 4. Kieltä suustani vihellä,
 25. Vilu ilma tee vikoa.
 31, 32. Tulta t. s., Kekälettä k.
 37, 38. P. pajulle keulan,
 Pakkasen peräpajulle,
 „ P. panen pajuille,
 T. kannan kapluskoille,
 37-40. Sie istu etupajuille,
 Tahi kannoille kapahu,
 Minä keskelle rekeä,

76.

Rihmasanat.

Ele sinä korppi konna,
 Korppi konna, Lemmon lintu,
 Ele riivi rihmojeni,
 Ele lauvo lankojani,
 Heliältä heinän päältä,
 Kulon kultaisen selältä!
 Lennä tuonne Lemmon lintu,
 Lennä poies leyhyttele
 Pimeähän Pohjolahan,
 10 Lapin synkkähän salohon,
 Siell' on hirvi hirtettynä,

Jalo peura jaksettuna,
Siellä luutonta lihoa,
Suonetonta pohkeata,
Syöä miehen syölähänki,
Hilpota himostunehen.

77.

Ruosteen sanoja.

a.

Ruoste, poika ruikamoinen,
Ruikamoinen, raikamoinen,
Isoton, emoton lapsi,
Suuton, silmitön sikiö,
Miksi konna maasta nousit,
Sait on suosta sammalista,
Minun ruokoruohoihini,
Peltohon peri pakana?
Lähe nyt ruoste ruuastani,
10 Vihollinen viljastani,
Lähe kehno, kunne käsken,
Min pikemmin, sen parempi:
Jos oot konna maasta nousnut,
Mene ruoste ruohikkohon;
Jos oot suosta sammalista,
Mene suohon sammalihin;
Kun liet tullut tuulen tietä,
Alas pilvistä saettu,
Mene turkka tuulen teitä,
20 Ylös pilvihin yritä!

Toisin:

2. Nunnervoinen, nannervoinen,
7, 8. M. ruokaruohoileni,
Näille henkiheinilleni?
14. Niinp' on konna maahan mennös;

b.

Ruoste poies ruopukohon,
Rauvetkohon rauan karsta,

Näistä vaivani näöistä,
Aivan atran kääntimistä,
Rukihista nousevasta,
Touvosta ylenevästä!
Ulos ruoste ruohoistani,
Punahelmi heinistäni;
Luovu poies ruohon rosvo,
10 Karkkua manalan kalma,
Minun ruokaruohoistani,
Näistä henkiheinistäni!
Kotihisi konna riennä,
Maahasi paha pakene;
Jos sa et totelle tuosta,
Suola sinun surmatkohon,
Rauta suusi raiskatkohon,
Tuli pääsi turmelkohon!

Toisin:

- 1, 2. R. maahan r., Kaotkohon r. k.
8. Lähe herja h.

c.

Mene ruoste ruohikkohon,
Sammakko saven sisähän!
Jospa tuolta pääsi nostat,
Ukko pääsi halkaisevi
Veitsellä hopeisella,
Kuraksella kultaisella.

78.

Salvusanoja.

a.

Noin ne salvajat sanovat,
Sekä puoskarit puhuvat,
Kuoharit kohittelevat:
Sanottanen salvajaksi,
Puhuttanen puoskariksi,
Kellättänen kuohariksi,
Temmattanen tietäjäksi,

- Vaan kuitenkin, kaikitenki
 On orit otettavina,
 10 Rahan karva kaattavina,
 Nurmelle mesinukalle,
 Maalle maksan karvaiselle.
 Kun ma lämsäni lähetän,
 Kaulahan kamelivarsan,
 Kun kaa'an hevospäpēhen,
 Sorajouhen maahan sorran,
 Tule pilvistä pitäjä,
 Piästä tämä pirikka,
 Ett' ei potki polviani,
 20 Säre säärivarsiani!
 Seiso nyt selvällä sijalla,
 Ole onnen vuotehella,
 Yrki täss' on oltavasi,
 Vähä värkyteltäväsi;
 Ele kipsa, ele kapsa,
 Ele kaikkia kavaha,
 Mesiheinän helkähystä,
 Mesirauan rauskahusta!
 En minä kovalla koske,
 30 Kosken lammin lumpehella,
 Korahutan korttehella,
 Vesiheinällä vetelen;
 Minkä raualla rapoan,
 Sen mä silkillä sivallan,
 Sanon tuulen tuulemaksi,
 Viemäksi vilun vihurin.
 Juo nyt vettä Juortanista,
 Maarian pesuvesiä;
 Ellös visvoille viruko,
 40 Ellös vammoille valuko
 Ulkoa tahi sisältä,
 Herran hengen huovunnalta!

Toisin:

- 4, 5. Sanotahan s., Puhutahan p.
 6, 7. Kellätähän k., Temmatahan t.
 9, 10. Orit ois otettavana, R. kaattavana,

b.

- Teen tulosen tervaksista,
 Valmistelen valkeaisen,
 Otan tallista orihin,
 Sorajouhen soimen päästä,
 Sion suuhun sulkkusuitset,
 Panen päähän vaskipäitset,
 Vieä vilkutellakseni,
 Kaatakseni kaunihisti,
 Nurmelle mesinukalle,
 10 Maalle marjanvartiselle.
 Maata anon Maarialta,
 Pientaretta Pietarilta,
 Kahen karpion aloa,
 Reen kääntymäsijoa,
 Johon kaataisijn kamelin,
 Umpisorkan sorteleisin.
 Anon pilvistä pitäjän,
 Hattaroista hallitsian,
 Ett' ei potki polviani,
 20 Säre säärivarsiani.
 Siitä puilleni puhelen:
 Mesi puista pursukohon,
 Rasvoa rapahtukohon!
 Terva on tehty tervaksista,
 Petäjistä penseistä,
 Hongista satahavuista;
 Minkä puillani puserran,
 Sima jääköhön sijahan!
 Jos katehet katsonevät,
 30 Kierosilmät keksinevät,
 Leikkoan lihoa Lemmon,
 Paistan Lemmon palleata,
 Tuota tungen noian suuhun,
 Ajan kierohon kitahan.

Toisin:

1. Teen mä tulen t.
 4, 5. O. t. hevosen,
 Umpisorkan soimestansa,

79.

Sammakon sanat.

Raakki rannalla elävi,
 Kuolasuu sulilla soilla,
 Lehossa leveäleuka,
 Likasilmä liettehessä,
 Hyppi hyppysen nenissä,
 Lääkkyi lähtehen sisässä,
 Puurtavi puran perissä,
 Rapakoissa raivoavi;
 Herra ompi hengen luonut,
 10 Silmät siunannut Jumala.
 Muut sanovat sammakoksi,
 Herasilmäksi hokevat,
 Mie sun konnaksi kuvoan,
 Likasilmäksi nimitän.
 Kuka konnan suosta nosti,
 Konnan suosta, mannin maasta,
 Likarinnan liettehestä,
 Sammakon saven sisästä,
 Päästi päitä polkemahan,
 20 Aumoa alentamahan?
 Mene pois, pakene täältä,
 Konna kuusen juurehinen,
 Kuolasuu, leveäleuka,
 Mene tuonne, kunne käsken,
 Konna velhojen vesille,
 Sammakko saven sisähän,
 Likaisihin liettehisin,
 Soihin sammalettomihiin!
 Jospa tuolta pääsi nostat,
 30 Sääresi särettänehen,
 Reitesi revittänehen,
 Ytimes' otettänehen,
 Joista voie keitetähän,
 Ja rasvat rakennetahan.

Toisin:

14. Läkksisilmäksi n.
 16. K. s., mannan (mannun, massin) m.

22. Kuvun k. j.
 26. S. sinisavehen,

80.

Sateen poistosanat.

Mene pilvi Pietulahan,
 Siellä vettä tarvitahan,
 Siell' on kaikki kuivillahan,
 Kaikki kaivot kuivanehet,
 Lähteet läkähtynehet,
 Ojan pohjat onttunehet.
 Ukot uunilla palavi,
 Akat saunan lautasilla,
 Lapset lautojen perällä,
 10 Akat vanhat kiukahalla,
 Löylyn luojat kynnyksellä,
 Pojat portahan välihin,
 Piijat pihtipuolisihin;
 Siellä on käymättä oluet,
 Siellä lapset ristimättä,
 Kastamatta kaikki tyyni.

Toisin:

5. L. läpehtynehet,
 12. P. puoliportahille,
 15. Viel' on l. r.

81.

Sotaanlähtösanoja.

a.

Sentähen sepon venosen
 Rinta rautahan rakettu,
 Jott' ei koskisi kivonen,
 Hietaharju halki löisi;
 Sentähen soankäviä,
 Mies on tarkka tappelia,
 Suorikse sotasopihin,
 Rautapaitoihin paneikse,
 Jott' ei lyijy miestä löisi,

- 10 Rautapalli paiskoaisi.
Sentähen minäki miesi,
Uros tuima tappelia,
Isäni tulisen turkin,
Äitini panuisen paian,
Päälleni puetteleime,
Vetäiseime verhokseni,
Saahessa sotakeoille,
Miesten tappotanterille.
Vaan kun siit' ei kyllin liene,
20 Eikä täysin tarpeheksi,
Vaippa vanhan Väinämöisen,
Kaapu kauko Lappalaisen,
Turvikseni tuotakohon,
Päälleni puettakohon,
Suurille sotakeoille,
Veripellon penkerille!

Toisin:

2. Rauat rintoihin r.
10. Tinapalli p.
„ Tinapilppu pilloaisi.
20. E. kyllin, eikä tarvis,

b.

- Kun lähen minä sotahan,
Tapahun tappelohon,
Suurille sotakeoille,
Verisille vainioille,
Ukkoni tulinen turkki,
Ämmöni palava paita,
Tuonelasta tuotakohon,
Päälleni puettakohon!
Taattoni sotihevonen,
10 Vanhempani vainovarsa,
Sehän myöskin tarvitahan,
Tuohon työhön vaikeahan,
Tuohon tuimahan sotahan,
Tulisehen tappelohon.
Jos siitä vähä tulisi,
Eikä vielä kyllin oisi,

- Hiietki yhen urohon,
Jumalatki taivosessa,
Sovissansa suojelkohon,
20 Kaavuissansa kannelkohon,
Ett' ei pää pahoin menisi,
Tukka turhiin tulisi!

Toisin:

7. Taivahasta t.
14. Tasapähän t.
19; 20. S. suojelevi,
Kantelevi kaavuissansa,
22. Kaulan varsi katkeaisi!

c.

- Nouse maa, havaja mantu,
Suojaksi sotakeolla;
Kivi suuri kasvukohon,
Paasi vahva paisukohon,
Kivi kirkon korkeuinen,
Paasi vuoren paksuinen,
Reikä keskelle kiveä,
Käärme reiän ympärille,
Jonka suojasta sotisin,
10 Ja takoa tappeleisin,
Ett' ei pää pahoin menisi,
Hivus hieno lankeaisi!

Toisin:

- 1, 2. N. m. havaitse m.
S. sotaurohon (-väkeni);
5, 6. K. k. korkunainen,
P. kappelin kokoinen,
9, 10. J. suojatse s., J. ta'atse t.
12. H. hiuki l.

d.

- Mistä mä anon apua,
Kusta hoivia rukoilin,
Kun tulen sotakeoille,
Tapahun tappelohon?
Tuolta armaa anelen,

Hoivoa huhueleime,
 Isältäni Jesukselta,
 Emoltani Maarialta,
 Tähän työhön työlähäsen,
 10 Asiahan ankarahan.
 Ei minun väki väkevä,
 Eikä valta voimallinen,
 Jumalan väki väkevä,
 Herran valta voimallinen,
 Väki Ukon, väki Jumalan,
 Väki vanhan Väinämöisen.

Toisin:

10. Valantiehen vaikeahan.

82.

Suden manaussanat.

Susi juoksi suota myöten,
 Villahäntä maata myöten,
 Karjakullan kuuluvilla,
 Pienen viljan vieremillä;
 Pois minä sinun manoaan
 Näiltä karjan käytäviltä,
 Juokse tuonne joughikuono,
 Viron hurtta viilettele,
 Pohjan pitkälle perälle,
 10 Lapin maahan laakeahan,
 Kuss' ei käyne karja teitä,
 Vaella hevosen varsa;
 Sini juokse joughikuono,
 Viron hurtta viilettele,
 Kuni kynttä varpahissa,
 Hammasta ikenissäsi!
 Sinne mä sinun manoaan
 Korpivuorten kukkuloille,
 Kotihinsa korven koiran,
 20 Paikoillensa maan pakanan,
 Ett' et tieä tietä tänne,
 Etkä kulkea osoa,
 Viljaisille viitamaille,

Viljavieruille mäille.
 Muille maille mulkosilmät,
 Tuonne, taanne toitohännät,
 Ulvojaiset ulkomaille,
 Surmapaikoille susien,
 Tänne jääköhöt jänikset,
 30 Tänne linnut lentäköhöt!

Toisin:

19, 20. Korvessa sinun kotisi,
 Kallioilla kartanosi,
 23. V. viitasille,
 28. Oivan tappajan talohon,

83.

Suolain lukemissanat.

Puhun suulla puhtahalla,
 Herran hengellä hyvällä,
 Lämpöisellä läyhöttelen:
 Mehiläinen mettä kantoi,
 Toi simoa siivessänsä,
 Yheksän meren takoa,
 Veti kuin mesisulalla
 Näille suoloille hyville.

84.

Terveyssanoja.

a.

Terve maa, terve manner,
 Terve maan haltialle,
 Terve Herran tempelille,
 Terve tervehyttäjälle!
 Täällä tuo polo potevi,
 Täällä vaivainen läsivi,
 Huonehessa honkaisessa,
 Petäjäisessä pesässä,
 Tautia nimettömiä,
 10 Nimen tietämättömiä,
 Alta lattiat lahovi,

Päältä peite märkänevi.
 Jumaloista tunti tulos,
 Apu eineisten emistä,
 Minun silmin nähtyäni,
 Sekä suin puheltuani!
 Minkä heitän henkeäni,
 Se on henki Herran henki,
 Minkä lämmintä lähetän,
 20 Se on lämmin Luojan lämmin,
 Min minä valelen veellä,
 Valan Jesuksen verellä,
 Huuhon Herran hurmehella,
 Hautelen haluvesillä,
 Tulla yöllä terveheksi,
 Päivällä paranneheksi.
 Nouse nyt pois makoamasta,
 Hereä uneksimasta,
 Kovan onnen ottelulta,
 30 Piolta pahan pakanan,
 Asu arnessa Jumalan,
 Turvassa totisen Luojan!

Toisin:

6. Vaimo (mies on) v. l.
 13. J. turva t.
 26. P. imanteheksi,
 29. K. o. vuotehelta,

b.

Neitsy Maaria emonen,
 Rakas äiti armollinen,
 Jok' on vanhin vaimoksista,
 Varmin vaimojen seassa,
 Tuo tulla tyhyttelevi,
 Silkin hienon simsuttaavi,
 Tekemähän terveyttä,
 Rauhoa rakentamahan,
 Jott' ei tuska päällä tunnu,
 10 Kipu ei keskeä kivistä.

Toisin:

4. Vanhin v. s.

5, 6. T. t. tytyttelevi (tuhottelevi),
 Käyä käärämöittelevi,

c.

Tulos kultainen matikka
 Vaskisen matikan suusta,
 Tekemähän terveyttä,
 Rauhoa rakentamahan,
 Kivut kiinni ottamahan,
 Vaivat vaikahuttamahan,
 Sisältä lihan sinisen,
 Maksankarvaisen malosta,
 Jotta saisi sairas maata,
 10 Heikko helposti levätä!

Toisin:

- 7-10. Ihosta ehon (tämän) elävän,
 Luojan luontokappalehen!
 10. Voisi voihkaja levätä!

85.

Torakan sanat.

Musta poika mulleroinen,
 Kuusijalkainen kupukka,
 Mistä tiesit tänne tulla,
 Outo matkata osasit?
 Ei sinua ennen nähty,
 Eip' on nähty, eikä kuultu,
 Näillä raukoilla rajoilla,
 Poloisilla Pohjan mailla.
 Yöt on kierrät kiukahia,
 10 Päivät saumoja samoat,
 Taikinoita tallustelet,
 Maitokannuja kapuat,
 Jos et sie paha pakene,
 Lähe kunnoton kotihin,
 Luoksi entisen emosi,
 Tykö valta vanhempasi,
 Kyllä sulle kyyin keksin,
 Ja annan ajohevosen.

Toisin:

12. Maitokauhoja k.

86.

Tuulen sanat.

Terve kuu, terve päivä,
 Terve ilma, terve tuulet,
 Pohjois- ja etelätuuli,
 Itätuuli, länsituuli,
 Lapintuuli, luotuuli,
 Suvituuli, lounaistuuli,
 Päivän nousu-, laskutuuli
 Ja kaikki väliset tuulet!
 Lepy tuuli leppeäksi,
 10 Lauhu ilma lauhkeaksi,
 Kuu kirkas kumottamahan,
 Päivä lämmin paistamahan;
 Sivu tuulet tuulekohot,
 Sivu saakohot satehet,
 Kohti kuut kumottakohot,
 Kohti päivät paistakohot!

Toisin:

9, 10. L. tuulet l., L. ilmat l.

11. K. k. valaisemahan,

87.

Tuulikon sanat.

Tuulikko sinun nimesi,
 Ilman lintu lentämäsi,
 Mene tästä, kunne käsken,
 Kunne käsken ja manoaan,
 Järven niemien nenähän,
 Vastarantahan rapahu;
 Jos siell' ei olosijoa,
 Mene vieläkin etemmä,
 Pohjan pitkähän perähän,
 10 Lapin tunturin laelle!

88.

Veden lukemissanat.

Vesi on vanhin voitehista,
 Kosken kuohu katsehista,
 Jumala puhelioista,
 Itse Luoja loitsijoista.
 Täm' on tuotuna vetonen
 Tuolta Juortanin joesta,
 Joll' on Ristus ristittynä,
 Kaikkivalta kastettuna.
 Pitäös vesi varasi,
 10 Tehkösi teko parahin,
 Simana sisälle mennys,
 Mennä haavalle hajo'os!

Toisin:

10. T. vesi paraasi,

89.

Vesillä-matkustajan sanoja.

a.

Miten silloin lauletahan
 Ja kuten ajatellahan,
 Kun ei vie vesi venettä,
 Tuuli ei purtta tuuvittele?
 Noin silloin isoni lauloi,
 Oma vanhempi osasi:
 „Vetele hyvä vetonen
 Meniätä matkallansa,
 Tuuvittele tuuli purtta,
 10 Aalto laivoa ajele;
 Puhu tuuli purjehesen,
 Ahava venoseheni,
 Annaairoille apua,
 Huovitusta huoparille,
 Ilman sormin soutamatta,
 Ve'en kieron kiskomatta,
 Väljillä meren vesillä,
 Ulapoilla aukeilla!“

Toisin:

16, 17. Ve'en kalvon rikkomatta,
Suurilla meren selillä,

b.

Miten silloin lauletahan
Ja kuten kujerretahan,
Kun vesi venettä viepi,
Tuuli purtta tutjuttavi,
Kovin viskovi venettä,
Ompi kaata puisen purren,
Saaha sormet soutimiksi,
Kämmenet käsimeloiksi?
Siten silloin lauletahan
10 Ja ani ajatellahan:
Vesi kiellä poikoasi,
Laine lastasi epeä,
Jott' asuisi alla aallon,
Ei kävisi päälle kaarten,
Miestä syytöntä sysäisi,
Viatonta päätä veisi;
Ahti aaltoja aseta,
Vellamo ve'en väkeä,
Ett' ei parsku parraspuille,
20 Pääse päälle kaarieni!
Mene tuuli tuonemmaksi
Ylitse meren yheksän,
Sukuhusi, syntyhysi,
Heimohon, perhehesi,
Puhu puut lehattömäksi,
Rauta ruostehettomaksi,
Kanervat kukittomiksi,
Heinät helpehettömiksi;
Tahi nouse taivahalle
30 Ylös pilvihin ajaite,
Ele kaa'a puista purtta,
Vierrä hongaista venettä,
Kaa'a hongat kankahilla,
Kuuset kummuilla kukista!
Kyllä mä sukusi tieän,

Sukusi ja syntysiki,
Kanssa kaiken kasvantosi:
Tuoll' oot tuuli syntynynnä
Tuiman tunturin laella,
40 Sua on sitten tuutettu
Aavalla meren selällä,
Ulapalla aukealla.

Toisin:

13, 14. Alla aaltojen asuos,
Ellös käykö p. k.
30. Auer p. a.
33, 34. Ennen kaa'a puut palolla,
K. k. kumoa!

c.

Lähtiessäni merelle,
Ulapalle aukealle,
Tule purtehen Jumala,
Aluksehen armollinen,
Väeksi vähän urohon,
Miehen pienen miehuueksi,
Noilla väljillä vesillä,
Lakeilla lainehilla!
Tule kokko Turjalasta,
10 Tuoppa kolme sulkoasi,
Kokko kolme, kaarne kaksi,
Varaksi vähän venehen,
Purren pienen parraspuuksi,
Aallon käymättä ylitse
Kuohuja kulettaessa,
Mäkipäitä mentäessä!

Toisin:

9. T. k. Turjalainen,

d.

Vierivi vene punainen,
Pursi puinen luotehelta,
Etähältä ennättävi,
Venehessä miestä kolme.
Kuka noist' on airollisna?
Ilmarinen airollisna.

- Kukasta peränpiossa?
 Itse vanha Väinämöinen.
 Kenpä keskellä venettä?
 10 Lieto poika Lemminkäinen.
 Minnekkä menevät miehet,
 Kunne kulkevat urohot?
 Tuonneppa menevät miehet,
 Kohti pohjoista kovoa,
 Meren kuohu'un kovahan,
 Lakkipähän lainehesen.

e.

- Kuinkas silloin lauletahan
 Ja kuten kujerretahan,
 Kun tulevi kosken korva,
 Kuohun korva kuumottavi?
 Noin silloin sanottanehen,
 Tosin tutkaeltanehen:
 Nouse kokko korviosta,
 Teräsleuka liettehestä,
 Kiven viertä kiskomahan,
 10 Paaen äärtä painamahan!
 Ei koski kova olisi,
 Eikä kuohuinen kivittä;
 Pi'äppä kivi varasi,
 Honka ottaos urasi,
 Kiven kylki sammaliksi,
 Rauaksi venehen rinta!

Toisin:

12. Ilman kuohuitta, k.
 15, 16. K. päähyt päistäriksi,
 Hauin vuoluksi venonen!

90.

Vipusanat.

Su'in itseni sualla,
 Mesivarvoilla valoime,
 Metsolahan mennessäni,
 Salomaille saaussani,
 Astuessani ahoille,

- Lepiköille lehkyttäissä.
 Löysin puun, tapasin tammen,
 Hakkasin metisen haavan,
 Metiseltä mättähältä,
 10 Kultaiselta kunnahalta.
 Tuossa puulleni puhelin,
 Tutkaelin tammeltani:
 „Puu metinen metsolassa,
 Puu sima Tapiolassa,
 Onko mettä oksillasi,
 Emäpuullasi simoa,
 Syöä kultaisen otuksen,
 Haukata halun-alaisen?
 Mesi laske latvoiltasi,
 20 Sima puultasi puota,
 Oloville oksilleni,
 Leheville lehvilleni,
 Vale'ille varvuilleni,
 Saata onni oksilleni,
 Hyvä lampsu latvoilleni,
 Tyvilleni työ parahin!“

Toisin:

20. S. puiltasi p.
 25. H. l. lehvilleni,

91.

Voiteen sanoja.

a.

- Mitä tuohon tuotanehen
 Ja kuta kutsuttanehen
 Kipeille voitehiksi,
 Vammoille valantehiksi,
 Ensimmäisiksi esiksi,
 Takaisiksi tarpehiksi?
 Jesuksen veri viaton,
 Maarian makea maito,
 Läpi läikkyi taivosesta,
 10 Puhki pilvistä putosi,
 Jolla voian voipunutta,
 Pahoin tullulta parannan,

Läpi luun, läpi jäsenen,
Läpi lämminten lihojen.

Toisin:

7, 8. J. v. punainen,
Pyhän Hengen lämmin löyly,

b.

Mistä voie saatanehen
Ja kusta veettänehen
Kipeille voitehiksi,
Haavoille valuvesiksi,
Jott' ei visvoille viruisi,
Eikä menisi märille,
Ei kuluisi kuppiloille,
Eikä ruohtuisi ruville?
Tuolta voie vuotakohon,
10 Simatilkka tippukohon,
Kielen Jesuksen nenästä,
Alta parran autuahan,
Suusta tuon sulan Jumalan,
Parrasta parahan Luojan;
Limpsi Luojalta lihoa,
Pala Herran palleata,
Pohjahan porahtakohon,
Jott' ei visvoille viruisi,
Eikä ruohtuisi ruville,
20 Ei painuisi pakkoloille!

Toisin:

4. H. parantehiksi,
10. Tuolta lämmin lähteköhön,

c.

Kulki Jesus vettä myöten
Ylitse meren punaisen
Punaisella purrellansa,
Punaisissa purjehissa.
Puna tippui purjehista,
Rasva raa'asta rapatti,
Sepä hyyksi hyytelihe,
Sekä jääksi jäähyttihe,

Parahiksi voitehiksi
10 Kaikkinaisille vioille.

d.

Neitsy Maaria emonen
Laskihe levähtämähän,
Unahti unikivelle,
Nukkui nurmimättähälle.
Unista herättyänsä
Lypsi maahan maitojansa,
Vuoatteli rintojansa,
Siit' on saatu voitehia,
Vian päälle vietäviä,
10 Vammoille valettavia.

Toisin:

6, 7. L. m. mammojansa, Tiputteli r.
7. Niittuhun nitusiansa,

e.

Neitsy Maaria emonen,
Pyhä piika pikkarainen,
Istuvi meren selällä,
Kultakehänen käessä,
Kuusi sarvea kehässä,
Sulka kunki sarven päässä,
Sarvet täynnä katsehia,
Vakaisia voitehia,
Joilla ennen Luojan voisi,
10 Paransi parahan Herran.

f.

Juhannes Jumalan pappi
Vuoen keitti voitehia,
Kattilalla pienoisella,
Sormen pään sovittavalla;
Sillä hiipi Herran haavat
Pilatuksen piinatessa,
Pahan vallan vaivatessa,
Teki alta terveheksi,
Keskeltä kivuttomaksi,

- 10 Vieriltä viattomaksi,
Päältä tuntumattomaksi,
Kahen puolen kaunihiksi.

g.

- Ukko tuoalta tulevi,
Haaraparta harppoavi,
Kontti kuin salo selässä,
Saoin sarvia sisässä,
Sarvet täynnä voitehia,
Sulka joka sarven suussa.
Anna ukkonen minulle
Sarviasi, sulkiasi,
Joilla voisin voipuneita,
10 Katson maahan kaatuneita,
Avulla hyvän Jumalan,
Sanan kautta Kaikkivallan!

h.

- Tuli poika Pohjanmaalta,
Mies pitkä Pimentolasta,
Sata sarvea otsassa,
Tuhat muuta muskulata;
Se oli sarvi sarviahan,
Jok' oli sepon olalla,
Se oli sulka sulkiahan,
Jok' oli sarvelon sisässä.
Ota sulka sarvelosta,
10 Voia alta, voia päältä,
Kerran keskeä sipaise,
Alta aivan terveheksi j. n. e.

i.

- Lyhykäinen ilman tyttö,
Maatajalkainen matala,
Astui taivosen napoa,
Ilman viertä viiletteli;
Tuop' on pilvistä pirahdi,

- Vaahto nännistä valahti
Kipeille voitehiksi,
Vaivoille valanteheksi.

Toisin:

- 6-8. V. n. valuvi
Vilun suurihin sijoihin,
Pakkasen palelemihin.
8. Pahoille paranteheksi.

k.

- Maan tyttö, manuen neiti,
Pihan tyttö, pellon neiti,
Tuo tulla tuputtelevi,
Etähältä astelevi,
Satapalle paita päällä,
Paltehet kyniä täynnä,
Kynät täynnä voitehia,
Paian kaulus katsehia;
Voitehet monen näköiset,
10 Katsehet ani parahat,
Josta saapi saamatonki,
Ottavi olematonki,
Vaan ei ole ottamista,
Eikä tarkoin tahtomista,
Mahittoman, maltittoman,
Tieottoman, tolkuttoman.

Toisin:

- 3-5. Tuop' on kaukoa tulevi,
E. ennättävi, Satapalto p. p.
8. Kaulus täynnä k.

l.

- Neitonen noroa astui,
Ahoviertä viilettävi,
Kuusi kuppia käessä,
Seitsemän selän takana,
Ne on täyet voitehia,
Tuotu maalta tuonnempata,
Yheksältä voitajalta,
Kaheksalta katsojalta,

Vakasta Vipusen poian,
10 Lippahasta Lemminkäisen.

m.

Äijön tyttö pikkarainen
Petti voita vuoren päässä,
Kirnusi kiven nenässä,
Siitä rasvoja rakensi,
Kipe'ille voitehiksi,
Haavoille parantehiksi.

n.

Kirstinen kivellä istui,
Mustakulma kuutilolla,
Vaimo valkea aholla,
Sinihelma hietikolla,
Kultakupponen käessä,
Kultasulka kupposessa,
Jolla voiti voihkavia,
Paransi porisevia.

Toisin:

3. V. v. vaolla,

o.

Satasarvi Hiien härkä
Nousevi Kipumäkeä,
Kipuvuorta kiipeävi,
Sata sarvea otsassa,
Tuhat rinnalla niseä,
Ne on täynnä voitehia,
Täynnä rasvoja hyviä;
Ne nyt tänne täytyköhöt,
Jolla voian voipunutta,
10 Pahoin tullutta parannan!

Toisin:

3. K. kiipueli,

p.

Kokko Turjasta tulevi,
Lintu laskeikse Lapista,

Sata sarvea selässä,
Tuhat purston tutkamessa,
Kymmenen joka kynässä,
Täynnä kaikki katsehia,
Missä mettä, kussa vettä,
Kussa voietta hyveä,
Joka suonihin sopivi,
10 Jäsenihin kelpoavi.

q.

Kiiti tähti taivahasta,
Puhki pilvien putosi,
Lenti selkähän jäniksen;
Jänis juoksutti jokehen,
Vieritti tähän vetehen,
Sorsa sen ve'estä appoi,
Valahutti vatsahansa;
Siitä se muniksi muuttui,
Yheksiksi voitehiksi,
10 Kaheksiksi katsehiksi,
Joilla vammat voiellahan,
Ja pahat parannetahan.

Toisin:

1. Tähti lenti löyhytteli,
3. Aivan s. j.
6. S. söi tähän joesta,

r.

Karehetar maata kaivoi,
Varpahallahan vatusti;
Herhiläinen maasta nousi,
Lenti tuonne toisialle,
Toi on tuolta voitehia;
Ne ei voitehet hyviä,
Niiss' on käärmehen kähyjä,
Kusiaisen kutkemia,
Sammakon sala-pahoja,
10 Maon mustan muojueita.
Mehiläinen mettä kantoi,
Simasiipi siipotteli,

Nurmelta mesinukalta,
 Mesipellon pientarelta,
 Vaskireunahan vatihin,
 Kultaisehen kuppisehen;
 Tuota koitin kielelläni
 Sekä maistoin mielelläni,
 Se oli voietta hyveä,
 20 Katsetta erinomaista,
 Vian päälle vietävätä,
 Vammoille valettavata.

Toisin:

9. S. sanan pahoja,
 17, 18. Kuus' oli kuppia sylissä,
 Seitsemän on siiven päällä,
 Kymmenen kynien päässä,
 Alla muita mykkylöitä,

s.

Mato musta maasta nousi,
 Kiven alta kyy viherä,
 Valui kuola konnan suusta,
 Kino käärmehen kiasta;
 Kyy lypsi punaisen maion,
 Mato valkean valutti,
 Rautaisehen riehtilähän,
 Tinapohjahan patahan,
 Jossa voie keitettiin
 10 Haavoille paranteheksi.

t.

Lehtipuu Jumalan luoma,
 Vesa Maattaren vetämä,
 Laske mettä latvaltasi,
 Simoa sisältä kuoren,
 Latvaltasi keskellesi,
 Keskeltäsi oksillesi,
 Oksiltasi lehvillesi,
 Lehviltäsi juurillesi,
 Noita metsolan mesiä,
 10 Tapiolan voitehia,

Vioille parannukseksi,
 Vammoille valuvesiksi!

Toisin:

1, 2. Havupuu J. I.
 Simakukka mesilatva,

u.

Sima suustasi suloa,
 Mesi keitä kielestäsi,
 Kipeille voitehiksi,
 Haavoille parantehiksi,
 Panemillesi pahoille,
 Viskomillesi vihoille,
 Luojan luontokappalehen,
 Karvahan ison kapehen!

Toisin:

1, 2. Kulta suustasi kukista,
 Mesimarja mielestäsi,
 5. Tekemillesi p.
 7, 8. Iho'on imehno raukan,
 K. emon k.

Rukouksia.

1.

Aamulla.

Terve kasvos näyttämästä,
 Päivä kulta koittamasta,
 Aurinko ylenemästä!
 Pääsit ylös aaltoin alta,
 Yli männistön ylenit,
 Nousit kullaisna käkenä,
 Hopeaisna kyyhkyläisnä,
 Tasaiselle taivahalle,
 Elollesi entiselle,
 10 Matkoillesi muinaisille.
 Nouse aina aikoinasi
 Perästä tämänki päivän,
 Tuo meille tuliaisiksi,
 Anna täyttä terveyttä,

Siirrä saama saatavihin,
 Pyytö päähän peukalomme,
 Onni onkemme nenähän;
 Käy kaaresi kaunihisti,
 Päätä päivän matkuesi,
 20 Pääse illalla ilohon!

Toisin:

13. Tuovos m. tullessasi,
 17. O. onkehen ohaitse;
 18. Juokse kaares k.
 18, 19. Päätä päivän matkuesi,
 Päivän kaari k.

2.

Aarnihaudan haussa.

Nouse Hiien heimolainen,
 Vuorten haltia havaja,
 Miestä tielle neuvomahan,
 Urosta opastamahan,
 Mistä saalis saataisihin,
 Aarteheet avettaisihin,
 Miehen etsivän etehen,
 Uron käyvän kämmenille!

Toisin:

- 1, 2. Tule H. h., V. h. hupainen,

3.

Ammuksissa.

Manalainen maasta nouse,
 Hivukseton hirveänä,
 Pääkakara kauheana,
 Tule viimas' ottamahan,
 Omasi omistamahan;
 Tuonne tunge turmiosi,
 Tuonne Tuonen turpehesen,
 Manalan majan perähän,
 Ele ihmisen iho'on,
 10 Tahi karvahan kapehen!

4.

Ampiaisia vastaan.

Sulikki, metsän miniä,
 Siivo siipilintusesi,
 Kätkeös kynäkanasi;
 Sio siivet, kytke kynnet,
 Ilman piikin pistämättä,
 Teräksen terottamatta;
 Kuutar kätke poikiasi,
 Päivätär perehiäsi,
 Noian mieltä noutamatta,
 10 Katehen kaehtimatta!

Toisin:

1. S. m. emäntä
 „ Huijutar m. m.

5.

Hammastaudissa.

α.

Tule poika Pohjolasta,
 Pohjan poika rautapolvi,
 Tätä Hiittä hieromahan,
 Juutasta rutistamahan!
 Jännitä tulinen jousi,
 Veä vaskinen vekara
 Tulisella jäntehellä
 Vasten polvea vasenta;
 Sulita tulinen nuoli
 10 Kokon kaikilla sulilla,
 Varpusen vipusimilla,
 Tuon tulisen jousen päälle,
 Jolla ammu Tuonen toukka,
 Luskahuta luun puria,
 Ammu halki hampahista
 Luun syöjä, lihan puria,
 Syömästä, kaluamasta,
 Luutamasta, loutamasta,
 Hiien kissa kiskomasta,

20 Lemmon rakki raastamasta,
Leukoja levittämästä,
Hampaita hakkomasta!

Toisin:

- 1—4. Paha akka Pohjolassa,
Kierosilmä, vääräleuka,
„ Punahattu Tuonen poika,
Kierosilmä, vääräleuka,
9—11. Pane vaskinen vasama
18. Puremasta, läätämästä,

b.

Lyhyt tyttö, Tuonen neiti,
Ota hakki hampahista,
Lempo leuka-pieleksistä;
Tuonne painele pahasi,
Tuonne tunge turmiosi,
Tuonne riettasi revitä,
Rautaisehen riehtilähän
Pirun pihtien nenähän,
Hiien hiilien sekahan,
10 Pahan vallan valkeahan!
Torajat sä Tuonen toukka,
Murajat sä maan matonen,
Paistunevi pää pahalta,
Kiehunevi kieli kehnon,
Rautaisessa riehtilässä
Pirun pihtien nenässä,
Hiien hiilien seassa,
Pahan vallan valkeassa.

Toisin:

7. R. kattilahan,
11, 12. Torajatko T. t., Murajatko m. m.
13, 14 Palanetko p. p., Kiehunetko k. k.
15. R. kattilassa

c.

Oi ukko tätini poika,
Mies on vanha valkoparta,
Löyppä maata ruoskallasi,

Nauhallasi nauskahuta,
Utu maasta nousemahan,
Mies pieni u'un seassa,
Joll' on jousi olkapäällä,
Piili pikkuinen pivossa,
Teräksestä jousi tehty,
10 Piili vaskesta valettu!
Sillä ammun Hiien poian
Syömästä, kaluamasta,
Puremasta, läätämästä,
Lemmon rakin raastamasta
Haluisia hampaita,
Poloisia poskipäitä.

Toisin:

11. S. ammu H. poika

d.

Tule kokko Turjan maalta,
Laskeite Lapista lintu,
Viini vaskinen selässä,
Viinessä tuliset nuolet,
Joilla ammun Tuonen toukan,
Luskahuhan luunpurian,
Syömästä, kaluamasta j. n. e.

6.

Hevojen puolesta.

a.

Santta taitava Tapani
Tule luota katsomahan,
Kun heitän hevon keolle,
Työnnän pieneni pihalle,
Alta kaunihiin katoksen,
Kahen alta kattolauan,
Kesäisille keyhkämälle,
Suvisille suojuksille,
Nurmelle mesinukalle,
10 Metisille mättähille;

Anna onni ollaksensa
 Pyhän pellon pientarella,
 Ihanaksi iltapäivän,
 Aamupäivän armahaksi!

Toisin:

8. Suloisille s.

b.

Tahvanus hevosten herra,
 Soimen suomija jumala,
 Katso minun karjoani,
 Ruoki minun ruuniani,
 Sanatonna, saamatonna,
 Viatonna, vilmitönnä!

- Kun katsoit katoksen alla,
 Varoit alla varjolauan,
 Niin katso katottomassa,
 10 Varo varvikkosalossa,
 Havuisilla vuotehilla,
 Risuisilla pääaloilla,
 Ett' ei karva katkeaisi,
 Puolikan' ei pois tulisi,
 Ylitse tahon Jumalan,
 Päitse auvon autuahan!
 Jospa karva katkeaisi,
 Puolikana pois tulisi,
 Kohta kahta kaipoaisin,
 20 Kolmea kovin kysyisin.

Toisin:

1. Timanter (Rukotiivo) h. h.
 16. Yli a. a.

c.

Iki Tiera Nieran poika,
 Lumisorkka, luukavio,
 Tule luota katsomahan,
 Tärkysti tähystämähän,
 Kun heitän hevon keolle,

- Lasken tamman tanterelle,
 Heitän maahan märhaminnan,
 Hietahan helyn hevosen;
 Yöt seiso suka käessä,
 10 Päivät kampa kainalossa,
 Su'i ilveksen iholle,
 Karvalle metsän kapehen!

Toisin:

1. Hikitiera Mieran p.

d.

Ukko kultainen kuningas,
 Mies on vanha taivahinen,
 Syötä mies metsän erillä,
 Hevoseni heinän päillä,
 Ruskeilla ruovon päillä,
 Kaunihilla kaislan päillä!

7.

Härjän puskemissa.

- Santta Saitäri isosi,
 Pullukka puhas emosi,
 Tule luota katsomahan,
 Likeltä tähyämähän,
 Ett' ei poika pois tulisi,
 Emon lapsi lankeaisi,
 Luojan luomalta elolta,
 Jumalan sukeamalta!
 Neitsy Maaria emonen,
 10 Rakas äiti armollinen,
 Pyhäeleppäs sanoilla,
 Kielteleppäs lausehilla,
 Sinun on sanat pyhäiset,
 Sinun lausehet vakaiset!

Toisin:

2. P. p. emäntä,

8.

Juohtomatkoilla.

a.

Mistäpä anon apua
 Tuekseni, turvakseni
 Tätä neittä naittaessa,
 Miestä vie'essä vihille,
 Katehen kaehdimatta,
 Pahan suovan sortamatta?
 Tuoltapa anon apua,
 Tuolta hoivoa hotaisen:
 Luusormi sorasta nouse,
 10 Teräsleuka liettehestä,
 Nouse neito lähtehestä,
 Helma hieno hettehestä,
 Sinisukka suon sopesta;
 Jos et itse jouakkana,
 Työnnä pystyin piioistasi,
 Paras palkkalaisistasi,
 Peitoksi tämän perheen,
 Tämän kansan katteheksi!
 Kave eukko Luonnotar,
 20 Kave kultainen korea,
 Lähe tietä neuvomahan,
 Ratoa ojentamahan,
 Minne neittä naitetahan,
 Morsianta juohetahan!
 Tiet on auki auvetkohon,
 Ra'at rikki riutukohon,
 Hako vastahan tulevi,
 Sekin syrjähän syseä,
 Mennä suuren, mennä pienen,
 30 Kulkea vähäväkisen!

Kun ei tuosta kyllin liene,
 Tuolta mä anon apua,
 Taatoltani taivahasta,
 Maammoltani maaemästä,
 Jolta aina armot käyvät,
 Avut tuttavat tulevat.

Tule taatto taivosesta,
 Maammoseni maaemästä,
 Tätä neittä naittamahan,
 40 Miestä viemähän vihille,
 Katehia kaatamahan,
 Vastuksia voittamahan!

Toisin:

26. Ilmat rikki r.
 28. S. katkaise kaheksi,
 34. Emoltani Maarialta,

b.

Äijä on suita suihkavia,
 Kitoja kähäjäviä,
 Tietäjiä tien ohilla,
 Katehia kaikin paikoin,
 Kaalatessa naimakansan,
 Miestä vie'essä vihille;
 Oi Ukko, ylinen herra,
 Matkanpäällinen jumala,
 Kiinni pilvien pitäjä,
 10 Hattarojen hallitsia,
 Tullos tulna taivahasta,
 Kekälennä keikutellos,
 Korpikuusien kokoinen,
 Suopetäjän suuruhinen,
 Ei tuo vasten itseäni,
 Eikä vasten seuroani,
 Vaan on vasten vastuksia,
 Vasten vaaroja kovia!
 Lähe kanssa, käy keralla,
 20 Joukkoani juohtamahan,
 Rikkehiä riitsimähän,
 Haittoja hajottamahan,
 Rikkojia rikkomahan,
 Tietäjiä tempomahan,
 Pirua pusertamahan,
 Kamulaista kaatamahan,
 Säitä Hiien särkemähän,
 Polanteita polkemahan,

Minun maalla matkatessa
 30 Tai vesillä soutuessa,
 Vaaroilla vaeltaessa,
 Alavoilla astuessa!
 Mies on tiellä poikkipuolin,
 Sepä laitahan lähetä,
 Mato tiellä pitkin puolin,
 Sepä katkaise kaheksi,
 Mik' on puita ja hakoja,
 Neki syrjähän syseä,
 Mikä tielläni teloja,
 40 Telat tieltä poikki taita,
 Itse puuksi puien luoja,
 Telaksi telan tekiä!

Toisin:

25, 26. Pirun päätä polkemahan,
 Pahan päätä painamahan,
 37. M. o. p. matkallani,
 „ M. o. eessäni hakoja,

c.

Mannun sulho, maan isäntä,
 Peri penkeren isäntä,
 Nouse ylös, nostataite,
 Nouse nostattellessani,
 En taho sua sotahan,
 En sotahan, en tulehen,
 Tahon neittä naittamahan,
 Joukkoani juhtamahan,
 Jott' ei noiat nokkoaisi,
 10 Katsoisi kylän katehet;
 Anna maasta miehiäsi,
 Mannusta urohiasi,
 Työnnä vanhoa väkeä,
 Ijän kaiken istunutta,
 Nurmessa nukahtanutta,
 Alla hangen hautunutta,
 Nosta suuret, nosta pienet,
 Nosta piltit pikkaraiset,
 Kerallani keikkumahan,

20 Kanssani karehtimahan,
 Vastuksia voittamahan,
 Katehia kaatamahan!

Toisin:

1, 2. Nouse maasta maan isäntä,
 Pellostä peri-isäntä (-vihainen),
 2. Alta penkeren äkeä,
 „ Kotakokko, lietten vanhin,

9.

Jäniksiä pyytäissä.

a.

Elina metsän emäntä,
 Vaimo puhasvarrellinen,
 Tuo nyt vilja tuonnempata
 Metsän linnan liepehiltä,
 Sivulta simasalojen,
 Vaskivaarojen takoa;
 Anna juosta vääräsäären,
 Kierosilmän keikistellä,
 Tulla tänne tuusimatta,
 10 Varomatta vaapotella,
 Tulla suuren, tulla pienen,
 Tulla kerran keskisenki,
 Kohti minun pyytöäni,
 Vasten näitä varpujani,
 Käyä kynsin kytjykselle,
 Kpälin kahan etehen,
 Muien siimoista sivutse,
 Muien ansoista alatse!

Toisin:

15. Tulla k. kynnykselle (kytkyelle),

b.

Lumikki, tytär Tapion,
 Luikuta lumikkiasi,
 Päästä kullat kulkemahan,
 Hopeat vaeltamahan;
 Väännä tänne vääräsääret,

Kesellä keveläkoivet,
 Tämän ilman kannen alle,
 Kohti miestä pyytäveä,
 Kohti konstia urosta,
 10 Vasten vaimon kannettua;
 Jos polulta pois tulisi,
 Uraltansa ulkoneisi,
 Saparosta tielle saata,
 Tahi korvista kohenna,
 Anna juosta joutusasti,
 Vikevästi viiletellä,
 Ilman noian tietämättä,
 Tulikulkun kuulematta,
 Puhki pellon penkeristä,
 20 Automaat alaisin puolin,
 Muien siulojen sivutse,
 Muien ansojen alatse,
 Minun pyytöpaikoilleni,
 Käytävälle keinoilleni,
 Miehen etsivän etehen,
 Anelian askelille!

c.

Varvutar, valio neito,
 Mikitär metsän miniä,
 Annikki tytär Tapion,
 Anna mulle, kun anelen,
 Kielikullan kuikuttelen;
 Laita tänne lampahasi,
 Visko villakuontalosi!
 Anna heitä aika lailla,
 Kolmin korpinotkelmilta,
 10 Viisin kuusin viiakoilta,
 Seitsemän ahon seliltä,
 Kaheksin katajikoilta,
 Miehen etsivän etehen,
 Aina käyvän askelille!

Toisin:

10. Visko viisin v.
 V. k. kuusikoilta,

10.**Kaalimatoa vastaan.****a.**

Kulotar on kuulu neito,
 Kanarvatar vaimo kaunis,
 Korjale koiriasi,
 Raivaele rakkiasi,
 Minun henkiheinistäni,
 Näistä ruokoruhoistani,
 Ennenkun tuho tulevi,
 Ukko pään on särkenevi
 Pisaroilla pilvisillä,
 10 Rakehilla rautaisilla!
 Maarana, tyrän emonen,
 Istu sinisillan päässä
 Rautakoukkunen käessä,
 Kun näet tyrän tulevan,
 Rasahuta rautoasi,
 Kolahuta koukkuasi!

b.

Tuleppas tulinen poika,
 Tule tänne tarpehesen,
 Rauta suuna, rauta päänä,
 Rautaharkki hartioilla,
 Rautakintahat käessä,
 Ruutamiekkä vyölle vyötty;
 Tempaise tupesta tuima,
 Päästä pännä kuoren alta,
 Päästä maksahan matoa,
 10 Kyytä kylkiluien alle,
 Leuat riitsi rikkojalta,
 Poies hampahat hajota,
 Suuta korville kohenna,
 Päätä väännä väärällehen,
 Siirrä silmiä sivulle,
 Kotihinsa koira laita,
 Verisin ikeninensä,
 Hampahinensa hajonnein!

11.

Kalastaissa.

a.

Meren Ahti vaahtivaippa,
 Meren ukko ruokoparta,
 Lyöte lykkyvaattehisin,
 Antipaitoihin paneite,
 Sinun antiaikoinasi,
 Minun pyytöpäivinäni,
 Anna mulle antimesi,
 Veä viljalta välehen,
 Vetisen majan väkeä,
 10 Asuvia alla aallon;
 Kokoile kalat karilta,
 Ahvenetki kyrmynskat,
 Soitantoa kuulemahan,
 Väännäntöä Väinämöisen!

Toisin:

1. M. Ahto v.
10. Majan märjän asuvia,
11. K. k. karuilta,
12. Veä ruovosta esille,

b.

Ahti aaltojen isäntä,
 Satahauan hallitsia,
 Anna mulle ahvenia,
 Pistä piikkiselkiäsi,
 Tämän nuotan nostimille,
 Satasilmän laskimille;
 Ota virpi viittä syltä,
 Salko seitsentä tapoa,
 Jolla selät seuruelet,
 10 Meren pohjat meuruelet,
 Nostat ruotaisen romuen,
 Kaiotat kalaisen karjan,
 Kalaisista kaartehista,
 Lohisista loukeroista,
 Apajaisille vesille,
 Taan on nuotan nostimille!

Toisin:

4. P. piikkiselkäisiä,
- „ Kyrmynskoja kuleta,
8. Saikara satoa syltä,
11. N. r. rovion,

c.

Vellamo, ve'en emäntä,
 Sataharjan hallitsia,
 Nosta ruotoinen romina,
 Kaiotas kalainen karja,
 Kalaisesta kaartehesta,
 Likaisesta liettehestä,
 Tämän nuotan nostimille,
 Satalauan laskimille;
 Ota kilpesi korea,
 10 Kultalumme luikahuta,
 Jolla karkotat kaloja,
 Kohen verkkoa kokoat,
 Alta aavojen syvien,
 Päältä mustien murien!

Toisin:

1. Vellimo (Vellimys) v. e.
3. N. ruotoiset rominat,
8. Satalangan l.
12. Luoksi koukkuni kokoat,

d.

Vellamo, ve'en emäntä,
 Ve'en eukko ruokorinta,
 Tule paian muuttelohon,
 Vaattehen vajehtelohon!
 Sinull' on rytinen paita,
 Merenvahti-vaippa päällä,
 Tuulen tyttären tekemä,
 Aallottaren antelema,
 Minä annan liinapaian,
 10 Panen aito aivinaisen,
 Kuulun neitosen kutoma,
 Kaunottaren ketreämä.

Toisin:

6. Meren vaate-v. p.
 7, 8. T. t. kutoma, A. ompelema,
 10. P. aivan a.
 11, 12. Se on Kuuttaren k.
 Päivättären k.

e.

Ve'en kultainen kuningas,
 Rättihattu, tuoreparta,
 Ota viikkoinen vihasi,
 Kauvan-aikainen karusi,
 Lähe kanssani kalahan,
 Toveriksi tuorehesen,
 Anna aika ahvenia,
 Kyllin kymyniskaisia,
 Sileitä siikasia,
 10 Haleita haukisia!
 Niin on juoskohon kalaset
 Pyhinäki pyytöhöni,
 Kuin ennen orava juoksi,
 Kummitteli kuusikoissa,
 Varvuilla vapoavilla,
 Lehtipuilla leksahteli.

Toisin:

- 1, 2. V. kuulusa k.
 Ve'en ukko halliparta,

f.

Ve'en ehtosa emäntä,
 Ve'en armas antimuori,
 Jok' olet vaimoista vakainen,
 Avullinen antajista,
 Näytä tänne nänniäsi
 Imeä vesillä näillä,
 Anna mulle ahvenia,
 Pistä piikkimikkeliä,
 Kulettele kuukupuja,
 10 Käyttele marutmahoja,
 Päivän paistamattomia,
 Hiekan hieromattomia,

Avarasta aitastasi,
 Alta aaltojen syvien!

Toisin:

1. V. ehtova e.

g.

Meren eukko ruohorinta
 Anna mulle ahvenia
 Suurilta selän navoilta,
 Synkiltä syvänehiltä,
 Päivän paistamattomilta,
 Hiekan hieromattomilta,
 Selän mustilta mu'ilta,
 Aallon paksun parmahilta;
 Kaiota kalainen parvi,
 10 Nosta ruotainen romina,
 Karkota kamanon alta,
 Meren luotojen lomasta,
 Riipomahan rihmojani,
 Lankojani laukomahan;
 Anna sinne suuriasi,
 Kunnes pienet pensunevi,
 Liittele lihaviasi,
 Kunnes laihatki lihovat!

h.

Lasken verkkoni vesille,
 Kivekseni kiinnittelen,
 Juolehetar, akka kaunis,
 Ve'en ehtosa emäntä,
 Nouse tänne liettehestä
 Antamahan ainoasi
 Avarasta aitastasi;
 Lähetä kalainen karja
 Vanhoille verovesille,
 10 Apajille aivotuille;
 Anna noita, joit' anelen,
 Noita tuovos, joita pyyän,
 Nosta luotojen lomista,
 Kallioien kainalosta!

Toisin:

3. Jesus ja ve'en emonen,
9. V. varavesille,
12. N. t., j. toivon,

i.

- Tule ukko kultarinta,
Kave kaunoinen kavaha,
Tule akka käyräleuka,
Tule tyttö Pohjolasta,
Korvalle pyhän apajan,
Tämän nuotan nostimille,
Puutteita purkamahan,
Haittoja hajottamahan,
Kyläkunnan kykkäristä,
10 Mieron mielistä pahoista,
Syltysukkien sanoista,
Lakkipäien lausehista!

12.

Karhua pyytäessä.

a.

- Louhi Pohjolan emäntä,
Pistä villainen pivosi,
Käännä karvakämmenesi,
Miehen etsivän etehen,
Uron käyvän tienohille!
Oisi Luojalta luvattu,
Sukeukselta suvaittu,
Tapiolta toivotettu,
Saalis suuri saahakseni,
10 Mesikämmen käätäkseni.
Mennessä minun metsälle
Otsosen tuvan oville,
Sano'os sie saaren vanhin,
Puhas Taaria puhuos,
Yheksältä yösjalta,
Sa'an taipalen takoa:
„Lulloseni, lalloseni,

- Omenani, otsoseni,
Ellös olko milläskänä,
20 Ei sua pahoin pietä:
Sima sulle syötetähän,
Mesi nuori juotetahan,
Urohoisessa väessä,
Miehisessä joukkiossa.“
Mielikki metsän emäntä,
Annikki tytär Tapion,
Tellervo Tapion neiti,
Metsän piika pikkarainen,
Tule tänne, tarvitahan,
30 Pohjoispuolelle mäkeä,
Kytke kiinni koiroasi,
Rakentele rakkiasi,
Kuusamisehen kujahan,
Talahasen tammisehen;
Paina panta pihlajainen,
Tahi tamminen rakenna,
Jolla kytket otson kuonon,
Ett' ei leukansa leviä
Tullessani tanhu'ille,
40 Jalon otsosen oville,
Pikkusilmäisen pihoille,
Tasakärsän tanterille!

b.

- Oi sie musta Pohjan akka,
Ulamolan umpisilmä,
Päästä koira haukkumahan,
Sapakko sanelemahan,
Miehen nuoren mieltä myöten,
Urohon tajua myöten,
Kohti koira haukkumahan,
Penu julki juttamahan,
Pesän otsosen ovelle,
10 Havulinnan liepehille!

Toisin:

1. Akka Pohjolan sokea,

13.

Karhua vastaan.

a.

Juumin ukko, Juumin akka,
 Juumin entiset eläjät,
 Korjatkatte koiroanne,
 Raivatkatte rakkianne,
 Näiltä karjan käytäviltä,
 Leveiltä lehtomailta!
 Rusko on mullasta ruvennut,
 Karvahalli kankahalta,
 Nousnut suolta suurijalka,
 10 Lehosta leveäkammen,
 Tullut maasta mauriainen,
 Viholainen viiakosta,
 Painunut pahoille töille,
 Saanut töille törke'ille.
 Mehtonen metinen palli
 Suuhunsa tukehtukohon
 Leukojen leviämättä,
 Hammasten hajoamatta,
 Lihan keski liikkumatta,
 20 Kielen keikkelehtämättä!

b.

Koska korpien kuningas,
 Metsän halli harvahammas,
 Kaikoavi kammiosta,
 Linnastansa lähtenevi,
 Mielikki metsän emäntä,
 Tuometar tytär Tapion,
 Veä kynnet viertehellä,
 Hampahat me'ellä hauo,
 Ett' ei koske konnanana,
 10 Liikuta lipeänänä,
 Kurjan maita kulkiessa,
 Soita soikerrehtaessa!
 Josp' on ei totelle tuosta,

Vaan vielä vioille saisi,
 Metsän ukko, metsän akka,
 Metsän kultainen kuningas,
 Korjaele koiriasi,
 Raivaele rakkiasi,
 Kultaisihin kytky'ihin,
 20 Hihnoinhin hope'isiin,
 Yheksän lukon ta'aksi,
 Takasalvan kymmenennen,
 Jott' ei saisi jurri juosta,
 Otso sormin sorkutella,
 Vieretellä verkahousu,
 Sinisukka sipsutella,
 Minun karjan käytäville,
 Raavahieni rajoille!

Toisin:

15-17. Kuitua (Kuittola) metsän kuningas,
 Hongas ehtosa emäntä,
 23. J. e. s. juoni j.

c.

Kuippana, metsän kuningas,
 Metsän hippa halliparta,
 Kiellä poies poikoasi,
 Epeä äpärettäsi,
 Eloani etsimästä,
 Koskemasta karjoani!
 Kun ei tuosta kyllin liene,
 Ei vielä kovin varanne,
 Kätke kieli kiehumasta,
 10 Nenä hietra heilumasta,
 Pistä sieni sieramehen,
 Toisehen omenamarja,
 Jott' ei henki haisahtelee,
 Tuuhahtelee karjan tuuhku;
 Silmät silkillä sitele,
 Korvat kääri käärehellä,
 Jott' ei kuule kulkevia,
 Ei näe käveleviä!

d.

Korven kultainen kuningas,
 Salokaarron kaunis vaimo,
 Poies koirasi kokoa,
 Vieös villamyttysesä,
 Saattele saloilta näiltä
 Sa'an taipalen taaksi;
 Siellä kytke koiriasi,
 Rautavitjoihin rakenna,
 Tammisen talahan alle,
 10 Kytke kiinni ja lujasti,
 Jott' ei kahle katkeaisi,
 Vitjarauta rapsahtais!

e.

Ukko kultainen kuningas,
 Hopeainen hallitsia,
 Kuule kultaiset sanani,
 Aneheni armahaiset,
 Korven kumman kulkiessa,
 Karvahallin kaahlatessa:
 Paina panta pihlajainen,
 Suvikuntainen sujuta,
 Ympäri nenän nykerän,
 10 Leuvat liikkumattomiksi,
 Yläisen alenematta,
 Alaisen ylenemättä!
 Kun ei pihlaja pitäne,
 Niin sä vaskesta valata,
 Jos ei vaski vahva liene,
 Panta rautainen rakenna;
 Vaan jos rauan ratkaisnehe,
 Vielä mennehe vioille,
 Syökse kultainen korento
 20 Leukaluusta leukaluuhun,
 Päät on päätä päälakehen,
 Kotkoa kovasti kiinni,
 Ett' ei liiku liiat leuvat,
 Harvat hampahat hajoa,

Kun ei rauoin ratkottane,
 Teräksillä temmottane,
 Veitsillä veristettäne,
 Kirvehillä kiskottane!
 Jos ei siitänä totelle,
 30 Luojan lukko suun etehen,
 Herran haitta hampahisin,
 Kaikkivallan kahle päähän!

Toisin:

4. Armahaiset lauseheni,
 7. P. p. pihlajasta,
 „ Painaos pajusta panta,
 8. Katajainen kaarruttele,
 14, 15. N. s. pannos vaskipanta,
 Jospa vaski valskannevi,
 16. P. rauasta rakenna;
 „ Niin rakenna rautapanta;
 „ Teräksinen (teräksestä) teesken-
 tele;
 21. P. o. päättele lujasti,
 23, 24. Jott' ei l. luiset l., Eikä h. h.
 30-32. Lukitkohon Luojan lukko,
 Pitäköhön Luojan pihti,
 Haitta Herran hallitkohon!

f.

Hongatar hyvä emäntä,
 Tapiotar vaimo tarkka,
 Tule tänne tarvittaissa,
 Käy tänne kutsuttaessa,
 Poikasi pahanteoille,
 Lapsesi tihuille töille!
 Tääll' on tullutta tuhoa,
 Tammoa tapahtunutta:
 Poikasi teki pahoa,
 10 Lapsesi tihua työtä,
 Petti vaivainen valansa,
 Söi kuin koira kunniansa,
 Kun painui pahan tekohon,
 Rupesi rumille töille.

14.

Karjan puolesta.

a.

Läävän akka, lämmin akka,
 Akka angervon alainen,
 Lännen läävän pohjimmainen,
 Salokaarron kaunis vaimo,
 Jok' olet karjan kaitselia,
 Viitsijä emännän viljan,
 Nouse läävä läänimähän,
 Läävän karja katsomahan,
 Tuo tänne vasikkalykky,
 10 Härkälykky häilähytä!

Suka kultainen kuvua,
 Hopeainen harja hanki,
 Kampa vaskinen varusta
 Oven pihtipuolisehen,
 Johon karja kaavitseikse,
 Viitsikse emännän vilja;
 Yöt käyvös suka käessä,
 Päivät kampa kainalossa,
 Kenenkänä keksimättä
 20 Kunkana kavehtimatta,
 Katso karja kaunihiksi,
 Viitsi vilja virkeäksi,
 Su'i ilveksen iholle,
 Metsän uuhon untuvalle,
 Jott' on karja kaunistuisi,
 Eistyisi emännän vilja,
 Ennen käymistä emännän,
 Katsomista karjan piian,
 Emännän epäpätöisen,
 30 Ylen kainun karjapiian!

Toisin:

- 1-4. Suvetar valio vaimo,
 Etelätar luonnon eukko,
 „ Neitsy Maaria emonen . . .
 2. A. manteren a.
 „ A. vanha koukkuleuka,
 4. Salon kaarron (salakaarron) k. v.

- 5, 6. J. o. k. katsojana,
 Viitsijänä viljan kaiken,
 7, 8. Käyvös l. läänimässä,
 Karja kaikki katsomassa,
 11. S. k. kuleta,
 13. K. v. kavehi,
 „ Harja v. v.
 15. J. k. kaavitaikse,
 17, 18. Seiso yöt s. k., P. vihko k.
 20. K. on kuulematta,

b.

Nouse neitonen norosta,
 Hienohelma hettehestä,
 Neiti lämmin lähtehestä,
 Puhasmuotoinen mu'asta,
 Ota vettä lähtehestä,
 Jolla kastat karjoani;
 Kun ei vettä lähteheessä,
 Heiluttele helmojasi
 Veneheksi vuotavaksi,
 10 Lotiksi losajavaksi!
 Siitä kasta karjaseni,
 Jott' on karja kaunistuisi,
 Eistyisi emännän vilja,
 Ennen käymättä emännän,
 Kainut meill' on karjapiiat,
 Emännät epäpätöiset.

c.

Vihi Jesus viljoani,
 Katso Jesus karjoani,
 Tänä Jesuksen kesänä,
 Jumalan suvena suurna,
 Kun ma läävästä lähetän,
 Työnnän lehmäni leholle,
 Ajan karjan kankahalle,
 Saatan suurehen salohon,
 Jumalan pihoa myöten,
 10 Maariaisen maata myöten,
 Läävihin lävettömihin,

Ilman ikkunattomihin!

Itse ilmainen Jumala,
Taatto taivahan takainen,
Tule katso karjoani
Kesä kaikki kaunihisti;
Kuin katsoit katoksen alla,
Niin katso kanarvikossa,
Kuin sä hoijit huonehessa,
20 Niin sä hoija hongikossa,
Hoija honkien seassa,
Hallitse havujen luona!

Toisin:

7. A. karjani aholle,
13, 14. Ukko kultainen kuningas,
Taivahallinen jumala,
15. Katso minun k.

d.

Varjele vakainen Luoja,
Katso kaunoinen Jumala,
Kaitse karja kaunihisti,
Varjele vahingon teiltä,
Tänä suurena sulana,
Herran hellennä kesänä,
Ett' ei tuskihin tulisi,
Häpeihin hämmentyisi!
Kuin katsoit katollisessa,
10 Varoit alla varjolauan,
Niin katso katottomassa,
Varo varjomattomassa,
Syöttele metisin syömin,
Mesiheinin herkuttele,
Jotta karja kaunistuisi,
Eistyisi emännän vilja,
Hyvän suovan mieltä myöten,
Pahan suovan paitsi mieltä!

Kun lie kurjat paimenemme,
20 Kehnot karjan kaitsiamme,
Paju pannos paimeneksi,
Leppä lehmien keralle,

Pihlaja piättimeksi,
Tuomi tuojaksi kotihin,
Emännäisen etsimättä,
Muun väen murehtimatta!

Kun ei paju paimentane,
Leppä lehmiä ajane,
Tahi ei pihlaja pitäne,
30 Tuomi ei kotihin tuone,
Niin pane parempiasi,
Työnnä luonnon tyttäriä
Minun viljan viitsijäksi,
Minun karjan kaitsiaksi!
Paljo on piikoja sinulla,
Saoin käskyn kuulioita,
Eläjiä ilman alla,
Luonnottaria hyviä.

Toisin:

6. Tänä keitona k.
10. Alla varjon vartioitsit,
12. Vaali vartiattomassa,
22. L. l. ajohon,
34. Katsojaksi kaiken karjan!

e.

Tellervo Tapiion neiti,
Metsän tyttö tylleröinen,
Utupaita hienohelma,
Hivus keltainen korea,
Jok' olet pantu paimeneksi,
Metsän karjan kaitsiaksi,
Katso'os tämäki karja,
Viitsiös emännän vilja,
Mielusassa metsolassa,
10 Tarkassa Tapiolassa,
Katso karja kaunihisti,
Viitsi vilja virkeästi!

Kaitse kaunosin kätösän,
Somin sormin suoriellos,
Su'in kultaisin sukios,
Hopeaisin harjaellos,

Su'i ilveksen sulalle,
 Metsän viljan viertehelle,
 Kamppoa kalan evälle,
 20 Karvalle meren kapehen;
 Iltan tullen, yön läheten,
 Hämärien hämmetessä,
 Saata karjani kotihin,
 Etehen hyvän emännän,
 Tuloksilla tuntuvilla,
 Utarilla uhkuvilla,
 Hete heiluva selällä,
 Maitolampi lautasella!

Toisin:

16. Vaskiharjoin h.
 18. Karvalle metsän kapehen,
 21. I. t., y. pimetän,

f.

Kuitua metsän kuningas,
 Hongas ehtosa emäntä,
 Tellervo Tapion neiti,
 Metsän piika pikkarainen,
 Kun ma lehmäni lähetän
 Mielusahan metsolahan,
 Pane paimenta pajusta,
 Pihlajasta pitkät piiat,
 Lehmän kaitsiat lepästä,
 10 Tuomesta kotihin tuojat,
 Paimenen ajelematta,
 Kaitsematta karjapiian!

Toisin:

4. Lavekämnen Pohjan eukko,

g.

Anon Luojalta lupoa
 Jumalalta uskallusta:
 Katso Luoja karjoani,
 Säilytä hyvä Jumala
 Karjoani kaikin paikoin
 Viatonna, vilpittönnä,

Sanan toisen saamatonna,
 Vihoin tuulen tuulematta,
 Vihoin saamatta satehen,
 10 Kovan ilman koskematta.

h.

Suvetar valio vaimo,
 Etelätär luonnon eukko,
 Hongatar hyvä emäntä,
 Katajatar neiti kaunis,
 Pihlajatar piika pieni,
 Tuometar tytär Tapion,
 Mielikki metsän miniä,
 Tellervo Tapion neiti,
 Katso'ote karjoani,
 10 Viitsiöte viljoani,
 Kesä kaikki kaunihisti,
 Lehen aika leppeästi,
 Lehen puussa liehuessa,
 Ruohon maassa roikatessa!

Toisin:

14. Lehen puussa, ruohon maassa.

i.

Suvetar valio vaimo,
 Etelätär luonnon eukko,
 Ole karjan katsojana,
 Minun viljan viitsijänä,
 Tänä Jesuksen kesänä,
 Jumalan suvena suurna;
 Heitä hienot helmukseksi,
 Esiliinasi levitä,
 Karjalleni katteheksi,
 10 Pienilleni peitteheksi,
 Vihoin tuulen tuulematta,
 Vihoin saamatta satehen!
 Kaitse karja kaunihisti,
 Varjele vahingon teiltä,
 Noista soista soiluvista,
 Lähtehistä läilyvistä,

Heiluvista hettehistä,
 Pyötilöistä pyöreistä,
 Ett' ei tuskihin tulisi,
 20 Häpeihin hämmentyisi,
 Sorkka suohon sorkkahtaisi,
 Hettehesen herkähtäisi,
 Ylitse Jumalan tunnin,
 Päitse aivon autuahan!

Toisin:

13. K. karjani pahoista,

k.

Suvetar valio vaimo,
 Etelätär luonnon eukko,
 Tuovos torvi tuonnempata,
 Tuolta taivahan navalta,
 Mesitorvi taivosesta,
 Simatorvi maaemästä;
 Puhu tuohon torvehesi,
 Kumahuta kuuluhusi,
 Lammit maito laskemahan,
 10 Purot voita purkamahan;
 Puhu kummut kukkahaksi,
 Kangasvieret kaunihiksi,
 Ahovieret armahaksi,
 Lehtovieret leppeäksi,
 Suovieret sulaksi meeksi,
 Hetevieret vierteheksi,
 Joilla syötät karjoani,
 Raavahiani ravitset,
 Heruttelet Hermikkini,
 20 Tuorustelet Tuorikkini,
 Syöttele metisin syömin,
 Mesiheinin herkuttelet,
 Vihannilta mättähiltä,
 Tuorehilta turpehilta,
 Syötät kullaista kuloa,
 Hopeaista heinän päätä,
 Kultaisilta kunnahilta,
 Hopeaisilta ahoilta!

Siitä juota karjoani,
 30 Juottele metisin juomin
 Heraisista hettehistä,
 Läikkyvistä lähtehistä,
 Koskilta kohisevilta,
 Jokiloilta juoksevilta,
 Joist' ei puutu polvenahan,
 Ei loppu sinä ikänä!

Toisin:

3, 4. Laita torvet taivosesta,
 Pillit pilvistä rakenna,
 17, 18. J. syötä k., R. ravitse,
 19, 20 Heruttele H., Tuorustelet T.
 21, 22. Syöttele m. s., M. herkuttelet,
 28. H. saloilta!
 34. Puroloilta pursuvilta,

l.

Annikki tytär Tapion,
 Metsän piika pikkarainen,
 Metsän juonen juottelia,
 Katsoja Tapion karjan,
 Juotappas tämäki juoni,
 Katsoppas tämäki karja;
 Kaunistele karjan teitä,
 Sortopaikkoja somenna,
 Vikomatta viljan mennä,
 10 Kamomatta karjan käyää!

Toisin:

3, 4. Juottaja metisen juonen,
 K. metisen k.
 7, 8. K. karjamaita, S. paranna,

m.

Nyypetti Tapion poika,
 Sie oot pantu paimeneksi,
 Karjoani katsomahan,
 Kesäisillä karjamaila;
 Katso karjani hyvästi,
 Katso karja, juota juoni,
 Varsat vaivaiset elätä,

Kesäisillä laitumilla,
 Pitkin soita, pitkin maita,
 10 Pitkin Pohjolan vesiä!

n.

Metsän Nikki, metsän Näkki,
 Metsän kultainen kuningas,
 Metsän Hilli halliparta,
 Sinihilkku, naavalakki,
 Metsän ehtosa emäntä,
 Salokaarron kaunis vaimo,
 Nouse korven notkelmasta,
 Havaja havusijalta,
 Anna rauha raavahille,
 10 Sorkkasäärille sovinto,
 Vasikoille mielivalta,
 Paras valta paimenille!
 Hoiä karja huonompainen,
 Huonompainen, pienempäinen,
 Ett' ei turhi'in tulisi,
 Häpeihin horjahtaisi;
 Anna Kirjon korvet käyä
 Jumalan pihoa pitkin,
 Maariaisen maata myöten;
 20 Iltasaunan saapuessa
 Aja karjani kotihin,
 Iloiten ison pihoille,
 Ennen päivän päättymistä,
 Auringon alas menoa!

Toisin:

3. M. Hitsi, m. Hatsi,
 „ Kummun ukko kultaparta,
 7, 8. Nouse notkosta jumala,
 Havun alta halliparta,
 21. Saata k. k.

o.

Mielikki metsän emäntä,
 Lavekämmen karjan eukko,
 Puhas muori muoto kaunis,

Vaimo valkean verevä,
 Pesemättä puhtukainen,
 Valkea valelematta,
 Katso minun karjoani,
 Viitsi minun viljoani,
 Tänä suurena suvena,
 10 Luojan luomana kesänä,
 Jumalan suvaitsemana,
 Antamana armollisen;
 Suka kultainen kuleta
 Kahen puolen karjatietä,
 Mihen karja kaavitaikse,
 Su'ikse Jumalan vilja;
 Kangas kultainen kutaise,
 Vanuttele vaskivaippa,
 Minun karjan katteheksi,
 20 Pienen viljan peitteheksi,
 Vilun ilman viskomatta,
 Kovan ilman koskematta!
 Kun sie et kehanne itse,
 Tahi et itse jouakkana,
 Työnnä pisin piikojasi,
 Paras palkkalaisiasi,
 Viitsimähän viljoani,
 Katsomahan karjoani:
 Paljo on piikoja sinulla,
 30 Metsän mielityttäriä,
 Metisessä metsolassa,
 Simaisen salon sisässä.

Toisin:

2. Salakaarten kaunis vaimo,
 10. L. lämminnä k.
 17. Ku'o mulle kultakangas,

p.

Mielikki metsän miniä,
 Hongatar hyvä emäntä,
 Piika pieni Pihlajatar,
 Katajatar neiti kaunis,
 Tuometar tytär Tapion,

- Katso'ote karjoani,
 Viitsiöte viljoani,
 Suvisilla syönnösmailla,
 Laveilla laitumilla,
 10 Katomatta karvankana!
 Jos katoisi karvakana,
 Puolikana pois tulisi,
 Heti kahta kaipoaisiin,
 Kolmea kovin kysyisin.

9.

- Katrinatar vaimo kaunis,
 Yön tyttö, hämärän neiti,
 Viisi piikoa pitäös,
 Kuusi käskyn kuuliata,
 Karjoani katsomassa,
 Viljoani viitsimässä,
 Käyä karjan kaunihisti,
 Pelkomatta pienikynnen,
 Vasikan varajamatta,
 10 Vilun ilman viskomatta!
 Susi suunsa sulkekohon,
 Karhun hammas taittukohon,
 Suviyöstä talviyöhön;
 Vaan jos ei totelle tuosta,
 Rakennuta rauta-aita,
 Terässeivoin seisottele,
 Ympäri minun eloni,
 Kahen puolen karjastani;
 Maasta asti aita pannos,
 20 Maasta asti taivosehen,
 Ett' ei koske konnan poika,
 Metsän rakki raateleisi,
 Tänä Jesuksen kesänä,
 Jumalan suvena suurna!

r.

Metsän kulta, mielisneiti,
 Kummun kultainen omena,
 Kätke kulta kumpuhusi,

- Metsän hippu mielehesi,
 Susi suuri nälkähinen,
 Näkemästä karjoani,
 Tahi saata näiltä mailta,
 Kauvas karjan käytäviltä,
 Ylitse salon yheksän,
 10 Salopuolen kymmenettä,
 Maille tuntemattomille,
 Nimen tietämättömille,
 Kuhun ei kuulu karjan ääni,
 Eikä paimenen parina!

Toisin:

- 9, 10. Y. meren y., Meripuolen k.
 10. Taaksi korven kymmenennen.

s.

- Metsän ukko, metsän akka,
 Metsän kultainen kuningas,
 Metsän suuri sulkkuparta,
 Hongas ehtosa emäntä,
 Kollaellos koiriasi,
 Raivaellos rakkijasi,
 Jott' ei pilloa pitäisi,
 Häpeihin hämmentyisi,
 Kapeilla karjamailla,
 10 Leveillä liepehillä!
 Kotihisi koirat kutsu,
 Viisottele villahännät,
 Suet laita suitsi suuhun,
 Karhut rautakahleisin;
 Teettäös tinainen neula,
 Neula vaskinen valaos,
 Jonka päätät päälakehen,
 Läpi luisten leukaluien,
 Leukojen leviämättä,
 20 Suun mustan mutelematta!
 Kun ei siitä kyllin liene,
 Suen suuhun lukko laita,
 Haitta karhun hampahisiin,
 Takalukko leukaluihin,

Jott' ei leuvat lonkuaisi,
Eikä hampahat hajoisi,
Turpa luihin luiskahtaisi,
Hammas suonihin soluisi!
Jos ei tuostana totelle,

30 Vaan yhä yritteleisi
Työntyä pahoille töille,
Saaha töille törke'ille,
Suuhunsa tulinen tulppa,
Lemmon lukko leuvoillensa!

Toisin:

4. H. Pohjolan e.
13. Pane suet s. s.
25. J. e. l. longahtaisi,
27, 28. Jott' ei turpa l. luista,
H. s. solaha (hajoa)!

f.

Pohjan ukko, Pohjan akka,
Pohjan pientaren pitäjä,
Pohjan harjun hallitsia,
Sinisirkku Pohjan neiti,
Varjele minun omani
Lehen aika leppeästi,
Peitä kultapeittehellä,
Kata kultakattehella,
Ett' ei turhi'in tulisi,
10 Häpeihin hämmentyisi!
Kiellä poies poikiasi
Koskemasta karjoani,
Vieös siikana sivutse,
Vieritä ve'en kalana
Ohitse minun omani
Karja kullan kuulematta!

Kun ei siitä kyllin liene,
Kytke kiinni koiriasi,
Rakentele rakkijasi,
20 Kahlehi penikkojasi,
Kultaisihin kytky'ihin,
Hihnoinhin hope'isiin;

Kätke koirasi kolohon,
Saattele saloilta näiltä,
Näiltä rannoilta rapoa,
Kape'ilta karjan mailta,
Jott' ei pilloa pitäisi,
Häpe'ihin hämmentyisi!
Jos jota kajattelisit

30 Pojan pilloa pitävän,
Aja sappi sieramihin,
Maksat kulkkuhun vajota,
Jott' ei koske konnanana,
Liikuta lipeänänä,
Minun ruokaruohojani,
Minun henkiheiniäni!

Toisin:

4. Sinihippa Hiitten vaimo,
14. Vieritse v. k.
25, 26. Kape'ilta kankahilta,
Leve'iltä liepehiltä,
32. Keuhkot kielen kantimihin,

u.

Oi Ukko ylinen herra,
Taatto taivon valtiainen,
Jok' olet onnella olia,
Heleällä hemmoaja,
Tehkös kesät kaunihiksi,
Lehtovieret leppe'iksi,
Ahovieret armahiksi,
Suovieret sovintoisiksi,
Laita metsät mieleviksi,
10 Sinikorpi siivosaksi;
Vieritä vihanta pilvi
Karjalleni katteheksi,
Ett' ei surma suin pitäisi,
Kaihi viljalta vitoisi!
Vähänpä minulla oisi
Surman suin pieltäviä,
Aholle ajettavia,
Päälle pälven pantavia.

- Korven kummun kulkiessa,
 20 Vantturan vaeltaessa,
 Muuta muiksi lehmäseni,
 Kamahuta karjaseni;
 Kierrä lehmäni kiviksi,
 Kannon päiksi kaunoseni,
 Someriksi sormijuotot,
 Mullikkani mättähiksi,
 Korven koiran kohti saanen,
 Suulahanki suun e'essä!
 Jos ei tuosta kyllin liene,
 30 Syöstä tanko taivahasta
 Tahi kultainen korento
 Suulahalle suulakehen,
 Tuonen lukko leukaluihin,
 Manalan kivi kitahan!

Toisin:

- 1—12. Pyhä Jyrki kormelitsa,
 Anna-rauha raavahille,
 12. Minun karjani (kartanon) katoksi,
 Lauman (pihan) pienen peitteheksi,
 23. Kiviksi minun omani,

v.

- Neitsy Maaria emonen,
 Rakas äiti armollinen,
 Tule tänne, tarvitahan
 Katsomahan karjoani,
 Viitsimähän viljoani,
 Kesäisillä käytävillä;
 Kuin sa katsoit kartanossa,
 Viitsit viljahuonehessa,
 Niin on katso karjamailla,
 10 Viitsi viljamättähällä!
 Ku'o mulle kultakangas,
 Vaippa vaskinen vanuta,
 Jolla karjan katteleisin,
 Saarasorkat suojeleisin,
 Kuusiaisien kulkiessa,
 Matkatessa mauriaisien,

- Otsopoian astuessa,
 Sinisukan sipsuttaissa!
 Päivän puoli luotehessa
 20 Tuota karjani kotihin,
 Mua piimässä piteä,
 Sekä voissa vouatella.

Toisin:

15. Kumman maita k.
 19. P. p. lounahissa
 21. Minun p. pysyä,

x.

- Nyyrikki Tapion poika,
 Siniviitta viian poika,
 Veistä pilkat pihlajihin,
 Rastit vuorien rakoihin,
 Mistä käyä karjaseni,
 Osata minun omani!
 Tyvin pistä pitkät kuuset,
 Latvoin lakkapäät petäjät,
 Silloiksi likasijoille,
 10 Paikoiksi pahoille maille,
 Suosulihin, maasulihin,
 Lätäikköihin läilyvihin,
 Jotta käyä käyräsarven,
 Haarasorkan sorkutella,
 Joutua joka savulle
 Viatonna, vilpitönnä,
 Ilman suohon sortumatta,
 Likahan litistymättä!

Toisin:

- 9, 10. Sillaksi l., Paikaksi p. m.

y.

- Pihlajatar piika pieni,
 Katajatar kaunis neiti,
 Leikkaa lehosta koivu,
 Oksa nuorelta norolta,
 Takoa Tapiovaaran,
 Tuomivaaran tuolta puolen,

Aja karja kartanolle,
 Saunan lämmitä panolle,
 Kotihin kotoinen karja,
 10 Metsän karja metsolahan!

Toisin:

4. Ota vitsa viiakosta,

z.

Hongatar hyvä emäntä,
 Tapiolan tarkka vaimo,
 Tule katso karjoani,
 Viihittele viljoani,
 Tuo kotihin kourusarvet,
 Maion antajat majoille;
 Aletessa aurinkoisen,
 Iitalinnun laulellessa,
 10 Saata lehmäni lehosta!
 Maion antajat aholta!
 Itse virki viljalleni,
 Sano sarviuonelleni:
 „Kotihinne kourusarvet,
 Maion antajat majoille,
 Korpi on kolkko käyäkseenne,
 Rannat raikutellaksenne,
 Koissa hyvä ollaksenne,
 Maa imara maataksenne!
 Kotihinne tullaksenne
 20 Vaimot valkean tekevät
 Nurmelle mesinukalle,
 Maalle marjanvartiselle.“

Toisin:

7. Päivän mennessä majoille,

15.

Keräjissä.

a.

Nouse maasta maan isäntä,
 Pellosta peri-isäntä,

Kaikki maasta miekkamiehet,
 Kalpamiehet kankahasta,
 Hiekasta hevos-urohot,
 (Rapakosta ratsumiehet);
 Nouse metsä miehinesi,
 Katajikko kansoinesi,
 Petäjikkö perehinesi,
 10 Umpilampi lapsinesi,
 Puhumahan puolestani,
 Virkkamahan vierestäni,
 Ett' ei pää pahoin menisi,
 Tukka turhi'in tulisi!
 Kun ei tuosta kyllin liene,
 Eikä kyllin, eikä täysin,
 Luojan kukko kultahelтта,
 Tule tänne tarvittaissa,
 Lennä kullaisna käkenä,
 20 Hopeaisna kyyhkyläisnä,
 Alas maahan taivosesta,
 Puhumahan puolestani,
 Virkkamahan vierestäni;
 Tuki korvat tuomarilta,
 Lahjo kaikki lautamiehet,
 Nimismiehet miellyttele,
 Silmät silkillä sitele,
 Käet kääri käärehellä,
 Jott' ei käänny pännä käessä,
 30 Kynä kynsissä sovellu!

Toisin:

8, 9. Katajinen k., Petäinen p.
 22. Sotimahan p.
 26. Nimismiehetki mokomat,
 28. Kääri päätä palmikolla,

16.

Koiraa kiihottaissa.

a.

Annikki Tapion neiti,
 Päästä koira haukkumahan

Läpi tuulen tuntuvaksi,
Läpi havun haisevaksi,
Päästä turpa tukkehista,
Nenä muien nykkehistä!

Toisin:

1. A. T. eukko,
6. N. noian (?) n.

b.

Louhi Pohjolan emäntä,
Penitar valio vaimo,
Päästä poikasi pahoista,
Haitasta rahan hakia,
Saa peni sanelemahan,
Juni julki juttamahan,
Päästä turpa tukkehesta,
Vainusarvi salpehesta;
Tuota vainu tuonnempata,
10 Ehätä eteämpätä,
Tul'na koiran sieramihin,
Savuna penin perille,
Pimeästä Pohjolasta,
Alta akkunan Tapion,
Anna koiran kohti juosta,
Penin julki julkotella,
Saata kontion kotihin,
Tahi petran pallehille!

c.

Louhi Pohjolan emäntä,
Pohjan akka harvahammas,
Tule lastas päästämähän,
Poikoas kerittämähän,
Ota sulkku koiran suusta,
Haitta haukun hampahista,
Kapu kielen kantimesta,
Sieni koiran sieramista,
Jotta koiran kohti juosta,
10 Penun oikein osata,

Koiran juosta korven pohjat,
Sapakon salot samota!

Toisin:

4. Leukoja k.
5. O. s. suun e'esta, H. hammasten välistä
(raosta),

17.

Koiraa vaikistaissa.

a.

Pohjan ukko, Pohjan akka,
Pohjan entiset eläjät,
Sukin suuta sulkemahan,
Penun kieltä peittämähän,
Ett' ei koirani erehy,
Hairaha rahan hakia,
Ei hauku joka havua,
Joka lehveä lekuta!
En minä elä havuilla,
10 Enkä lehvillä lihoa,
Elän lehvän lekkujoilla,
Havun alla astujoilla.

Toisin:

2. P. entinen emäntä,
- „ Raana Pohjolan emäntä,

b.

Pihan tyttö, pellon neiti,
Maan on kultainen kuningas,
Tule tänne tarvitahan
Pelloilta perehinesi
Koiran suuta sulkemahan,
Penun turpa tukkimahan;
Silmät silkillä sitele,
Kääri korvat käärehellä,
Pistä sieni sieramehen,
10 Toisehen omenamarja,
Jott' ei haise miehen henki,
Ei tunnu urohon tuuhku,

Eikä kuule kulkevaksi,
Ei näe vaeltavaksi!

Toisin:

8. K. päätä k.
14. Vainusta v.

c.

Sule Hiisi koiran suuta,
Lempo koiran leukaluuta;
Tuovos Hiisi hippoasi,
Lempo lierilakkiasi,
Penun turvan tukkeheksi,
Vainosalmen salpeheksi;
Laita sulkku suun etehen,
Haitta hammasten välihin,
Kapu kielen kantimehen,
10 Ett' ei leukansa leviä,
Eikä hampahat hajoa!
Kun ei tuosta kyllin liene,
Perimmäinen pellon seiväs,
Alimmainen aian tynki,
Lukin suuta sulkemahan,
Penun päätä painamahan,
Ett' ei ennen ääntä päästä
Miehen mentyä ohitse!

Toisin:

- 1, 2. S. Juutas k. s., Perkele penun kitoa,
8. H. h. ta'aksi,
13, 14. Syökse rautainen korento
Sepän Ilmarin pajasta,
14. A. pellon aias,

18.

Koskia laskiessa.

a.

Kivikimmo Kammon poika,
Tule tänne tarvitahan,
Väännä reikä vääntiällä,
Puhkaise puraisimella,

Keskelle kosken kiveä,
Pahan paaen palleahan,
Jott' ei puutu puinen pursi,
Vene honkainen vikau'u!

Litvetti ve'en kuningas,
10 Veen isäntä, vuon alio,
Kivet saata sammaliksi,
Hauvin vuoluksi venonen,
Kuohuja kulettaessa,
Mäkipäitä mentäessä!
Melatar on mielivaimo,
Anna mielusa melasi,
Jolla ma piän pereä,
Noitivirrat viilettelen,
Katehen koan e'etse,
20 Noian ikkunan alatse,
Ilman purren puuttumatta,
Venehen väsähtymättä!

Toisin:

1. Kivikiikka Lemmon p.
7, 8. Juosta purren puuttumatta,
Venehen vikaumatta!
10. V. kulta, kosken kaunis,
16-18. Ota m. m., J. sie piä p., N. viiletle,

b.

Neiti kosken korvallinen,
Impi virran vierellinen,
Istuvi kihokivellä,
Kihopuolella puhuvi,
Hiipovi hivuksiansa,
Hapsiansa harjoavi;
Kehreäs utuinen lanka
Utuisesta kuontalosta,
Veä lankasi ve'elle,
10 Sinerväsi lainehille,
Jota pitkin purren juosta,
Tervarinnan teuotella,
Mennä miehen melkeänki,
Äkkiouonki osata!

Toisin:

1. Pohjan tyttö, musta neiti,
9, 10. V. lankoa v., Sinervätä l.
11, 12. Tullessa punaisen purren,
T. teutotessa,

c.

- Ve'en kultainen kuningas,
Veen Ahti armollinen,
Piä miekalla pereä,
Tuiota tupettomalla,
Jotta juosta puisen purren,
Mennä mäntyisen venehen,
Ilman purren puuttumatta,
Venehen takeltumatta,
Noien louhien lomihin,
10 Kivisiin kallioihin!
Sylin aaltoja syseä,
Yskin väännä vaakahia,
Käsin käännä käppyröitä,
Koprin kuohuja kokoa,
Jott' ei riuska rinnoilleni,
Eikä päälleni päräjä!

- Kivi on keskellä jokea,
Paasi kuohun kukkuralla;
Kiven kylkeä alenna,
20 Paina paaen palleata,
Eestä on punaisen purren,
Tieltä tervaisen venehen!
Kun ei tuosta kyllin liene,
Väännä reikä vääntimella j. n. e.

Toisin:

- 1, 2. Ristoppi on virran vanhin,
Kosken kultainen kuningas,
12. Y. v. vaakahasi,
19, 20. Kivi kirjosi (kirjosi) a.
Paasi paina palleasi,

d.

Oi Ukko ylinen herra,
Pilven päällinen jumala,

- Vieritä vihanta pilvi,
Jänkä lännestä lähetä,
Kosken kuohuille koville,
Kinahmehen ilkeähän;
Teräksestä teljot tehkös,
Aivot vaskesta valata,
Jolla nousen noitivirrat,
10 Virrat vieretän vihaiset,
Noien louhien lomitse,
Kallioien kainaloitse,
Jott' ei noiät kyllin söisi,
Velhot viljalta vetäisi!

19.

Kovissa tuskissa, kivuissa ja
vaivoissa.

a.

- Kirsti on kipujen neito,
Jok' istut kipukivellä
Joen kolmen juoksevassa,
Veen kolmen jakaimessa,
Jauhaen kipukiveä,
Kipuvuorta väännätellen,
Käy kivut kereämähän
Kitahan kiven sinisen,
Tahi vieretä vetehen,
10 Syytäise meren syvähän,
Tuulen tuntumattomahan,
Päivän paistamattomahan!

Toisin:

4. V. viien vieremässä,
8. Kiven kirjavan kitahan,
11. T. tuutimattomahan,

b.

Kiputyttö Äijön neiti,
Tule tänne tarvittaissa
Kipukippanen käessä,

Vaivavakka kainalossa,
 Kipu ja kereämähän,
 Vaivoja valitsemahan,
 Kirjavahan kippasehen,
 Vaskisehen vakkasehen,
 Vieä juoksulla jokehen,
 10 Leten lietohon merehen
 Sikiänsä siittämähän,
 Lapsiansa laittamahan!

Toisin:

- 3, 4. Kirjavakkanen k.
 Kirjakansi kainalossa.
 7, 8. Kivut kääri (pannos) k.
 Vaivat vaskivakkasehen,
 9. V. viiletelläksesi
 9, 10. V. j. joelle,
 Samoten Sarajahalle (Sarajan suu-
 hun),

c.

Kivutar hyvä emäntä,
 Vammatar valio vaimo,
 Ota sulka suusta Luojan,
 Siipi vyöltä Väinämöisen,
 Pyyhi pois pyhät kipunat,
 Pyhät vammat vaivuttele;
 Pane kivut kintahasen,
 Vammat suuret vanttuhusi,
 Kinnas tuonne kiepottele
 10 Kipuvuoren kukkulalle!
 Kivi on suuri kukkulalla,
 Kivi suuri, paasi paksu,
 Katkaise kivi kaheksi,
 Paasi kolmeksi palaksi,
 Piställä kivehen kinnas,
 Vanttu paaen palliohon,
 Kivi yhtehen yhistä,
 Vieritä meren syvähän,
 Kuun kumottamattomahan,
 20 Päivän paistamattomahan!

Toisin:

19. K. kuulumattomahan,

d.

Kiputyttö Tuonen neiti,
 Äkäätär neito äijä,
 Kivut puoha puohtimella,
 Vaivat seulalla selitä,
 Kiviä kivistämähän,
 Paasia pakottamahan!
 Kivi jos itkisi kipuja,
 Paasi päiviä pahoja,
 Kivi ennen kirkukohon,
 10 Paasi ennen parkukohon,
 Ennenkun emosen tuoma,
 Tahi kantama kapehen.

Toisin:

4. Vammat s. s.
 7. Itkikö kivi k.

e.

Kaunis on kipujen eukko,
 Kivutar hyvä emäntä;
 Tule tänne tarvitahan
 Hätähisän huutaessa!
 Ei tänne kutsuta töittä,
 Ei tahota tarpehitta.
 Tule tuskat tuntemahan,
 Kivut kiinni ottamahan,
 Vaivat vaikahttamahan,
 10 Ailahat asettamahan,
 Ihosta imehno raukan,
 Emon tuoman ruumihista;
 Kivut kääri kimppusehen,
 Kovat tuskat tukkusehen,
 Vie kimppu kiven rakohon,
 Vaivat vaarojen lomahan,
 Kipuisehen kellarihin,
 Tuskahisehen tupahan,
 Sisälle kiven sinisen,

- 20 Maksankarvaisen malohon,
Jost' ei kuulu kuuna päänä,
Selviä sinä ikänä!

Toisin:

- 13, 14. Kivut poimi kintahisi,
Tuskat turvakkoihisi,
14. Vaivat vaskivanttuhisi,
" Vaivat vanttuusi terihin,
15, 16. V. kinnas k. r., Vantut v. l.
17, 18. Kivikirsolle mäelle,
Vahan vankan liepelle,

f.

- Kivutar, hyvä emäntä,
Vammat, valio vaimo,
Tule tänne kutsuttaissa,
Tule kanssa, käy keralla
Tekemähän terveyttä,
Rauhoa rakentamahan;
Tee kivut kivuttomiksi,
Vammat värjymättömiksi,
Kivut poimi kippasehen,
10 Vaivat vaskivakkasehen,
Kivut tuonne vieäksesi,
Vammat vaivutellaksesi,
Keskelle Kipumäkeä,
Kipuvuoren kukkulalle;
Siellä keittäös kipuja
Pikkuisessa kattilassa,
Yhen sormen mentävässä,
Peukalon mahuttavassa,
Jotta saisi sairas maata,
20 Tuskahinen tunnin olla,
Huono huoletta levätä,
Vikahinen vieretellä,
Ett' ei tunnu pikkuistana,
Vaivoa vähäistäkänä!

Toisin:

2. Kipumäen iso emäntä,
3. Tule tuskat tunnustele,
14. K. kukkuloa;

g.

- Neitsy Maaria emonen,
Rakas äiti armollinen,
Tule tänne tarpehesen
Takisesta taivahasta,
Täällä tarkka tarvitahan
Ja nopea nouetahan.
Käy pian, välehen jouvu,
Välehemmin tarvitahan;
Tungeite tähän tuhu'un,
10 Ajaite tähän ajuhun,
Hätäpäivät häätämähän,
Vammat vaikahuttamahan;
Tuskat tunge tuhniohon,
Vaivat vakkahan valitse,
Sinilippahan sisähän,
Rasiahan rautaisehen,
Vieä viiletelläksesi
Tähtitarhojen ta'aksi;
Tuolla tuuvita kipuja
20 Povessa pyhän Jumalan,
Jotta voisi voivas maata,
Utra untansa veteä!

Toisin:

- 14, 15. Pane vammat vakkasehen,
Sinisehen lippahasen,
20. Polvilla (?) p. J.

h.

- Neitsy Maaria emonen,
Rakas äiti armollinen,
Käys tänne kepein kengin,
Helmoihin hienoin helmottele,
Sukin valkein vaella,
Sukin mustin muikuttele,
Kivut kiinni ottamahan,
Puutunnaiset purkamahan,
Kykkärät kerittämähän,
10 Rikonnaiset riipimähän;
Kivut vieritä vetehen,

Syytäise meren syvähän,
Tuskat tuulelle jakaos,
Ahavalle annelkosi,
Jotta saisi sairasa maata,
Voisi voimaton levätä!

Toisin:

8. Nämät pulmat p.
16. Sekä haikea l.

i.

Neitsy Maaria emonen,
Pyhä piika taivahinen,
Tule tänne tarvittaissa,
Käyvös tänne kutsuttaissa;
Tääll' on tuskat tunkemassa,
Pakko päälle painamassa,
Hätähinen huutamassa,
Vikahinen vinkumassa:
Päät tääll' on pahoin menossa,
10 Tukat turha'an tulossa.

Käy pian, välehen jou'u,
Tule tuul'na, jou'u mielnä,
Kourin helmasi kokoa,
Käsivarsin vaattehesi,
Silkit siltoa vetäisi,
Helmat maata hemmoaisi.

Tule luota katsomahan,
Tyköä tähyämähän,
Ett' ei poika pois tulisi,
20 Emon lapsi lankeaisi,
Luojan luomalta laulta,
Jumalan sukeamalta!
Ei tämä manalle joua,
Emon tuoma tuonelahan,
Ennen ajan joutumista,
Määräpäivän päätymistä.

Tule päätä päästämähän,
Henkeä lunastamahan,
Tahi tauti tappanevi,
30 Surma suotta ottanevi,

Tukan tuuhilo tulevi,
Hivus hiyki lankeavi;
Puhu suulla puhtahalla,
Herran hengellä hyvällä,
Kun sa puhut, niin mä puran,
Kun sa pääyät, niin mä päästän.

Toisin:

8. Pakkohinen parkumassa,
15, 16. S. s. vetävi, H. m. hemmoavi.
21. L. l. luvulta,
29, 30. Tahi kuolema tulevi,
Lähenevi hengen lähtö,
32. H. hiuki l.
35. K. s. p. n. parannan,

k.

Kave eukko, luonnon tyttö,
Kave kultainen korea,
Jok' olet vanhin vaimoloita,
Ensin emä itselöitä,
Käy nyt tuskat tuntemahan,
Hätäpäivät häätämähän,
Tämä jakso jaksamahan,
Puutunnainen purkamahan!
Tääll' on tuskat tunkemassa,
10 Hätäpäivä päälle saanut,
Maa jo alla halkeavi,
Taivas päällä pakahtuvi,
Hätähisen huutaessa,
Vaivaisen valittaessa.

l.

Tuonen tyttö, pieni neito,
Tules tänne tarvittaissa,
Lennä kullaisna käkenä,
Hopeaisna kyyhkyläisnä,
Tääll' on kivut kirkumassa,
Pahat täällä parkumassa!
Kivut kääri kertoihisi,
Vammat vaateriepuihisi,
Vie ne juoksulla jokehen,

10 Tuonne Tuonelan jokehen,
 Tuonen hauvin hartioille,
 Ve'en koiran konttiluille;
 Se ne saattavi syvälle,
 Hauki kauvas karkottavi,
 Veen on poian vuotehesen,
 Ve'en kalman kartanohon,
 Jost' ei kuulu kuuna päänä,
 Sinä ilmoisna ikänä.

Toisin:

7. K. k. helmoihisi,
 7, 8. K. k. yskähäsi,
 Vaivat vasten rintojasi,

m.

Tule Hiisi Hiitolasta,
 Jumaloista jukkaselkä,
 Tule tänne poikinesi,
 Poikinesi, piikoinesi,
 Kaikin kansakuntinesi,
 Ruttohon rutaisemahan,
 Syömähän tätä pahoja,
 Luonnotonta lappamahan!
 Tuovos viikate Virosta,
 10 Heinärauta helvetistä,
 Käteheni oikeahan,
 Jolla ma pahan pitelen,
 Tuon on haitan hakkaelen,
 Miehestä mölyävästä,
 Urohosta uhkavasta!

Toisin:

1-2. Nouse Hiisi helvetistä,
 Perkele pimentolasta,

n.

Omp' on kokko Turjan maalla,
 Se on kokko, maini kokko,
 Teräsnokka, rautakopra,
 Jonka siipi vettä viili,

Toinen taivasta tapasi;
 Suu sen on satoa syltä,
 Kita kolmen kosken verta,
 Nokka viittä viikatetta,
 Omp' on silmät siiven päässä,
 10 Toiset on selän takana.
 Tule kokko Turjan maalta,
 Laskeu Lapista lintu,
 Kivikynsi kiskomahan,
 Rautakopra raastamahan,
 Ikenillä rautaisilla,
 Leuvoilla teräksisillä,
 Syömähän tätä kipua,
 Tätä lientä lakkimahan,
 Ihosta imento raukan,
 20 Emon tuoman ruumihista!

Toisin:

10. Näkimet kynän nenässä.

20.

Kupua loitsiessa.

a.

Ukko kultainen kuningas,
 Hopeainen hallitsia,
 Tuovos kultavuolimesi,
 Hopeainen tapparasi,
 Jolla ma kuvat kukistan,
 Jolla kuoson Hiien kuotat,
 Lemmon kellukat keritsen,
 Kaulan kaialta lihalta,
 Henkireiän hiertimiltä,
 10 Panen kuhmut kulkemahan,
 Muhkurat murenemahan,
 Verirätkät vieremähän,
 Kulkua kuristamasta,
 Henkeä ahistamasta,
 Tiehen tietymättömähän,
 Unen uimenettomahan.

Toisin:

- 3, 4. Puukko pilvista puota,
Teräveitsi taivosesta,
5—7. J. kupuja kovellan (kuristan),
Maahan painan pahkuroita,
Lemmon kelloja keritän,
„ Kupuja kuristamahan,
Pahkuroita painamahan,
Muhkuja murentamahan,

b.

- Kullatar kupujen neiti,
Neiti kärkäs kääriäinen,
Kääri poies liiat kääröt,
Etiskummaiset erota,
Paikoilta pakisevilta,
Henkireiän hiertimiltä;
Tuonne saata sammakoita,
Tuonne kuhmuja kuleta,
Kaulan kaioilta lihoilta,
10 Suonilta sorajavilta,
Oksahan omenapuuhun,
Tammen latvahan tasaisen!

Toisin:

1. Pullitar punainen n.
10, 11. S. solajavilta, Otsahan o.

21.

Kylvöä tehdessä.

a.

- Oi Ukko hyvä jumala,
Taatto taivon valtiainen,
Laaippa utuinen ilma,
Luoppa pilvi pikkarainen,
Länkä lännestä lähetä,
Etelästä ennättele,
Vihmo vettä taivosesta,
Mettä pilvistä pirota,
Teoksille tehtäville,
10 Panoksille pantaville!

b.

- Etelätär neito nuori,
Metutyttö, mielu neiti,
Nostappas metinen pilvi
Metisestä taivosesta,
Pilvi lännestä lähetä,
Etelästä ennättele,
Saata vettä taivahasta,
Sa'a mettä ja simoa,
Orahille nouseville,
10 Touvoille tohiseville!

c.

- Akka manteren alainen,
Mannun eukko, maan emäntä,
Pane turve tunkemahan,
Maa väkevä vääntämähän;
Eip' on maa väkeä puutu,
Eikä nurmi einiä,
Kun lie armo antajista,
Lupa einetten emistä.
Nouse maa makoamasta,
10 Luojan nurmi nukkumasta,
Pane korret korttumahan,
Sekä varret varttumahan,
Tuhänsin neniä nosta,
Saoin haaroja hajota,
Kynnöstäni, kylvöstäni,
Varsin vaivani näöstä!

Toisin:

8. L. luonnon tyttäristä.
9. Nosta m. m.

22.

Käärmettä lumotessa.

- Kasaritar, neito kaunis,
Lypsä kyy, tiputa myrkky,
Vaskikorva kiulusehen,
Raintehesen rautaisehen,

Kaa'a maahan maan hyväksi,
 Mätä sammalmättähäsen;
 Pitäköhön maa matoa,
 Pyhä Henki perkelettä!

Toisin:

1. Neitsy Maaria emonen,
2. L. k., t. maito,
7. Maa, maa, piä m.

23.

Lehmän-annin puolesta.

a.

Suvelar valio vaimo,
 Etelätär luonnon eukko,
 Auve maat alaisin puolin,
 Puhko pellot penkeristä,
 Juoksuta joki metinen,
 Simavirta vierettele,
 Kahen puolen karjamaata;
 Kaivo kultainen kuvoa,
 Josta karja vettä joisi,
 10 Simoa siretteleisi,
 Utarihin uhkuvihin,
 Nisihin pakottavihin,
 Saisi suonet soutamahan,
 Maitojoet juoksemahan,
 Maitopurot purkamahan,
 Maitokosket kuohumahan,
 Puhumahan maitoputket,
 Maitohormit huokumahan,
 Joka aika antamahan,
 20 Joka vuoro vuotamahan,
 Lapset voihin juuttumahan,
 Kuorehen läkähtymähän,
 Ylitse vihanki suovan,
 Pahan suovan sormen päitse,
 Maion saamatta manalle,
 Katehesen karjan annin!

Toisin:

- 5, 6. Josta juoksevi jokonen,
 Herran virta virtaavi,
 11, 12. Nännihin näpisevihin,
 Suonihin sorahtavihin,
 16. Voikosket k.
 24. P. s. sormiloitse,

b.

Suvelar valio vaimo,
 Etelätär luonnon eukko,
 Käy nyt syötä Syötikkini,
 Sekä juota Juotikkini,
 Herustele Hermikkiä,
 Tuorustele Tuorikkia,
 Anna maito Mairikille,
 Omenalle uuet piimät,
 Heleistä heinän päistä,
 10 Kaunihista kastikoista,
 Vihannista mättähistä,
 Tuorehista turpehista,
 Nurmelta mesinukalta,
 Maalta marjanvartiselta,
 Kanervan kukattarilta,
 Heinän helpehettäriltä,
 Pilven piimätyttäriltä,
 Taivahan navattarilta,
 Tuoa maitoiset maruet,
 20 Aina uhkuvat utaret,
 Lypseä lyhyen vaimon,
 Sekä pitkän piukutella!
 Jos oisi vietyä kylähän,
 Naulattuna naapurihin,
 Tuovos torvet taivosesta,
 Pillit pilvistä puota,
 Saa torvet toitottamahan,
 Pillit piiperoittamahan,
 Joita myöten maion juosta,
 30 Piimän tulla pintehistä,
 Vierrä virtana kylästä,
 Jokena kotihin juosta,

Tulla tuorena tuville,
 Meheksenä yösijoille,
 Tiloillensa entisille,
 Paikoillensa muinoisille,
 Vihan suovan suun e'etse,
 Hyvän suovan suun etehen!

Toisin:

- 1, 2. Neitsy Maaria emonen
 9, 10. Mesiheinän helpehistä,
 Kasteheinän korsikoista,
 11, 12. Metisistä m.
 Maireista maaemistä,
 22. Piian pienen p.
 25, 26. Laita t. t., P. p. rakenna,

c.

Iätär hyvä emäntä,
 Neiti pohjan luotehikas,
 Maito-ammehet avaos,
 Maitorenkkit reimahuta,
 Pistä nännät pillillehen,
 Tunge nännät tullollehen,
 Maitosuonet maukumahan,
 Voisuonet sohottamahan;
 Ruohot voiksi vuotakohot,
 10 Maioksi makeat ruuat,
 Lapset voihin juuttukohot,
 Kuorehen läkähtyköhöt,
 Tänä keitona kesänä,
 Maarian suvena suurna!

Toisin:

2. N. pilven l.
 3, 4. Maito-arkkunen a., M. rensahuta,
 4. Maitotumput tukkeuksista,

d.

Nouseppas nyt viljan eukko,
 Viljan haltia havaja,
 Ennen noian nousemista,
 Katehen havajamista,
 10 Nouse voisen vuoren päälle,

Maitoisen mäen nenälle,
 Haappa maitoni manalta,
 Piimäni piteliältä,
 Laske laskulla mäkeä,
 10 Lekkerillä lennättele,
 Ei maito manalle joua,
 Tuoreheni tuonelahän!

Toisin:

2. V. h. havaitse,
 4. K. havaitsemista,

e.

Tuovos voita vuoren eukko,
 Piimeä pirun emäntä,
 Päästä piimä pintehestä,
 Maito happaman halusta,
 Anna maion maalle tulla,
 Piimän pellolle pirota!

Toisin:

- 1, 2. Kanna v. v. e., P. p. isäntä,

f.

Synny, synny Para parka,
 Tule tänne Para parka,
 Keräpää ja keppisääri,
 Kehrävarsilla käviä!

g.

Synny, synny Para parka,
 Voin ja maion kantajaksi;
 Synny, synny keppisääri,
 Kehräpää ja keppisääri,
 Kovennuta maion kuori,
 Sakennuta piimän pinta!
 Tule tänne Para parka
 Kirnua kolistamahan,
 Maito rasvaksi rapaja,
 10 Rasva voiksi ruskeaksi,
 Pieksä pieninki pisara
 Voi hyväksi hyytymähän!

Tule tänne onnen tuoja,
 Jos tuot onnen tullessasi,
 Sen parempi ollaksesi,
 Saat sä palkaksi paremmin:
 Joka kuukausi kuletan,
 Panen sulle palkastasi,
 Vasikkaisen pellon päähän,
 20 Sen ma pistän pensahasen.

Toisin:

- 5, 6. Tee kovaksi m. k., Sakeaksi p. p.
 8. Kun mä kirjua (männällä) kolistan,
 11. Saata p. p.
 13, 14. Ellös ilman tullokkana,
 Saa saoin, tuo tuhansin,
 14. J. t. aina t.
 19. Pienen vas'kan p. p.

24.

Lemmen nostossa.

a.

Pese Jesus piikaseni,
 Puhastele pulmuseni,
 Naisten naarojen sanoista,
 Miesten mielijuottehista,
 Pakinoista partasuien,
 Pakinoista parratonten;
 Pese pulmu puhtahaksi,
 Vaimon tuoma valkeaksi,
 Pese kuulle kukkeheksi,
 10 Päivälle imanteheksi,
 Nosta lempi liehumahan,
 Kunnia kuhajamahan,
 Miesten mieliteltyväksi,
 Urosten ueltavaksi;
 Ken on päältä katsonevi,
 Likeltä tähytänevi,
 Katsokoon metosin silmin,
 Lemmen silmin liehatkohon!

Toisin:

8. Ihalaksi immen tuoma,
 10. Vala päivän valkeueksi,
 12. K. kupahumahan,

b.

Pese Jesus peipostasi,
 Puhastele pulmustasi,
 Luojan luomilla sanoilla,
 Jumalan sukeamilla,
 Jotta sulhaset sukisi,
 Miehet nuoret noutelisi!
 Heitä muille herjapaiat,
 Lyö muille rytälerihmat,
 Pane tälle lempipaiat,
 10 Lykkyvaattehet varusta;
 Laita kullat kulmillensa,
 Hopeat hivuksillensa,
 Jotta kaikki katselisi,
 Kyläkunta kummeksisi,
 Oma rahvas ou'oksuisi,
 Itsekin imehtelisin,
 Noita kultakulmiansa,
 Hopea-hivuksiansa!

Toisin:

4. Pyhän Hengen säätämällä,
 7. H. m. paskapaiat,
 14. Kirkkokunta kiittelisi,
 17. Hänen k.

c.

Pese Jesus peipostasi,
 Valkaise vakahistasi,
 Pese kuun on kukkeueksi,
 Auringon ihanueksi,
 Meren vaahen valkeueksi,
 Meren ruovon ruskeueksi;
 Pane kullat kuultamahan,
 Hopeat heläjämähän,
 Kuningasten kultapaita,

- 10 Herrojen hopeahuivit,
 Päällensä puettakohon,
 Valukohon varrellensa,
 Miesten mieliksi hyviksi,
 Miesten nuorten nouttaviksi,
 Sulhasten suvattavaksi,
 Kaikkien katseltavaksi,
 Nähä suuren sulhasmiehen,
 Miehen nuoren naimattoman,
 Sekä miehen jotta naisen,
 20 Jotta naineen urohon!

Toisin:

3. P. k. o. kirkkaueksi,
 8. H. helisemähän (helistämähän),
 14, 15. M. n. nuoltaviksi,
 Urosten etsittäväksi,

d.

- Pese Jesus peipostani,
 Puhastele pulmustani,
 Kisko kuotta kulmiltansa,
 Sian nahka silmiltänsä,
 Päältänsä pahat pakinat,
 Päällensä hyvät pakinat,
 Ylimmäisnä ollaksensa
 Alimmaisna oltuansa,
 Päälimmäisnä käyöksensä
 10 Alimmaisna käytyänsä,
 Sukukunnan suurimmaksi,
 Heimokunnan hempeimmäksi,
 Kansakunnan kauneimmaksi,
 Kirkkokunnan kirkkaimmaksi;
 Paras on pappi kirkossansa,
 Selvin seurakunnassansa,
 Tää sitäki selvemmäksi,
 Paremmaksi pappiaki!

Toisin:

- 11, 12. S. kukkaseksi, H. hempeäksi,
 17. Selvemmäksi tää sitäki,

e.

- Neitsy Maaria emonen,
 Rakas äiti armollinen,
 Nouse lemмен nostantahan,
 Kunnian kukostantahan,
 Nyt on lemмен liikeaika,
 Kunnian kukustus-aika.
 Riisu neiti rikkehistä,
 Suurista kylän sanoista,
 Juolehista, jaalehista,
 10 Akkojen ajatuksista;
 Taita vasta varvikosta,
 Metisestä metsolasta,
 Kolmen kosken kuuluvalta,
 Korkeista koivuloista;
 Pilko puuta pihlajaista,
 Puuta murhoa murena,
 Lämmitä saloa sauna,
 Rikenehen riuahuta,
 Lyöppäs sitten luonnon löylyt,
 20 Lemmen löylyt löyhäytä,
 Läpi kiukoan kivisen,
 Läpi kuumen kurkihirren,
 Hauto'os metinen vasta
 Metisellä paaterella,
 Tuo pullo puhasta vettä,
 Kanna kullan karvallista,
 Jolla peiponen peseikse,
 Pulmunen puhasteleikse,
 Kylän kukka kuuroaikse,
 30 Maan valittu valkaiseikse,
 Miesten miellyteltäväksi,
 Sulhosten suvattavaksi!
 Anna tulla tuusimatta,
 Vikomatta vieretellä,
 Paras tänne, ei pahinta,
 Sorkein sotaväestä,
 Paras pappilan pihasta,
 Killin kirkkorahvahasta;
 Kun ei täyvy tällä maalla,

40 Tuovos maalta toiseltaki,
Kirkon kuuen kuuluvilta,
Kautta kappelin kaheksan!

Toisin:

- 25, 26. T. pytty p. v., K. maion (marjan) k.
27. J. neitonen p.
25—30. Ota vettä lähteestä,
Kun ei liene lähteessä,
Onhan vettä Koiteressa,
Kun ei liene Koiteressa,
Kyllä Pielinen pesevi,
Vesi kuulu kuuroavi,
31, 32. M. mieliteltäväksi, S. suettavaksi!
38, 39. Kiihkein k.; K. e. liene t. m.
40. Niin on tuovos tuolta maalta,
42. Kaheksalta kappelilta!

f.

Neitsy Maaria emonen,
Rakas äiti armollinen,
Käy tänne kujoa myöten
Kultakelkkanen perässä,
Kultakattilan keralla,
Kultakauha kattilassa;
Tuoppas vettä tullessasi,
Vettä viertehen näöistä,
Joesta Jumalan virran,
10 Pyhän virran pyörtehestä,
Jolla peset piikaseni,
Puhistelet pulmuseni,
Päästät piian pintehistä,
Neien koprista kovista,
Annat Luojalle kätehen,
Kun on kaikki synti pesty
Luojan suurilla sanoilla,
Joen Juortanin vesillä!

Toisin:

- 11—13. J. pesen p., Puhistelen p., Pääs-
tän p. p.
15. Annan L. k.

g.

Neitsy Maaria emonen,
Puhas muori muo'ollinen,
Äiti mannun polvuhinen,
Ikuinen hyväntekä,
Päästä piika pintehistä,
Tytär tyhjistä sanoista;
Vesi kaiva kalliosta,
Vesi vuoresta valata,
Kepilläsi kultaisella,
10 Sauvalla hope'isella,
Pese sillä pienoistani,
Puhastele pulmustani,
Sian nahka silmiltänsä,
Koiran nahka korviltansa,
Päättänsä pahat pakinat,
Kylän suuren suutelukset!
Lempiliinasi levitä,
Kultavaippasi kuleta,
Tämän nuoren neien päälle,
20 Tämän lapsen lantehille,
Sinisilkkit silmillensä,
Kultalangat kulmillensa,
Päähänsä hyvät hopeat,
Neien kuulun kunniaksi;
Lempi nosta neitosesta,
Lempi immestä ylennä,
Nosta lempi liehumahan,
Kunnia kukostamahan,
Pane kuuna paistamahan,
30 Tähtenä helottamahan,
Miehen mieltä kääntämähän,
Syäntä sytyttämähän,
Tämän tyttären tyköhön,
Tämän lapsen lantehille,
Mennä mieli höyrymähän,
Ja tulena tuohkumahan!
Anna tulla tuonnempata,
Ehtiä eteämpätä,
Poikaparvien parahat,

40 Koko joukon juoleimmat,
Tämän neien nuoren luoksi,
Hevosella tietä myöten,
Venehellä vettä myöten,
Suksilla mäkeä myöten!

Toisin:

8. V. v. valitse,
10. Vaskisella sauvallasi,
30. Päivänä kimottamahan,
„ Lempenä lehottamahan,
36. Kekälennä kiehkumahan!
44. S. latua m.

h.

Päästä Luoja, päästä luonto,
Päästä päällinen Jumala,
Päästä piika pintehistä,
Tytär tyhjästä sanoista,
Pakinoista partasuien,
Jupinoista jousisuien!
Kuin on kuun kehästä päästit,
Päivän päästit kalliosta,
Niin päästä tämäki neiti
10 Kuvillansa kulkemahan,
Lihoillansa liikkumahan,
Raajoillansa raatamahan;
Lempi nosta neitosesta,
Lempi immestä ylennä,
Pane kuuna kuultamahan,
Tähtenä kimottamahan,
Neiti kuulu kuulumahan,
Hyvä auvo astumahan,
Sulhaset surajamahan,
20 Sormukset sorajamahan,
Tämän tyttären tykönä,
Tämän immen ympärillä!

Toisin:

7. Sinä k. k. p.
10. Koivillansa k.
14. L. i. lepytä,

15. P. k. kuulumahan,
18. H. auer a.

i.

Nouse neiti lähtehestä,
Herasilmä hettehestä,
Naisen ainuan avuksi,
Vaimon kuulun kumppaniksi,
Nouse vettä noutamahan,
Vettä lemмен lähtehestä;
Antaos velaksi vettä
Siksi ilmoista ikeä,
Kuuksi kullan valkeata,
10 Jolla pesen peipoani,
Puhastelen pulmustani,
Maan kanasta kaunistelen,
Muo'oltansa muhkeaksi,
Kasvoiltansa kaunihiksi,
Silmiltänsä sirkeäksi,
Kulmiltansa kukkeaksi,
Ripeäksi rinnoiltansa,
Helmoiltansa hemeäksi,
Kaikkien katseltavaksi,
20 Imeheksi itsensäki!

Toisin:

2. Hienohelma h.
6. V. Vennon l.
10-12. J. peiponen peseikse,
Pulmunen puhasteleikse,
Maan kananen kauneutuvi,
13-18. Pesen muo'on m., Sekä kasvon k.
Suunsa voille vehnäiselle (talkku-
nalle),
Sieraimet sianlihalle,
Kainalot kanan munille,
20. Itsensäi imanteheksi!

k.

Nouse neitonen norosta,
Läpikorva lähtehestä,
Sormuksia sormet täynnä,
Käet kullan käärehiä;

- Nouse neittä naittamahan,
 Lempeä lekuttamahan,
 Miesten mieltä kääntämähän,
 Syäntä hypittämähän,
 Laita miehet mielimähän,
 10 Sulhaset suvaitsemahan,
 Kaikki kilvan kiittämähän,
 Kilvan käymähän kosissa!
 Tänne tiet tekeytyköhöt,
 Tänne vierköhöt veräjät,
 Tähän kuuluhun kotihin,
 Tämän kuulun neien luoksi;
 Rikko'os risuiset aiat,
 Ratko aiat rautaisetki!
 Tulkohot Turusta sulhot,
 20 Liperistä liehkaiskohot,
 Sormukset sotaväestä,
 Kihlat Riian kaupungista,
 Ennen toiste tultuani
 Tähän kuuluhun kotihin,
 Tätä neittä katsomahan,
 Morsiäntä tuntemahan!
 Kun yksi yrittänevi,
 Yheksän yrittäköhön,
 Kun kaksi kavahtanevi,
 30 Kaheksan kavahtakohon,
 Tämän tyttären tyköhön,
 Tämän lapsen lantehille,
 Tämän hanhen hartioille,
 Neien kuulusan kukuille!

Toisin:

4. K. k. ketarehia;
 8. Mieltä kelkärehtämähän,
 9. Miehet nuoret noutamahan,
 34. Tämän kumpahan k.

l.

Nouse lempi liehumahan,
 Neien auvo astumahan,
 Kunnia kukostamahan,

- Yli kuuen kirkkokunnan,
 Läpi seitsemän pitäjän,
 Läpi kaupungin kaheksan!
 Täss' on kaunis katsomatta,
 Neiti kirkas kihlomatta,
 Viemättä verevä muoto,
 10 Tytär kuulu kuulematta:
 Ei naitu naintavuonna,
 Kirkivuonna kihlattuna,
 Viety viimeisnä kesänä.
 Hei Lempi, heräjä Lempi,
 Nouse nuorin nostamatta,
 Tervaköysin tempomatta,
 Miesten mieltä kääntämähän,
 Aivoja asettamahan,
 Syäntä sytyttämähän,
 20 Vatsoa varistamahan,
 Syän tulena tuikkamahan,
 Säkehinä säykkymähän,
 Ett' ei öitänä pitäisi,
 Hämärinä hämmentyisi!
 Nouse Lempi lekkumahan,
 Kekäleinä keikkumahan,
 Nouse ilman noitumatta,
 Ja kiihy kiroamatta,
 Kuut on nousnut, päivät nous-
 nut,
 30 Sinä vielä nousematta;
 Nouse siis sinäki kohta,
 Poista pilvi neien päältä,
 Pane päivä paistamahan,
 Luojan kuu kumottamahan,
 Tuovos miehet tuonnempata,
 Etsiös eteämpätä,
 Saata saalta saarekselta,
 Sa'an linnan liepehiltä,
 Tämän neien tienohille,
 40 Tämän tyttären tyköhön!

Toisin:

21. Tulin vatsa t.

26. K. kiehumahan,
 27, 28. Jos et nouse, niin mä noiuin,
 Jos et kiihy, niin kiroan,
 28. Käy ilman käskemättä,
 34. Herran k. k.
 36. Vetäös yli vesien,

m.

- Kiren ukko, kiren akka,
 Nosta kirki kiimasuosta,
 Kirki kiimavaaran päästä,
 Kiihko kiimakankahalta,
 Lepiköstä lehmän kiihko,
 Viiasta härän häkärä,
 Tallista orihin kiihko,
 Tamman kiihko tanhuasta,
 Kissan kiihko kiukoalta,
 10 Kasin pienen karsinasta,
 Koiran kiihko kolpitsalta,
 Penikkaisen penkin alta,
 Suen kiihko kiivahampi,
 Karhun kiihko karkeampi,
 Ketun kiihko kerkeämpi,
 Kiihko kiitävän jäniksen,
 Senki mustan korpin kiihko,
 Kiihko harma'an havukan,
 Tätä neittä naittamahan,
 20 Kaunista katsottamahan!
 Nosta mieli meltehille,
 Halu hattupurjehille,
 Ota hiili hiiloksesta,
 Kivi kuuma kiukoasta,
 Sytytä syän tulehen,
 Vatsa ilmi valkeahan,
 Perävieret vieremähän,
 Lantehet lakattamahan,
 Selkäsuonet soutamahan,
 30 Varpahat vapajamahan,
 Kynnet kyttelehtämähän,
 Käet tänne käpyämähän,
 Ett'ei saisi öissä maata,

Päivissä iki levätä,
 Näkemättä neitosemme,
 Tämän tytön tuntematta!

Toisin:

4. Kirki k. (niinmyös seuraavissa kir-
 ki sanan kiihko sijasta).
 6. Häkärä häjyn perästä,
 9. K. k., koiran kiihko,
 11, 12. Kohtalainen koiran kiihko,
 Penun kiihko p. (pöyän) a.
 13. S. k. suureampi,
 15. K. k. kiihkeämpi,
 24. Kuusi kuumoa kiveä,
 26. Ja vatsa varistumahan,
 27. Syänveret v. (nureksimahan),
 28. Lautaset l.
 30. V. vapisemahan (vapeltamahan),
 „ V. vapelehtamahan,
 34. Eikä päivissä l.

n.

- Melatar on mielivaimo
 Ota mielusa melasi,
 Käyvös mettä keittämähän,
 Simoa siristämähän,
 Pikkusessa kattilassa,
 Yhen sormen mentävässä;
 Mesi keitä, mieli käännä,
 Sima keitä, silmät käännä,
 Käännä huppu happehelle,
 10 Halu toiselle tolalle!
 Kuin on tämä tässä tehty
 Navan ontevan sisässä,
 Niin lähelle, niin likelle
 Sulhaset surajamahan,
 Kuin on syötävä makea,
 Niin makea mielestensä!

Toisin:

10. H. t. tavalle!

o.

Sukkamieli mieli käännä,
 Mesin käännä miehen mieli,

Hau' o mieli mielettömän,
 Armahani armottoman;
 Tuli kuin turkkanen palavi,
 Valkeainen valvattavi,
 Niin on syän syttyköhön,
 Palakohon miehen mieli,
 Jott' ei saisi yöllä unta,
 10 Eikä päivällä lepoa!

25.

Lempeä vierottaissa.

Pistä häijy härkimesi,
 Hiisi hiiliseipähäsi,
 Kahen rakkahan välihin,
 Kivi kylmä maan-alainen,
 Auer joulun-aikahinen,
 Kylmittämähän syäntä,
 Vatsoa vilustamahan,
 Erin olla toisistansa,
 Jott' ei tunne toinen toista,
 10 Jott' ei tunne, eikä tieä,
 Eikä yhtehen yritä!
 Kolm' on kylmeä kiveä,
 Kolme mustoa matoa,
 Kolme saunan raanoksia,
 Joilla ma käyn välillä,
 Käyn kertoa yheksän,
 Painan syntisten syämet
 Erillehen toisistansa
 Ijäksensä, ilmaksensa,
 20 Polveksensa, päiväksensä.

Toisin:

15—17. J. m. kävin v., Kävin k. y., Painoin s. s.

26.

Liikalihoja karsiessa.

(kuohitessa ja kasvannaisissa).

Hikityttö, Hiien neito,
 Tule tänne tarpehesen,

Laai rauta raukeaksi,
 Veitsi vehnän karvaiseksi;
 Hivuta terä hiellä,
 Me'en vaahella valele,
 Mennä rauan raastamatta,
 Verihin valahtamatta!
 Jos lihoihin lipsahtaisi,
 10 Tahi vierisi verihin,
 Mesi hyytä rauan suuhun,
 Sima rauan suomalohon!

Toisin:

6, 7. Ve'en v. v., M. r. raastamatta,
 8. Vierähtämättä verihin!
 11, 12. M. jääköhön sijahan,
 S. rauan raa'antahan!

27.

Linnustaissa.

a.

Metsän kultainen kuningas,
 Salon herra höyhenhattu,
 Metsän armas antimuori,
 Eukko höyhtehen emäntä,
 Metsän piika pikkarainen,
 Sasuneiti parviainen,
 Satasarjan kasvattaja,
 Tuhatparven tuuttaja,
 Saata tänne sarjojasi,
 10 Noita lintuparviiasi,
 Yli pyytäjän yheksän,
 Yli katsojan kaheksan,
 Minä olen pyytäjä ylinnä,
 Minä katsoja parahin,
 Yheksistä pyytäjistä,
 Kaheksista katsojista!
 Lennättele, löyhyttele,
 Tänne lintuparviiasi
 Yöllä etsijän etehen,
 20 Päivällä metsänkävian;

Saata tänne tetriäsi,
 Kulettele koppeloita,
 Tetret puihin lentäköhöt,
 Kuville kukertamahan,
 Siihen metsot mieliköhöt,
 Koppelot kohahtakohot!
 Siivet siimoilla sitele,
 Leperrytä lennottimet,
 Jalat rihmoilla jamaa,
 30 Varpahat vahalla kääri,
 Siiven lentämättömäksi,
 Jalan juoksemattomaksi,
 Kunnes jousen jou'uttaisin,
 Käsikaaren käännyttäisin!

Toisin:

6. Sapuneiti p.
 8. Tuhat purston t.
 27. Sio siivet, jamo jalat,
 31-34. Ett' ei lentohon leviä
 Ennenkun perille pääsen,
 Pyyhin pyssyni lumesta,
 Laain kohta laahinkihin!
 *(Lasken kohti laukahuksen)!

b.

Salon herra, saaren vanhin,
 Ukko sulka, röhmäparta,
 Hyvä metsolan emäntä,
 Holohonka höyhen-eukko,
 Tuo sulka sulalta maalta,
 Höyhen lännestä lähetä,
 Mesirihmat riutomahan,
 Mesilangat laukomahan,
 Metiseltä mättähältä,
 10 Simaisen salon sisästä;
 Ota virpi vitsikosta,
 Vaskipäinen varvikosta,
 Karkota lehosta linnut,
 Ja aja ahon takoa
 Leperöitä lentämähän,
 Jott' ei siivillä sijoja!

Varvat alla vuipukohot,
 Lintujen lähestyessä
 Näille pyytöpaikoilleni,
 20 Käytävillä keinoilleni,
 Suut on silkillä sitaise,
 Pääät on väännä väärällehen,
 Jott' ei pieksä pellavoita,
 Eikä liinoja levitä!

Toisin:

- 1, 2. S. h., s. paimen, Sulka-ukko r.
 4. Metsän eukko kauniskarva,
 13. Lennätä l. l.
 15. Lintuparvet l.
 18. L. lähestyvien,
 „ Linnun lennosta tulevan,

c.

Laaus Pohjolan isäntä,
 Annas mulle aika lintu
 Noista puista puhtahista,
 Varvuista valennehista,
 Kotoisiksi tuomisiksi!
 Siitä mä sinua kiitän,
 Siitä kuulua kumarran,
 Siit' ylennän arvoasi,
 Kun sa annat aika linnun,
 10 Kotoisiksi tuomisiksi.

Toisin:

4. V. valantehista,
 „ Oksista ojennehista,

28.

Maata pannessa.

Terve maa, terve manner,
 Terve manteren isäntä,
 Terve tervehyttäjälle!
 Panen maata maan luvalla,
 Maan luvalla, puun luvalla,
 Kaiken kartanon luvalla,
 Pyhän pellon pelkomalla,

Maa hyväksi holhojaksi,
 Kaikkivalta vartiaksi,
 10 Luoja oven lukitsiaksi,
 Santta salvan laskiaksi,
 Jesus kilpi, Maaria miekka.
 Maaria makuuttakohon,
 Jesus ylös nostakohon,
 Jumalata kiittämähän,
 Jesusta ylistämähän!

Toisin:

4. Anna m. m. l.
 7. P. p. pelkunnolla,
 8. M. omaksi tuttavaksi,
 10, 11. L. o. sulkekohon, S. s. laskekohon,
 „ Katehien kaatajaksi,
 „ Suen säären sortajaksi,
 Muist. Muutamat lukevat myös kar-
 jalle syksyllä mikonpäivän aattona
 yöksi navettaan otettaissa.

29.

Matkalle lähtiessä.

Nouse maasta mannun eukko,
 Pellosta peri-isäntä,
 Pojan ainoan avuksi,
 Miehen kuulun kumppaliksi,
 Kanssani karehtimahan,
 Aisoista avittamahan,
 Luokista lutistamahan,
 Vetämähän vempelistä,
 Pojan kuulun kulkiessa,
 10 Ajaessa aimo miehen!

Toisin:

10. A. naimakansan!

30.

Metsästäissä.

a.

Kun lähen minä metsälle,
 Uros korvelle kohoan,

Ota metsä miehiksesi,
 Urohiksesi Tapio,
 Korpi kolkkipoiaksesi,
 Kumpu kumppalivaraksi;
 Ota miestä oppimahan,
 Taivon kaarta katsomahan,
 Otavaista oppimahan,
 10 Tähtiä tähyämähän!
 Miesty metsä, kostu korpi,
 Ihastu jumalten ilma,
 Taivu ainoinen Tapio,
 Lepy lempeä emäntä;
 Miesty minun miehilleni,
 Kostu minun koirilleni,
 Saata miestä saarekselle,
 Sille kummulle kuleta,
 Josta saalis saatahisin,
 20 Erän toimi tuotahisin,
 Osin päitä pantahisin,
 Jakoja jaettahisin!

Toisin:

2. U. k. ylenen,
 13. T. kultainen T.
 17. S. m. saarekkeelle,
 20. Verestä ve'ettähisin,

b.

Paista Kuutar kuinen leipä,
 Päivätär metinen möykky,
 Jolla metsäni miellyttelen
 Sekä korven kostuttelen
 Minun metsipäivinäni,
 Erän etso-aikoinani!
 Mielly metsä miehi'ini,
 Kostu korpi koirihini,
 Meill' on miehet lapsimiehet,
 10 Ampujat alakätiset,
 Meillä koirat pentukoirat,
 Pärejouset, puuvasamat,
 Ei ne kauvas kannattane,

Ampuvärkit ei yletä.
 Metsä haisko'os me'elle,
 Simalle salo sininen,
 Suovieret sulalle voille,
 Ahovieret viertehelle;
 Kukuta salo käkeä,
 20 Soita metsä kanteletta,
 Jotta kulta kuuntelisi,
 Hopea tilin tekisi,
 Alla kuusen kukkalatvan,
 Alla penseän petäjän!

Toisin:

8. Tammeinen uro'ihini,
 24. A. kasvavan katajän!

e.

Lepy lehto, kostu korpi
 Lempiä salo sininen,
 Minun metsät käyäkseni,
 Korvet kolkutellakseni;
 Lepy metsä miehilleni,
 Kostu korpi koirilleni,
 Lepy näillä leppösillä,
 Lauhu näillä lauhteilla,
 Joilla ennen Luoja leppyi,
 10 Lauhtui kanssa Kaikkivalta!
 Naita meiän miehiämme,
 Uuista urohamme,
 Metsän mieli-tyttärille,
 Karvarinnoille kanoille;
 Eipä miesten muienkana
 Sileämmät silmäripset,
 Kuuleammat kulmakarvat,
 Kuin on meiän miehillämme;
 Eikä miesten muienkana
 20 Silkkiset sukan sitehet,
 Hopeaiset housun nauhat,
 Jalanheitto hempeämpi;
 Eikä miesten muienkana
 Jousi kullasta kuvattu,

Hopeasta hoikat sukset,
 Sauvat vaskesta valettu;
 Eikä miesten muienkana
 Metsikoirat kultaisemmat,
 Kultaisemmat, kuulusammat,
 30 Kuin on meiän miehillämme.

Toisin:

5, 6. L. meiän miehillemme,
 K. meiän koirillemme,
 15—18. Kell' on kasvot kaunihimmat,
 Sinisemmät s., Koreammat k.
 K. o. miehellä minulla!
 22. J. käänne kerkeämpi;

d.

Oi vihanta viljan eukko,
 Makea on maan emäntä,
 Lähe kanssa, käy keralla,
 Mun metsälle mennessäni,
 Käy onni osottamahan,
 Auta lykky löytämähän,
 Pane lehto liehumahan,
 Varvikko vapajamahan,
 Veä tänne viljoasi,
 10 Suuremmaista, pienemmäistä,
 Muotoa monen näöistä,
 Kynttä kaikenkarvallista!

Toisin:

5, 6. K. o. ojentamahan,
 Ammatti avittamahan,
 8. Varvikot vapisemahan,

e.

Metsän ukko halliparta,
 Metsän kultainen kuningas,
 Mielikki metsän emäntä,
 Miiritär metsän miniä,
 Nouse koivun konkelolle,
 Lepän lengolle ylene,
 Lauujukani kuulemahan,

- Onko laulut laulliset;
 Laita metsät miekka vyölle,
 10 Salot kalpio kätehen,
 Metsät verkahan vetäise,
 Salot saksan palttinoihin,
 Hanki haavat haljakkoihin,
 Lepät lempivaattehisin,
 Hope'ihin hongat laita,
 Kuuset kultihin rakenna,
 Pane kuuset kukkapäihin,
 Petäjät hopeapäihin,
 Vanhat kuuset vaskivöihin,
 20 Petäjät hopeavöihin!
 Pane niinkuin muinaiselta
 Sinun anti-aikoinasi,
 Minun pyytöpäivinäni
 Ja ammunta-aikoinani:
 Mun metsälle mentyäni,
 Salomaille saatuani,
 Korvelle kohottuani,
 Mäen päälle päästyäni,
 Haavat ol' hopeavöissä,
 30 Koivut kultakukkasissa,
 Kuuna paistoi kuusen oksat,
 Päivänä petäjän latvat,
 Kuuna paistoi kuulu poika,
 Päivänä uros pätevä.

Toisin:

2. Havuhattu, naavaturkki,
 11. Viilat v. v.
 15. H. hongan oksat,
 19. Pane (lyöppä) kuuset kultavöihin,
 19, 20. V. hongat vaskivöille, P. hopeavöille!
 20. P. tinasiloihin,
 Koivut kultakalkkaroihin,
 Tina lehville levitä!
 25. M. m. mennessäni, S. saaessani,
 K. kohotessani, M. p. päästessäni,
 30. Kannot kultakalkkaroissa,
 32. P. p. posket (kärkät),
 34. P. tytär p.

f.

- Oi mielu metsän emäntä,
 Metsolan metinen muori,
 Mielly meiän miehi'imme,
 Suositu uro'ihimme,
 Omasi ojentamahan,
 Antamahan ainojasi,
 Mielusasta metsolasta,
 Tarkasta Tapiolasta!
 Kun kuulet minun tulevan,
 10 Miehen aimo astuvaksi,
 Heitä poies heinäkengät,
 Arkipaitasi alenna,
 Lyöte lykkyvaattehisin,
 Antipaitoihin paneite,
 Sormet kullan sormuksihin,
 Käet kullan käärehisin,
 Pää kullan vipale'ihin,
 Tukat kullan suortuvihin,
 Korvat kullan koltuskoihin,
 20 Kaula helmihin hyvihin!

Toisin:

1. Mielutar (oi mielus) m. e.
 6. A. ainoasi,
 14. Lempipaitoihin p.

g.

- Kummun ukko kultarinta,
 Havuhippa, naavalakki,
 Mielikki metsän emäntä,
 Tellervo tytär Tapion,
 Metsän tyttö, mielu neito,
 Metsän piika pikkarainen,
 Siniviitta viian eukko,
 Punasukka suon emäntä,
 Kaunis kankahan eläjä,
 10 Anna tie, avaja portti,
 Lähe tietä neuvomahan,
 Matkoa opastamahan,
 Tien vierä viittomahan,
 Rastia rakentamahan!

Nyyrikki Tapion poika,
 Mies puhas punakypärä,
 Veistä pilkat pitkin maita,
 Rastit vaaroihin rakenna,
 Jotta tunnen tuhma käyä,
 20 Outo matkata osoan,
 Miesten muien metsimaille,
 Urosten erisaloille;
 Hiihata hiasta miestä,
 Takin helmasta taluta,
 Lykkeä lylvyn lävestä,
 Saata sauvan suoverosta,
 Poikki soista, poikki maista,
 Poikki Pohjolan saloista;
 30 Sille kummulle kuleta,
 Kussa kullat leikin löisi,
 Hopeat ilon tekisi,
 Kuss' on kuuset kukkapäissä,
 Petäjät hopeapäissä,
 Koivut kultakoltuskoissa,
 Lepät lempivaattehissa,
 Haavat haljakka-veroissa,
 Kullassa kukat kanervan!

Toisin:

4. Annikki t. T.
 15. Hilli ukko halliparta,
 18. R. raitoihin r.
 „ Pitkin maita, pitkin puita,
 20. Äkki outo tien osoan,
 31, 32. K. kulta kummat l., Hopea i. t.
 34. Hongan latvoissa hopeat,
 35. K. kultahelpehissä,

h.

Mielikki metsän emäntä,
 Metsän kuulu kullansolki,
 Käyvös kättä antamahan,
 Oikeaa ojentamahan,
 Näinä pyytöpäivinäni,
 20 Mun ajelu-aikoinani;

Ota kultaiset avaimet
 Renkahasta reieltäsi,
 Astu aittahan mäelle,
 10 Keikuttele kellarihin,
 Aukaise Tapion aitta,
 Metsän linna liikahuta,
 Laske kulta kulkemahan,
 Hopea vaeltamahan,
 Vasten miestä valkeata,
 Kovin koivun karvallista;
 Vaan siitä vara pitäös,
 Ett' ei veisi viekkahammat,
 Min' oon hilja hiihtamahan,
 20 Verkkainen vetelemähän!

Toisin:

4. Sormia sovittamahan,
 8. Nuo sinun käsikalusi,

i.

Mielikki metsän emäntä,
 Muori puhasmuo'ollinen,
 Varustellos mun varani,
 Kohotellos kohtaloni,
 Sisässä salon sinisen,
 Kummun kultaisen navalla;
 Aukaise metinen arkku,
 Mesilipas liikuttele,
 Laske juoni juoksemahan,
 10 Virka vippelehtämähän,
 Miehen etsivän etehen,
 Anelian askelille!
 Kunn' on et kehanne itse,
 Niin sä pistä piikojasi,
 Ohittele orjiasi,
 Käske käskyn kuulioita!
 Et emäntä lienekkänä,
 Jos et piikoja pitäne,
 Sata piikoa pitäne,
 20 Tuhat käskynkuuliata,
 Karjan kaiken kaitsiata,

Metsän viljan viitsijätä,
 Pitäjätä pitkän lauman,
 Juonen suuren juohtajata.
 Yks' piika piä minulle,
 Jok on liukas liikunnolta,
 Tarkka toimituksillehen,
 Sekä aulis annollehen!

Toisin:

12. Aina käyvän a.
 15. Pane palkkalaisiasi,

k.

Metsän ukko sulkkuparta,
 Metsän kuulusa kuningas,
 Kuules kuin minä sanelen,
 Kielikullan kuikuttelen:
 Päästä miestä pettehestä,
 Saata saalihilliseksi,
 Anna aitta auki olla,
 Antajat sisässä aitan;
 Aja vilja vieremille,
 10 Saata riistä riitingille,
 Jotta saalis saatahisin,
 Erän toimi tuotahisin,
 Ett' ei kukkaro kuluisi,
 Rahan kanta katkeaisi!
 Äsken ukko ukko lienet,
 Kun sa mulle merkin annat;
 Anna sinnes suuriasi,
 Liittele lihaviasi,
 Kunnes pienet kasvattelet,
 20 Kunnes laihasi lihotat;
 Anna noita, kuit' on pyyän,
 Joit' anelen, joit' ajelen,
 Anna rannan kiertäjiä,
 Someren sorattajia,
 Korven koikelehtavia,
 Salon siikelehtäviä,
 Kantajia kuulun koiven,
 Jalan neljän juoksioita,

Käypiä kahen kápälän,
 30 Kahen siiven siukojia!

Toisin:

9. A. aitta v.
 12. Rahan t. t.

l.

Kummun kultainen kuningas,
 Havuhattu, naavaparta,
 Kynsien kyhäeliä,
 Kápälien käänteliä,
 Avaos rahainen aitta,
 Viljalukko luikahuta,
 Laske juoni juoksemahan,
 Virka vippelehtämähän;
 Anna tulla kultaturkin,
 10 Verkavillan vieretellä,
 Hopeaista tietä myöten,
 Vaskista vakoa myöten,
 Viljan syntymäsjoilta,
 Rahankarvan kasvinmaalta,
 Minun pyytöpaikoilleni,
 Käytävillä keinoilleni!
 Ku lie virkku juoksemahan,
 Sitä ohjilla ohita,
 Suitsin suorahan pitele,
 20 Jok' ei virkku juoksemahan,
 Lyö se virkuksi vitsalla,
 Rapsahuta raipan päällä,
 Kutkuta kukon nokalla,
 Kaiva kultakannuksella!

Toisin:

- 1, 2. Kuuritar metsän k.
 5. Avaos nyt aittoasi,
 5, 6. A. aittasi avara,
 Luinen lukkosi mureнна (lukko lon-
 gahuta),

m.

Ukko kultainen kuningas,
 Hopeainen hallitsia,

Ota kultainen kurikka
 Tahi vaskinen vasara
 Hopeaisen orren päästä,
 Vaarnan vaskisen nenästä,
 Jolla korvet kolkuttelet,
 Salot synkät sylkyttelet,
 Oraviksi kuusen oksat,
 10 Saarvoiksi salot sakeat!
 Hyvä on korpi kolkuteltu,
 Salo synkkä sylkytelty,
 Jotta koiran kohti juosta,
 Penun oikein osata.

n.

Ukko vanha röhmyparta,
 Haikea salon isäntä,
 Käyvös korvet kolkutellen,
 Syrjävieret sylkytellen,
 Yhtenä kesäisnä yönä,
 Ehtoyönä ensimmäisnä;
 Iske ukko uutta puuta,
 Kamahuta kantoloita,
 Miekalla tuliterällä,
 10 Kurikalla kultaisella,
 Aja vilja vieremälle,
 Aukeimmille ahoille,
 Joka niemen nippulasta,
 Joka korven kolkkasesta,
 Minun pyytöpäivinäni,
 Minun ahti-aikoinani!

Toisin:

2. Havuhattu, holohonka,
4. Salosyrjät (salot synkät) s.
7. Lyöppä u. u. p.
14. J. saaren kainalosta,

o.

Anna ukko uuhiasi,
 Oinahiasi omia,
 Kulettele kultiasi,

Lupi luppakorviasii;
 Tuovos ilman tuusimatta,
 Varomatta vaaputtele,
 Lehossa lepeäjiä,
 Haon alla hautujia,
 Mättähän makoojia,
 10 Ojan pohjan soutajia,
 Kolmin korpinoitkosista,
 Viisin kuusin viitasista,
 Kullaista kujoa myöten,
 Hopeaista tietä myöten,
 Jost' on sillat silkin pantu,
 Sillat silkin, suot sametin,
 Veralla vetelät paikat,
 Likapaikat liissingillä,
 Pantu saksan palttinoilla,
 20 Veran äärillä ve'etty.

Toisin:

- 3, 4. Laske laapi lampahasi,
 L. luppakorvasesi;
- 7, 8. L. lepeämästä, H. a. hautumasta,
 17. Verkahan v. p.
- 17, 18. Pahat paikat palttinahan,
 18. Palttinoin pahimmat paikat,

p.

Ukko kuulusa kuningas,
 Hopeainen hallitsia,
 Anna mulle ainojasi,
 Kanna mulle kaunojasi,
 Kullassa kulisevia,
 Hopeassa helkkäviä!
 Emp' on äijeä anoisi,
 Enkä paljon pakkoaisi:
 Kaksin kangasketveliltä,
 10 Kolmin korpinoitkelmilta,
 Viisin viitarantehilta,
 Kuusin kumpukunnahilta,
 Seitsemän ahon seliltä,
 Kaheksin kanervikoista.

Vaan jos, metsä, merkin annat,
Niin sano salon isäntä:

„Ei tule turkkia yhestä,
Kaattua kahen nahasta.“

Vaan kun sä satoja annat,

- 20 Tuhansia tukkoelet,
Niin mä verkahan vetäinnen,
Panen saksanpalttinoihin.

Toisin:

8. E. välttäisi vähällä:

12. K. korpikunnahilta,

„ K. kummulta ylennä,

20, 21. T. tuppaelet, N. m. v. vetäyn,

9.

Anna ainoinen Jumala

Miehelle anelevalle,

Anna kynttä kymmenistä,

Karvoa monennäöistä!

Ei tule turkkia yhestä,

Synny ei kaattua kahesta,

Jos ei saatane satoja,

Tuhansia tänne tuoa,

Tuhat turkkihin menisi,

- 10 Sata kaattuhun sopisi.

Ellös suuttuko Jumala,

Maanpitäjä pillastuko;

Toki anna aiallani,

Ijälläni ilmauta,

Nähä näillä silmilläni,

Kämmentilläni kätellä!

En sua kivistä kiitä,

Enkä kannoista kumarra,

Tok' en palvele pajuista,

- 20 Havun oksista halaja,

Kynsiä minä kysyisin,

Aina jalkoja anoisin,

Kysyn kynnen kantajaista,

Jalan jalon juoksiaista,

En parasta, en pahinta,
Kysyn keskikertahista.

Anna ainoinen Jumala,

Anna miehelle minulle,

Anna kuin esi-isille,

- 30 Sekä suurelle suvulle,

Kyllin syöä, kyllin juoa,

Kyllin antoa kylälle,

Päästä lasta päivän työstä,

Laita illalla leponon,

Karjan käyessä kotihin,

Havumetsän harmatessa!

Toisin:

17–20. E. s. kiviltä k., E. kannoilta k.

T. e. p. pajuilta, H. oksilta h.

23, 24. K. k. kantajata, J. j. juoksiata,

33. P. miestä p. t.

r.

Annikki tytär Tapion,

Metsän piika pikkarainen,

Utupaita, hienohelma,

Vaimo valkean verevä,

Kukuta metsän kuningas,

Salon haltia havauta,

Antamahan ainojansa,

Kynttä kaiken karvallista,

Soittele metinen pilli,

- 10 Simapilli piiperoita,

Korvalle ehon emännän,

Mielusan metsän emännän,

Jotta kuulisi välehen,

Nousisi makoamasta,

Kun ei kuule kumminkana,

Ei havaja harvoinkana,

Vaikka ainoisin anelen,

Kielen kullan kuikuttelen!

Annikki avainpiika,

- 20 Eeva piika pikkarainen,

Ästu siitä aitan luoksi

Luvalla ehon emännän,
 Heitä auki annin-aitta,
 Lukotta luhinveräjä!
 Et sä piika lienekkänä,
 Avainpiika et ollekkana,
 Jos et aittoa avane,
 Antane avettuasi
 Suuremmaista, pienemmäistä,
 30 Ilman kaiken karvallista.
 Punalla punainen lanka
 Punaisella poskellasi,
 Veä se joesta poikki,
 Poikki Pohjolan joesta,
 Jota myöten viljan juosta,
 Rahankarvan kaikotella,
 Miehen etsivän etehen,
 Uron käyvän askelille!

s.

Tyytikki Tapion neiti,
 Metsän piika pikkarainen,
 Aukaise Tapion aitta,
 Luinen lukko luikahuta,
 Mielusassa metsolassa,
 Tarkassa Tapiolassa,
 Että vilja virtoaisi,
 Metsän karja karkoaisi,
 Näille pyytöpaikoilleni,
 10 Käytävälle keinoilleni!
 Kun ei liene tännempänä,
 Niin tuo maalta tuonnempoa,
 Pohjan pitkästä perästä,
 Laajoilta Lapin saloilta;
 Puhalla punainen lanka,
 Sinilanka siuvahuta,
 Poikki Pohjolan joesta!
 Kun ei siitä kyllin liene,
 Hakkoa metinen haapa
 20 Metiseltä mättähältä,
 Tyvi työnnytä suvehen,

Latva laske pohjosehen,
 Jota myöten juonen juosta,
 Ravata rahan-alaisen,
 Tulla suurta, tulla pientä,
 Tulla keskikertahista,
 Viljoa monenmotuista,
 Kynttä kaiken karvallista,
 Miehen etsivän etehen,
 30 Miehen kainun käytävälle!

Toisin:

4. L. lukkosi murena,
 20. Metisellä kirvehellä,
 30. M. käyvän kainalohon!

t.

Metsän tyttö, mieli neito,
 Tuulikki tytär Tapion,
 Aja vilja vierepäähän,
 Metsän linnan liepehiltä,
 Juoksuttele, jou'uttele,
 Minun onneni etehen;
 Kun vilja uralle saapi,
 Tupita uroa myöten,
 Pane kaksi kämmentäsi,
 10 Ne on aiaksi aseta,
 Kahen puolen kaiteheksi,
 Jott' ei vilja vieprahtaisi,
 Metsän karja kaaprahtaisi,
 Tiepuolehen poikeltaisi!
 Kun hän katsovi ylitse,
 Silloin aitoa ylennä;
 Kun hän katsovi alatse,
 Silloin aitoa alenna;
 Kun ei vilja vieremällä,
 20 Silloin aita annollansa;
 Josp' on vilja vieprahtaisi,
 Tiepuolehen poikeltaisi,
 Tielle korvista kohenna,
 Saata sarvista uralle!
 Hako on eessä matkallahan,

- Sepä syrjähän syseä,
 Puita tiellä poikkipuolin,
 Ne on katkaise kaheksi;
 Aita vastahan tulevi,
 30 Kaa'a aita kallellehen;
 Joki joutuvi etehen,
 Puro tiellä poikitellen,
 Silkki sillaksi sivalla;
 Punaverho portahaksi,
 Jota myöten juonen juosta,
 Polullehen poikkeuta;
 Saata poikki salmistaki,
 Vetele vesien poikki,
 Pane pursto purjeheksi,
 40 Seipo seiliksi rapaja!

Toisin:

23. T. ohjilla osota,
 „ Saparosta tielle saata,
 34. Punapontta p.

u.

- Tuulikki tytär Tapion,
 Korven kuulusa korea,
 Pieni tytti Pihlajatar,
 Tuometar tytär typerä,
 Hongatar hyvä emäntä,
 Salokaarron kaunis vaimo,
 Ota vitsa vitsikosta,
 Hongan oksa hongikosta,
 Aja vilja vieremille
 10 Etehen pojan poloisen!
 Kun ei täy'y tännempänä,
 Etsiös eteämpätä,
 Synkiltä Lapin saloilta,
 Pohjan penkeren perältä,
 Kuhavuoren kulman alta,
 Kuusivaaran kukkuralta,
 Sivutse Imantrajärven,
 Turjan tunturin rajalta,
 Tänne on maatki kaltosammat,

- 20 Tänne veetki vuotusammat,
 Tänne tiet ojenteleikse,
 Tänne vierevät veräjät.

v.

- Pohjan tyttö, viljaneiti,
 Maan tyttö, Manalan neiti,
 Tuovos vilja tuonnempata,
 Saata tälle saarekselle,
 Ilman haaralta sa'alta,
 Tuhat ilman tutkamelta,
 Pohjan pengertä piellen,
 Lapin kantta kallistellen,
 Ylitse katehen mielen,
 10 Pahansuovan sormen päitse;
 Ota vitsa viiakosta,
 Koivu korven notkelmasta,
 Sillä vitso viljoasi,
 Karkottele karjoasi,
 Suuta suitsilla ylennä,
 Osottele ohjaksilla,
 Jok' on jäykkä juoksullehen,
 Laiska laskemaisillehen,
 Lyö se virkuksi vitsalla,
 20 Rapahuta raipallasi,
 Kiiätä kivenmujuilla,
 Papeloilla paa' perästä!

Toisin:

- 7; 8. Pohjan pitkältä perältä,
 Mailta ristimättömiltä,
 10. P. miehen luonnon p.
 „ P. miehen mielen paitsi;
 11, 12. O. v. viittä sylvä,
 K. kolmea tapoa,
 16. Päätä päitsellä korota,
 18. Tahi laiska laukallehen,

x.

- Vitsäri vireä vaimo,
 Tellervo tytär Tapion,
 Ota piiska pihlajainen,

Katajainen karjan ruoska,
 Takoa Tapion vaaran,
 Tuomivaaran tuolta puolen,
 Jolla arkoja ajelet,
 Nuorisia nouattelet!
 Jok' on jäykkä juoksemahan,
 10 Sekä laiska laskemahan,
 Sitä virkuta vitsalla,
 Kaiota kariperällä,
 Jotta vitsa vinkaiseyi,
 Pajun latva parkaisevi;
 Sivaise sivua kohti,
 Tahi laske lautaselle,
 Ele otsahan osota,
 Pälakehen paukahuta!

Toisin:

2. Annikki t. T.

8. Leperitsat lennättelet!

y.

Metsän tyttö, mielineito,
 Yön tyttö, hämärän neito,
 Pitkän puhtehen pitäjä,
 Valvoja ani varainen,
 Miellyttele metsiäsi,
 Kostuttele korpiasi,
 Laita kulta kuontaloihin,
 Pane vaski vartaloihin,
 Ketreä punainen rihma,
 10 Sinilanka siuvahuta,
 Kultaisesta kuontalosta,
 Vaskisesta vartalosta,
 Se veä jokien poikki,
 Lävitse salon sinisen,
 Veä lännestä itähän,
 Luotehesta lounahasen,
 Jota myöten viljan juosta,
 Metsän karjan kaapsahella,
 Juosta kullaisna käkenä,
 20 Hopeaisna sykkyränä,

Läpi viian, vilmeikön,
 Kangasten, kapeikkojen,
 Läpi soien, läpi maien,
 Läpi korpien kovien,
 Ilman tieltä eksymättä,
 Poikkeamatta polulta!

Toisin:

4. Rievän rihman ketreäjä,
 11, 12. Hopeaisella rukilla,
 Vaskisella värttinällä,

z.

Metsän eukko kauniskarva,
 Sa'an korven kultakassa,
 Metsolan metinen neito,
 Metsän ukko hippaparta,
 Nyrkytär Tapion akka
 Ja itse metsän Tapio,
 Pinneys Tapion poika,
 Ele piä, ele pinnä:
 Sinun on Ristus ristinynnä,
 10 Kaikkivalta kastanunna,
 Keskellä metsän ketoa,
 Metsän viljan viitsijäksi;
 Tuo mulle metsän olutta,
 Metsän mettä juoakseni,
 Metsäss' on olutta paljon,
 Metsässä mesi makea,
 Sen minä näjin toeksi
 Nuorna miesnä ollessani.
 Työnnä juonet juoksemahan,
 20 Metsän viljat vieremähän,
 Anna tulla tuusimatta,
 Varomatta vaaputella,
 Miehen etsivän etehen,
 Anelian askelille!

Toisin:

1. M. muori muotokaunis,
 8. E. p., e. pinnei (pinne):

aa.

Lavekämmen Pohjan eukko,
 Laaus Pohjolan isäntä,
 Sinisirkku Pohjan neito,
 Pohjan tyttö, Pohjan poika,
 Hyypiö, hyvä emäntä,
 Varvutar, valio vaimo,
 Virkuttele viljoasi,
 Karkottele karjoasi,
 Metsästä makoamasta,
 10 Haon alta hautumasta,
 Lehosta lepeämästä,
 Nurmelta nukahtamasta,
 Pane juonet juoksemahan,
 Metsän viljat vieremähän,
 Laita hirvet hiihtamahan,
 Jalopeurat jaksamahan,
 Sääret säikälehtämähän,
 Kynnet keikelehtämähän,
 Minun pyytöpaikoilleni,
 20 Näille saalissalmilleni;
 Anna tulla tuuheasti,
 Vikevästi viiletellä,
 Pitkin soita, pitkin maita,
 Pitkin pitkiä jokia,
 Metsän tihkeän lävitse,
 Halki harsujen salojen,
 Halki varvikkomäkien,
 Poikki vuorten korkeitten;
 Sitten tänne saatuansa,
 30 Matkan päähän päästessänsä,
 Ututyttö, neito terhen,
 Lehtisilmä, haahen lanka,
 Seulo seulalla utua,
 Terhenistä tepsuttele,
 Otuksen otsan etehen,
 Päässä askelen yheksän,
 Terhen silmille sivalla,
 Utu laske pääläelle,

Kunnes jou'un jousissani,
 40 Vasamoissani varaun!

Toisin:

1. Siniviitta P. e.
18. K. kyttelämähän,
- 34, 35. T. tellittele, Viljan vierivän e.
- 37, 38. U. silmille sivalla (sipaise),
 Terhen korville karista,
40. Asettaun ampumahan!

bb.

Metsän sulho kultahattu,
 Juonetar metsän emäntä,
 Kulettele kultiasi,
 Käyttele hopeitasi,
 Minun pyytöpaikoilleni,
 Näille saalissalmilleni,
 Parahinta parvestasi,
 Juoleinta joukostasi,
 Sinisen salon sisästä,
 10 Maksankarvaisen malosta,
 Kuhavuoren kukkuralta,
 Paksuvaaran paltehelta,
 Korvalta Imantrokosken,
 Kanasaaren kainalosta;
 Ota vitsa viitasesta,
 Koivu korpinotkosesta,
 Laske juoni juoksemahan,
 Rahankarva katkomahan!
 Jok' on jäsmä juoksemahan,
 20 Sitä vihmerrä vitsalla,
 Koivun oksalla ojenna,
 Ku on virkku juoksemahan,
 Suuta suitsilla ylennä,
 Nosta päätä päitsilöillä!
 Anna tänne riistan juosta,
 Rahankarvan karkaella,
 Tänne on maatki kaltosammat,
 Tänne ilmat lauhkeammat,
 Tänne juoksevat joetki,
 30 Tänne ve'et lankeavat!

Toisin:

2. Kuippana metsän kuningas,
13. Takoa Imantrojärven,
17. Laita riista laskemahan,
21. K. o. osoa,

cc.

- Kuippana metsän kuningas,
Metsän hippa halliparta,
Aukaise rahainen aitta,
Metsän linna liikahuta,
Visko villavihkojasi,
Viisin villavihkojasi,
Kuusin karvakuontaloita,
Seitsemin salon sikoja,
Metsästä metsän hyviä,
10 Maalta maan parahimmia,
Haon alta hallipäitä,
Kiven alta kirjapäitä,
Mättähän makoajia,
Nurmen nukkerehtioita,
Veen väljän soutajia,
Jokien melastajia,
Miehen etsivän etehen,
Uron käyvän tienohille!
Kun ei lie saloilla näillä,
20 Tuovos toisilta saloilta,
Veä Virosta, tuo Turusta,
Kiikkalasta, Kaakkalasta,
Pimeästä Pohjolasta,
Lapin sysmiltä syviltä,
Ylitse salon yheksän,
Kautta kankahan kaheksan;
Veä vettenki takoa,
Jou'uta jokien poikki,
Takoa Tanikan linnan,
30 Turun linnan tuolta puolen,
Viien Viipurin väliltä,
Kuuen kirkon kuuluvilta,
Muotoa monennäöistä,
Kynttä kaiken karvallista!

Toisin:

1. Kuikhamo m. k.
5, 6. V. villamytyjäsi,
15. V. viljan s.
18. U. k. askelille!
24. L. laajoilta saloilta,
29. T. Tapion l.

dd.

- Metsän Nitti, metsän Nätti,
Metsän kultainen kuningas,
Metsän akka armollinen,
Metsän eukko ennellinen,
Metsän tyttö tyynykäinen,
Metsän poika ponnellinen,
Lepy meille leppeäksi,
Lauhu meille lauheaksi,
Veä vilja vieremille,
10 Metsän karja kaahelle,
Näille aukeille ahoille,
Pienille petäjiköille,
Korkeille koivikoille,
Mataloille haavikoille!

Toisin:

- 9, 10. Su'i kultainen sukasi,
Vaskiharja harjaele,

ee.

- Salon poika rautasauva,
Virpus on Tapion poika,
Jok' olet pantu paimeneksi,
Metsän karjan kaitsiaksi,
Juonen suuren juhtajaksi,
Rahakarvan katsojaksi,
Katso karja kaunihisti,
Juoha vilja joutusasti;
Astu aittahan mäelle,
10 Aukaise rahainen aitta,
Laske vilja valloillensa,
Saalis maille saapuville,
Minun pyytöpäivinäni,

Minun ampu-aikoinani!
 Jos ei vilja virtoaisi,
 Miehen etsivän etehen,
 Lyö se virkuksi vitsalla,
 Heitä helmiruoskasella,
 Sävähytä säikälettä,
 20 Komahuta konkeloja,
 Pane luut lotajamahan,
 Säätet säikälehtämähän!

Toisin:

- 1, 2. Nyyrikki Tapion poika,
 Mies puhas punakypärä,
2. Vilpus o. T. p.
18. H. helmipaattehella,
 „ Nahkaruuskalla napauta,

ff.

Hien poika pikkarainen,
 Sälön hyvän hyppeäjä,
 Ota kultakannuksesi,
 Hopeaisen orren päästä,
 Kultaisesta lippahasta,
 Vaskisesta vakkasesta,
 Sillä kutkuta kuvetta,
 Sekä kaiva kainaloita,
 Saata juoni juoksemahan,
 10 Vilja vippelehtämähän,
 Kohti miestä pyytäveä,
 Kohti konstia urosta,
 Vaskisissa valjahissa,
 Kultaisissa koltsasissa!

Toisin:

2. Selän h. h.
12. Vasten vaimon kannettua,

31.

Niukahuksissa, luu- ja suonivioissa.

a.

Itse ilmainen Jumala,
 Itse Henki, Herra Jesus,

Valjastele varsoasi,
 Kohentele korjoasi,
 Itse istuite perähän,
 Aja kirjokorjinesi
 Läpi luien ja lihojen,
 Läpi suonten soljuvaisten,
 Liitä luu lihoa myöten,
 10 Suoni suonen päätä myöten,
 Heitä kulta luun lomahan,
 Hopea lihan välihin,
 Liha luun litistymähän,
 Veri suonen sortumahan!
 Mist' on luu luhoksi mennyt,
 Siihen luuta lukkoele,
 Mistä liikkunna lihoa,
 Siihen liikuta lihoa,
 Mistä suonta sorkahtanna,
 20 Siihen suonta solmiele,
 Mistä verta veihlähtännä,
 Siihen verta vierettele,
 Mistä kalvo katkennunna,
 Kalvo päälle kasvattete;
 Sijallensa siunaele,
 Asemellensa aseta,
 Luu luuhun, liha liha'an,
 Jäsenet jäsenihinsä,
 Sijallensa entiselle,
 30 Paikallensa muinaiselle,
 Sijan tuntumattomaksi,
 Paikan nuurumattomaksi!

Toisin:

3. V. varsojasi,
- „ Rakentele ratsuasi (ratsujasi),
7. L. luun, läpi l. (jäsenen),
- 11-14. Luo hopea l. l.
 Kulta suonen sortumahan,
 Luu lihan l., Suonet s. solmelohon!
18. S. paina palliota,
19. M. suonet solkahtanna,
21. M. v. vierähtännä,

b.

Neitsy Maaria emonen,
 Muori puhasmuo'ollinen,
 Tule tänne tarvittaissa,
 Käy tänne kutsuttaessa,
 Luita luikare käessä,
 Lihapalli parmahilla,
 Suonisykkyrä sylissä,
 Kalvovakka kainalossa!
 Mist' on luuta luikahtanna,
 10 Siihen luuta luikahuta;
 Mistä liuskannut lihoa,
 Siihen liittäös lihoa;
 Missä suonet sortununna,
 Siihen suonia sovita;
 Mistä verta vuotanunna,
 Siihen verta vuoaattele;
 Missä järkkynä jäsentä,
 Siihen järkytä jäsentä;
 Kussa kalvo katkennunna,
 20 Siihen kalvoa kapaise;
 Pivolla lihoa liitä,
 Kanna verta kahmalolla,
 Suonet solmuhun rapaja,
 Valtapaikat varmentele,
 Puuttele netoisin neuloin,
 Silkkiniisin nypläele,
 Noita suonen sortumia,
 Sekä kalvon katkelmia;
 Ota silkkisi sininen,
 30 Pantasi tulipunainen,
 Sio sillä silkilläsi,
 Punaisella pannallasi,
 Verho päivällä vetele,
 Yöllä kalvo kasvattale,
 Alta aivan terveheksi j. n. e.

Toisin:

- 5, 6. Kontti luita olkapäällä,
 Lihapallinen povessa,
 7. Suonissomelo s.

- 9, 10. M. o. l. luiahtanna, S. l. luiahuta;
 11. M. liitynnä (liistynnä) l.
 „ M. liha liipahtanna (liikahtanna),
 20. S. k. kapuile (kalvo kasvattale);
 21. P. l. pistä,
 23. S. solmulle rakenna,
 25, 26. P. punaisin n.
 Sulkkurihmoin suikuttele,
 26. Silkkirihmalla sitaise,
 31. S. silkkilangoillasi,

c.

Tule impi ilman päältä,
 Neiti taivahan navalta,
 Venehellä vaskisella,
 Kuutilla kuparisella;
 Soutele simaisin airoin,
 Mesipursin puuhaele,
 Kahen puolen rauan raannan,
 Teräksen tekovihojen;
 Soua suonista venettä,
 10 Luuvenettä luikuttele,
 Läpi luun, läpi jäsenten,
 Läpi liikkumalihojen,
 Soua luun lomiamyöten,
 Jäsenten rakoja myöten,
 Luu soua kivuttomaksi,
 Liha nuurumattomaksi!
 Jatkele lyhyet suonet,
 Lyhentele liian pitkät,
 Sijallensa suonet laita,
 20 Päät kaikki tasoin pannos,
 Suutatusten suuret suonet,
 Pienet suonet pääksytysten,
 Limitysten liutasuonet,
 Valtasuonet vastatusten;
 Siit' ota utuinen neula,
 Sulkkuniitti neulan päässä,
 Ompele utuisin neuloin,
 Tinaneuloin tikkaele,
 Päitä suonten solmiele,
 30 Silkkinauhoilla sitele!

Toisin:

- 1, 2. Neitsy Maaria emonen,
Tule tänne taivahasta,
4. Purrella punaperällä;
10. Luista purtta l.
„ Jäsenistä järkyttelä,
20. Asemellensa aseta,
21. Suutatuksen s. s.
„ Suuret suonet suuksottain (suuta suin),
22. P. s. pääksyttään (päätä päin, päälittään),
„ Perätysten pienet suonet,
24. V. vastakkaisen,
25. Ota neulasi omasi,
28. Nahkaneuloin nappalee (nauvuttele),

d.

- Sorea on suonten vaimo,
Suonetar sorea vaimo,
Soma suonten kehreäjä
Soreallakehrinpuulla,
Kultaisesta kuontalosta,
Vaskisella värttinällä,
Suonikankahan kutoja
Suppudessa loukkosessa,
Tule tänne tarvittaissa,
10 Käy tänne kutsuttaessa,
Suonivyhti vyösi alla,
Kalvokääre kainalossa,
Suonia sitelemähän,
Päitä suonten solmimahan,
Haavoissa halennehissa,
Reijissä revennehissä!

Toisin:

3. Tuo suonia kehreävi
7. Suonikangasta kutovi
12. Kalvokannu k.

e.

- Punaposki Tuonen poika
Punaise punainen nuora
Vasten reittäsi vasenta,

- Alta oikean kätesi,
Jolla uutta ummistaisin,
Vetäisin veristä kiinni,
Suonet yhtehen sitoisin,
Päät on suonten solmeaisin!
Kun en oikein osanne
10 Veteä veristä kiinni,
Itse suonia sitele,
Päitä suonten sommittele,
Suonet soutamattomiksi,
Veri vuotamattomaksi!

Toisin:

5. J. u. ompeleisin,
12. P. s. sorruttele,

32.

Oinaan ja pukin pukkimissa.

- Santta Katriina emonen,
Käy tänne kepein kengin,
Sukin mustin muikuttele,
Sukin valkein vaella,
Punapauloin painattele,
Sinirihmoin riuottele,
Katso luota luomoasi,
Tyköä tekemätäsi:
Oinaspa kipokaponen
10 Jo teki tihua työtä,
Rupesi rumille töille,
Painui töille törkeille.

Toisin:

9. Vohlapa (pukkipa) k.
9—12. Poikasi teki pahoja,
Lapsesi tihua työtä.

33.

Olutta pannessä.

a.

- Mehiläinen liukas lintu,
Nurmen kukkien kuningas,

- Lennä tuonne, kunne käsken,
 Kunne käsken ja kehotan,
 Meri pitkin, toinen poikki,
 Kolmas on vähän vitahan,
 Saarehen selällisehen,
 Luotohon merellisehen,
 Siell' on neiti nukkununna,
 10 Tinarinta riutununna,
 Nurmelle mesinukalle,
 Mesipellon pientarelle,
 Sivulla simainen heinä,
 Mesiheinä helmassansa;
 Pistä siipesi simahan,
 Kielesi tyvin metehen,
 Tuo simoa siivessäsi,
 Mettä kielen kantimessa,
 Heleästä heinän päästä,
 20 Kukan kultaisen kuvusta,
 Oluelle happaimeksi,
 Nousteheksi nuoren juoman!

Toisin:

- 13, 14. Kupehella kultaheinä,
 Vyöllänsä hopeaheinä;
 „ Omp' on heinä kolmisyrä,
 Se on neien pääriivoilla,
 Kupehella kuivettunna,
 Pääaloilla paisuhtunna,
 (Siin' on viljalta simoa,
 Siinä mettä mielen määrin);
 Vert. Kal. XX: 345—374.

b.

Näätäseni, lintuseni,
 Rahankarva kaunoiseni,
 Mene tuonne, kunne käsken,
 Kunne käsken ja kehotan,
 Pohjan peltojen perille,
 Lapin lasten tanterille,
 Jossa tammattappelevat,
 Orihit tasan panevat;
 Kourin hiivoa kokoa,

- 10 Käsin vaahtea valuta,
 Suusta tamman tappelevan,
 Tasan ottavan orihin,
 Oluelle happaimeksi,
 Kaljalle kohottimeksi!

Toisin:

8. O. ojentelevat;
 „ Tasan ottavat orihit;
 Vert. Kal. XX: 281—290.

c.

- Oravani, lintuseni,
 Ottopoikani omani,
 Käyppäs käytettä kylästä,
 Hapatusta naapurista,
 Salo poikki, toinen pitkin,
 Kolmas on vähän vitahan,
 Mielusahan metsolahan,
 Tarkkahan Tapiolahan;
 Siell' on kolme korpikuusta,
 10 Petäjäistä puuta neljä,
 Nouse kuusehen norolla,
 Petäjähän kankahalla,
 Käpy pure käyessäsi,
 Kanna kaksi kynnessäsi,
 Oluelle käyttöheksi,
 Kaljalle kohottimeksi!

Toisin:

2. Orpolapseni omani,
 Vert. Kal. XX: 213—224.

34.

Onnen puolesta.

Anna Luoja, suo Jumala,
 Anna onni ollakseni,
 Suo rauha eleäkseni,
 Hyvin ain' asuakseni,
 Oman pellon pientarella,
 Kaiken kartanon navalla,

- Iltapäiväni iloksi,
 Aamupäivän armahaksi;
 Ole puolla poikiesi,
 10 Aina lastesi apuna,
 Aina yöllisnä tukena,
 Päivällisnä vartiana,
 Vihoin päivän paistamatta,
 Vihoin kuun kumottamatta,
 Vihoin tuulen tuulematta,
 Vihoin saamatta satehen,
 Pakkasen palelematta,
 Kovan ilman koskematta!
 Aita rautainen rakenna,
 20 Kivilinna liitättele,
 Ympäri minun eloni,
 Kahen puolen kartanoni,
 Maasta saan taivosehen,
 Taivosesta maahan asti,
 Asukseni, ainokseni,
 Tuekseni, turvakseni,
 Jonka turvin työt tekisin,
 Varan vettä souteleisin,
 Ett' ei liika liioin söisi,
 30 Vastus viljalta vetäisi!

Toisin:

8. Aamuhetken a.
 21, 22. Y. m. elosta (kotini, väkeni),
 K. p. kartanosta (kansoani, kansas-
 tani),
 22. Oman kaiken k.

35.

Oravia pyytäissä.

a.

Annikki tytär Tapion,
 Simasuu Tapion neiti,
 Lyykistäite lypsämähän,
 Asetaite antamahan,
 Minun pyytöpäivinäni,

- Ajelenta-aikoinani;
 Ava auki aitan ukset,
 Luhin ukset longottele,
 Heitä oksalle osani,
 10 Konkelolle kohtaloni,
 Viisin viitatuhjoloista,
 Kuusin korpikumpuloista,
 Seitsemän salon seliltä,
 Kaheksin katajikoilta,
 Minun kohti koiriani,
 Koiriani, miehiäni,
 Laita koira haukkumahan,
 Sapakka sanelemahan;
 Viritä punainen lanka,
 20 Sinilanka siuvahuta,
 Jota myöten nuolen nousta
 Otsahan orava-poian,
 Kärsähän kävynpurian,
 Sinivillan sieramihin!

Toisin:

2. Eeva piika pikkarainen,
 3, 4. Lyykistyös (-stäös) l, Asettuos a.
 18. Satikka s. _____

b.

- Mielikki metsän emäntä,
 Puhas muori, muoto kaunis,
 Anna mulle ainojasi,
 Kanna mulle kaunojasi,
 Osottele mun osani,
 Kohti käännä kohtaloni,
 Ett' ei veisi viekkahammat,
 Etevämmät ennättäisi;
 Nosta orrelle osani,
 10 Kometolle kohtaloni,
 Pirahuta pienet kynnet,
 Karvat hienot hermahuta;
 Kukuttele koiriani,
 Haukuta hakioitani,
 Sisällä salon sinisen,
 Korven kultaisen koissa,

Ele haukuta havuja,
 Kuusen oksia kukuta,
 Haukuta havun alaista,
 20 Kuusen oksan istujaista;
 Luo löyly eteämpätä,
 Kanna vainu kaukoaki,
 Vilullaki, vihmoillaki,
 Tuiskuillaki, tuulillaki,
 Jotta koiran kohti juosta,
 Penun julki julkotella,
 Mielusassa metsolassa,
 Tarkassa Tapiolassa!

Toisin:

22. K. v. kaukempata,
 24. Säilläki, satehillaki,

c.

Mielikki metsän emäntä,
 Metsän armas antimuori,
 Metsolan metinen neiti,
 Metsän kultainen kuningas,
 Anna mulle ampumista,
 Anna kynttä suurempoa,
 Anna kynttä pienempeä,
 Kynttä keskikertahista,
 Komahuta kumpuroita,
 10 Oravat orolle saata,
 Rahat rannalle ajele,
 Jotta saisin sauvoin lyöä,
 Käsini, koprin kuopotella!
 Kun en saane sauvoin lyöä,
 Itse oksille osota,
 Itse kaartaa kannattele,
 Pysyttele pyssyäni,
 Jotta ampua osaisin
 Oravaisen oksaselta,
 20 Metsän kissan kiikkuselta,
 Millä maksan maarahani,
 Verokuitini kuletan.

36.

Painajaista vastaan.

Rahko rautasaappahassa
 Kiertävi kivistä vuorta;
 Pane Rahko painajainen
 Alle orren, alle parren,
 Alle rautaisen katoksen,
 Alle kellon kielettömän!
 Kun ei siitä kyllin liene
 Eikä tuostana totelle,
 On minulla mittaporkka,
 10 Puntari peräni alla,
 Omp' on säkki. pääni alla,
 Säkki alla, toinen päällä,
 Johon pane painajaiset,
 Hiien kuoliat kokoa!

Toisin:

13, 14. J. panen p., H. k. kokoa!

37.

Paiseissa ja ruveissa.

a.

Neitsy Maaria emonen,
 Rakas äiti armollinen,
 Ketreä sininen lanka
 Kultaisesta kuontalosta,
 Laske lanka taivahasta,
 Päältä pitkän pilven rannan,
 Jolla ma ruhon rupia,
 Jolla painan paisumia,
 Alennan yleneviä
 10 Sormella nimettömällä,
 Ihosta imentolaisen,
 Emon tuoman ruumihista!
 Puuhun puhkat kasvakohon,
 Puuhun puhkat, maahan mah-
 kat,

Vesoihin vesikerähkät,
Verinäppylät näreihin,
Eikä ihmisen iho'on,
Emon tuoman ruumihisen!

Toisin:

4. Sinisestä k.
15, 16. Näreihin verinäramät,
V. kiviin,

b.

Ruskea rupien neito,
Paha paisetten emonen,
Sivalla sialta kärsä,
Varsan tantari tavota,
Jolla ruskutat rupia,
Jolla painat paisehia,
Tämän ihmisen ihosta,
Emon tuoman ruumihista;
Poimi pois pahat rupisi,
10 Vie ne maalle marjoiksesi,
Suolle marjamättähiksi,
Maalle mansikattomalle,
Rupi suussasi suloa,
Märkä keitä kielelläsi!

Toisin:

- 1, 2. R. r. seppä, P. p. kuningas,
2. P. p. emäntä,
7. Ihosta elävän miehen,
10. V. n. m. mansikoiksi,

c.

Pullitar punainen neito
Puno nuoroa punaista
Vasemella polvellasi,
Jolla juuria sitoisin,
Rupia rutistaessa,
Paisehia painellessa!

Toisin:

3. Punaisella p.

d.

Paha on olla paisehissa,
Vaiiva vammoissa eleä;
Vaka vanha Väinämöinen,
Tietäjä ijän-ikuinen,
Melasi merestä nosta,
Lapiosi lainehesta,
Jolla ruhtoat rupia,
Äkämiä ähmittelet,
Ihosta imento raukan,
10 Emon tuoman ruumihista.

Toisin:

5. Nosta miekkasi merestä,
7, 8. Rupia rutistamahan,
Paisehia painamahan,

38.

Pakkasta vastaan.

a.

Pakkanen Puhurin poika,
Talven poika hyytämöinen,
Ele kylmä kynsiäni,
Vaai varpahuisiani,
Ele päätäni palele,
Ele koske korviani,
Kyll' on sulla kylmämistä,
Paljoki palelemista
Ilman ihmisen ihotta,
10 Emon tuoman ruumihitta!
Mene kylmä kyiset pellot,
Kylmä soita, kylmä maita,
Palele vesipajuja,
Pane haavan pakkuroita,
Koivun juuria kolota,
Närehiä näykkäele;
Kylmä kuumia kiviä,
Palavia paateroita,
Rautaisia kallioita,
20 Vuoria teräksisiä,

Vuoksen koskea kovoaa,
Imatrata ilkeätä,
Meren Pohjan partahia,
Äärettömän äprähiiä,
Kurimuksen kulkun suuta,
Kinahmia kauheita!

Toisin:

- 1, 2. P. Pusurvin (Näservän) p.
T. p. hyyelmöinen (hyyhetyinen),
2. Talvipoika hyyheröinen,
4. Elekä kohmo kopriani,
11. Ennen kylmä Kiiron koski,
13. Palele pahat pajukot,
17. K. kylmiä (kuivia) k.
22½. Ilman tilkan tippumatta,
Pisaran pirahtamatta,
26. K. ilkiöitä!

b.

- Neitsy Maaria emonen,
Rakas äiti armollinen,
Tuo mulle utuinen turkki,
Kanna villan karvallinen,
Jolla tuima turveleime,
Ett' ei pakkänen palele;
Tulta tunge sukkihini,
Hiilirätyt rättihini,
Pakkasen palelematta,
10 Kovan ilman koskematta!
Tuo tänne utuinen pilvi,
Kanna kaaren karvallinen,
Lakka lämmin läikähytä,
Utu soille, utu maille,
U'uss' on hyvä eleä,
Terhenessä tienaaella,
Pakkasen palelematta,
Kovan ilman koskematta;
Jos vielä vioille saisi,
20 Muru kuuta, toinen voita,
Pakkasen palelemille,
Kovan ilman koskemille!

39.

Peuraa pyytäissä.

- Poron on synty Pohjosesssa,
Vilja on laskettu Lapista;
Kasvoi sarvet kallioiset,
Kippuraiset, käppyräiset,
Poron oivasta otsasta,
Poron päästä pättävästä;
Pohjan akka kynsikyttä,
Kynsikyttä, luu-hamara,
Kynsien kyhäeliä,
10 Kämpälien käänteliä,
Aukaise rahainen arkku,
Viljan lukko luiahuta,
Laske vilja vieremähän
Pojan pyytäjän poluille,
Pohjan peltojen periltä,
Lapin lannan lappeasta,
Minun pyytöpaikoilleni,
Käytävälle keinoilleni!

Toisin:

- 7, 8. P. a. kynsikykkä, Kynsikykkä 1.

40.

Pistostaudissa.

a.

- Neitsy Maaria emonen,
Rakas äiti armollinen,
Tuovos kultapihtimesi,
Hopeaiset hohtimesi,
Joilla puran puuttehia,
Joilla päästän päättehiä,
Syäimestä syyttömästä,
Vatsasta viattomasta!
Kun ei siitä kyllin liene,
10 Itse ilmoinen Jumala,
Itse ilman Herra Jesus,

Pihet pilvistä lähetä
Alta taivahan atulat,
Teräsleuvat, vaskivarret,
Jolla nostan noian nuolet,
Keion keihäät ylennän,
Ihosta alastomasta,
Vallan vaattehettomasta!

- Jos viel' ei apua saisi,
20 Tule Luoja loitsemahan,
Kaikkivalta katsomahan,
Jumala puhelemahan,
Pirulaisen pistoksille,
Kehnon keihä'än nenille;
Tuovos tuolta voitehia
Päältä taivahan yheksän,
Kultaisessa kuppisessa,
Hopeaisessa va'issa,
Jolla voian voipunutta,
30 Pahoin tullutta parannan!

Toisin:

13. Atulat alinomaiset,
„ Pihet Pilvelän pajasta,
15, 16. J. nouan n. nuolen, K. keihä'än y.

b.

- Oi Ukko, ylijumala,
Mies totinen, toimellinen,
Alla taivahan asuja,
Päällä pilvien pysyjä,
Pihet pilvestä pirota
Käteheni oikeahan,
Joill' on varret maanmatoiset,
Terät kirjokäärmeiset!
Niillä nostan noian nuolet,
10 Veän pois veriset äimät,
Ihosta imehno raukan,
Karvoista kavon tekemän.

Toisin:

8. T. kääty käärmeiset!

c.

- Itse seppä Ilmarinen,
Takoja ijän-ikuinen,
Teppäs pihet pikkuruiset,
Atulat ani-vähäiset,
Jolla nouan Lemmon nuolen,
Verisen vetäisen veitsen,
Ihosta imento raukan,
Emän tuoman ruumihiesta!
Tämä ei mies manalle joua,
10 Tukka pitkä tuonelahan,
Ilman tau'in tappamatta,
Oman surman ottamatta.

Toisin:

11. Oiva t. t.

d.

- Akka Manteren alainen,
Poika pellon pohjimmainen,
Tule luota katsomahan,
Likeltä tähyämähän,
Ett' ei surma liioin söisi,
Tauti viljalta vitaisi;
Polvillasi ponnistaite,
Kyntymäisillä kykene,
Noian nuolta nostamahan,
10 Piiliä peruuttamahan;
Tartu hampahin takaisin
Noian nuolen nystyrähän,
Pirun piilien perähän,
Kun ei tuostana totelle,
Nosta maasta miehiäsi,
Mannusta urohiasi,
Miehen ainoan avuksi,
Yksinäisen ympärille!

Toisin:

4. Tyköä t.
12. Hiien (Lemmon) n. n.

e.

- Akka Pohjolan sokea,
 Ulappalan umpisilmä,
 Tule nuolet noutamahan,
 Keihä'ät kerittämähän,
 Ampurauat raastamahan,
 Äkähät erottamahan,
 Ihosta alastomasta,
 Varsin vaattehettomasta!
 Ja kun ei totelle tuosta,
 10 Omp' on ukko Pohjan maalla,
 Kivikynsi, rautahammas,
 Se on nuolien vetäjä,
 Keihojen kehitteliiä,
 Äkähien älyttäjä;
 Tule ukko ottamahan,
 Kivikynsi kiskomahan,
 Teräsleuka tempomahan,
 Rautahammas raastamahan,
 Tule noua noian nuolet,
 20 Keion keihäät keritä,
 Kivisillä kynsilläsi,
 Rautaisilla hampahilla,
 Pistoksilla pistämästä,
 Lähöksillä läätämästä;
 Nuolet katkaise kaheksi,
 Keihäs kolmeksi mureнна,
 Käännä kärki käppyrähän,
 Nenä sylttyhyn syseä!

Toisin:

1. Portto P. (Akka Väinölän) s.
 „ Eukko P. emäntä,
 21. Leuvoilla teräksillä,
 26. Rauta ruttuhun rutaise,
 28. Terä s. s.

f.

Tule akka Pohjolasta,
 Tule tänne tarvittaissa,
 Okahia ottamahan,

- Vaarnoja vetelemähän,
 Keihoja kehittämähän,
 Ailahlia appamahan,
 Emon tuoman ruumihiista,
 Immin kantaman ihosta;
 Kun eipä totelle tuosta,
 10 Omp' on seppo Pohjolassa,
 Tule seppo Pohjolasta,
 Pikku pihtiset käessä,
 Joilla ottelen okahat,
 Joilla vaarnoja vetelen,
 Ihosta imento raukan,
 Vaivaisesta vartalosta!

Toisin:

3. Äkäitä o.

g.

- Omp' on kokko Turjan maalla,
 Joll' on kelpo kourottimet,
 Viis' on kynttä varpahissa
 Kuni viisi viikatetta,
 Suu sen on tulen palava,
 Kita kiiran lämpiävä,
 Silmät selvät siiven päässä,
 Näkimet kynän nenässä;
 Tule kokko Turjan maalta,
 10 Laskeu Lapista lintu,
 Sie olet iskiä ikuinen,
 Tule iske tuokin isku,
 Iske yksi kyntyysi
 Kivehen alaperähän,
 Toinen koprasi kohota,
 Iske keion keihä'äsen,
 Äkähäsen Äijön poian,
 Nuolen nystyjien nenähän;
 Veä pois verinen nuoli,
 20 Tempaise terävä äimä,
 Miehestä mölyvävästä,
 Urohosta uhkavasta!

Toisin:

1. O. o. k. koillisessa,
 7, 8. S. sill' on s. alla, Katsimet k. n.
 8. N. selän takana;
 11, 12. Tule nuolet nyhtämähän,
 Äkähät erottamahan,
 13. I. y. kynsiäsi
 15, 16. Iske toinen kyntyesi
 Keion keihä'än terähän,
 20-22. Sian harjakset sivalla,
 Karvasta iso kapehen,
 Vaivaisesta vartalosta!

h.

- Ota Piru pistoksesi,
 Keitolainen keihä'äsi,
 Urohosta ohkavasta,
 Miehestä mökisevästä;
 Mit' oot tyvin työntänynnä,
 Latvoin poies lappaele;
 Mitä latvoin laskenunna,
 Tyvin poies työnnyttele!
 Ammu tuonne nuoliäsi,
 10 Keikuttele keihojasi,
 Ammu Pohjolan perähän,
 Lapin maahan laakeahan,
 Hirven hienoihin lihoihin,
 Petran pienen palleahan!
 Kun ei siitä kyllin liene,
 Ammu tuonne ammuksesi
 Vuorehen teräsekahan,
 Rautaisehen kalliohon;
 Ammu päälle pilven longan,
 20 Mustan pilven pikkaraisen,
 Reunahan punaisen pilven,
 Maksankarvaisen malohon,
 Jost' ei pääse päivinänsä,
 Selviä sinä ikänä!

Toisin:

- 19, 20. A. p. mustan pilven,
 Sivuhun sinisen p.

i.

- Ota Lempo lentimesi,
 Piru piilisi peruuta,
 Vekarasi vemmeloinen;
 Nysin nuolesi nykäise
 Min pikemmin, sen paremmin,
 Saatua minun sanani;
 Veä pois veriset neulat,
 Temmo äilähät äkäiset,
 Jotka ennen tehnyt lienet
 10 Pahan tammen taittumista,
 Puun murskan murenemista!
 Ammu keito keihojasi,
 Sulittele nuoliäsi,
 Piru piikkisi lähetä,
 Suurille sotakeoille,
 Miesten tappotanterille,
 Korpin koikkuvan kitahan,
 Suuhun vankuvan variksen,
 Korpin ne etemmä vieä,
 20 Kauvas kantoa variksen,
 Sukuhusi, syntyhysi,
 Herja heimokuntahasi,
 Jott' ei kuulu kuuna päänä,
 Ei näy sinä ikänä!

Toisin:

- 1, 2. O. keho (keito) keihä'äsi,
 P. piikkisi tavota (tapoa),
 2. P. pitkät hampahasi,
 „ Tuima tuurasi tavota,
 7. V. p. v. nuolet,
 19, 20. K. n. ijäti (ikäti) v., K. kaimata v.

k.

- Ota pois okasi Hiisi,
 Pirulainen pistimesi,
 Äkähäsi Äijön poika,
 Lempo lehtikeihä'äsi,
 Ihosta imentolaisen,
 Vaimon tuoman vartalosta,

Ennen päivän nousemista,
 Auringon ylenemistä!
 Tuonne pistä pistimesi,
 10 Lentimesi lennähytä,
 Tunge tuonne keihä'äsi,
 Äkähäsi ällittele,
 Kontion kovihin luihin,
 Karhun kiljuvan kitahan,
 Kolmen kontion kotihin,
 Kahen karhun kartanohon!
 Kun ei siitä kyllin liene,
 Ammu tuonne nuoliasi,
 Äijytä äkähiäsi,
 20 Lentimiäsi lähetä,
 Perähän oman emosi,
 Kantajasi kainalohon,
 Syämehen siittäjäsi,
 Keuhkoihin kerittäjäsi,
 Ele ihmisen iho'on,
 Karvoihin kavon tekemän!

Toisin:

- 2, 3. Pikatuoni pistoksesi,
 Okahasi Tuonen orja,
 5, 6. I. imehnolaisen,
 Immin tuoman ruumihista,
 6. Karvoista (karvasta) kavon teke-
 män,
 11, 12. Sylki tuonne keihojasi,
 Ällytä äkähiäsi,
 „ Tunge t. tuuroasi, Äikyttä ä.

41.

Pyssyä lumotessa.

Tule poika Pohjolasta,
 Lapsi täyestä Lapista,
 Tunge turpea kätesi,
 Paina paksu peukalosi,
 Liitä sormesi lihava,
 Kulkkuhun kuparijousen,
 Pyssyn suuren suun etehen,

Kirnun rautaisen kitahan,
 Jott'ei lyijy miestä löisi,
 10 Tinapalli paiskoaisi!
 (Kun ei tuosta kyllin liene,
 Eikä poika Pohjolainen
 Voine luovia lumoa,
 Tukkia tulista suuta,)
 Itsepä isä Jumala,
 Itse ilman herra Jesus,
 Paras luovien lumoja,
 Syänmarjan syyteliä,
 Joka luovin luoa taiat,
 20 Luoville lopun lukea,
 Vetäös vetinen verho,
 Hyyhmäkalvo kasvattele,
 Puota talma taivahasta,
 Vihamiehen viinikkohon,
 Vettä vänkille vetäös,
 Rasva rauan suumalohon,
 Jott'ei tukki tulta löisi,
 Saisi vänkki valkeata!
 Verikoira ventolainen
 30 Kun se lyijyn lykkeävi,
 Luovin luiskahuttanevi,
 Saata se saporhonsa,
 Perähänsä pyörähytä;
 Hirven nahka Hiien maalta
 Pyssynsä pivertakohon,
 Vänkkipannun vääntäköhön,
 Lyijynsä lyhentäköhön,
 Musertakohon munansa,
 Jott'ei vierisi vioille,
 40 Eikä vaivoille vajoisi,
 Ylitse Jumalan luonnon,
 Tahon miehen taivahisen!

Toisin:

10. Tinapilppu p.
 27. J. e. tuima t. l.
 37. L. litistäköhön,

42.

Pyödyksiä pannessa.

a.

Anna Ukko kirvehesi,
 Hopeainen tapparasi,
 Jolla puuta hakkaelen;
 Hakkoan metisen haavan,
 Metiseltä mättähältä,
 Kultaiselta kunnahalta,
 Tyven työnnän taivosehen,
 Latvan maahan laskettelen,
 Tyven pohjanluotehesen,
 10 Latvan iskien itähän.
 Sa'a siitä varvuilleni,
 Näille puille puhtahille,
 Varvuille valantehille,
 Sa'a mettä taivosesta,
 Sima pilvestä pirota;
 Sa'a mettä latvaselle,
 Siitä kuorelle simoa,
 Mesi syämehen sula'a!
 Sa'a Ukko uutta lunta,
 20 Visko'os vähän vitiä,
 Jäälle aivan iljanelle,
 Kankahalle kaljamelle,
 Ett' ei tunnu miehen jälki,
 Eikä haise miehen henki!
 Jospa jälkiä näkyisi,
 Se jälki jäniksen jälki,
 Jospa henki haisahtaisi,
 Se haju metsän havuilta.
 Ota vitsa viiakosta,
 30 Kolmen koivun kannaksesta,
 Jolla viitoja vitelet,
 Vapistelet varvikoita;
 Ku on laiska, lyö vitsalla
 Näille maille, mättähille,
 Muien ansojen alatse,
 Muien pauloja paeten!;

Toisin:

8. L. taivutan lumehen,
 19. S. siitä (hieman) u. l.

b.

Hyvä ukko, kaunis ukko,
 Metsän kultainen kuningas,
 Anna mulle uuhiasi,
 Oinahiasi omia;
 Vasten miehiä varusta,
 Kohti miehiä kohenna,
 Parahinta paiastasi,
 Lihavinta liivistäsi,
 Visko villa vihkojasi,
 10 Paksupallioisiasi,
 Alle näien ansojeni;
 Pistä pellavaspivosi,
 Sekä kultaquontalosi,
 Tuona yönä ensimmäisnä,
 Toisna yönä keskimäisnä,
 Viikon päästä viimeistäki,
 Hopeaisen orren alle,
 Varvan vaskisen varalle!

Toisin:

4. Lupi luppakorviasi;
 10. Pellavaskuposiasi,

c.

Mielus metsolan emäntä,
 Metsän viljainen emäntä,
 Veä riistaista rekeä,
 Tavaraista talluttele,
 Kohen kultalankojani,
 Vaskisia varpojani;
 Jo nyt yönä ensimmäisnä
 Pyörähytä pölkkyäni,
 Kun et joua ensimmäisnä,
 10 Niin on tuovos toisna yönä,
 Kun et tuone toisna yönä,
 Toki tuovos kolmantena,

Viikon päästä viimeistäki!
 Et emäntä lienekkänä,
 Jos et anna aiallani,
 Ijälläni ilmauta,
 Näinä pyytöpäivinäni,
 Ja anelo-aikoinani.

Toisin:

1. Oi mielu metsän e.
 9. K. e. tuone e.
 11, 12. K. e. t. toisnakana, Tuoppa toki k.

d.

Simanter metsän emäntä,
 Tinatuppi, vyö hopea,
 Jok' elelet vuorimailla,
 Vaskivuorilla remuilet,
 Laita pisin piikojasi,
 Paras palkkalaisjasi,
 Vuori-aitat aukomahan,
 Retket reiahuttamahan,
 Anna juosta juonen pitkän,
 10 Vuorikarjan karkaella,
 Päitse muien pyyöksien,
 Muien ansojen alatse,
 Risujani rikkomahan,
 Orsiani laukomahan;
 Kun ei juosne joutusasti,
 Vikevästi viiletelle,
 Hiien hiilet kiihkeimmät
 Alle jalkojen takaisten,
 Jotka polttavi porolla,
 20 Kypenillä kynsäisevi!

43.

Rekikelin tarpeessa.

Laske Ukko uutta lunta,
 Visko hienoa vitiä,
 Lunta korjan luikutella,

Vitiä re'en vilata,
 Peitä maalta marjan varret,
 Kattele kanervan varret!

44.

Revonpyydössä.

a.

Kuippana metsän kuningas,
 Havuhippa, naavaparta,
 Metsän ehtoinen emäntä,
 Metsän armas antimuori,
 Suostu näihin suoloihini,
 Taivu talkkunaisihini,
 Syötä miestä mämmilläsi,
 Talkkunallasi taputa,
 Pane kulta kulkemahan,
 10 Hopea vaeltamahan,
 Kullaista kuoja myöten,
 Hopeaista tietä myöten,
 Kultaisehen kuppisehen,
 Hopeisehen hohtimehen;
 Aja vilja vikkellästi,
 Metsän karja kapperasti,
 Rakettuihin rautoihini,
 Tehtyihin teräksihini;
 Sitte luoksi saatuansa,
 20 Paikalle osattuansa,
 Ramahuta rautojani,
 Tempaise teräsniä!

Toisin:

18. Tiettyihin t.
 22. Tempoa t.

b.

Suostu metsä suoloihini,
 Talkkunoihini Tapio,
 Metsän kultainen kuningas,
 Havuhattu, naavaparta,

- Mimerkki metsän emäntä,
 Tinatuppi, vyö hopea,
 Raunikko rahojen vanhin,
 Louhi Pohjolan emäntä,
 Raskuta rahaista kättä,
 10 Kättä kirja kiimottele,
 Nyyrikki Tapion poika,
 Mies puhas punakypärä,
 Siniviitta, valkoparta,
 Ota kynsinen kypärä,
 Kylvä kynttä pienemmäistä,
 Kylvä kynttä suuremmaista,
 Anna tulla tuusimatta,
 Viipymättä virtaella,
 Sukin mustin muikuvia,
 20 Konstin koiven kantavia,
 Minun pyytöpaikoilleni,
 Käytävälle keinoilleni;
 Muille valkeat valitse,
 Mulle mustat kelpoavi,
 Kun ei täyvy tännempänä,
 Niin tuo maalta tuonnempata,
 Ylitse salon yheksän,
 Sa'an taipalan takoa!

Toisin:

7. Rammikko r. v.
 20. Kantajia kuulun koiven,
 24, 25. Mulle mustaset sopivi,
 Ketukseni kelpoavi,

c.

Ahon ainoinen emäntä,
 Ahon vippa valkopaita,
 Ylös nouse, nostataite,
 Itseäsi huetahan,
 Väkeäsi tarvitahan;
 Nykäise nyherviäsi,
 Visko villahäntiäsi,
 Katko karvapalliasi,
 Kohti miestä pyytäveä,

- 10 Kohti konstia urosta;
 Ututyttö, neito terho,
 Utu silmille sivalla,
 Terhen korville karista,
 Viljan vierivän etehen,
 Jott' ei kuule kulkevata,
 Ei näe vaeltavata!

d.

- Päistärys pätevä neito,
 Päistärten päristeliä,
 Päristele päistäriä,
 Karistele kaapujasi,
 Sinisen salon sisässä,
 Metisessä metsolassa;
 Anna tulla tuusimatta,
 Vikomatta vieretellä,
 Uron tuuhun tuntematta,
 10 Miehen vainun vainumatta,
 Minun pyytöpaikoilleni,
 Käytävälle keinoilleni,
 Ristirinnat Pohjolasta,
 Mustaturkit Turjan maalta,
 Herrojen hetulehiksi,
 Valtamiesten vaattehiksi!

Toisin:

1. Ristikko Tapion neito,
 14. M. muilta mailta,

45.

Rikkeissä.

a.

Oi Ukko ylinen herra,
 Pilven päällinen jumala,
 Tule tänne tarvittaissa,
 Ajaite anottaessa,
 Nämät tuskat tuntemahan,
 Hätäpäivät häätämähän,
 Rikonnaiset riisumahan,

Puutunnaiset purkamahan;
 Tuo mulle tulinen miekka,
 10 Säkehin säilä kannan,
 Jolla riitsin rikkehiä,
 Jolla haittoja hajotan,
 Hiien koin on kuosielen,
 Ilkeän iki asetan,
 Tuskat tuulille jakelen,
 Kivut aavoille ahoille!

Toisin:

- 5, 6. Tämä päästö päästämähän,
 Kykkärä kerittämähän,
 15. T. tuulen teitä myöten,

b.

Ukko taivahan napainen,
 Remupilven reunahinen,
 Veäte tänne verhokseni,
 Avukseni, ainokseni,
 Tämä pulma purkamahan,
 Ankara asettamahan,
 Työt kehot kerittämähän,
 Pahat päivät päästämähän,
 Koita Hiien kuosimahan,
 10 Rikkehiä riisumahan,
 Miekalla tuliterällä,
 Säilällä säkenevällä,
 Jonka kuu kärestä paistoi,
 Päivä västistä välötti!

Toisin:

2. Remupilvien pitäjä,
 3. V. t. taivahasta,
 9, 10. K. H. hieromahan, Rikkehistä r.

c.

Ukko taivahan napainen,
 Retupilven reunimmäinen,
 Tule tänne turvikseni,
 Puuttehien purkajaksi,
 Päättehien päästäjäksi;

Ota suusta surman suitset,
 Kaulasta manalan kahle,
 Tuonen ohjat olkapäältä,
 Hätähisin huutaessa,
 10 Pakkohisen parkuessa;
 Tuo mulle tulinen miekka,
 Säkehin säyähytä,
 Tulisen tupen sisässä,
 Käteheni oikeahan,
 Jolla tuon pahan puserran,
 Jolla konnan kopristelen,
 Hosuelen Hiitolaisen,
 Häjyläisen häisyttelen,
 Ett' ei nosta nokkoansa,
 20 Eikä päätänsä päristä,
 Sinä ilmoisna ikänä,
 Kuuna Herran valkeana!

Toisin:

- 4, 5. Tämän purmun purkajaksi,
 Tämän risman rikkojaksi (riisu-
 jaksi);
 15. J. t. pirun pitelen,
 17, 18. H. Hiitolaista, Häjyläistä h.
 „ Jolla Hiidet hirvittelen,
 Kalmalaiset karkottelen,

d.

Ukko kultainen kuningas
 Pääni päällä taivosessa,
 Yllä taivosen yheksän,
 Päällä kuuen kirjokannen,
 Tuo mulle kipuinen kirves,
 Valahuta vaskiponsi,
 Jolla haitat hakkaelen,
 Lemmon nuolet leikkaelen,
 Painelen pahoa miestä,
 10 Murhamiestä muttiloitsen,
 Sekä hillon hittoloita,
 Mustarintoja murennan,
 Ristittyä rikkomasta,
 Tehtyä teloamasta!

e.

Tule Luoja turvakseni,
 Avukseni, armokseni,
 Puhumahan puoleltani,
 Vierestäni virkkamahan,
 Rikkehiä riitsimähän,
 Kiroja kerittämähän,
 Katehia kaatamahan,
 Vihansuovat sortamahan,
 Pirulaista pieksämähän,
 10 Paholaista painamahan,
 Ähkyjä asettamahan,
 Myhkyjä mysertämähän,
 Kivut kiinni ottamahan,
 Amputau'it tappamahan,
 Aina Herran hengen kautta,
 Sanan voimalla Jumalan!

f.

Nouse meri miehinesi,
 Umpilampi ukkoinesi,
 Jokelainen joukkoinesi,
 Kaikin kansakuntinesi,
 Nämät jaksot jaksamahan,
 Kykkäret kerittämähän,
 Tätä hiittä hieromahan,
 Juutasta rutistamahan,
 Perkelettä pieksämähän,
 10 Pirua puristamahan,
 Rikonnaista riisumahan,
 Puutunnaista purkamahan,
 Syömähän kylän kiroja,
 Lausehia lappamahan!

Toisin:

3. Jokelaki j.
 6. Hiien kulmut lappamahan,
 8. J. repäisemähän,
 „ Häjä hävittämähän,

g.

Omp' on kokko koillisessa,
 Maini lintu Turjan maalla,
 Sata miestä siiven alla,
 Sata toinen päällä siiven,
 Tuhat purston tutkamessa,
 Kymmenen joka kynässä,
 Miehet kaikki miekkoinehen,
 Urohot ase'inehen,
 Kaikki rauaista väkeä,
 10 Tuota Väinölän väkeä.
 Tule kokko koillisesta,
 Laskeu Lapista lintu,
 Tätä päätä päästämähän,
 Henkeä pelastamahan,
 Rikkeitä riisumahan,
 Puutteita purkamahan,
 Syömähän kylän kiroja,
 Lauseita lappamahan!

Toisin:

5, 6. T. hännän tutkamella, K. j. kynällä,
 8. U. orusinehen,
 9. Nuo on kaikki tietäjäi,
 13, 14. Puhumahan puolestani,
 Virkkamahan vierestäni,
 18. Lainehia l.

h.

Pese Jesus peiposeni,
 Puhu Jesus pulmuseni,
 Huuho Herran hurmehella,
 Herran vaahella valele,
 Kylän liioista limoista,
 Mieron mielijohtehista,
 Naisten naarojen seasta,
 Kusikinnerten kerasta,
 Huoran hurmevaattehista,
 10 Veripaiosta pahoista;
 Riisu peipo rikkehistä,
 Päästä päivistä pahoista,

Laita liiat liikkumahan,
 Pahat tau'it taantumahan,
 Ennen päivän nousemista,
 Koin Jumalan koittamista!

Toisin:

- 1, 2. P. J. peivostani, P. J. pulmistani,
 8. Kusikinttujen kiroista,
 „ Virtsakinnerten kinoista,

46.

Saarvanpyydössä.

- Ristoppi on virran vanhin,
 Joen kultainen kuningas,
 Nokiatar neito nuori,
 Kaitsia jokisen karjan,
 Kaiota jokinen karja,
 Juoksuta joen näköisnä,
 Korjuen kiven koloista,
 Karjehella kallioista,
 Hopeaisehen ovehen,
 10 Kultaisehen ikkunahan,
 Pehmeille pääaloille,
 Villaisille vuotehille!
 Sata on saatua ojoa,
 Tuhat tuojoa puroa,
 Yks' on oja ottamassa,
 Hopeaisella ovella.
 Kun ei täy'y tännempänä,
 Tuovos tuolta tuonnempata,
 Sivulta Imantrajärven,
 20 Pitkin Pohjolan jokea,
 Yli pyytäjän yheksän,
 Alta katsojan kaheksan!
 Kun sa saatat aika saarvan,
 Ajat aallon karvallisen,
 Hopeaisehen ovehen,
 Kultaisehen ikkunahan,
 Annan kullat kuun-ikuiset,
 10 Päivän selkoiset hopeat.

Toisin:

3. Jokiatar n. n.

47.

Sadetta poistaissa.

- Herkeä hyvä Jumala
 Satamasta, tuulemasta,
 Pitämästä pilvisäitä;
 Ukko taivahan jumala,
 Itse ilman suuri herra,
 Vie pilvet Venäjän maalle,
 Kanna kaaret Karjalahan,
 Siellä vettä vuotetahan,
 Siell' on akka lapsen tehnyt,
 10 Ei ole vielä vettä nähnyt!
 Siellä pieni poikalapsi,
 Sekä toinen tyttölapsi,
 Yksi-öiset, kaksikuiset,
 Kaikki vielä kastamatta.

Toisin:

- 6, 7. Vieppä pilvi Viipurihin,
 Pilven kaari kaupunkihin,

48.

Sairaita loitsiessa.

a.

- Nouse vanha Väinämöinen,
 Ukko herkeä unesta,
 Pojan ainoan avuksi,
 Miehen kuulun kumppaliksi,
 Tässä työssä työlähässä,
 Valantehessa vaikeassa,
 Nyt minua tarvitahan,
 Tarvitahan, vaaitahan,
 Syvän synnyn tietäjäksi,
 10 Ison pulman purkajaksi,
 Lähtiessäni sotahan,
 Kera tau'in tappelohon!

b.

Ukko vanha Väinämöinen,
 Tietäjä ijän-ikuinen,
 Tule tänne tarvittaissa,
 Käy tänne kutsuttaissa,
 Tääll' on huono huokumassa,
 Vähävoipa vuotehessa,
 Tau'issa tavattomassa,
 Nimen tietymättömässä,
 Alta lattia lahoivi,
 10 Päältä peite märkänevi!
 Ota vasta varjostasi,
 Vyöltäsi simainen siipi,
 Pyyhi pois pyhät kipunat,
 Pyhät saastat sammuttele,
 Metisellä vastallasi,
 Simaisella siivelläsi,
 Nosta tauti taivahalle,
 Tuskat tuulelle jakele,
 Tuulen tuonne tuu'itella,
 20 Pahan ilman paiskatella,
 Pohjan pitkähän perähän,
 Lapin maahan laakeahan,
 Alle aaltojen syvien,
 Päälle mustien mutien,
 Kuss' ei kuuta, aurinkoa,
 Ilmoa ihailtavata!

Toisin:

1, 2. Neitsy Maaria emonen . . .
 14. P. sorsat s.

c.

Itse ilman Herra Jesus,
 Taivahallinen Jumala,
 Tule tänne tarvittaissa,
 Käy tänne kutsuttaessa,
 Täällä poikasi potevi,
 Sikiäsi sihkeröipi!
 Syle Jesus sylkeäsi,
 Kaikkivalta vaahteasi,

Kipe'ille voitehiksi,
 10 Pahoille parantehiksi,
 Tehkös yöllä terveheksi,
 Päivällä paranneheksi,
 Ehommaks entistänsä,
 Paremmaksi muinoistansa!

d.

Itse ilmoinen Jumala,
 Itse henki Herra Jesus,
 Tungeite tähän tupahan,
 Ajaite katoksen alle,
 Suin sulin puhellessani,
 Hengin huokuellessani;
 Anna mulle henkeäsi,
 Suutasi sula Jumala,
 Suustasi puhelemahan,
 10 Hengestäsi huokumahan:
 Minkä suustani puhelen,
 Se suusta sulan Jumalan,
 Minkä huovun hengestäni,
 Herran hengestä hyvästä!
 Sin' itse isä Jumala,
 Puhu suulla puhtahalla,
 Läsänä Luoja lämpöisellä,
 Kaikille katsottaville,
 Ett' ei yötänä poteisi,
 20 Päiveänä sairastaisi!

Toisin:

7, 8. A. Herra h., Päätäsi päätösen poika,
 13, 14. M. päästäni panelen,
 Se päästä parahan Herran!
 15. Itsepä isä Jumala,

e.

Tule Luoja loitsimahan,
 Jumala puhelemahan,
 Kaikkivalta katsomahan,
 Tehkös yöllä terveheksi,
 Päivällä imanteheksi;

Pyhäellöspä sanoilla,
Lauhutellos lausehilla,
Sinun on sanat pyhäiset,
Lausehesi laulliset.

- 10 Puhu suusta puhtahasta
Apua alinomaista
Kaikenlaisille vioille,
Jott' ei tuska päällä tunnu,
Pakko ei syämehen paneite,
Jott' ei tunnu pikkuistana,
Vaivoa vähäistäkänä!

Toisin:

14. P. e. s. pakene,

f.

- Varjele vakainen Luoja,
Katso kaunoinen Jumala,
Heitä Herra henkeäsi,
Luoja lämmintä lähetä,
Ylähältä taivosesta,
Alahalle maahan asti,
Tekemähän terveyttä,
Rauhoa rakentamahan,
Ett' ei vietäisi vioille,
10 Vammoille ve'ettäisi!
Jos vioille vietänehe,
Vammoille valettanehe,
Tehkös jällen terveheksi,
Kaikin puolin kaunihiksi,
Alta aivan terveheksi,
Keskeä kivuttomaksi,
Vieriltä viattomaksi,
Päältä tuntumattomaksi!

Toisin:

- 14, 15. Kahen puolen k., A. auerettomaksi,
18. P. nuurumattomaksi!

g.

Oi Luoja ylijumala,
Katso luota luomoasi,

Tyköä tekemätäsi;
Ole yöllisnä tukena,
Päivällisnä vartiana,
Jotta saisi sairas maata,
Vikahinen vieretellä,
Huono huoletta levätä,
Tuskahinen tunnin olla;
10 Ja vielä vara pitääös,
Jott' ei tuskille tulisi,
Ei painuisi pakkoloille:
Paha on olla pakkoloissa,
Tuhma tuskissa levätä!

h.

Puhas vesi, veen emäntä,
Veen emäntä, veen isäntä,
Tee nyt mua terveheksi,
Entisellensä ehoksi,
Kun ma ainoisin anelen,
Annan uhriksi sinulle,
Leppeä lepytteheksi,
Suoloja sovitteheksi!

Toisin:

- 7, 8. Leppä sun lepyttäköhön,
Suolat sun sovittakohon!

49.

Salvaessa.

a.

Hiien ukko, Hiien akka,
Helvetin tulinen parta,
Tuoppas vuoresta väkeä,
Mäen päältä myhkyröitä,
Tämän paltin painajaksi,
Ankaran asettajaksi,
Jott' ei sorkka suosta nouse,
Kavio kovasta maasta!

b.

Portto Pohjolan sokea,
 Ulappalan umpisilmä,
 Lypsä tänne maitoasi,
 Tiputa nisuksiäsi,
 Rauan rahnoihin pahoihin,
 Tulen tuiki polttamille,
 Ett' ei visvoille viruisi,
 Eikä ruohtuisi ruville,
 Eikä kauvan karvastaisi,
 10 Viikkoa vihotteleisi!

50.**Sidettä laittaessa.****a.**

Neitsy Maaria emonen,
 Pyhä piika taivahinen,
 Vyöhyt kultainen kuto'os,
 Hopeainen huolitellos,
 Sio silkkivyöhyellä,
 Puuttele punaisellasi,
 (Paikkoja vikauneita!)
 Kun ei siitä kyllin liene,
 Siteheksi Luojan silkki,
 10 Herran kaapu katteheksi,
 Salvaksi sana Jumalan,
 Herran henki peitteheksi;
 Antakohon armo Luojan,
 Saakohon sana Jumalan,
 Ett' ei vietäisi vioille,
 Eikä vammoille valuisi!

Toisin:

10. Maarian kalvo k.

12. H. pelsi (kelsi) p.

b.

Tule akka Pohjolasta
 Korikupponen käessä,
 Vati vaskinen korissa,

Kynä kultainen va'issa,
 Voitelemahan vikoja,
 Haavoja sitelemähän!

51.**Siikasen vaivassa.****a.**

Neitsy Maaria emonen,
 Rakas äiti armollinen,
 Anna hyvät hyppysesä,
 Tuovos sormesi soreat,
 Sopimahan sormikseni,
 Käsikseni kääntymähän,
 Joilla siikasen sivallan,
 Nopon poies nuhlavaisen,
 Ett' ei viikkoa vihoa,
 10 Eikä kauvan karvastele!

Toisin:

7, 8. Siikänen sivaltamahan,
 Noppomahan nuhlavainen,

b.

Neitsy Maaria emonen,
 Pyhä piika taivahinen,
 Ota kultavakkasesä,
 Aukaiseppa kulta-arkku,
 Ota siitä kulta-onki,
 Simasiimainen sivalla,
 Ongittele kulta-ongin,
 Simasiimoin siimottele,
 Siikasta sisästä silmän,
 10 Siit' ulos, josta sisähän!

52.**Sikojen puolesta.**

Suvelar, valio vaimo,
 Etelätär luonnon eukko,
 Syöttele minun sikoja,

Apata alaneniä,
 Kun lasken siat erille,
 Alakärsäni aholle,
 Rannalle meryttä vasten,
 Vasten merta hiykiäistä!

Toisin:

6. Alapääni appehille,

53.

Sodassa.

a.

Ukko julkinen jumala,
 Taatto taivon valtioija,
 Ole puolla poikiesi,
 Aina lastesi apuna;
 Piä pilvissä keräjät,
 Sekehissä selvät neuvot,
 Iätä iästä pilvi,
 Toinen lännestä lähetä,
 Pilvi kolmas koillisesta,
 10 Syrjin yhtehen syseä,
 Sa'a vettä vänkin päälle,
 Lunta lukkojen etehen,
 Suurena sotakesänä,
 Vainovuonna vaikeana,
 Jott' ei lukko tulta löisi,
 Vänkki vääntäisi savua,
 Ei kuuluisi ruuin ruske,
 Pahan jauhjon paukahusta,
 Tätä vasten vaimon lasta,
 20 Kovin konstia urosta!

Toisin:

11, 12. S. v. taivahasta,
 Vettä vänkille vetäise,
 12. Pistä pilveä vähäisen,
 13, 14. Suurina sotakesinä,
 Vainotienä v.
 15, 16. J. e. l. laukeaisi,
 Saisi sanki valkeata,

b.

Ukko kultainen kuningas,
 Vaari vanha taivahinen,
 Tue mulle tulinen turkki,
 Päälleni panuinen paita,
 Saaessa minun sotahan,
 Tapahtuissa tappelohon;
 Tee mulle kivinen muuri
 Eteheni seisomahan,
 Kukalikki kuutta syltä,
 10 Syltä seitsentä sivulta,
 Josta poika ponnistaime
 Vastahan vihollisia,
 Ett' ei pää pahoin menisi,
 Kaulan varsi katkeaisi,
 Hivus hieno lankeaisi,
 Tukka turhi'in tulisi,
 Rauan kirkkahan kisassa,
 Terän tuiman tutkamessa!

Toisin:

4. Miehen päätä päästämähän,
 9, 10. Kuutta syltä kunne päin,
 Seitsentä pitemmin puolin,

c.

Varjele vakainen Luoja,
 Kaitse kaunoinen Jumala,
 Ett' ei poika pois tulisi,
 Emon lapsi lankeaisi,
 Luojan luomalta luvulta,
 Jumalan sukeamalta,
 Noilla tappotanterilla,
 Suurilla sotakeoilla;
 Pane enkelit etehen,
 10 Toiset enkelit taakse,
 Kupehelle kummallenki,
 Miehen päätä päästämähän,
 Henkeä lunastamahan,
 Ett' ei pää pahoin menisi,

Hyvä tukka turmeltuisi,
Hienot hiutuusi hivukset!

d.

Päästä Luoja, päästä luonto,
Päästä päällinen Jumala,
Päästä miehet miekkoinensa,
Laivakunnat lastinensa,
Suurilta sotatiloilta,
Miesten murhalainehilta;
Jou'u päästö päästämähän,
Ahinko avoamahan;
Yks' on päivä miehen päätä,
10 Tunti tukkoa urohon!

e.

Piä Jesus pysty neuvo,
Tarkka neuvo taivosesta,
Lapsen luomasi etehen,
Ett' ei poika pois tulisi,
Emon tuoma erkaneisi,
Luojan luomalta laulta;
Tee mulle kivinen kilpi,
Tarha rautainen rakenna,
Jonka tappelen takoa,
10 Jonka alta ammuskelen,
Ett' ei pysty surman piilit,
Terärauat tee vikoa,
Vaikk' ois' vaskesta valettu,
Hopeasta huoliteltu,
Terä kullan kuuraeltu;
Terä ruttuhun rutista,
Tutkan sylttyhyn syseä,
Kärki käännä käppyrähän!

Toisin:

8. Takki r. r.
9—11. J. suojusta sotisin,
Ja takoa tappeleisin,
E. e. minuhun piilit pysty,

14. Tahi huotava hopea,
17. T. silytyksi s.

f.

Vaka vanha Väinämöinen,
Tietäjä ijän-ikuinen,
Keritse kivistä villat,
Katko karvat kalliosta,
Tee tuosta sotahamonen,
Kuo kanne kuutta syltä,
Senki syltä seitsemättä,
Kaheksatta kaiketikki,
Jonka alta ampuisimme,
10 Taistelisimme takoa,
Kaataisimme kansan tuiman,
Maahan miehet, maahan miekat,
Pahan kansan kallellehen,
Sotajoukon syrjällehen!

Toisin:

13, 14. Kansan kaiken k.
Sotamiehet suolillehen!

g.

Väinön tyttö kultakulma,
Vaskihelma, vyö hopea,
Vettä väntille vetäise,
Väntin päälle välkähytä,
Yheksästä lähtehestä,
Kolmen (korvon kannelmaista),
Jott' ei ruuti rupsahtaisi,
Pahat jauhot paukahtaisi,
Eikä lyijyt lykkeäisi,
10 Tinapallit paiskoaisi,
Meiän miehiin hyvihin,
Meiän miesten rintapähän;
Pitäköhön pii varansa,
Salttipietari sanansa!

Toisin:

6. K. korttehen nenästä,
7. J. e. ruuit r.

9. E. I, miestä löisi,
13, 14. Pii, pii, piä varasi,
 Santta Pietari sanasi!

b.

- Vesihitto Hiitten poika,
Hiien piika pikkarainen,
Kanna vettä kannuttaisin,
Kaheksalla kannusella,
Yheksällä ämpärillä,
Kymmenellä kiulusella,
Vettä seitsemän venettä,
Kantokorvoa kaheksan,
Tykin suuren suun etehen,
10 Vaskikirnujen kitahan;
Laita lanka lanttumahan,
Tulirihma riutumahan,
Jott' ei tykki tulta saisi,
Vaskikirnu valkeata!

Toisin:

10. Rautakirnujen k.
13. J. e. t. t. löisi,

54.**Sotaan hankkiessa.****a.**

- Oi Ukko ylijumala,
Taatto taivon valtiainen,
Tuo miekka tuhannen miehen,
Sapeli sa'an urohon,
Jok' ei luissa luikahtaisi,
Pääkamuiissa katkeaisi,
Saassa minun sotahan,
Tasapähän tappelohon,
Suurille sotakeoille,
10 Noille tappotanterille,
Joiss' on verta sääriverasi,
Polven korkeus punaista!

b.

- Nouse seppo seinän alta,
Takoja kiven takoa,
Itse seppo Ilmarinen,
Jok' olet taitavin takoja,
Tao mulle uusi miekka
Käteheni oikeahan,
Tao tuuria tusina,
Aika kimppu keihäitä,
Lähteäkseni sotahan,
10 Miesten tappotanterille,
Sorkkihin sotahevosten,
Kavioihin vainovarsan,
Verisille vuotehille,
Hurmehuisille sijoille!

Toisin:

13. V. vainoille,

55.**Suksia valmistaissa.**

- Oi Ukko ylinen herra,
Taatto taivahan napainen,
Hanki mulle suorat sukset,
Kepeäiset kalhuttimet,
Joilla hiihteä hivellän,
Läpi suurien salojen,
Poikki soien, poikki maien,
Poikki Pohjan kankahien,
Viljan syntymäsijoille,
10 Rahankarvan kasvinmaalle!

Toisin:

- 5, 6. J. h. hivetän (hivitän)
Läpi soien, viiakkojen,
8. Hiien hiilikankahien,

56.**Suuteluksissa.****a.**

- Päästä Luoja, päästä luonto,
Päästä päällinen Jumala,

Päästä Luoja luomoasi,
 Jumala sukemoasi,
 Luojan luomilla sanoilla,
 Pyhän Hengen säätämällä,
 Siitehistä, suutehista,
 Juorehista, jaarehista,
 Noista mieron suuteuloista,
 10 Kyläkunnan kykkäreistä,
 Miesten mielistä pahoista,
 Naisten naarojen sanoista,
 Jopinoista jouhiturvan,
 Hivuspitkän pintehistä,
 Katehista maallisista,
 Velhoista veellisistä!

Toisin:

4. Tekemätäsi Jumala,
 11. Miesten suista ja sanoista,
 „ Partasuien pauhannoista,
 13. J. jouthileuvan (-parran),
 15, 16. Katehilta maallisilta,
 Velhoilta ve'ellisiltä!

b.

Päästä Synty, päästä Luoja,
 Päästä päällinen Jumala,
 Luojan luomilla luvuilla,
 Jumalan sukeamilla,
 Syytehistä, säätehistä,
 Lummehista, lausehista,
 Juolehista, jaalehista,
 Luopehista, laapehista,
 Noista mieron miettehistä,
 10 Kylän suuren suuteuluista,
 Juorehista jouthisuien,
 Salanaarojen sanoista!

c.

Ukkoseni, ainoiseni,
 Taattoseni taivahinen,
 Kuules kultaiset sanani,
 Kun ma ainoisin anelen:

En minä sinua vaai,
 En sotahan, en kalahan,
 Enkä miesten miekkasille,
 Vaan mie nyt sinua vaain
 Sikeille suutehille,
 10 Naisten naarojen sanoille;
 Tule päästä päättehistä,
 Sikeistä suutehista,
 Akkojen ajatuksista,
 Miesten mieli-arveluista,
 Hyvänsuovan mieltä myöten,
 Pahansuovan paitsi mieltä!

57.

Synnytystuskissa.

a.

Miten silloin lauletahan
 Ja kuten kujerretahan,
 Kun tulevi immin tuska,
 Pakko neitosen panevi,
 Vatsa vaivoille pitävi,
 Kohtu päiville koville?
 Noin silloin sanottanehen,
 Noin on lausuelthanehen:
 Ukko himmerkin kuningas,
 10 Pilven päällinen jumala,
 Tule tänne, käy välehen,
 Pian täällä tarvitahan,
 Tääll' on huonot huokumassa,
 Pienet saamassa pihalle,
 Piika saanut pintehisin,
 Vaimo vatsanvääntehisin;
 Tule luota katsomahan,
 Tyköä tähystämähän,
 Onko tuo kylän kiroissa,
 20 Miesten mielimurteloissa,
 Muorien salasanoissa,
 Akkojen ajatuksissa!

Kun lie kiukuissa kiroissa,
 Mieron mielimurteloissa,
 Päästä piika pintehistä,
 Vaimo koprista kovista,
 Pakinoista partasuien,
 Pakinoista parratonten;
 Aukaise lihainen arkku,
 30 Luinen lukko longahuta,
 Laske maille matkamiestä,
 Pienisormista pihalle,
 Maille mies matelemahan,
 Ilmoille itelemähän!
 Tullessa tuhoisen aian,
 Hätäpäivän päätyessä,
 Ota kultainen kurikka
 Kätehesi oikeahan,
 Sillä haittoja hajota,
 40 Pihtipuoliset pirota,
 Lukot Luojan longahuta,
 Takasalvat poikki taita,
 Mennä suuren, mennä pienen,
 Kulkea vähäväkisen,
 Tulla tuisquen pihalle,
 Kaapsahellen kartanolle,
 Ilmoihin inehmisien,
 Maille muien matkamiesten!

Toisin:

29. A. salainen a.
 40. P. porota,
 „ Sillä pieksä pihtipuolet,

b.

Oi Ukko ylijumala,
 Itse ilman suuri herra,
 Ota kultakirvehesi,
 Hopeainen tapparasi,
 Sillä katko kannaksia,
 Leikkoa lihainen kynnyys,
 Portti suoninen porota,
 Lukot luiset longottele,

Revi reiät reppänäiksi,
 10 Sekä auvo akkunoiksi,
 Tulla maalle matkamiehen,
 Kulkea vähäväkisen;
 Paasi uunilta puota,
 Peripaasi paukahuta,
 Kivi sorra kiukoasta,
 Muju muurista mureнна,
 Poika neitosen povesta,
 Lapsi vaimon lantehista,
 Tahi kuolema tulevi,
 20 Lähestyvi hengen lähtö,
 Tähän kohtuhun kovahan,
 Vatsan työhön vaikeahan!

Toisin:

- 7, 8. Porttisuonia p., Lukko luinen l.
 13. Halko u. p.
 15. K. jaksu (murra, puota) k.
 17. Pieni piikasen p.

c.

Oi Ukko ylijumala,
 Vaari vanha taivahinen,
 Tules tänne tarvittaissa,
 Tähän kyisehen kylyhyn,
 Täällä kurja kuikuttavi,
 Valittavi vaimo raukka,
 Vastan varpuja purevi,
 Leheksiä leikkelevi,
 Polvin porstuan ovella,
 10 Kynsin saunan kynnyksellä;
 Saa pian, välehen jou'u,
 Välehemmin tarvitahan,
 Maa alla pakahtelevi,
 Taivas päällä halkeavi,
 Hätähisen huutaessa,
 Parkuessa pakkohisen;
 Tuo pullo puhasta vettä,
 Kanna hyyhmän karvallista,
 Tuo simoa tuopillinen,

- 20 Kanna mettä kannullinen,
 Puolet suuhuni puhalla,
 Toiset voia voitehiksi,
 Joilla voian luun lomias,
 Perävieriä vetelen,
 Liikutan lihaisen portin,
 Auki vieritän veräjän,
 Päästän piian pintehistä,
 Maalle saatan matkalaisen,
 Kun on maltiton mahassa,
 30 Tuhma tietä tuntematta.

Toisin:

6. Vaimo parka vaikertavi,
 26. Ankaisen avoimen reiän,
 30. T. t. tuntemassa.

d.

- Neitsy Maaria emonen,
 Maammo mannun polvuhinen,
 Joka oot palperi parahin,
 Saunavaimoista vakavin,
 Tule tänne tarvittaissa
 Kuun kuullen, päivän tietten,
 Lähimmäksi lääkäriksi,
 Parahaksi palperiksi;
 Tule tuskaisen tuville,
 10 Hätähisen huuteloille,
 Kepsuta kepein kengin,
 Sukin mustin muikuttele,
 Piian pirtille pyhälle,
 Vaimon vaivahuonehelle,
 Päästä piika pintehestä,
 Vaimo vatsanvääntehestä;
 Kanna vatsoa vasulla,
 Tuu'ittele tuohisella,
 Sivalla simainen siipi,
 20 (Mesisulka suikahuta)
 Vyöltä vanhan Väinämöisen,
 Kolmijatkosta tupesta,
 Jolla voit luun lomias

- Sekä suonia sivelet!
 Sormin suonihin sovite,
 Sormin suonet suoromahan,
 Käsin suonet kääntämähän,
 Peukalon pitelemähän;
 Aukaise lihainen arkku,
 30 Lukko luinen longahuta,
 Päästä kulta kulkemahan
 Ihosta imehno raukan,
 Oli piika eli poika,
 Laske lapsi lattialle,
 Anna käyä matkamiehen,
 Tienkävien temmotella,
 Näkemähän näitä maita,
 Ilmoja ihailemahan,
 Saisi mierokin sanoman,
 40 Kyläkunta kuulumiset,
 Tulevalta vierahalta,
 Saavalta käkeävältä!

Toisin:

17. K. v. vakalla,
 28. P. peloamahan,
 36. T. tempotella,
 37, 38. Näitä maita marsimahan,
 I. ihoamahan (imehtimähän),

e.

- Kave eukko, luonnon tyttö,
 Kave kultainen korea,
 Joka ennen jaksot jaksoit,
 Jaksot jaksoit, päästöt päästit,
 Kun sa kuun kehästä päästit,
 Päästit päivän kalliosta,
 Päästäppä tämäki päästö,
 Jaksappa tämäki jakso,
 Päästä piika pintehistä,
 10 Vatsan työstä vaikeasta;
 Koprasta kohusta lapsi,
 Poika neitosen povesta,
 Päästä ihmisten ilohon,

Ilmoihin inehmolaisten;
 Kun lieveni poikalapsi,
 Tulkohon melulla miehen,
 Tyttölapsi tyynemmästi,
 Pienemmästi piikalapsi:
 Pojan on sotahan kiire,
 20 Tytön kiire kihlasille.

Toisin:

6. P. p. irrallensa,
 13, 14. P. ihmistä i., I. imehnon lasta;
 20. T. k. naimisehen.

f.

Porotyttö, Pohjan neiti,
 Ota kontti koan perästä,
 Säkki saunan karsinasta,
 Noua tänne nujasketta
 Kaikilta veen kaloilta,
 Takoa meren yheksän,
 Meripuolen kymmenettä;
 Juokse polvesta merehen,
 Sinisukka puolitiestä,
 10 Niin huhuta huijahuta
 Ihvenille, ahvenille,
 Kaikille veen kaloille:
 „Anna kiiskinen kinoa,
 Matikkainen nujaskata,
 Tuo sitä sinervä siika,
 Luottaos lohi punainen,
 Jolla voian luun limiä,
 Sivelen sivuja myöten,
 Päästän piian pintehistä,
 20 Vaimon vatsansa väestä!“

Toisin:

1. Neitsy Maaria emonen,
 „Kave eukko, luonnon tyttö,
 2-16. Käyvös kiiskiltä kinoa,
 Matehelta nujaskata,
 Tuovos hauvin hartioilta,

Ve'en koiran koukkuluilta,
 Purstolta lohen punaisen,
 Sinisiian silmäluilta,
 9. Vyölapasta (lapavyöstä) lainehesen,
 „Sukkarihmasta sulahan,

g.

Ukko vanha Väinämöinen,
 Tietäjä ijän-ikuinen,
 Tuovos viikate Virosta,
 Heinärauta helvetistä,
 Jolla sivuja sivelen,
 Perävieriä vitelen,
 Akan haaroja hajotan,
 Sekä reisiä repäisen,
 Puran penkkiä perästä,
 10 Takasalvan poikki taitan,
 Auvon maat alaisin puolin,
 Puhkon pelot pientarista,
 Päästän maille matkamiehen,
 Ilmoille imentolaisen,
 Koivillansa kulkemahan,
 Raajoillansa raatamahan.

h.

Tule nyt ainoa avuksi,
 Luoja kuulu kumppaliksi,
 Tuekseni, turvakseni,
 Väekseni, voimakseni,
 Näissä töissä työlähissä,
 Ajoissa ani kovissa,
 Kun saan päitä päästämähän,
 Henkiä lunastamahan,
 Piian piinapirttisessä,
 10 Vaimon vaivahuonehessa;
 Päästä piika piinastansa,
 Vaimo vaivoista kovista,
 Ett' ei vaivoihin vajoisi,
 Tuskihinsa tummeneisi!

Toisin:

7, 8. Noita p. päästäessä, H. lunastaessa,

i.

Tule Hiisi Hiitolasta,
 Jumaloista jukkaselkä,
 Kultakelkkanen keralla,
 Kultakirves kelkkasessa,
 Jolla katkot kannaksia,
 Jolla haittoja hajotat,
 Luojan reiän longahutat,
 Aukaiset vesiveräjän,
 Laajit lammin laajuiseksi,
 10 Kooltansa Koitereksi;
 Hio Hiisi kirvehesi,
 Tahkaise tasateräsi,
 Kolmella kovasimella,
 Viiellä vironkivellä,
 Seitsemällä sieran päällä,
 Kaheksalla kannikalla,
 Riehto aitoa repäise
 Viieltä vitsasväliltä,
 Vaimon reisiä levitä,
 20 Akan haaroja hajota,
 Kuin suitset sotahevosen,
 Valjahat valio-varsan!

Toisin:

3. Kultakelkkanen perässä (käessä),
 7. Lukot Luojan l.
 10. Koiteren kokoiseksi;

k.

Nouse miesi meltehistä,
 Havuputto hartehilta,
 Sormia sovittamahan,
 Kätösiä kääntämähän,
 Päästä vaimo valjahista,
 Piika piinasta selitä;
 Kumuri Kamurin poika,
 Tule tänne tarpehessa,

Tääll' on piika pintehissä,
 10 Vaimo vatsan vääntehissä,
 Poika potkivi povessa,
 Tyttö raukka rinnan alla;
 Päästä maalle matkamiestä,
 Pienisormea pihalle,
 En pyyä oman nimeni,
 Pyyän Jesuksen nimehen,
 Jolta arnot auki käyvät,
 Turvat tuttavat tulevat.

l.

Kuu keritä, päiväyt päästä,
 Otava yhä opeta,
 Miestä ouoilta ovilta,
 Veräjiltä vierahilta;
 Saata maille matkamiestä,
 Ilmoille inehmon lasta,
 Näiltä pieniltä pesiltä,
 Asunnoilta ahtahilta!
 Poika lienevi povessa,
 10 Poika maalle ponnistaos,
 Tyttö lienevi tyvessä,
 Tyttö maalle tyyräellös,
 Päästä kuuta katsomahan,
 Päiveä ihoamahan,
 Otavaista oppimahan,
 Tähtiä tähyämähän,
 Kenenkä ne keksimättä,
 Kunka ne havaitsematta?

Toisin:

1, 2. Tule päivä päästämähän,
 Käy kuu kerittämähän,
 Otava opastamahan,
 7. N. p. pihoilta,

58.

Taloa asettaissa.

Anon maata Maarialta,
 Perintöä Pietarilta,

Anna maata Maariainen,
 Perintöä Pietarinen,
 Anna maata alttiiksi,
 Ilmoa imanteheksi!
 Empä äijeä anoisi,
 Enkä välttäisi vähällä:
 Maata lattian aloa,
 10 Selkärangan seisonata,
 Minun leikki lyökseni,
 Tanner tanssiellakseni,
 Piha pitkin juostakseni,
 Piennar piehtaroiakseni.
 (Saata siihen saalihiksi),
 Katso vilja kaikenlainen,
 Nurmelle mesinukalle,
 Metiselle mättähälle,
 Metsästä metsän hyviä,
 20 Maalta maan parahimmia,
 Iltapäiväni iloksi,
 Aamupäivän armahaksi,
 Kulka alle kurkihirren,
 Alle kaunihin katoksen,
 Mesi malkojen malohon,
 Sima seinien sijahan!

Toisin:

2. Perinteetä (perin tietä) P.
 5, 6. A. maasi a., Ilmasi i.
 9. M. karpion a.
 14. Pelto p.
 16. Kaa'a v. k.
 21. Ihanaksi iltapäivän,

59.

Tartunnaisissa.

Pese Jesus peiposeni,
 Puhastele pulmuseni,
 Luojan luomilla vesillä,
 Pyhän Synnyn säätämällä,
 Maan vihoista, veen vihoista,

Sammakon salavihoista;
 Anna maan makunsa saa'a,
 Veen vieä omat vihansa,
 Maa se juokohon makunsa,
 10 Maitona omat makunsa,
 Alle maan, alle manuen,
 Alle peltehen yheksän,
 Vesi juokohon vihansa,
 Vetäköhön viertehenä,
 Alle soien, sammalien,
 Alle aaltojen syvien!

Toisin:

3. Luomen l. v.
 14. Vesi vierrennä (viinana) vihansa,

60.

Terveyssaunasta.

a.

Neitsy Maaria emonen,
 Puhas muori muo'ollinen,
 Jok' olet vanhin vaimoksia,
 Pisin hienohelmaisia,
 Kultakäärehet käsissä,
 Päässä kultaviilakkehet,
 Kultakenkäset jalassa,
 Tule tänne tarvitahan,
 Apuasi huetahan,
 10 Veäte välehen tänne
 Avopäin, haralla hapsin,
 Ilman vyöttä, helmuksitta,
 Tekemähän terveyttä,
 Rauhoa rakentamahan,
 Ennen päivän nousemista,
 Koin Jumalan koittamista!
 Saata sauna lämpimäksi,
 Kivet löylyn lyötäväksi,
 Puuhuisilla puhtahilla,
 20 Ve'en luomilla haloilla;

Veä vettä verhossasi,
 Kanna vastat varjossasi,
 Luo siitä simainen löyly,
 Mesilöyly löyhäytä,
 Läpi kuumien kivien,
 Palavien paaterojen,
 Ett' ei polta poikiasi,
 Turmele tekemiäsi;
 Hautele haluiset vastat,
 30 Mesilatvat lauhuttele,
 Hauo haavat vastasilla,
 Rauan haavat rauniohon,
 Puun haavat puukokohon,
 Kiven haavat kiukoahan,
 Tehkös yöllä terveheksi,
 Päivällä imanteheksi,
 Sanan voimalla Jumalan,
 Aina Herran armon kautta!

Toisin:

3. J. o. v. vaimoloita (-loista),
 3, 4. J. o. emä imeisten,
 Eläjiä ensimmäinen,
 11. A. hajalla h.
 24. Juoksuta joki metinen,

b.

Neitsy Maaria emonen,
 Tule tänne tarvittaissa
 Kultakuppinen käessä,
 Simasiipi suojassasi,
 Lämmitä metinen sauna,
 Honkahuone hornahuta,
 Haluisilla halkosilla,
 Jotk' on tuuli maalle tuonut,
 Tyrsky maalle tyyräellyt,
 10 Meren aaltonen ajanut;
 Mene saunahan saloa,
 Kylin kylpyhuonehesen,
 Kyläkunnan kuulematta,
 Sanan saamatta kylähän;
 Oluella ukset voia,

Veräjäiset viertehellä,
 Kasta kaljalla saranat,
 Kääkät rasvalla rapaja,
 Jott' ei ukset ulvahtele,
 20 Sanele saranarauat,
 Veräjät ei vierettele,
 Kääkäset kovin kolaja;
 Taita vasta varvikosta,
 Lehikosta liehauta,
 Vierestä vihaisen virran,
 Kosken kolmen kuuluvilta;
 Kivet koskista kokoa,
 Katajaiset kankahalta;
 Ota kuppi kuun kylestä,
 30 Kauha päivän kainalosta,
 Jolla vettä ammuntelet,
 Vettä vennosta joesta,
 Luo löyly, lähetä lämmin,
 Kiville kivuttomille,
 Paasille pakottomille,
 Läpi kiukoan kivistä,
 Läpi saunan sammalista;
 Ota vasta varjostasi,
 Lehet hienot helmoistasi,
 40 Hautele metinen vasta,
 Satalatva lauhuttele,
 Metisen kiven navalla,
 Pyyhi pois pyhät kipunat,
 Pahat saastat sammuttele,
 Simaisella siivelläsi,
 Metisellä vastallasi,
 Kultaisehen kuppisehen,
 Vaskilaitahan vatihin,
 Kivut kannan kiukahasen,
 50 Saastat saunan sammalihin,
 Vihat villalippahasen,
 Pahat vaivat vakkasehen!

Toisin:

- 17, 18. Kääkät rasvalla rapaja,
 Kynnykset sianlihalla,

32. V. Vennon lähtehestä,
 35. Palavoille paateroille,
 44. Pyhät s. s.
 52. P. saunan salvomehen!

c.

- Pilkon puita pikkuruisen,
 Halon halkoja vähäisen,
 On mulla halot utuiset,
 Tuulen tuomat, veen vetämät,
 Aallon rannalle ajamat,
 Meren tyrskyn työntelemät,
 Lämmitän kylyn utuisen
 Utuisilla halkosilla,
 Saatan saunan lämpimäksi,
 10 Kylyn löylyn lyötäväksi,
 Kantelen metistä vettä,
 Metisestä lähtehestä,
 Hautelen metisen vastan,
 Metisen kiven nenässä.
 Neitsy Maaria emonen,
 Puhas muori muoto kaunis,
 Käy nyt tänne tarvittaissa,
 Tule tuulla, jou'u miellä,
 Pikemmin nyt tarvitahan,
 20 Useammin huuetaan:
 Tääll' on raukka raihnainen,
 Vaivainen vian-alainen,
 Huononvoipa huokumassa,
 Sairas saunan tarpehessa.
 Lyöte tähän lölysehen,
 Lähetäite lämpymähän,
 Tule saunahan saloa,
 Iltaisella ikkunasta;
 Käy uksen ulahtamatta,
 30 Saranan narahtamatta,
 Kelvottoman keksimättä,
 Katehen havaitsematta;
 Tuovos kanssasi katsehet,
 Kerallasi keinot suuret,

- Ota höyhen huuliltasi,
 Sulka suustasi sipaise,
 Jolla voiat voipunutta,
 Pahoin tullutta parannat,
 Voiat alta, voiat päältä,
 40 Sekä keskeä sivelet,
 Tuskan tuntumattomaksi,
 Kivun kuulumattomaksi,
 Ett' ei tunnu pikkuistana,
 Vaivoa vähäistäkänä!

Toisin:

8. Metisillä pilkkehillä,
 13, 14. H. utuisen v., Utuisen k. n.
 18. T. tuulna, j. mielnä,
 23, 24. Kipeinen kylpemässä,
 Vaivainen valittamassa,
 24. S. s. lämpimässä.
 29, 30. Ilman u. ulvomatta,
 S. narisematta (laulamatta),

d.

- Tule lölyhyn Jumala,
 Isä ilman lämpimähän,
 Tekemähän terveyttä,
 Rauhoa rakentamahan;
 Tule saunahan saloa,
 Kuulematta kunnottoman,
 Sanan saamatta kylähän,
 Talon toisen tietämättä,
 Tääll' on sairas saunamailla,
 10 Vähävoipa lämpimässä;
 Lyötä maahan liika löyly,
 Paha löyly pois lähetä,
 Ilman talman tarttumatta,
 Vilun hengen henkimättä,
 Vihoin löylyn löyhkämättä,
 Veen viljan viertämättä!
 Ei ole löylyn löytämistä,
 Lämpösen läkähtämistä,
 Minkä vettä viskaelen
 20 Noille kuumille kiville,

Se me'eksi muuttukohon,
 Simaksi sirahtakohon;
 Juoskohon joki metinen,
 Simalampi laikkukohon,
 Läpi kiukahahan kivisen,
 Läpi saunan sammalisen;
 Herran henki höyrytköhön,
 Luojan lämmin läikkyköhön,
 Läpi luun, läpi jäsenten,
 80 Läpi liutojen, lihojen,
 Läpi lämminten verien,
 Puhki suonien punaisten!

Toisin:

9, 10. Sairas saunahan tulevi,
 Vähävoima lämpimähän;
 18. L. lähenemistä,

61.

Terärautaa valmistaissa.

Mehiläinen, mies kepeä,
 Mies kepeä, liukas lintu,
 Tuo simoa siivessäsi,
 Kanna mettä kielelläsi,
 Kuuen kukkasen nenästä,
 Seitsemästä heinän päästä,
 Rauan karkaisuvesiksi,
 Teräksen tekemujuiksi!
 Sitten tänne saatuasi
 10 Mesi keitä kieleltäsi,
 Sima siipesi nenästä,
 Rauan kielen keittimeksi,
 Rauan suun sulaimeksi,
 Jott' ei rauta raateleisi,
 Teräs tuhmin turmeleisi;
 Kussa rauta kulkenevi,
 Teräs tenho temmannevi,
 Sima jääköhön sijahan,
 Mesi rauan raatehelle,
 20 Sima rauan suumalohon!

Toisin:

4. K. m. kielessäsi,
 7. Rautojen rakentomaiksi,
 7, 8. Rauoille rakettaville,
 Teräksille tehtäville!
 10. Keitä mettä kielestäsi,
 10–13. Keitä rauta kielelläsi,
 Suullasi mesi suloa,
 16, 17. K. r. raatanevi, T. tenhoin t.

62.

Tulen vioissa.

a.

Hyinen tyttö, jäinen neito,
 Tule tänne tarvittaissa,
 Tuo hyytä tulen kipuhun,
 Vilua panun vihoihin,
 Hyytä vuonan vuotehelta,
 Jäätä karkon karsinasta;
 Noilla hyillä hyyvytellös,
 Noilla jäillä jäähytellös,
 Joill' on meret hyyvytelty,
 10 Sekä järvet jäähytelty!

Toisin:

6. J. kammon k.
 „ Sinilampahan sisästä;

b.

Hyinen tyttö, jäinen neito,
 Istua kykyttelevi,
 Hyisen hettehen malossa,
 Jäisen kaivon kainalossa,
 Kauha kultainen käessä,
 Jolla vettä ammuttavi.
 Tule nyt tänne tarvittaissa,
 Avuksi anottaessa,
 Hetettäsi heilahuta,
 10 Lähettäsi läikähytä,
 Paikoille palanehille,
 Viikon visvan tehnehille;

Viskoa vilua vettä,
 Kanna hyyhmän karvallista,
 Vesi on vanhin veljeksistä,
 Tuli nuorin tyttäristä,
 Vesi vanhin valvokohon,
 Tuli nuorin nukkukohon!

Toisin:

3. H. ruoppahan kylässä,

c.

Ismo ilman tyttäriä,
 Tungeite tähän tuho'on,
 Tule tuulna, jouvu mielnä,
 Veen vaahtena valuos,
 Poikasi pahanteoille;
 Heitä vettä helmoistasi
 Tulen tuimille jälille,
 Paikoille palanehille,
 Ett' ei kauvan karvastaisi,
 10 Viikkoa vihotteleisi!

d.

Itse ilman Herra Jesus,
 Itse Immerkin kuningas,
 Mies totinen, toimellinen,
 Taivahallinen Jumala,
 Tungeite tähän tulehen,
 Painaite tähän panuhun,
 Vala Herra vaahellasi,
 Huuhu Herran hurmehella,
 Tee tuli tehottomaksi,
 10 Panu uimenettomaksi;
 Lähetäkkäs Luojan lämmin,
 Herran henki höyrähytä,
 Kuin on luotu saunan löyly,
 Vesi viskattu viaton,
 Paikoille palanehille,
 Ihon tuimin tullehille!

Toisin:

1. I. Immerten (Himmerkin) k.
 6. P. panun väkehen (sisähän),

e.

Nouse maasta rautakukko,
 Kana rautainen kavaha,
 Syömähän tulen kipuja,
 Tulen lientä ryyppimähän,
 Paikoista palanehista,
 Vian tuiki tullehista,
 Jott' ei tuska päällä tunnu,
 Pakko ei syämehen paneite,
 Eikä vieriltä vihoa,
 10 Kovin kauvan karvastele!

Toisin:

4. T. I. särpimähän,

f.

Neitsy Maaria emonen,
 Rakas äiti armollinen,
 Tule kullaisna käkenä,
 Hopeaisna kyyhkyläisnä,
 Tule tuskaisen tulille,
 Pakkoisen palanehesen;
 Saa pian, välehen jouvu,
 Välehemmin tarvitahan,
 Kultakuppinen käessä,
 10 Sisässä vilua vettä,
 Vaskivarpuja seassa,
 Ripsu vettä riittehistä
 Paikoille palanehille!
 Kun ei siitä kyllin liene,
 Kala kaiva kankahasta,
 Hauki hauasta syvästä,
 Syömähän tulen kipuja,
 Tulen lientä lippimähän,
 Ihosta imehno raukan,
 20 Karvasta kavon tekemän!

Toisin:

- 5, 6. Tukkeu tulehen taahan,
 Vaivu taahan valkeahan,
 6. P. parmahille;

g.

- Nouse neitonen norosta,
 Impinen märältä maalta,
 Hyisen hettehen sisästä,
 Jäisen kaivon kainalosta,
 Hyyssä kengät, jäässä paulat,
 Hallassa hamehen helmat,
 Iholiivi iljanessa,
 Vaattehet lumen väessä,
 Hyytä hynkäre sylissä,
 10 Jäätä jänkkä kainalossa,
 Tulen suuta sulkemahan,
 Panun päätä painamahan!

h.

- Nouse neitonen norolta,
 Immikkö märältä maalta,
 Vuotehelta hyisen poian,
 Jäisen lapsen lappeasta;
 Nouse huntu huutehessa,
 Paian kaulus kalkkareissa,
 Iho kaikki iljamessa,
 Kasvot kaikki kaljamessa,
 Jäätä jänkkälä sylissä,
 10 Kapu hyytä kainalossa,
 Veä viittasi vilusta,
 Hamehesi hallan alta,
 Heitä polville potevan,
 Katovalle katteheksi,
 Tulen suulle sulkimeksi,
 Panun päälle painimeksi!

Toisin:

- 2, 3. Impi nurmesta ylene,
 Vuotehesta h. p.
 7, 8. I. k. iljanessa, K. k. kaljanessa,

10. Hyytä palli (paljon) parmahilla,
 14. Katoavan k.

i.

- Nouse neitonen norosta,
 Puhasmuotoinen murasta,
 Sinisukka suon sopesta,
 Punapakla painimesta,
 Nosta virrasta vilua,
 Suosta jäistä jäähykettä,
 Paikoille palanehille,
 Tulen tuimille jälille,
 Tuli kääri kertoihisi,
 10 Valkea ripaimihisi,
 Pukemihin puhtahisin,
 Valkeihin vaattehisiin!

Toisin:

6. Nosta hyytä, nosta jäätä,
 10. V. ripaisemihin,

k.

- Pohjan akka koukkuleuka,
 Koukkuleuka, harvahammas,
 Tuoppas hyytä hyhmiöstä,
 Jäätä jähmön kammiosta,
 Viskoppas vilua vettä,
 Kanna hyhmän karvallista,
 Kypenelle kyynehelle,
 Karrelle palanehelle,
 Ett' ei märille menisi,
 10 Eikä visvoille viruisi!

Toisin:

- 3, 4. T. h. hymmiöstä, J. jämmön k.
 8. Lihan tuiki tullehelle,

l.

- Tule poika Pohjolasta,
 Uros kylmästä kylästä,
 Mies iso isän alasta,
 Veikko Vennon joukkiosta,

Tuovos hyytä tullessasi,
 Sekä hyytä jotta jäätä,
 Hyytä Hymmön ikkunasta,
 Jäätä Jämmön karsinasta,
 Sykysyisen uuden verta,
 10 Verta talvisen jäniksen,
 Jolla hyyllä hyvyttele,
 Jäävilulla jäähyttele,
 Tulen viemiä vikoja,
 Panun tuiki paahtamia!

Toisin:

9. Kesällisen vuohen verta,

m.

Tule poika Pohjolasta,
 Mies pitkä Pimentolasta,
 Korpikuusien kokoinen,
 Suopetäjän suuruhininen,
 Hyiset kintahat käessä,
 Jäiset saappahat jalassa,
 Hyinen lakki pääläella,
 Jäinen vyöhyt vyölle vyötty;
 Tuovos hyytä Pohjolasta,
 10 Jäätä kylmästä kylästä,
 Paljo on hyytä Pohjolassa,
 Jäätä kylmässä kylässä:
 Hyyss' on virrat, jäässä järvet,
 Ilma kaikki iljenessä,
 Kaljamassa kaikki paikat,
 Laksoset lumen väessä,
 Miesten parta huutehessa,
 Hallassa hevosten harja,
 Hyiset hyppivät jänikset,
 20 Jäiset karhut karkelevat,
 Keskellä lumimäkeä,
 Lumivaaran liepehellä,
 Hyiset joutsenet joluvat,
 Jäiset sorsat soutelevat,
 Keskellä lumijokea,
 Jäisen kosken korvaksella,

Hyytä kelkalla vetäös,
 Jäätä reellä reutoellos,
 Tuiman tunturin laelta,
 30 Vaaran vankan liepeheltä,
 Tummenna tulen vikoja,
 Valkeaista varventele!

n.

Tuleppa tulosen neiti,
 Tuttava tulosen neiti,
 Tumentamahan tulosta,
 Panua parantamahan,
 Tuovos hyytä syylingissä,
 Jäätä paulasi rajalla,
 Tuovos hyytä, tuovos jäätä,
 Kanna rauaista rietta,
 Tulen tuhmillle jälille,
 10 Panun töille törkeille!
 Kun siitä vähän tulisi,
 Nakkoa vasikan nahka
 Tulen suulle tukkeheksi,
 Panun päälle peitteheksi,
 Pyyhi pois pyhät kipunat,
 Pyhät lainehet lakaise,
 Paikoista palanehista,
 Tulen tuomista tuhoista!

Toisin:

2-4. Tulisista akkunoista,
 Tule tulta nielemähän,
 Lainehia lakkimahan,

o.

Tule tytti Turjan maalta,
 Neiti laskeite Lapista,
 Hyyssä sukka, jäässä kenkä,
 Hallassa hamosen helma,
 Hyinen kattila käessä,
 Jäinen kauha kattilassa,
 Hyyvyttele, jäähyttele
 Tulen tuomia vihoja,

Viskoa vilua vettä,
 10 Riittehista ripsuttele,
 Tulen tuomille vioille,
 Valkean valelemille!

p.

Oi Ukko yli-jumala,
 Ukko pilvien pitäjä,
 Hatakkojen hallitsia,
 Iätä iästä pilvi,
 Nosta lonka luotehesta,
 Länkä lännestä lähetä,
 Syrjin yhtehen syseä,
 Limitysten noita liitä,
 Sa'a hyytä, sa'a jäätä,
 10 Sa'a voietta hyveä,
 Paikoille palanehille,
 Tulen tuimille vioille,
 Tee tuli tehottomaksi,
 Valkea varattomaksi,
 Ett' ei polta poikoasi,
 Turmele tekemätäsi!

Toisin:

10. Sa'a viljalta vilua,

q.

Oi Ukko, ylinen herra,
 Mies on vanha taivahinen,
 Jok' olet kihlan kiinni pannut,
 Ilman luottehet lukinnut,
 Tungeite tähän tulehen,
 Vaivu tähän valkeahan,
 Vesi suussa, vesi päässä,
 Vesihattu hartioilla;
 Astuos tulista tietä,
 10 Säkehistä säihkyttele,
 Viskele vilua vettä
 Tulen tuimille jälille,
 Laita tuuli tuulemahan,
 Vilu ilma viilomahan,

Paikoille palanehille,
 Tulen tuiki polttamille,
 Ett' ei märkinä menisi,
 Eikä karstoin katkeaisi!

r.

Nouse veestä veen emäntä,
 Rapakosta rautahammas,
 Syömähän tätä pahoä,
 Luonnotonta lappamahan,
 Tuoppa lampi tullessasi,
 Se visko tulen vihoille,
 Paikoille palanehille,
 Tulen tuiki mennehille,
 Jott' ei viikkoa vihoa,
 10 Eikä kauvan karvastele!

Toisin:

2. Ve'en eukko kultakutri,

s.

Vesiviitta vaaran poika,
 Kaunis kallion sikiä,
 Vuoen vuoressa levännyt,
 Kauvan maannut kalliossa,
 Kytkeite tähän kytöhön,
 Painaite tähän panuhun,
 Tee tuli tehottomaksi,
 Panu miehuuettomaksi;
 Tuovos vettä tuohisella,
 10 Kanna kaksivantisella,
 Kahen kantosen välistä,
 Koivun kolmen juuren alta,
 Hyyinvettä ja vilua,
 Tulen tuimille pahoille,
 Tääll' on tuli turmellunna,
 Panu tehnyttä pahoä,
 Ylitse tahon Jumalan,
 Päitse auvon autuahan!

Toisin:

1, 2. V. Vaiton (Vaiton) p.

Suoviitta Kalevan lapsi,
2. Siniviittainen s.
15, 16. Kun panu pahan tekevi,
Tuli tuhmin (tuiki) turmelevi,

63.

Tulta lumotessa.

a.

Neitsy Maaria emonen,
Hyvä äiti armollinen,
Menes tuonne toisialle,
Pimeähän Pohjolahan,
Lumivaaran kukkulalle,
Pohjoispuolelle mäkeä,
Jossa pyy pesän pitävi,
Kana poiati kasvattavi,
Tuoppas lunta, tuoppa jäätä,
10 Jolla tulta tummentelet,
Valkeata vaivuttelet,
Tulen tuiki polttamatta,
Valkean viottamatta!
Kun ei siitä kyllin liene,
Pane paitasi panuhun,
Vyösi vaski valkeahan,
Ne tunge tulen väkehen,
Nepä liekkihin levitä;
Anna silkkisi sininen,
20 Käteheni kääreheksi,
Jolla tulta tummentelen,
Valkeata varventelen!
Tuli tuima nukkukohon,
Maaria makuuttakohon,
Vesi kulua valvokohon,
Jesus päältä katsokohon!

Toisin:

9. Ota jäätä, veä vettä,

b.

Panu poika Aurinkoisen,
Auringottaren tekemä,

Alla ahjojen asuja,
Liejessä lepäeliä,
Himmennaite hiilihisi,
Tummennaite tuhkihisi,
Kytkeite kypenihihi,
Poroihihi peitteleite,
Päivällä pieltäväksi
10 Honkaisessa huonehessa,
Kivisessä kiukahassa,
Yöllä piileteltäväksi
Hiilisessä hinkalossa,
Kehän kultaisen kes'ellä!
Tuli kulua tuupukohon,
Valkeainen vaipukohon,
Vesi vanhin valvokohon,
Tuli nuorin nukkukohon!

Toisin:

1, 2. Tuli p. A.
Panu Jesuksen panema,
„ Tummene sinä tulonen,
Vaimene nyt valkeainen,
2. Aurinkoisen pojan poika,
5, 6. Hiukeneite (himmeneite) h.
Tunkeneite (tuli tummu) t.
7, 9. Kätkeite k., P. pivon piellä,
12, 13. Y. liejessä l., H. hiertimessä,
16. Valo kulua v.

c.

Panutar parahin neiti,
Tule tänne tarvittaissa,
Tummentamahan tulosta,
Vaimentamahan valosta,
Heilahuta helmojasi,
Lekahuta liepehiä,
Tuli niele turkkihihi,
Valkeainen vaatteihisi,
Isketä ripasihisi,
10 Varo vaateriepuihisi,
Ett' ei polta poskillensa,
Vierillensä tee vikoa!

Toisin:

8. V. vatsahasi,
10. Kätke v.

d.

- Nunnus ilman tyttäriä,
Höyhenys Panuttaria,
Tule tänne kutsuttaissa,
Ajaite anottaessa,
Tuovos hyytä tullessasi,
Tuovos hyytä, tuovos jäätä,
Ilmassa on hyytä kyllin,
Sekä hyytä jotta jäätä,
Jolla hyyllä hyy'yttele,
10 Jäähyellä jäähyttele,
Hyyllä hyyä hyppyseni,
Jäällä jäähytä käteni,
Tee tuli tehottomaksi,
Humu huumehettomaksi,
Ett' ei kyyä kynsiäni,
Käsiäni kärryttele!

Toisin:

1. Munnus i. tyttäristä,
1, 2. Tule neiti taivahasta,
Impi pilvestä piraha,
* Höyhenes Panuttarista,
9, 10. J. h. hyy'yttelen, J. jäähyttelen,
11, 12. Pistän hyyhyn h., J. jäähytän k.
13, 14. Teen tulen t., Humun h.

e.

- Hyinen eukko Pohjolasta,
Pohjan akka harvahammas,
Hyistä kelkkoa vetäös,
Jäistä tankkoa taluos,
Läpi tuimien tulien,
Läpi polttavain porojen,
Jott' ei polta poskiani,
Kärvennä kätösiäni;
Veäppäs vetinen lumme
10 Kahen puolen kämmentäni,

Tulen tuiki polttamatta,
Valkean varistamatta,
Kostaissa tulen tuhoja,
Tulen lientä lievittäissä!

Toisin:

1. Louhi Pohjolan emäntä,
7, 8. J. e. p. poikiani, K. käperiäni;

64.

Uhritoimissa.

a.

- Kunnotar valittu vaimo,
Kärehetär kultavaimo,
Tule kullan keittämästä,
Hopean sulattamasta,
Annan kullat kulppihihi,
Hopeat pikarihihi,
Nämät on kullat kuun ikuiset,
Päivän polviset hopeat,
Isoni soasta saamat,
10 Tavottamat tappelosta,
Minun lasna ollessani,
Piennä piehtaroiessani,
Isän polven korkeuisna,
Äitin värttinän pituisna.

Toisin:

5. Ota k. k.
8. P. selkeät (mannunpolviset) h.

b.

Puhas metsolan emäntä,
Metsän kultainen kuningas,
Kuule kultaiset sanani,
Hopeaiset lauseheni,
Kullalla mie kuikuttelen,
Hopealla houkuttelen;
Käyvös kullan muuttêhelle,
Hopean vajehukselle,

Sinun on kullat karvaisemmat,
 10 Sinun himmemmät hopeat,
 Minun on kullat kuuleammat,
 Hopeani hohtavammat,
 Käeten soasta käyty,
 Uhotellen ulkomailta,
 Vetämät Venäeheltä,
 Alta Riian riitelemät.

Toisin:

7, 8. Käy k. valaimille,
 H. jakaimille,
 8. Sulle kullat, mulle karvat,
 11. M. o. k. kuulusammat (kirkkahammat),

c.

Tapion talon isäntä,
 Tapion talon emäntä,
 Metsän ukko halliparta,
 Metsän kultainen kuningas,
 Mimerkki metsän emäntä,
 Metsän armas antimuori,
 Siniviitta viian eukko,
 Punasukka suon emäntä,
 Tule kullan muuttelohon,
 10 Hopean vajehtelohon!
 Minun on kullat kuun-ikuiset,
 Ijänpäiväiset hopeat,
 Ne on kullat Ruotsin kullat,
 Ruotsin hohtavat hopeat,
 Torin on tuotu Tornioista,
 Tappeluin rajan takoa,
 Taattoni soasta saanut,
 Tavotellut tappelusta;
 Ne kuluvat kukkarossa,
 20 Tummentuvat tuhniossa,
 Kun ei oo kullan muuttajata,
 Hopean vajehtajata.

Toisin:

9, 10. T. k. vaihtimille, H. murentimille!
 17, 18. T. s. saamat, Vanhemman varuste-
 lemat;

d.

Metsän ehtosa emäntä,
 Kultainen metsän kuningas,
 Tule jo kullat ottamahan,
 Hopeat valitsemanhan!
 Ota kullat kullastasi,
 Hopeat hopeastasi,
 Kullat annan kynsillesi,
 Kämmenillesi hopeat,
 Tapion talon hyväksi,
 10 Metsolan ihastukseksi.
 Lempiliinasi levitä
 Alle minun kultieni,
 Ilman maahan tippumatta,
 Rikkoihin rivestymättä,
 Ne on kullat, kuulut kullat,
 Jotk' on saatu Saksan maalta,
 Riioin Riiaasta peritty,
 Tanemarkin tappelosta.

e.

Salon Herra, maan isäntä,
 Kaunis kankahan eläjä,
 Mielikki metsän emäntä,
 Metsän armas antimuori,
 Käy nyt kullat ottamahan,
 Hopeat valitsemanhan,
 Tapiolan rikkaueksi,
 Metsän impien iloksi;
 Pane maalle palttinasi,
 10 Lempiliinasi levitä,
 Alle kullan kuumottavan,
 Alle huotavan hopean,
 Kullan maahan tippumatta,
 Hopean rivestymättä,
 Ei kullat kuluhun jousa,
 Hukkahan hyvät hopeat!

65.

Varkaanviemää peruuttaissa.

Nouse Kalma kaaheille
 Varkahani vartiaksi,
 Kalujeni kaitsiaksi,
 Omoani ottamahan,
 Vietyä peruuttamahan,
 Hirmukourilla kovilla,
 Kaikkivallan kahlehisssa!
 Hippa Hiien tyttäriä,
 Kipinätär, Hiien kissa,
 10 Revi reisiä jalosti,
 Kipeninä kiusaele,
 Ett' ei saisi yöllä maata,
 Eikä päivällä levätä,
 Ennen tuomatta takaisin,
 Panematta paikallensa,
 Viemänsä, varastamansa,
 Mun omani ottamansa,
 Saamansa, saloamansa!

66.

Varkaita varoessa.

Otavatar yön on tyttö,
 Öinen valvoja vakainen,
 Tule tänne, tarvitaan,
 Käyvös tänne, kutsutahan
 Varojani valvomahan,
 Kalujani kaitsemahan,
 Kaonnutta katsomahan,
 Vietyä paluuttamahan!

67.

Varoitessa.

a.

Nouse ennen Eine-eukko,
 Hengenhaltia havaitse,

Ennen noian nousemista,
 Katehen kavahtamista,
 Mielen liian liikkumista,
 Tietomiehen tempomista,
 Pojan ainoan avuksi,
 Miehen kuulun kumppaliksi!
 Jos et itse jouakkana,
 10 Et itse kehannekkana,
 Pistä tänne piikojasi,
 Käske käskyläisiäsi,
 Paras tänne, ei pahinta,
 Pisin tänne, ei lyhintä,
 Kerallani keikkumahan,
 Kanssani kävelemähän!

Toisin:

3, 4. E. n. nousematta, K. kavahtamatta,
 5, 6. M. l. liikkumatta, T. tempomatta,
 „ Ylimielen liikkumatta,
 Tienkäviän tietämättä,

b.

En tieä poloinen poika,
 En poika polon-alainen,
 Mistä hoivoa huhuime,
 Mistä vämmään väkeä,
 Taatoltako taivahasta,
 Vai emolta maa-emästä;
 Oi emoni vaimo vanha,
 Maammo kaunis kantajani,
 Jo olet kauvan maassa maannut,
 10 Viikon nurmessa nurunut;
 Nouse maasta maamoseni,
 Kalmistosta kantajani,
 Väkiäsi, voiminesi,
 Väeksi vähän urohon,
 Tuoppa turkki tuonen maasta,
 Tuhatnyplä tuonen turkki,
 Jonka päälleni puetan,
 Noien noitien varaksi!
 Monta on noittoa kylässä,

20 Tietäjätä tien ohessa,
Äijä velhoja vesillä,
Katehia kaikin paikoin.

c.

Tule Jesus turvakseni,
Vä克斯eni, voimakseni,
Ellös heitä Herra Jesus,
Hylkeä hyvä Jumala,
Naisten naarojen sanoihin,
Kusikinnerten kiroihin,
Akkojen ajatuksiin,
Miesten mielimurteihin,
Joka lehvän leikkaella,
10 Joka sammakon sanoa;
Seiso eessä seinänäni,
Asu aitana takana,
Ett' ei pysty noian nuolet,
Eikä tietäjän teräkset;
Tuo mulle tulinen miekka,
Kanna kuuran karvallinen,
Säkehinen säihäytä,
Käteheni oikeahan,
Jolla paiskoan pahoja,
20 Rumat henget ruhtaisisin,
Jolla hurttia hosuisin,
Koljumit kovasti löisin!

d.

Ylemmäksi huokoanime
Pääni päälle taivosehen;
Tule Luoja loitsimahan,
Jnmala puhelemahan,
Nyt on Luojan loitsu-aika,
Jumalan puhelu-aika;
Itse istuos Jumala,
Alennaite armollinen,
Vakaiseksi vartiaksi,
10 Ole ainoisna apuna
Kateita kaatamassa,

Vastuksia voittamassa;
Päästä miestä päättehistä,
Pättehistä, puuttehista,
Kylän suuren suuteluista,
Kirokiukkuisten sanoista,
Huorien holantehista,
Vaimojen valantehista,
Akan kehnon keksinnöistä,
20 Pitkähiuksen himpehistä,
Miehen mustan murtehistä,
Rymännyksen ryötehistä,
Sukukunnan suusanosta,
Lajikunnan lausunnoista!

Toisin:

15. K. suurista sanoista,
19. A. k. noitehista,
21. M. mustista vihoista,
„ M. mieliarveluista,

e.

Laita Luoja lapselleni,
Varavaippa, turvaturkki,
Jonka alla yöt olisi,
Päivät päällensä pitäisi,
Aina onnen vuotehella,
Sekä selvällä sijalla,
Turvassa totisen Luojan,
Armossa jalon Jumalan!
Jos ken suulla. suuteleisi,
10 Sanoilla sa'atteleisi,
Pane sulkku suun etehen,
Haitta hammasten välihin;
Suunsa sammaloittukohon,
Kielensä maottukohon!

Toisin:

10. Sanoillansa saatteleisi,

f.

Kave eukko, luonnon tyttö,
Kave kultainen korea,

Tule, noiu noitujia,
 Kiroa kiroajia,
 Kaa'a maalliset katehet,
 Veelliset velhot sorra;
 Kuo mulle kultakangas,
 Helkytä hopeakangas,
 Valmista varahamonen,
 10 Vaippa vaskinen varusta,
 Jonka alla yöt asuisin,
 Päivät päälläni pitäisin,
 Avulla hyvän Jumalan,
 Toimella totisen Luojan,
 Jott' ei poika pois tulisi,
 Emon tuoma erkaneisi,
 Eksyisi emon tekemä,
 Vaimon kantama katoisi!

Toisin:

- 1, 2. Neitsy Maaria emonen . . .
 8. Heiluta h.
 12. P. päällä puuhoaisin,
 17-18. Ett' ei lyijy miestä löisi,
 Tinapalli paiskoaisi!

g.

Ututyttö, neitoterho,
 Keritse kiveltä villat,
 Katko karvat kalliolta,
 Tee mulle utuhamonen,
 Vanu mulle vaskivaippa,
 Jonka alla yöt olisin,
 Päivät päälläni pitäisin
 Tuon noian noituessa,
 Susiturkin syytäessä,
 10 Laskiessa Lappalaisen.

h.

Nouse neiti lähtehestä,
 Hienohelma hettehestä,
 Heinikosta hienosormi,
 Kutri kultainen kulosta,

Tukenani tuutimahan,
 Varanani vaappumahan,
 Katehiset kaatamahan,
 Pahansuovat sortamahan,
 Häjyjä hävittämähän,
 10 Vastuksia voittamahan,
 Etiseltä ilmaltani,
 Takaiselta varjoltani,
 Sivulta molemmin puolin,
 Kupehelta kummaltaki;
 Poista pojes nuoret noiat,
 Vanhat arpojat aseta,
 Tuonne tunge nuoret noiat,
 Vanhat arpojat ahista,
 Sotke soihin sammalihin,
 20 Itse huppeä ylitse!
 Äijä on maassa tietäjiä,
 Maan povessa mahtajia,
 Noitia joka norolla,
 Kateita kaikin paikoin,
 Velhoja joka veräjä,
 Joka aita arpojia.

i.

Maan tyttö, manuen neiti,
 Kuule kultaiset sanani:
 Nosta maasta miehiäsi,
 Mannusta urohiasi,
 Sata seipähän sijasta,
 Tuhat kannon kainalosta,
 Sata miestä miekatonta,
 Tuhat miestä miekallista,
 Väekseni, voimakseni,
 10 Kaikki kansakunnakseni,
 Noien noitien sekahan,
 Tietäjien tienohille!

k.

Mannun ukko maasta nouse,
 Poika pellon penkerestä,

Kirkon kirjatun sivusta,
 Satalauan lappeasta!
 En ota pyytöhön oravan,
 En kutsu jänön jälille,
 Taħo en ilveksen ajohon,
 Enkä hirven hiihantohon,
 Otan itseni varaksi,
 10 Avukseni, ainokseni,
 Tuekseni, turvakseni,
 Jonka turvin työt tekisin,
 Avuin aitoa panisin,
 Varoin vettä souteleisin.

l.

Maan isäntä, maan emäntä,
 Maan on kultainen kuningas,
 Luohu luohutellessani,
 Ole oikein, seiso selkein,
 Ett' et nouse noituessa,
 Et kiihy kirottaessa;
 Puhas maa, puhas mantu,
 Puhas mannun hallitsia!

m.

Neitsy Maaria emonen,
 Pyhä piika taivahinen,
 Vaimo valkean verevä,
 Retupilven reunimmainen,
 Tule tänne, tarvitahan
 Näille töille työntyessä,
 Raaoille rakentuessa,
 Asioille astuessa!
 Jos tapahut taivosessa,
 10 Retupilven reunan päällä,
 Niin tule tulen utuna,
 Alennaite auterena;
 Kunsas tullet maata myöten,
 Hiihtäös lipein suksin,
 Kunsas tullet merta myöten,
 Soutaos punaisin pursin,

Venosella kultaisella,
 Airoilla hopeisilla;
 Jos jou'ut joen takana,
 20 Joutuos joesta poikki,
 Silkki sillaksi vetäös,
 Punalanka portahaksi!
 Kylä vastahan tulevi,
 Käy läpi kylän kujaisen,
 Läpi kaupungin katuisen,
 Läpi linnan uulitsaisen,
 Kepsuta kepein kengin,
 Sukin mustin muikuttele,
 Sukin valkein vaella,
 30 Hienoin helmoin hemmahtele,
 Kuo mulle kultakangas,
 Vaippa vaskinen varusta,
 Jonka alla yöt lepeän,
 Päivät päällä puuhaelen!
 Jos ei anna aika myöten,
 Tahi itse et kehanne,
 Työnnä pisin piikojasi,
 Paras palkkalaisiasi,
 Kerallani keikkumahan,
 40 Kanssani karehtimahan,
 Katehia katsomahan,
 Vastuksia voittamahan!

Toisin:

2. P. p. pikkarainen,
 7, 8. Tätä neittä naittamahan,
 Miestä vienähän vihille!
 24, 25. K. l. k. kujien, L. k. katujen,
 26, 27. L. l. uulitsujen, Käy tänne k. k.
 32, 33. Vala mulle vaskivaippa,
 J. a. y. makoan (elelen),

n.

Neitonen norosta nouse,
 Kultarintainen kulosta,
 Kanssani kapajamahan,
 Kerallani keikkumahan;
 Ole yöllisnä tukena,

Päivällisnä vartiana,
 Yöt on istu ikkunoissa,
 Päivät kuunnellen kujalla,
 Veräjillä vierevillä,
 10 Varvuilla vapisevilla,
 Ei tuo vasten itseäni,
 Eikä vasten joukkoani,
 Vaan on vasten vastuksia,
 Vasten vaivoja pahoja!

Toisin:

7. Y. o. i. ikkunoilla,

o.

Omp' on poika Pohjolassa,
 Mies pitkä Pimentolassa,
 Jonk' on paistoi partajouhet
 Kuin on lehto liepehillä,
 Jonka tukka tuuhotteli
 Kuin on männikkö mäellä;
 Tule poika Pohjolasta,
 Mies pitkä Pimentolasta,
 Väeksi vähän urohon,
 10 Miehen pienen miehuueksi,
 Jott' en turhiin tulisi,
 Häpeihin hämmenisi,
 Noien noitien noroilla,
 Tietomiesten tienohilla!

Toisin:

3. J. p. partakarvat

5. J. t. tuu'ittavi

12. H. hämmentyisi (hämmästyisi),

p.

Punahattu Tuonen poika,
 Kierosilmä, vääräleuka,
 Sysi noiat syrjällehen,
 Maan katehet kallellehen;
 Ammu noitia maha'an,
 Peruksehen perkeleitä,
 Katehilta silmä kaiva,

Viillä vatsa vastuksilta!
 Ken katehin katsonevi,
 10 Silmin kieroin keksinevi,
 Vetäös verinen hursti,
 Hurmehursti huiahuta,
 Taivosesta maahan asti,
 Sio silmien etehen!

q.

Oi Ukko, isä ylinen,
 Mies on tarkka taivahinen,
 Ole puolla poikiesi,
 Aina lastesi apuna;
 Poista velhot puoleltani,
 Kaitseksentele katehet,
 Satuloi sata oritta,
 Tuhat miestä miekottele,
 Kerallani kulkemahan,
 10 Kanssani karehtimahan,
 Katehia kaatamahan,
 Pahoja porottamahan,
 Etiseltä ilmaltani,
 Takaiselta puoleltani,
 Päältä pääni, vierestäni,
 Kupehelta kummaltaki,
 Ett' ei poika pois tulisi,
 Emon lapsi lankeaisi,
 Luojan luomalta luvulta,
 20 Pyhän Synnyn säättämältä!

Toisin:

18. E. tuoma erkaneisi,

r.

Ukkoni, isä ylinen,
 Vaari vanha taivahinen,
 Aita rautainen rapaja,
 Teräksinen tarha laai,
 Maasta lähin taivosehen,
 Taivosesta maahan saatse,
 Suojaksi minun väkeni,

- Oman kansan katteheksi;
 Teräksillä seivästele,
 10 Vitsastele maan mailla,
 Kääri kyillä käärmehillä,
 Sisiliskoilla sitele,
 Jotka noitia näkevät,
 Katehia katselevat;
 Heitä hännät häilymähän,
 Keskipaikat keilumahan,
 Nokkapuolet nousemahan,
 Päät vankat vapajamahan,
 Tänne hännin häilymähän,
 20 Tuonne päin kähisemähän,
 Ulos suin suhisemahan,
 Ulos kielin kiehumahan,
 Kuulioita kuokkimahan,
 Näkiöitä näykkimähän,
 Vihansuovat sortamahan,
 Pahat maahan painamahan,
 Syömähän kylän kiroja,
 Lausehia lappamahan,
 Rikkehiä riisumahan,
 30 Haittoja hajottamahan!

Toisin:

- 3, 4. Tarha tamminen r.
 Pihlajainen pystö pistä,
 5, 6. Sata sylvä maa-emähän (maan si-
 sähän),
 Tuhat sylvä taivosehen,
 11. Käännä kirjokäärmehillä,
 16. K. keikkumahan,
 18. P. (suut) mujot mutelemahan,
 19, 20. Tänne purstot puikkamahan,
 Sinne pääät päräjämähän,

s.

Taos Ukko rautatarha,
 Aita rautainen rakenna
 Rautaisilla aiaksilla,
 Vaskisilla vitsaksilla;
 Ylähäksi aita nosta

- Maasta saatse taivosehen,
 Noian nousemattomaksi,
 Tietäjän tehottomaksi;
 Teräksestä tee veräjät,
 10 Sepenistä seiväsparit,
 Kääriskele käärmehillä,
 Väännä mustilla mailla,
 Päin ulos, sisähän hännin,
 Kita kirrin laulamahan,
 Suu ulos suhajamahan,
 Pääpuoli päräjämähän,
 Kierten käyvä keijolaisen,
 Kaarten kulkea katehen,
 Aiasta takaisin puolin,
 20 Veräjistä ulkopuolin!
 Min noiat alenteleikse,
 Sen sä aitoa alenna,
 Jott' ei maan matonenkana
 Pääse aiasta alatse,
 Min noiat ylenteleikse,
 Sen sä aitoa ylennä,
 Ett' ei ilman lintukana
 Lennä aiasta ylitse,
 Ylähäksi kokko lenti,
 30 Ylemmäksi aita tehkös,
 Alahitse kyy matavi,
 Alemmäksi aita pannos!

Toisin:

6. M. asti t.
 11. Käännättele k.
 13. Pää u., s. häntä,
 21, 22. Jos n. a., Sinä a. a.
 „ Kun n. a., Silloin a. a.
 25, 26. Jos (kun) n. y., Sinä (silloin) a. y.

t.

Ukko kultainen kuningas,
 Aina vahva varjelia,
 Nosta kyytä kymmenkunta
 Tahikka sata matoa

Kerallani keikkumahan,
 Kanssani kamuamahan,
 Alas hännin häilymähän,
 Ylös kielin kiehumahan;
 Katehille kuoppa kaiva,
 10 Hauta varsin valmistele,
 Yheksän sylen syvyinen,
 Johon noiat päin menevät,
 Kaikki kaatuvat katehet!
 Kun ei siitä kyllin liene,
 Linna rautainen rakenna,
 Varustaos vaskivalli,
 Late rautainen rapaja,
 Vaskiseinät seisottele,
 Esteheksi noian nuolen,
 20 Kaiheksi katehen silmän

Toisin:

18. Vaskikansi katteheksi,

u.

Oi Ukko ylijumala,
 Puota putki taivosesta,
 Valahuta vaskitorvi,
 Kultakilpi kirvottele,
 Johon putkehen pueime,
 Vaskitorvehen varoime,
 Ett' ei pysty noian nuolet,
 Eikä tietäjän teräkset;
 Tuoppa kultakirvehesi,
 10 Hopeainen tapparasi,
 Jolla leikon Lemmot kaikki,
 Sekä pilkon perkelehet,
 Kaa'an noiat nuolihinsa,
 Velhot veitsirautoihinsa,
 Tietäjät teräksihinsä,
 Pahat miehet miekkoihinsa!

v.

Ukko kultainen kuningas,
 Hopeainen hallitsia,

Tule pilvissä pimatén
 Poutapaikoissa pamaten,
 Tuo mulle kipuinen kirves,
 Valahuta vaskiponsi,
 Jolla haitat hakkeleisin,
 Nuolet Lemmon leikkeleisin,
 Vastukset hajotteleisin!
 10 Kun saan, Ukko, kirvehesi,
 Varakseni vaskiponnen,
 Tuhat vuorta poikki lyönen,
 Sata rauaista mäkeä,
 Tempoan teräsneiniä,
 Tullisia tuiskuttelen,
 Hakulaisia hajotan,
 Jotta Hiiet himmeneisi,
 Perkelehet pelkeäisi,
 Maan kamalat kammastuisi,
 20 Katoaisi maan katehet!
 Jos siitä vähä tulisi,
 Tuo mulle tulinen miekka,
 Kalpa kullankarvallinen,
 Jolla noitia otelen,
 Katehia maahan kaa'an,
 Konnan koiria komennan,
 Sekä pieksän perkeleitä,
 Pirulaisia pitelen,
 Kaikki Hiiet himmastutan,
 30 Maan kavalat kammahutan,
 Pelästytän perkelehet,
 Painelen väen pakanan!

Toisin:

7, 8. J. Lemmon leikkeleisin,
 Hakkoaisin Hiién haitat,
 14, 15. Telkytän t., T. tuiskuttelen,
 23. Kanna k. (tänne rautakanki),
 28. Jolla ma pirut pitelen,

x.

Ukko taivahan napainen,
 Itse ilman suuri herra,

Tuoppa turvani suvesta,
 Turva toinen luotehesta,
 Piä pilvissä keräjät,
 Sekehissä neuvo selvä,
 Iätä iästä pilvi,
 Kohottele koillisesta,
 Nosta lonka luotehesta,
 10 Länkä lännestä lähetä,
 Pilven pitkältä perältä,
 Koko kolmelta taholta,
 Yheksältä yhjäytä,
 Nurin puolin nyhjäytä,
 Syrjin yhtehen syseä,
 Lomitusten loukahuta,
 Sa'a hyytä, sa'a jäätä,
 Sa'a rauaista rietta,
 Teräksistä tellittele,
 20 Sa'a kyitä käärmehiä,
 Vasten suita suihkavia,
 Kitoja kähäjäviä!
 Äijä on suita suihkavia,
 Kitoja kähäjäviä,
 Noien noitien noroilla,
 Sekä velhojen vesillä,
 Tietomiesten tienohilla,
 Lakkipäien lainehilla,
 Noustessa noron neniä,
 30 Mäkipäitä möyrymiesten.

Toisin:

22. K. kehajavia!

y.

Oi Ukko ylinen herra,
 Istuja ijän-ikuinen,
 Jymypilvien pitäjä,
 Hattarojen hallitsia,
 Puippas riitesi tulinen,
 Säkehininen säilähytä,
 Taivas reijiksi revitä,
 Ilman kansi ikkunoiksi,

Jymähytä jyskyjäsi,
 10 Pamahuta paukkujasi,
 Poutapilvissä pomise,
 Pauka ilman palkehessa,
 Iske tulta ilman päältä,
 Vala tulta taivahasta,
 Katehia kaatamahan,
 Velhoja hävittämähän,
 Noitia tähystämähän,
 Tietäjiä tempomahan!
 Paljo on teillä tietäjiä,
 20 Noitia joka norolla,
 Velhoja joka vesillä,
 Katehia kaikin paikoin
 Kujan suussa kulkemassa,
 Aitoviertä astumassa.

Toisin:

3. Vallan pilvissä p.

8. Ilma kaikki i.

13, 14. I. t. taivahasta,
 Järähytä järven päässä,

15. K. katsomahan,

19–21. Äijä on tiellä t.

Paljo noitia n.

V. j. veräjä,

z.

Ukko taivahan jumala,
 Lähe kanssa, käy keralla,
 Väeksi vähän urohon,
 Miehen pienen miehuueksi;
 Anna, Ukko, uuluasi,
 Väkeäsi mies väkevä,
 Tuo miekka tuhannen miehen,
 Saatata sa'an urohon,
 Käteheni oikeahan,
 10 Että taitaisin tapella
 Vasten vastuksen väkeä,
 Häviöhön häijyt saisi,
 Perkele peri katohon,
 Tuiki tuimenettomaksi!

Toisin:

2. L. k. k. avuksi,
5, 6. Tuoppas, U., ummertasi,
Siniviitta vimmertäsi,

aa.

- Oi Ukko ylijumala,
Taatto taivahan napainen,
Jou'uttele jousi suuri,
Katso kaaresi parahin,
Pane vaskinen vasama
Tuon tulisen jousen päälle,
Ammu noitia noroilla,
Tietäjiä tienohilla,
Ammu kautta kainalojen,
10 Halki hartiolihojen;
Saata noiat nukkumahan,
Tietäjät uneksimahan,
Siksi pitkäksi ikeä,
Kuuksi kullan valkeaksi!

Toisin:

- 9-14. A. halki hartioista,
Kautta kainalo-lihojen;
Kaa'a noiat nuolihinsa,
Tietäjät teräksihinsä,
Velhot veitsirautoihinsa,
Ampujat aseihinsa!

bb.

- Nouse veestä veen emäntä,
Sinilakki lainehista,
Hienohelma hettehestä,
Puhasmuotoinen muusta,
Väettömälle väeksi,
Turvaksi tuettomalle,
Nosta miehiä merestä,
Umpilammista urohot,
Jokiloista jousimiehet,
10 Kalpamiehet kaivoloista;
En taho vasten itseäni,

Enkä vasten seuroani,
Otan vasten vastuksia,
Vasten vastuksen väkeä!

Toisin:

10. Avannoista aika poiat;
11, 12. E. ota (ei tuo) v. i., E. (eikä) v. s.
14. V. muita rikkeitä!

cc.

- Onko vuoressa väkeä,
Alla kallion apua?
Ompa vuoressa väkeä,
Alla kallion apua;
Anna vuori voimoasi,
Väkeäsi vaaralainen,
Miehen ainoan avuksi,
Yksinäisen ympärille,
Ett' ei miestä syyttä syöä,
10 Tah ei tau'itta tapeta!

Toisin:

- 5, 6. A. kallio apua,
Vuori voimoa liseä,

dd.

- Tule vanha Väinämöinen,
Tietäjä ijän-ikuinen,
Puhumahan puoleltani,
Viereltäni virkkamahan;
Tuo tänne tulinen koira,
Rakki rauan karvallinen,
Syömähän kylän kiroja,
Kylän noiat noppimahan!
Kun ei siitä kyllin liene,
10 Anna vanhoa väkeä,
Ijän kaiken istunutta,
Homehessa huokunutta,
Jok' on kauvan maassa maannut,
Viikon viiassa levännyt,
Väekseni, voimakseni,
Kaikki kansakunnakseni,

Tuo miekka tuliteräinen,
 Anna mulle ilman miekka,
 Jolla riisun rikkehiä,
 20 Haitat maahan hakkaelen,
 Poies kalmat karkottelen,
 Mustarintaiset murennan,
 Jolla Hiidet hirvittelen,
 Sekä pieksän perkelehet,
 Oikealta puoleltani,
 Vasemelta varjoltani,
 Kulen kullaisna keränä,
 Hopeaisna vuolangenna,
 Ett' ei pysty noian nuolet,
 30 Eikä tietäjän teräkset!

Toisin:

17, 18. Tuo mulle tulinen miekka,
 Kanssani kamala m.
 27. Kerin (käyn, käyen) k. k.

ee.

Nouse maasta musta kukko,
 Kana rautainen kavehi,
 Kerallani keikkumahan,
 Kanssani karehtimahan,
 Katehia kaatamahan,
 (Noitia nukuttamahan),
 Katehilta silmä kaiva,
 Noi'ilta nenä repäise!

Toisin:

1, 2. N. m. kulta — (rauta-) kukko,
 Rautakannuksin kavaha,

ff.

Nouskate meriset miehet,
 Umpilampiset urohot,
 Someresta suomuviitat,
 Hietahelmat hettehestä,
 Pilvisauvojen pituiset,

Korpikuusten korkeiset,
 Sata miestä miekallista,
 Tuhat rauaista urosta,
 Sekahani seurumahan,
 10 Kanssani karehtimahan,
 Kateita kaatamahan,
 Vastuksia voittamahan,
 Jott' ei liika liioin söisi,
 Yastus viljalta vitaisi!

Toisin:

1. N. nokiset m.
 3-6. S. suomuselkä, Hietahelma h.
 P. pituinen, Korpikuusen korkeinen,

gg.

Ylös maasta miekkamiehet,
 Mannun-aikaiset urohot,
 Kaivoloista kalpamiehet,
 Jokiloista jousimiehet;
 Nouse metsä miehinesi,
 Korpi kaikki kansoinesi,
 Vuoren ukko voiminesi,
 Vesihiihi heimoinesi,
 Väkinesi veen emäntä,
 10 Veen vanhin valtoinesi,
 Neitoset joka norosta,
 Hienohelmat hettehistä,
 Miehen ainoan avuksi,
 Pojan kuulun kumppaliksi,
 Jott' ei pysty noian nuolet,
 Eikä tietäjän teräkset,
 Ei asehet ampumiesten,
 Eikä velhon veitsirauat!

Toisin:

2. Korven keskeltä u.
 5-7. Nouse Hiisi heimoinesi,
 Lähe kehno kansoinesi,
 Perkele perehinesi,

68.

Verenjuoksua sulkiessa.

a.

Neitsy Maaria emonen,
 Rakas äiti armollinen,
 Tule tänne, käy välehen,
 Välehemmin tarvitahan,
 Veren maahan vuotaessa,
 Hurmehen hurahaessa;
 Pistä pieni peukalosi,
 Liitä sormesi suloinen,
 Veren tielle telkimeksi,
 10 Tulevalle tukkeheksi,
 Jott' ei juoksisi jokena,
 Lammikkona laskeuisi!
 Vaan jos ei totelle tuosta,
 Vääjänne väheäkänä,
 Käy turve tuvan takoa,
 Sammal saunan salvoksesta,
 Tulevalle tukkeheksi,
 Salvaksi samoajalle;
 Kun ei tuostana totelle,
 20 Tuovos tänne taivahasta
 Viisi pellavaspiivoa,
 Kuusi villakuontaloo,
 Tukkehehsi tuiman reiän,
 Paikaksi pahan veräjän;
 Heitä hienot helmukseksi,
 Esiliinasi levitä,
 Rautaraukan ratkomihin,
 Terän hienon tempomihin,
 Veä päälle lemmen lehti,
 30 Kuluta-ummisko kuleta,
 Veren maahan vuotamatta,
 Punaisen putoamatta!

Toisin:

9. V. t. tyyppiseksi,
 16. S. s. karsinasta (seinän alta),

21, 22. V. Villakuontaloo, K. pellavaskupoo,
 26. Pane paitasi parahin,

b.

Neitsy Maaria emonen,
 Rakas äiti armollinen,
 Tule tänne tarvittaissa,
 Käy tänne kutsuttaessa,
 Kuin välehen tarvitahan,
 Sie jou'u sitä pikemmin,
 Niekla kultainen käessä,
 Sulkkuniitti nieklan päässä,
 Jolla suonet solmuelet,
 10 Verisuonia vetelet,
 Ompelet utuisin niekloin,
 Kurot kultalangoillasi,
 Punaisen putoamatta,
 Tippumatta tilkankana;
 Ota silkki silmiltäsi,
 Tauko päästäsi tavota,
 Sio silkkinauhoillasi,
 Pane palmikoisillasi,
 Reikiä revennehiä,
 20 Haavoja halennehiä;
 Kun ei tuosta kyllin liene,
 Ota vyöltä Väinämöisen
 Kaapu kellankarvallinen,
 Kun ei tuostana totelle,
 Sivallappa Luojan silkki,
 Ota kaapu kaikkivallan,
 Pane Luojan palmikoilla,
 Kääri Luojan käärehillä,
 Noita rauan ratkomia,
 30 Suu sinervän silpomia,
 Tehkös yöllä terveheksi,
 Päivällä imanteheksi,
 Yöt on nahkoa vetele,
 Päivät kalvo kasvattele,
 Ehommaksiksi entistänsä,
 Paremmaksi muinoistansa!

Toisin:

- 15, 16. Päästä s. s., Tauvut (tasma) p. tapoa,
 16. Päre p. punainen,
 „ Kultalanka kulmiltasi,
 17. S. silkkirihmoillasi,

c.

- Neitsy Maaria emonen,
 Pyhä piika taivahinen,
 Hienot helmasi kokoa,
 Käy tänne kepein kengin,
 Sukin sulkkuisin vaella,
 Pukemissa puhtahissa,
 Valkeissa vaattehissa,
 Veren suuta sulkemahan,
 Hurmetta huristamahan,
 10 Jott' ei kuohu koprilleni,
 Eikä päälleni päräjä;
 Pane sulku suun etehen,
 Hame piiloiksi hajota,
 Paitasi tulipunainen,
 Veritulvan tuppeheksi!
 Kun ei tuosta kyllin liene,
 Pane salvaksi sanasi,
 Veren tielle telkimeksi,
 Haavan tuiman tukkeheksi!
 20 Veri jääksi jäätyköhön,
 Hurme hyyksi hyytyköhön,
 Talmaksi takistukohon,
 Veri vuotamattomaksi,
 Suonet soutamattomaksi,
 Alta hyppimättömäksi,
 Päältä potkimattomaksi!

Toisin:

5. Sulkkuisissa sukkaissa,
 11, 12. E. p. pärise; P. s. rauan suulle,

d.

Neitsy Maaria emonen,
 Pyhä piika pikkarainen,

- Lennä pitkin pilven äärtä
 Alas maahan taivahasta,
 Suonia sitelemähän,
 Veren suuta sulkemahan;
 Tuovos tuohinen vesiltä,
 Lohkaise lepästä lastu,
 Veä veitsi huotrastasi,
 10 Tapoas on taskukirves,
 Jolla lastun leikkaelet,
 Hiplaiset hituisen tuota
 Haavahan halennehesen,
 Reikähän revennehesen,
 Reiän suulle sulkimeksi,
 Veren tielle terheneksi,
 Jott' ei maito maahan juokse,
 Puna peltohon putoa!

Toisin:

- 4-6. Laske lanka t.
 Jolla suonia sitelen,
 Veritulvan tukkielen;
 8. Laskeos l. l.
 12. Panen mie vähäisen t.

e.

- Maariatar, kaunis vaimo,
 Tule tänne tarvittaissa,
 Tääll' on tullunna tuhoa,
 Rauta raivoksi ruvennut!
 Ketreäs rikeinen rihma
 Rikeisellä värttinällä,
 Ompeleppas rauan raana,
 Päitä suonen solmiellos,
 Mist' on puistunut punainen,
 10 Veritilkka tippumassa,
 Veren maahan vuotamatta,
 Varina valaumatta!
 Kun ei tuosta kyllin liene,
 Tuovos pikku kattilasi,
 Jolla verta keitetähän,
 Hurmetta varistetahan,

Veritilkan tippumatta,
Rikoille ripahtamatta!

Toisin:

5, 6. K. ritinen r. Ritisellä v.
Jolla hurmetta tymeän,

f.

Helka vaimo hemeätär,
Tule tänne, tarvitahan
Suonia sovittamahan,
Päitä suonten solmimahan!
Ota suosta sammalia,
Tuovos turvemättähiä,
Veren suulle sulkimeksi,
Veren tielle telkimeksi,
Tukis multaturpehilla,
10 Maan saroilla sammaltele,
Peitä pienillä kivillä,
Reikeä repeytynyttä,
Ett' ei maito maahan pääse,
Puna peltohon putoa!

Toisin:

- 1-6. Nouse neitonen norosta,
Punaposki puutiosta,
Tuo hietoa helmoissasi,
Sammalia saumoissasi,
4. P. s. sulkemahan (Jäseniä jatkama-
han!)
6. T. maasta turppahia,
9. T. multaturppahilla,
12. R. repeynyttä,

g.

Heitä Herra kintahasi,
Vala Herra vanttuhusi,
Tuppeheksi tuiman reiän,
Paikaksi pahan veräjän,
Maion maahan vuotamatta,
Punaisen putoamatta!
Lukotkohon Luojan lukko,
Sana Herran salvatkohon,

Ett' ei maito maahan juokse,
10 Rikkoihin veri viaton,
Ylitse Jumalan luonnon,
Yli aivon autuahan!

Toisin:

8. Salpa H. s.

h.

Tule Ukko ilmollinen,
Käy tänne kutsuttaessa,
Veren suuta sulkemahan,
Tulevata tukkimahan,
Ett' ei pursku parralleni,
Valu vaaterievuilleni;
Tuki tuota turpehilla,
Mätä mättähän paloilla,
Vaan jos ei totelle tuosta,
10 Tunge turpea kätesi,
Paina paksu peukalosi,
Liitä sormesi lihava,
Tukkeheksi tuiman reiän,
Paikaksi pahan veräjän,
Veren vuotamattomaksi,
Suonten soutamattomaksi,
Veä päälle lemmen lehti,
Kultalumme luiskahuta!

Toisin:

7. T. suuta t.
18. K. luikahuta (luiahuta)!
„ Mesilumme l.

i.

Ukko vanha valkopäinen,
Tule tänne tarpehesen,
Terin aurasi aseta,
Kärin käännä luottimesi,
Tuonelan tuvan perille,
Pyhän pellon penkerehen,
Tukku turvetta repäise,
Kappale karamätästä;

Tuovos tukko Tuonen maalta,
 10 Salpa Kalman karsinasta,
 Veren suulle sulkimeksi,
 Veren tielle telkimeksi,
 Tuki suuta turpehella,
 Mätä mättähän murulla,
 Veä verho peitteheksi,
 Kalvo päälle katteheksi,
 Verho päivällä vetele,
 Yöllä kalvo kasvattele!

Toisin:

6. P. p. pientarehen (piertanehen),
 8, 9. Muru mustoa mätästä;
 T. t. tuonelasta,

k.

Tulikulkku Lappalainen,
 Kuivakulkku Pohjolainen,
 Joka joi joet tuliset,
 Säkehiset virrat särpi,
 Tule verta särpimähän,
 Veren suuta sulkemahan,
 Hurmetta huroamahan,
 Tuovos tulppa tunturista,
 Päätenaula Pohjolasta,
 10 Veritulvan tukkeheksi,
 Vaskipillinen varusta,
 Tinapilli tienaele,
 Veret keuhkoihin vetele,
 Syämehen säännöttele,
 Syämässä sija verellä,
 Keuhkoloissa kellarinsa,
 Alla maksojen majansa,
 Alla pernojen pesänsä!

l.

Homma kimmain kuningas,
 Tule tänne tarvittaissa,
 Ammoin suonet soutelevi,
 Liikkuvi lihajäsenet,

Veri tulvana tulevi,
 Hurme huppeloittelevi!
 Tule tulvan tukkijaksi,
 Salvaksi samoajalle,
 Veren suuta sulkemahan,
 10 Kitoo kiristämähän,
 Tuoppas liuskale lihoa,
 Lemmon reijestä repäise,
 Pahan hengen palleasta,
 Tämän tulvan tukkeheksi,
 Jott' ei maito maahan juokse,
 Miehen kauno kastehesen!

m.

Tuleppas tulinen Hiisi
 Tulisesta helvetistä
 Kolmen poikasi keralla,
 Kahen kanssa tyttäresi;
 Hivuksesi Hiisi heitä,
 Tunge karvaturvakkosi,
 Veren tielle telkimeksi,
 Ja kun ei totelle tuosta,
 Palsta paikaksi repäise
 10 Lihavasta reijestäsi
 Tukkeheksi tuiman reiän,
 Paikaksi pahan veräjän!

Toisin:

- 5, 6. Tunge H. hippoasi,
 Lempo lierilakkiasi,
 „ Mätä H. mättähiä,
 Tunge Juutas turpehia,
 6. T. Juutas turvakkosi,

69.

Vesimatkoilla.

a.

Soutelemme, joutelemme,
 Noien velhojen vesillä,
 Tietomiesten tienohilla,

Lakkipäien lainehilla,
 Miesten syöjällä selällä,
 Urosten upottajalla;
 Oisiko aivot pikkaraiset,
 Soutajat vähäväkiset,
 Pienoiset perän pitäjät,
 10 Lapset laivan hallitsiat,
 Anna Ahti aivot toiset,
 Tuo mulle mela parempi,
 Anna airoille apua,
 Huovitusta huoparille,
 Jotta saisin suurin souta,
 Ve'et selvin serskitellä,
 Selät suuret seurustella,
 Halki aaltojen ajella!
 Jos aalto ylenteleikse,
 20 Kovin käypi korkealle,
 Ahti aaltoja aseta,
 Ahin lapset lainehia,
 Jotta juosta puisen purren,
 Rautahangan hakkaella,
 Ve'et väljät välkytellen,
 Kaaritellen veet kapeat,
 Tuulen purtta tuuvitella,
 Länsituulen läikyttellä,
 Ilman kourin koskematta,
 30 Airoilla avittamatta!

Toisin:

2—6. N. v. vesille, T. tienohille,
 L. lainehille, M. syöjälle selälle,
 U. upottajalle;

13, 14. Itse airoille asetu,
 Suoritaite soutamahan,

b.

Anna Ahti airojasi,
 Venettäsi veen isäntä,
 Aivot uuet ja paremmat,
 Mela toinen ja lujempi,
 Joilla souan luikuttelen,

Selät vetten seurustelen,
 Katehen koan eitse,
 Velhojen veräjän suitse;
 Äijä on velhoja vesillä,
 10 Kateita kaikin paikoin,
 Virolaista viisin kuusin,
 Kyröläistä kymmenisin!
 Anna juosta puisen purren,
 Purren juosta jolkutella,
 Vierrä kuplina vesillä,
 Lumpehilla lainehilla,
 Vihoin päivän paistamatta,
 Vihoin kuun kumottamatta,
 Vihoin tuulen tuulematta,
 20 Vihoin saamatta satehen!

Toisin:

11, 12. V. viisi kuusi, K. kymmenkunta!
 14, 15. Anna j. j. Kuplina venon v.

c.

Akka aaltojen alainen,
 Vaimo kuohun korvallinen,
 Nouse kourin kuohun päälle,
 Yskin aalloille ylene,
 Kuohuja kokoamahan,
 Vaahtipäitä vaalimahan,
 Eestä purren purjehisen,
 Tieltä tervaisen venehen,
 Jott' ei syytöntä syseä,
 10 Viatonta vierettele!

d.

Holintu ilmahinen,
 Lennä tuonne, kunne käsken,
 Ikuisen iän perähän,
 Päivän koitannan kotihin,
 Pane posket pussuksihin,
 Puhalla ihana ilma,
 Myry myötäinen minulle,
 Minnekki nyt mennäkseni

Noilla väljillä vesillä,
10 Ulapoilla aukeilla!

Toisin:

1. I. ilmarinen,
5. Paa poskesi p.

70.

Vettä voimistaissa.

Nouse neiti lähtehestä,
Somerosta hienosormi,
Nouse vettä noutamahan,
Tuovos vettä voimallista,
Laula vettä laullista,
Kelvollista keinottele,
Tuolta Juortanin joesta,
Pyhän virran pyörtehestä,
Joll' on Ristus ristittynä,
10 Kaikkivalta kastettuna!

71.

Vihollista vastaan merellä.

a.

Oi Ukko, ylijumala,
Ilman kultainen kuningas,
Rakenna rajuin ilma,
Nosta suuri säien voima,
Luo tuuli, lähetä aalto,
Ei tuo vasten itseäni,
Vasten on purtta vainolaisen,
Vasten vastuksen väkeä!

b.

Utu tyttö, terhenneiti,
Ilman tyttö auteretar,
Seulo seulalla utua,
Terhenistä tepsuttele,
Laske talma taivahalta,
Auer ilmasta alenna,

Selvälle meren selälle,
Ulapalle aukealle,
Ei tuo vasten itseäni,
10 Eikä vasten joukkoani,
Vaan on vasten vainolaista,
Vasten vastuksen väkeä,
Ett' ei näe päälle tulla,
Eikä eestäni paeta!

Toisin:

- 7, 8. Minun pääni päästimeksi,
Henkeni pelastimeksi!

72.

Voidellessa.

a.

Neitsy Maaria emonen,
Rakas äiti armollinen,
Tule tänne taivahasta,
Päältä pilvien alene,
Tuoppa vettä tuonnempata,
Kanna mettä kappasella,
Ylisestä taivosesta,
Tähtitarhojen takoa,
Kipehien voitehiksi,
10 Vammojen valantehiksi;
Lypsä maitoa mesistä,
Mesisistä rinnoistasi,
Kultakorva kuppisehen,
Vaskilaitojen välihin,
Itse voia voipunutta,
Sivele hätäynnyttä,
Kätysillä kaunoisilla,
Sormella nimettömällä!
Kun ei tuosta kyllin liene
20 Kipehille voitimiksi,
Pese Jesuksen verellä,
Huuho Herran hurmehella,
Pyyhi Luojan kyynelillä,
Hautele haluvesillä,

Päästä miestä päättehistä,
Päästä päivistä pahoista,
Sitehistä sitkehistä,
Kipuvöistä kiinteistä!

Toisin:

- 1, 2. Tule taatto taivahinen,
 Ukko pilvien pitäjä,
1—4. Tule neitsy taivahasta,
 Piika pilvistä alene,
1—8. Nouse maasta maamoseni,
 Alta nurmen nukkumasta,
 Tuoppa mettä tuonelasta,
 Kanna mettä kappasella,
14. Vaskivannosten v.
23. Herran vaahella valele,
25. P. sairas p.

b.

- Neitsy Maaria emonen,
Muori puhasmuo'ollinen,
Tule tänne kutsuttaissa,
Tule tarpehen teoksi,
Täällä tarkoin tarvitahan,
Viat visvoille menevät.
Käy pian, välehen jou'u,
Kepeissä kenkäsissä,
Liinasisissa sukkasissa,
10 Paljahilla paitasilla,
Siipi kultainen käessä,
Simasiipi kainalossa;
Onhan sulla kultakukko
Ja kana hopeakarva,
Katkaise kanalta siipi,
Sulka kultainen kukolta,
Ota metsolan mesiä,
Tapiolan voitehia,
Joilla voia voimatonta,
20 Pahoin tullutta paranna,
Voitele yläisin puolin,
Voitele alaisin puolin,
Voia luut lomiat myöten,

Jäsenet rakoja myöten,
Jott' ei tuska päällä tunnu,
Eikä pakko alle painu,
Kipu ei keskeä kivistä,
Pakko syämehen pakene!

Toisin:

13. Kukko sull' on kultasulka
 „ Kukko kultainen sinulla
15. K. k. höyhen,
19, 20. J. v. voipunutta, Palojalkiä p.
23, 24. V. luun neniä m., Jäsenten r. m.
26. E. p. päälle p.

c.

- Neitsy Maaria emonen,
Rakas äiti armollinen,
Käy kipeät voitamahan,
Vaivat vaikahuttamahan;
Tuovos tuolta voitehia
Päältä taivosen yheksän,
Yheksiä voitehia,
Kaheksia katsehia,
Ota siipi sirkkuselta,
10 Puhas sulka pulmuselta,
Päästä pääskyltä vipunen;
Voia niillä voisimilla,
Hauo niillä hautehilla,
Niillä rasvoilla rapaja,
Joill' on Jesus voieltuna,
Kaikkivalta katsottuna,
Pilatuksen piinattua,
Pahan vallan vaivattua;
Voia alta, voia päältä,
20 Voia keskeltä keralla,
Voia kerta ensimmäinen
Alta aivan terveheksi,
Voia kerta keskimäinen
Keskeä kivuttomaksi,
Voia kerta jälkimäinen
Päältä nuurumattomaksi,

Laske voie vuotamahan
 Läpi luun, läpi jäsenen,
 Läpi lämminten lihojen,
 30 Läpi suonten soljuvien,
 Ele anna märille mennä,
 Ele visvoille virua,
 Ele kuplille kulua,
 Ravahella rakkoloille!

Toisin:

- 15, 16. Joilla voitit Luojan haavat,
 Hau'oit haavat kaikkivallan,
 17, 18. P. piinatessa, P. v. vaivatessa,
 „ P. pistettyä, P. v. vangittua,
 19, 20. V. yltä, v. alta,
 Kerta keskeä sipaise (sivalla),
 26. P. murtumattomaksi,
 29, 30. L. liikkuvain (liikkuma-) l.
 L. vierevään (vieremä-) verien,
 30. L. suonien sorota,

d.

Koita Jesus kielelläsi,
 Herra suullasi sulalla,
 Tokko tunnet voiteheksi,
 Päätät rasvaksi pätevän,
 (Tätä voitehen teosta),
 Kahtalaista kammeria,
 Vian päälle vietäväksi,
 Vaivoille veettäväksi!
 Kun lie voitetta vakaista,
 10 Vammoille valettavata,
 Tuo sulka sulalta maalta,
 Höyhen maalta lämpimältä,
 Sinisiipi sirkkuselta,
 Puhas sulka pulmuselta,
 Jolla voian voipunutta,
 Pahoin tullutta parannan,
 Voian yltä, voian alta,
 Kerta keskeä sivaisen,
 Ei uro manalle jousa,
 20 Pitkä tukka tuonelahan!

Toisin:

- 1, 2. Koe J. k., Suullasi jalo Jumala,
 Anna Herra sulka suusta,
 11—14. Sivultasi siipi työnnä,
 20. Tukka pitkä pientarehen.

e.

Kaunis on kipujen eukko,
 Kipumäen iso emäntä,
 Vanha voietten tekiä,
 Simojen sulaelia;
 Keitä voitehet vakaiset,
 Katsethet ani parahat,
 Itse koita kielelläsi,
 Maista suullasi makua,
 Onko voie voimallista,
 10 Keittämäsi kelvollista,
 Vian päälle vietäveä,
 Vammoille valettavaa!
 Kun lie voie voimallista,
 Tule tänne tarvittaissa,
 Heiluttele helmojasi,
 Anna voitetta vakaista
 Kipeille voitehiksi,
 Haavoille paranteheksi!

Toisin:

- 3, 4. Nosta kaste kalliosta,
 Rasva rauan suumalosta!

f.

Ukkonen, ylinen luoja,
 Taivahallinen jumala,
 Keitä vettä, keitä mettä,
 Keitä voitetta hyveä,
 Ylisessä taivosessa,
 Päällä pitkän pilven rannan,
 Leikkaa lohikaloa,
 Pane taimenta palanen,
 Pilppa kuuta, toinen voita,
 10 Sipale sianlihoa;

Keitä voie voimallinen,
 Jolla voian voipunutta,
 Voian luut lomattomaksi,
 Jäsenet raottomaksi,
 Tuskan tuntemattomaksi,
 Kivun tietämättömäksi!

Toisin:

6. P. kuenen kirjokannen,
 8. P. t. parasta,
 10. Pala Palvosen lihoa;
 „ Pala Herran palleata;

g.

Ukko kultainen kuningas,
 Taatto taivon valtiainen,
 Sylin pilviä syseä,
 Limitysten noita liitä,
 Sa'a mettä taivosesta,
 Sa'a mettä, sa'a vettä,
 Sa'a voietta hyveä,
 Katsetta ani parasta;
 Työnnä torvet taivosesta,
 10 Pillit pilvistä lähetä,
 Joista voie vuotakohon,
 Katse maalle kasvakohon,
 Vian päälle vietäväksi,
 Vammoille valettavaksi!

Toisin:

- 12-14. Kaste m. karttukohon,
 Pistoksien pistämille,
 Keion keihään jälille!
 14. Vainoille valantehiksi!

h.

Mehiläinen lintuseni,
 Metsän kukkien kuningas,
 Lähe mettä noutamahan,
 Simoa tapoamahan,
 Mielusasta metsolasta,
 Tarkasta Tapiolasta;

Nouki kukkia keolta,
 Keitä mettä kielelläsi,
 Monen kukkasen kuvusta,
 10 Monen heinän helpehestä,
 Kipeille voitehiksi,
 Vammoille valuvesiksi!

Toisin:

4. Tyneä t.
 11, 12. Rauan raanoihin pahoihin,
 Tulen tuiki polttamille!

i.

Mehiläinen, meiän lintu,
 Lennä tuonne löyhyttelä
 Mielusahan metsolahan,
 Metisehen manterehen,
 Äijä on mettä metsolassa,
 Kolme on mesimätästä,
 Kaksi vaipalla katettu,
 Kolmas ilman kattamatta;
 Kasta kaapusi simassa,
 10 Sulkasi sulassa meessä,
 Tuo simoa siivessäsi,
 Kanna mettä kaapussasi,
 Vian päälle vietäväksi,
 Haavoille paranteheksi,
 Ett' ei haavat happaneisi,
 Viat vammoille valuisi!

Toisin:

- 11, 12. T. mettä nuokassasi,
 Alla siipesi simoa,
 12. K. m. kaulassasi (mielellistä),
 „ Suussasi suloa voita,
 16. V. visvoille viruisi!

k.

Mehiläinen, meiän lintu,
 Meiän lintu, mieli lintu,
 Käyppäs mettä metsolasta,
 Simoa Tapiolasta,

Nurmilta mesinukilta,
 Ahosilta armahilta;
 Tuovos mettä nurmen päältä,
 Ahon armahan nenästä,
 Kukan kultaisen kuvusta,
 10 Sa'an heinän helpehestä,
 Mesi keitä kielelläsi,
 Sima suussasi sul'a,
 Vian päälle vietäväksi,
 Pahoille paranteheksi!

Toisin:

9, 10. Kuuen kukkasen nenästä,
 Seitsemästä heinän päästä,
 11, 12. M. k. kielestäsi, S. suustasi s.
 12. S. siipesi nenästä,
 „ Lämmitä lakesi päältä,
 13, 14. Paikoille palanehille,
 Tulen tuiki mennehille!
 „ Vilun suurihin sijoihin,
 Pakkasen palelemihin!

l.

Mehiläinen, ilman lintu,
 Lennä tuonne toisialle,
 Ylitse meren yheksän,
 Meripuolen kymmenettä,
 Ruokosella istumatta,
 Lehellä levähtämättä,
 Saarehen selällisehen,
 Luotohon merellisehen,
 Tuovos sieltä voitehia,
 10 Tuovos voietta hyveä,
 Yheksältä voitajalta,
 Kaheksalta katsojalta!
 Siell' on luotonen meressä,
 Mesilampi luotosessa,
 Siinä mettä mielihista,
 Siinä voietta hyveä,
 Joka suonihin sopivi,
 Jäsenihin kelpoavi.

Toisin:

15, 16. Se on täynnä voitehia,
 Täynnä mettä mielellistä.

m.

Mehiläinen, mettiäinen,
 Lennä tuonne liuvottele
 Yheksän meren ylitse,
 Yli puolen kymmenettä,
 Tuurin uutehen tupahan,
 Palvosen laettomahan,
 Siellä voitehet tehä'än,
 Simat siivoin keitetähän,
 Yhen keittimen sijalla,
 10 Yheksästä puun lajista,
 Yheksissä pottiloissa,
 Kaunoisissa kattiloissa,
 Sormenpään sovittavissa,
 Peukalon mahuttavissa;
 Pistä siipesi simahan,
 Sulkasi sulahan voihin,
 Neien nuoren lippahasen,
 Akan vanhan vakkasehen,
 Saat sieltä simoa kyllin,
 20 Metosia mielin määrin,
 Pakkasen palelemille,
 Kovan ilman koskemille!

Toisin:

9. Y. k. selällä,
 9, 10. Monen kukkasen kuvusta,
 Kesäheinän helpehestä,
 16. Toinen siipesi metehen,
 „ Höynähytä höyhenesi,

n.

Mehiläinen maasta nouse,
 Simasiipi mättähästä,
 Lennä tuonne liihyttele
 Yli kuun, alatse päivän,
 Otavaisten olkapäitse,

Seitsentähätisen selitse;
 Lennä Luojan porstuahan,
 Kamarihin Kaikkivallan!
 Siellä voitetta tehä'an,
 10 Rasvoja rakennetahan,
 Hopeaisissa paoissa,
 Kultaisissa kattiloissa,
 Missä mettä, kussa vettä,
 Missä muita voitehia;
 Mettä kiehuvi kes'ellä,
 Laiioilla suloa voita,
 Simoa suvinenässä,
 Päässä pohja rasvasia.
 Kasta rasvahan kynäsi,
 20 Sulkasi sulahan voihin,
 Tuoppas tuolta voitehia,
 Kanna noita katsehia,
 Yheksiä voitehia,
 Kaheksia katsehia,
 Kanna Jesuksen käsille,
 Suulle Maarian sulalle:
 Koita Jesus kielelläsi,
 Maaria sulalla suulla,
 Jos on niitä voitehia,
 30 Kaikkivallan katsehia,
 Joill' on Luoja voieltuna,
 Katsottuna Kaikkivalta,
 Pirulaisen pistettyä,
 Pahan vallan vaivattua!

Toisin:

7. L. L. kellarihin,
 26. Sormille sulan Jumalan:
 28. Suullasi sula Jumala,
 32. Voittuna Jumalan poika,

o.

Mehiläinen, ilman lintu,
 Lennä tuonne tuijottele
 Ylähäksi taivosehen,
 Päälle taivosen yheksän!

(Jos sa matkoa pelännet
 Tahi suret siipiäsi),
 Sio vastat siiviksesi,
 Pistä purstoksi piakko,
 Kule kuun keheä myöten,
 10 Päivän päärmettä samoa,
 Auringon alaisin puolin,
 Taivon tähtien välitse,
 Ettäs oikein osannet
 Harhatielle hairaumatta!
 Sitte tultua perille,
 Matkan päähän päästyäsi,
 Lennä Luojan kamarihin,
 Ylimmäisehen sijahan,
 Siell' on viljalta simoa,
 20 Siellä mettä mielen määrin,
 Joilla ennen Luoja loitsi,
 Puheli puhas Jumala,
 Voiti Luoja lapsiansa,
 Pahan vallan vammaksissa.
 Sivalla simoa siitä,
 Ota mettä mieltä myöten,
 Tuovos niitä voitehia,
 Kanna niitä katsehia,
 Kipeille voitehiksi,
 30 Vammoille valelemiksi!

Toisin:

8. Lapioinen purstoksesi,
 9, 10. Lennä k. maloa m.
 Vieri päivän vieremiä (päälomitse),
 12. T. t. tasatse (ta'atse),
 „ Läpi taivahan tähitse,
 21, 22. Joillapa Jumala voiti,
 Luoja vammoja valeli,

p.

Mehiläinen, mielilintu,
 Sinisiipi hyöryläinen,
 Lennä tuonne liipottele
 Luoksi vanhan Väinämöisen,

Sivalla simainen siipi
 Vyöltä vanhan Väinämöisen,
 Jolla voia voipunutta,
 Pahoin tullutta paranna,
 Jotta saisi sairas maata,
 10 Voisi voihkaja levätä,
 Saisi maata maatumatta,
 Nukkua nukisematta!

9.

Lennä pääsky päivän alta,
 Sinisiipi siuvahuta,
 Tuo sulka sulasta maasta,
 Höyhen maasta lämpimästä,
 Jolla voian voimatonta,
 10 Pahoin tullutta parannan,
 Pyyhin pois pyhät kipunat,
 Pahat saastat sammuttelen!

Toisin:

2. Tasapursto taivahalta,

73.

Vuodentulosta.

Anna Jesus ohravuotta,
 Jumala jyväkeseä,
 Jotta me poloiset poiat
 Poloisella Pohjanmaalla
 Saisimme Savon rajoilla
 Pikarin pivohon panna,
 Suuruspullon suun etehen,
 Saisi orjatki olutta,
 Palkollisetki panosta,
 10 Vierrettä kiven vetäjät!

Toisin:

10. V. ve'en v.

Syntyjä.

1.

Ampiaisen synty.

Impi istuihe kivelles,
 Kapo paaelle panihe,
 Hapsiansa harjoavi,
 Päätänsä panettelevi.
 Hivus immeltä putosi,
 Karva katkesi kavolta,
 Senpä tuuli tuonne kantoi
 Niittyhyn nimettömähän;
 Tuost' on tehty ampiainen,
 10 Paha lintu paiskutettu,
 Viini vaskinen selässä,
 Täynnä viinensä vihoja.

Toisin:

2. K. paasille p. — 5. H. immiltä p.
 12. T. viininsä v.

2.

Etanan synty.

Kivun tyttö, Tuonen poika,
 Makasivat maakivellä,
 Kahen kesken kalliolla,
 Matoja sijoittaessa,
 Etanoita pyyttäessä.
 Tuli tyttö raskahaksi,
 Kantoi kohtua kovoa,
 Viimein vatsansa vajensi,
 Siitäpä maot sikesi,
 10 Siitä syntyivät etanat.

3.

Hammasmaon synty.

a.

Hyöryläinen, pyöryläinen,
 Liinan siemenen kokoinen,

- Liinan siemenen näköinen,
 Hammasten hajottelia,
 Leukaluien leikkeliä,
 Tieämpä sinun sukusi,
 Kanssa kaiken kasvantosi:
 Mies musta merestä nousi,
 Uros aalloista yleni,
 10 Pystyn peukalon pituinen,
 Uron sormen korkunainen,
 Haven tuulella tulevi,
 Hapenesta parta kasvoi,
 Parralle mato sikesi;
 Siitpä kävi katala,
 Siirtihe paha pakana,
 Lempisihin leukaluihin,
 Haluisihin hampahisin,
 Syömähän, kaluamahan,
 20 Luutamahan, louhtamahan,
 Leukoja levittämähän,
 Hampahia hakkomahan.
 Siin' on nyt sinun sukusi,
 Siinä kaikki karvasiki.

Toisin:

1. Hyöpyräinen, pyöpyräinen,
 „ Hyökyräinen, pyökyräinen,
 8, 9. Rautamies m. n., U.-aallosta y.
 10, 11. Toi kipuja tullessansa,
 Joilla hampahat hajotti,
 Leukaluita leikkelevi,
 12, 13. H. tuulelta t., Hapenelle p. k.
 14. Parralla m. s.
 16. Siitä siirtihe p.
 20. Puremahan, jäytämähän,

b.

Akka vanha villikerta,
 Luonnotar lihava vaimo,
 Läksi merta luutimahan,
 Lainetta lakaisemahan,
 Kypenistä kyittä päällä,
 Vaahtivaippa hartioilla,

- Luuti päivän, luuti toisen,
 Luuti kohta kolmannenki,
 Saipa rikka luutahansa,
 10 Vaskisehen vastahansa.
 Huolastihen ottamahan,
 Nosti luuan lainehista,
 Pyörähytti vaskiponnen,
 • Ylähäksi päänsä päälle.
 Rikka oli luuassa lujasti,
 Tuota hampahin tavotti,
 Puuttui haiku hampahisin,
 Emälempe leukaluuhun.
 Tuosta tuo paha sikesi,
 20 Luotui tuosta luun puria,
 Leukaluun luhistelia,
 Hampahien hakkoaja,
 Pään on kaiken kaivelia,
 Jäsenien jäyteliä.

Toisin:

- 1, 2. Akka vanhan Väinämöisen,
 „ Vaka vanha Väinämöinen,
 9. Suka puuttui (rikka tarttui) l.
 13. Tuliluuan, v.
 16. Senpä h. tapasi (mäkäisi),
 19. Tuosta sai pahantekiiä,
 19, 20. Syntyi siitä miehen syöjä,
 Loihen poika l. p.

c.

- Luonnotar lihava vaimo,
 Akka vanha villikerta,
 Lähti luutoa lehosta,
 Vastaksia varvikosta;
 Neula rinnasta putosi,
 Neula vaskinen valahti,
 Kulisten meni kulohon
 Ja helisten heinikkohon,
 Siitpä mato sikesi,
 10 Siitä syntyi tuonen toukka,
 Haluisihin hampahisin,
 Poloisihin poskipäihin,

Luun syöjä, lihan puria,
Hammasten hajottelia.

d.

Tyttö Pohjolan sokea,
Väinämöisen vanha piika,
Pyyhki pientä pirttiänsä,
Lakaeli lattiata,
Läksi rikka luuastansa,
Varpa vastasta karisi,
La'aistulle lattialle,
Pyyhitylle permannolle,
Pitkin sillan juomuksia.
10 Tuost' on syöjä syntynynnä,
Kaluaja kasvanunna,
Tuop' on suuhun suikahtihe,
Siitä kielelle lipaisi,
Hakaroitsi hampahille,
Syömähän verilhoja,
Veriluita luhtomahan.

e.

Syöjätär paha emäntä,
Rakehetar rauan eukko,
Survoi rauan suurumia,
Telkytti teräsniä,
Rautaisella kalliolla,
Leppäisessä huhmaressa,
Leppäisellä petkelellä,
Leppäisen tuvan sisässä.
Minkä survoi, senpä siekloi,
10 Appoi noita jauhojansa,
Murut haihtui hampahisiin,
Istuiivat ijenlihoihin,
Hampahia hakkomahan,
Leukaluita luhtomahan.

Toisin:

3. S. r. siemeniä,

f.

Pikku mies merestä nousi,
Pikku kirvehyt käessä,
Kassarainen kainalossa,
(Tapasip' on tammen tiellä,
Rannalla rutimon raian);
Iski puuta kirvehellä,
Tarpaisi tasaterällä,
Puuttui lastu kirvehesen,
Puuttui lastu ja lujasti;
10 Kynsin, hampahin tavotti
Tuota irti saahaksensa,
Siitä puuttui pulma suuhun,
Tuli haiku hampahisin,
Lemu leukoihin levisi;
Syntyi siitä suuri syöjä,
Paha hampahan hakia.

g.

Repo kantoi katkon luita,
Repo kantoi ja kalusi,
Kahen kallion välitse,
Viien vuoren liepehitse,
Siitäpä mato sikesi,
Siitä syntyi tuonen toukka,
Tuop' on leuvoille levisi
Ja hajosi hampahille.

4.**Hauvin synty.**

Yöllä Liipo liinan kylvi,
Kauko päivän kasvatteli,
Tuosta nousi nuori taimi,
Taimi nousi, liina kasvoi;
Tuli tuuli kolmialta
Liinan päätä puistamahan,
Puisti tuuli liinan päätä,
Hampun siementä sirotti,
Tuonne tuuli liinan viepi

- 10 Pyhän virran pyörtehesen,
Siinä tuuli tuu'itteli,
Vesi pitkäksi venytti,
Kasvoi siitä kaunis hauki,
Ve'en venkala kohosi.

Toisin:

1. Y. Liito l. k. — 3. T. n. hampun t.
8. H. latvoa hajotti,

5.

Hevosen synty.

Hiest' on hevosen synty,
Vuoresta valion varsan,
Tuli-uksessa tuvassa,
Rautaharjassa pajassa,
Pää sen on kivistä pantu,
Kaviot on kalliosta,
Sääret rauasta rakettu,
Teräksestä selkä tehty.

Toisin:

2. V. valitun v.
4. Vilukannon karsinassa,

6.

Hirven synty.

- Miss' on hirvi syntynynnä,
Karin poika kasvanunna?
Tuoll' on hirvi syntynynnä,
Karin poika kasvanunna,
Nevan tuulisen selällä,
Tilteällä tuomikolla,
Paksulla pajupehulla,
Selkä on koivun konkelosta,
Sääret aian seipähistä,
10 Pää on saarnen juurikasta,
Muu raato lahosta puusta,
Karvat karvakorttehistä.

Toisin:

1. Mist' o. h. s.
7. Paksuilla pajupehoilla,

7.

Horkan synty.

- Kyllä tieän horkan synnyn,
Arvoan alun katalan:
Horkka on tuulen tuu'ittama,
Vilun ilman viihyttämä,
Tuulen tuoma, veen vetämä,
Kovan ilman kohti saama,
Tullut tuulen tuppurissa,
Ahavan rekira'oissa,
Vasten meitä vaivaisia,
10 Kohti koitopäiväisiä.

8.

Hylkeen synty.

- Mies on nousevi merestä,
Aallosta ylenteleikse,
Meren luotojen lukia,
Veen kalojen katselia,
Kuus' on kukkia käessä,
Kuus' kunki kukan nenässä,
Kaikk' on täynnä raaniloita,
Ne on hyytyi hylkehiksi.
Hyle poika pyöreäinen
10 Meren ympäri meniä,
Meren nurmen nutturainen,
Hylkynä sinun isosi,
Hylkynä sinun emosi,
Hylkynä sinä itseki,
Mene tästä, kunne käsken,
Meren mustahan mutahan,
Sinisen saven sisähän,
Lohikäärmehen kitahan!

Toisin:

5. K. o. kuppia (kukkoa) k.
8. Siit' o. h. hylkeheksi.
12, 13. Hylky isäsi, hylky emosi,

9.

Ihmisen synty.

Ihminen ihala ilme,
Sukukunnan suuri luomus,
Tehty on mullan kakkarasta,
Mullan kaakusta rakettu,
(Sille Herra hengen antoi,
Luoja suustahan sukesi).

10.

Kaalimadon synty.

Pulleroinen, palleroinen,
Mato musta, maan näköinen,
Tietähän sinun sukusi:
Sinervö sinun isosi,
Sinervö sinun emosi,
Sinervöisiä sisaret,
Sinervöinen muu sukusi,
Sinervö sinä itseki.
Kun ensin emosta synnyit,
10 Kuuntelime, kääntelime,
Kuulin nurmelta nurinan,
Notkon pohjalta porinan,
Kulisten menit kulohon,
Helähellen heinikkohon.

Toisin:

7. Sinervö sukusi suuri,

11.

Karhun synty.

a.

Miss' on otso synnytetty,
Mesikämmen käännety?

Tuoll' on otso synnytetty,
Mesikämmen käännety,
Luona kuun, tykönä päivän,
Otavaisten olkapäällä.
Sielt' on maahan laskettuna
Sisälle salon simaisen,
Vierehen vihannan viian,
10 Maksankarvaisen malohon.
Sinisirkku metsän neiti
Tuu'itteli, liekutteli,
Kultaisessa kätkyessä,
Hihnoissa hopeisissa,
Alla kuusen kukkalatvan,
Alla pensovan petäjän.

Siitä otso ristittihin,
Harvakarva kastettihin,
Korvalla tulisen kosken,
20 Pyhän virran pyörtehellä.
Ken rupesi ristijäksi?
Itse Himmerkin kuningas,
Tuo rupesi ristijäksi,
Harvakarvan kastajaksi,
Neitsy Maaria emonen,
Pyhä piika pikkarainen,
Sepä kummiksi kuvautui,
Sekä kantoi kastehelle.
Mikäs pantihin nimeksi?
30 Lullamoinen, lallamoinen,
Karva kaunis röyhetyinen,
Mesikämmen källeröinen.

Toisin:

5. L. k., malossa p.
8, 9. Sisähän s. s., V. metisen v.
11. S. m. eukko
16. A. penseän (pienoisen) p.
22, 23. Juhannes jumalten pappi
Ristiäksensä lupasi,
19—24. Tuolla Juortanin joella (joessa),
P. v. pyörteheissä,
Itse oli Ristus ristikössä,
Kaikkivalta kastamassa,

b.

- Otsoseni, ainoiseni,
 Mesikammen kaunoiseni,
 Kyllä mä sukusi tieän,
 Miss' oot otso syntynynnä,
 Saatuna sinisaparo,
 Jalka kyntinen kyhätty:
 Tuoll' oot otso syntynynnä
 Ylähällä taivosessa,
 Kuun kukuilla, päällä päivän,
 10 Seitsentähtien selällä,
 Ilman impien tykönä,
 Luona luonnon tyttären.
 Tuli läikkyi taivahasta,
 Ilma kääntyikehrän päällä,
 Otsoa suettaessa,
 Mesikkiä luotaessa.
 Sieltä maahan laskettiin
 Vierehen metisen viian,
 Hongattaren huolitella,
 20 Tuomettaren tuu'itella,
 Juurella nyrynärehen,
 Alla haavan haaralatvan,
 Metsän linnan liepehellä,
 Korven kultaisen kotona.
 Siitä otso ristittiin,
 Karvahalli kastettiin,
 Metisellä mättähällä,
 Sarajoen salmen suulla,
 Pohjan tyttären sylissä.
 30 Siinä se valansa vannoi
 Pohjan eukon polven päässä,
 Eessä julkisen jumalan,
 Alla parran autuahan,
 Tehä ei syytä syyttömälle,
 Vikoa viattomalle,
 Käyä kesät kaunihisti,
 Soreasti sorkutella,
 Elellä ajat iloiset
 Suon selillä, maan navoilla,

- 40 Kilokangasten perillä;
 Käyä kengättä kesällä,
 Sykysyllä syylingittä,
 Asua ajat pahemmat,
 Talvikylmät kyhmästellä,
 Tammisen tuvan sisässä,
 Havulinnan liepehellä,
 Kengällä komean kuusen,
 Katajikon kainalossa.

Toisin:

22. A. h. haaraniekan,
 36. Lupais käyä k.
 40. Kisakangasten p.

c.

- Astui impi ilman äärtä,
 Neiti taivahan napoa,
 Kävi pilven piirtä myöten,
 Taivahan rajoa myöten,
 Sukassa sinertävässä,
 Kirjavassa kaplukassa,
 Villavakkanen käessä,
 Karvakoppa kainalossa,
 Viskoi villan pään vesille,
 10 Laski karvan lainehille,
 Selvälle meren selälle,
 Lake'ille lainehille.
 Noita tuuli tuu'itteli,
 Ilma lieto liikutteli,
 Ve'en henki heilutteli,
 Viinnä villakuontalona,
 Kuunna pellavaskupona,
 Rannalle salon simaisen,
 Nenähän metisen niemen.
 20 Mielikki metsän emäntä,
 Tapiolan tarkka vaimo,
 Juoksi vyöstähän vetehen,
 Sukkarihmasta sulahan,
 Vyölapasta lainehesen,
 Koppoi kuontalon vesiltä,

Villat hienot helmoihinsa,
 Nuot on liitti liukkahasti,
 Kapaloitsi kaunihisti,
 Vaahterisehen vasuhun,
 30 Kätkeyehen kaunoisehen.
 Siitä kulki kuusikkohon,
 Sinisen salon sisälle,
 Kummun kultaisen sivulle,
 Alle vuoren vaskirinnan,
 Näki kuusen kukkalatvan,
 Kukkalatvan, kultalehvän,
 Nostatti kapalonuorat,
 Vitjat kultaiset kuletti,
 Oksalle olovimmalle,
 40 Lehvälle leveimmälle.
 Tuu'itteli tuttuansa,
 Liekutteli lempeänsä,
 Alla viien villavaipan,
 Alla kaattuan kaheksan,
 Sisällä salon sinisen,
 Kehän kultaisen kes'ellä,
 Siinä otsosen sukesi,
 Jalokarvan kasvatteli,
 Petäjäisessä pesässä,
 50 Kutiskossa kuusisessa.
 Kasvoi otso kaunihiksi,
 Yleni ylen ehoksi,
 Lyhyt jalka, lysmä polvi,
 Tasakärsä talleroinen,
 Pää levyt, nenä nykerä,
 Karva kaunis röyhetyinen.
 Ei ollut vielä hampahia,
 Eikä kynsiä kyhätty,
 Mielikki metsän emäntä
 60 Itse tuon sanoiksi virkki:
 „Kyheäisin kynnet tuolle,
 Kanssa hampahat hakisin,
 Kun tuo ei vioille saisi,
 Painuisi pahoille töille.“
 Niin otso valansa vannoi

Polvilla metsän emännän,
 Eessä julkisen Jumalan,
 Alla kasvon kaikkivallan,
 Ei tehäksensä pahoja,
 70 Ruveta rumille töille,
 Itse oli Luoja tuomarina,
 Luojan lapset lautamiesnä.
 Mielikki metsän emäntä,
 Tapiolan tarkka vaimo,
 Läksi hammasta hakuhun,
 Kynsiä kyselemähän,
 Pihlajilta piukeilta,
 Katajilta karkeilta,
 Jukaisilta juurikoilta,
 80 Kesun kannoilta kovilta;
 Eipä sieltä kynttä saanut,
 Eikä hammasta tavannut.
 Honka kasvoi kankahalla,
 Kuusi kummulla yleni,
 Hongassa hopeaoksa,
 Kuusosessa kultaoksa,
 Ne kapo käsin tavotti,
 Niistä kynsiä kyhäsi,
 Niitä liitti leukaluuhun,
 90 Ikenihin istutteli.
 Siitä laski lallokkinsa,
 Ulos lempensä lähetti,
 Pohjan maita polkemahan,
 Saloja samoamahan,
 Pani suota sotkemahan,
 Viittoa vitaisemahan,
 Ahoviertä astumahan,
 Kangasta kapuamahan,
 Vaan ei antanut lupoa
 100 Tulla karjan käytäville,
 Karjan kellon kuuluville,
 Tiukujen tirinä-maille.

Toisin:

1—8. Yrjänä ylinen ylkä,
 Ylimmäisen miehen poika,

- 1—17. Kulki Kuihtana vesillä,
Laski villoja vesille,
Kuppaeli kuuntaloita,
Nuot on kulki kuusi vuotta,
Seuloi seitsemän keseä,
Kulki pellavakupona,
Vieri villakuontalona,
19. Nenähän pakananiemen.
20, 21. Neitsy Maaria emonen,
Pyhä piika pikkarainen,
„ Maaria metinen neiti
Näki villanpään vesillä,
44. A. kaapuan k.
49, 50. Alla tammisen talahan
Salakaarten kartanossa.
50. Kirjavassa kammarissa.
89. Sekä hankki hampahia,
89, 90. Niist' on hammas ensimmäinen,
Ensimmäinen, viimeinenki.

d.

- Muistan, murri, synnyntäsi,
Maan kamala kasvantasi:
Tuoll' oot sykkö syntynynnä,
Maan kamala kasvanunna,
Pohjan pitkässä perässä,
Lapin laajassa salossa,
Leppävaaran liepehillä,
Havuvaaran harteilla,
Putkinen sinun isosi,
10 Putkitar sinun emosi,
Putkisia muu sukusi,
Putkinen sinä itseki.
Sie olet saatu sammalilla,
Kasvanut kanervikoissa,
Paksussa pajupehossa,
Tiheässä tuomikossa,
Pohjaispuolella puroa,
Päivän puolella mäkeä;
Olinpa minäki siellä
20 Ylimmäisnä lautamiesnä
Tevanoa tehtäessä,

- Raavasta rakettaessa.
Lavekämmen Pohjan eukko
Pään makaisi mättähästä,
Selän hongasta hotaisi,
Hampahat vesikivestä,
Silmät kuutilon kivistä,
Korvat kengän talluksesta;
Siitä ristille ritaisi,
30 Sekä kantoi kastehesen.

Toisin:

- 1, 2. M. murrin syntynehen,
Pahan karren kasvanehen,
7, 8. Kolmen koivun juuren alla,
Kahen kannon kainalossa,
11, 12. Hongistossa sun s.
Petäjikössä pesäsi.
17, 18. Suojapuolella kiveä,
Pohjan puolella mäkeä;
24. P. m. maakivestä (pääkivestä),
27, 28. S. kuutaman k.
Jalat villakuontalosta;

12.**Keräjäin synty.**

- Teki perkele pesänsä,
Paha pahnansa panetti,
Maanherran majan sisähän,
Tuomarin tuvan etehen,
Nimismiehen niskan päälle,
Lautamiesten lattialle,
Pispan pitkihin hijoihin,
Papin paian kauluksellen,
Siinä latoi lapsiansa,
10 Siitteli sikiöitänsä,
Riioiksi rikasten miesten,
Keräjiksi kansan köyhän.

Toisin:

- 11, 12. Herroille herukkeheksi,
Häviöksi k. k.

13.

Kissan synty.

Kyllä tieän kissan synnyn,
Halliparran hauteleman:
Kissa on saatu kiukoalla,
Nenä neittä, pää jänistä,
Häntä Hiien palmikkoa,
Kynnet kytä käärmehiä,
Jalat muita muuramia,
Muu ruumis suen sukua.

Toisin:

2. Parta on hallin h.
5. H. käärmehe kähyä,

14.

Kiven synty.

a.

Kivi on Kimmon Kammon
poika,
Maan muna, kakara pellon,
Kimmahattaren tekemä,
Vuolahattaren vanuma,
Syöjättären syänkäpynen,
Mammottaren maksan pilppu,
Äijöttären kasvattama,
Perna pienen Joukahaisen.

Toisin:

1. K. Kimman Kamman (Kääjän) p.
„ K. kiikko mammon (Lemmon) p.
„ K. Kimman mamman maksa (maksi),
2. Pellon perna, mannun maksa,
3. Huorahattaran t.
5, 6. S. syänkeränen (syämen syrjä),
M. m. pilkku,

b.

Ken kiven kiveksi tiesi,
Kun oli otraisna jyvänä,
Nousi maasta mansikkana,

Puun kylestä puolukkana,
Taikka häilyi hattarassa,
Piili pilvien sisässä,
Tuli maahan taivahasta,
Putosi punakeränä,
Kaaloi kakraisna kapuna,
10 Vieri vehmäisnä mykynä,
Läpi pilvipatsahien,
Puhki kaarien punaisten,
Hullu huutavi kiveksi,
Maan munaksi mainitsevi.

Toisin:

4. P. juuresta p.
„ Yleni ylen hyvänä,
5, 6. T. häilyi h., Punapilvien s.
Nuoren neitosen nisuissa,
Kasvajaisen kainalossa,

15.

Koin synty.

Koi syntyi kotalahella
Suussa joen Juortanaisen.
Huurat huuhtoi huntujansa
Joen suussa Juortanaisen,
Siitä sitten koi sikesi,
Siitä puuttui luun puria,
Lihan syöjä, luun puria,
Veren uuelta vetäjä,
Ilman paalla keittämättä,
10 Vaskella varistamatta,
Läksi koira kulkemahan,
Sai mato matelemahan,
Meni luuta luusimahan,
Lihoa liottamahan,
Märkinä märättämähän,
Panemahan paisumina.

Toisin:

- 11, 12. Saip' on koina k., Matona m.

16.

Koiran synty.

a.

- Tuulest' on penuen synty,
 Ahavasta koiran alku;
 Louhiatar vaimo vanha,
 Portto Pohjolan emäntä,
 Perin tuulehen makasi,
 Lonkamuksin luotehesen,
 Teki tuuli tiineheksi,
 Ahava kohun kovaksi.
 Mit' on kohtunsa kovana?
 10 Kohussansa koiran kantoi,
 Penun alla pernojensa,
 Maksoissansa maan itikan,
 Yksikuisen, kaksikuisen;
 Kuun on kolmannen lopulla
 Alkoi luoa luomiansa,
 Vajennella vatsoansa,
 Kohustansa koiran luopi,
 Penun alta pernojensa,
 Ken kantoi kapalorievut,
 20 Lapsen karkean kapalon?
 Haivon akka raivokerta,
 Se kantoi kapalorievut,
 Liinoissansa liekutteli,
 Helmoissansa heilutteli,
 Laitti poian polkemahan,
 Villahännän viitomahan.
 Pohjolan parahin neiti,
 Sepä seisoi seinänvieret,
 Asui ikkunan alukset,
 30 Simoa sulaelevi;
 Sima hyytyi hyppysihin,
 Jolla voiti hampahia,
 Tuli koira kunnollinen,
 Sai sepeli siivollinen,
 Jott' ei syö vähäistäkanä,
 Pure pikkuruistakana.

Toisin:

- 1, 2. Tuulelt' o. p. s., Ahavalta k. a.
 2. Penun päivän paistamasta;
 3, 4. Untamolän (Ulappalan) umpisilmä,
 Uppo Väinölän sokea,
 „ Penitar valio vaimo,
 „ Peniatar pieni vaimo,
 4. P. P. sokea,
 9. Mitä tuon kovana kohtu?
 12. Makuutteli maksoissansa,
 19. K. k. kapalonuorat,
 21. Havon a. r.
 25, 26. Pani p. p., Viluhännän v.

b.

- Kyllä tieän koiran synnyn,
 Arvoan alun penikan:
 Tehty on rikkatunkiolla,
 Vainiolla valmistettu,
 Yheksän isän aloa,
 Yhen äitin synnyttämä.
 Manuhutar maan emäntä
 Pään mäkäisi mättähästä,
 Sääret hankki seipähistä,
 10 Korvat lammin lumpehista,
 Ikenet iästä iski,
 Turvan tuulesta rakensi.

17.

Koivun synty.

- Neitonen norolla istui,
 Hienohelma heinikössä,
 Itkeä tihuttelevi,
 Kyynel vierii kyykerteli
 Punaisilta poskipäiltä
 Maa-emähän jalkoihinsa,
 Pyöreämpi pyyn munia,
 Raseampi rastahien.
 Siitä kasvoi kaunis koivu,
 10 Yleni vihanta virpi,
 Vesa manteren vetämä,

Tuulettaren tuu'ittama,
Latva täytti taivahalle,
Oksat ilmoille olotti.

Toisin:

2. Punaposki poimetteli,
9, 10. S. k. k. taimi (tammi),
Y. metäinen mänty,
11, 12. Tuuliainen tuu'itteli,
Taivonen vesin valeli,
” Tuulettaren tuu'ittama,
Pakkasen imettelemä,

18.

Korpin synty.

a.

Kyllä tieän korpin synnyn,
Syöjän synnyn arvaelen,
Mist' on saatu musta lintu,
Kusta korppi kasvatettu:
Konnan korppi, Lemmon lintu,
Ilkeämpi ilman lintu,
Se syntyi sysimäellä,
Kasvoi hiilikankahilla,
Kerätty kekälehistä,
10 Sysipuista synnytetty,
Pää pantu patapaloista,
Ruhon Lemmon rukkikuusta,
Pursto Lemmon purjehesta,
Kontit puista konkeloista,
Vatsa vaivaisen säkistä,
Suolet Lemmon neulikoista,
Perä ilman renkahasta,
Kupu kattilaranista,
Kaula Hien kangaspuusta,
20 Nokka noian nuolen päästä,
Kieli Kirkin kirvehestä,
Silmät kuukkalan kivistä.

Toisin:

3. Mistä syöjä maahan syntyi,

5. K. k., lieto l.
9. Kekäleistä keipoteltu,
11. P. p. pataranista,

b.

Hoi sie korppi koito lintu,
Korppi kolmen Lemmon lintu,
Maassa on sinun majasi,
Koivussa sinun kotisi;
Kyllä sun sukusi tieän,
Kanssa kaiken kasvantosi:
Koottu oot koan noesta,
Tulipuista tukkueltu,
Sysilöistä synnytetty,
10 Pantu kaikesta pahasta,
Ruppa Hien rukkasesta,
Sorkat Hien varttinöistä,
Suolet Hien vyötehistä,
Jalat ilman värppänöistä,
Kynnet tervastikkusista,
Siivet Lemmon viuhkamoista,
Höyhen hiilestä hiottu,
Korvat koivun lehtilöistä,
Silmä Hien siemenistä,
20 Toinen rautahernehestä,
Nokka noian kirvehestä,
Kieli keion keihä'ästä.

Toisin:

10. Pökelöistä pyöritelty,
16, 17. Siipi L. v.,
Toinen tuohesta kohlattu,

19.

Kuvun synty.

Kupu kumma, Lemmon pahka,
Tieämpä sinun sukusi,
Mist' oot syplä syntynynnä,
Maan kamala kasvanunna,
Kertynynnä Lemmon keträ,

Hiien pallo paisunna,
 Tähän hengen huokumille,
 Kaklan kaiolle lihoille:
 Sumust' on sinun sukusi,
 10 Sumusta sinun emosi,
 Sumusta sinun isosi,
 Siitä valta vanhempasi,
 Siell' on viisi veikkoasi,
 Kuusi kummisi tytärtä,
 Seitsemän setäsi lasta,
 Sinne siirtyös itseki
 Niittyihin nimettömihin,
 Nimen tietämättömihin!

20.

Kyykkäärmeen synty.

a.

Yön tyttö, hämärän neito,
 Pitkän puhtehen pitäjä,
 Keträsi kivisen langan,
 Somerisen soilotteli,
 Kivisellä keträpuulla,
 Vaskisella värttinällä;
 Katkesi kivinen lanka,
 Somerinen sormiltansa,
 Kiviseltä keträpuulta,
 10 Vaskiselta värttinältä.
 Mi lie päiksi päätyynnä,
 Siitä sai paha sikiö,
 Siitä syntyi kyytöläinen,
 Sikisi mato manalan.

Toisin:

4. Someroisen s.
 8. Someroinen lanka sortui,

b.

Vaka vanha Väinämöinen
 Vuoria hajottelevi,
 Kallioita kaatelevi,

Rautaisissa rukkasisissa,
 Vaskivanttujen varassa;
 Sai miekan tuliteräisen,
 Sylkytteli miekkoansa
 Vuoren rautaisen raossa,
 Kahen kallion välissä,
 10 Louhen viien vinkurassa.
 Sormus kultainen solahti
 Vuoren rautaisen rakohon,
 Kahen kallion välihin,
 Louhen viien vinkurahan,
 Siitä sitten sykkö syntyi,
 Kyhäytyi kyytöläinen.

Toisin:

3. Kallioita vierittävi,
 10, 14. Vuoren v. v.
 16. Kyhäsihe k.

21.

Käärmeen synty.

a.

Tieän sykkö synnyntäsi,
 Maan kamala kasvantasi,
 Mistä kyy kulohon synnyit,
 Mato maalle siunattihiin:
 Sie oot sykkö synnytetty,
 Maan kamala kasvateltu,
 Karkealla kalliolla,
 Matalalla maaemällä.
 Hiisi juoksi maata myöten,
 10 Juoksi Hiisi, maa hikoili,
 Juoksi soita, juoksi maita,
 Lapin laajoja saloja,
 Hiki tippuvi tukasta,
 Vahti parrasta valuvi.
 Uupui julma juostessansa,
 Väsyi väännätellessänsä,
 Vaipui vankamo kivelle,
 Kaatui maahan kalliolle,

Menehtyi mäen nenälle,
 20 Nurmipaaelle nukahti.
 Viikon vuorella makasi,
 Kauvan kallion nenällä,
 Kovin korskui maatessansa,
 Nukkuessansa nurisi,
 Valui kuona konnan suusta,
 Kina ilkeän kiasta,
 Vaahti vankasta nenästä,
 Tölkki Lemmon tölleröstä,
 Ukon uuelle kivelle,
 30 Karkealle kalliolle.
 Kulki Syöjätär sivutse,
 Söip' on kuolan kalliolta,
 Kuola kulkussa kytevi,
 Hakaroipi hampahissa,
 Sylki suustansa vesille,
 Laski kuolan lainehille.
 Tuota tuuli tuu'itteli,
 Meren läikkä läikytteli,
 Selvällä meren selällä,
 40 Lapovilla lainehilla;
 Vesi sen pitkäksi venytti,
 Ilma väänti värttinäksi,
 Siitä tuuli maalle tuopi,
 Vesi niemelle vetävi,
 Viima viskoi kalliolle,
 Korkean kiven kolohon;
 Tuuli sen kovaksi tuuli,
 Ahavainen kuivaeli,
 Päivä paistoi käppyrähän
 50 Rannalla kiven kolossa,
 Kiven kirjavan kylellä,
 Pahan paaen parmahalla.
 Hiisi siihen hengen antoi,
 Piru silmät siunaeli,
 Lempo leukaluut sukesi,
 Kehno hampahat keräsi.
 Tuli tuosta tuonen toukka,
 Tuonen toukka, maan matonen,

Syntyi synty käärmehelle,
 60 Pahalle nimi panihe.

Toisin:

2. M. kavala (poika kalkki) k.
 7, 8. Sileällä k., Mustan korven kaina-
 lossa.
 15, 16. U. viimein j., V. värvytellessänsä,
 18. K. maata (konna, viimein) k.
 20. Kutta nurmelle n.
 24. N. nurahui,
 27, 28. V. v. nokasta, Tölkä L. töllöröstä,
 46. Kirjavan k. selälle (kylelle);
 56. Häijy h. k.

b.

Voi sinä paha pakana,
 Tietähän sinun sukusi:
 Läksi Juutas juoksemahan,
 Väipäs väipöttelemähän;
 Häijy häässä häimertynyt,
 Pahan työn on tehtyänsä,
 Juoksi päivän, juoksi toisen,
 Juoksi kohta kolmannenki,
 Ilkeä tuli iästä,
 10 Konna päivän koitimesta.
 Matkan pitkän tultuansa,
 Päivän kolmannen perästä,
 Uupui Juutas juostessansa,
 Väsyi väipötellesänsä,
 Kaatui maahan kalliolle,
 Rotkahti kiviroville,
 Vaipui vaaran rintehelle,
 Raukesi rapakivelle;
 Maatessansa korskaeli,
 20 Väkevästi väantelihe.
 Jesus tietänsä käveli,
 Matkoansa mittaeli,
 Kolmen poikansa keralla,
 Kahen kielikumppalinsa,
 Juutas tieltä loikahtihe,
 Rajakenkä kalliolta,

Sai piru pirettämähän,
 Pötkähti pakenemahan;
 Läksi kuola konnan suusta,
 30 Räkä räivän sieramista,
 Tuon päivä kovaksi paahtoi,
 Piru pitkäksi venytti.

Santta Pietari näkevi
 Konnan kuolan kalliolla,
 Rään pahan rapakivellä;
 Katselevi, kääntelevi,
 Mi on mytty kalliolla,
 Sai tuosta sanelemahan:
 „Mikä tuostakin tulisi,
 40 Ja kuka kuvautuisi,
 Jos sa Herra hengen loisit,
 Silmät siunaisit Jumala?“

Niin sanovi suuri Luoja,
 Puhuvi puhas Jumala:
 „Pahasta paha tulisi,
 Konna konnan siemenestä,
 Ilkeä isottomasta,
 Epatto emottomasta“.

Santta Pietari sanovi,
 50 Kerran toisen kerkeävi:
 „Luoppas Herra henki tuolle,
 Siunoa Jumala silmät,
 Anna kulkea kulossa,
 Helähellen heinikossa,
 Pujotella puien juuret,
 Katsella kanervan varret!“

Äsken Herra hengen antoi,
 Silmät siunasi Jumala,
 Pahan miehen oksentohon,
 60 Konnan ilkeän kinahan.
 Siitä sitten sykkö syntyi,
 Liseni paha litikka,
 Sai käärme kähäjämähän,
 Mato musta muikomahan,
 Mahan maata kulkemahan,
 Vatsallahan vaeltamahan.

Toisin:

4. V. väipästelemähän (vääpästelemähän);
 „ Väikäs väikästelemähän;
 13. U. Ruotus j.
 15, 16. Jesuksen ilokivelle,
 Luojan leikkikalliolle,
 18. Päivän puolelle mäkeä;
 19. Kuollessansa k.
 21, 22. Oli meidän suuri Luoja
 Tietänsä kävelemässä,
 25. Piru t. loikastihe,
 28. Pötkäisi (mies paha) p.
 29, 30. Vuoti (juoksi) k. k. s.
 Vahti vankan leukaluusta,
 34. Löysi kuplan kalliolta,
 36. Kepillänsä kääntelevi,
 „ Koetteli stormellansa,
 39-41. „Jotain tuostaki t.
 J. kutain k., Kun s. H. h. l.
 43, 44. Jesus vastasi vakainen:
 „Ei pahalle hengen tarvis,
 46. Kipu k. kuoliosta (oksennosta),
 55, 56. Pujotellen p. j., Katsellen k. juuret!“
 57. Antoi H. h. tuolle,
 64. M. m. muikkamahan,
 66. Viittoa vitelemähän.

c.

Mist' on synty syysmaolla,
 Tapa talvikäärmeellä?
 Tuost' on synty syysmaolla,
 Tapa talvikäärmeellä:
 Kihokuola Äijön poika,
 Tuo kiltto kivellä istui,
 Nukkui kaltto kalliolla;
 Tuop' on tuosta vierähtävi
 Pohjaispuolelle kiveä,
 10 Kino tippui kiian suusta,
 Kuona konnan leukaluilta,
 Senpä Syöjätär havaitsi,
 Söi kinon kiven kylestä,
 Sylkäisi kinon vesille,
 Lapahutti lainehille.

Kuola kulkevi merellä,
 Vieri laatta lainehilla,
 Vaahti vankoilla vesillä,
 Tuli tuuli, tuon kokosi,
 20 Ajoi aalto kalliolle,
 Putken rautaisen sisähän,
 Paksun heinän paltehesen.
 Siit' on synty syntynynnä,
 Siitä kasvo kasvanunna;
 Mist on tuolle henki saatu,
 Mistä viskattu vihoja?
 Tuolt' on sille henki saatu
 Sekä viskattu vihoja,
 Tuolta helvetin tulesta,
 30 Pahan vallan valkeasta.

Toisin:

5. Ikoma kivellä istui,
 5, 6. Kihama (Kilamo) kivellä istui,
 Kalto istui kalliolla,
 15. Lävähytti (laski kuolan) l.
 16. Kupla k. m.
 18, 19. V. aaltojen selällä,
 Tuuli sen tukkahun kokosi,

d.

Mato musta maan-alainen,
 Toukka tuonen karvallinen!
 Tieän mä sinun sukusi,
 Kanssa kaiken kasvantosi:
 Syöjätär sinun emosi,
 Vetehinen vanhempasi.
 Souti Syöjätär vesiä,
 Tulikulku turjutteli,
 Venehellä vaskisella,
 10 Punaisella purjehella;
 Sylki Syöjätär vetehen,
 Laski laatan lainehille.
 Tuota tuuli tuu'itteli,
 Veen henki heilutteli,
 Tuu'itteli vuotta kuusi,
 Senki seitsemän keseä,

Selvällä meren selällä,
 Lake'illa lainehilla,
 Vesi sen pitkäksi venytti,
 20 Päivä paistoi pehmeäksi,
 Ve'en tyrsky tyyräeli,
 Aalto rannalle ajavi,
 Meren hyrsky hylkeävi,
 Puun on paksun pallehille.
 Kulki kolme Luonnotarta
 Rannalla meren rapean,
 Meren pauhun partahalla,
 Ne tuon rannalla näkivät,
 Sanoivat sanalla tuolla:
 30 „Mipä tuostaki tulisi,
 Kunpa Luoja hengen loisi,
 Silmät päähän siunoaisi?“

Sattui Hiisi kuulemahan,
 Mies häjy tähyämähän,
 Itse luojaksi rupesi,
 Antoi Hiisi hengen tuolle,
 Syöjättären sylkemälle,
 Konnan ilkeän kinalle;
 Siitä kääntyi käärmeheksi,
 40 Muuttui mustaksi maoksi.

Toisin:

- 11, 12. Hänpä päätänsä sukivi,
 Hapsiansa harjoavi,
 Haihtui haiven harjastansa,
 Hivus vierähti vetehen,
 12. Lapa lieto (lievo, livo) l.
 13, 14. T. t. tutjutteli,
 Meri lieto liekutteli,

e.

Kivun tyttö, kuolon neito,
 Tuop' on nurmelle nukahti,
 Kaatui maalle kaltosalle,
 Kirjavan kiven kylelle;
 Tuli suuri tuulen puuska,
 Iästä vihainen ilma,
 Teki neien tiineheksi,

Kostutti kohulliseksi.
 Siitä syntyi syntyminen,
 10 Sikisi paha sikiö,
 Sai käärme kähisemähän,
 Kusiainen kulkemahan,
 Matamahan maan matonen,
 Pienen neulan pistämähän
 Joko ihmisen ihoa
 Tahi karvoja kapehen.

Toisin:

6. I. iso vihuri,
 14. P. n. neulomahan

f.

Kasvoi puu pyhällä maalla,
 Putki maalla puhtahalla,
 Nousi putki puuta vasten,
 Sara sammalen varassa,
 Piru putkehen puhalsi,
 Solahutti sormuksehen,
 Siitäpä mato sikesi,
 Suikulainen, puikulainen,
 Väantyi siitä värttinäksi,
 10 Siitä kääntyi käärmeheksi,
 Maan päällä mateliaksi,
 Tiellä teukalehtajaksi.

Toisin:

7. Siitä silkkuna s.

g.

Mato musta, kyy viherä,
 Toukka tuonenkarvallinen,
 Kyllä mä sukusi tieän,
 Tieän kaiken kasvantosi,
 Mist' olet kyhätty kyhjö,
 Kusta sykkö synnytelty:
 Tuonen akka rautahammas,
 Koukkusormi, käykkäleuka,
 Keträsi kesoisen päivän,
 10 Sykysyisen yösyämen,

Veri kuorsi kuontalosta,
 Vaskisesta värttinästä,
 Siit' olet kyhätty kyhjö,
 Siitä sykkö synnytelty.

Toisin:

6. K. syppy s.
 11. V. k. kuortanosta,

h.

Kehnot käärmettä rakenti,
 Kyhjöt kyytä keträeli;
 Sai käärme rakennetuksi,
 Kyhätyksi kyy vihainen,
 Yhtenä kesäisnä yönä,
 Sykysyisnä vietinkinä.
 Mist' on pää pahalle pantu?
 Pää pahan pavun jyvästä;
 Mist' on aivot ankeloisen?
 10 Virran vankan vaaluvista;
 Mist' on silmät siitoalla?
 Lemmon liinan siemenistä;
 Mist' on korvat konnan päässä?
 Lemmon koivun lehtosista;
 Mist' on kuonoa kohettu?
 Tuonen tuuran taittumasta;
 Mist' on suuta suunniteltu?
 Suu solesta Syöjättären;
 Mist' on kieli keksittynä?
 20 Keion keihä'n kärestä;
 Mist' on hampahat haettu?
 Neuloista Manalan neion;
 Mist' on ilkeän ikenet?
 Ikenistä Kalman immen;
 Mist' on raatoa rakettu?
 Pahan immen palmikosta;
 Mist' on selkä seisotettu?
 Hiien hiiliseipähästä;
 Mist' on häntä häikiöllä?
 30 Hiusletistä Hiien neien;

Mist' on suolet solmittuna?
 Vyöltä Hiien vyöllisistä;
 Mist' on henki heittiöllä?
 Hiien hiiliahjoksesta;
 Mist' on tunto turmiolla?
 Kuohusta tulisen kosken;
 Mist' on syyetty syäntä?
 Syöjättären syänkävystä;
 Mistä viskattu vihoja?
 40 Vaahesta vihaisen virran.

Toisin:

8. P. p. pataranista (patarämästä);
 ” P. pantu pataranoista;
 ” Pahasta patalohista;
 ” Pahan miehen (hengen) peukalosta;
 ” Paulan päästä paitulaisen;
 ” Välisestä Väinöttären;
 ” Paholaisen paian tupsu;
 ” Pohjan neien rintarisku;
 ” Rintasolki Syöjättären;
 ” Ritikaisen rintasolki;
 ” Vyölappa joentakaisen;
 9. M. o. a. annettuna?
 10. Kosken kuohusta kovasta;
 ” Kuohusta tulisen kosken;
 ” Ve'en vankan vääntehestä;
 11. M. o. s. siunaeltu (siunattuna)?
 ” M. o. s. sirrittävät?
 ” M. o. siihen silmät saatu?
 12. Silmät simpukan jyvistä;
 ” Silmä silpukan (silkkunan) kivistä;
 ” Toinen kullan hernehestä;
 (Toinen rauan (Riian) hernehestä);
 ” Silmä kuulkonan (kuukunan) kivistä,
 Toinen rauan suurimasta;
 ” Silmä kullan (Tuonen) simpukasta,
 Toinen tuomen marjasesta;
 (Toinen liinan siemenestä);
 13. M. o. k. korjaeltu?
 14. Pantu on pajun lehistä (nenästä);
 ” Korvat lammin korttehistä;
 15. M. o. tuohon turpa saatu?
 ” M. o. turpa turmiolla?
 16. Paholaisen paulan päästä;
 18. Suu Lemmon sulan kynästä;

18. Syöjättären rintasolki;
 19. M. o. k. keitolaisen (kelvottoman)?
 ” M. o. k. keiaheltu (keisattuna)?
 ” M. o. k. keion (kehnon, konnan) suussa?
 20. Keitolaisen (Keion poian) keihä'ästä;
 ” Keihä'ästä Äijön poian;
 ” Äiön äimän (tuuran) taittimesta;
 ” Kieli Lemmon (Keion) keihä'ästä;
 ” Miekasta tuliterästä;
 ” Miekasta Kalevalaisen (Kalevan poian);
 ” Hivuksista Hiien neien,
 Karvasta emäkapehen;
 ” Hivuskarva Hiien neien;
 ” Se on Hiien heinähanko;
 ” Hiitolaisen heinähanko,
 Piitolaisen pistinrauta;
 ” Pikatuonen pistinneuvo;
 ” Keioloisen (Keion poian) kenk'oranan,
 Toinen haara kieltä tuotu,
 Saatu Väinölän suasta;
 21. M. o. h. häjyllä?
 22. Hiien neion neulasista;
 ” Okahista Tuonen otran,
 Ripsistä vihannan viljan,
 Toiset puolet hampahia
 Tuonen hauvin hampahista;
 ” Pellon pienistä kivistä;
 23. M. o. isketty i?
 24. I. Tuonen neion;
 ” Ikenet emäkavoista (-kaloista);
 ” Orahista Tuonen touvon (otran),
 Helpehistä Hiien kauran,
 Putkelle punelevasta,
 (Putkehen puhelevasta),
 Verihinsä vierivästä;
 ” Vehnän vienosta jyvistä,
 Kauran hienon helpehestä,
 Ruuaksi rupeavasta,
 Verissänsä vierevästä;
 25. M. o. tuohon ruumis saatu?
 26. Raato Lemmon raivon päästä (rairon
 päästä, raapuista);
 ” Viholaisen virven päästä,
 Paholaisen paulan päästä;
 ” Kyröläisen kyntöruoska,
 Virolaisen aian vitsa;
 ” Kyytöläisen (Kyyväläisen) kyntöruoska,
 Ahtolaisen aian vitsa;

- „ Ahikaisen (Ahottaren, Ajattaren) aian-
vitsa,
Manalaisen matkasauva;
„ Virolaisen virsun paula,
Kerolaisen kehrävarsi;
„ Kengän paula Keitolaisen,
Rihmaletti Lempolaisen;
„ Hivusletti Lemmon neien,
Palmikko pahan sikiön;
„ Hivuskarva Hiitolaisen,
Pannahaisen partakarva;
27. M. o. s. siunattuna?
28. Vyö vyöltä Tapion vaimon,
Paitulaisen paita vyöhyt;
„ Se on Hien hiili- (heinä-) hanko,
Pahanhengen paistinvarras;
„ Kapo oli tielle kaatununna,
Impi ilman nukkununna,
Viini vaskinen selässä,
Nuoli vaskinen sisässä,
Siit' on selkä suoritettu,
Siitä tehty selkäruoto;
29. M. o. h. häälättynä,
Pursto puuhattu pahalle?
30. Pahasta pajuvesasta;
„ Paholaisen palmikosta;
„ Tupesta Kalevan poian;
„ Paitulaisen (Paholaisen) paian nauha;
32. Pahan (Hien) vyöltä vyöllisiä,
Helmasta heliseviä;
„ Paitulaisen paitavöistä;
33. M. o. h. häikiöllä (heitettynä)?
„ M. o. tuolle henki saatu?
34. Henki Hien hiiloksesta;
„ Henki helvetin tulesta,
Saatanan sysimäestä;
„ Henki höyrystä pahasta,
Hien kosken kuohunnasta;
38. Syöjättärestä syäntä;
„ Syän pantu Syöjättären;
„ Syöjättären syänkäpynen,
Mammottaren maksan kirppa;
40. Vipahasta Hien virran.

22.

Liinan synty.

a.

- Paloi ennen paljon maita,
Paljon maita, paljon soita,
Pahana palokesänä,
Tulivuonna voimatonna.
Jäi paikka palamatonta
Suurimmalla suon selällä,
Tuiman tunturin laella,
Kahen kantosen lomahan,
Koivun kolmen juuren alle.
10 Kannon juuri kaivetahan,
Sieltä löytyi liinan siemen
Tuonen toukan kätköksestä,
Maan matosen säilöksestä.

- Vene vanha poltettiin
Korvalla tulisen kosken,
Tulikosken kääntehellä,
Tuli tuhkia läjänen,
Koko kuivia poroja,
Purren puisen polttamilta
20 Venehen kyettämiltä.
Siihen liina kylvettiin,
Kylvettiin, kynnettiin,
Yhtenä kesäisnä yönä,
Siitä silloin taimi nousi,
Kasvoi pellavas perätön,
Yhtenä kesäisnä yönä.

Toisin:

5. J. vähän p.
12, 13. T. t. kätkösestä, M. maon varusta-
mista.
16. T. kääntämällä,

b.

Sisarekset Sotkottaret,
Kälykset käpeät naiset,
Nuo on löysi Tuonen toukan,

- Tuonen toukan, maan matosen,
 Kahen kantosen välistä,
 Kolmen koivun juuren alta.
 Toukka Tuonen poltettiin,
 Maan matonen paistettiin,
 Ilkeä kisistettiin,
 10 Kypeniksi kypsettiin,
 Portin Pohjolan e'essä,
 Lapin lastutanterilla;
 Tuli tuhkia vähäisen,
 Hieman hienoa poroa.
 Minne tuhkat pantanehen?
 Tuhkat tuonne kannettiin
 Peltohon saviperähän,
 Vaaran vankan liepehesen,
 Tuohon liina kylvettiin
 20 Tuonen toukan tuhkasihin,
 Kypenihin maan matosen,
 Siitä nousi nuori taimi,
 Pensi pellavas peritön,
 Liina liitoton yleni,
 Yhtenä kesäisnä yönä,
 Kahen päivyen välillä.

Toisin:

- 2-4. Ijankaikkiset kälykset,
 Löyettiin T. toukka,
 T. toukka, m. matonen,
 8. M. mato kyetettiin,
 10. Kyy vihainen k.
 11. Juurella kesuen kannon,
 22. Tuosta n. hampun t.

c.

Kuoli muulloin musta ruuna,
 Vaipui valkea hevonen,
 Nurmelle nimettömälle,
 Maalle tuntemattomalle,
 Luilla nurmi vierrettihin,
 Hara vanha poltettiin,
 Akka vanha korvettiin.

- Tuli tuhkia vähäinen,
 Sai poroa pikkuruinen,
 10 Tuohon liina kylvettiin;
 Yöllä Liiko liinan kylvi,
 Kauko päivän kasvatteli.

Toisin:

6. Raana v. p.
 11. Y. Liito l. k.

23.

Läävämadon synty.

a.

- Piika istui pilven päällä,
 Kapo kaaren kannikalla,
 Neito päätänsä sukivi,
 Hapsiansa harjoavi,
 Kammalla kasarisella,
 Hopeaisella sualla;
 Taittui haara harjastansa,
 Kammastansa pii mureni,
 Selvälle meren selälle,
 10 Lakeille lainehille.
 Tuota tuuli tuu'itteli,
 Ve'en henki heilutteli,
 Rannalle kiven kolohon,
 Paaen paksun partahalle.
 Siitä vääntyi värttinäksi,
 Sekä kääntyi kääremeheksi,
 Kujahan kurettelihe,
 Läävähän lähettelihe,
 Kujan kulmujen sekahan,
 20 Alle heinän helpehien.
 Siitä luorihin lorahti,
 Sisiliskona sivahti,
 Alle parsien panihe,
 Maholehmän maion alle;
 Asui akkojen jaloissa,
 Aina naisten askelilla,

Maitomaljalle mateli,
Voikiulut keiahteli.

b.

Akka salmen korvallinen
Oli päätänsä sukiva
Harjalla hope'isella,
Kuparisella sualla;
Taittui taina harjastansa,
Suastansa pii pirahti,
Tuolle laajalle lahelle,
Selvälle meren selälle,
Tuulen tuu'iteltavaksi,
10 Aaltojen ajeltavaksi.
Tuuli tuota tuu'itteli,
Aalto rannalle ajeli,
Siit' on synty syysmaolla,
Tavat talvikäärmehellä,
Joka läävässä lätivi,
Alla nurkkien nutivi.

Toisin:
14. Alku t.

c.

Kuutar itki kultiansa,
Päivätär hopeitansa,
Kyynel tippui silmistänsä,
Vierähti vesipisara,
Kaunihille kasvoillensa,
Kaunihilta kasvoiltansa
Riveälle rinnallensa,
Tuosta vierähti norohon;
Siitä kasvoi kaunis tammi,
10 Yleni vihanta virpi.
Mies pieni merestä nousi,
Aalloista ylenteleikse,
Tuskin korttelin pituinen,
Vaimon vaaksan korkeuinen,

Pikku kirvehyt käessä,
Kirjavarsi kirvehessä;
Tuopa taisi tammen kaata,
Puun sorean sorrutella.
Mipä tuosta lastu lähti,

20 Se merehen mestattihin,
Vesi sen vaaheksi valutti,
Aalto rannalle ajeli.

Akka vanha raivokerta
Oli sotkut sotkemassa,
Räpälehet räpsimässä,
Tuon kokosi konttihinsa,
Pisti pitkäkielehensä,
Kantoi kontilla kotihin,
Pitkäkielellä piha'an,
30 Etanoiksi tehtäväksi,
Toukiksi suettavaksi.

Kaatoi kuohun kontistansa,
Nakkasi navetan luoksi,
Kujan kulmujen sekahan,
Peittävi pihan rikoilla,
Kattoi kartanon kuloilla,
Tuosta tuo suku sikesi,
Kasvoi valkea matonen,
Läävässä läkerteliä,
40 Sonnassa sokerteliä,
Matelia maitomaljan,
Kiulun korvan kierteliä.

Toisin:

23-27. A. v. villikerta,
Se oli sotkujen pesiä,
Räpähien räiskyttäjä (räiköttäjä),
Vaahan koppi koprihinsa,
Koprillansa konttihinsa,
" Portto Pohjolan emäntä
" Oli sotkuilla oleva
Paitojansa purkamassa,
Vaskivakkanen käessä,
Johon kuohua kokosi,
Ve'en vaahtea valutti,
27. Keräeli kesseliin,
31. Maan maoiksi luotavaksi,

33. Riputteli rikkoihinsa,
40. S. soristelia,

d.

Susi juoksi jäätä myöten,
Hauki uipi jään alatse,
Suen suusta kuona tippui
Tuon halean hauvin luille;
Tuonpa tuuli maalle tuopi,
Ve'en henki heiluttavi,
Aalto rannalle ajavi,
Vaaheksi kiven kolohon.

- Annikki Ahimon neiti,
10 Aina sotkuilla asuja,
Tuon kokosi konttihinsa,
Kantoi läävän karsinahan,
Tuostapa tuo syntyy synty,
Tuostapa paha panihe,
Pikku valkea matonen,
Lumenkarva luikeroinen.

e.

Portto Pohjolan emäntä
Oli päätänsä sukiva,
Hapsiansa harjoava,
Letti päästänsä putosi
Selvälle meren selälle,
Ulapalle aukealle,
Tuonp' on tuuli maalle työnti,
Raju kantoi kalliolle.

- Hiien piika pikkarainen,
10 Vaimo valkean verinen,
Katselevi, kääntelevi,
Sanovi sanalla tuolla:
„Portto Pohjolan emäntä
Tuon on heitti helmoistansa,
Viskoi tuonne villojansa,
Katkoi karvoja vesille,
Jotka tuuli maalle työnti,
Raju kantoi kalliolle;

- Mitä nyt tuosta tehtänehen,
20 Ja kuta kuvattanehen,
Hivuksista herjan vaimon,
Mieron porton palmikosta?⁴

Istui kyhjö kynnyksellä,
Kehjo keskilattialla,
Vähjö väännähti perässä,
Istuivat itähän rinnoin,
Etelähän päin elävät.
Sanoi kyhjö kynnykseltä,
Kehjo keskilattialta,

- 30 Itse istara perästä:
„Noista toukkia tulisi,
Sukeutuisi maan matoja.“

Tytöt kytä ketreävät,
Vattuloivat maan matoja,
Pyöri lumpio lujahan,
Vääntyi värttinä kovahan,
Maan matoja kyttäessä,
Keträtessä käärmeitä.

- Se oli alku tallitoukan,
40 Synnyntä pahan sikiön,
Sikopahnassa sikisi,
Kasvoi lammaskarsinassa,
Sykysyisillä rikoilla,
Talvisilla tanterilla.
Tuo oli työnsä ensimmäinen,
Jonka joutuen käkesi:
Puri Ristuksen hevosen,
Kaatoi varsan Kaikkivallan,
Läpi luisen tallin sillan,
50 Puhki soimen vaskipohjan.

Toisin:

- 1-3. Kyhjä päätänsä sikivi,
Hapsiansa harjoavi,
Selvällä meren selällä,
4. L. lemmolta p.,
Hivus Hiien tyttäreltä,
„ Hivus hieltä p.
Letti Lemmon tyttäreltä,
16. Povestansa mieron portto,

23—26. I. kyhjä (kyhjä, kyyjä, kyyttö, kyyk-
ky) k.

Kehju (kähjö, keito) k.

Vähjy väännälti p.

25. V. maassa väännälteli,

„ Itse istara (kullero) p.

„ Nuorimmat (nuoramo) perisopessa,

„ Sokea pajan (tuvan) sopessa,

33. T. k. kyttelivät,

„ T. kyttävät matoja,

34. Keträsi ketulan vöitä,

Koston loimia lokatti,

39, 40. Siitä syntyi talvitoukka,

Mato musta maasta nousi,

42. K. lampokarsinassa,

f.

Itse vanha Väinämöinen,

Se vanha Kalevan poika,

Kun ennen sotahan läksi,

Kehotteli keihojansa,

Sulitteli nuoliansa,

Navetassa naisten luona.

Sai keihäs kärestetyksi,

Nuolensa sulitetuksi,

Sylkytteli keihästänsä

10 Peltohon saviperähän;

Keihäs katkesi kaheksi,

Pura peltohon putosi,

Tipahti tinainen naula,

Rengas vaskinen valahti,

Sekin sontahan solahti

Kujan kulmujen sekahan.

Siitä sitten sykkö syntyi,

Siitä kasvoi liukas lintu,

Yleni otus parahin,

20 Lumenkarva luikkalainen.

Toisin:

1, 2. Kullervo Kalevan poika

1—8. Isversko (Istara, Lispori) kävi sotia

Kolmekymmentä keseä,

Otti keihosen olalle,

13, 14. T. t. neula, Neula valkea v.
Sormus kultainen solahti
Vyöstä vanhan Väinämöisen,
Kolmijatkosta tupesta,
18. S. k. kaunis l.

24.

Maahisen syntyi.

a.

Maast' on maahinen kotoisin,

Punapilpero pihoista,

Maan vihoista, veen vihoista,

Sammakon salavihoista;

Siit' on sykkö syntynynnä,

Maan kavala kasvanunna,

Vaan en tuota tunnekkana,

Miten lie nyt tänne tullut,

Nousnut ihmisen iho'on,

10 Karvahan kavon tekemän,

Tulen moisna polttamahan,

Panun laisna paahtamahan,

Etanana vai matona,

Vainko muuna maahisena.

Matalat jalat maolla,

Matalimmat maahisella:

Kun sa lienet maasta nousnut,

Niin maahan sinun manoa;

Kun liet vieno veestä tullut,

20 Niin vieno vetehen vieri;

Kun lienet tulesta tullut,

Niin sä tungeite tulehen,

Vie vihasi mennessäsi,

Ota pois omat pahasi!

Toisin:

12. Palon laisna (valkeana) p.

b.

Vesihiisi vettä sousti,

Kapo nuori notkutteli,

Venehellä vaskisella,
 Airoilla tinasilloilla,
 Pääsi maalle mansikkana,
 Vieri vehnäisnä tahasna;
 Siit' on maahisen sikiö,
 Siitä synnyit sykkö raukka,
 Vaan nyt pois sinun manoan,
 10 Ei täällä sinun sijasi,
 Maass' on maahinen sijasi,
 Ve'essä vetosen lempo.

25.

Noidan synty.

Kyllä tieän noian synnyn,
 Sekä alun arpoja:
 Tuoll' on noita syntynynnä,
 Tuolla alku arpojen,
 Pohjan penkeren takana,
 Lapin maassa laakeassa;
 Siellä on noita syntynynnä,
 Siellä arpoja sikesi,
 Hakoisella vuotehella,
 10 Kivisellä pääalalla.

26.

Nuolien synty.

a.

Honka kasvoi kankahalla,
 Kipuvuoren kukkulalla,
 Tuosta noita nuolet laati,
 Ampuja pahat asehet:
 Teki nuolen yksikannan
 Oksista alimmaisista,
 Teki nuolen kaksikannan
 Oksista kes'ellä puuta,
 Teki nuolen kolmikannan
 10 Oksista ylimmäisistä;
 Ampui noita nuoliansa,

Äikytti äkähiänsä,
 Minkä minnekki osasi,
 Eihän noita tuosta huoli,
 Käykö ihmisen iho'on,
 Tahi karvahan kapehen.

b.

Annikki on Saaren neiti
 Kävi Isteron sotoa,
 Kirposi tinainen tilke,
 Hopeinen pääte pääsi,
 Kahen kallion lomahan,
 Sen noita käsin tavotti
 Ennen maahan ehtimistä,
 Mantuhun rupeamista,
 Vei sen seppojen pajahan.
 10 Sen seppo kaluksi laati,
 Takoi tuosta noian nuolet,
 Ampujan pahat asehet;
 Ampui noita nuoliansa,
 Ampui nuolen taivosehen,
 Tahtoi taivonen haleta,
 (j. n. e. kats. pistoksen synty),

27.

Oluen synty.

a.

Tietähän oluen synty,
 Juoman alku arvatahan:
 Ohrast' on oluen synty,
 Humalasta julki juoman,
 Vaikk' ei tuo ve'että synny,
 Eikä tuimatta tuletta.
 Humala, Remusen poika,
 Piennä maahan pistettiin,
 Kyynä maahan kynnettiin,
 10 Viholaisna viskottihin,
 Vierehen Kalevan kaivon,
 Osmon pellon penkerehen.

Siitä nousi nuori taimi,
 Yleni vihanta virpi,*
 Nousi puuhun pienosehen,
 Kohti latvoa kohosi.

Osmon ukko ohran kylvi
 Osmon uuen pellon päähän,
 Ohra kasvoi kaunihisti,
 20 Yleni ylen ehosti,
 Osmon uuen pellon päässä,
 Kaskessa Kalevan poian.

Osmotar oluen seppä,
 Kapo kaljojen tekijä,
 Otti ohrasen jyviä,
 Kuusi ohrasen jyveä,
 Seitsemän humalan päätä,
 Vettä kauhoa kaheksan,
 Panevi pa'an tulelle,
 30 Laittoi keiton kiehumahan.
 Keitti ohraista olutta
 Kerkeän kesäisen päivän,
 Sai oluen keiteteksi,
 Vaan ei saanut käyneheksi.

Arvelee, ajattelevi,
 Mitä tuohon tuotanehen
 Oluelle käyttimeksi,
 Kaljalle kohottimeksi.
 Näki maassa palkoheinän,
 40 Poimi maasta palkoheinän,
 Hieroi kaksin kämmeninsä,
 Hykersi käsin molemmin,
 Molempihin reisihinsä,
 Hieroi nää'än kultarinnan.

Sanoi tuon on saatuansa:
 „Näätäseni, lintuseni,
 Mene tuonne, kunne käsken,
 Metsän synkkähän salohon,
 Jossa tammat tappelevat,
 50 Kovin ottavat orihit,
 Käsin vaahtea valuta,
 Koprin hiivoa kokoa,

Oluelle käyttiheksi,
 Kaljalle kohotteheksi!“

Näätä nöyrä neuvottua
 Jopa juoksi, jotta joutui,
 Pian juoksi matkan pitkän
 Metsän synkkähän salohon,
 Missä tammat tappelivat,
 60 Kovin ottivat orihit.
 Valui vaahti tamman suusta,
 Kuola kuonosta orihin,
 Sen kantoi kavon kätehen,
 Toi olalle Osmottaren.

Kapo kaatoi kaljahansa,
 Osmotar oluehensa;
 Sai olut pahantapainen,
 Pani miehet mieltä vaille,
 Mielipuolet meuhomahan,
 70 Hullut huppeloitsemahan,
 Lapset laitti itkemähän,
 Muun kansan murehtimahan.

Kalevatar kaunis neiti,
 Tyttö sormilta sorea
 Sekä liukas liikunnalta,
 Aina kengältä kepeä,
 Liikkui sillan liitoksella,
 Keikkui keskilattialla,
 Näki lehen lattialla,
 80 Poimi lehen lattialta.
 Katselevi, kääntelevi,
 „Mitä tuostaki tulisi
 Kavon kaunihin käsissä,
 Hyvän immen hyppysissä?“

Kantoi sen kavon kätehen,
 Hyvän immen hyppysihin;
 Kapo kaksin kämmeninsä,
 Hykersi käsin molemmin,
 Molempihin reisihinsä,
 90 Mehiläinen siitä syntyi.
 Mehiläinen liukas lintu
 Sep' on lenti, jotta joutui,

Pian lenti pitkän matkan,
Välehen välin lyhenti,
Saarehen selällisehen,
Luotohon merellisehen,
Nurmelle mesinukalle,
Simapellon pientarelle.

- Kului aikoa vähäisen,
100 Pirahteli pikkuruisen,
Jo tulla tuhuttelevi,
Saaha saaveroittelevi,
Toi simoa siivessänsä,
Kantoi mettä kaapussansa,
Sen kantoi kavon kätehen,
Hyvän immen hyppysihin,
Osmotar oluehensa,
Kapo pisti kaljahansa.
Siitä nousi nuori juoma,
110 Yleni olut punainen,
Puisen uuen uurtehessa,
Korvon koivuisen sisässä;
Sai olonen valmihiksi,
Metu miesten juotavaksi.

Toisin:

2. Alku taarin a.
„ Mistä syntyi julki juoma:
22. Kalevaisen kaskimaalla,
23, 24. O. pani olutta,
Kalevatar vettä kantoi,
34. Ei saanut hapanneheksi.
43. Reisihinsä reikutteli,
55. N. n. neuvottava
90. Mehiläisen synnyttävi.
101. J. t. tuputtelevi (turahtelevi, hyyr-
televi),
102. S. hyppelöittelevi (vihmeröittelevi),
„ Käyä kähveröittelevi (kääveröitte-
levi, kääramöittelevi, kääkeröitte-
levi, käärähyttelevi),
110. Y. kavesten kalja,

b.

Humala huhusi puusta,
Vesi virrasta vihelsi,

Ohra pellon penkereltä:
„Konsa me koolle saamme,
Milloin yhtehen yhymme,
Konsa toinen toisihimme,
Kekrinäkö, joulunako,
Vaiko vasta pääsiäisnä;
Yksin on elo ikävä,

- 10 Kahen kolmen kaunosampi.“
Hyvä on tyttö Pohjan neiti
Arvelee, ajattelevi,
„Mitä tuostaki tulisi,
Jos ma nuot ko'olle saatan
Sekä yhtehen yhytän,
Laitan toinen toisihinsa.“
Punalintu puusta lauloi:
„Saisi noista julki juoma,
Tulisi hyvä olonen,
20 Tekiälle taitavalle,
Oikein osoajalle.“

- Hyvä on tyttö Pohjan neiti
Paimivi humalan päitä,
Otti ohrasen jyviä,
Vettä virran pyörtehestä,
Ne hän yhtehen yhytti,
Saatti toinen toisihinsa,
Keitteäksensä käkesi
Puisen uuen uurtehessa,
30 Korvon koivuisen sisässä.

Kuu kiviä kuumettihin,
Salo puita poltettihin,
Kesä vettä keitettihin,
Talvi pantihin olutta;
Punalintu puita pilkkoi,
Västaräkki vettä kantoi,
Mehiläinen mettä tuopi
Nosteheksi nuoren juoman.

- Tuosta nousi nuori juoma
40 Korvon koivuisen sisässä,
Kuohui korvien tasalle,
Ärjyi päälle äyrähien,

Tahtoi maahan tyyräellä,
Lattialle lasketella.

Tuosta tuima tunnettihin,
Tunnettihin, tuomittihin,
Arveltiin aikansa
Kaata maahan maan hyväksi,
Kaata ennen kasvamatta,
50 Suureksi sukeutumatta.

Hyvä on tyttö Pohjan neiti
Itse tuon sanoiksi virkki:
„Voi poloinen päiviäni,
Voipa töitäni typerä,
Kun panin paha-olosen,
Tavattoman taarin laitoin:
Ulos korvosta kohosi,
Lattialle lainehtivi.“

Punalintu puusta lauloi,
60 Rastas räystähän rajalta:
„Ei ole paha-oloinen,
On juoma hyvä-oloinen,
Tynnyrihin tyhjettävä,
Kellarihin käytettävä,
Tynnyrissä tammisessa,
Vaskivannetten sisässä.“

Taari lausui taitavasti,
Itse virkki, noin nimesi:
„Paha on olla puolikossa
70 Tapin vaskisen takana;
Kun et laita laulajoita,
Istuta iloitsioita,
Ulos tyrsin tynnyristä,
Pois pakenen puolikosta;
Rikki potkin puolikkoni,
Pois ma pohjani porotan,
Menen toiseen talohon,
Yli aian naapurihin,
Jossa juoahan ilolla,
80 Ja remulla reiatahan.“

Se oli oluen alku,
Sekä alku että syntyy;

Mistä sai hyvän nimensä,
Mistä kuulun kunniansa?
Virkkoi kissa kiukoalta,
Kasi lausui lautsan päästä:
„Kun tuo lie hyvä-oloinen,
Olut olkohon nimensä!“

Siitä sai olut nimensä,
90 Sekä kuulun kunniansa,
Kun oli hyvä-oloinen,
Hyvä juoma hurskahille,
Pani naiset naurusuulle,
Miehet mielelle hyvälle,
Hurskahat iloitsemahan,
Hurjat hoiperoitsemahan.

Toisin:

2, 3. V. kaivosta syvästä, O. p. pienta-
relta:

5. Konsa koolle ja koholle,

7, 8. Joulunko pitkinä pyhinä,
Pääpyhinä p.

11. Osmotar oluen seppä

33. Meri v. k.

36. Tijanen pani olutta,

61, 62. „E. o. pahantapainen, O. j. hyvän-
tapainen,

65, 66. Nassakassa t.
Tapin vaskisen takana.“

68. Ylen virkki viisahasti:

71, 72. K. e. l. laulajata, I. iloitsiata,

85, 86. Punalintu puusta lauloi,
Rastas räystähän rajalta:

95, 96. Hurskahat ilottelevi,
H. tappeloittelevi.

28.

Pakkasen syntyy.

a.

Pakkanen pahansukuinen
Ja poika pahantapainen,
Joko nyt sanon sukusi,
Kuuluttelen kunniasi?
Tieän mä sukuperäsi,

Tieän kaiken kasvantosi.

Pakkanen pajuilla syntyi,

Kova ilma koivikolla,

Ikiturmasta isästä,

10 Emosta epattomasta,

Kylmän ruoppahan kylellä,

Jäisen kaakun kainalossa.

Ken se pakkasen imetti,

Kovan ilman kostutteli,

Kun oli maammo maiotonna,

Emonen utaretonna?

Käärme pakkasen imetti,

Kova ilma koitatteli,

Käärme syötti, kyy imetti,

20 Mato maiolla piteli,

Utaresta uuttomasta,

Nännillä nenättömillä;

Pohjaistuuli tuu'itteli,

Vilu ilma viihytteli,

Pahoilla pajupuroilla,

Soilla räykymättömillä.

Siitä kasvoi karkeaksi,

Yleni ylen jaloksi,

Sai poika pahantapainen,

30 Tuli turmion alainen.

Ei ollut nimeä vielä,

Pojalla epäpäöllä;

Sitten lapsi ristittihin,

Alle kastin kannettihin,

Lähtehelle läikkyvälle

Kultakallion navalle,

Nimi pantihin pahalle,

Ylettiin riiviölle,

Pantihinpa pakkaseksi,

40 Korvien kohottajaksi,

Kynsien kivistäjäksi,

Vaatijaksi varvaspäien.

Toisin:

9. Isästä iki pahasta,

41. K. kyseliäksi,

b.

Tuop' on musta Pohjan akka,

Raani pakkasen emonen,

Istuihe itähän rinnoin,

Selin tuulehen makasi,

Katseleikse, käänteileikse,

Katsoi kaarnapohjosehen,

Kuinka kuu kehälle nousi,

Päivä kaarelle kavahti;

Teki tuuli tiineheksi,

10 Päivän koitto kohtuiseksi.

Mitä kantavi kohussa?

Kantoi kolme poikalasta;

Synnytteli poikiansa,

Laa'itteli lapsiansa,

Pohjolan koan perässä,

Pimentolan pirtin päässä.

Kutsui Luojan ristimähän,

Jumalan nimeämähän,

Kun ei Luoja tullutkana,

20 Itse risti riiviönsä,

Yhen pani Tuulettaren,

Toisen pani Viimattaren,

Viimeisen vihaisen poian

Sen panevi Pakkaseksi,

Joka kynsiä kysyvi,

Alta jalkoja anovi.

Toisin:

2. Ulappalan umpisilmä,

23. Kolmannen Puhurin p.

c.

Häitä Hiitola pitävi,

Paha joukko juominkia,

Tappoi häiksehen hevosen,

Pioiksensa pitkäharjan,

Veri tuonne viskottihin

Hiitolan pajan perähän;

Nousi talma taivahalle,

Auer ilmahan yleni,

Siitä pilviksi pirahti,
 10 Paneutui pakkaseksi.
 Lumikki hevosen varsa
 Sep' on Pakkasen imetti
 Utaresta uhkuvasta,
 Näkyvillä nännillänsä,
 Pakkanen paha sikiö
 Halki hartiot imevi,
 Utaren u'uttomaksi,
 Nännitki nenättömiksi.
 Sai poika imetetyksi,
 20 Ristityksi, kastetuksi,
 Hopeaisella joella,
 Kultaisella lähtehellä;
 Kuljus pantihin nimeksi,
 Kuljus poika Pakkaselle,
 Kuljus Pakkanen itseki,
 Kuljuksia muu sukunsa.
 Veit tuon Luoja taivosehen,
 Vaan Kuljus ajattelevi:
 Läyli on olla lämpimässä,
 30 Palavassa pakko suuri.
 Loip' on Luoja lähteheksen,
 Asui Kuljus lähteheissä,
 Kesäkauten kellitteli.
 Virkki Luoja taivahasta:
 „Nouse pois nyt nuori poika
 Tannerta tasottamahan!“
 Läksi Kuljus lähtehestä,
 Alkoi aioilla asua,
 Veräjillä viehkuroia,
 40 Puut puri lehettömiksi,
 Heinät helpehettömiksi,
 Ihmiset verettömiksi.

Toisin:

4. P. pitkäjouhen,
 „ Murkinoiksi (ruuiksensa) mustan
 ruunan,
 6. Pohjolan p. p.
 „ H. koan etehen;
 7, 8. N. höyry t., Utu i. y.

- 11—13. L. tytär Tapion
 Imetteli poikoansa
 Rippuvilla rinnoillansa,
 17. Utaretki päättömiksi,
 21, 22. Tuolla Jortanan j.
 Pyhän virran pyörtehellä;
 23. Kuhjus p. n.
 24—26. Kuhjus — Kuhjuksia

29.

Pistoksen synty.

a.

- Kasvoi ennen kaunis tammi,
 Vesa verraton vetihe,
 Kovin kasvoi korkeaksi,
 Latvoin taivolle tavotti,
 Piätti pilvet juoksemasta,
 Hattarat hasertamasta,
 Puolen päiveä pimitti,
 Kaihti maata kolmanneksen.
 Nuoret neuvoa pitävät,
 10 Ikäpuolet arvelevat,
 Kuinka kuutta oltanehen,
 Päivättä elettänehen,
 Näillä raukoilla rajoilla,
 Poloisilla Pohjanmailla.
 Kaivattihiin kaatajata,
 Pahan tammen taittajata,
 Etsittihiin, eipä löyty,
 Haettehiin, ei havaittu;
 Ei ollut väessä tässä
 20 Sitä miestä meiän maalla,
 Urohoisessa väessä,
 Miehisessä joukkiossa,
 Tämän tammen taittajata,
 Puun solean sortajata.
 Nousi musta mies merestä,
 Uros umpilainehista
 Eikä suuri, eikä pieni,
 Uros keskikertahinen,

Pystyn peukalon pituinen,
 30 Kolmen sormen korkeinen,
 Kirves kirjattu olalla,
 Kirjavarsi kirvehessä,
 Päässä paasinen kypärä,
 Jalassa kiviset kengät;
 Tuopa tahtoi tammen kaata,
 Ruhtoa rutimon raian.

Astua teputtelevi,
 Käyä kääkälöittelevi,
 Astui puun on juuruelle,
 40 Ison tammen taittamille;
 Laski puuta kirvehellä,
 Tarpaisi tasaterällä,
 Iski kerran, iski toisen,
 Iski kerran kolmannenki,
 Tuli tuiski kirvehestä,
 Panu tammesta pakeni.

Lastut puusta pyörähteli,
 Lohkarehet lonkahteli,
 Niitylle nimettömälle,
 50 Maalle mättähättömälle,
 Tuonne toisia piroisi,
 Ylen laajalle levisi,
 Selvälle meren selälle,
 Ulapalle aukealle.

Niin kerralla kolmannella
 Jopa taittoi tammen poikki,
 Rutaisi rutimon raian,
 Puun vihannan vierähytti,
 Tyvin illisti itähän,
 60 Latvoin luopi luotehesen,
 Poikki Pohjolan joesta,
 Sillaksi ikuhiseksi,
 Mennä miehen matkalaisen
 Pimeähän Pohjolahan.

Mi oli lastu lonkahtanut,
 Mestattu meren vesille,
 Meren selvälle selälle,
 Lakeille lainehille,

Sitä tuuli tuu'ittavi,
 70 Meri lieto liikuttavi,
 Aalto rannalle ajavi,
 Meren tyrsky tyyreävi,
 Lahtehen nimettömähän,
 Nimen tietämättömähän,
 Jossa Hiitola asuvi,
 Paha kansa kaupitsevi.

Hiien koira rautahammas,
 Rannan juoksia ikuinen,
 Joutui rannat juoksemassa,
 80 Someret sirottamassa,
 Keksi lastun lainehilta,
 Koppoi lastun lainehilta,
 Tuon kantoi kavon kätehen,
 Hiien immen hyppysihin.

Kapo tuota katselevi,
 Katselevi, kääntelevi,
 Sanan virkkoi, noin nimesi:
 „Tuostapa jotain tulisi,
 Kun oisi sepon pajassa,
 90 Miehen mahtavan käsissä;
 Saisi noita nuolet tuosta,
 Ampuja iki asehet.“

Sattui kehno kuulemahan,
 Mies paha tähyämähän,
 Tuon paha pajahan kantoi,
 Tuosta nuolia tekevi,
 Vasamoita valmistavi,
 Pistokseksi ihmisille,
 Hevosille ammuksiksi,
 100 Äkähiksi raavahille.

Piru piiliä tekevi,
 Äkähiä äiteröivi,
 Vuoressa teräksisessä,
 Rautaisessa kalliossa.
 Teki piiliä pinosen,
 Ko'on nuolia kovia,
 Pajassa ovettomassa,
 Ilman ikkunattomassa,

Pääät tekevi tervaksesta,
 110 Varret tammesta vanuvi,
 Oksasta tulisen tammen,
 Väkihästä puun punaisen.
 Silitteli nuoliansa,
 Silitteli, sulitteli,
 Pääskyn pienillä sulilla,
 Vipusilla viirulinnun.
 Mistä sai sulitusrihmat?
 Tuolta sai sulitusrihmat
 Hivuksista Hiien immen,
 120 Hapsista halukapehen.
 Sai nuolet sulinneheksi,
 Millä noita karretahan?
 Kyyn on käärmeheh kähyyllä,
 Maon mustilla mujuilla.
 Katsoi kaarensa parahan,
 Siihen jäntehen panevi
 Hänästä uve-orihin,
 Karvoista emäkapehen.
 Koppovi tulisen jousen,
 130 Jännitti tulisen jousen
 Vasten polvea vasenta,
 Alta oikean jal'ansa.
 Otti nuolen orheimman,
 Valitsi parahan varren,
 Oikaisi tulisen jousen,
 Olallehen oikealle,
 Ampui nuolen ensimmäisen
 Ylähäksi päänsä päälle,
 Sinisehen taivosehen,
 140 Pitkän pilven rannan päälle.
 Tahtoi taivonen haleta,
 Ilman kaaret katkiella,
 Ilman riehtoset revetä,
 Ilman kansí kallistua,
 Tuskissa tulisen nuolen,
 Äkähissä Äijön poian;
 Se nuoli peräytyi sinne,
 Jott' ei kuulu kuuna päänä.

Ampui tuosta toisen nuolen
 150 Maahan alle jalkojensa,
 Tahtoi maa manalle mennä,
 Mäet mullaksi mureta,
 Hietaharjut halkiella,
 Kankahat kaheksi mennä,
 Tuskia tulisen nuolen,
 Säkehiä puun punaisen;
 Se sinne iki peräytyi,
 Ett' ei kuultu kuuna päänä.
 Ampui kohta kolmannenki
 160 Viimeisen vihaisen nuolen,
 Halki maita, halki soita,
 Halki synkkiä saloja,
 Vuorehen teräksisehen,
 Rautaisehen kalliohon;
 Nuoli kilpistyi kivistä,
 Kalpistihe kalliosta,
 Meni ihmisen iho'on,
 Vaivaisehen vartalohon.
 Se piili perittänehen,
 170 Nuoli nouateltanehen,
 Sanan voimalla Jumalan,
 Aina Herran armon kautta.

Toisin:

6. H. hatsertamasta (harittamasta,
 hatartamasta),
 9, 10. Neiet n. p., Orpanat osaelevat
 (ajattelevat),
 11. K. k. lietänehen (eistänehen),
 16. Tämän t. t. (Tammen poikki t.)
 29, 30. Kesäpaarman paksunainen,
 Härän kynnen korkunainen,
 37. A. tuputtelevi (tuhuttelevi),
 37, 38. Tuo tulla tuhutteleikse,
 K. kääkälöitteleikse,
 40. I. t. tasman luoksi,
 41, 42. Puipi (lyöpi) p. k., Tammea t.
 43, 44. I. k., i. kaksi, Kovin äijä kuin on
 kolme,
 45, 46. T. säihkyi k., Tamu (talu, yty)
 t. p.

- 47, 48. Siitä lastuset (lastuja) sirahti,
Pirahti (pirosi) sini siparet,
48. L. lohkeavi,
59, 60. Tyven työnnytti (iskevi) i.
Latvan laski l.
62. S. iku-sijaksi,
65. M. o. l. tuonne luotu,
70—72. Ilma liika l., Raju r. a., M. t. työn-
nätteli,
77—80. Pohjan Musti, musta koira,
Rakki rauan karvallinen,
Päätyi lahta (merta) kiertämässä,
Somerta sirehtimässä,
82—84. Tuo lastun mereltä tuopi,
Kantavi k. käsihin, Hiitten i. h.
88. Mitä tuostaki t.
90—92. Hyvän mahtajan k.
Tuosta nuolia tulisi,
Vasamoita valmistuisi,
92. A. hyvät a.
101, 102. P. p. takovi, Ä. älyttävi,
123. Käärmeheh kähitsemillä,
126, 127. S. j. tapasi Jouhista ujon upehen,
132. A. kantansa vasemen.
141, 142. T. t. hajota, I. kaari k.
151—153. Maa oli syttyä tulehen,
Säkehinä säikehellä,
Hietakankahat kat'eta,
163—166. V. hopeisehen, Kivisehen k.
N. kilpesi k., Kalpesihe (kalpas-
tihe) k.

b.

- Kasvoi muinoin kaunis tammi,
Yleni vihanta virpi,
Hietaharjun hartehilla,
Kultakunnahan kukuilla;
Olovahka oksiltansa,
Leveähkä lehviltänsä,
Latva täytti taivahalle,
Lehvät ilmoille levesi,
Peitti päivän paistamasta,
10 Kaihti kuun kumottamasta,
Otavat ojentumasta,
Tähet taivon kulkemasta.

- Vilu viljalle tulevi,
Kamala ve'en kaloille,
Outo ilman lintusille,
Ikävä imehnosille,
Kun ei päivytt paistakkana,
Eikä kuutamet kumota,
Vasten noita vaivaisia,
20 Kohti koitopäiväisiä.
Etsittihin tuota miestä,
Haettihin miestä mointa,
Ku tuon tammen taitteleisi,
Puun sorean sorteleisi,
Vierettäisi puun vireän,
Raataisi rutimon raian.
Eipä löytty raatajata,
Puun murskan murentajata;
Ei ollut sitä urosta,
30 Ei niin miestä urheata,
Ollut ei omassa maassa,
Suloisessa Suomenmaassa,
Kaunihissa Karjalassa,
Eikä tullut tuonnempata
Ruotsinmaasta rohkeasta,
Vienosta Venäjänmaasta,
Tämän riikin riitamaasta,
Joka taisi tammen kaata,
Ruhtoa rutimon raian,
40 Satalatvan langettoa.
Nousipa merestä miesi,
Uros aalloista yleni,
Ei tuo ollut suuren suuri,
Eikä aivan pienen pieni:
Koko korttelin pituinen,
Vaimon vaaksan korkeuinen,
Maljan alle maata mahtui,
Seulan alle seisomahan.
Tukka oli kannoilla takana,
50 Parta polvilla e'essä,
Rautahattu hartioilla,
Rautasaappahat jalassa,

Rautarukkaset käessä,
Rautakirjat kintahisssa,
Rautavyöhyt vyölle vyötty,
Rautakirves vyön takana,
Rautavarsi kirvehessä,
Rautaponsi varren päässä.

Hivelevi kirvestänsä,

60 Tahkaisi tasatereä,
Rautaisella kalliolla,
Vuorella teräsperrällä,
Viitehen vironkivehen,
Kuutehen kovaisimehen,
Seitsemähän sieranpähän,
Kaheksahan kanturahan;
Yöt on kirvestä hiovi,
Päivät vartta valmistavi.

Sai kirves hivelleheksi,

70 Varsi valmistelleheksi,
Jo uros uroksi pääsi,
Mies on mieheksi rupesi:
Jalka maassa teutaropi,
Päähyt pilviä pitävi,
Niin on paistoi partakarvat
Kuin on lehto liepehellä,
Niin on tukka tuuhottavi
Kuin on männikkö mäellä.

Astua lykyttelevi,

80 Käyä kuukahuttelevi,
Leveillä liehumilla,
Syltä on housut lahkehistä,
Puoltatoista polven päästä,
Kahta kaatehen rajasta.
Astui kerran, astui toisen,
Tavottavi tammen luoksi,
Yhen polki jalkojansa
Hienoiselle hietikölle,
Toisen polki jalkojansa

90 Maalle maksankarvaiselle,
Jo kerralla kolmannella
Tuli tammen juuruelle,

Väkähille puun punaisen,
Ikuisille ailahille.

Iski kiinni kirvehensä,
Tammehen tasateränsä,
Läksi lastu puun kylestä,
Pirastihen pintalastu,
Senpä tuuli tuonne kantoi
100 Suurelle meren selälle
Väinämöiselle venoksi,
Purren puuksi laulajalle.
Iski vielä kerran, toisen,
Eipä ollut aikoana,
Taittoi tammen, maahan kaatoi,
Latvoin suurehen suvehen,
Tyvin kohti koillisehen,
Kalten kaarnapohjosehen.

Katselevi lastuloita

110 Vieremillä puun punaisen,
Tammen laajan tanterella,
Itse tuon sanoiksi virkki:
„Saisipa tästä tarvespuita
Oksista tasaisen tammen;
Kenpä oksan ottanevi,
Se otti ikuisen onnen,
Kenpä lehvän leikannevi,
Leikkasi ikuisen lemmen,
Ken se latvan taittanevi,
120 Se taittoi ikuisen taian.“

Mi oli lastuja pironnut,
Mikä pääsnyt pälkäreitä,
Aaltojen ajeltavaksi
Meren selvällä selällä,
Niitä aaltonen ajeli,
Meren läikkä läikytteli,
Tuulen henki heilutteli,
Vesi rannalle vetävi,
Pitkän niemosen nenähän,
130 Rantahan pahan pakanan.

Hiien piika pikkarainen,
Vaimo valkean verevä,

- Se oli poukkujen pesiä,
 Röpähien räiskyttäjä,
 Pitkän portahan nenässä,
 Suuren laiturin laella.
 Tuopa lastuset tapasi,
 Pilkkoi ne pilastehiksi,
 Leikkoi lehmän lastusiksi,
 140 Kokoeli konttihinsa,
 Kantoi kontilla kotihin,
 Pitkäkielellä piha'an;
 Koppoi lastut kontistansa,
 Kaatavi ne kartanolle.
- Kolme on veljestä ko'issa,
 Ne tuosta kyselemähän:
 „Mitä noista noita saisi,
 Kuta keito kallitseisi?“
 Kapo tuon sanoiksi virkki:
 150 „Jonki noista saaja saapi,
 Miesi taitava takovi,
 Saapi noita nuoleksia,
 Lempo lehtikeihäitä,
 Pikatuoni pistoksia.“
- Päytyi Hiisi kuulemassa,
 Sai päha tähyämässä,
 Pani poikansa pajahan
 Vanumahan nuolen päitä,
 Takomahan keihäitä.
- 160 Läksi poikanen pajahan,
 Poika nuolia tekevi,
 Vanuvi vasaman päitä,
 Laati piiliä pinosen,
 Ko'on nuolia kovia,
 Takoi tuuria tusinan,
 Teki kimpun keihäitä,
 Oksista tulisen tammen,
 Äkähistä puun punaisen;
 Tehnyt ei suurta eikä pientä,
 170 Teki kesko keihäitä,
 Joilla pisti mies-satoja,
 Tuhansia tuikutteli.

- Otti piru pistimensä,
 Keito keihä'ät tapasi,
 Keikutteli keihojansa,
 Äijytti äkähiänsä,
 Pistokseksi ihmisille,
 Ammukseksi raavahille:
 Ei hän Hiisi tuosta huoli,
 180 Kunne nuolensa lähetti,
 Saiko sarviraavahasen,
 Hevosehen hirvisehen,
 Vaiko ihmisen iho'on,
 Karvahan kavon tekemän.

Toisin:

2. Y. v. virvi,
 5, 6. Olovampi o., Leveämpi l.
 7, 8. L. tirppoi t. (tarttui taivosehen),
 L. pilvihin ylettyi,
 „ Latvan taivolle levitti,
 „ Oksat ilmoille ojentä,
 9, 10. Esti p. p., Kuu raukan k.
 10. Kuun kätki (Luojan) k.
 „ Kuutosen (kuutamot) k.
 14. Kavelo (kavela) v. k.
 15. Ilman linnuille ikävä,
 17, 18. Kun ei konsa (armas) päivyt
 paista,
 Kuuhut kultainen (ikää kuuta-
 met) k.
25. V. p. vihannan,
 37. Kahen r. r.
 41, 42. Mies pieni (musta) merestä nousi,
 Ukko a. y.
 „ Ukkonen (pikku mies) merestä
 nousi,
 U. aaltojen kes'estä,
 „ Nousi rautamies merestä,
 Rautasuinen, rautapäinen,
 43, 44. Eikä uro aivan s.
 E. uro aivan p.
 „ Eikä aivin suurimpia,
 E. aivin pienimpiä:
 45-50. Ukko yhtä kynnärätä,
 Parta kahta kynnärätä,
 Vähän kuollutta parempi,

Toisen astui jalkojansa
 Juurelle mehevän tammen.
 Hakkasi mehevän tammen,
 40 Tasalatvan taskutteli,
 Latvan iskevi itähän,
 Tyven luopi luotehesen.
 Minkä tuosta lastun laski,
 Se on lammin lumpehiksi,
 Minkä oksia pirotti,
 Ne merelle mesteleikse
 Meren aaltojen ajella,
 Meren tyrskyn tyrskytellä.
 Tuli rakki rantahinen,
 50 Juoksia joen sivuinen,
 Se juoksi kivi kiveltä,
 Hyppäsi havu havulta,
 Näki mustasen merellä,
 Nouti mustasen mereltä,
 Kantoi keiolle kätehen,
 Häjyn miehen hyppysihin.
 Keito tuon käsin tavotti,
 Katselevi, kääntelevi:
 „Tuostapa nuolia tulisi,
 60 Vasamoita valmistuisi.“
 Vuoli piiliä pinosen,
 Kolmisulkiä kokosen,
 Yhen tammen taittumista,
 Puun murskan murenemista.
 Minkä saatti valmihiksi,
 Sen pojat sulittelevi
 Peipun pienillä sulilla,
 Varpusen vipusimilla,
 Sian karjun harjaksilla,
 70 Hämähäkin höytyvillä.
 Kolm' on poikoa pahalla,
 Ruhjo yksi, rampa toinen,
 Kolmas on peri sokea,
 Ruhjo jousen jännittäjä,
 Rampa piilien pitäjä,
 Ampuja peri sokea.

Ruhjo jousen jännittävi,
 Antoi ampujan kätehen.
 Ampuja peri sokea
 80 Koittelevi nuoliansa
 Pitkin soita, pitkin maita,
 Pitkin pitkiä pihoja,
 Ampui nuolen yksikannan
 Ylähäksi taivosehen,
 Pilvihin pirajavihin,
 Hattaroihin pyörtevihin;
 Taivas reikihin repesi,
 Ilma kaikki ikkunoiksi,
 Itse tuon sanoiksi virkki:
 90 „Se nuoli mänösi sinne,
 Ei sitä peritä sieltä,
 Ei tarkoin tahotakkana.“
 Ampui nuolen kaksikannan
 Maa-emähän jalkoihinsa,
 Maa alla pakahtelevi,
 Maan on mullat murjahteli,
 Paaet vahvat paukahteli,
 Kivet rannalla rakoili;
 Se nuoli mänösi sinne,
 100 Ei sitä peritä sieltä.
 Ampui nuolen kolmikannan
 Tuohon Pohjolan mäkehen,
 Kohti vuorta korkeata,
 Vasten varvikkomäkeä.
 Ampui kilveten kiveä,
 Kalvatellen kallioa,
 Se kivistä kilhuksihe,
 Kalliosta kalhuksihe,
 Tahtoipa tavata siitä,
 110 Luoa luontokappaleita,
 Käyä ihmisen iho'on,
 Karvoihin kavon tekemän;
 Vaan sill' ei sijoja siellä,
 Se sieltä perittänehen.

Toisin:

5. L. k. kaottii,

16. P. lihavan liitteleisi;
 27. Mujuiseni, muotoiseni,
 Kaiken karvani näköinen,
 31. 32. Vaskikirves olkapäällä,
 Vaskivarsi k.
 46. N. m. miesteleikse (miestelihe)
 „ Ne on miehiksi merelle,
 „ Urohiksi lainehille
 50. Juoksevi j. sivua (sivutse),
 61. V. p. pivosen,
 63, 64. Korvalla tulisen kosken,
 Rautalammin reunamaalla.
 68. V. vivustimilla (vivusimilla, vivut-
 timilla),
 „ Hyvän linnun höyhenillä,
 71-73. K. o. p. pirulla,
 Ruhja (rujo, ruho) y., r. t.
 K. verisen sokeli,
 84. Päänsä päälle t.
 87, 88. Tahtoi taivonen haleta,
 Ilma kaikki ikkunoita,
 94. Alle jalkojen omien,
 „ Se on vasten maata mennyt,
 95. Maapa aukesi kaheksi,
 95, 96. Tahtoi maa pyhä puheta,
 Maa muruiksi (murjaksi) muljo-
 tella,
 102. T. Hiitolan m.
 103, 104. K. maata k., V. rauaista m.
 105-109. A. kilpoten kivehen,
 Kaipotellen kalliohon,
 Tuo k. kiljausi, K. kaljausi,

d.

- Kasvoipa tulinen tammi
 (Tulisella tanterella),
 Tuli poika Pohjolasta,
 Uros kylmästä kylästä,
 Pikku kelkkanen perässä,
 Pikku kirves kelkkasessa,
 Varsi kyynärän pituinen,
 Terä vaaksan korkeuinen,
 Terä uusi, varsi vanha,
 10 Uuet kintahat käessä,

- Vanhat kirjat kintahissa.
 Se kärsi käsin ruveta
 Puimahan tulista puuta,
 Säkehistä särkemähän,
 Tuon pilkkoi pirakkehiksi,
 Leikkoi lehmilastusiksi.
 Ne tuuli merehen tuopi,
 Meren aaltojen ajella
 Tuonen mustahan jokehen,
 20 Manalan alusvetehen;
 Niist' on noita nuolet saapi,
 Pirulainen pistosneuvot.
 Piru piiliä tekevi,
 Lempo lehtikeihäitä,
 Oksista tulisen tammen,
 Puun pahan pirakkehista,
 Pajassa ovettomassa,
 Ilman ikkunattomassa;
 Pirahti pirulta piili,
 30 Lehtikeihäs Lemmon luota,
 Iho'on imento raukan,
 Emon tuoman ruumihisen.

Toisin:

23. P. tuuria takovi,
 30. L. Lemmon pääsi,

e.

- U'utar on luonnon tyttö,
 Terhetär terävä neito,
 Seuloi seulalla utua,
 Terhenistä tepsutteli,
 Nenässä utuisen niemen,
 Päässä saaren terhenisen,
 Siit' on synty polttechilla,
 Polttechilla, pistoksilla,
 Thossa alastomassa,
 10 Vaivaisessa vartalossa.

30.

Puiden synty *).

a.

- Sampsä poika Pellervöinen
 Kesät kentällä makasi
 Keskellä jyväketoa,
 Jyväparkan parmahalla;
 Otti kuusia jyviä,
 Seitsemiä siemeniä,
 Yhen nää'än nahkasehen,
 Koipehen kesäoravan,
 Läksi maita kylvämähän,
 10 Toukoja tihittämähän.
 Kylvi maita kyyhätteli,
 Kylvi maita, kylvi soita,
 Kylvi auhtoja ahoja,
 Panettavi paasikoita.
 Kylvi kummut kuusikoiksi,
 Mäet kylvi männikoiksi,
 Kankahat kanervikoiksi,
 Notkot nuoriksi vesoiksi.
 *Noromaille koivut kylvi,
 20 Lepät maille leyhkeille,
 Kylvi tuomet tuorehille,
 Pihlajat pyhille maille,
 Pajut maille paisuville,
 Raiat nurmien rajoille,
 Katajät karuille maille,
 Tammet virran vierimaille.
 Läksi puut ylenemähän,
 Vesat nuoret nousemahan,
 Tuuliaisen tuu'ittaissa,
 30 Ahavaisen liekuttaissa,
 Kasvoi kuuset kukkalatvat,
 Lautui lakkapäät petäjät,
 Nousi koivuset noroilla,
 Lepät mailla leyhkeillä,

*) K. erittäin tammen synty.

- Tuomet mailla tuorehilla,
 Pihlajat pyhillä mailla,
 Pajut mailla paisuvilla,
 Raiat mailla raikkahilla,
 Katajät karuilla mailla,
 40 Tammet virran vieremillä.

Toisin:

1. Pellervöinen pellon poika,
 Sampsä poika pikkarainen,
- 1-4. Ahti poika pellervöinen,
 Sep' on ennen maita kylvi,
 „ Itse vanha Väinämöinen,
 Tietäjä ijän ikuinen,
 „ Itse ilmoinen Jumala,
 Luoja luonnon kaikkivalta,
 „ Kunerva Kanervan poika,
 Tuop' on ennen maita kylvi,
- 7, 8. Kynsille kesäoravan,
 Talvikärpän (kärpän hännän) musta-
 sille,
 „ Kärpän nahkan nauttiohon (naut-
 tehesen),
10. Ahoja (notkoja, mantuja) t.
25. Pajakat nätäperille,
- 27, 28. L. lehmus (lentys, länny) kasva-
 mahan,
 Puu puhas ylenemähän,
 19, 20, 22, 23, 25 maalle; 34-39 maalla.

b.

- Semmerpoika vemmeröinen
 Sep' on ennen maita kylvi,
 Norot kylvi, nousi koivut,
 Mäet kylvi, kasvoi männyt,
 Kummut kylvi, kasvoi kuuset,
 Harjut kylvi, kasvoi haavat,
 Kasvoi pienoiset petäjät,
 Vesat vaivaiset vetihe,
 Kasvoi hongat hotjamoiset,
 10 Ison ilmaiset petäjät,
 Kasvoi tuomet, kasvoi tammet,
 Kasvoi kankeat katajät,
 Katajahan kaunis marja,

Tuomehen hyvä he'elmä.
 Virkki Luoja taivahasta,
 Puhuvi puhas Jumala:
 „Kaikki on puut Jumalan luomat,
 Kaikkivallan kasvattamat,
 Tuulettaren tuu'ittamat,
 20 (Ahavaisen akkiloimat),
 Vilun ilman viihyttämät,
 Pakkasen imettelemät“.

Toisin:

- 1, 2. Suon neiti, kanervan poika,
 Lähti maita kylvämähän,
 „ Kyyni kulki kankahia,
 Kyyni kylvi kankahia,
7. K. penseät (pehmeät) p.
10. Ihon ilmoiset p.

c.

Susi juoksi jäätä myöten,
 Hauki ui alatse jäätä,
 Suelta karisi karva,
 Hauvilta haleva hammas;
 Kati kaunis, neiti nuori,
 Tuop' on karvan jäältä poimi,
 Tyven kaivoi kankahasen,
 Ukon mustihin mutihin,
 Latvan alho'on asetti,
 10 Tuuli latvahan puhuvi.
 Siitäpä se syntyy syntyi,
 Siitäpä suku sikisi,
 Kasvoi siitä huolen honka,
 Mesilauhto metsolassa,
 Hongattaren huojuuttama,
 Lemmettären liekuttama,
 Kankahattaren kajuma,
 Tuulettaren tuu'ittama,
 Vilun ilman viihyttämä,
 20 Pakkasen imettelemä.

Toisin:

2. H. uipi jään alatse,
7. Pisti karvan k.

14. M. metsolasta,
 15, 16. H. huiskuttama, L. liejuttama,

d.

Punaposki Tuonen poika,
 Potki potkunsa vetehen,
 Hapahansa harjun alle,
 Nenähän tulisen niemen,
 Tuliniemen tutkamehen.
 Sai sieltä tulisen hauvin,
 Nousi maalle keittämähän,
 Hauvin hampahat karisi
 Niitylle nimettömälle,
 10 Nimen tietämättömälle,
 Nousi siitä suokaranka,
 Vetihen vesa punainen,
 Siitä kasvoi kultakuusi,
 Kuusi kulta kukkalatva.

Toisin:

3. H. h. päähän,

e.

Pohjan neiti mustaposki
 Kynti soita, kynti maita,
 Kynti viimein vieruksetki,
 Soilla kasvoivat kanervat,
 Pajut pienoiset puroilla,
 Koivut notkoilla kohosi,
 Mäkilöillä männyn nousi,
 Kuuset kummuilla yleni.

f.

Kave juoksi soita myöten,
 Juoksi soita, juoksi maita,
 Juoksi alhoja ahoja,
 Karisteli karvojansa,
 Viskoi maahan villojansa,
 Siitä sitten syntyy syntyi,
 Siitä kaikki puut sikesi,
 Siitä joutui jolhat hongat,

Pensoi penseät petäjät,
10 Kasvoi kuuset kukkalatvat.

Toisin:

1. Vaimo vanha, raivopyörä,
- 4, 5. Tuop' on katkoi (nykki kave) k.
Heitti maahan maan hyväksi,
9. Pensyi p. p.

g.

Puu on syntyi puhtahasta,
Havulativa lauhkeasta,
Honkapuu romentolasta,
Mesilatva metsolasta.
Honka poika huojulmainen,
Se on Hotjan huolittama,
Turjalaisen tuu'ittama,
Vaaralaisen vaapottama,
Vilun ilman viihyttämä,
10 Pakkasen imettelemä,
Taivosen vesin valama,
Lämpösen levittelemä;
Nousi maasta mansikkana,
Jukapäänä juurikkana,
Kasvoi kaksihaarukkaista,
Kolmihaaraisna kohosi,
Kasvoi ilman kastehesta,
Versoi taivosen ve'estä,
Venyi vehnäisnä tahasna,
20 Voimykynä myllötteli.
Kuusi kuhjan kähjän poika,
Syöjättären synnyttämä,
Maajattaren maasta luoma,
Sie oot kummun kasvattama,
Pellervoisen pensyttämä,
Naservaisen nautitsema,
Nousit maasta mansikkana,
Mesimarjana metsästä,
Lävitseksi päivä paistoi,
30 Kuvettasi kuu kumotti,

Mätäs juuresi imetti,
Tuuli lehvät tuu'itteli.

Toisin:

- 5, 6. H. p. hotjelmainen, S. o. H. kasvat-
tama,
6. Hotjan latvasta vetämä,
7. 8. Tuuliaisen (Tuulettaren, Tutjelmoi-
sen) t.
Värjäläisen v.
10. Lämpösen i.
18. V. Jesuksen verestä,
20. Rukihisna kykkäreännä.
21. K. kumman kääjän (kyhjön kym-
mön) p.
„ K. kullan keyretyinen,
„ Kuusipuu Jumalan luoma,
25, 26. Pelleroisen p.
Nasarvaisen (Natulaisen) nauloama,
28. M. merestä,
29. Latvatsesi (läpi latvan) p. p.
32. T. latvan t.

h.

Honka on poika hotjamainen,
Puu puhas Jumalan luoma,
Vesa Jesuksen vetämä,
Oras onnen ilmi tuoma,
Kanarvaisen kasvattama,
Kovan ilman kolkuttama,
Jonka oksa mettä tippui,
Simoa sirahtelevi;
Jumala vesin valeli,
10 Pilvi latvasta piteli,
Tuuli vartta tuu'itteli,
Ilma lieto liikutteli.
Koivu kolkan kasvattama
Maalla marjan varsikolla
Luoma on kolmen Luonnotta-
ren,
Pelkolaisen pehmittämä;
Leppä ei ole puuksi luotu,
Eikä puuksi, eikä maaksi,

Luotu on vamman vanteheksi,
 20 Vikojen parantehiksi,
 Kipeille voitehiksi,
 Vammoille valovesiksi.

Toisin:

2. Petäjä J. l.
 8. Huuetta hurahtelevi;
 13. K. kullan k.

i.

Kaikki on puut Jumalan luomat,

Paitsi tuo paha pajakka,
 Se ompi pakanan luoma,
 Pirulaisen parran karva;
 Haapa on Hien hankitsema,
 Pihlaja pirun tekemä,
 Tuomi Lemmon tuu'ittama,
 Kataja Käsösen poika,
 Leppä Lemmeksen tekemä,
 10 Kanelian kasvattama.

Toisin:

2. Yksin t. p. pajahin (pakatsin),
 „ Ängelmä pahinta puuta,
 3. Pajupuu p. l.
 5. H. o. H. hallitsema (huoripoika),
 9, 10. L. Lemmesten (Lengeksen) t.
 Kaljolaisen k.

31.

Raanin synty.

Akka vanha villikerta,
 Tuulen vilkka, veen vilkka,
 Kaikkien kalojen vilkka,
 Kantoi kohtua kovoaa,
 Vatsan täyttä vaikeata,
 Kolmekymmentä keseä,
 Saman verran talviaki,
 Sai viimein vihaisen poian,

Lihan syöjän, luun purian,
 10 Senpä raaniksi rakensi.
 Kasvatteli poikoansa,
 Säilytti sikiätänsä,
 Verisissä vaattehissa,
 Hurmehisissa sovissa.
 Sen sitten lähetti tuonne
 Syömähän, kaluamahan,
 Ristittyä rikkomahan,
 Kastettua kaatamahan,
 Lihoja märättämähän,
 20 Sekä luita louhimahan.

Toisin:

1. A. v. raivokerta (rautahammas),

32.

Raudan synty.

a.

Itse ilmainen Jumala,
 Tuo Ukko, ylinen Luoja,
 Hieroi kahta kämmentänsä
 Vasemessa polven päässä,
 Siitä syntyi neittä kolme,
 Koko kolme Luonnotarta,
 Rauan ruostehen emoiksi,
 Suu sinervän siittäjiksi.
 Neiet käyä notkutteli,
 10 Astui immet ilman äärtä,
 Utarilla uhkuvilla,
 Nännillä pakottavilla,
 Lypsit maalle maitojansa,
 Uhkutit utariansa,
 Lypsit maille, lypsit soille,
 Lypsit vienoille vesille.
 Yksi lypsi mustan maion,
 Vanhimpainen neitosia,
 Toinen puikutti punaisen,
 20 Keskimäinen neitosia,

Kolmas valkean valutti,
Nuorimpainen neitosia.
Ku on lypsi mustan maion,
Siitä syntyi melto rauta,
Ku on puikutti punaisen,
Siit' on saatu rääkyrauta,
Ku on valkean valutti,
Siit' on tehtynä teräkset.

Oli aikoa vähäisen,
30 Rauta tahtovi tavata
Vanhempata veljeänsä,
Käyä tulta tuntemassa.
Tuli tuhmaksi rupesi,
Kovin kasvoi kauheaksi,
Poltti soita, poltti maita,
Poltti korpia kovia,
Oli polttoa poloisen
Rauta raukan veikkosensa;
Rauta pääsevi pakohon,
40 Pakohon ja piilemähän
Pimeähän Pohjolahan,
Lapin laajalle perälle,
Suurimmalle suon selälle,
Tuiman tunturin laelle,
Jossa joutsenet munivat,
Hanhi poiat hautelevi.

Rauta suossa soikottavi,
Vetelässä vellottavi,
Piili vuoen, piili toisen,
50 Piili kohta kolmannenki,
Ei toki pakohon pääsnyt
Tulen tuimista käsistä,
Piti käyä toisen kerran,
Lähteä tulen tuville,
Astalaksi tehtäessä,
Miekaksi taottaessa.

Susi juoksi suota myöten,
Karhu kangasta samosi,
Suo nousi suen jaloissa,
60 Kangas karhun kämmenissä,

Kasvoi rautaiset karangot,
Teräkset tierottimet,
Suen sorkkien sijoille,
Karhun kannan kaivamille.

Tuop' on seppo Ilmarinen,
Taki taitava takoja,
Oli teitensä käviä,
Matkojensa mitteliä,
Joutuvi suen jälille,
70 Karhun kantapään sijoille.
Näki rautaiset orahat,
Teräkset tierottimet,
Suen suurilla jälillä,
Karhun kannan kääntämällä,
Sanovi sanalla tuolla:
„Voi sinua rauta raukka,
Kun olet kurjassa tilassa,
Alahaisessa asussa,
Suolla sorkissa sutosen,
80 Aina karhun askelissa;
Kasvaisitko kaunihiksi,
Koreaksi korkeneisit,
Jos sun suosta suorittaisin,
Sekä saattaisin pajahan,
Tunkisin tulisijahan,
Ahjohon asetteleisin?“

Rauta raukka säpsähtihe,
Säpsähtihe, säikähtihe,
Kun kuuli tulen sanomat,
90 Tulen tuiman maininnaiset.

Sanoi seppo Ilmarinen:
„Et sä synny rauta raukka,
Ei sinun suku sukeu,
Eikä kasva heimokunta,
Ilman tuimatta tuletta,
Ilman viemättä pajahan,
Ahjohon asettamatta,
Lietsimellä lietsomatta;
Vaan ellös sitä varatko,
100 Ellös olko milläskänä,

Tuli ei polta tuttuansa,
Herjaele heimoansa;
Kun tulet tulen tuville,
Hiilisehen hinkalohon,
Siellä kasvat kaunihiksi,
Ylenet ylen ehoksi,
Miesten miekoiksi hyviksi,
Naisten nauhan päättimiksi.“

Senpä päiväyden perästä
110 Rauta suosta sotkettihin,
Vetelästä vellottihin,
Saatihin saven seasta;
Itse seppo suossa seisoi
Polvin mustassa murassa
Rauan suosta raaettaissa,
Maan murasta muokattaissa,
Otti rautaiset orahat,
Teräksiset tierottimet,
Suen suurista jälistä,
120 Karhun kantapään tiloista.

Se on seppo Ilmarinen
Siihen painoi palkehensa,
Siihen ahjonsa asetti,
Suurille suen jälille,
Karhun kannan hiertimille;
Rauan tunkevi tulehen,
Lietsoi yön levähtämättä,
Päivän umpehuttamatta,
Lietsoi päivän, lietsoi toisen,
130 Lietsoi kohta kolmannenki,
Rauta vellinä venyvi,
Kuonana kohaelevi,
Venyi vehnäisnä tahasna,
Rukihisna taikinana,
Sepon suurissa tulissa,
Ilmi valkean väessä.

Siitä seppo Ilmarinen
Katsoi ahjonsa alusta,
Mitä ahjo antanevi,
140 Palkehensa painanevi.

Ensin saapi räakyrauan,
Sitten kuonaisen kuletti,
Siitä valkean valutti
Alisesta lietsimestä.

Siinä huuti rauta raukka:
„Oi sie seppo Ilmarinen
Ota pois minua täältä
Tuskista tulen vihaisen!“

Sanoi seppo Ilmarinen:
150 „Jos otan sinun tulesta,
Ehkä kasvat kauheaksi,
Kovin raivoksi rupeat,
Vielä veistät veljeäsi,
Lastuat emosi lasta.“

Siinä vannoi rauta raukka,
Vannoi vaikean valansa,
Ahjossa, alaisimella,
Vasaroilla valkkamilla:
„En mä liikuta lihoa,
160 Enkä vertä vierehytä;
On mun puuta purrakseni,
Haukatakseksi hakoa,
Närettä näpätäkseksi,
Kiven syäntä syöäkseksi,
Ett' en veistä veljeäni,
Lastua emoni lasta.
Parempi on ollakseni,
Ehompia eleäkseksi,
Kulkiolla kumppalina,
170 Käyvällä käsiasenna,
Kuin sukua suin piellä,
Heimoani herjaella.“

Silloin seppo Ilmarinen,
Takoja ijän ikuinen,
Rauan tempasi tulesta,
Asetti alaisimelle
Rakentoa raukeaksi,
Takoja teräkaluiksi,
Keihä'iksi, kirvehiksi,
180 Kaikenlaisiksi kaluiksi.

Takoa taputtelevi,
 Lyöä helkähyttelevi,
 Vaan ei kiehu rauan kieli,
 Ei sukeu suu teräksen,
 Rauta ei kasva karkeaksi,
 Terä rauan tenhosaksi.

Siitä seppo Ilmarinen
 Arvellen ajattelevi,
 Mitä tuohon tuotanehen

190 Ja kuta ve'ettänehen
 Teräksen tekomujuiksi,
 Rauan karkaisuvesiksi.
 Laati pikkuisen poroa,
 Lipeäistä liuvotteli,
 Siitä koitti kielellänsä,
 Hyvin maistoi mielellänsä,
 Itse tuon sanoiksi virkki:
 „Ei nämät hyvät minulle

200 Rautojen rakento-maiksi.“

Mehiläinen maasta nousi,
 Sinisiipi mättähästä,
 Lentelevi, liitelevi,
 Ympäri sepon pajoa;
 Senp' on seppo Ilmarinen
 Käski käyä metsolassa,
 Tuoa mettä metsolasta,
 Simoa simasalosta,
 Teräksille tehtäville,

210 Rauoille rakettaville.

Herhiläinen Hiihen lintu,
 Hiihen lintu, Lemmon katti,
 Lensi ympäri pajoa
 Kipujansa kaupotellen,
 Lentelevi, kuuntelevi
 Sepon selviä sanoja
 Teräksistä tehtävistä,
 Rauoista rakettavista.

Tuo oli siiviltä sivakka,

220 Kynäluilta luikkahampi,

Tuop' on ennätti e'ellä,
 Nouti Hiihen hirmuloita,
 Kantoi käärmehen kähyjä,
 Maon mustia mujuja,
 Kusiaisen kutkelmoita,
 Sammakon salavihoja,
 Teräksen tekomujuihin,
 Rauan karkaisuvedehen.

Itse seppo ilmarinen,

230 Takoja alinomainen,
 Luulevi, ajattelevi,
 Mehiläisen tulleheksi,
 Tuon on mettä tuoneheksi,
 Kantaneheksi simoa,
 Sanan virkkoi, noin nimesi:
 „Kas nämät hyvät minulle
 Teräksen tekovesiksi,
 Rautojen rakennusmaiksi.“
 240 Siihen kasti rauta raukan,
 Siihen tempaisi teräksen,
 Pois tulesta tuotaessa,
 Ahjosta otettaessa;
 Siitä sai teräs pahaksi,
 Rauta raivoksi rupesi,
 Veisti raukka veljeänsä,
 Sukuansa suin piteli,
 Veren laski vuotamahan,
 Hurmehen hurajamahan.

Toisin:

9, 10. A. i. i. viertä,
 Neiet taivahan napoa,
 18. Se on neiti vanhimmainen,
 19, 20. T. on tuli p. (veripunaisen, -sekai-
 sen),

Se on neiti keskimäinen,
 22. Se on neiti nuorimmainen.
 24. S. s. mellot rauat,
 25. Joka (mikä) puotti p.
 26. S. o. saatu rääsy- (ruoste-) rauta,
 „ S. o. ruostehet rakettu,
 Rauan kuonat kuohuteltu,
 „ Se on kuonat kuohutefi,

28. S. o. tiettävät (saatuna) t.
Kohettuna rauan syöntö.
32. K. t. tuntemahan.
34. Tuli päästänsä pahaksi,
53. P. tulla toinen kerta,
59. S. kääntyi s. j. (S. liikkui s. jälessä),
65, 66. Vaka vanha Väinämöinen,
Tietäjä ijän ikuinen,
70. Yhtyi karhun jälkilöille,
74. K. k. kiskomilla. — 79. S. s. susien,
84. Jos ma sun pajahan veisin,
86. Asettaisın alle abjon?“
90. T. tuimat m. — 93. E. s. s. sikiä,
99. V. ele sitä sureksi,
104. Valkean varustimille,
110, 111. R. s. sotketahan, V. vellotahan,
128. P. huokaelematta,
148. Suusta valkean v.
156. V. rauta vaikeasti,
159, 160. Ei käennyt koskevansa
Iho'on imehno raukan,
163. Pajun juurta pannakseni,
171. K. syöä omaa sukua,
186. T. rauan ei tekey.
„ Ilman veessä kastamatta,
206. K. mennä metsolahan,
214—218. Katselvi, kääntelevi,
Katseli katon raosta,
Alta tuohen tuijotteli,
Rautoja rakettavaksi (-via),
Teräksii tehtäväksi (-viä).
219. Se o. sievä siiviltähän (siiviltä si-
veä),
222. Viskoi H. h.
225. K. kutselmoita,
„ Viholaisen vingermiä,
227, 228. Seppojen pajan ovelle,
Kaatoi karkaisuvetehen.
228. Raualle karasvetehen.

b.

Kyllä tieän rauan synnyn,
Arvoan alun teräksen:
Toisin ennen tuulet tuuli,
Toisin ennen sääät sävisi,
Maata kuokki koivun latvat,
Peltoja petäjän kerkät.

- Tuuli silloin kuusi vuotta,
Seurui seitsemän keseä,
Tuuli taittoi tammen latvat,
10 Rutaisi ruhevät raiat,
Maasta mättähän mäkäisi,
Tuopa myöstihe merelle,
Siitä saari siunautui
Meren selvälle selälle,
Saarelle salo soorea,
Salohon sileä nurmi,
Siihen kasvoi kaksi neittä,
Koko kolme morsianta.
Niinpä neiet astunevi
20 Niitylle nimettömälle,
Istuivat itähän rinnoin,
Etelähän päin elivät,
Lypsit maalle maitoansa,
Niitylle nitusiansa.
Läksi maiot vieremähän,
Vieri soita, vieri maita,
Vieri auhtoja ahoja,
Vieri suolle mättähäsen,
Metisehen mättähäsen,
30 Kultaisehen turpehesen.
Siitä syntyi rauta raukka,
Siitä syntyi ja sikesi,
Suon sisällä, maan navalla,
Maalla keskikorkealla,
Kasvoi rautaiset orahat,
Miehen peukalon pituiset.
Vaka vanha Väinämöinen,
Tietäjä ijän ikuinen,
Oli teitensä käviä,
40 Matkojensa mitteliä,
Löysi rautaiset orahat,
Teräksiset touvon taimet,
Katselvi, kääntelevi,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
„Mitkä nää on toukojansa,
Ja kutka orahiansa?

Jotain noistaki tulisi,
Luona taitavan takojan.“

Kokosi ne konttihinsa,
50 Kantavi sepon kätehen;
Tuop' on seppo Ilmarinen
Etsivi pajan sijoa,
Löysi maata pikkuruisen,
Notkoa ani vähäisen,
Johon painoi palkehensa,
Johon ahjonsa asetti,
Vaan ei kasva rauta raukka,
Sukeu suku teräksen,
60 Pajassa ovettomassa,
Ahjolla tulettonalla;
Puita puuttui rauan seppä,
Tulta rautojen takoja.

Saapi puita, tuopi tulta,
Vaan ei vielä rauta synny,
Kun ei liene lietsojata,
Palkehella painajata.
Otti orjan lietsomahan,
Palkkalaisen painamahan,
Katsoi ahjonsa alusta,
70 Lietsimensä liepehiä,
Jopa syntyi rauan synty,
Sikesi suku teräksen.

Toisin:

- 9, 10. T. t. t. latvan, R. rutevan raian,
12. Tuohon lietohon m.
16. Salon luoksi nuori n.
17, 18. Kasvoi neittä kaksi, kolme,
Sen sileän nurmen päälle.
„ Kasvoi siihen neittä neljä,
Neittä neljä ja pahoo.
19. N. n. tuosta astui
22. Päin on päivän koittehesen,
24. Tiputit n.
50. Viepi ne s. pajahan;

c.

Tietähän teräksen synty,
Alku rauan arvatahan:

Vesi on vanhin veljeksiä,
Rauta nuorin veljeksiä,
Tuli keito keskimäinen;
Vuorest' on ve'en sikiä,
Tulen synty taivahasta,
Alku rauan ruostehesta.

Tuli tuimaksi rupesi
10 Äreäksi ärtelihe,
Paha poltti paljon maita,
Paljon maita, paljon soita,
Poltti auhtoja ahoja,
Poltti hietakankahia;
Piti piiltä rauta raukan,
Eestä veljensä vihaisen.

Missä piili rauta raukka,
Missä piili sekä säilyi
Sinä suurna poutavuonna,
20 Pahana palokesänä?
Eipä piillyt rauta raukka
Vyöllä vanhan Väinämöisen,
Kolmijatkossa tupessa,
Ei perän pereäkänä.
Eikä piillyt rauta raukka
Nuoren neitosen nisissä,
Kasvajaisen kainalossa,
Pitkän pilven rannan päällä,
Tammen latvassa tasaisen,
30 Ei se rauta siellä piillyt,
Eikä vielä tuollakana,
Sisällä sinisen uuhen,
Vaskilampahan vatsassa,
Siniporsahan povessa.
Ei piillyt meressäkänä,
Alla aaltojen syvien,
Sisällä sinisen siian,
Povessa lohen punaisen,
Eikä tarkoin taivosessa,
40 Päällä kuen kirjokannen,
Sisässä sinirasian,
Kypärässä kultaisessa.

Tuolla silloin rauta piili,
 Sekä piili jotta säilyi,
 Kahen kantosen välissä,
 Kolmen koivun juuren alla,
 Maalla mättähättömällä,
 Perin tietämättömällä,
 Jossa pyy pesän pitävi,
 50 Kana lapset kasvattavi.

Susi nosti suosta mullan,
 Karhu kaivoi kankahasta,
 Siihen nousi rautaruoste
 Ja kasvoi teräskaranko
 Suen sorkan nostannasta,
 Karhun kantapään tilasta.
 Se pajahan vietänehen,
 Ahjohon ajettanehen;
 Siitä sitten rauta syntyi,
 60 Teräs tiettävä tekeys.

Toisin:

- 1, 2. Tiettävä t. s., A. r. arvattava:
 5, 6. T. kerran k.; V. o. vetosen synty,
 20. Tulivuonna voimatonna?
 23. Tuhatjatkossa t.
 27. Kasvavaisen k.
 34. Punaporsahan p.
 42. Kukon kultaisen kuvussa (mahassa).
 45. K. kannon kainalossa,
 47, 48. Pimeässä Pohjolassa,
 Lapin laajalla perällä,
 50. Kana lapsensa (lapsia) tekevi.
 „ Sotka poiat suorittavi.
 56. K. kämmenen t.

d.

Paloi ennen paljon maita,
 Paljon maita, paljon soita,
 Pahana palokesänä,
 Tulivuonna voimatonna,
 Jäi vähän palamatonta
 Tuiman tunturin laella,
 Suurimman on suon selällä.
 Jäi yksi imehno raukka

Paikalle palamatonna,
 10 Jo vähän paloi sitäki,
 Polttelevi polviloita,
 Kuumotti kuvetlihoja,
 Kaiempia kantapäitä,
 Vasemia varpahia;
 Pahoin poltti varvaspäitä,
 Kynnet karstoiksi paloivat.

Juoksi häässä hettehelle,
 Kaaputteli karstojansa,
 Rupiansa ruoputteli,
 20 Herehesen hettehesen,
 Siitä syntyi rauan ruoste,
 Mura mustan päivylinen,
 Herehessä hettehessä,
 Läikkyvässä lähteheessä.

Toisin:

5. J. paikka p.
 9, 10. P. palanehelle, Jo sitäi paloi vähäisen,

e.

Kusta syntyi rauta raukka,
 Kusta syntyi ja sikesi?
 Tuosta syntyi rauta raukka,
 Tuosta syntyi ja sikesi:
 Kala kultainen kutevi,
 Lohi luona longottavi,
 Heiluvassa hettehessä,
 Läikkyvässä lähteheessä.
 Sukeusi neljä neittä,
 10 Koko kolme morsianta,
 Kalan kultaisen ku'usta,
 Lohen luonnon loukkehesta,
 Rauan ruostehen emoiksi,
 Suu sinervän siittäjiksi.
 Neitokset norolla seisoi,
 Tinarinnat riuvotteli,
 Pikkaisella pieskarella,
 Kaitaisella kaiskarella,
 Siinä rautoa rakensit,

20 Ja terästä teeskentelit,
Survoit rauan siemeniä,
Telkytit teräsmuruja.

Joutuvi jumala tuohon
Rauan siementen sijoille,
Löyti rauan survimoita,
Teräksen tekopaloja,
Viepi ne sepon pajahan,
Alle ahjon Ilmarisen.

Siitä seppo Ilmarinen
30 Tunki ne tulen sisähän,
Alle ahjonsa ajavi,
Ahjosta alaisimelle;
Takoa taputtelevi,
Lyöä helkähyttelevi,
Hiki tippui luojan päästä,
Kaste kasvoista jumalan,
Rautoja rakettaessa,
Teräksiä tehtäessä.

Siitä syntyi rauta raukka,
40 Rauta raukka, kuona koito,
Syntyvi sepon pajassa,
Alla ahjon Ilmarisen.

Toisin:

- 1—12. Kaks' on kättä Jesuksella,
Yhenmuotoiset molemmat;
Hieroi kahta kämmentänsä,
Mukelsi (mykelsi) molempiansa,
Siitä syntyi kaksi neittä,
Koko kolme Luonnotarta,
19. Tytöt r. r. — 22. T. teräspaloja.
34. L. lyngähyttelevi,

f.

Hoi sinua, rauta raukka,
Rauta raukka, kuona koito,
Kyllä mä sukusi tieän,
Sukusi ja syntysiki:
Sie olet poika Vuolankaisen,
Vuolahattaren tekemä,
Isä Vuojolan navoilta,

Emä Lemmen lähtehestä;
Syntysi on suon navoilta,
10 Suon navoilta, maan navoilta,
Suost' isosi, suost' emosi,
Suosta kaikki muu sukusi.

Kasvoi suosta ruosteheinä,
Teräsheinä hettehestä,
Tuulettaren tuu'ittama,
Lännettären liekuttama;
Hölmä Tuonelta tulevi,
Maan alta Manalan poika,
Löyti suosta ruosteheinän,
20 Teräsheinän hettehestä,
Viepi sen sepon pajahan,
Alle ahjon Ilmarisen,
Rauoiksi rakettavaksi,
Teräksiksi tehtäväksi.

Toisin:

- 5, 6. S. o. (rauta on) p. Vuolahaisen,
Vuolahaisen poian poika,
„ S. o. p. vuolankoinen (vuolahainen, vuo-
lamainen),
7, 8. Isärauta suon n., Emärauta l.
8. Emärauta Ruopahatar;
„ Äiti Aijon karsinasta;
16. Lemmettären l.
19. L. s. ruosterauan,

33.

Riiden synty.

a.

Neitonen norosta nousi,
Hienohelma heiniköstä,
Jok' on kaunis katsellessa,
Ilman ollessa ihana;
Se ei suostu sulhasihin,
Mielly miehiin hyviin.

Tuli yksi mies turilas,
Meritursas paitulainen,
Kyllä keho keinon keksi,

10 Arvasi hyvän asian:
 Pani tuolle painajaisen,
 Saatti nurjan nukkumahan,
 Laitteli lepeämähän,
 Nurmelle mesinukalle,
 Maalle maksan karvaiselle.
 Siinä neitosen makasi,
 Teki neien tiineheksi,
 Kostutti kohulliseksi,
 Itse ottavi eronsa,

20 Läksi kurja kulkemahan,
 Vaivainen vaeltamahan.
 Neiti tuskille tulevi,
 Kohtu kääntyvi kovaksi,
 Valittavi vaivoissansa:
 „Minnekkäs minä piloinen,
 Kunnes kurjan päivällinen,
 Näissä pakkopäivissäni,
 Vatsan vaivoissa kovissa!“

Virkki Luoja taivosesta:

30 „Mene portto poikimahan
 Synkeän salon sisähän,
 Metsän korven kainalohon!
 Siellä poiki muutki portot,
 Lautat lapsia lateli.“

Meni tuonne toitualle,
 Kulki rinnoin ripsutteli,
 Astuvi kivi kiveltä,
 Harppasi hako haolta,
 Noien koirien kotihin,
 40 Penivillojen perille.
 Siellä vatsansa vajenti,
 Sikiönsä synnyttävi,
 Sai pojan pahantapaisen,
 Riisipojan riekamoisen,
 Navan juuren näivertäjän,
 Selkälüun lokertelian.

Etsittihin ristijätä,
 Kaluajan kastajata,
 Kaivolla Kalevan poian,

50 Ketaroilla pienen kelkan;
 Ei sieltä sijoja saanut,
 Ei kylästä kymmenestä,
 Saranoilta seitsemiltä.

Niinpä riisi ristittihin,
 Katopoika kastettihin,
 Rannalla vesikivellä,
 Yli aallon käytävällä,
 Laineen lipottamalla.
 Oliko vesi puhasta,
 60 Millä riisi ristittihin?
 Ei ollut vesi puhasta,
 Se vesi verensekaista,
 Huorat pesi huntujansa,
 Pahat vaimot paitojansa,
 Nukkavieru-nuttujansa,
 Hamehia haisevia.
 Siin' on riisi ristittynä,
 Katopoika kastettuna,
 Nimi pantuna pahalle,
 70 Nimi riien riiviölle.

Toisin:

1. N. ve'estä (merestä) n.
7. T. sitten m. t.
29. V. Jesus taivahasta:
34. Tammat l. latovi.“
- 36, 37. Juoksi r. r., Hyppäsi k. k.
40. Penivillan vieremihin.
- „ Viimein viitahan levisi.
- 43, 44. S. siellä vihaisen poian,
 R. riukamoisen,
44. R. riutukaisen,
 Riutukaisen, räytykäisen,
48. Kalvon syöjän k.
56. Kivellä meren selällä,
- 56-58. Hiitolan verikoassa
 Sikoja tapettaessa.
- 57, 58. Umpilammin lumpehella,
 Tuvassa ovettomassa,
 Ihan ikkunattomassa.

b.

Mist' on riisi riivattuna,
 Pantuna paha etana,
 Syömähän verinen koira,
 Hiiien rakki raatamahan?
 Tuost' on riisi riivattuna,
 Pantuna paha etana,
 Syömähän, kaluamahan,
 Puremahan, nietämähän:
 Korppi koikkui taivosella,
 10 Veri noukasta norahti,
 Petäjäisen pienen päähän,
 Rahin rautaisen nenähän;
 Siitä syntyi riisi rietta,
 Paneutui paha sikiö,
 Suonia sokertamahan,
 Verilientä lippimähän,
 Syömähän syänaloo,
 Napoa navertamahan,
 Navan juurta näärtämähän,
 20 Selkäluuta luhtomahan,
 Sivuja sivertämähän,
 Ohimoita ottamahan,
 Silmiä siristämähän,
 Näkimiä näykkimähän,
 Kulmia kumottamahan,
 Kulman alla kuohumahan,
 Joko tyttären tykönä,
 Taikka poian polviloilla.

Toisin:

9. K. lenti t.
 15, 16. Verisuonta sortamahan, V. lakki-
 mahan,
 20, 21. S. voitamahan, S. sivelemähän,
 25. K. kolottamahan,

34.**Rikkeitten synty.**

Louhiatar vaimo vankka,
 Pohjan akka räämähäntä,

Joll' on muoto mustallainen,
 Iho inhon karvallinen,
 Oli tietä kulkemassa,
 Matkoa matelemassa;
 Teki tielle vuotehensa,
 Matkalle makuusijansa,
 Selin tuulehen makasi,
 10 Perin viimahan viluhun,
 Pallein paha'an säähän,
 Kaltoin kaarnapohjasehen.
 Tuli suuri tuulen puuska,
 Iästä iso vihuri,
 Tuuli nosti turkin helmat,
 Vihuri hamehen helmat,
 Tuuli tuhman raskahaksi,
 Kostutti kohulliseksi,
 Aholla alastomalla,
 20 Maalla mättähättömällä.
 Kantoi kohtua kovoa,
 Vatsan täyttä vaikeata,
 Kantoi kuun on, kantoi kaksi,
 Kolmannenki, neljännenki,
 Kantoi viisi, kuusi kuuta,
 Kuuta seitsemän, kaheksan,
 Ylitse yheksän kuuta,
 Vaimon vanha'an lukuhun
 Kuuta puolen kymmenettä.
 30 Yheksännen kuun lopulla,
 Kuun alulla kymmenennen,
 Jo lähestyi saantiaika,
 Kohtu kääntyvi kovaksi,
 Painuvi pakolliseksi;
 Etsi synnytyssijoa,
 Vatsansa vajennusmaata,
 Kahen kallion välissä,
 Viien vuoren vinkelossa,
 Ei siellä apua saanut,
 40 Vajennusta vatsallensa.
 Siitä siirtihe etemmä,
 Paneutti toisen paikan,

Heiluvalla hettehelle,
Luonnon lähtehen sivulle,
Eipä synny syntyminen,
Luovu luomainen sikiö.

Vetihe vesikivelle
Kuohu'un tulisen kosken,
Alle kolmen kosken koprun,
50 Alle äprähän yheksän,
Vaan ei vielä synny synny,
Kehnon kohtu ei kevene.

Alkoi itkeä iletys,
Uivotella, voivotella,
Ei tieä, mihin menisi,
Kunne kulkea pitäisi,
Vatsansa vajentamahan,
Poikiensa poikimahan.

Puhui pilvestä Jumala,
60 Lausui Luoja taivahalta:
„Tuoll' on suolla kolmisoppi
Rannalla meryttä vasten
Pimeässä Pohjolassa,
Lapin laajalla perällä,
Mene sinne poikimahan,
Kohtusi keventämähän;
Siellä silma tarvitahan,
Väkeäsi vuotetahan!“

Tuop' on musta Pohjan akka,
70 Meni sinne poikimahan,
Kohtunsa keventämähän;
Siellä tuo paha pahennus
Sikiänsä synnytteli,
Latoi lapsensa vihaiset,
Alla viien villavaipan,
Alla raanunsa yheksän.
Teki poikoa yheksän,
Tytötlapsen kymmenennen,
Yhtenä kesäinä yönä,
80 Yhestä vatsan väestä.

Sikiöitähän sitovi,
Saamiahan solmeavi,

Kutsui Luojan ristimähän,
Jumalan nimeämähän;
Eipä Luoja ristinynnä,
Kaikkivalta kastanunna.

Etsitteli ristijätä,
Pahan parven kastajata:
„Juhannes pyhä ritari,
90 Tules noita ristimähän,
Kannettuni kastamahan,
Luotuni nimeämähän!“

Juhannes Jumalan pappi
Tuop' on tuohon vastoavi:
„Mene portto poikinesi,
Luovu luomaton pakana,
Risti itse riivattusi,
Kasta itse kannettusi!
Minä en pahoja risti,
100 Enkä kasta kauheita,
Minä oon Luojan ristinynnä,
Kastanunna Kaikkivallan.“

Jopa tuo paha pakana
Itse panihe papiksi,
Riivasihe ristijäksi,
Itse kasti kannettunsa,
Itse risti riivattunsa,
Itse risti ja nimesi,
Nenässä kipuisen polven,
110 Kipuisella kämmenellä.

Nimitelli saamiensa,
Lajitteli lapsiansa,
Kuin kuki sukimojansa,
Itse ilmi luomiansa:
Tytön pani Tuulettaren,
Nimitelli Vihmattaren,
Siitä poikansa panevi
Minkä miksi, kunka kuksi,
Minkä painoi paiseheksi,
120 Kunka ruohutti ruveksi,
Minkä pisti pistokseksi,
Kunka laati luuvaloksi,

Minkä änkäsi ähyksi,
Kunka ajoi ammukseksi,
Minkä ruhtaisi rutoksi,
Kunka riieksi risaisi.

- Jäi yksi nimittämättä,
Poika pahnann pohjimmainen,
Suuton, silmitön sikiö;
130 Senpä sitten käski tuonne
Rutjan koskehen kovahan,
Tulisehen kuohuntahan.
Siitä pakkaset sikesi,
Siitä syntyi Syöjättäret,
Siitä muita turmioita,
Syntyi velhoja vesille,
Noitia joka norolle,
Kateita kaikin paikoin,
Rutjan koskessa kovassa,
140 Tulisessa kuohunnossa.

Toisin:

1. Loviatar (Lokahatar, Laveatar,
Launavatar) v. vanha,
2. Portto Pohjolan emäntä,
- „ P. a. harvahammas,
3. J. o. muo'ot mustanlaiset,
- 5, 6. Läksi t. kulkemahan, M. matele-
mahan;
8. M. makuutilansa,
- „ Pahnansa pahalle maalle,
- „ Kantoiselle karkealle,
10. P. vihmahan v.
12. K. säähän karkeahan.
- „ Kylin k.
14. I. vihainen viima (ilma),
- 15, 16. T. n. t. helman, Ahava h. helman
(helmat),
- „ Viima vilttiä kohotti,
Viltin laian (helman) vipsahutti
(viuahutti),
27. Ympäri y. k.
35. E. syntymäsijoa,
39. E. s. sijoa s.
- 45, 46. E. s. syntymiset, L. luomaiset si-
kiöt.
48. Rutjan koskessa kovassa,

- Ve'en vankan vaaluilla,
(Ve'en väljän väänteheessä),
54. Parkua paha kuvatus,
63, 64. Pohjan penkeren perällä,
Lapin laajalla merellä,
64. Sangassa Sariolassa,
75, 76. A. vaipan vaskilaian (-kirjan),
Alla uutimen utuisen.
76. Sarkakauhtanan kaheksan.
88. P. kannan k.
111, 112. N. poikiansa, Lasketteli I.
112. Siunasi sikiämensä,
113, 114. K. k. tekemiänsä, I. i. saamiensa:
120. K. loi rupirikoksi,
122. K. l. luunkoloksi,
123, 124. M. äikäsi ä. (ähyksi äkäsi),
Kunk' asetti ailahaksi
(Amputauiksi asetti),
125. M. rumpaisi r.
127. Yks' oli nimetön poika,
„ Yhen ei nimeä saanut,

b.

- Tyttö Tuonelan sokea,
Ulappalan umpisilmä,
Alku kaikille pahoille,
Tuhansille turmioille,
Perin istuvi itähän,
Etelähän päin elävi,
Jaloin läntehen lähetti,
Lonkamuksin luotehesen.
Nousi tuuli tuulemahan,
10 Ilman ranta riehkumahan;
Tuuli tuuli lantehesen,
Ahava alasimehen,
Läpi tuuli länsituuli,
Läpi luo longahutti,
Läpi pohjainen porotti,
Läpi luun, läpi jäsenen,
Tuuli tuuli tiineheksi,
Ahava kohun kovaksi.
Tuop' on musta Tuonen tyttö
20 Siitä turpui, siitä täytyi,

Siitä paksuksi panihe,
 Leveäksi lieristihe;
 Niin kohun kovoaa kantoi,
 Vatsan täyen vaikeata,
 Kantavi keseä kaksi,
 Kantoi kaksi, kantoi kolme,
 Kantoi seitsemän keseä,
 Kaikite kaheksan vuotta,
 Ynnähän yheksän vuotta,
 30 Yheksätä yötä vailla.

Niin vuonna yheksäntenä
 Vaimon vaivaksi tulevi,
 Lyöähän kavon kipua,
 Immin tulta tuikatahan.

Laskihen lepeämähän
 Rautaiselle kalliolle,
 Vuorelle teräksiselle,
 Keskelle Kipumäkeä,
 Kipuvuoren kukkuloa,
 40 Ei siinä levätä voinut;
 Siirrälti sijan aloa,
 Vajenteli vatsoansa
 Kulmalla hopeavuoren,
 Kultavaaran kukkuralla,
 Eipä synny syntymäiset,
 Vaivat vatsan ei vajene.

Vajenteli vatsoansa,
 Puolenteli kohtuansa,
 Kahen kallion välissä,
 50 Louhen kolmen loukerossa,
 Sisässä tulisen muurin,
 Kivisessä kiukoassa,
 Tammissessa tynnyrissä,
 Rautavannetten sisässä,
 Korvalla tulisen kosken,
 Pyhän virran pyörteheessä,
 Ei vajene vatsa niissä,
 Kehnon kohtu ei kevene.

Syrjin syöstihe merehen,
 60 Vesihien hinkalohon,

Salakammon karsinahan,
 Lummekoirien kotihin;
 Juoksi polvesta merehen,
 Sukkarihmasta sulahan,
 Vyölapasta lainehesen,
 Tuossa huuti huijahutti
 Ihvenille, ahvenille,
 Kaikille ve'en kaloille:
 „Tuovos kiiskinen kinasi,
 70 Matikainen nuljaskasi,
 Tässä Hiiien helteheessä,
 Pahan vallan valkeassa!“
 Äsken tuossa syntyy syntyi,
 Sikisi pahan sikiöt.

Saip' on poikoa yheksän
 Yhen kosken kuuluvilla,
 Yhen salmen saapuvilla,
 Yhellä vesikivellä,
 Yhestä vatsan väestä,
 80 Kohun täyestä kovasta.
 Etsi noille ristijätä,
 Ristijätä, kastajata;
 Vei ne pappien pariin,
 Kantoi luoksi lukkarien,
 Ei papit nimeä anna,
 Eikä lukkarit luvanna;
 Papit vastasi vakaasti,
 Lukkarit lujasti lausui:
 „Ei oo meitä siksi suotu,
 90 Ei oo suotu eikä luotu,
 Rikkolaisten ristijäksi,
 Kamaloien kastajaksi.“

Kun ei saanut ristijätä,
 Pappia nimen panohon,
 Itse loihe ristijäksi,
 Kaahittihe kastajaksi.
 Niin' on risti saamiensa,
 Tenhotti tekemiänsä,
 Nimittelemänsä,
 100 Nimittelemänsä,
 Nimittelemänsä,

Yhen suikkasi sueksi,
 Toisen käänsi käärmeheksi,
 Koiksi kolmannen panevi,
 Neljännen metsän nenäksi,
 Muut on muiksi turmioiksi,
 Minkä sanoi sampahiksi,
 Kunka lykkäsi lytyksi,
 Minkä hammasten maoksi,
 Kunka syöjäksi syämen,
 110 Kunka vaimon vastukseksi.

Toisin:

1. T. Pohjolan s.
- 1, 2. Tuop' on musta Tuonen tyttö,
 Ilkeä Mañalan lapsi,
 „ Hiien neiti huppokorva,
 Pimettölan pikkukynsi,
 „ Hiien eukko rautahammas,
- 5, 6. Istuvi itähän rinnoin;
 Päin on päivän paistehesen,
 6. Kohin päivän koittehesen,
 8. Lonkamaisin (keskiluonnon) l.
- 17, 18. Puhui (työnti) t. t., A. kohulliseksi.
 18. A. avulliseksi.
 „ Päivän koite kohtuiseksi.
 20. S. tyytyi, s. t.
 22. Lihavaksi liittelihe;
 „ Heraiseksi heittelihe;
 25. K. vuoen, k. toisen,
- 33, 34. Pantihin panun k., Hiien t. tuikat-
 tihin.
- 35—37. Synnytteli poikiansa
 Rautavuoren (teräsvuoren) kukku-
 ralla
40. Eipä synny synnynnäiset;
 41. Vyölapan sijansa siirti,
 62. Lummekorjujen k.
 71. T. helvetin tulessa,
 76. Y. k. kuohuvilla,
 87. P. v. vakaiset,
- 95, 96. I. panihe papiksi,
 Luottelihe lukkariksi.
100. N. äijitteli,
 106. M. s. sammakoksi,
 108. M. h. koloksi (hampahan kivuksi),
 109. K. s. sysäsi,

C.

- Äkä'ätär neito äijä,
 Joll' on kassa kantapäässä,
 Nännit polvilla e'esssä,
 Heilutteli helmojansa
 Kipuvuoren kukkulalla,
 Keskellä Kipumäkeä;
 Kun siit' ei apua tullut
 Immin tuskien tulessa,
 Syrjin syöstäiksen merehen,
 10 Kaltoin aaltoihiin ajaiksen;
 Meritursas partalainen
 Siellä neitosen makasi
 Meren kuohuilla kovilla,
 Ve'en vankan vaalehilla,
 Teki neien tiineheksi,
 Kostutti kohulliseksi,
 Siitä sitten synnyt syntyi,
 Sikisi pahat sikiöt.
 Kun lähestyi saantiaika,
 20 Tuli Pohjolan tuville,
 Sariolan saunamaille,
 Latomahan lapsiansa,
 Saamahan sikiöitänsä,
 Kylppypelsimen perillä,
 Saunan lautehen lavolla,
 Teki parven poikasia,
 Lauman lapsia latovi,
 Yhen saunan saapuvilla,
 Yhen löylyn lyöpyvillä,
 30 Yhen lämpymän lähellä,
 Yhen kuun kumottamilla,
 Yhen kukon laulamilla.
 Piilotteli poikiansa,
 Säilytteli saamiansa,
 Vaskisen va'in sisässä,
 Tulisessa laahankassa,
 Alla viien villavaipan,
 Alla kauhtanan kaheksan;
 Panevi nimet pahoille,

- 40 Nimen kullenki sukaisi,
Minkä tuuleksi tukesi,
Kunka tuikkasi tuleksi,
Minkä pani pakkaseksi,
Kunka tuiskuksi tuhosi,
Minkä riieksi rivaisi,
Kunka mainitsi maoksi,
Minkä raaniksi rapasi,
Kunka syöjäksi syämen,
Minkä syömähän saloa,
50 Kunka julki jurnimahan,
Jäseniä jäystimähän,
Niveliä niustamahan.
Minkä laitto luuvaloksi,
Sille lukkaro kätehen,
Kunka pisti pistokseksi,
Sille piiliä pivohon,
Keihäitä kesselihin,
Hevoset terillä hirnui,
Pirut varsia piteli;
60 Pakkasen panevi tuonne,
Laittoi merta luutimahan,
Lainetta lakaisemahan.

Toisin:

1. Naata nuorin neitosia,
„ Tuop' on Hiitolan emäntä,
5, 6. Apuvuoren k., K. Apumäkeä;
28, 29. Y. s. saatavilla, Y. l. lyötävillä,
35. V. vasun sisällä,
45, 46. M. r. repäisi (rapasi, rakensi),
K. maalasi m.
59. P. varsilla vapisi;
61. Pani m. pyyhkimähän,

d.

Lyhyt tyttö, Tuonen neiti,
Tyttö musta, pää keritty,
Survoi rauan siemeniä,
Terskytti teräsnieniä,
Rautaisessa huhmarossa,
Teräspäällä petkelellä,

- Pajassa ovettomassa,
Ilman ikkunattomassa;
Minkä survoi, senpä seului,
10 Tomun nosti taivahalle.

- Akka vanha villikerta
Scöp' on noita suurimoita,
Appoi rauaista raetta,
Teräksistä terskytintä,
Tuli tuosta tiineheksi,
Sai tuosta kohulliseksi.
Kantoi kohtua kovoa,
Vatsan täyttä vaivaloista,
Kokonaista kolme vuotta,
20 Kolme päiveä vajalla.

- Etsi synnytyssijoa
Kirkon kirjatun tyköä,
Satalauan lappeasta,
Miehen kuollehen koissa,
Katonehen kartanossa,
Ei siellä sijoja saanut.
Etsi sieltä, etsi täältä,
Sai viimein sijan sopivan
Hiitolan verikoassa,
30 Sikoja tapettaessa.

Siinä vatsansa vajanti,
Sikiönsä synnytteli,
Kaikenlaisiksi kivuiksi,
Tuhansiksi turmioiksi.

Toisin:

4. Telläsi t.
11. Louhiatar vaimo vankka
19, 20. Kolmekymmentä keseä,
Saman verran talviaki.

e.

Nikotiera mieron portto
Tuop' on poikia tekevi
Kirkon uksen ulkopuolla,
Alla portahan punaisen;
Teki kolme poikalasta,

Yks' on paha ulkotauti,
 Toinen ruma rupitauti,
 Kolmas poika ruttotauti.

Toisin:

6. Y. o. p. punatauti,
 8. K. p. polttotauti.

35.

Ruosteen synty.

Pohjan akka kylmäkulku
 Makasi vilussa viikon,
 Kauvan suossa sammalissa.
 Unesta herättyänsä
 Heilahutti helmojansa,
 Pereänsä pyörähytti,
 Hieroi kahta kämmentänsä,
 Mykelsi molempiansa.
 Tuosta putosi punainen,
 10 Vieri suohon sammalihin,
 Siitä sai paha sikiö,
 Siitä syntyi ruoste raukka,
 Nousi tuosta ruohikkohon,
 Kyntömiehen askelille.

36.

Rupien synty.

Ruskea rupinen akka,
 Paha paisetten emonen,
 Synnytti rupisen poian,
 Äkähisen ällitteli,
 Yksin juurin, päin yheksin,
 Rupisella vuotehella,
 Rupisen isän aloa,
 Rupisesta kantajasta,
 Äkämäisestä emästä;
 10 Viskasi vihaisen poian
 Vasten ihmisen ihoa,
 Karvoihin kavon tekemän.

Toisin:

1. R. r. piika (neiti),
 1, 2. R. r. herra, P. p. isäntä,
 8, 9. R. lähteestä, Äkähäisestä e.

37.

Sian synty.

Tietähän sianki synty,
 Alakärsän arvatahan:
 Tynimys sinun emosi,
 Kynimys sinun isosi,
 Kynin, kynsin kynnä maata,
 Kärsin käännä turpehia,
 Ellös aitoja repikö,
 Veräjiä vieretelkö!

Toisin:

4. Kynönen s. (santta Kynönen) i.

38.

Siikasen synty.

Helmi Herralta putosi,
 Kaikkivallalta kalahti,
 Ylähältä taivosesta,
 Jesuksen käen kuvusta,
 Osmon pellon pientarehen,
 Pellervoisen penkerehen,
 Siitä sitten synty syntyi,
 Siitäpä suku sukeusi,
 Siitä kasvoi kastikkaiset,
 10 Siitä siikänen sikisi.
 Nousi maasta mansikkana,
 Kolmihaaraisna kohosi,
 Hakohuuhan haarottama,
 Kaskipellon kasvattama,
 Tuuliaisen tuu'ittama,
 Pakkasan imettelemä,
 Luojan latvasta vetämä,
 Kaikkivallan kannattama.

Toisin:

- 5, 6. Pyhän p. penkerehen,
Heleänä heinikkohon,
13, 14. H. haahottama (haahittama),
Metsäpellon pensottama,
17, 18. Jesus I. vetänyt,
Kaikkivalta kasvattanut.

39.

Sisiliskon synty.

a.

Syöjätär merehen sylki,
Lapahiitto lainehille;
Kupla kulkevi meressä,
Vaahto vankalla selällä.

- Kasaritar kaunis neito
Istui koivun konkelolla,
Haavan lengolla levähti,
Nousi koivun konkelolta,
Katsesevi, kääntelevi
10 Silmät päin suloa merta,
Näki kuplan kulkemassa,
Vaahtosen vaeltamassa.
Otti kuplan kulkukuhunsa,
Veti vaaheen sieramihin;
Kupla kulkussa palavi,
Sytelevi sieramissa,
Kulki kulkusta maha'an,
Alas vatsahan valahti.

- Kasaritar neito kaunis
20 Tuosta tyytyi, tuosta täytyi,
Kantoi kohtua kovoa
Kokonaista kolme vuotta;
Siitä sai pahan sikiön,
Mikä pantihin nimeksi?
Sisiliskon sai nimeksi,
Risukon asunsijaksi,
Koivun pökkelön ko'iksi,
Lahokannon kartanoksi.

Toisin:

5. Kasarikki n. k.
14. Vaaheen vankahan nenähän,
16. Vaahto vankan s.

b.

- Nuoramo, hyvä emäntä,
Kiveltä kivelles astui,
Mättähältä mättähälle,
Helmi helmoista putosi,
Kultakalkkara kalahti,
Vasten varvikkomäkeä,
Risukkohon aian alle;
Siitä syntyi syntyminen,
Sisiliskonen sikesi,
10 Kasvoi kallion sivulla,
Vasten seipähän varoa,
Risukossa aian alla.

Toisin:

- 6, 7. Simavuoren kukkuralla,
Aian alle ahtahasen;

c.

- Sisilisko Hien silmä,
Maan muikku, veen salakka,
Kyllä mä sukusi tieän:
Silkuna sinun isosi,
Silkuna sinun emosi,
Silkuna sinä itseki.
Sie oot koottu koivupuista,
Pantu haavan pakkuloista,
Tehty tervajuurikosta,
10 Hongan oksasta hotaistu,
Koottu hollakon ko'osta,
Höyhenistä hömmöteltty,
Saatu salvomen takana,
Pistetty pinon rakohon,
Risukkohon riepotelty,
Alle aian virskatelty.

Toisin:

1. S. Lemmon s.

4-6. Sirkuna (Silappa) s. i. jne.
Saatu sammakon ku'usta,

d.

Ukko vingas vankamoinen
Akka vankahan makasi
Pihalla pinoa vasten,
Kohen puita koivuisia,
Vasten varpuista kokoa,
Tukipuita tuomisia,
Siitäpä suku sikesi,
Liseni iso litikkö;
Tuli poika maattaessa,
10 Ungerma levättäessä.

Lapsi saatihin saloa,
Poika piilten pistettiin,
Tuomisen tuvan sisähän,
Tuomisehen kätkyehen,
Eip' on poika siellä piillyt,
Poika pistäikse pihalle,
Pinon pitkän reunan alle,
Pitkin puuta pihlajaista.

Mihin poika pantanevi,
20 Arvio osattanevi?
Tuonne tuo tulevi vieä
Pellolle perimmäiselle,
Panna pellon pientarelle;
Ei oo hyvä sielläkänä:
Siat siellä tönkelevi,
Alakärsät kääntelevi.

Mihin poika pantanehen,
Ungerma osattanehen,
Salohonko saatanehen?
30 Poika saa'ahan salohon,
Keskelle simosaloa,
Paha on poian siellä olla:
Simosalot kuivettuvat,
Metsämiehet polttanevat.

Mihin paha pantanehen,
Turmio tuhottanehen;
Vetehenkö vietänehen?
Poika vieähän vetehen,
Paha on poian siellä olla:
40 Nuoret nuotalla vetävät,
Siimalla sivaltelevat,
Vanhat verkolla kehivät,
Kiveksillä kiinnittävät.

Mihin poika pantanehen,
Ungerma osattanehen?
Poika vietihin aholle,
Koivupökökelön kotihin,
Lahokannon kainalohon,
Siellä se maoksi muuttui,
50 Sisiliskoksi sikesi.

Toisin:

- 3-6. Piholla pinoja vasten,
Vasten koivuista kokoa,
" Rannalla rekeä vasten,
Selin maalle, päin vetehen,
" Vasten tuomista tukea,
Pinon pieltä pihlajaista,
" Vasten tuomista tupoa,
Kohen koivuista kotoa,
12. P. piiloin p. — 18. Vasten p. p.
22. Sykysyisen yön sylihin,
39. Ei siellä sykön sijoja:
49, 50. Tuolla toukaksi tulevi,
Sekä kääntyi käärmeheksi.
" Siellä syntyi käärmehinen,
Sikaliskonen s.

e.

Vingas vänkähän likisti,
Riukutteli, röykkyteli,
Tiheässä tuomikossa,
Paksussa pajumetsässä,
Kivellä alaperällä,
Vasten vatturaunioa,
Siitä syntyi syntyminen,
Sisiliskonen sikesi,

Pihan rikka, pellon ruhka,
 10 Maan rikka, manalan rikka,
 Alla aitojen asuja,
 Risukoissa riehoaja.

Toisin:

1. Vinkas vankkahan l.
6. V. varvikkomäkeä,
8. Sikoliskonen s.
- 9, 10. P. r., p. rikka, M. r., mannun r.

40.

Suden synty.

a.

Susi suuri, nälkähinen,
 Koira liiksi lihava!
 Tieän mä sinun sukusi,
 Tieän sykkä synnyntäsi:
 Maan tyttö, manuen neiti,
 Kävi tietä käyessänsä,
 Astui soita, astui maita,
 Astui auhtokankahia,
 Astui ennen astutuita,
 10 Astui astumattomia;
 Poimi kukkia kulosta,
 Helpehiä heinikosta,
 Kääri käärinliinahansa,
 Päävaate-ripakkohonsa.
 Viimein istuihe kivelle
 Vierehen vihannan viian,
 Suki tuossa tukkoansa,
 Hapsiansa harjoavi;
 Helskyttävi helmiänsä,
 20 Kalskuttavi kultiansa,
 Helmi heinihin putosi,
 Kultakalkkale karisi,
 Siit on sykkö syntynynnä,
 Karvajalka kasvanunna,
 Viihtynynnä villahäntä,
 Siinnynnä suen sikiö.

Toisin:

13. K. käärinvaattehesen,
21. H. helmahan (herjalta) p.

b.

Leikkari ijän-ikuinen,
 Paha poika polvuhinen,
 Mistä on sinun sukusi,
 Kusta, synkkä, synnyntäsi,
 Tuuliltako taivahilta,
 Vai syviltä veen navoilta?
 Ei tuulilta taivahilta,
 Ei syviltä veen navoilta,
 Tieän, synkkä, synnyntäsi,
 10 Maan kamala kasvantasi:
 Syöjätär vesille sylki,
 Lapalieto lainehille,
 Siitä Kuolatar sikesi,
 Kuolatar merestä nousi,
 Saarosehen puuttomahan,
 Luotohon kivettömähän;
 Hieroi kahta kämmentänsä,
 Mykelsi molempiansa,
 Saipa nukkoa vähäisen,
 20 Sen se viskasi vetehen,
 Tuohon lietohon merehen,
 Yli olkansa vasemen,
 Tuonpa tuuli maalle tuopi
 Metsän korven kainalohon,
 Siinä synnyit tuulikulkku,
 Jotta jou'uit jouhiturpa,
 Sikesit meren selällä,
 Kasvoit korven kainalossa.

Toisin:

2. P. p. polvillinen,
14. Nuoratar (Maaratar) m. n.

c.

Tietähän suenki synty,
 Miss' on hukka synnytetty:

Loveatar vaimo vanha,
 Portto Pohjolan emäntä,
 Kun tuo lapsia lateli,
 Synnytteli poikiansa,
 Hyisen hetteen malossa,
 Jäisen kaivon kainalossa,
 Eipä synny syntyminen,
 10 Sukeu sikiäminen.
 Paneutti toisen paikan,
 Synnytteli poikiansa
 Tiheillä tuomikoilla,
 Tuulimurtojen sisähän;
 Siellä syntyi syntyminen,
 Sukeutui sikiäminen.
 Sai siellä pojan mokoman,
 Luun syöjän, lihan purian,
 Veren uelta vetäjän,
 20 Sanoi tuon on saatuansa:
 „Voi poloinen poikoani,
 Kun on poikani poloisen
 Luun syöjä, lihan puria,
 Veren uelta vetäjä!
 Jos ma tuon tupahan veisin,
 (Tuo tupani turmeleisi),
 Jos ma tuolle saunan salvan,
 (Saapi saunani hajalle).“
 Sanoi vanha Väinämöinen:
 30 „Anna olla onnellansa
 Ohessa oravikorven,
 Metsän korven kainalossa!“

Toisin:

- 3, 4. Viron akka, villi vaimo,
 Vaimo vanha raivopyörä,
 8. J. k. kannen päällä,
 17. Tekevi p. m.
 20. S. t. o. tehtyänsä;
 26. Tuli polttavi tupani,
 28. Vesi viepi salvokseni.“
 30. A. o. olollansa

41.

Suolan synty.

Mist' on synty Suomen suolan,
 Kasvanta rajun rakehen?
 Tuost' on synty Suomen suolan,
 Kasvanta rajun rakehen:
 Ukko taivahan jumala,
 Itse ilman suuri herra,
 Iski tulta taivahassa,
 Kyven kirposi merehen,
 Sepä aalloissa ajeli,
 10 Rakeheksi raukieli;
 Siitä syntyi suuret suolat,
 Kasvoi raskahat rakehet.

42.

Tammen synty.

a.

Oli ennen neljä neittä,
 Kolme kuulua tytärtä,
 Sininurmen niitännässä,
 Korttehen kokoannassa,
 Nenässä utuisen niemen,
 Päässä saaren terhenisen.
 Niitit päivän, niitit toisen,
 Niitit kohta kolmannenki,
 Minkä niitit, sen haravoit,
 10 Kaikki karhille vetelit,
 Laitit heinät lallosille,
 Sataisille saporasille,
 Siitä suovahan kokosit,
 Saatoit sankapieleksihin.
 Jo oli nurmi niitettynä,
 Heinät luotu pielin pystyin,
 Tuli Turjan Lappalainen,
 Nimeltä tulinen Tursas,
 Tunki heinäset tulehen,
 20 Paiskasi panun väkehen.

Tuli tuhkia vähäinen,
 Kypeniä pikkarainen,
 Tytöt tuossa arvelevat,
 Neiet neuvoa pitävät,
 Kunne tuhkat koottanehen,
 Poron pohjat pantanehen:
 „Noistapa puuttuvi poroa,
 Lipeätä liuvahtavi,
 Pestä päätä Päivän poian,
 30 Silmiä hyvän urohon“.

Tuli tuuli tunturista,
 Kova ilma koillisesta,
 Tuonne tuuli tuhkat kantoi,
 Porot koillinen kokosi,
 Nenästä utuisen niemen,
 Päästä saaren terhenisen,
 Korvalle tulisen kosken,
 Pyhän virran vieremille.
 Tuuli tuopi tammen terhon,
 40 Kantoi maalta kaukaiselta
 Korvalle tulisen kosken,
 Pyhän virran vieremille,
 Heitti paikalle hyvälle,
 Maan lihavan liepehelle.
 Nousi tuosta nuori taimi,
 Vesa verraton vetihe,
 Siitä kasvoi kaunis tammi,
 Yleni rutimon raita,
 Latva täytti taivahille,
 50 Oksat ilmoille olotti.

Toisin:

2. Kuusi k. t.
- „ Neljä neittä, kolm' urosta,
3. Yhen niityn (niemen) n.
- „ Meren rannan n.
14. Panit pankapieleksihin.
- „ Siitä pistit pieleksihin.
17. T. Lappi Turjan maalta,
- 19, 20. Se heinät tulehen tunki,
 Ilmi valkean v.
20. Vihantana (vihantaiset) valkeahan.

22. K. kourallinen (joukkarainen),
- 27, 28. N. tuhkia tulevi,
 Lipusia selviävi,
28. Poroja põlähtelevi,
- 31, 32. T. t. Tuuloksesta,
 Ahava Anuksen maalta,
- 37, 38. Ääreille Aluejärven,
 Meren lahen liettehelle.
 „ Niemelle nenättömälle,
 Tasaiselle tanterelle.
46. V. virkeä v. _____

b.

Oli ennen neittä neljä,
 Koko kolme morsianta,
 Yhen korttehen ko'ussa,
 Yhen karvan katkaisussa,
 Ääreillä tulisen niemen,
 Tulikaikun kainalossa.
 Neiet heiniä tekivät,
 Kokoelit korttehia,
 Niitit suuren, niitit pienen,
 10 Niitit kerran keskilaaun;
 Jonka saivat niitetyksi,
 Heti ruoposit ru'oille,
 Laposille laajittelit,
 Tuhansille tukkusille,
 Pistit pielen välihin,
 Sa'an saapran pohjasille.

Tuli poika Pohjolasta,
 Lapsi täyestä Lapista,
 Se heinät porolle poltti,
 20 Kypenille kyyätteli,
 Pani tuhkat tuohisehen,
 Porot konttihin kokosi.
 Tuosta tuhkat vietänehen,
 Kylvettänehen kypenät,
 Ääreiltä tulisen niemen,
 Tulikaikun kainalosta,
 Pohjan peltojen perille,
 Lapin laahtotanterille,
 Maan on mustihin mutihin,

30 Vaaran vankan rintehesen;
Kasvoi siihen suuri tammi
Yleni vihanta virpi,
Olovampi oksillehen,
Leveämpi lehvillehen.

Toisin:

6. Tuliniemen tutkamässä.
„ Tuliniemyen nenässä.
12, 13. Rukoloille rutjokselit,
Lapehille laskettelit,
16. Panit saapralle sa'alle.
„ Sait sa'alle saapraselle.
„ Saaprahan savottelivat.
17, 18. Lentipä Lapista lintu,
Tuli kokko Turjan maalta,
19, 20. Poltti heinäset poroksi,
Kypeniksi k.
21–30. Kokosi kypenet tuosta,
Kaikki tuhkat tuohisehen,
Ne kypenet kylvettiin,
Tuhkat tuonne heitettiin,
Portin Pohjolan etehen,
Kirjokannen kynnykselle (kynnys-
alle);
30. V. v. liepehesen;
33, 34. Olovainen oksiltansa,
Leviäinen lehviltänsä.

c.

Kyllin itki Kyytöläinen,
Kovin vaivainen valitti,
Suon selällä, maan navalla,
Kaiken kankahan perällä,
Kyynel tippui silmästänsä,
Toinen toisesta norahti.
Vesi tippui tilkkasina
Maaemähän jalkoihinsa,
Tuosta juoksevi jokina,
10 Virtoina viraelevi,
Siitä lammiksi lavahti,
Järveksi järähtelevi,
Viimein miestihe mereksi,
Lakaisihe laineheksi.

Syntyi siitä mertä kolme,
Vettä kolme vörsteleikse,
Lainetta lakaeleikse,
Kyytöläisen kyynelistä.
Kasvoi siihen hietaharju,
20 Salasaari siunautui,
Tuosta nousi hietavuori,
Kunnas kultainen yleni,
Meren kolmen hierteheesen,
Lainehen lakaisimehen.

Olipa sitten neittä neljä,
Nepä löysi tammen taimen,
Veivät maalle kasvajalle,
Hietasaaren liepehelle.
Siitä kasvoi puu kamala,
30 Ylentihe tasma tammi,
Ohovampi oksillehen,
Lehillehen liukkahampi.

Toisin:

- 1, 2. Mitä i. K., Kuta (mato) v. v.
16, 17. V. k. hierteleikse (siunautui),
L. rapaeleikse,
23, 24. M. k. hiertimelle, L. lakaisimelle,
„ Ve'en k. pyörtehesen, L. jakaimen,
26. Löyettiin lemмен lehti,
Lemmen lehti, tammen lastu,
28. Aholle ylentäjälle (ylenevälle).

d.

Nousi neitonen norosta,
Immikkö märeältä maalta,
Neiti lämmin lähtehestä,
Sinisukka suon sopesta,
Neiti musta, pää keritty,
Tyttö nilki nänniköinen,
Vakka vaskinen käessä,
Suka kultainen vakassa.
Impi päätänsä sukivi,
10 Hapsiansa harjoavi,
Kiven kirjavan selällä,
Palavassa paahteheassa,

Vierellä vihaisen virran,
 Jalon kosken korvasessa;
 Suastansa pii pirahti,
 Taittui taina harjastansa,
 Siitä kasvoi kaunis taimi,
 Suorihen vesa sorea,
 Vierellä vihaisen virran,
 20 Kosken kōrvalla kovalla,
 Kasvoi tammi kukkalehvä,
 Kukkalehvä, rautatarha,
 Latva tarttui taivosehen,
 Oksat pilviä piteli.

Toisin:

- 7, 8. Vakka vaskinen k., Suka vaskinen v.
 11, 12. Kaunoisella kammallansa,
 Kalanluisella sualla,
 15, 16. Hivus päästänsä hivahti (solahti)
 Haihtui haiven (haimen) hapsistansa.
 19. Pyhän virran viertimellä,

e.

Pellervoinen pellon poika,
 Sampsä poika pikkarainen,
 Kun se ennen maita kylvi,
 Sekä maita, jotta soita,
 Sai se puut ylenemähän,
 Vesat nuoret nousemahan,
 Yks' oli tammi taimimatta,
 Juurtumatta puu jumalan.

- Heitti hellan vallallensa,
 10 Olevalle onnellensa,
 Kului yötä kaksi, kolme,
 Saman verran päiviäki,
 Läksi tuota tietämähän,
 Onko tammi taiminunna,
 Juurtununna puu jumalan;
 Ei ole tammi taiminunna,
 Juurtununna puu jumalan.
 Heitti hellan vallallensa,
 Olevalle onnellensa,

- 20 Outti vielä yötä kolme,
 Saman verran päiviäki,
 Läksi tuota tietämähän
 Yön takoa kohta kolmen,
 Viikon päästä viimeistäki,
 Jop' oli tammi taiminunna,
 Juurtununna puu jumalan,
 Vesa Jesuksen vetämä,
 Maasta mannun kasvattama;
 Kuka siitä oksan otti,
 30 Se otti ikuisen onnen,
 Kuka siitä lehvän leikkoi,
 Se leikkoi ikuisen lemmen.

Toisin:

4. S. m., j. puita,
 9, 10. H. herjan valloillensa,
 Oleville onnillensa,
 25. J. o. t. kasvanunna,

43.

Tijasen synty.

- Tieän mä tijasen synnyn,
 Mist' on tehtynä tijanen,
 Lintu pieni pistettynä:
 Paju ensin puita syntyi,
 Paju puita, mätäs maita,
 Otsonen metsän omia,
 Ilman lintuja tijanen.
 Papelo pajusta lähti,
 Rutta raiasta putosi,
 10 Aholle alastomalle,
 Siit' on tehtynä tijanen,
 Lintu pieni pistettynä.

Toisin:

4. P. ennen p. s.

44.

Tulen synty.

a.

Tulta iski ilman Ukko,
 Valahutti valkeata,
 Miekalla tuliterällä,
 Säilällä säkenevällä,
 Ylisessä taivosessa,
 Tähtitarhojen takana.

Saipa tulta iskemällä,
 Kätkevi tulikipunan
 Kultaisehen kukkarohon,
 10 Hopeaisehen kehä'än,
 Antoi neien tuu'itella,
 Ilman immen vaapotella.

Neiti pitkän pilven päällä,
 Impi ilman partahalla,
 Tuota tulta tuu'ittavi,
 Valkeaista vaapottavi,
 Kultaisessa kätkyessä,
 Hihnoissa hopeisissa;
 Hopeiset hihnat helkkyi,
 20 Kätkyt kultainen kulisi,
 Pilvet liikkui, taivot naukui,
 Taivon kannet kallistihe,
 Tulta tuu'iteltaessa,
 Valkeata vaapottaissa.

Impi tulta tuu'itteli,
 Valkeaista vaapotteli,
 Tulta sormin suoritteli,
 Käsien vaali valkeaista,
 Tuli tuhumalta putosi,
 30 Valkea varattomalta,
 Kätösistä käänteliän,
 Sormilta somittelian.

Kirposi tulikipuna,
 Suikahti punasoronen,
 Läpi läikkyi taivosista,
 Puhki pilvistä putosi.

Päältä taivahan yheksän,
 Halki kuuen kirjokannen.

Tuikahti tulikipuna,
 40 Putosi punasoronen,
 Luojan luomilta tiloilta,
 Ukon ilman iskemiltä,
 Puhki reppänän retuisen,
 Kautta kuivan kurkihirren,
 Tuurin uutehen tupahan,
 Palvosen laettomahan;
 Sitten sinne tultuansa
 Tuurin uutehen tupahan,
 Panihe pahoille töille,
 50 Löihe töille törkeille:
 Riipi rinnat tyttäriltä,
 Käsivarret neitosilta,
 Turmeli pojilta polvet,
 Isännältä parran poltti.

Äiti lastansa imetti
 Kätkyessä vaivaisessa
 Alla reppänän retuisen;
 Siihen tultua tulonen
 Poltti lapsen kätkyestä,
 60 Puhki paarmahat emolta,
 Meni siitä mennessänsä,
 Vieri vieriellessänsä,
 Ensin poltti paljon maita,
 Paljon maita, paljon soita,
 Poltti auhtoja ahoja,
 Sekä korpia kovasti,
 Viimein vieprahti vetehen,
 Aaltoihin Aluejärven.

Tuosta tuo Aluejärvi
 70 Oli syttyä tulehen,
 Säkehinä säihkyellä,
 Tuon tuiman tulen käsissä,
 Ärtyi päälle äyrästensä,
 Kuohui päälle korpikuusten,
 Kuohui kuiville kalansa,
 Arinoille ahvenensa.

Viel' ei viihtynyt tulonen,
 Aalloista Aluejärven
 Karkasi katajikkohon,
 80 Niin paloi katajakangas,
 Kohahutti kuusikkohon,
 Poltti kuusikon komean,
 Vieri vieläki etemmä,
 Poltti puolen Pohjanmaata,
 Sakaran Savon rajoa,
 Kappalehen Karjalata.

Kävi siitä kätkösehen,
 Pillojansa piilemähän,
 Heittihe lepeämähän
 90 Kahen kannon juuren alle,
 Lahokannon kainalohon,
 Leppäpöckkelön povehen,
 Sieltä tuotihin tupihin,
 Honkaisihin huonehisin,
 Päivällä käsin pi'ellä
 Kivisessä kiukahassa,
 Yöllä lie'essä levätä
 Hiilisessä hinkalossa.

Toisin:

- 5, 6. Ylähällä (ylähänä) t.
 T. tasalla.
 6. Kolmannessa kerraksessa.
 13. N. päässä pitkän pilven,
 18. Hihnoilla hopeisilla;
 19, 20. H. h. hölkkyy, Tuuti k. k.
 22. T. k. katkieli,
 30. Kiero- (kisko-) silmältä kipinä,
 34. Tuikahti tulisoronen,
 37, 38. Läpi t. y., Puhki k. k.
 51-53. Rikkoi r. t., Neitosilta nännit näppi,
 Poltti pohkeat pojilta,
 62. V. aina vierressänsä,
 67. V. vierähti v.
 68. Karkasi (karskahti) meren karihin,
 Selvälle meren selälle,
 Aalloille Alava- (Alimo-) järven.
 84-86. P. p. Ruotsinmaata,
 Verstalta Venäjänmaata,
 Sakaran syvän Savoa (Savon neniä),

Kahen puolen Karjanmaata.
 95. P. pivoon p.

b.

- Ei tuli syviltä synny,
 Eikä kasva karkealta,
 Tuli syntyi taivosessa,
 Seitsentähtyen selällä,
 Siell' on tulta tuu'iteltu,
 Valkeaista vaapoteltu,
 Kultaisessa kursikossa,
 Kultakunnahan kukulla.
 Kasi kaunis, neito nuori,
 10 Tulityttö taivahinen,
 Tuopa tulta tuu'ittavi,
 Vaapottavi valkeata,
 Tuolla taivahan navoilla,
 Yllä taivahan yheksän,
 Hopeaiset nuorat notkui,
 Koukku kultainen kulisi,
 Neien tulta tuu'ittaissa,
 Vaapottaissa valkeaista.
 Putosi tuli punainen,
 20 Kirposi kipuna yksi,
 Kultaisesta kursikosta,
 Hopeaisesta sulusta,
 Ilmalta yheksänneltä,
 Kaheksannen kannen päältä,
 Läpi taivahan tasaisen,
 Halki tuon ihalan ilman,
 Läpi ramppalan ovista,
 Läpi lapsen vuotehesta;
 Paloi polvet poikuelta,
 30 Paloi parmahat emolta.
 Se lapsi meni manalle,
 Katopoika tuonelahan,
 Kun oli luotu kuolemahan,
 Katsottu katoamahan,
 Tuskissa tulen punaisen,
 Angervoisen ailuissa;

Märäten meni manalle,
 Torkahellen tuonelahan,
 Tuonen tyttöjen torua,
 40 Manan lasten lausuella.

Emopa ei manalle mennyt;
 Akka oli viisas villikerta,
 Se tunki tulen lumoa,
 Valkeaisen vaivutella,
 Läpi pienen neulan silmän,
 Halki kirvehen hamaran,
 Puhki kuuman tuuran putken,
 Kerivi tulen kerälle,
 Suorittavi sommelolle,
 50 Kierähyttävi keräsen
 Pitkin pellon pientareta,
 Läpi maan, läpi manuen,
 Työnti Tuonelan jokehen,
 Manalan syväntehesen.

Toisin:

- 1, 2. E. t. syvästä s., E. k. kauheasta,
 8. Kultakunnasten kukuilla.
 9. Katrinatar neiti kaunis,
 „ Katrina kipokaponen,
 15, 16. H. orret n., Kokka k. k.
 19. P. punakeränen,
 28. L. l. kätkyestä;
 „ L. lemmen v.
 „ L. vaimon vaattehista;
 36. Vaikeissa valkeaisen;
 41—44. Emopa enemmän tiesi;
 Ei mennyt emo manalle,
 S. tiesi (taisi) t. manata,
 Sekä valkean varoa,
 44. Kekälehen kierrätellä,
 47. Läpi kuuen kuokan silmän,
 Puhki pellon pientaresta,
 53, 54. Liemon vienohon vetehen,
 Aalloille Aluejärven.
 (Laitti järvehen Halevan).
 „ Selvälle meren selälle,
 Keskelte Kalevan järven.

c.

Tuttava tulosen syntä,
 Panun alku arvattava:
 Tulonen Jumalan luoma,
 Luoma Luojan valkeainen,
 Syntyi Jesuksen sanasta,
 Jumalan sulasta suusta,
 Päällä taivosen yheksän,
 Taivaspuolen kymmenettä.
 Neitsy Maaria emonen,
 10 Pyhä piika pikkarainen,
 Tuop' on tulta tuu'ittavi,
 Sekä vaali valkeaista,
 Tuvassa ovettomassa,
 Aivan akkunattomassa;
 Kantoi tulta tuohisella,
 Koivun kuorella kuletti,
 Tuliniemen tutkamelle.

Tuossa tuli ristittihin;
 Kukas kummiksi tullelle,
 20 Vateriksi valkealle?
 Tuli neito Pohjolasta
 Lävitse lumisen linnan
 Hyisen hettehen navalta,
 Jäisen kaivon kainalosta,
 Se kärsi käsin ruveta,
 Sekä sormin kosketella.
 Juhannes parahin pappi
 Se on poian ristinynnä,
 Nimi pantihin panuksi,
 30 Tuloseksi tuikattihiin,
 Päivällä pi'eltäväksi
 Kehän kultaisen sisässä,
 Yöllä piileteltäväksi
 Tuhkaisessa tuhniossa.

Toisin:

- 5—8. S. J. sylistä,
 Herran hengestä hyvästä,
 P. taivahan kaheksan,
 Ilmalla yheksännellä.

21—24. T. n. taivosesta,
Impi ilmasta aleni,

d.

Höyhenys Panuttaria,
Lemmes Lentohattaria,
Kantoi kohtua kovoa,
Ympäri yheksän kuuta,
Kun lähestyi saamisaika,
Kohtunsa kevennysaika,
Juoksi vyöstähän vetehen,
Vyölapasta lainehesen,
Siinä lapsensa latovi,
10 Siinä poian synnyttävi.
Ei kärsi käsin piellä,
Eikä koprin kuopotella,
Tuosta tuttiin tuleksi,
Varottihin valkeaksi.

Kenpä tulta tuu'itteli?
Se koito kesyen tyttö,
Tuop' on tulta tūu'itteli,
Valkeata vaaputteli,
Venehessä vaskisessa,
20 Kuutissa kuparisessa,
Tynnyrissä rautaisessa,
Rautavannetten välissä,
Siinä kantoi kastehelle,
Siinä ristille riputti.

Toisin:

2. L. Laukahattaria,
8. Sukkarihmasta sulahan,
„ Kengän kau'olta merehen,
20. Ruuhessa teräasperässä,
- 21, 22. Vaskilampahan vatsassa,
Kultavuonan vuotehessa,

e.

Iski tulta Ilmarinen,
Välkähytti Väinämöinen,
Rahin rautaisen nenässä,

Kultahisen kammin päässä,
Elävällä ennuksella,
Palavalla maan maolla;
Iski tulta kyntehensä,
Järskytti jäsenihinsä,
Ilman rauatta rapasi,
10 Piittä, taulatta tavotti.

Tuiskahti tuli punainen,
Kirposi kipuna yksi,
Päältä polven Väinämöisen,
Ala käiten Ilmarisen,
Maahan alle jalkojensa.
Vieri siitä viertessänsä
Pitkin pitkiä pihvoja,
Pitkin pellon pientaretta,
Selvälle meren selälle,
20 Lakeille lainehille;
Poltti aitan ahvenilta,
Kiiskiltä kivisen linnan.

Takaturma Äijön poika
Kun tunsi tulen tulevan,
Valkean alas valuvan,
Kouristi tulen kovasti,
Tuon on tunki pakkuloihin,
Koivun känsihin kokosi.

Siitä on tulosen synty,
30 Siitä valkean si'entö,
Näille raukoille rajoille,
Poloisille Pohjan maille.

Toisin:

2. Välkytteli (väisähytti) V.
4. Petäjäisen pienen päässä,
- 5, 6. Kirjavalla käärmehellä,
Matavalla m. m.
- „ Veitsellä nykänenällä,
Kuraksella kultapäällä;
- „ Kolmella kokon sulalla,
Viellä vipusimella;
8. Järkytti (jätkytti) j.
- „ Kolahutti kolmin sormin,
- 21, 22. P. a. ahvenia, Kiiskiä k. l.

22. Evän kaikilta kaloilta.
26. Koki ottoa kovasti,
28. K. kääpihin keräsi.

f.

- Se varsin valehtelevi,
Tyyni tyhjeä latovi,
Joka tulta arvelevi,
Väinämöisen iskemäksi;
Tuli on tullut taivosesta,
Panu pilvissä rakettu,
Se on poika aurinkoisen,
Armas auringon sikiö,
Tehty taivosten navoilla,
10 Otavaisten olkapäillä.
Siell' on tulta tuikuteltu,
Varvenneltu valkeaista,
Luona päivän, kuun malossa,
Kehän kultaisen kes'essä,
Suun alla sulan Jumalan,
Alla parran autuaahan.
Sielt' on tullunna tulonen
Puhki pilvien punaisten
Yläisistä taivosista
20 Alaisihin maaemihin;
Taivot reikihin repesi,
Ilmat kaikki ikkunoihin,
Tulta maahan tuotaessa,
Valkeaista vaaitaissa.

Toisin:

2. T. t. panevi (puhuvi, sanovi),
5, 6. Tulen synty on t.
Panun pilven palstehista,
„ Tuli on tullut Luojan suusta,
Parrasta pyhän Jumalan,
7, 8. S. o. p. aurinkoinen, A. a. näköinen,
14. K. k. kuvussa (sisässä),
„ Sinisen kehän sisässä,
18. P. p. puonnut
21, 22. Taivas r. r., Ilma k. ikkunoiksi,

45.

Vasken synty.

a.

- Itse seppo Ilmarinen,
Tuo on taitava takoja,
Kävi tietä tiukamaista,
Maata maksan karvallista,
Tuli kirjava kivonen,
Vahatukko vastahansa,
Sen seppo tulehen tunki,
Alle ahjonsa asetti,
Lietsoi päivän, lietsoi toisen,
10 Lietsoi kohta kolmannenki.
Siitä seppo Ilmarinen
Kallistihe katsomahan
Ahjonsa alisen puolen,
Päälispuolen lietsimensä,
Jo kivi vetenä velloi,
Vaha vaskena valuvi.
Seppo tempasi tulesta,
Vasken alta ahjoksensa,
Alkoi vaskea valella,
20 Kattiloita kaikutella.

b.

- Hilahatar Hiitten neito,
Hiien eukko, Hiien tamma,
Nuo kusivat kalliolle,
Kusi kuivi kalliolla,
Siitä vaskeksi sikesi,
Kasariksi kasvaeli,
Valui vuoresta vetenä,
Kuparina kuumoksesta.

Toisin:

1. H. Hiien n.
7, 8. Vennä on vuoresta valettu,
Kasarina kalliosta,

46.

Veden synty.

a.

Tiетävä on vetosen synty,
 Kanssa kastehen sijentö:
 Vesi on tullut taivosesta,
 Pilvistä pisarehina,
 Siitä vuoressa sikesi,
 Kasvoi kallion lomassa.
 Vesiviitta Vaitan poika,
 Suoviitta Kalevan poika,
 Veen kaivoi kallioista,
 10 Veen vuoresta valutti,
 Kepillänsä kultaisella,
 Sauvallansa vaskisella.

Vuoresta valuttuansa,
 Kallioista saatuaansa,
 Vesi heilui hettehenä,
 Kulki pieninä puroina,
 Siitä suureksi sukeni,
 Sai jokena juoksemahan,
 Virtana vipajamahan,
 20 Koskena kohajamahan,
 Tuonne suurehen merehen,
 Alaisehen aukehesen.

Toisin:

15. Ensin h. h.

b.

Vesiviitta Vaitön poika,
 Sinervättären sikiö,
 Viikon vuoressa makasi,
 Kasvoi kauvan kalliossa,
 Vettä synnytellessänsä,
 Kastetta kyhätessänsä;
 Vesi kirposi kivistä,
 Kaatui kaste kallioista,
 Surmaksi oman sukunsa,
 10 Pään isonsa ottamalla:

Märäten meni manalle,
 Tuhman lailla tuonelahan,
 Kuoli koiran kunnialla,
 Penun arvolla aleni.

Toisin:

2. Suoviitta Kalevan poika,
 13, 14. K. k. kunniaata, P. avovotta a.

c.

Tulen on synty taivosesta,
 Rauan alku ruostehesta,
 Pilvistä vetosen alku;
 Vesi on vanhin veljeksisistä,
 Tuli nuorin tyttäristä,
 Rauta kerran keskimäinen.
 Tämä on vesi Juortanista,
 Saatuu Juortanin joesta,
 Virrasta vipajavasta,
 10 Koskesta kohajavasta;
 Sill' on Ristus ristittynä,
 Kaikkivalta kastettuna.

d.

Vesi on poika Vuolamoisen,
 Vuolamottaren valama,
 Jesuksen pesuvesiä,
 Jumalaisen kyyneliä,
 Neitsy Maaria emonen,
 Pyhä piika pikkarainen,
 Tuonut Juortanin joesta,
 Pyhän virran pörtehestä.

Toisin:

2, 3. V. tekemä, J. pesinvesiä,
 4. Kastamia Kaikkivallan,

47.

Veneen synty.

Vaka vanha Väinämöinen,
 Tietäjä ijan-ikuinen,

Teki tieolla venettä,
 Laati purtta laulamalla,
 Yhen tammen taittumista,
 Puun murskan murenemista.
 Veisti vuorella venettä,
 Kalkutteli kalliolla,
 Lauloi virren, pohjan puutti,
 10 Lauloi toisen, laian liitti,
 Lauloi kohta kolmannenki
 Kokkia kohentaessa,
 Päitä kaaren päätellessä,
 Liitellessänsä limiä,
 Pannessansa parraspuita,
 Hankoja hakatessansa.
 Sai venonen valmihiksi,
 Jok' oli liukas juoksennalta
 Sekä tuulessa tukeva,
 20 Vastatuulessa varava.

48.

Verkon synty.

a.

Yöllä liina kylvettiin,
 Kuutamella kynnettiin,
 Perattiin, koirittihin,
 Nyhettiin, riivittihin,
 Terävästi temmottihin,
 Rotevasti rohkittihin.

Liina vietihin likohon,
 Sai pian lionneheksi,
 Nopeasti nostettiin,
 10 Kiirehsti kuivattihin;
 Tuosta tuotihin kotihin,
 Pian luista luistettiin,
 Loteasti loukuttihin,
 Lipeästi lipsuttihin,
 Hapeasti harjattihin,
 Hämysillä häpsittihin,

Joutui kohta kuontalolle,
 Välehemmin värttinälle.

Sen sisaret ketreävät,
 20 Kälykset kävyille lyövät,
 Veljet verkoksi kutovat,
 Apet ainoille panevat.
 Siinäkö käpynen kääntyi,
 Palautui painopalko,
 Kun sai nuotta valmihiksi,
 Lankapakla laaituksi,
 Yhtenä kesäisnä yönä,
 Kahen päivyen kes'essä.
 Saipa nuotta valmihiksi,
 30 Lankapakla laaituksi,
 Perältä satoa syltä,
 Siulat seitsentä satoa.

Toisin:

4, 5. Ripeästi r., Terävähän t.
 9. Pian liina n. — 11. Kohta t. k.
 13. Päistäristä päästettiin,
 17, 18. Pian joutui k., Pian suoniksi sorotti.
 19. S. s. siivoavat,

b.

Yössä liinat kylvettiin,
 Yössä liinat koirittihin,
 Yössä liinat riivittihin,
 Yössä vietihin vetehen,
 Yössä veestä nostettiin,
 Yössä liinat loukuttihin,
 Yössä rihmat kehrättihin,
 Yössä verkot ku'ottihin.
 Saipa verkot valmihiksi,
 10 Sai nuotta selystetyksi,
 Yhtenä kesäisnä yönä,
 Vielä puolessa sitäki;
 Verkot on veljesten kutomat,
 Sisaresten kehreämät,
 Kälysten käpyelemät,
 Ison pauloille panemat,

Sen kivistivät somasti,
Lau'ustivat laatusasti.

Toisin:

4. Y. v. vesille, — 13. V. o. v. tekemät,

c.

Tuonen tyttö kolmisormi,
Lapin akka kolmihammas,
Kehräsi sataisen nuotan
Yhtenä kesäisnä yönä,
Lapin ukko kolmisormi
Se oli verkkojen kutoja;
Sen kääntyi käpy käessä,
Sopeusi verkon solmu:
Kutovi sataisen nuotan,
10 Tuhantisen tuikutteli,
Yhtenä kesäisnä yönä,
Kahen päivyen välissä.

49.

Viinan synty.

Mist' on viina syntynynnä,
Juoma kaunis kasvanunna?
Tuost' on viina synnytetty,
Juoma kaunis kasvatettu,
Okahista nuoren ottran,
Ripsistä vihannan viljan,
Vaan se ei ve'että synny,
Eikä tuimatta tuletta,
Vesi sen saatti virkeäksi,
Tuli tuimaksi rakensi.

50.

Voiteen synty.

a.

Poika pellon pohjimmainen
Läksi voitehen tekohon,

Tuli honka vastahansa,
Kysytteli, lausutteli:
„Onko mettä oksissasi,
Alla kuoresi simoa,
Kipeille voitehiksi,
Vaivoille valettaviksi?“

Honka vastata hotaisi:

10 „Ei ole mettä oksissani,
Alla kuoreni simoa:
Kolme kertoa kesässä,
Tänä keitona kesänä,
Korppi koikkui latvallani,
Mato juurella makasi,
Sivutseni tuulet tuuli,
Lävitsemi päivä paistoi.“

Käypi tietä, astelevi,
Löysi tammen tanterelta,
20 Kyselevi tammeltansa:
„Onko mettä oksissasi,
Alla kuoresi simoa,
Kipeille voitehiksi,
Vaivoille valevesiksi?“

Tammi taiten vastaeli:

„Ompa mettä oksissani,
Alla kuoreni simoa:
Päivänäpä eillisenä
Sima tippui oksilleni,
30 Mesi latvalle lapahti,
Pilvistä pirisevistä,
Hattaroista haihtuvista,
Oksiltani lehvilleni,
Sekä kuorien sisähän.“

Otti tammen oksasia,
Tammen kuoria kolosi,
Otti heiniä hyviä,
Ruohoja monen näköjä,
Joit' ei nähty näillä mailla
40 Kaikin paikoin kasvavaksi;
Panevi pa'an tulelle,
Laitti keiton kiehumahan,

Täynnä tammen kuoriloita,
Heiniä monennäköjä.

Pata kiehui paukutteli
Kokonaista kolme yötä,
Kolme päiveä keväistä,
Siitä katsoi voitehia,

50 Onko voitehet vakaiset,
Katsehet alinomaiset;
Ei ole voitehet vakaiset,
Katsehet alinomaiset.

Pani heiniä lisäksi,
Ruohoa monen näöistä,
Kut oli tuotu toisialta,
Sa'an taipalen takoa,
Yheksältä loitsialta,
Kaheksalta katsojalta.

60 Keitti vielä yötä kolme,
Kolme päiveä keväistä,
Nostavi pa'an tulelta,
Koittelevi voitehia,
Ei ole voitehet vakaiset,
Katsehet alinomaiset.

Niin pani pa'an tulelle
Uuellehen kiehumahan,
Keitti vielä yötä kolme,
Ynnähän yheksän yötä,
Katsselevi voitehia,

70 Katsselevi, koittelevi:
Olipa haapa haaraniekka,
Kasvoi pellon pientarella,
Tuon murha murenti poikki,
Kaikki kahtia hajotti,
Voiti niillä voitehilla,
Katsoi niillä katsehilla,
Haapa yhtehen parani,
Ehommaksi entistänsä.

80 Koitti vielä voitehia,
Katsselevi katsehia,
Koitteli kiven koloihin,
Paasien pakahtumihin,

Jo kivet kiviin tarttui,
Paaet paasihin rupesi.

Toisin:

1. P. p. pohjainen (pohjallinen),
5. O. m. oksillasi,
25. T. t. v. Osaeli puu omena:
30-32. M. l. rapahti,
Sep' on pilvistä piraji,
H. hairahteli,
33, 34. Mesi vuoti oksistani,
Sima kuorien sisästä,
Levisipä lehvilleni,
Lehviltäni maamähän."

b.

Juhannes Jumalan pappi
Tuopa heiniä keräsi,
Ruohtoi ruohoja tuhansin,
Joit' ei kasva näillä mailla,
Lapin raukoilla rajoilla,
Poloisilla Pohjanmailla,
Kuss' ei oo kuultu eikä nähty
Ruohon kaiken kasvantoa.

Kesät keitti voitehia,
10 Talvet rasvoja rakenti,
Kiven kirjavan sivulla,
Paaen paksun pallealla,
Ympäri yheksän sylvä,
Sylvä seitsentä leveä;
Ne on voitehet vakaiset,
Katsehet alinomaiset,
Niillä voian voipunutta,
Pahoin tullutta parannan.

c.

Voie voimalla tulevi
Kaikenlaisista kaluista,
Isän Luojan säättämällä,
Jumalan lupoomalla:
Moninaiset maas' on heinät,
Ruohot maassa voimalliset,

- Joista saapi saamatonki,
 Ottavi olematonki,
 Voitehiksi voipuneille,
 10 Vammoille valantehiksi.
- Missä voitehet tehä'än,
 Simat siivon keitetähän,
 Vian päälle vietäväksi,
 Pahoille paranteheksi?
 Tuolla voitehet tehä'än,
 Simat siivon keitetähän,
 Yllä taivosen yheksän,
 Taivon tähtien takana,
 Luona kuun, malossa päivän,
 20 Otavaisten olkapäillä.
- Sieltä voie vuotukohon,
 Simatilkka tippukohon,
 Suun alta sulan Jumalan,
 Alta parran autuahan,
 Se on voie voimallinen
 Kaikkinaisille vioille,
 Tuimille tulen jälille,
 Panun nihti paistamille,
 Pakkasen palelemille,
 30 Kovan ilman koskemille,
 Rauan raanoihin pahoihin,
 Teräksen tekovihoihin,
 Pirun piikin pistoksihin,
 Keion keihojen sijahan.

Toisin:

- 5, 6. Maass' on heinät voimalliset,
 Ruohot on monennäköiset,
 17. Päällä t. y. (Yläisessä taivosessa),
 27, 28. Tulen tuiki polttamihin,
 P. n. paistamihin,
 29, 30. P. palelemihin, K. i. koskemihin,
 31, 32. Noihin rauan ratkomihin,
 Suun sinervän silpomihin,

d.

Siintävi sininen pilvi,
 Kaari kaukoa näkyvi,

- Etelästä ennättävi,
 Luotehesen longottavi;
 Neiti pieni pilven päällä,
 Kapo kaaren partahalla,
 Hiipovi hivuksiansa,
 Hapsiansa harjoavi,
 Nänniänsä näyttelevi,
 10 Uohkuttaa utariansa.
- Maito nännistä näkyvi,
 Utarista uohkuavi,
 Nuopa maiot maahan juoksi
 Nurmelle mesinukalle,
 Mesipellon pientarelle,
 Siit' on saatu voitehia
 Kipeille voitehiksi,
 Vammoille valantehiksi.

Toisin:

4. Luotehesta l.
 5-13. Neitsy Maaria emonen
 Tuo on pitkän pilven päässä,
 Lypsi maalle maitoansa,
 Niitylle nisuksiansa,

e.

- Syntyi immikkö aholla,
 Neiti nuori nurmeksellä,
 Kasvoi ilman kantamatta,
 Yleni imettämättä;
 Tuopa vaipui tuonne maata
 Niitylle nimettömälle,
 Painui maata mättähälle,
 Mesinurmelle nukahti;
 Viikon maltitta makasi,
 10 Uni petti, aika jätti,
 Kasvoi heinä pieluksihin,
 Se on heinä kolmikanta,
 Siin' on mettä, siinä vettä,
 Siinä voietta hyveä,
 Vian päälle vietäväksi,
 Vammoille valettavaksi.

Toisin:

5. T. nousi t. m.
8, 9. Puuttomalle kalliolle
V. maltiton (maltitta) m.

f.

- Vuotar, voitehen tekiä,
Kesät keitti voitehia
Mielusassa metsolassa,
Vaaran vankan liepehellä.
Siell' oli mettä mielehistä,
Siellä vettä voimallista,
Joista voietta tekevi,
Se nyt tänne täytyköhön
Kipeille voitehiksi,
10 Vaivoille valevesiksi!

g.

- Härkä kasvoi Karjalassa,
Sonni Suomessa lihosi,
Pää hälyi Hämeen maassa,
Häntä torkkui Torniossa,
Päiväkauen pääsky lensi
Häpeheltä hännän päähän,
Kuukauen orava juoksi
Härän sarvien väliä,
Eikä vielä päähän pääsnyt,
10 Ensinkänä ennättänyt.
Etsittihin iskiätä,
Haettiin tappajata;
Mies musta merestä nousi,
Uros aallosta yleni,
Koko korttelin pituinen,
Vaimon vaaksan korkunainen,
Heti kun näki eränsä,
Ruhtoi niskahan rutosti,
Sorti sonnin polvillensa,
20 Kylin maahan kyykähytti.
Siit' on saatu voitehia,
Siitä katsehet otettu,

Joilla vihat viskotahan,
Ja pahat parannetahan.

Toisin:

- 1, 2. H. k. Kainuhussa (kaunihisti),
Lihoi mulli liiutenki,
19, 20. Väänsi härän p., Kylellensä k.
21, 22. Täst' on voitehet otettu,
Tästä k. katsottu,

h.

- Jesus sinne, Jesus tänne,
Jesus kaikkihin oloihin,
Jesus kaunis katsojaksi,
Ja paras parantajaksi;
Jesuksen veri viaton,
Maarian makea maito,
Sekaluutta seuhottuna
Vammoille valantehiksi
Kallein on katsehista,
10 Voitehista voimallisin,
Joka kaikkihin pätevi,
Eineähän kelpoavi.

Toisin:

- 9, 10. Se on paras voitehista,
Kelvollisin katsehista,

51.

Ähkyn syntyy.

a.

Ähky poika ähmeröinen,
Poika toinen tohmeroinen,
Kolmansa korentolainen,
Ei ole hyvistä tehty,
Eikä aivan arvoisista;
Tehty on suosta, tehty maasta,
Pantu äimän kärkeisistä,
Naisten ketristä kerätty,
Risukoista riivoteltu,

- 10 Kanarvoista katkoteltu,
 Ruoholoista rouhieltu,
 Kosken kuohusta ko'ottu,
 Meren vaahesta valettu,
 Höyhenistä höksytetty,
 Syöjättären syämyksistä,
 Mammottaren maksan alta.

Toisin:

- 1—3. Ä. p. ämmeröinen (äimeröinen, äive-
 röinen),
 P. t. tommeroinen (toiveroinen),
 K. korentokoura (-kulkku, -sääri),
 8. N. neuloista k.
 13. Ve'en v. v.
 15. S. syämen luota,

b.

Ähkäpuhka ähverikkö,
 Poika tuhma tohverikko,
 Kotahinen kohmerikko,
 Kyllä mä sukusi tieän,
 Etpä oo hyvistä tehty,
 Et hyvistä, et pahoista:

- Koottu oot kovista puista,
 Tehty puista tervaksista,
 Pantu haavan pakkuloista,
 10 Koivun käävistä kävitty.

Toisin:

1. Yks' on poika yhmeröinen,
 1—3. Ä. ähkyriäinen,
 P. toinen tuhmuriäinen (turvekulku),
 Kolmas on kotanokinen,
 3. Kolmansi kovin nokinen,
 9, 10. P. raian p.
 Koottu korven hөлpehistä,
 Koivun kuorista kyhäty.

c.

Laiha poika Lappalainen
 Teki tiensä tien alatse,
 Maan alatse matkustavi,
 Olalla verinen kirves,
 Iski miestä syäntä vasten,
 Vasten rintoa ripaisi,
 Siit' on ähky syntynynnä,
 Äimeröinen ärtynynnä.

LIITOKSIA.

I.

Nimien luettelo.

Ensimmäinen numeroluku nimen jälkeen osottaa sivua, toinen palstaa, kolmas ja seuraavaiset sferiiviä. — Lyhennyksiä: j. m. eli y. m. = ja muualla eli ynnä muualla; k. = katso; l. = eli; seur. = seuraavat; t. = tabi. Merkeistä * ja † viittaa edellinen katsomaan selitystä *helppo-*hintaisten *Kalevalan* nimiluettelossa, jälkimäinen *Gananderin mytologia fennica*'ssa.

* Aallotar, 169, 2: 30.

Aatami, ihmissuvun esi-isä, 62, 2: 12.

† Ahikainen l. Ahikkainen (Ahdikkainen),

Ahdin joukkoa = Ahtolainen, 291, 1: 1.

Ahimon neito = Ahotar, 294, 1: 11.

Ahkolainen = Ahtolainen, 69, 1: 27.

Aholainen = Ahtolainen, 68, 2: 33.

Ahotar (Ahdotar), Ahon (Ahdon) emäntä, 291, 1: 1.

† Ahti, vesien hallitsia, veden kuningas, isäntä, meren ukko, oli avullinen vesimatkoilla, koskia laskiessa ja kalastaisissa = Ahto. 2) Lemminkäisen ja Pellervoisen erityisnimi. — 76, 2: 8; 148, 1: 6, 27; 157, 1: 17; 169, 1: 1, 19; 185, 1: 6; 267, 1: 8, 18, 19, 33; 310, 2: 9.

* Ahto, k. Ahti, 169, 1: 15.

* † Ahtolainen, pahanlainen olennos, jonka aidanvitsaksi käärmettä verrataan, 290, 2: 47.

† Ajatar, 291, 1: 1.

Alava- (Alimo-) järvi = seur., 337, 1: 39.

Aloen järvi = seur., 107, 2: 31.

* † Aluejärvi, 52, 1: 7; 307, 1: 32; 333, 2: 7; 336, 2: 32, 33; 337, 1: 2; 338, 1: 37.

Anian virta, 107, 2: 15.

* Annikki, tytär Tapion, simasuu Tapion neito, utupaita, hienohelma, vaimo valkeanverevä, kaitsi Tapion karjaa s. o. metsän eläviä. Häntä kehottivat metsästäjät saaliin ja emännät laidunkarjan

puolesta avullisuuteen. Toisia samanimisiä olivat Annikki Ahimon neiti ja Annikki Saaren neiti. — 168, 1: 24; 171, 2: 9; 177, 2: 16; 182, 2: 33; 204, 1: 25; 207, 2: 17, 35; 210, 1: 16; 217, 1: 29; 294, 1: 11; 296, 2: 6.

* Antero l. Antervo, k. Vipunen.

Antti saanti, s. o. pyhä Andreas, 145, 1: 30.

Anuksen maa, k. Annus, 333, 2: 6.

Apumäki, Apuvuori, 327, 1: 26.

Annus = Anuksen maa (Olonetsi), 131, 2: 28.

Auringotar, 98, 1: 22; 250, 1: 33.

† Anteretar, ilman tytär, usvan ja sumun haltia; saunalöylyn siittäjä, 136, 1: 18; 268, 1: 24.

† Anterinen, saunalöylyn isä ja sen haltia, 136, 1: 17, 28.

Eeva, metsän piika; ihmissuvun esi-äiti, 62, 2: 12, 207, 2: 35; 217, 2: 20.

Eine-ukko, hengenhaltia, autti noitia, kauteita ja muita pahansuopia vastaan, 253, 1: 27.

Elina, metsän emäntä, avullinen jäniksiä pyytäessä, 167, 2: 8.

* † Etelätär, piti huolta karjasta ja saatti kastetta kylvetyille siemenille, 174, 1: 32; 176, 2: 6, 21; 177, 1: 11; 190, 2: 1; 191, 1: 9; 191, 2: 8; 233, 2: 27.

Haivon l. Havon akka, oli koira kasvat-
taissa toimellinen, 283, 1: 21; 283, 2: 11.

Halevanjärvi = Alavajärvi, 338, 1: 38.

- Hatsi, hatsahtaja, riuskaja, ryskijä, 178, 1: 28.
- *Havulinna = Metsola, 138, 2: 7; 171, 2: 35; 279, 2: 7.
- †Helka, 265, 1: 5.
- †Helvetti, 19, 2: 26; 21, 2: 25; 27, 1: 12; 39, 2: 6, 19; 59, 2: 33; 65, 2: 17, 18; 83, 2: 23; 108, 2: 28, 37; 232, 2: 24; 240, 2: 9; 288, 1: 14; 291, 1: 34.
- †Herhiläinen, 89, 2: 5; 161, 2: 26.
- †Hiien l. Hiitten akka, 232, 2: 23.
- entinen eläjä, 104, 1: 31.
- ukko, 326, 1: 16; 340, 2: 22.
- heitto, 13, 1: 34.
- †— hevonen, 20, 2: 15, 17; 21, 1: 5 seur.; 114, 1: 1, 3.
- hiihtosukset, 22, 1: 10.
- hiilet, 68, 1: 17; 79, 1: 18; 164, 1: 18, 26.
- hiilikangas, 142, 2: 11.
- hilkku, 108, 2: 33.
- hinkalo, 39, 2: 22; 62, 1: 24; 81, 1: 16.
- hirmukangas, 22, 2: 2.
- †— hirvi, 39, 1: 7; 65, 2: 32; 145, 1: 34; 145, 2: 2.
- hursti, 108, 2: 36.
- hurtta, 19, 2: 19, 34, 35; 20, 1: 11; 27, 1: 4; 34, 1: 9; 44, 1: 12; 45, 1: 17; 60, 1: 16; 125, 2: 29 seur.; 322, 1: 4.
- härkä, 161, 1: 17.
- †— impi, 68, 2: 31; 69, 1: 26; 302, 2: 16; 303, 1: 11.
- †— kissa, 60, 1: 26; 163, 2: 31; 253, 1: 9.
- †— lintu, 108, 2: 26.
- neito, 104, 1: 31; 199, 1: 30; 289, 2: 36; 326, 1: 14; 340, 2: 21.
- piika, 236, 1: 5; 294, 1: 27; 305, 2: 39.
- poika, 164, 2: 8; 213, 1: 15; 236, 1: 4.
- riena, 20, 1: 15.
- riiket, 144, 2: 15.
- silmä, 95, 2: 11; 329, 2: 18.
- tamma, 340, 2: 22.
- tyttö, 104, 1: 31; 137, 1: 1; 253, 1: 8.
- ukko, 232, 2: 23.
- vaimo, 180, 2: 15.
- virta, 291, 1: 42.
- †Hiiletär, 100, 1: 12.
- *†Hiisi, 3, 2: 16; 5, 2: 25; 9, 2: 3, 4, 12, 16; 10, 1: 31, 35; 11, 1: 24; 12, 2: 10; 13, 1: 3; 17, 2: 3, 9, 17; 18, 1: 30; 18, 2: 4; 21, 2: 36 seur.; 22, 1: 13 seur.; 26, 1: 18, 24; 27, 1: 8 seur.; 30, 1: 7; 31, 2: 9, 18, 19; 33, 2: 4; 35, 1: 3; 37, 1: 25, 27; 38, 1: 15 seur.; 39, 2: 18 seur.; 45, 1: 13; 45, 2: 2; 60, 1: 38; 60, 2: 2, 6, 7, 33; 61, 2: 33 seur.; 62, 1: 13 seur.; 64, 2: 17, 27; 65, 1: 27; 67, 1: 37; 67, 2: 13; 68, 1: 22, 24, 28; 68, 2: 35; 71, 2: 27; 72, 1: 3; 78, 1: 16; 81, 1: 14, 25; 89, 1: 21; 90, 2: 29; 95, 1: 1; 96, 1: 31; 96, 2: 2, 3; 108, 2: 33, 36; 110, 1: 34; 112, 2: 7; 126, 1: 22; 129, 2: 26; 140, 1: 33 seur.; 142, 2: 9; 163, 1: 12; 166, 2: 36; 184, 1: 5, 7; 189, 1: 13, 28; 199, 1: 10; 221, 2: 33; 223, 2: 31; 228, 2: 22; 236, 2: 28; 241, 1: 2, 12; 259, 2: 15, 27, 32; 262, 1: 7; 262, 2: 32; 266, 2: 13, 17; 288, 1: 5; 284, 1: 29; 284, 2: 14 seur.; 285, 2: 25, 26; 286, 1: 35; 288, 2: 17, 20; 306, 1: 23; 306, 2: 7; 313, 1: 12; 325, 2: 11 seur.; 340, 2: 29.
- *Hiitola, 3, 2: 23; 10, 1: 30; 11, 2: 13; 61, 2: 25; 79, 2: 21; 80, 2: 28; 81, 1: 25; 126, 1: 26; 189, 1: 13; 241, 1: 2; 300, 2: 29, 34; 302, 2: 7; 321, 2: 35; 327, 1: 25; 327, 2: 23.
- †Hiitolainen, Hiitolan asukas, 228, 2: 12, 21.
- Hiitto = Hitto, 31, 2: 11.
- Hikitiera = Iki Tiera, 165, 2: 8.
- Hikitukka, 137, 1: 1.
- Hikityttö, Hiiden neito, avullinen teräraudan valmistamisessa, 199, 1: 30.
- Hilahatar, 340, 2: 21.
- Hilli ukko, eräs Metsolan eläjä, halliparta ukko, joksi myös karhuaki verrataan, 119, 1: 21; 178, 1: 6; 204, 1: 26.
- Himmerkin kuningas = taivaan (ruots. himmelrikin) kuningas, 237, 2: 21; 246, 2: 1; 278, 2: 20.
- †Hippa, 253, 1: 8.
- Hitsi, k. Hatsi, 178, 1: 28.
- Hitto = Hiitolainen, 9, 2: 23; 96, 1: 31.
- Homarin koski, 148, 2: 34.
- †Homma, 266, 1: 32.
- *†Hongatar, 125, 1: 15; 173, 2: 23; 176, 1: 17; 176, 2: 7; 178, 2: 33; 179, 2: 17; 182, 1: 6; 209, 1: 23; 279, 1: 19; 311, 1: 30.

- Huijutar, metsän miniä, ehkäisi ampieiset pistämästä, 163, 2: 12.
- Humala, 296, 2: 28.
- Hymmö = hyyhmän haltia, 248, 1: 3.
- Hyypiö = hyyhmän haltiavaimo, 211, 1: 5.
- *†Hälläpyörre, 148, 2: 35.
- *Häme, 99, 1: 3; 148, 2: 35; 346, 1: 16.
- Häränpyörre (-pyörä) = Hälläpyörre, 149, 1: 6.
- Hörhiläinen = Herhiläinen, 89, 1: 8.
- Hörhöläinen = edell., 89, 2: 5.
- Höyhenys, 251, 1: 4, 22; 339, 1: 3.
- †Häri, 42, 1: 12.
- Iki Tiera, piti huolta hevosista laiturilla, 165, 1: 28.
- Ikoma = ikittäjä (?), 288, 1: 16.
- Ilari = Ihari, 42, 1: 27.
- *Ilma, 20, 2: 31.
- Ilman kuningas, 268, 1: 16.
- miekka, 262, 1: 2.
- tyttö, 160, 1: 28; 246, 1: 8; 251, 1: 3; 268, 1: 24; 279, 1: 11.
- ukko, 271, 1: 11; 336, 1: 1.
- *†Ilmarinen, 34, 2: 39; 61, 2: 18; 79, 1: 36; 86, 2: 20, 28, 32; 113, 2: 25; 157, 2: 33; 184, 1: 26; 221, 2: 1; 236, 2: 3; 314, 2: 5, 31; 315, 1: 21 seur.; 318, 1: 5; 320, 1: 9, 10, 23; 320, 2: 15; 339, 1: 33; 339, 2: 11; 340, 2: 1, 11.
- Imantra l. Imantrojärvi, järvi Venäjän Lapissa Kantalahden ja Kuolan välillä, 209, 1: 35; 212, 1: 2; 230, 1: 26.
- Imantrokoski = seur., 211, 2: 21.
- *Imatra, 43, 1: 5; 220, 1: 2.
- Immerkin, Immerten kuningas = Himmerkin kuningas, 246, 1: 19.
- †Inari = Ilari; 2) järvi Lapissa.
- Ismo, 246, 1: 8.
- Istara = seur., 295, 1: 36.
- Istero = seur., 296, 2: 7.
- Isversko = epatto, heittiö, ven. извергъ, 295, 1: 36.
- Iätär (Idätär), itäisen tuulen l. ilman haltianeito, 192, 1: 14.
- Jerusalmi, 113, 1: 4.
- Jesus, 1, 2: 31, 33, 35; 2, 1: 12, 15; 2, 2: 13, 17, 23; 4, 1: 16; 4, 2: 31; 9, 1: 22; 63, 1: 31; 70, 2: 12; 72, 2: 33; 74, 2: 22; 75, 2: 11, 18, 26; 76, 1: 22; 76, 2: 3, 10; 79, 2: 5, 11; 82, 1: 26 seur.; 83, 2: 31; 84, 1: 13; 108, 1: 39; 108, 2: 7; 113, 1: 27; 123, 2: 30; 145, 1: 32; 154, 1: 2; 155, 1: 19; 158, 2: 29; 159, 1: 15, 27; 171, 1: 1; 174, 2: 27, 28, 29; 195, 1: 16; 193, 2: 4, 26; 194, 1: 15; 201, 1: 5, 7, 9; 213, 1: 32; 224, 2: 9; 229, 2: 25, 26; 231, 1: 29 seur.; 235, 1: 13; 241, 2: 8; 250, 1: 30; 254, 1: 4, 6; 269, 2: 26; 270, 1: 19; 273, 1: 20, 22; 274, 1: 18; 286, 2: 32; 320, 1: 24; 328, 2: 16; 338, 2: 5; 341, 2: 21; 346, 2: 8 seur.
- Jokiatar, joen haltianeito, avullinen saarvan l. saukon pyytäjille, 230, 2: 1.
- *†Joukahainen, 282, 1: 18.
- Juhannes, 159, 2: 25; 278, 2: 35; 323, 2: 7, 11; 338, 2: 27; 344, 2: 13.
- *†Jumala, 1, 1: 24 seur.; 1, 2: 9 seur.; 2, 1: 31 seur.; 2, 2: 2 seur.; 4, 1: 23 seur.; 8, 2: 22; 12, 1: 6, 16, 18; 16, 2: 27; 18, 2: 1; 19, 1: 24, 33; 25, 2: 20; 26, 2: 14, 23, 33; 30, 1: 1; 33, 1: 33; 34, 2: 37; 46, 1: 30; 63, 1: 31; 68, 2: 10; 70, 1: 5; 72, 2: 14, 38; 75, 2: 25; 80, 2: 7; 82, 1: 5; 88, 1: 26; 91, 2: 23; 97, 2: 30; 98, 1: 1; 107, 2: 23; 108, 1: 31, 36; 109, 1: 13; 109, 2: 20; 110, 1: 6; 111, 2: 24; 112, 1: 10, 26; 123, 2: 31; 125, 1: 31; 129, 1: 28; 136, 2: 5; 141, 1: 22; 142, 2: 12; 148, 1: 9, 11; 154, 1: 8, 10; 155, 1: 19; 156, 2: 3; 157, 2: 13; 159, 1: 17; 159, 2: 25; 160, 1: 14; 162, 1: 26; 165, 2: 22; 174, 2: 30 seur.; 175, 1: 2, 17; 177, 1: 7; 178, 1: 21; 187, 2: 20; 193, 2: 7; 195, 1: 23; 207, 1: 13 seur.; 213, 1: 31; 224, 2: 8, 34; 227, 2: 27; 230, 2: 5; 231, 1: 30 seur.; 233, 1: 21, 24; 234, 1: 7; 234, 2: 23, 27; 235, 1: 4; 236, 2: 30 seur.; 244, 2: 19; 254, 1: 7, 32; 254, 2: 25; 270, 2: 1; 273, 1: 31, 32, 33; 273, 2: 18, 32; 274, 1: 19; 280, 2: 2; 287, 1: 16 seur.; 300, 2: 18; 310, 2: 13; 311, 1: 3, 4; 313, 1: 8; 313, 2: 14; 320, 1: 4, 17; 323, 1: 17 seur.; 335, 1: 26 seur.; 338, 2: 3, 6; 344, 2: 13, 34 seur.
- *Juortanin joki, 84, 2: 22; 107, 2: 32; 151, 1: 30; 156, 2: 6; 195, 1: 33; 268, 1: 11;

- 278, 2: 37; 282, 2: 18, 20; 301, 2: 5; 341, 2: 13, 14, 25.
- Juumin ukko, Juumin akka, 172, 1: 1.
- *†Juutas, 35, 1: 4; 81, 1: 27; 184, 1: 23; 266, 2: 28, 29; 286, 2: 14, 24, 36.
- Jyrki, k. Pyhä Jyrki.
- Jämmö, jään siittäjä l. haltia, 248, 1: 4.
- Kaakkala = Kiikkala, 212, 1: 26.
- Kahotar, kahon l. kohvan haltiatyttö, 102, 2: 11.
- †Kainu, 99, 1: 1; 346, 2: 3.
- Kaikkivalta, 2, 2: 8, 21; 4, 1: 2, 24; 74, 2: 23, y. m.
- †Kalari, 42, 1: 13.
- *†Kaleva, 88, 1: 27; 250, 1: 1; 296, 2: 32.
- *Kalevala, 76, 1: 32; 298, 1: 25.
- Kalevan järvi, 338, 1: 40.
- †— poika, 135, 1: 6; 291, 1: 26; 290, 2: 10; 295, 1: 16, 35; 297, 1: 10; 321, 1: 40; 341, 1: 8; 341, 2: 5.
- *Kalevatar, 297, 2: 21; 298, 1: 27.
- Kaljolainen, lepän kasvattaja metsänhaltia, 313, 1: 23.
- *†Kalma, 11, 2: 7; 13, 1: 13, 20, 27; 14, 2: 36; 20, 2: 32; 40, 1: 1 seur.; 40, 2: 19; 53, 2: 30; 62, 2: 7 seur.; 81, 1: 1; 114, 1: 33; 253, 1: 1; 266, 1: 2; 289, 2: 30.
- Kalmalainen, 12, 1: 39; 13, 1: 17; 35, 1: 37; 40, 2: 22; 114, 1: 20; 228, 2: 23.
- Kalman kallio, 148, 2: 31.
- kangas, 121, 2: 10.
- Kalmiskangas, 14, 2: 27.
- †Kalmisto, 36, 1: 4.
- *†Kammo, 63, 1: 13; 71, 2: 3; 184, 1: 28; 282, 1: 11, 19.
- Kamurin poika, 241, 1: 33.
- Kanarvatar, 168, 2: 2.
- Kanasaari, 211, 2: 22.
- Kanelia = Kaljolainen, 313, 1: 17.
- *†Kankahatar, 311, 1: 32.
- Kapo, 63, 2: 11; 66, 1: 11; 67, 1: 26; 67, 2: 12, 28; 68, 2: 25; 69, 1: 24; 71, 1: 19; 80, 2: 2; 81, 1: 33; 82, 1: 18; 84, 2: 33; 91, 2: 15; 92, 1: 12; 101, 1: 11; 224, 1: 20; 246, 2: 33; 274, 2: 2; 280, 2: 22; 291, 1: 16; 292, 2: 9; 295, 2: 15, 32; 297, 1: 12; 297, 2: 11 seur.; 298, 1: 13, 16; 302, 2: 17; 306, 1: 17; 306, 2: 12; 308, 2: 36; 325, 1: 13; 328, 1: 31; 345, 2: 4.
- Karehetar, vrt. seur., 161, 2: 24.
- †Karilainen, 89, 1: 3, 6.
- *†Karjala, 62, 2: 10; 128, 2: 33; 131, 2: 21; 230, 2: 8; 304, 2: 21; 307, 2: 21; 338, 2: 1; 346, 1: 14.
- Kasaritar, 190, 2: 29; 329, 1: 11, 25.
- Kasi = kasteenhaltia (?), 337, 2: 11.
- Katajatar, 125, 1: 17; 176, 2: 8; 178, 2: 35; 181, 2: 30.
- †Kati, 311, 1: 20.
- †Katrinar, 179, 1: 10; 215, 2: 14; 337, 2: 11; 338, 1: 21, 22.
- *Kauko, 141, 1: 15; 276, 2: 26.
- *†Kave, 3, 2: 9, 10; 20, 1: 27; 22, 2: 35; 30, 1: 3; 92, 1: 28; 112, 2: 11, 12; 117, 2: 2; 162, 2: 12; 163, 1: 30; 165, 2: 7; 166, 1: 19, 20; 171, 1: 5; 176, 1: 4; 188, 2: 14, 15; 223, 1: 10; 239, 2: 25, 26; 240, 1: 32; 254, 2: 33, 34; 296, 2: 5; 303, 1: 12, 20; 311, 2: 26.
- †Keito, 35, 1: 27; 80, 1: 30; 222, 1: 20; 222, 2: 30; 223, 1: 8; 271, 1: 27; 284, 2: 25; 289, 2: 26; 290, 2: 5, 8, 18; 306, 1: 16; 306, 2: 2; 308, 1: 19, 21; 345, 1: 28.
- *†Keitolainen, 80, 1: 11, 27; 223, 1: 13; 290, 2: 5; 291, 1: 5.
- *Kemijoki, 99, 1: 4.
- Kihama = kihailia (?), 288, 1: 17.
- Kihonen = Kähönen, 95, 2: 12.
- Kiian neito, 23, 2: 1.
- Kiikan ukko, Kiikan akka, 63, 2: 18, 19, 20, 21.
- Kiikkala, 212, 1: 26.
- †Kiiron koski, 220, 1: 11.
- Kilamo, vrt. kila, kilo, 288, 1: 17.
- Kimmahatar, 282, 1: 13.
- *†Kimmo, 63, 1: 13; 266, 1: 32; 282, 1: 11, 19, 21.
- Kimmolan mäki, 61, 1: 35.
- †Kipinätär, 253, 1: 9.
- Kipuun enukko, 25, 1: 4; 186, 2: 16; 270, 2: 5.
- neito, k. Kirsti.
- †Kipulan neito, 23, 1: 24.
- Kipumäen emäntä, 187, 1: 35.
- *†Kipumäki, 25, 2: 30, 34; 24, 1: 6, 21, 26; 24, 2: 19; 25, 1: 18; 51, 2: 11, 19;

- 161, 1: 19; 187, 1: 23; 270, 2: 6; 325, 1: 18; 326, 2: 6 seur.
- Kipupiika, 51, 2: 17.
- * Kipu-tyttö, 23, 1: 20; 23, 2: 1, 2; 24, 1: 4; 24, 2: 26; 185, 2: 28; 186, 2: 2.
- Kipuvaara, 24, 1: 27; 24, 2: 20, 23; 51, 2: 20.
- * † Kipuvuori, 21, 1: 23; 24, 1: 7; 25, 1: 7, 19; 30, 2: 31; 51, 2: 12; 161, 1: 20; 185, 2: 18; 186, 1: 26; 187, 1: 24; 296, 1: 22; 325, 1: 19; 326, 2: 5 seur.
- Kirki, rakkauden kiihottaja, 284, 1: 31.
- Kirsti, 185, 2: 13.
- Kirstinen, 161, 1: 9.
- Kitronjoki, puro Jerusalmiin vaiheilla, 77, 1: 4.
- Kivikiikka, 184, 2: 19.
- Kivikimmo, 184, 1: 28.
- Kiviukko, 64, 1: 10.
- Kivun tyttö, 274, 2: 15; 288, 2: 32.
- * † Kivutar, 55, 2: 9; 186, 1: 17; 186, 2: 17; 187, 1: 11.
- Koiska, koin (syövän, raanin, ruumiinmaddon) synnyttäjä, 83, 2: 9, 12, 13, 19; 84, 1: 2 seur.; 85, 1: 6, 20 seur.
- Koider l. Koitere, eräs järvi Ilomantsissa, 195, 1: 8, 9; 241, 1: 11, 26.
- Kosken kuningas, 185, 1: 30.
- tyttö, 125, 1: 5; 184, 2: 34.
- Kotakokko, 167, 2: 7.
- Kuhavuori, eräs vuori Pohjolassa, 50, 2: 1, 9; 209, 1: 33; 211, 2: 19.
- Kuihkamo = Kuippana, 212, 2: 1.
- Kuihtana, kurja, kuihtunut olento, 281, 1: 1.
- * † Kuippana, 178, 2: 19; 212, 1: 5; 226, 2: 4.
- Kuittola = seur. 172, 2: 16.
- Kuitna, 172, 2: 16; 176, 1: 16.
- Kukki, 66, 2: 32.
- Kuljus, 301, 1: 15 seur.; 301, 2: 7, 8.
- Kullatar, 190, 1: 9.
- * Kullervo, 295, 1: 35.
- Kulotar, 168, 2: 1.
- Kumuri, 241, 1: 33.
- † Kunnotar, 251, 2: 7.
- Kuolatar, 321, 2: 15, 16.
- † Knume, 92, 1: 10.
- Kuurikki, s. o. kuuro, 144, 1: 37; 144, 2: 7.
- Kuuritar, 205, 2: 29.
- * † Kuntar, 163, 2: 7; 170, 1: 4; 201, 1: 25; 293, 1: 20.
- Kuuteratar, 66, 2: 32.
- Kynimys, Kynönen, 328, 2: 7, 12.
- Kyröläinen, 267, 2: 7; 290, 2: 44.
- Kyyni, 311, 1: 12, 13.
- † Kyynäläinen, Kyytöläinen, 290, 2: 46; 334, 2: 4.
- Kähönen = kähääjä (?), 95, 2: 12.
- † Kärehetär, 251, 2: 8.
- Käsösen poika, 313, 1: 15.
- † Laaus, 200, 2: 15; 211, 1: 2.
- Lapin akka, 343, 1: 5.
- tunturi, 156, 1: 29.
- ukko, 343, 1: 8.
- * Lappalainen, 26, 1: 21; 27, 1: 25; 27, 2: 24; 28, 1: 18; 29, 1: 24 seur.; 30, 1: 6; 31, 1: 21; 33, 1: 3; 33, 2: 22; 96, 1: 32; 153, 1: 13; 255, 1: 31; 266, 1: 14; 332, 2: 29, 37; 347, 2: 13.
- * Lappi, 12, 1: 36; 27, 2: 22; 29, 2: 33; 30, 2: 25; 47, 2: 30; 48, 2: 20, 30; 49, 1: 23, 35; 54, 1: 22; 54, 2: 8; 58, 2: 28; 66, 1: 29; 78, 2: 14; 79, 2: 21; 92, 2: 13; 96, 2: 12; 99, 2: 5; 101, 2: 37; 103, 1: 17; 103, 2: 20; 121, 1: 33; 147, 1: 22; 149, 2: 36; 154, 1: 22; 161, 1: 30; 164, 2: 16; 189, 2: 8; 208, 1: 31; 212, 1: 28; 220, 2: 2; 222, 2: 24; 224, 1: 30; 229, 2: 12; 231, 1: 22; 248, 2: 29; 281, 1: 25; 292, 1: 9; 296, 1: 16; 319, 1: 28; 323, 1: 22; 324, 2: 4; 333, 2: 29 seur.; 344, 2: 17.
- Laukahatar = Lentohatar, 339, 1: 27.
- Launavatar = Loviatar.
- Leikkari = loikkari, 331, 2: 3.
- † Lemmes, 313, 1: 16, 22; 339, 1: 4.
- † Lemmetär, 311, 1: 31; 320, 2: 24.
- * † Lemminkäinen, 158, 1: 2; 161, 1: 2.
- Lemmon koira, 56, 1: 26.
- lieri, 108, 2: 33.
- lintu, 149, 2: 28, 33; 284, 1: 15; 284, 2: 5.
- lukko, 180, 1: 10.
- poika, 140, 2: 1; 184, 2: 19.
- rakki, 48, 1: 3; 59, 2: 24; 60, 1: 26; 61, 2: 39; 164, 1: 1; 164, 2: 11.

- Lempi**, mielistymisen ja rakastumisen vai-
kuttaja tyttölöihin; myös lempeys, sulo,
miellyttäväisyys, herttaisuus, 132, 2: 19;
133, 1: 1, 29; 195, 2: 25, 26; 196, 1: 24,
25; 197, 2: 11, 22; 314, 1: 22; 320, 2: 1.
- *†**Lempo**, 5, 2: 26; 9, 2: 6; 11, 1: 25; 13,
1: 32; 16, 1: 9; 18, 2: 35; 19, 2: 35; 22,
1: 11, 14; 39, 1: 33; 44, 2: 32; 60, 2:
1, 3, 26, 34; 64, 2: 26; 65, 1: 13; 67,
1: 38; 68, 1: 29; 74, 2: 12, 13; 79, 1:
19; 79, 2: 2, 7; 80, 1: 7; 105, 2: 28;
106, 1: 4, 6, 8, 10; 106, 2: 29; 108, 2:
33; 112, 2: 8; 126, 1: 23, 27; 129, 2:
26; 133, 1: 29; 140, 1: 34; 142, 2: 10;
151, 2: 31, 32; 164, 1: 12; 184, 1: 6, 8;
221, 2: 5; 223, 2: 1, 34; 228, 2: 31; 259,
1: 28; 259, 2: 6, 31; 266, 2: 8, 26; 275,
2: 12; 282, 1: 20; 284, 1: 22 seur.; 284,
2: 29, 33; 286, 1: 10, 37; 289, 2: 18, 20;
290, 2: 43 seur.; 306, 1: 21; 309, 2: 14,
20, 24; 313, 1: 14, 16, 22.
- Lenges**, 313, 1: 22.
- Lentohatar**, s. o. lentolainen, 339, 1: 4.
- Liiko** = seur., 292, 2: 4.
- Liipo**, nimi merkitsee kevytjalkaista, pyö-
rähätteliää, 276, 2: 25.
- Liito** = edell. 277, 1: 6; 292, 2: 7.
- Liperi**, pitäjään nimi, 197, 1: 16.
- Lispori**, 295, 1: 36.
- Livetti**, 184, 2: 5.
- Lokahatar** = Loviatar.
- *†**Louhi**, 3, 1: 31; 171, 1: 16; 183, 1: 7,
25; 227, 1: 4; 251, 2: 5; 283, 1: 3.
- †**Louhiatar**, 322, 1: 33; 327, 2: 30.
- ***Loviatar**, Loveatar, 324, 1: 19; 332, 1: 1.
- Lumikki**, 167, 2: 27; 301, 1: 3.
- Luonnon eukko**, k. Etelätär.
- Luonnon tyttö, tytär** = seur., 188, 2: 14; 239,
2: 25; 254, 2: 33; 279, 1: 12; 309, 2: 25.
- *†**Luonnotar** (Luonnottaret), 23, 2: 3; 30,
1: 4; 166, 1: 19; 175, 2: 16; 275, 1: 34;
275, 2: 27; 288, 2: 9; 312, 2: 32; 313,
2: 19; 320, 1: 29.
- Lännetär**, 320, 2: 9.
- Maa-emä**, 253, 2: 24.
- Maajatar** = Maatar, maan tytär, 312, 1: 29.
- *†**Maan emäntä**, 190, 2: 12; 202, 2: 14;
256, 1: 13; 283, 2: 19.
- Maan impi**, 252, 2: 26.
- **isäntä**, 167, 1: 19; 167, 2: 4; 182, 1: 29;
252, 2: 19; 256, 1: 13.
- **kuningas**, 183, 2: 20; 256, 1: 14.
- **tyttö**, 160, 2: 8; 209, 2: 5; 255, 2: 23;
331, 1: 13.
- Maarana**, 168, 2: 11.
- Maaratar** = Nuoratar, 331, 2: 32.
- Maatar** = Maan tyttö, 136, 2: 6; 162, 1: 27.
- ***Maaria**, 2, 2: 15; 4, 2: 32; 8, 1: 33; 35,
2: 12; 70, 2: 13; 75, 1: 13; 75, 2: 27; 76,
1: 23; 99, 1: 1, 9; 100, 2: 34; 108, 2: 8;
112, 2: 17; 124, 2: 5; 129, 1: 29; 151, 1:
31; 151, 2: 11; 154, 1: 3; 155, 1: 26; 158,
2: 30; 159, 2: 3, 15; 165, 2: 23; 174, 1:
33 seur.; 178, 1: 22; 181, 1: 22; 187, 2:
1, 26; 188, 1: 8; 191, 1: 5; 192, 1: 7; 194,
2: 1; 195, 1: 16; 195, 2: 1; 201, 1: 5,
6; 214, 1: 1; 215, 1: 1; 218, 2: 16; 220,
1: 17; 220, 2: 20; 231, 1: 27; 233, 1: 11,
27; 233, 2: 4, 16; 238, 1: 15; 240, 1: 31;
241, 2: 33 seur.; 242, 2: 14; 243, 1: 24;
244, 1: 19; 246, 2: 14; 250, 1: 5, 28; 255,
1: 17; 256, 1: 21; 263, 1: 1; 263, 2: 3;
264, 1: 5, 33; 268, 2: 11; 269, 1: 16; 269,
2: 12; 273, 1: 21, 23; 278, 2: 20; 281, 1:
9, 11; 338, 2: 9; 341, 2: 23; 345, 2: 18;
346, 2: 13.
- †**Maariatar**, 264, 2: 22.
- †**Mammotar**, 65, 1: 6, 10; 282, 1: 16; 291,
1: 41; 347, 1: 7.
- ***Mana**, 12, 2: 12; 29, 2: 35; 41, 1: 6, 27;
42, 1: 4; 96, 1: 12, 13, 15; 137, 2: 25
seur.; 338, 1: 4.
- *†**Manala**, 5, 1: 21; 12, 1: 40; 21, 2: 13;
23, 1: 11; 27, 1: 5; 36, 1: 3; 41, 1: 9;
42, 2: 32; 65, 1: 28; 80, 2: 40; 84, 1: 28;
92, 2: 31; 96, 1: 13; 163, 1: 28; 285, 1:
27; 289, 2: 28; 303, 2: 3; 309, 2: 10; 326,
1: 13; 331, 1: 2; 338, 1: 18.
- ***Manalainen**, 13, 1: 18; 40, 1: 2; 163, 1:
21; 291, 1: 2; 320, 2: 11.
- Manalan neiti**, 209, 2: 5.
- **rakki**, 34, 1: 10; 44, 1: 13.
- Mannun aikaiset urohot**, 262, 2: 14.
- **eukot**, 34, 2: 23; 190, 2: 12; 201, 1: 19.
- **sulho**, 167, 1: 19.
- **ukko**, 255, 2: 35.

- Manteren akka**, 221, 2: 14.
 — isäntä, 200, 2: 28.
Mantu, 167, 1: 30; 221, 2: 29; 239, 1: 16; 255, 2: 26; 256, 1: 20.
Manunen neiti, 160, 2: 8; 255, 2: 23; 331, 1: 13.
Manuhutar, 283, 2: 19.
Manut, 5, 1: 6; 35, 2: 8; 338, 1: 16.
 † **Mehiläinen**, 101, 2: 12; 245, 1: 16; 271, 1: 29; 271, 2: 10, 31; 272, 1: 20; 272, 2: 3, 30; 273, 1: 34; 273, 2: 34.
 * **Melatar**, 184, 2: 11; 198, 2: 18.
Meren kave = meren elävä, 116, 1: 4.
 † **Meritursas**, 320, 2: 33; 326, 2: 11.
 * † **Metsola**, 46, 2: 26, 27; 96, 1: 20; 118, 2: 35, 36; 126, 2: 4; 138, 2: 6, 8; 139, 2: 28; 140, 2: 24; 141, 2: 6; 158, 1: 30; 158, 2: 7; 175, 2: 30; 176, 1: 21; 182, 1: 4; 194, 2: 12; 203, 2: 2; 208, 1: 22; 216, 2: 15; 218, 1: 11; 227, 2: 13; 252, 2: 10; 269, 1: 32; 271, 1: 33; 271, 2: 12, 14, 33; 311, 1: 29; 316, 1: 26, 27; 346, 1: 6.
 † **Metsolan emäntä**, 225, 2: 23.
 — neiti, 210, 2: 12; 218, 1: 17.
Metsähiisi, 13, 2: 23.
Metsän akka, 172, 2: 2; 179, 2: 14; 212, 2: 9, 10.
 — emäntä, 142, 1: 16; 142, 2: 24, 32; 144, 1: 4, 15, 36; 167, 2: 8; 171, 2: 8; 172, 1: 25; 178, 1: 8, 33; 200, 1: 25; 202, 2: 30; 203, 2: 1, 26; 204, 1: 33; 204, 2: 17; 207, 2: 28; 210, 2: 10; 211, 2: 10; 217, 2: 23; 218, 1: 15; 225, 2: 23; 226, 1: 10; 226, 2: 6; 227, 1: 1; 251, 2: 23; 252, 1: 17; 252, 2: 1, 21; 279, 2: 32; 280, 1: 34; 280, 2: 1, 8.
 — emäntävaimot (emantovaimot), 143, 2: 1, 28, 31.
 † — **eukko**, 210, 2: 10; 212, 2: 10.
 — isäntä, 143, 2: 33.
 — kave = metsän elävä, 176, 1: 14.
 † — **kuningas**, 172, 2: 3, 16, 19; 176, 1: 16; 178, 1: 5; 179, 2: 15; 199, 2: 15; 202, 2: 29; 207, 2: 21; 212, 1: 1, 5; 212, 2: 8; 218, 1: 18; 225, 2: 4; 226, 2: 4, 30; 228, 2: 24; 251, 2: 22; 252, 1: 16; 252, 2: 2; 271, 1: 30.
 * — **linna**, 143, 1: 29; 143, 2: 22; 167, 2: 2, 11; 204, 2: 6; 208, 2: 16; 212, 1: 8; 229, 1: 23.
Metsän miniä, 125, 1: 14; 163, 2: 1; 168, 1: 23; 176, 2: 11; 178, 2: 33; 202, 2: 31.
 * — **piika**, 143, 1: 36, 38; 171, 2: 11; 176, 1: 19; 177, 2: 17; 199, 2: 19; 203, 2: 29; 207, 2: 18; 208, 1: 19.
 — **poika**, 212, 2: 12.
 — **sulho**, 211, 2: 9.
 — **tyttö**, 138, 2: 8; 175, 2: 23; 179, 1: 34; 203, 2: 28; 208, 2: 13; 210, 1: 18; 212, 2: 11; 218, 1: 17; 278, 2: 9.
 — **ukko**, 172, 2: 2; 179, 2: 14; 202, 2: 28; 205, 1: 10; 210, 2: 13; 252, 1: 15.
 * **Mielikki**, 125, 1: 14; 144, 1: 5; 171, 2: 8; 172, 1: 25; 178, 1: 3; 178, 2: 33; 202, 2: 29; 203, 2: 26; 204, 1: 33; 204, 2: 17; 207, 2: 28; 217, 2: 23; 218, 1: 15; 225, 2: 23; 252, 2: 21; 279, 2: 32; 280, 1: 34; 280, 2: 8.
Mielutar, 203, 2: 21.
Mieran poika = **Nieran poika**, 165, 2: 8.
Miiritär, 202, 2: 30.
Mikitär, 168, 1: 23.
 * **Mimerkki**, 227, 1: 1; 252, 1: 17.
 † **Munnus**, 251, 1: 19.
Mutalinna = meren pohja, 53, 2: 13.
Neitsy Maaria, k. **Maaria**.
 * **Neva**, 277, 2: 22.
Nieran poika, 165, 1: 28.
Nikki = **Näkki**.
Nikotiera, 327, 2: 33.
Nitti = **Nikki**, 212, 2: 7.
Nokiatar = **Jokiatar**, 230, 1: 10.
Norja, 51, 1: 4.
Nukuhutar, 96, 1: 1.
Nunnus = **Munnus**.
Nuoramo, 329, 2: 4.
Nuoratar, 331, 2: 32.
Nyrkytär, 210, 2: 14.
Nyypetti, 177, 2: 29.
 * **Nyyrikki**, 181, 2: 10; 204, 1: 1; 213, 1: 10; 227, 1: 7.
 † **Näkki**, 178, 1: 4.
Näräpän poika, 78, 2: 9; 148, 2: 20.
Näservän poika, 220, 1: 7.
Nätti = **Näkki**.
 * **Osmo**, 76, 1: 33; 296, 2: 33; 297, 1: 5, 6, 9; 328, 2: 17.

- *Osmotar, 297, 1: 11; 297, 2: 12, 14; 298, 1: 15; 299, 2: 19.
- *†Otavatar, 253, 1: 19.
- *Paha, 17, 2: 10, 18; 22, 1: 19, 21; 37, 2: 17; 39, 2: 3; 44, 2: 9; 46, 2: 8; 48, 1: 2; 59, 2: 31; 71, 2: 29; 74, 2: 14; 323, 1: 30; 326, 2: 18, 39; 328, 1: 16; 329, 1: 29.
- Paha kansa, 39, 2: 33; 235, 2: 15; 302, 2: 8.
- Paha mies, henki, 22, 1: 36; (p. henki) 37, 1: 28; 68, 2: 36; 108, 2: 35; 259, 1: 33.
- Paha valta, 39, 2: 20, 30; 83, 2: 24; 164, 1: 19, 27; 269, 2: 29; 273, 1: 29; 273, 2: 20; 288, 1: 15; 300, 2: 30; 325, 2: 12.
- †Paholainen, 17, 2: 4; 22, 1: 12; 68, 2: 32; 229, 1: 10; 290, 1: 17, 43; 291, 1: 25.
- Pakana, 19, 1: 3; 37, 1: 36; 37, 2: 19, 32; 40, 2: 31; 46, 2: 8; 48, 1: 2; 64, 1: 11, 21; 65, 1: 14; 71, 1: 34; 97, 1: 24; 275, 1: 14; 286, 2: 12; 323, 2: 14, 21.
- *†Pakkanen, 78, 1: 25; 78, 2: 3, 9, 23; 146, 2: 9, 32; 147, 1: 5; 147, 2: 1; 148, 1: 35; 148, 2: 20; 219, 2: 14; 299, 2: 31; 300, 1: 2 seur.; 300, 2: 2, 24; 301, 1: 4, 7, 16, 17; 311, 1: 9, 35; 312, 1: 16; 313, 1: 10; 328, 2: 28.
- Paksuvaara, 211, 2: 20.
- Palentola, 18, 2: 20; 49, 2: 1.
- Palvonen, se jota rukouksilla palvellaan, 99, 1: 19, 20; 139, 1: 23, 29; 271, 1: 9; 336, 2: 10.
- *Panu, 100, 1: 7; 101, 1: 30; 102, 2: 23; 103, 1: 11; 103, 2: 18; 104, 1: 2; 104, 2: 29; 105, 1: 9; 246, 1: 23 seur.; 247, 1: 15, 31; 248, 1: 10 seur.; 248, 2: 10, 16, 20; 249, 2: 21 seur.; 250, 1: 32; 302, 1: 18; 332, 2: 32; 338, 2: 2, 29; 340, 1: 9, 30.
- †Panula, 10, 2: 10; 95, 2: 18.
- †Panutar, 250, 2: 27; 251, 1: 4, 22; 339, 1: 3.
- †Para, 192, 2: 17, 18, 21, 27.
- *†Pellervoinen l. Pellervöinen, 94, 1: 26; 310, 1: 1; 310, 2: 7; 312, 1: 31; 312, 2: 13; 328, 2: 18; 335, 1: 19.
- Pellon neiti, 160, 2: 9.
- *— poika, 255, 2: 36; 335, 1: 19.
- Penitar, 183, 1: 8; 283, 2: 5, 6.
- †Perkele, 1, 1: 20; 13, 1: 28; 17, 2: 5; 20, 1: 2; 22, 1: 1; 27, 1: 10, 13; 37, 2: 16; 39, 2: 18; 40, 2: 12; 45, 1: 14; 48, 1: 33; 58, 2: 8; 184, 1: 23; 189, 1: 29; 229, 1: 25; 260, 2: 37; 262, 2: 34.
- Pielinen, järven nimi Pohjois-Karjalassa, 195, 1: 10.
- †Pietari, 72, 1: 32, 37; 72, 2: 1 seur.; 84, 1: 1; 145, 1: 31; 151, 2: 12; 236, 1: 3; 241, 2: 34 seur.; 287, 1: 7, 23.
- Pietula, 152, 2: 3.
- Pihan tyttö, 160, 2: 9.
- *Pihlajatar, 125, 1: 16; 176, 2: 9; 178, 2: 34; 181, 2: 29; 209, 1: 21.
- Piitolainen, 290, 2: 16, 17.
- Pilvelä, pilvien asunto, 221, 1: 21.
- *†Pimentola, 27, 1: 9, 13; 39, 2: 7; 81, 1: 7; 103, 2: 4; 160, 1: 17; 248, 1: 13; 257, 1: 12, 18; 300, 2: 16.
- *†Piru, 27, 1: 9; 58, 1: 9; 59, 2: 30; 68, 2: 35; 71, 2: 28; 72, 1: 4; 79, 2: 1, 19, 25; 80, 1: 6, 10; 81, 1: 15 seur.; 164, 1: 18 seur.; 221, 2: 26; 223, 1: 12 seur.; 229, 1: 26; 286, 1: 36; 287, 1: 1, 6; 287, 2: 10; 289, 1: 16; 302, 2: 33; 306, 2: 1; 309, 2: 13; 313, 1: 13; 345, 1: 27.
- Pirula, 81, 1: 13.
- †Pirilainen, 20, 1: 30; 223, 2: 32; 229, 1: 9; 259, 2: 26; 273, 1: 28; 309, 2: 12; 313, 1: 11.
- Pirun emäntä, 192, 2: 11.
- isäntä, 192, 2: 16.
- *†Pohja = Pohjola, Pohjanmaa, 12, 1: 35; 18, 2: 15; 21, 2: 26; 47, 2: 29; 48, 1: 30; 48, 2: 29; 50, 2: 2; 66, 1: 28; 78, 2: 13; 96, 1: 31; 96, 2: 5, 11; 111, 1: 2; 121, 1: 32; 143, 1: 13, 14; 154, 1: 21; 156, 1: 28; 208, 1: 30; 231, 1: 21; 236, 2: 23; 281, 1: 24; 296, 1: 15; 301, 2: 22; 304, 1: 9; 324, 2: 4.
- Pohjan akka l. eukko, 99, 2: 26, 38; 171, 2: 26; 176, 1: 28; 180, 1: 16; 183, 2: 5; 211, 1: 1; 220, 2: 7; 251, 1: 27; 279, 1: 1; 281, 2: 2; 300, 2: 1; 322, 1: 34; 323, 1: 27; 328, 1: 6.
- entiset eläjät, 183, 2: 6.
- kansa, 236, 2: 23.
- maa, 92, 1: 33; 160, 1: 16; 222, 1: 10; 180, 2: 28; 337, 1: 8; 339, 2: 29; 344, 2: 18.

Pohjan meri, 147, 2: 25; 220, 1: 3.

*†— neito l. tyttö, 100, 1: 11; 180, 1: 19; 209, 2: 4; 211, 1: 3, 4; 240, 1: 14; 279, 1: 2; 283, 1: 27; 290, 1: 18; 298, 2: 9 seur.; 311, 2: 18; 338, 2: 21.

— poika, 48, 2: 19; 58, 2: 27; 92, 1: 32; 163, 2: 14; 211, 1: 4; 224, 1: 29; 224, 2: 5.

— ukko, 180, 1: 16; 183, 2: 5.

*†Pohjola, 16, 1: 27; 18, 2: 19; 48, 1: 21; 22; 49, 1: 22; 58, 2: 29, 35; 59, 1: 2 seur.; 66, 1: 30; 68, 1: 10; 77, 2: 32; 81, 1: 6; 99, 1: 27 seur.; 99, 2: 4, 8; 102, 1: 20; 102, 2: 28; 103, 1: 16; 103, 2: 19, 21; 104, 2: 17, 19, 27; 132, 2: 22; 147, 1: 17; 149, 2: 35; 163, 2: 13; 178, 1: 3; 183, 1: 19; 204, 1: 14; 212, 1: 27; 220, 2: 1; 222, 2: 7 seur.; 227, 2: 20; 248, 1: 20 seur.; 250, 1: 8; 266, 1: 22; 274, 1: 21; 292, 1: 8; 300, 2: 15; 301, 1: 37; 302, 1: 33; 308, 2: 26; 309, 1: 33; 314, 1: 21; 319, 1: 27; 323, 1: 21; 326, 1: 11; 326, 2: 20; 333, 2: 28 seur.

*Pohjolainen, 31, 1: 19; 104, 2: 19; 266, 1: 15.

Pohjolan akka l. eukko, 101, 2: 10, 13; 164, 1: 4; 222, 1: 1, 34; 233, 1: 1, 29; 251, 1: 26.

*†— emäntä, 3, 1: 31; 171, 1: 16; 183, 1: 7, 25; 183, 1: 4; 293, 2: 34; 294, 1: 19, 31; 324, 1: 20; 332, 1: 2.

*— isäntä, 200, 2: 15; 211, 1: 2.

— joki, 208, 1: 13, 34; 230, 1: 27; 301, 1: 33.

†— neiti l. tyttö, 102, 1: 26; 102, 2: 33; 171, 1: 7; 276, 1: 3.

— ori, 100, 1: 19, 22.

†— poika, 103, 2: 19, 21; 247, 2: 29; 248, 1: 12; 309, 1: 33.

— ukko, 103, 1: 16.

Porotyttö, 240, 1: 11.

*†Puhuri, 78, 1: 25; 78, 2: 3, 10, 24; 146, 2: 9, 32; 147, 1: 5; 148, 1: 35; 219, 2: 14; 300, 2: 24.

†Pullitar, 190, 1: 21; 219, 1: 26.

Pusurvin poika, 220, 1: 7.

Putkinen, 281, 1: 28 seur.

Putkitar, 281, 1: 29 seur.

Pyhä Jyrki, 181, 1: 17.

Pyhä Synty = Vapahtaja, 257, 2: 27.

Päistärys, 227, 2: 8.

Päivä = Aurinko, 20, 1: 23.

*Päivän poika, 92, 1: 24; 144, 1: 2; 333, 1: 9.

*†Päivätär, 92, 1: 25.

Raana l. Raani, 183, 2: 18; 300, 2: 2.

Rahko, 78, 1: 18, 24; 218, 2: 1, 3.

Rakehetar, 276 1: 21.

Rakkovuori, 113, 2: 30.

Rammikko = seur., 227, 1: 25.

Raunikko, 227, 1: 3.

Reivan poika, 90, 2: 8.

*Remusen poika, 296, 2: 28.

Rihvannes, 90, 1: 10, 11.

Riian kaupunki, Riika, 197, 1: 18; 252, 1: 8; 252, 2: 17.

†Riiennes, 90, 1: 6, 7.

†Riisi poika, 64, 2: 4, 5; 89, 2: 15; 90, 1: 5; 90, 2: 15, 29.

†Ristikko, 227, 2: 24.

Ristoppi, 230, 1: 8.

Riuvannes, Räyvannes, 90, 1: 8, 9.

Riutukainen, 89, 2: 16.

Rukotiivo, 165, 1: 26.

Rumalainen, 1, 1: 21; 68, 2: 34.

Ruomalainen, 69, 1: 28.

Ruopahatar, 220, 2: 22.

Ruotsi, 118, 1: 38; 131, 2: 32; 148, 2: 34, 252, 1: 25, 26; 337, 1: 40.

*Ruotus, 287, 2: 3.

†Rutimo = helvetti, lappal. rotta aimo (rottaimo).

*†Rutjan koski, 28, 2: 20; 42, 1: 14; 68; 1: 12; 324, 1: 9, 17, 38.

†Rutjan meri, 42, 2: 14; 92, 2: 24.

Ryönäkoski, 42, 1: 33.

Rähvannes = Rihvannes.

Räiännes = Riiennes.

*Saaren neiti, 296, 2: 6.

Saarvajärvi = Sarvajärvi.

Saatana, 18, 2: 5; 27, 1: 11; 36, 1: 6; 39, 1: 36; 80, 2: 29; 108, 2: 34; 291, 1: 35.

*Saksa, 65, 1: 21; 113, 2: 3; 252, 2: 16.

*Sampsä, 310, 1: 1; 310, 2: 8; 335, 1: 20.

Santta Anni, 77, 2: 6.

— Antti, k. Antti.

— Kynönen, k. Kynimys.

Santta Pietari, k. Pietari.

— Sääteri, k. Sääteri.

— Tapani, k. Tapani.

*Saraja I. Sarajas = 186, 1: 16.

Sarentola = seur. (?), 147, 1: 18.

*†Sariola, 38, 2: 9; 104, 2: 18, 28; 324, 2: 6; 326, 2: 21.

Sarvajärvi, 55, 2: 17.

*Savo, 131, 2: 22; 132, 2: 21; 274, 1: 22; 337, 1: 9, 42.

Semmerpoika = Sampsa, Sämpsä, 310, 2: 25.

Siilikki, 163, 2: 1.

Simanter, 226, 1: 10.

Sinervätär, 341, 1: 25.

†Sinisirkku, 211, 1: 3.

*Sotkotar, 291, 2: 30.

Sumutar, 98, 2: 13.

Sunku, paikan nimi Äänisjärven rannalla, 53, 1: 22.

*Suomi, 99, 1: 2; 131, 2: 20; 304, 2: 20; 332, 2: 1, 3; 346, 1: 15.

*Suonetar, 77, 1: 36; 215, 1: 15.

Suoviitta, 250, 1: 1; 341, 1: 8; 341, 2: 5.

Surma, 11, 2: 9; 40, 2: 24.

*Suvetar, 125, 1: 13; 174, 1: 31; 176, 2: 5, 20; 177, 1: 10; 191, 1: 8; 191, 2: 7; 233, 2: 26.

*†Syöjätär, 34, 2: 13; 65, 1: 9; 276, 1: 19; 282, 1: 15; 286, 1: 13; 287, 2: 37; 288, 1: 27, 29, 33; 288, 2: 21; 289, 2: 24; 290, 1: 8 seur.; 312, 1: 28; 324, 1: 12; 329, 1: 7; 331, 2: 13; 347, 1: 6.

Sääteri, 165, 2: 15.

Sämpsä = Sampsa.

Taaria, 171, 1: 29.

Tahvanus, 165, 1: 6.

Talvipoika, 78, 1: 26; 78, 2: 10; 146, 2: 10, 33; 148, 2: 21; 219, 2: 15; 220, 1: 9.

Tanemarkki, 252, 2: 18.

*Tanikan linna, 212, 1: 33.

Tapani, 164, 2: 22.

*†Tapiola, 123, 2: 13, 24; 138, 2: 13; 140, 2: 17; 142, 1: 15; 171, 1: 23; 177, 2: 19; 183, 1: 20; 201, 2: 2, 11; 210, 2: 15; 226, 2: 29; 252, 2: 9.

*†Tapiola, 10, 2: 11; 46, 2: 29; 138, 2: 13; 158, 2: 8; 162, 1: 35; 175, 2: 31; 203, 2: 8; 208, 1: 23; 216, 2: 16; 218, 1: 12;

252, 2: 25; 269, 1: 33; 271, 1: 34; 271, 2: 34.

Tapiola aitta, 204, 2: 5; 208, 1: 20.

— akka, 210, 2: 14.

— emäntä, 143, 2: 35; 252, 1: 14.

— isäntä, 143, 2: 34; 252, 1: 13.

— neiti, 143, 2: 36; 171, 2: 10; 175, 2: 22, 176, 1: 18; 176, 2: 12; 182, 2: 32; 208, 1: 18; 217, 1: 30; 227, 2: 23.

— poika, 177, 2: 29; 181, 2: 10; 204, 1: 1; 210, 2: 16; 212, 2: 24; 213, 1: 10; 227, 1: 7.

— talo, 144, 1: 24.

— tytär, 96, 1: 17; 125, 1: 18; 167, 2: 27; 168, 1: 24; 171, 2: 9; 172, 1: 26; 177, 2: 16; 178, 2: 36; 203, 2: 27; 207, 2: 17; 208, 2: 14; 209, 1: 19; 209, 2: 35; 217, 1: 29; 301, 2: 1.

— vaimo, 10, 1: 12; 182, 1: 7; 279, 2: 32; 280, 2: 9; 291, 1: 12.

†Tapiotar, 173, 2: 24.

Tapiovaara, 181, 2: 33; 210, 1: 2.

†Tellervo, 143, 2: 36; 171, 2: 10; 175, 2: 22; 176, 1: 18; 176, 2: 12; 203, 2: 27.

*Terhetär, 309, 2: 26.

Tiera, k. Iki Tiera.

Timantar, 165, 1: 26.

†Tornio, 130, 2: 21; 252, 1: 27; 346, 1: 17.

Tulityttö, 337, 2: 12.

Tulosen neiti, 248, 2: 7, 8.

*Tuometar, 125, 1: 18; 172, 1: 26; 176, 2: 10; 178, 2: 36; 209, 1: 22; 279, 1: 20.

*Tuomivaara, 181, 2: 34; 210, 1: 3.

*†Tuonela, 6, 2: 2; 41, 1: 7, 8; 42, 1: 5; 62, 2: 4; 92, 2: 4; 96, 1: 8, 14, 16; 107, 2: 17; 121, 2: 9; 265, 2: 31.

Tuonelan joki = Tuonen joki.

Tuonen akka, 92, 2: 5; 289, 1: 31.

— hakki, 59, 2: 28; 125, 2: 32.

*— joki, 23, 1: 10; 42, 2: 31; 66, 2: 10; 117, 2: 13; 189, 1: 1; 309, 2: 9; 338, 1: 17.

— maa, 266, 1: 1.

*†— neiti, 23, 1: 20; 24, 1: 4; 24, 2: 26; 164, 1: 10; 186, 2: 2; 290, 2: 29; 327, 1: 33.

*— poika, 104, 2: 29; 164, 1: 6; 215, 1: 33; 257, 1: 28; 274, 2: 15; 311, 2: 3.

— rakki, 64, 2: 29.

- Tuonen Rikki, Räkki, koirannimiä, 92, 2: 8.
 — toukka, 60, 1: 13; 61, 2: 32; 71, 2: 35;
 72, 2: 40; 73, 1: 2; 114, 2: 1; 127, 2: 29;
 163, 2: 25; 164, 1: 20; 164, 2: 19; 275,
 2: 36; 276, 2: 22; 286, 1: 39, 40; 291, 2:
 32 seur.
- * — tyttö, 23, 1: 5; 59, 2: 9; 96, 1: 11; 188,
 2: 28; 324, 2: 22, 40; 326, 1: 12; 338, 1:
 3; 343, 1: 4.
- * † Tuoni, 28, 1: 30; 29, 2: 34; 92, 2: 6; 163,
 1: 27; 224, 1: 22; 290, 2: 23, 26, 31; 320,
 2: 10.
- * † Turja, 101, 2: 36; 103, 2: 3; 157, 2: 19;
 161, 1: 29; 164, 2: 15; 189, 1: 30; 189,
 2: 7; 222, 2: 15, 23; 227, 2: 21; 229, 2:
 2; 248, 2: 28; 332, 2: 29, 37 seur.
- * Turjalainen, 27, 2: 23, 25; 31, 1: 20; 157,
 2: 19; 312, 1: 13.
- * Turjan koski, 29, 1: 2; 42, 1: 28.
- † — tunturi, 51, 1: 5; 52, 1: 6; 209, 1: 36.
- Turku, 103, 2: 20; 197, 1: 15; 212, 1: 25.
- * † Tursas, 103, 2: 26; 104, 1: 3; 332, 2: 30.
- Turun linna, 212, 1: 34.
- † Tuuletari, 284, 1: 1, 7, 9; 300, 2: 21; 311,
 1: 6, 33; 312, 2: 5; 320, 2: 8; 323, 2: 33.
- Tuuliainen, 328, 2: 27.
- * Tuulikki, 208, 2: 14; 209, 1: 19.
- * Tuuri, 272, 2: 7; 336, 2: 9, 12.
- Tynimys, 328, 2: 6.
- Tyrjäläinen, 31, 2: 10.
- * † Tyrjän koski, 42, 1: 28; 46, 1: 7; 107,
 2: 16.
- † Tyytikki, 208, 1: 18.
- Udutar = Uutar.
- * † Ukko, 6, 2: 7; 31, 1: 23, 24; 43, 1: 14;
 43, 2: 13; 54, 2: 5; 59, 2: 17, 19; 61, 2:
 35 seur.; 74, 1: 9; 76, 2: 38; 77, 1: 11;
 83, 2: 11, 12, 19; 97, 1: 15; 115, 2: 1, 2;
 139, 1: 22, 28; 150, 2: 22; 154, 1: 10; 165,
 2: 9; 166, 2: 16; 173, 1: 13; 180, 2: 20;
 189, 2: 18; 190, 1: 23; 200, 1: 24; 205,
 2: 34; 206, 1: 13 seur.; 221, 1: 23; 225,
 1: 1, 19; 227, 2: 26; 228, 1: 13, 30; 228,
 2: 24; 230, 2: 5; 234, 1: 7; 234, 2: 1;
 236, 1: 20; 236, 2: 16; 237, 1: 33; 237,
 2: 21; 238, 1: 30; 238, 2: 19; 249, 1: 5,
 6, 22; 257, 2: 8, 29; 258, 1: 33; 258, 2:
 34; 259, 1: 18, 34; 259, 2: 36; 260, 1:
 30; 260, 2: 25, 29; 261, 1: 4; 265, 2: 6,
 27; 268, 1: 15; 269, 1: 6; 270, 2: 25; 271,
 1: 11; 313, 2: 15; 332, 2: 5; 336, 2: 6.
- Ukon kirves, 259, 2: 8.
- kivi, 286, 1: 11.
- miekka, 114, 1: 15; 260, 2: 31; 262, 1:
 1, 15.
- poika, 3, 1: 18 seur.; 80, 2: 10.
- Ulamola = Pohjola, 171, 2: 27.
- * † Ulappala, 64, 1: 2; 222, 1: 2; 233, 1: 2;
 283, 2: 3; 300, 2: 27; 324, 2: 23.
- Ungermo, 330, 1: 13, 31; 330, 2: 11.
- Uni, 129, 2: 1 seur.
- * Ututyttö = seur., 211, 1: 31; 227, 2: 2;
 255, 1: 22; 268, 1: 23.
- * Uutar (Udutar), 309, 2: 25.
- Vaaralainen, 312, 1: 14.
- Vaiton (Vaitan) poika, 249, 2: 34; 341,
 1: 7.
- † Vaivatar, 55, 2: 11.
- * Vammatar, 55, 2: 10; 186, 1: 18; 187,
 1: 12.
- Varvutar, 168, 1: 22; 211, 1: 6.
- Vattala, 105, 2: 3, 11.
- * † Veen (veden) emäntä, 110, 1: 13; 169,
 2: 5, 23; 170, 1: 24; 170, 2: 4; 232, 2:
 13, 14; 249, 2: 5, 15; 261, 1: 24; 262, 2:
 21; 277, 2: 7.
- isäntä, 110, 1: 13; 184, 2: 5; 232, 2:
 14; 267, 1: 34.
- kuningas, 110, 1: 14; 170, 1: 6; 184, 2:
 5; 185, 1: 5.
- ukko, 171, 1: 4.
- * Vellamo, 157, 1: 18; 169, 2: 5, 19, 23.
- Vellimö l. Vellimys = edell.
- Vennon joki, 243, 2: 17.
- joukko, 247, 2: 32.
- † — härkä, 80, 2: 13.
- lähde, 244, 1: 1.
- * Venäjä, 53, 1: 23; 230, 2: 7; 252, 1: 7;
 304, 2: 24; 337, 1: 41.
- Venäläinen, 131, 2: 33.
- Vesiharju = korkea aalto (?), 53, 2: 14.
- * † Vesihäisi, 13, 1: 10, 26; 53, 2: 29; 262,
 2: 20; 295, 2: 31; 325, 1: 40.
- Vesihitto = edell., 236, 1: 4.
- † Vesiviitta, 249, 2: 16; 341, 1: 7, 24.
- * Viena, 53, 2: 7, 9.

- Viian (viidan) eukko, 203, 2: 30; 252, 1: 19.
 Viimatar, 300, 2: 22; 323, 2: 34.
 Viipuri, 27, 2: 10; 113, 2: 2, 6; 131, 2: 23; 212, 1: 35; 230, 2: 16.
 *Viljan eukko, 144, 1: 33; 192, 1: 31; 202, 2: 13.
 — haltia, 192, 1: 32.
 — neiti, 209, 2: 4.
 Vilpus, nimi vilpasluontoisuudesta, 213, 1: 12.
 *Vipunen, erityisnimellensä Antero (Antervo); 38, 2: 16; 161, 1: 1.
 *Viro, 122, 1: 35; 129, 1: 1; 131, 2: 29; 139, 2: 15; 189, 1: 21; 212, 1: 25; 240, 2: 8.
 Virolainen, 267, 2: 6; 290, 2: 45 seur.; 332, 1: 31.
 Virpus = Vilpus, 212, 2: 24.
 Vitsäri, joka vitsoo l. vitsalla virkistää juoksemaan, 209, 2: 34.
 *Vuojalainen, 77, 1: 13; 320, 1: 36; 320, 2: 18, 19.
 Vuojela, 46, 1: 6; 320, 1: 38.
 *Vuoksen koski, 43, 1: 4; 92, 2: 28; 220, 1: 1.
 †Vuolahatar, 282, 1: 14; 320, 1: 37.
 †Vuolamoinen, 341, 2: 19, 20.
 Vuolamotar, 341, 2: 20.
 †Vuoren eukko, 192, 2: 10.
 *— ukko, 262, 2: 19.
 †Vuotar, 346, 1: 4.
 *†Väinämöinen, 6, 2: 9; 9, 1: 6; 34, 2: 38; 74, 2: 30; 104, 2: 34; 109, 1: 24, 30; 109, 2: 18; 135, 1: 5; 136, 2: 4; 153, 1: 12; 154, 1: 11; 157, 2: 35; 169, 1: 14; 186, 1: 20; 219, 2: 3; 230, 2: 18; 231, 1: 1; 235, 2: 3; 239, 1: 35; 240, 2: 6; 261, 2: 19; 263, 2: 24; 273, 2: 37; 274, 1: 2; 275, 2: 19, 20; 276, 1: 4; 285, 1: 30; 295, 1: 15 seur.; 310, 2: 11; 317, 1: 7; 317, 2: 31; 318, 2: 20; 332, 1: 27; 339, 1: 34; 339, 2: 10; 340, 1: 7; 341, 2: 29.
 Väinö, 54, 2: 9.
 *Väinölä, 64, 1: 1; 229, 2: 10; 283, 2: 4; 290, 2: 20.
 Väinölään akka, 222, 1: 29.
 Väinön tytär, 24, 1: 24; 235, 2: 19; 290, 1: 16.
 Vaitön poika, 341, 1: 24.
 Värjäläinen, 312, 2: 6.
 Ylijumala, 221, 1: 23; 236, 1: 20; 238, 1: 30; 238, 2: 19; 249, 1: 5; 259, 1: 18; 261, 1: 4; 268, 1: 15.
 Yön tyttö, 100, 2: 2; 179, 1: 11; 210, 1: 19; 253, 1: 19; 285, 1: 14.
 †Ähkypoika, 110, 2: 23; 111, 1: 8, 14, 20; 346, 2: 28.
 †Äimeröinen, 347, 2: 20.
 Äijä, 254, 1: 2; 255, 2: 17; 260, 1: 21; 267, 2: 4.
 *Äijö, 46, 1: 5; 80, 1: 1; 95, 2: 13; 320, 2: 24.
 Äijön neiti, 185, 2: 28.
 — poika, 222, 2: 31; 223, 2: 33; 287, 2: 30; 290, 2: 6, 7; 303, 1: 38; 339, 2: 20.
 — tyttö, 161, 1: 3.
 †Äijötär, 282, 1: 17.
 Äkäätär, 25, 1: 5; 186, 2: 3; 326, 2: 1,

II.

Oudonpuolisia sanoja.

(Numerot osottavat sivua, palstaa ja säeriviä.)

A.

Ahkutella, laittaa ahkuumaan, kuumentaa kovasti, 44, 2: 33.
Ankeloi(d)a, kovistaa, työntää rajusti, 52, 2: 4.
Anse, ansio, 19, 2: 31.
Aukereton, auhtoperätön, kiinteä, luja, kova, 31, 1: 36.
Automaa, autia maa, 168, 1: 15.

E.

Ehtova, ehtosa, ehtoinen, suosiollinen, 170, 2: 4.
Eineisten emä, einetten emä, alkuainetten siittäjä, 155, 1: 3.
Emmä, en mä (minä), 43, 1: 24.

H.

Haaroa, haroa, haravoita, raappia, kynsiä, 58, 1: 12.
Haatosarvi, hatasarvi, 35, 2: 33.
Hahottaa, haihottaa, kuljeskella, 47, 1: 24.
Haimen, haiven, 335, 1: 18.
Haitukka, hattara, hajapilvi, 4, 1: 19.
Hapanvennä, hapanvetenä, 17, 1: 20.
Hape, hapu, hapuileminen, 198, 2: 26.
Hatakka, pilven hattara, 249, 1: 7.
Hatsertaa, hasertaa, 303, 2: 25.
Havuputto, havupuitten? 241, 1: 28.
Havuvaara, hakometsäinen vuori, 281, 1: 27.
Helhetellä, k. seur. 88, 1: 35.
Helhettää, heljua, 87, 1: 4.
Hereä, sula, jäätymätön, 319, 2: 12, 15.
Herpotella, olla herpona, voimattomana, 88, 1: 9.
Hieltää, hiveillä, nirhaista, 71, 1: 8.
Hiirevä, hiirenkarvainen, 76, 1: 26.
Hilkale, hipe, siru, sipale, 99, 2: 7.

Himme, salakähmä, salahanke, -juoni, 254, 2: 9.
Hiplaista, hilpaista, silpaista, 264, 2: 10.
Hiykiäinen, hiekkainen; h. meri, hiekkarantainen m., 124, 1: 15.
Holanne, juoru, lörpötys, hollailu, 254, 2: 6.
Hornahuttaa, saattaa horneaksi, haalistaa, 243, 1: 31.
Hotjamoinen, holjamoinen, solakka, 310, 2: 32; 312, 2: 18.
Hötjelmoinen, hotjamoinen, 312, 2: 3.
Humpsuttaa, tehdä kehnosti, hupsuttaa, hampsuttaa, hömpsöttää, 11, 1: 30.
Huojulmainen, huojuvainen, notkuvainen, 312, 1: 11.
Huovisheikkoinen, huokeasti l. pian heikostuva, 5, 1: 19.
Hupperehtaa, huppelehtaa, 89, 1: 38.
Huppokorva, huppukorva, korvat hupussa, 326, 1: 14.
Hyhmiö, hyhmäpaikka; hyhmän laittaja, 247, 2: 19.
Hylleröinen, puhlakka, möhläkkä, pöhevä, 114, 2: 29.
Hymmiö, hyhmiö, 247, 2: 27.
Hynkkynen, pieni möhkäle, 101, 2: 18.
Hynkäle, hynkiä, jänkäle, järkäle, 104, 1: 24.
Hyskerä, hynkäle, 101, 1: 26.
Hyttöläinen, hytelöinen (?) 108, 1: 22; 113, 2: 8.
Hyyhelmäinen, hyydelmäinen, 146, 2: 33.
Hyyheröinen, huurteinen, härmäinen, 220, 1: 9.
Hyyhetyinen, hyydetyinen, hyyteinen, 78, 1: 26; 147, 1: 34; 220, 1: 8.
Hyyhyläinen, hyykyläinen, kurttuinen, 113, 1: 25, 26.

Hyypelöinen, hyypynyinen, 78, 2: 10; 148, 2: 21.

Hyökyräinen, hyökääjä, kolottaja, vihlaista, 275, 1: 24.

Hyöperöinen, hyöpyräinen, hyöppääjäinen, 128, 1: 32.

Häimertyä, huimertua, 286, 2: 18.

Häisytellä, häsytellä, 228, 2: 13.

Höksyttää, huonosti tehdä, patustaa, hotistaa, 347, 1: 5.

Hölve, helve, 347, 2: 11.

Hömmötellä, laittaa l. tehdä hätäisesti ja kehnosti, 329, 2: 29.

Höyh(d)e, höyhenjoukko, -vilja, 199, 2: 18.

Höyrä, höyry, huuro, 50, 2: 25.

I.

Ihmenisko, ihminen, 307, 2: 10.

J.

Jaale, juoru, loru, lopsutus, panetus, 194, 2: 9; 237, 1: 27.

Jaare, jaale, 237, 1: 6.

Jauvahuu, olla selvä, selvästi nähtävä, ven. явиться, 147, 1: 20.

Jopina, jupina, 237, 1: 11.

Joukkarainen, pieni läjä l. joukko, 333, 2: 1.

Jukkaselkä, jukkoselkä, 3, 2: 26; 189, 1: 14.

Juni, koira, 183, 1: 12.

Junkuttaa, junnuttaa, 80, 2: 34.

Juno, jono, juna, 125, 1: 31.

Juole, jaale, 194, 2: 9; 237, 1: 27.

Juoni, jono, jakso, 177, 2: 21, 23, 29, 38; 204, 2: 25.

Juore, jaare, juoru, 237, 1: 6, 31.

Juurutella, lirstä, porista, sorista, 109, 2: 15.

Juuriainen, juurella asuva, juurimato, 114, 2: 2.

Jähmö, kuvailtu jäiden haltia, 247, 2: 20.

Jämmö, jähmö, 247, 2: 28.

Jänkky, jänkkä, tönkkä, möhkäle, 101, 2: 19.

Jänkkälä, jänkky, 247, 1: 24.

Järsähtää, järkähtää, järskähtää, 77, 2: 19.

Järtää, järytä, järejää, 92, 1: 31.

K.

Kahimo, luontokappale, eläin (?), 80, 2: 4; 86, 1: 7; 89, 1: 36.

Kahvata, laittaa, varustaa, (ruots. skaffa), 124, 2: 10.

Kaita (kaitsen), varjella, varoa, vartioita, 9, 1: 5:

Kaipastua, ounnastaa pahaa, kaiheksua, 118, 2: 4.

Kaipeta (kaippenen), tulla hämille, ällistyä, hämmästyä, 26, 1: 19.

Kaiskare, kapea maan-ala, vrt. kaisku, 319, 2: 37.

Kajatella, huomata, saada kajua l. kaimoa, 180, 2: 7.

Kalhuksia, luiskahtaa, kilpistyä, 308, 2: 32.

Kalmiskangas, kalmistokangas, 14, 2: 27.

Kaltto, kelvoton, epatto, 288, 1: 16.

Kamento, kamara, 28, 2: 37.

Kammeri, kamu, romu (?), 270, 1: 26.

Kantura, kannikka, 305, 1: 14.

Kapainen, kovaksi kuivettunut, 47, 1: 2.

Kapaista (kapaisen), koventaa yhtäkkiä, 214, 1: 20.

Kapluska, kaplus, 149, 2: 23.

Karhikkainen, karhea, pistelevä, 94, 1: 23.

Karje (karjehen), karjantapainen, (karjuma?), 230, 1: 15.

Karvaryökäinen, röyhökarvainen, ryvettynyt, 19, 2: 25.

Kavehtia, kavahtaa; kauhistaa, hirvittää, 26, 1: 31; 262, 1: 19.

Kavela, kavelo, kamala, outo, 306, 2: 22.

Kehju, kehjo, keho, kunnoton, 295, 1: 2.

Keilua, keikkua, kieppua, 258, 1: 9.

Keipatella, keipotella, kosketella, 70, 2: 31.

Kelkärehtää, keikelehtää, liikauttaa, 197, 1: 32.

Kerähkä, keränmuotoinen, 219, 1: 1.

Kesunkanto, kesyenkanto, 280, 2: 15.

Keukama, (kaulan) taive l. notko (?), 66, 1: 4.

Keyhkä, kevyt kappale.

Kiehtari, kehtoja, kiehtoja, varjelia, 124, 2: 16; 125, 1: 10, 34.

Kiita, peto, ven. кить, 287, 2: 37.

Kiitsi, karva, sammal (?), 148, 1: 29.

Kiitsin (kiitsimen), kiitsi, 148, 1: 30.
Killuksia, kalluksia, 308, 2: 31.
Kilto, kalto, 287, 2: 33.
Kirho, kirso, 185, 1: 32.
Kisistää, korventaa (?), 292, 1: 6.
Kohmerikko, kohmo, kohmelo, 347, 1: 16.
Koi(d)in, koite, 286, 2: 23.
Koitetulla, kostutella, 300, 1: 13.
Kokaista, ko'ota väleä, 32, 2: 33.
Komenne (komenneen), komine l. komento, 12, 2: 34.
Kometto, vrt. komero, kommetto, 217, 2: 33.
Kopine, kopina, pauhina, melske, 12, 2: 35.
Koppana, koppa, koppi, 57, 2: 16.
Kormelitsa, hyväntekiä, holhoja, ven. кор-милецъ, 181, 1: 17.
Kosta, koi, koiso, koiska, 84, 1: 24, 26.
Kottilo, kottelo, kotelo, 57, 2: 16.
Kouke, yhtyminen, yhteen koukistuminen, 307, 1: 40.
Kuhja, kähjä, 312, 1: 27.
Kuikaista, kuihkaista, vrt. kuihata, kui-
 kistaa, 33, 1: 4.
Kuikuttaa, k. edell., 33, 1: 4.
Kukalikki, kunneki päin, 234, 2: 9.
Kukkarainen, kukkanen, 113, 1: 28; 146,
 1: 5.
Kuljus, kuhjus (?), 147, 1: 15, 21.
Kummas (kumpaän), kumpu, kumpare, kun-
 nas, 197, 1: 34.
Kunsas, kun sinä, 256, 1: 33.
Kuota, kutoa l. kietoa itsensä, 73, 1: 6.
Kuokkoa, kuokata, kuokkia, 36, 1: 4.
Kuolio, kuola, 287, 2: 22.
Kuorsia, kuorsua, kurista, 289, 2: 1.
Kuortano, kuontalo, 289, 2: 6.
Kuosia, raasia, raastaa (?), 228, 1: 21.
Kuosiella, k. edell., 228, 1: 6.
Kuretteleita, kurotteleita, ojenteleita (?), 292,
 2: 24.
Kutselma, kutkelma, 317, 1: 37.
Kuttelo, kutale, kutele, 51, 1: 12.
Kuukkala, raaku, simpukka (?); vrt. ven.
 куля, 284, 1: 32.
Kuulkona, edell. 290, 1: 33.
Kyhjy, kyhjä, kehjo, kehno, 295, 1: 1.
Kyhjö, edell., 289, 1: 29; 289, 2: 3, 8; 294,
 2: 5.

Kyttä, kuotto (?), 275, 1: 39.
Kymmö, kyhmä = kyhjö? 312, 2: 10.
Kynimys, kynällä (= kärsällä) varustettu,
 328, 2: 8.
Kynnyt, pieni, sievä kynsi, 118, 1: 23.
Kynsikykkä, jolla on lujat, kykenevät kyn-
 net, 220, 2: 19, 20.
Kytellä, kyötellä (kydötellä), paahdella,
 295, 1: 8.
Kyttelehtää, kytelehtää, kyterehtää, 198,
 1: 37; 211, 2: 4.
Kyttynäinen, kyettynyt, murentunut, k.
 seur., 41, 1: 30.
Kyttä, kyettyä, murentua pieneksi, 41,
 1: 21.
Kyttää, kyettää; vrt. kytellä, 294, 2: 19;
 295, 1: 9.
Kyyjä, kyhjä, kyhju, 295, 1: 1.
Kyykelöinen, kyykeröinen, 115, 2: 34.
Kyymeläinen l. käämeläinen, kyymäläinen,
 73, 1: 23.
Kähitsemä, kähisemä, 304, 1: 23.
Kähjä, kyhjä, kuhja, 312, 1: 27.
Kämmötellä, kämmennellä, pidellä, 136,
 2: 26.
Kängervöinen, känkerö- (känkkyrä-) puis-
 sa liekahteleva, 146, 1: 19.
Kävetä (käpenen), kevetä (kepenen), 67,
 1: 36.
Kävitty, kävytty, keritty, 347, 2: 4.
Käyriö, käyreenä olo, kääre, 69, 2: 20.
Kääjä, kähjä; vrt. kyhjä, kuhja, 312,
 2: 10.
Kääkeröinen, kiekeroinen, kaakeroinen, 70,
 2: 22.
Kääkeröitellä, kääpäroitellä, kääramöitellä,
 kääveröitellä, 298, 1: 34.
Kääkalöitellä, käydä kääkkänä, kääkkiä,
 302, 1: 10; 303, 2: 34.
Käämeläinen, kääminmuotoinen; vrt. kyy-
 meläinen, 73, 1: 23.
Käärähytellä, kääramöitellä; vrt. kääke-
 roitellä, 298, 1: 34.
Käätä, kääntää, 94, 1: 2.

L.

Laahankka, pesuastia, lahankka; ven. ло-
 ханка, 326, 2: 36.

- Laave** (laapeen), laava 2, panettelu, 237, 1: 28.
Laihatella, loihahtella, liehatella, 98, 2: 36.
Lakattaa, lokattaa, 198, 1: 34.
Lakki, umpilakki, jonka ei lakkiakaan näy, 60, 1: 7.
Lallamoinen, lullamoinen, 278, 2: 28.
Lampokarsina, lammaskarsina, 295, 1: 14.
Lapakko, lampaan tiuku l. kello, 119, 1: 34.
Lapehtia, lapella, kisko, voittoa, 27, 1: 26.
Lapohina, lavot (lapoon), 26, 2: 22.
Lataikko, lotakko, lutakko, lätäjäkkö, 124, 1: 8.
Lauh(d)e, hyvitys, miellytys, 202, 1: 21.
Laukki, koiran nimi, 32, 2: 2.
Lavahtaa, laveta äkisti, 334, 1: 36.
Lemmassa, tulla lemmakkaaksi, paisua, turvata, 67, 1: 31.
Lentys, lehmus, niinipuu, 310, 2: 22.
Leperitsa, lepere, ketterä l. vikkellä otus, 210, 1: 17.
Leperryttää, sekottaa, kietoa (?), 208, 1: 8.
Leppönen, lepytysneuvo, lepytin, 202, 1: 20.
Lepsahtia, lepsähtellä, leyhkäellä, 63, 1: 6.
Lehehtii, lehdittyä, lehdistyä, 26, 2: 20.
Lehkyttää, käydä kepeästi, lehyttää, 158, 2: 1.
Leutua, levetä, leveytyä, 67, 1: 21.
Liejessä, hiedessä, liesikössä, 250, 2: 2, 24.
Lielakoinen, hierakoinen, hierakainen, 69, 1: 25.
Lieristää, saattaa hieräksi, turpeaksi, pulakaksi (hieristäitä), tulla hieräksi y. m., 125, 1: 2.
Liira, pyörivä kalu, pää (?), 70, 1: 20.
Liissinki, lissinki, 206, 2: 15.
Liityä, liipiä, liukahta, luikahtua, 214, 2: 2.
Liminko, limakko (?), 148, 2: 18.
Limma, limakko, limikko (?), 148, 2: 18.
Lippilöi(d)ä, lippii, lippiellä, 92, 2: 12.
Lipunen, lipeän-aine, 333, 2: 3.
Litikkö, litikka, 330, 1: 11.
Liukki, koiran nimi (liukas), 32, 2: 2.
Liuskata, viilaista, raapaista, 214, 1: 11.
Liveä, lipeä, liukas, livakka, 123, 2: 21.
Loitsea, loitsia, lukea, pyhittää, 14, 2: 32; 46, 2: 20.
Lomitusten, lomina myöten, lomapaikoin, 260, 1: 14.
Lonkaa (longan), koukata, nykäistä, 61, 1: 17.
Lonkamaisin, seur., 326, 1: 20.
Lonkamuksin, lannepuolin, sivuttain, 283, 1: 6; 324, 2: 31.
Louke, lovi, loukko, 319, 2: 31.
Loutaa, louhia, järsiä, kalvaa, 60, 1: 2; 163, 2: 30.
Lovehtia, ottaa kiinni, kouraista; ven. ловить (?), 26, 1: 30.
Luikare, laikkale, liuska, sirpale, 214, 1: 5.
Lukkeleita, lukita itsensä, lukitseita, 6, 1: 29.
Lullamoinen, lullonen, 278, 2: 28.
Lulleroinen, lullo, 134, 2: 29.
Lumme (lummeen), lomme, herjaus, 237, 1: 26.
Luomi, luoma, luonto, 242, 2: 12.
Luomus, luonne, muoto, muodostus, 71, 2: 15.
Luotua, tulla luoduksi, valmistua, 275, 2: 14.
Luove, laave, moite, supatus, kuiske, 237, 1: 28.
Luovi, luoti, kuula, 224, 2: 10, 12, 13, 24.
Luska, luoska, luuska, luiska, 72, 1: 7.
Lussoa, luskoa, särkeä, 66, 2: 26.
Lustaa, luistaa 2, särkeä, kalvaa, 60, 1: 34.
Luste, lusto, lustu ja lustunen, (luinen) haarniska, 6, 1: 8, 28—31.
Lutkahtaa, höltyä, irtautua, 75, 1: 24; 76, 2: 34.
Luutaa, järsätä, kaluta, 60, 1: 2; 163, 2: 30; 275, 1: 18; y. m.
Lyngähytellä, käyristellä (itsensä), 320, 1: 31.
Lyrkytellä, lyrpytellä, lurputella, lirputella, 139, 1: 21.
Lysmiä, vääntää, koukistaa, taivuttaa, 38, 1: 9.
Lyyli, uhri, uhraus, 46, 2: 19; 141, 2: 7, 9.
Lähös, läähös (läädös), särky, pakotus, 222, 1: 24.
Lännys, lehmus, niinipuu, 310, 2: 22.
Läyhötellä, läähötellä, 154, 2: 14.

M.

- Maanuva**, muihe, muime, 89, 2: 9.
Maini, mainio, 22, 2: 22; 36, 1: 10; 189, 1: 29; 229, 2: 2.

Malto, melto, 14, 1: 12.
 Mannutella, mantia, mannitella, 63, 2: 1.
 Martistaa, raastaa, raapustaa (?), 97, 2: 4.
 Melle (melteen), into, kiire, hoppu, 198, 1: 27; 241, 1: 28.
 Mennä, metenä (mesi), 17, 1: 22.
 Mesteleitä, kadota, menettyä, 308, 1: 10.
 Meuhoa, meuhata, pauhata, telmätä, 297, 2: 17.
 Mikotar, Mikon tytär, 132, 1: 15.
 Muhku, myhkyrä, kuhmu, 74, 1: 23.
 Muiahuttua, muihkauttaa, jouduttaa väleän, 77, 2: 10.
 Muielma, muju, muje, muihe, 89, 2: 9.
 Muike, k. edell., 89, 2: 3, 9.
 Muilea, niljakka, lipeä, 93, 2: 37.
 Mukeltaa, mykeltää, hykertää, 320, 1: 27.
 Mumukoinen, mummo, mammainen (?), 121, 2: 34.
 Murha, murhapuu = hirmuinen puu (pilajala pirun tekemä, 313, 1: 14), 194, 2: 16.
 Murjah(d)ella, muljahtua, muljahtella, 308, 2: 20.
 Murre, murina, lompaus, 254, 2: 10.
 Muttiloita, mukkiloita, muksuttaa, 228, 2: 33.
 Muureheton, pilaamaton, vikaamaton, virhetön, 131, 2: 25.
 Myllötellä, mylleröitä, kellerehtää, pyllötellä, 312, 1: 26.
 Myrkä, myrkkä, 41, 1: 6.
 Mysertää, musertaa, 229, 1: 12.
 Myöhkyrä, myhkyrä, möhkyrä, 116, 1: 5.
 Mäeltää, ääntää, huutaa, hoilata, 47, 2: 19.
 Mäkeltäi(d)ä, mukeltua, mykertyä, 73, 2: 19; 74, 1: 3.

N.

Nannervoinen, nunnervoinen, 150, 1: 26.
 Nauttio, naute, 310, 2: 19.
 Netoinen, n. neula, neitosten (hieno) neula, 214, 1: 25.
 Nielokainen, nieleskeliä, syömäri, 135, 2: 13.
 Nihti, oikeammin ihki s. o. ihan, peräti, 103, 1: 11; 345, 1: 22.
 Nitustaa, nitistää, 65, 2: 13.
 Niustaa, liustaa, särkeä, kivistää, 327, 1: 13.
 Noivua, näivyä, vaipua, riutua, 7, 1: 32; 29, 1: 31.

Norpa, nokka, kuono (?), 70, 1: 16.
 Nouste, nostin, käyte, 216, 1: 20.
 Nuklavainen, nukulainen, hakartelia, pisteliä, 233, 2: 11, 15.
 Nukista (nukisen), nutista, 274, 1: 8.
 Nuljaske, nuljaska, 240, 1: 14.
 Nunnervoinen, nunnonnäköinen l. -muotoinen, 150, 1: 26.
 Nuoramo, nuorikko (l. erityisnimi), 295, 1: 6.
 Nutkottaja, nuhailia, nutustaja, 135, 2: 16.
 Nuutti, nutus, 135, 2: 5.
 Nyke, nykkäys, riivaus, tenhous, 183, 1: 4.
 Näkätä, nakata, luoda, heittää, 10, 1: 23.
 Nänniköinen, nänniäinen, nännillinen, 334, 2: 35.
 Näpistä, näpähtyä, pingottua, 191, 2: 3.
 Närämä, näpyrä, vrt. naarma, 219, 1: 6.
 Näärtää, nävertää, 90, 1: 34.

O.

Ohaista, ohjaista, 163, 1: 8.
 Ohittaja, ohjittaja, ohjaaja, 44, 2: 19.
 Oikiainen, oikea, todellinen, varsinainen, 146, 2: 5.
 Onnervoinen, onnossa, noropaikoissa elektivä, 146, 1: 1.
 Ortajainen, orrella (puun-oksalla) oleksija, 146, 1: 17.
 Orusi, sota-ase; ven. опыше, 229, 2: 20.
 Ottonen, otto, ote, ottamus, saannos, 105, 1: 1.

P.

Painin, painanne, notko, alanko, 104, 2: 12.
 Painopalko, kalvo, kalvoin, kalvasin, 342, 2: 8.
 Paiskuttaa, laittaa paiskautumaan, 274, 2: 10.
 Pakkopää, kuurottainen kipu l. pakotus, 51, 1: 27.
 Palste, palsta, 340, 1: 30.
 Paltti, veitikka, hurja, 232, 2: 27.
 Palvoa, rukoilla, 14, 2: 32; 46, 2: 20.
 Palvahinen, rukoilia, kerjääjä (?), 19, 2: 7.
 Palve, rukous, 141, 2: 8, 10.
 Palvohinen, palvahinen, 19, 2: 32.

Pattelo, patto, epatto, hylky, heittiö, 51, 1: 13.

Pelkunto, pelkoma, varoma, 201, 1: 11.

Pensua, parveutua, lisääntyä, 170, 2: 20.

Pensyttää, pensittää, 94, 1: 32.

Pieskare, matalikko; vrt. pieska, kiskare, 319, 2: 36.

Piikkimikkeli, piikkimys, piikkikala, 170, 1: 31.

Piippelo, piippa, piipeli, pyssy, 110, 1: 21.

Pilpero, pilpilä, rohtuma, röselmä, 295, 2: 7.

Pilvikeykkä, keyhkäpilvi, kevyt, ohut p., 129, 1: 6.

Pinnahainen, pannahainen, 71, 2: 28.

Pinteä ja pinnehtyä, pintää, 210, 2: 35.

Pinnehistä, pintehistä, 92, 1: 19.

Piolta, pidolta, piteeltä, pitelemältä, 138, 1: 21.

Pirake, piraste, pirsta, pirste, 309, 2: 5, 16.

Pirettää, pirehtyä juoksemaan, 287, 1: 1.

Pirikka, pirakka, pihakka, 151, 1: 11.

Pivertaa, pivartaa, vallata, panna työhön, 224, 2: 28.

Pontta, ponta, panta, 209, 1: 18.

Pouskah(d)ella, pauskahtella, 128, 1: 10.

Puistua, puistautaa, tulla liikkeelle, 264, 2: 30.

Punaista, punoa joutuen, 215, 1: 34.

Puppurainen, pukkuja, pukkuilia(?), 111, 2: 12.

Puraita, purkaa itsensä, 20, 1: 9.

Purupoika, pureva poika, 110, 2: 24.

Puutio, putikko, pyötikkö(?), 265, 1: 21.

Pypälöniska, pyperöniska, 134, 1: 9.

Pyyhyläinen, pöyheä, pöyhinen, 113, 1: 26.

Pyökyräinen, pöykeä, pöykeähkö, 275, 1: 24.

Pyöperöinen, pyöpelöitsiä; vrt. pöppö, 128, 1: 32.

Pyöpyräinen, k. edell., 275, 1: 23.

Pyörtevä, pyörteinen, 308, 2: 10.

Pyöttilö, pyötikkö, 177, 1: 2.

Päistä, päistää, 21: 1: 30.

Pääkalu, pääkallo, 41, 1: 19; 90, 1: 30.

Pääkamu, pääkamara, 34, 1: 30; 60, 2: 14.

Pökertää, laittaa pökertymään, 45, 1: 5.

R.

Raa(d)e (raateen), raataminen, työnteko, 4, 1: 6.

Raani, koi, syöpä, ruumiinmato, 84, 1: 29; 85, 1: 10, 11.

Raanne, raanta, raadanta, 74, 2: 31.

Raanos, rainos, saunan kiukaasta rauvennut pala, 199, 1: 22.

Raihnainen, raihnas, raihnainen, 244, 1: 25.

Raikamoinen, ruikamoinen, 150, 1: 7.

Rainne, rainta, rainnantapainen, 190, 2: 32.

Ramppala, paikan nimi t. rampinkohta, 337, 2: 29.

Ratikaula, rajikaula, jolla on rajikaulassa, 41, 2: 25.

Bekki, riekki, riekkeä; tois. rehki, raudan haltia(?), 88, 2: 13.

Rennuta (rennutschen), rentustaa, renttuuttaa, 102, 2: 26.

Reppeloinen, repaleinen, 65, 2: 25.

Retkata, retketä (l. retkuja?), 137, 1: 10.

Riikamoinen, riekaleinen, rekkalainen, 65, 2: 24, 26.

Riite, ohut kuori, rupi, 100, 1: 30.

Rimana, rema, rämä, remana, 90, 2: 11.

Ripaimihisi, ripasin; vrt. ripa, ripale, 247, 2: 12.

Risaista, risata äkisti, 324, 1: 4.

Ritinen, rikeä, sievä, 265, 1: 3, 4.

Riuhtoa, riutoa, reuhtoa, riuhtaista, 91, 1: 30.

Riuveroinen, riuvottelia, riuduttelia, 90, 1: 5, 6.

Rohtia, ruohtia, rohjeta, 1, 1: 17; 4, 1: 3.

Ruheva, ryhevä, ryheä, 317, 2: 4.

Ruiventoinen, ruivanne, 90, 1: 14.

Rumpaista, rumpata l. runtata äkisti, 324, 2: 21.

Ruopua, huopua, eritä (raappimalla), 150, 1: 30.

Rutta, ryttä; vrt. ruta, 335, 2: 26.

Ryö(d)e, ryöttä, ryötys, 254, 2: 11.

Räiköttäjä, räikyttäjä, 293, 2: 31.

Räiventöinen, räivänne, 90, 1: 13, 14.

Räkälelenka, räpäleuka, jolla on räpäleinen leuka, 116, 1: 1.

Rätikkä, rätti, retukka, 50, 2: 4.

Röhmäparta, röhmö- l. ryhmyparta, 200, 1: 24.

Röhmöparta, k. edell., 109, 2: 32.

Rössi, røyhelö, 121, 2: 35.

S.

Saatse, saakka, 257, 2: 35.

Sahine, sahina, 140, 2: 3.

Saikaella, k. seur., 57, 2: 32.

Saikkaella, (saikalla) lykkiä l. työntää, 81, 2: 21.

Salttipietari, salppi, saltpietari, 235, 2: 32.

Salve (salpeen), salpa, salpuus, 183, 1: 14.

Samu-u-aika, samoomisen aika, 18: 2: 5.

Sanki, sankki, vänkki, 234, 1: 33.

Santta l. santti, pyhä (*sanetus*), 145, 1: 30.

Sapakko, sapakka, koira, 171, 2: 29.

Sarvelo, vähäinen sarvi, 160, 1: 23, 24.

Seikkä, seike t. seitti (?), 94, 1: 28.

Seipoa, sauvoa, lykätä; seivästää, puhkoa, 42, 2: 24; 89, 2: 32.

Selonen, selkä, selkonen, 79, 2: 4.

Sepenä, sepenistä = sepinnöistä (teonnoista) (?), 258, 2: 5.

Sihkeröi(dä), olla sikkarassa, väännellä itseänsä, 231, 1: 34.

Si(i)ä, saade, paha puhe, 237, 1: 5.

Siiri (siiren), sivu, vierä, kylki, 7, 2: 12.

Siittoa, siitova, juutas, piru; ven. жидь, 289, 2: 17.

Silappa, k. seur. 330, 1: 2.

Silkuna, liukas elävä; vrt. silkkoa, 329, 2: 21—23.

Silpukka, simpsukka; ven. жемчугъ, 290, 1: 30.

Sinihippa, se jolla on sininen hiippa päässä, 180, 2: 15.

Sipua, sipoa, 10, 1: 22.

Sirkuna, vilpas l. vilkas elävä; vrt. sirkeä, 330, 1: 2.

Siutua, hiutua, päätyä, 37, 2: 6.

Serskitellä, selskitellä, selskata, mennä hyvää vauhtia, 267, 1: 13.

Sohkaroitella, käydä sohkassa, lumisohjussa, 101, 2: 16.

Soikerretton, jossa ei kukaan soikerra l. liiku, 38, 1: 36.

Sommah(d)ella, varoa, vikoja kaiheksua; vrt. sompia, 120, 1: 1.

Songah(d)ella, k. edell.; vrt. sonkia, 120, 1: 11.

Sopea, suopea, 1, 2: 6.

Sunna, sutena; vrt. mennä, vennä = metenä, vetenä, 126, 2: 15.

Suorustella suorita, suoriskella, 2, 1: 18.

Suuksottain, suukuttain, suuksutusten, 215, 1: 8.

Suuskut (suuksuen), suun suuta vasten olo l. pano, 88, 2: 32.

Suutatuksen, suutatusten, 215, 1: 7.

Syppy, sykky, sykkö, 289, 2: 5.

Syrviä, survia, survaista, 38, 1: 10.

Systyrä, sykkyrä, 75, 2: 26.

Syy(d)e, syytämä, 237, 1: 25.

Säivistä, sähistä, 317, 1: 45.

Sääde, säättämä, laitos, 237, 1: 25.

T.

Tah(d)e, tahtoma, 19, 2: 30.

Tallutella, tallustaa (l. taluttaa?), 225, 2: 26.

Talu, tomu, pöly (?), 303, 2: 41.

Tammas, tamma, 77, 1: 8.

Tammo, tammaus, 173, 2: 31.

Tankko, tönkkö, 251, 1: 32.

Tasalampi, lampi tyvenellä, seisovalla vedellä, 54, 1: 8.

Tasma, tasmea, 334, 2: 16.

Teräintä, teräaine, 89, 1: 17, 21.

Tilke, tilkki, 296, 2: 8.

Tirppoa, ulottua, ylettyä (?), tarttua, koskea (?), 306, 2: 15.

Tohverikko, tōhko, tōhvikko, 110, 2: 24; 347, 1: 15.

Toiveroinen, k. edell., 347, 1: 9.

Tommeroinen, tohmeroinen, 347, 1: 9.

Toppa, toppalo, 114, 2: 30; 115, 2: 26.

Torotella, torutella, 85, 1: 19.

Tuhjo, tuuhio, tiheikkö, 217, 2: 6.

Tuhmuriainen, tuhmanlainen, 347, 2: 7.

Tuimeleita, tulla tuimaksi l. voimattomaksi 62, 1: 30.

Tulla, tulena, 31, 1: 26.

Tulna, k. edell., 166, 2: 20.

Tuohkua, hajahtaa, lemahtaa, 195, 2: 36.

Tuputella, teputella, 160, 2: 10; 298, 1: 32; 303, 2: 32.

Tutttihin, tunnettiin, 339, 1: 15.
 Tuulikko, tuuliaispiää, 156, 1: 20.
 Tuupua, rauveta, vaipua, 250, 2: 13.
 Tynimys, tyny, tynys, 328, 2: 9.
 Tyrsiä, tyrskiiä, 299, 1: 31.
 Tytytellä, tyhytellä, tykytellä, 74, 2: 36;
 155, 2: 1.
 Tyynykäinen, tyyni, lauhkea, siivo, 212,
 2: 11.

U.

Uhkia, uhata, 148, 1: 8, 10.
 Uimene-ton, uumeton, uumeneton, 78, 2:
 6; 189, 2: 33; 246, 1: 27; y. m.
 Ummer, uumen, 261, 1: 2.
 Umpilukki, umpisissa elelevä hämähäkki,
 59, 1: 32; 2: 28.
 Ungermo, ungerma, 330, 1: 13, 31.
 Uohkua uhkuam, ja uohkuttaa, 345, 2: 8, 10.
 Urakka, ulappa l. urimo, 53, 2: 38.
 Uramo, k. edell., 53, 2: 20.

V.

Vaalu, vaale, 42, 2: 18; 324, 2: 1.
 Vaape-aika, vaappomisen aika, 18, 2: 6.
 Valjus, valju olenmos, 147, 1: 16.
 Valkin, valkain, valkkain, 51, 2: 35.
 Vankamo, vankamoinen, 285, 2: 33.
 Vankas, vangas, 331, 1: 5.
 Vankahua, vankua, vangahtua, 41, 2: 10.
 Vantonen, sievä vanne, 269, 1: 13.
 Vapelehtaa, vapista, vapailia, 198, 2: 16.
 Vapeltaa, k. edell., 198, 2: 15.
 Vappo, koiran nimi, 32, 2: 4.
 Vattuloi(d)a, vyyhtiä, viipsiä, 294, 2: 16.
 Veitsiverho, velhon veitsi (?), 7, 1: 29.
 Vemmeloinen, k. vemmelitjää, 223, 2: 3.
 Vemmeroinen, edell., 310, 2: 24.
 Vennä, vetenä, 31, 1: 25; 340, 2: 30.
 Verivuoli (-vuolen), verivuolin, ase joka vuo-
 lee l. karvii verille, 91, 1: 30; 91, 2: 16.
 Vihmertää, virkuttaa, jouduttaa, 211, 2: 28.
 Vihmeroitella, k. edell., 298, 1: 33.
 Viih(d)itellä, viihdytellä, 182, 1: 9.
 Viikelo, vikelo, vikeltäjä, 135, 1: 36.
 Viinikko, viini, nuolikontti, 224, 2: 17.
 Viitelo, vinkalo; vrt. vide, 58, 1: 26.
 Viititseitä, viititseitä, 5, 2: 4.

Vilikka, virkka, 84, 1: 30.
 Vilkuna, vilkunan näköinen, oik. vilku-
 nännäköinen (vilkkuvilla nännillä), 104,
 2: 2.
 Vilmeikkö, vilmeikko, 210, 2: 1.
 Vilmitön, vilpitön (virhetön), 165, 1: 11.
 Vimmel, vingertäjä, vilkas elävä, 95, 2: 17.
 Vimmer, vommel, jousi (?), 261, 1: 3.
 Vimpuri, vimpura, 116, 2: 21.
 Vingermä, vinkeräneste, 317, 1: 38.
 Vinkas, vingas, 331, 1: 5.
 Vippa, ketterä, kevytjalka, 227, 1: 30.
 Vippo, koiran nimi, 32, 2: 4.
 Viraelia, vuotaa, valua, kulkea, 334, 1: 35.
 Virkkaa, lausua, käskeä, 204, 2: 26; 205, 2: 12.
 Virmeä, virma, vinha, 53, 1: 3.
 Virskatella, viskata huolettomasti, 329,
 2: 33.
 Virvi, virpi, 306, 2: 13.
 Viuhkama, viuhka, viuhkain, lennin, siipi,
 284, 2: 19.
 Vivas (vipaan), vipajava vesi, vuolle, 291,
 1: 42.
 Vivutin, vivustin, 309, 1: 13.
 Voisia, voitaa, voidella, 160, 1: 12.
 Voittu, voidettu, voideltu, 273, 1: 33.
 Voivas, voipunut, voimaton, 187, 2: 21.
 Vuolamainen, vuolahainen, (vuolia, vuo-
 liainen?), 320, 2: 20.
 Vuolas, vuolle, 63, 1: 16.
 Vyöläs, vyöllä varustettu, (= vöyräs?), 6,
 1: 33.
 Vyötty, vyötetty, 305, 1: 3.
 Vähjy, kehju, kuhju, kyhju, 295, 1: 3.
 Vähjö, k. edell., 294, 2: 6, 13.
 Väisähyttää, välähyttää (?), 339, 2: 30.
 Vämmätä, vaatia, ängätä, 253, 2: 24.
 Vängäs, vingas, 330, 2: 33.
 Vänkäs, k. edell., 330, 2: 33.
 Vântti, vänkki, sankki, 235, 2: 21, 22.
 Värppänä, väkkärä, 284, 2: 17.
 Värtähäinen, veitikka, 145, 2: 30.
 Väapästellä, väipästellä, lönkytellä, 287, 2: 1.
 Väärtäjäinen, väärtähäinen, 145, 2: 30.
 Vörsteleitä, vierteleitä (?), 334, 2: 2.

Y.

Yhmeröinen, ähmeröinen, 347, 2: 5.

Ä.

Ähkyriäinen, ähkyiliä, 347, 2: 6.
 Ähverikkö, ähvärikkö, 110, 2: 23; 347,
 1: 14.
 Äijyttää, kiihottaa, 224, 1: 13; 306, 2: 4.
 Äikyttää, äikeyttää, äkeyttää, 224, 1: 29;
 296, 2: 1.
 Äikäistä, laatia äikeäksi, 324, 2: 18.
 Äilämä, äilehtimä, 64, 1: 7.
 Äiläs, ailas, kipu, pistos, 223, 2: 8.
 Äimeryttää, häiritä, hämmentää (?), 111,
 1: 8, 14.
 Äimötellä, pistellä, näverrellä, 98, 2: 35.
 Äiteröi(d)ä, ä'ittää, laatia äkäisiksi, 302,
 2: 34.

Äiveröinen, ähmeröinen, 347, 1: 8.
 Äksy, jäykkyys, äkeys, 71, 1: 16.
 Äksyellä, jäykistyä, kiintyä, 71, 1: 16.
 Äkäistä, äkäyttää yht' äkkiä, 324, 2: 18.
 Ällyttää, ärryttää, 222, 1: 14; 224, 1: 27;
 304, 1: 22.
 Ämmeröinen, ähmeröinen, 347, 1: 8.
 Äppyräinen, äpäpäinen (?), 111, 2: 11.
 Ärvi, koiran nimi, 32, 1: 26.
 Äsertää, musertaa, 111, 1: 20.
 Äytiäinen, äykeä, äykiäinen, 57, 1: 4.
 Äyötellä, ärtyä, ärrytellä, 28, 2: 35.

Ö.

Öitänä, öitäkään, 197, 2: 20.

Sisällys:

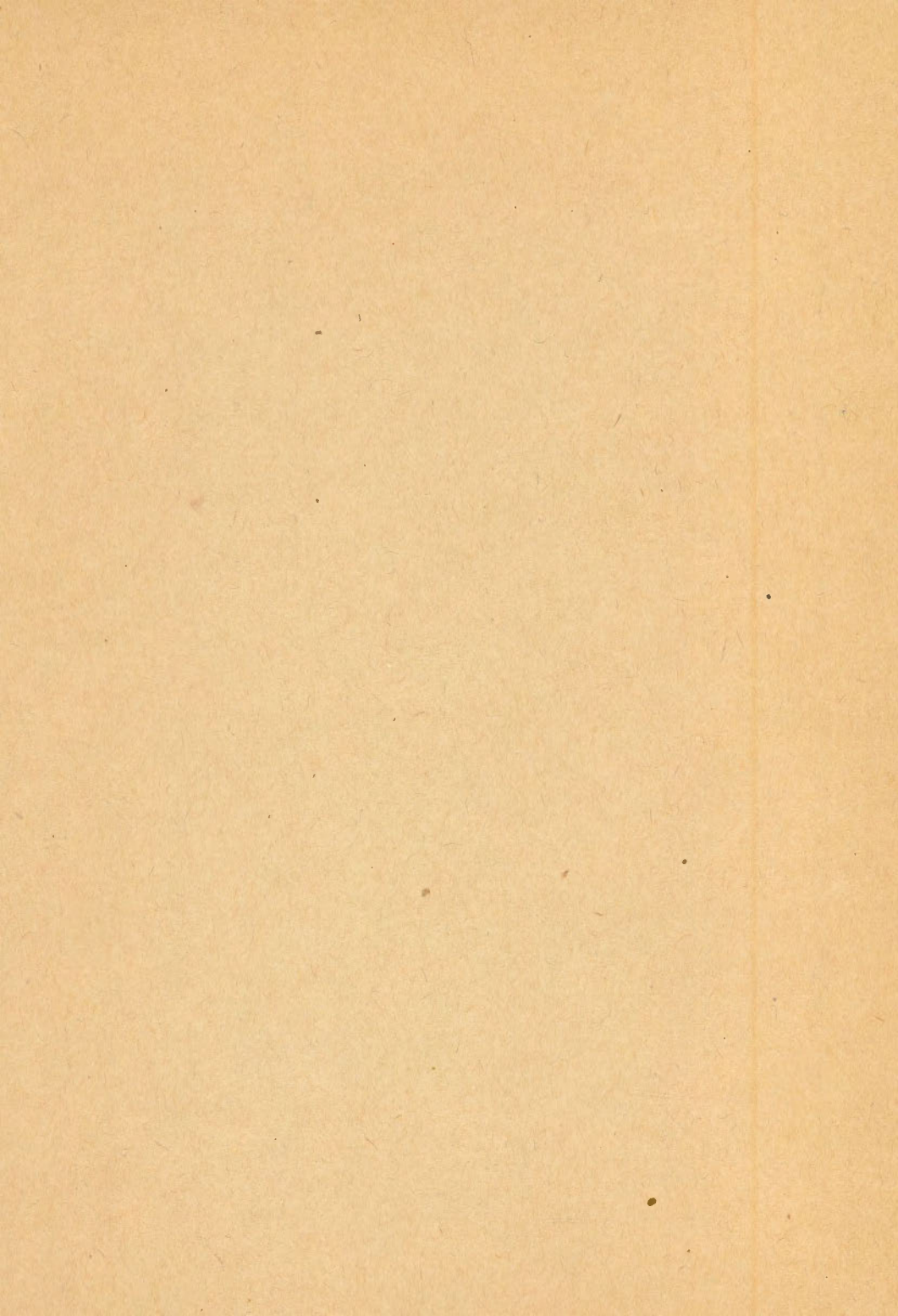
Esipuhe	I—XX.	Liikoja pois leikatessa	74.
Yhteisiä sanoja.		Loukkausvioissa	"
Loitsian perustussanoja	1.	Nikotuksessa	75.
Varomussanoja	5.	Niukahuksissa	"
Kateensanoja	9.	Painajaisen ahdistaa	78.
Kostosanoja	11.	Paleltuneen vioissa	"
Alkuperäisyyden tiedustus	"	Pistoksissa	79.
Työnsä korjaussanoja	15.	Puun loukkaamisissa	81.
Vihotussanoja	"	Raanin vaivoissa	83.
Luovutussanoja	17.	Raudan loukkaamisissa	85.
Kyydityssanoja	20.	Riisivioissa	89.
Kipusanoja	22.	Rikkeissä	91.
Nuhdesanoja	25.	Rutossa	92.
Haltioihin-saattosanoja	"	Sampaissa	93.
Hätäsanoja	26.	Siikasen vammassa	"
Kerskaussanoja	27.	Silmäkipeissä	95.
Asetussanoja	34.	Sisiliskon puremissa	"
Uhkasanoja	35.	Suden repimissä	96.
Manaussanoja	37.	Synnytystuskissa	"
Kiinnityssanoja	55.	Syyhelmässä	97.
Päästö- ja parannuslukuja.		Tartunnaisissa	"
Ampiaisten ja muiden hyönteisten		Tulen viottamisissa	"
pistämässä	56.	Varin veden polttamisissa	105.
Ampu- ja puskutaudeissa, kohtauk-		Vasken loukkaamisissa	"
sissa	57.	Verenjuoksussa	"
Hammastaudissa	59.	Vesitaudissa :	110.
Hiiden rikkeissä	62.	Yskässä	"
Hinkuyskässä	"	Ähkyvaivoissa	"
Kalman rikkeissä	"	Taikasanoja.	
Karhun ja suden repimissä	"	Arpaussanoja	111.
Kiven loukkaamisissa	63.	Hevoson pureman sanat	112.
Kuppataudissa	64.	Hevoson seirotussanat	"
Kupua ja paiseita loitsiessa	65.	Hiirensanat	113.
Käärmeen puremissa	68.	Hämähäkinsanat	"
Leinissä	74.	Jousensanat	"
		Juotomiehen sanat	"

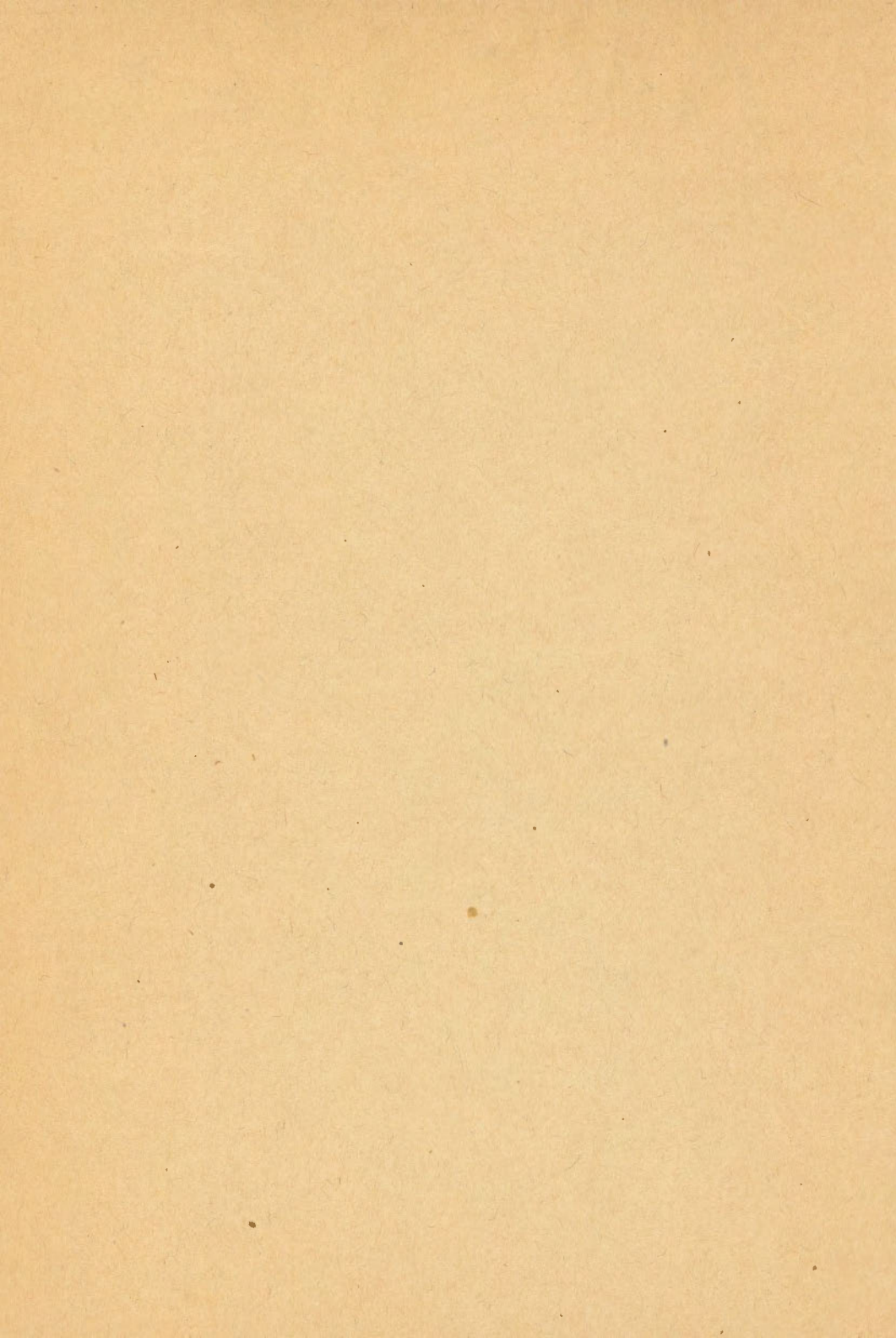
Siikasen vaivassa	233.	Koiran s.	283.
Sikojen puolesta	"	Koivun s.	"
Sodassa	234.	Korpin s.	284.
Sotaan hankkiessa	236.	Kuvun s.	"
Suksia valmistaissa	"	Kyykkäärmeen s.	285.
Suuteluksissa	"	Käärmeen s.	"
Synnytystuskissa	237.	Liinan s.	291.
Taloo asettaissa	241.	Läävämadon s.	292.
Tartunnaisissa	242.	Maahisen s.	295.
Terveysaunasta	"	Noidan s.	296.
Terärautaa valmistaissa	245.	Nuolien s.	"
Tulenvioissa	"	Oluen s.	"
Tulta lumotessa	250.	Pakkasen s.	299.
Uhritoimissa	251.	Pistoksen s.	301.
Varkaanviemää peruuttaissa	253.	Puiden s.	310.
Varkaita varoessa	"	Raanin s.	313.
Varoitessa	"	Raudan s.	"
Verenjuoksua sulkiessa	263.	Riiden s.	320.
Vesimatkoilla	266.	Rikkeitten s.	322.
Vettä voimistaissa	268.	Ruosteen s.	328.
Vihollista vastaan merellä	"	Rupien s.	"
Voidellessa	"	Sian s.	"
Vuodentulosta	274.	Siikasen s.	"
		Sisiliskon s.	329.
Syntyjä.		Suden s.	331.
Ampiaisen synty	274.	Suolan s.	332.
Etanan s.	"	Tammen s.	"
Hammasmadon s.	"	Tijasen s.	335.
Hauvin s.	276.	Tulen s.	336.
Hevosen s.	277.	Vasken s.	340.
Hirven s.	"	Veden s.	341.
Horkan s.	"	Veneen s.	"
Hylkeen s.	"	Verkon s.	342.
Ihmisen s.	278.	Viinan s.	343.
Kaalimadon s.	"	Voiteen s.	"
Karhun s.	"	Ähkyn s.	346.
Keräjäin s.	281.		
Kissan s.	282.	Liitoksia.	
Kiven s.	282.	I. Nimien luettelo	349.
Koin s.	"	II. Oudonpuolisia sanoja	361.

Huomatuita painovirhiä.

41, 2: 10	seisoo:	vankohuvat,	lue: vankahuvat
55, 1: 18	"	28. Ison	" 29. Ison
56, 1: 6	"	orihihin	" orihin
77, 2: 4	"	salminunna	" solminunna
90, 1: 11	"	Rähventehen	" Rähväntehen
115, 2: 15	"	ruokahuohoistani	" ruokaruohoistani
125, 2: 25	"	pyörähytti	" pyörähytti
140, 2: 3	"	sahinahasta	" sahinehesta
149, 1: 6	"	Haranyörre	" Häränyörre
150, 1: 13	"	ruokoruohoihini	" ruokaruohoihini
163, 2: 3	"	Sulikki	" Siilikki
168, 2: 9	"	ruokoruohoihini	" ruokaruohoihini
—, 2: 26	"	Ruutamiekka	" Rautamiekka
172, 1: 34	"	Kurjan	" Karjan
177, 2: 19	"	juottelia	" juohtelia (?)
—, 2: 21	"	Juotappas	" Juohappas (?)
200, 2: 1	"	vuipukohot	" vaipukohot
300, 1: 13	"	koitatella	" koitutella
301, 2: 29	"	Haettehin	" Haettiin
316, 2: 9	"	ilmarinen	" Ilmarinen
320, 2: 24	"	Aijon	" Äijön

Hinta: 5 Markkaa.

Bié.
Helsinki
SKS
Toukokuu

62
(1880.)

SUOMALAISEN KIRJALLISUUDEN SEURAN KIRJASTO

106 003 1293

